

VOGELTELLINGEN IN HET DELTAGEBIED
IN 1975/76 - 1979/80"

deel I

door P.L. Meininger en H.J.M. Baptist
met medewerking van G.J. Slob (Staatsbosbeheer Zeeland)

VLIZ (vzw)
VLAAMS INSTITUUT VOOR DE ZEE
FLANDERS MARINE INSTITUTE
Oostende - Belgium

39245

Rijkswaterstaat Deltadienst
Hoofdafdeling Milieu en Inrichting

Nota DDMI-83.20

Middelburg, november 1985

VOORWOORD

1. INLEIDING

2. DANKWOORD

Het verzamelen van de enorme hoeveelheid vogeltelgegevens waarop dit rapport is gebaseerd zou niet mogelijk zijn geweest zonder de inzet van de ruim 140 mensen, die - veelal in hun vrije tijd - hebben meegeholpen aan de vogeltellingen. De medewerkers zijn, met het seizoen waarin ze hebben bijgedragen aan de tellingen, vermeld in tabel .

De volgende ambtelijke diensten waren betrokken bij de uitvoering van de vogeltellingen:

- Staatsbosbeheer Grevelingen
- Staatsbosbeheer Zeeland
- Staatsbosbeheer Zuid-Holland
- Rijksinstituut voor Natuurbeheer
- Rijkswaterstaat Deltadienst hoofdafdeling Milieu en Inrichting
- Provinciale Waterstaat Zeeland
- Provinciale Planologische Dienst Zeeland

Leden van de volgende in het Deltagebied werkzame verenigingen en vogelwerkgroepen leverden gevens:

- KNNV VWG Roosendaal
- Westbrabantse Vogelwerkgroep
- Natuur- en Vogelwacht Schouwen-Duiveland
- 't Duumpje
- De Steltkluut
- Biesbosch Vogelwerkgroep
- KNNV VWG Voorne
- Vogelwacht Rijnmond

Materiële steun in de vorm van het gebruik van vaartuigen werd verleend door:

- Aannemerscombinatie Dorsbouw
- de heer W.F.P. Deerns
- Dienst der Domeinen
- Rijkswaterstaat Deltadienst hoofdafdeling Waterloopkunde Zierikzee
- Rijkswaterstaat dir. Waterhuishouding en Waterbeweging, district Kust en Zee, adviesdienst Vlissingen en afdeling Bellevoetsluis
- Rijkswaterstaat, directie Zeeland, dienstkring Vlissingen
- Staatsbosbeheer
- Stichting het Zeeuws Landschap

Tabel . Medewerkers aan de vogeltellingen in 1975/76-1979/80.
People who assisted with the bird counts in 1975/76-1979/80.

Naam	Medewerking in telseizoen				
	75/76	76/77	77/78	78/79	79/80
L. Bakker			x	x	x
M. Bakker		x			
F. de Bakker					x
C. Balkenende	x	x	x	x	x
H.J.M. Baptist	x	x	x	x	x
T. van Beek	x				
B. Been			x	x	x
A. Beintema	x				
A. van den Berg	x	x	x	x	x
L.M.J. van den Bergh	x				
J. Beijersbergen	x	x	x	x	x
R.B. Beijersbergen	x			x	x
W. de Block			x	x	x
J. Blok	x				
J. Bloksma				x	
L. Boerjan					x
R.H. Bogaards	x		x		x
B. Bouman			x		
R.F. den Breejen	x	x	x	x	
G. de Bruyckere					x
H.J. Bijl				x	
J. Collier				x	
P. Corstiaans			x		
W.F.P. Deerns	x	x	x	x	x
H. Drost	x				
K.P. van Dijke		x	x	x	x
M. Engelmoer				x	
D. Fey		x	x	x	x
B. Faes c.s.					x
H. v. Gassen	x				
J. van Gilst		x			
P. Greeve					x
W. de Groot				x	
H. de Haas		x			
A.M.M. van Haperen	x	x	x	x	x
Th. Heufkens					x
P. op 't Hoff		x			
G.W. Huyzers	x	x	x	x	x
J. van Impe		x			
M. Isaïe				x	
C. Jacobusse		x	x	x	x
R. Jacobusse		x		x	x
W. Jansen	x				
J. Janssen		x	x		
D.J. de Jong	x				
A. de Jonge			x	x	x
D.A. Jonkers	x				
C.S. Kalden			x	x	x

J.H. Keukelaar					x
A. Kiel					x
KNNV VWG Roosendaal	x	x	x	x	x
T.J. de Kogel			x	x	x
J. Kooyman			x		
T. Kramer		x			x
B. Krebs					x
G. Kuiper		x	x		
S. Kuiper				x	x
J. Kuypers	x	x	x	x	x
R.G.M. Kwak			x		
P.P. van Laake			x		x
R.H.D. Lambeck		x			
B. Langeveld	x				
C.J. van der Lee					x
M.A. van Loo	x	x	x	x	x
P. Maas		x		x	
J. Marcus	x				
F.J. Mayenburg	x	x	x	x	
E.C.L. Marteyn c.s.		x		x	x
P.L. Meininger		x	x	x	x
P. Meire			x		
A. v.d. Meyden	x	x	x	x	x
E. de Meyer		x			
G. Meyvogel	x	x			
W. Minderhout	x	x			
M.C. Mol		x			
R.D. Mullié	x				
W.C. Mullié	x	x	x	x	x
L.A. de Munnik	x	x	x	x	x
J. v.d. Nat					x
J. van der Neut				x	x
J. Neve		x		x	
A. Nieuwenhuyse					x
I.L. van Nimwegen			x	x	x
F. van Noordwijk		x	x	x	x
R. Notebaert					x
G.J. Oldeman	x				
G.L. Ouweneel	x	x	x	x	x
K.O. Pavlicek	x				
L. Preesman	x	x	x	x	
C. Riemsdag	x	x	x	x	x
P. Robbrecht			x		
F.E. de Roder			x		x
P. van Roste	x	x	x	x	
A.J.J. Sandee	x		x	x	x
F. Schenk			x		
L. Schilperoord	x	x	x	x	
Th. A.M. Schmiermann		x			
J.A. Schot	x	x	x	x	x
K. Schot	x				
P. Schreuder		x	x		
G.J. Slob	x	x	x	x	x
T.C.J. Sluyter	x	x	x	x	x
Staatsbosbeheer Grevelingen					
Staatsbosbeheer Zeeland					
Staatsbosbeheer Zuid-Holland					x
J. Steigenga					

L. Stougie		x	x	x	x
R. Stouthamer		x		x	
J. van der Straaten	x	x	x	x	x
F.L.L. Tombeur		x		x	x
R. van der Toom	x				
J.P. Vaane	x	x	x	x	x
C.H. Vaane-v.d. Weele		x		x	x
A. Verschelling					x
C. v. Vessem					x
A. Vink	x				
J. Visser		x			
J. de Vlieger					x
J. Vlietland	x	x	x	x	x
Vogelwacht Rijnmond	x	x	x	x	
Vogelwerkgroep Biesbosch		x	x		
Vogelwerkgroep Breda		x	x		
B. v.d. Voorde	x				
J. v.d. Voorde	x				
F.J. de Vries	x				
I. Weeber					x
F. van der Weegen					x
P. van 't Westeinde					x
G. van der Wiel				x	
R. van der Wiel					x
D. de Witte					x
L. de Wolf	x	x	x	x	x
L. Wouters					x
H.S. Zandstra		x			
T.P.M. Zorge	x	x	x		
J.A. de Zwart		x			x
L. Zwiers	x	x			

3. VOGELTELLINGEN IN HET DELTAGEBIED:
ORGANISATIE, UITVOERING EN NAUWKEURIGHEID

3.1. De organisatie van de tellingen

De watervogeltellingen in het Deltagebied in de seizoenen 1975-76 tot en met 1979-80 werden georganiseerd door Staatsbosbeheer Zuid-Holland in het Zuidhollandse deel van het Deltagebied en door Staatsbosbeheer (SBB) Zeeland en Rijkswaterstaat Deltadienst hoofdafdeling Milieu en Inrichting (RWS DDMI) in het Zeeuwse deel van het Deltagebied (inclusief de Noordbrabantse delen van Krammer-Volkerak en Oosterschelde). Tot en met het seizoen 1978-79 waren de tellingen beperkt tot de maanden september tot en met april. Met ingang van juli 1978 is in de maanden juli tot en met augustus een telling uitgevoerd in de getijdegebieden van het Deltagebied (Krammer-Volkerak, Oosterschelde, Westerschelde), georganiseerd door RWS DDMI. Op de Grevelingen werd reeds het hele jaar door geteld door SBB Grevelingen (later SBB Zeeland).

De tellingen werden uitgevoerd in samenwerking met vele vogelwerkgroepen en particuliere vogelwaarnemers.

In principe werd er naar gestreefd éénmaal per maand een volledige telling te houden van alle in het Deltagebied aanwezige soorten watervogels, alsmede een aantal andere soorten zoals roofvogels en Bonte Kraai.

Als teldatum werd gekozen voor het weekend, het dichtst gelegen bij het midden van de maand. In besproken periode werden in november, januari en maart internationale watervogeltellingen, en in de maanden oktober-april landelijke ganzzetellingen gehouden, waarbij ook bij voorkeur werd geteld in het weekend het dichtst bij de 15^e van de maand. Wanneer in het Deltagebied het tijdstip van hoog water zeer ongunstig uitkwam (bijvoorbeeld in de winter 's morgens en 's avonds om 6 uur, als het donker is) werd de telling een week verschoven. In tabel is een overzicht opgenomen van teldata.

Aangezien veel tellingen werden uitgevoerd door amateurs, is er vooral in het weekend geteld. Ook door de "beroepstellers" is zoveel mogelijk in het weekend geteld om de telling te concentreren op enkele dagen. Daarnaast is ook enkele dagen voor en na het weekend geteld, waardoor een telling gespreid is over ongeveer een week. Om een beeld te krijgen van de verdeling in de tijd van de getelde aantallen is van een willekeurige telling (januari 1979) voor twee soorten, Scholekster en Kolgans, nagegaan op welke dag de aantallen zijn geteld (tabel). Hieruit blijkt dat er weliswaar acht dagen zit tussen de eerste en de laatste telling, maar dat van beide soorten 90% van de aantallen werd geteld binnen drie dagen. De situatie voor andere soorten en andere tellingen is ongeveer vergelijkbaar.

Tabel Overzicht van teldata: tellingen zijn uitgevoerd op en/of rond aangegeven datum.

Counts have been carried out on and/or around the data mentioned above;

	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei	jun.
75/76	14*	9*	23*	11	15	13	17	14	13	17	17*	8*
76/77	20*	17*	21*	16	13	18	15	12	12	16	17*	7*
77/78	19*	16*	24	22	19	17	21	18	18	22	16*	20*
78/79	18	15	16	14	11	9	13	10	10	7	8	23
79/80	18	19	15	20	17	15	19	16	15	19	8	23

* alle tellingen zijn op zaterdag vóór de 15^e van de maand.

Tabel

Procentuele verdeling van de getelde aantallen over de dagen in een telperiode in januari 1979.

Percentual division of numbers counted per day during a counting period in January 1979: 90% of the total number of Oystercatcher Haematopus ostralegus and White-fronted Goose Anser albifrons was counted within three days.

		SCHOLEKSTER		KOLGANS	
dag	datum	aantal	percentage	aantal	percentage
do	10 jan.79	-	-	215	1%
vr	11 jan.79	9.360	8%	3.038	8%
za	12 jan.79	45.310	39%	17.319	50%
zo	13 jan.79	7.013	6%	6.711	19%
ma	14 jan.79	53.138	45%	7.319	20%
di	15 jan.79	-	-	-	-
wo	16 jan.79	-	-	-	-
do	17 jan.79	2.400	2%	542	2%
		117.221		34.929	

3.2. De uitvoering van de tellingen

Het hele Deltagebied is onderverdeeld in deelgebieden. Er worden twaalf hoofddeelgebieden onderscheiden: Oostvoornse Meer c.a. (inclusief Westplaat en Brielse Meer), Haringvliet, Hollandsch Diep, Biesbosch, Krammer-Volkerak, Grevelingen, Oosterschelde, Veerse Meer, Westerschelde, Voordelta, diverse (binnendijkse) gebieden Zeeland en diverse (binnendijkse) gebieden Zuid-Holland. Ieder hoofddeelgebied is onderverdeeld in vele kleinere telgebiedjes. Het Deltagebied is aldus verdeeld in honderden deelgebiedjes.

Met de tellers (en groepen van tellers) zijn tevoren afspraken gemaakt over teldata en te tellen gebieden. Bij eventuele verhindering van een teller wordt voor vervanging gezorgd, vaak door "beroepstellers".

Vóór iedere telling krijgt een teller instructies, de teldata en een standaardformulier toegestuurd, met het verzoek dit laatste direct na de telling terug te sturen naar de organisator.

Iedere teller telt in principe maandelijks hetzelfde traject. Hierdoor wordt bevorderd dat de waarnemer een goede kennis krijgt van het terrein en van het gedrag en de (vaak wisselende) verblijfplaatsen van de vogels.

De wijze van tellen is nogal variabel en afhankelijk van de mogelijkheden, die de teller heeft en die het terrein biedt. De meeste gebieden worden geteld met behulp van auto of fiets, soms ook wel te voet. Haringvliet, Hollandsch Diep, Biesbosch, Grevelingen en Veerse Meer worden met behulp van een boot geteld, terwijl aanvullende waarnemingen worden verricht vanaf de oever (figuur F1). Grote hoogwatervluchtplaatsen op geïsoleerde platen in de Oosterschelde (Neeltje Jans, Roggenplaat, Molenplaat) en de Westerschelde (Hooge Platen en Hooge Springer) worden eveneens vanaf een boot geteld.

De Voordelta wordt regelmatig geteld met behulp van een vliegtuig (Cessna 172), terwijl hier langs de stranden enkele malen een volledige telling te voet is uitgevoerd.

De getijdegebieden worden in principe geteld omstreeks het tijdstip van hoogwater. Vogels, die met laagwater fourageren op de dan droogvallende platen, verzamelen zich met hoogwater in groepen op zogenaamde "hoogwatervluchtplaatsen" (hvp's) om hier te overtijnen (figuur F2). Het is alleen dank zij dit gedrag dat tellingen in de getijdewateren mogelijk zijn.

De waarnemer probeert met behulp van kijker en/of telescoop de soorten te determineren en zo nauwkeurig mogelijk de aanwezige aantallen vast te stellen. Als het om relatief kleine aantallen gaat

is het meestal mogelijk te tellen, gaat het om grote aantallen dan wordt er meestal een schatting gemaakt. Voor een bespreking van de nauwkeurigheid van de tellingen wordt verwezen naar hoofdstuk 3.3.

Bij de tellingen wordt uitgegaan van het principe: "noteren wat je ziet" en niet van "noteren wat je denkt dat er zit".

3.3. Nauwkeurigheid van de tellingen

3.3.1. Inleiding

Het is niet precies aan te geven hoe nauwkeurig de resultaten van de in dit rapport gebruikte vogeltellingen zijn. De nauwkeurigheid wordt beïnvloed door een complex van factoren, onder andere telfouten, determinatie fouten, het gebruik van telescoop en kijker, het gedrag van de vogels, weersomstandigheden etc.

In veel gevallen worden de vogels geteld wanneer ze in groepen bij elkaar zitten op hoogwatervluchtplaatsen (hvp's), in andere gevallen gaat het om verspreid zittende of zwemmende (groepen) vogels. In het verleden is een aantal experimenten verricht die tot doel hadden de gemaakte fouten bij het schatten van groepen vogels en bij het tellen van een gebied te kunnen aangeven (Erwin 1982, Källander et al. 1972, Kersten et al. 1981, Stouthamer 1980).

Wanneer een groep vogels meermalen door verschillende waarnemers wordt geteld, blijkt dat de uitkomsten meestal een zekere spreiding vertonen. De in een telgebied aanwezige vogels moeten worden gelocaliseerd. Dit lukt beter naarmate het terrein overzichtelijker en de terreinkennis van de waarnemers beter is. Ook het weer en de grootte van de aanwezige groepen speelt hierbij een belangrijke rol. Tengevolge van verplaatsingen van groepen vogels, kan het voorkomen dat bepaalde groepen tweemaal geteld worden en andere compleet gemist.

De fout in de aantalsopgave voor een telgebied bestaat dus enerzijds uit de altijd optredende fout bij het tellen van afzonderlijke groepen en anderzijds uit de fout ten gevolge van missen en tweemaal tellen van vogels.

3.3.2. Telfouten

Dorst (1963) en Atkinson-Willes (1963) lieten foto's van groepen vogels beoordelen door ervaren waarnemers. De gemiddelde aantalsschattingen bleken respectievelijk 3% en minder dan 10% af te wijken van het werkelijke aantal vogels op de foto. De aantalsopgaven van 16 ervaren waarnemers bij het beoordelen van foto's van groepen Rotganzen weken gemiddeld 20% af van het werkelijk aanwezige aantal (Kersten et al. 1981).

Stouthamer (1981) liet 34 dia's van groepen bonen, variërend in aantal van 80 tot 10.000 stuks, schatten door waarnemers met (een zekere) ervaring in het veld. Hierbij bleek, dat de schattingen vaak niet tussen +10% en -10% van de juiste waarde lagen. De nauwkeurigheid nam af met de toename in aantal. Het nemen van het gemiddelde van twee afzonderlijke waarnemers verhoogde de nauwkeurigheid van de schatting niet.

Kersten et al. (1981) voerden als maat voor de spreiding de relatieve standaarddeviatie (RSD) in. De RSD is de standaarddeviatie van de afzonderlijke waarnemingen bepaald met de formule

$$S = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2$$

uitgedrukt als percentage van het gemiddelde ($\bar{x}$). Bij schattingen van groepen zittende vogels bleek de RSD in de aantalsopgaven gemiddeld 20% en onafhankelijk van het aantal vogels in de groep te zijn. Waarnemers bleken niet consequent "te laag" of "te hoog" te schatten. Prater (1979) vond zelfs dat aantalsschattingen van eenzelfde waarnemer op verschillende dagen systematisch kunnen verschillen.

Kersten et al. (1981) constateerden dat de RSD van de aantalsopgaven van 24 waarnemers, die het aantal bonen op dia's

schatten, niet toe of afneemt wanneer de gemiddelde aantalsopgave groter wordt.

Zowel bij groepen vogels in het veld als bij experimenten met dia's bleek, dat de gemiddelde aantalsopgaven van de waarnemers meestal lager uitvallen dan het werkelijk aanwezige aantal vogels, respectievelijk bonen, naarmate deze aantallen groter werden (Erwin 1982, Prater 1979, Kersten et al. 1981). Waarschijnlijk worden de aantallen in een zittende groep vogels zowel absoluut als relatief sterker onderschat naarmate de groep groter is (figuur F3, F4). Joensen (1974) constateerde dat in de helft van 25 gevallen, waarbij schattingen van grote groepen vogels (10.000-50.000) werden gecontroleerd met behulp van foto's, de aantalsopgave minder dan 25% afweek van het werkelijk aanwezige aantal. In de andere helft van de gevallen bleek de afwijking groter dan 25%, waarbij de groepen meestal werden onderschat. Bij de aantalsopgaven voor een gebied (veelal de sommatie van meerdere groepen) bleek de RSD kleiner te zijn naarmate een vogelsoort talrijker voorkomt. Voor vogelsoorten waarvan kleine aantallen in een telgebied aanwezig zijn, was de RSD in veel gevallen meer dan 100%. Dit was zowel het geval bij een proef in het Waddengebied (Kersten et al. 1981), als bij een proef in het Deltagebied (figuur). Hoewel de telfout bij kleine groepen gering is (Stouthamer 1981), zijn de aantalsopgaven van vogelsoorten, die in klein aantal voorkomen dus toch zeer onnauwkeurig.

De aantalsopgave voor een hoofddeelgebied (zeearm, bekken) ontstaat door de resultaten van de verschillende deelgebieden bij elkaar op te tellen. De RSD van de aantalsopgaven voor een hoofddeelgebied is gemiddeld lager dan die voor een telgebied. Deze gemiddeld kleinere RSD in de aantalsopgaven voor een hoofddeelgebied is een gevolg van het feit dat toevallige fouten, om zuiver technische redenen, uitmiddelen wanneer onderling onafhankelijke aantalsopgaven voor verschillende telgebieden bij elkaar worden opgeteld (Kersten et al. 1981).

3.3.3. Determinatiefouten

De indruk bestaat, dat het onjuist determineren van vogelsoorten nauwelijks van invloed is op de resultaten van de tellingen. De meeste waarnemers zijn dermate ervaren, dat onjuiste determinaties waarschijnlijk weinig voorkomen. Wel zal het gebeuren dat bijvoorbeeld 10 Krombekstrandlopers in een groep van 10.000 Bonte Strandlopers niet worden opgemerkt. In gevallen waarbij een soort niet juist werd gedetermineerd, heeft dit alleen een significante invloed als het om grote aantallen gaat. Wanneer er twijfel was over aantalsopgaven, die mogelijk werden veroorzaakt door determinatiefouten (of verkeerd invullen van het telformulier) werd door de coördinator contact opgenomen met de waarnemer. In een aantal gevallen kon aldus een fout worden geëlimineerd.

3.3.4. Het gebruik van kijker en telescoop

De meeste waarnemers maken gebruik van een kijker (meestal 7, 8 of 10 maal vergrotend). Daarnaast wordt vaak een telescoop gebruikt met een sterkere vergroting (30x of meer). Het gebruik van een telescoop vergemakkelijkt vaak de determinatie en verhoogt in veel gevallen de nauwkeurigheid van het tellen.

3.3.5. Het gedrag van de vogels

Het gedrag van de vogels is wellicht één van de belangrijkste factoren die van invloed zijn op de nauwkeurigheid van de tellingen. In 3.3.2 is reeds aangegeven dat de RSD van vogelsoorten die in kleine groepen voorkomen groter is dan die van soorten die in grote groepen voorkomen.

Ook de terreinkeuze van de vogelsoorten is van invloed op de telnauwkeurigheid. Sommige vogelsoorten hebben hoogwatervluchtplaatsen binnendijs op akkers en graslanden. Als het om grote, opvallende soorten gaat, zijn deze vaak relatief makkelijk te vinden. Een hvp van bijvoorbeeld honderden Bontbekplevieren op een pas geploegde akker

wordt echter makkelijk gemist. Hetzelfde geldt voor Bonte Strandlopers, die bijna onzichtbaar worden op een strekdam van grind.

Hvp's op schorren kunnen een teller soms tot ware wanhoop drijven. Vooral bij brede, met hoog water volstrekt ontoegankelijke schorren, treedt vaak het verschijnsel op dat er vanaf de dijk nauwelijks vogels zijn te zien. Als er echter verstoring optreedt door een roofvogel of vliegtuig, blijken er vaak grote aantallen vogels aanwezig, bijvoorbeeld Wulpen en Tureluurs. Eenzelfde verschijnsel treedt op wanneer het schor bij springvloed en/of storm onder water komt te staan, en de hier aanwezige vogels worden gedwongen binnendijks te gaan zitten.

Bij een relatief laag hoogwater, bijvoorbeeld bij harde oostelijke wind, vallen de platen snel weer droog of overspoelen zelfs geheel niet. In dergelijke gevallen kunnen grote aantallen vogels gemakkelijk worden gemist, omdat ze op de platen blijven of maar gedurende korte tijd op de hvp aanwezig zijn. Bij lage waterstanden zijn vogels vaak onzichtbaar vanaf de dijk omdat ze zich juist achter de schorrand bevinden.

Omdat de meeste waarnemers bekend zijn met hun teltrajecten, valt het hun op wanneer groepen vogels, die er normaal "altijd" zijn, plotseling ontbreken. In de meeste gevallen gaat de waarnemer dan zoeken en dit vaak met resultaat. Een groep, die altijd op een akker zat, blijkt plotseling op het buitentalud van een dijk te zitten. In andere gevallen zullen vogels echter geheel onopgemerkt blijven.

Vooraf bij natte weersomstandigheden, wanneer zich op akkers en graslanden plassen vormen, zijn hvp's vaak ver in het binnenland gelegen, op plaatsen waar deze anders niet zijn. Ook in dit soort gevallen worden groepen vogels echter gemakkelijk gemist.

Bij tellingen vanuit een vliegtuig of vanaf een boot kan het gedrag van de vogels een grote rol spelen bij de telnauwkeurigheid. Bij nadering van vlieg- of vaartuig kunnen vogels gaan vliegen, waardoor ze niet of meerdere malen worden geteld, of onderduiken (duikers, futen), waardoor ze worden gemist.

Het niet of dubbel tellen van groepen vogels ten gevolge van verplaatsingen is een andere bron van onnauwkeurigheden in de aantalsopgaven. Om dubbel- of ondertelling door verplaatsingen van vogels zoveel mogelijk te voorkomen, wordt ernaar gestreefd de tellingen in zo kort mogelijke tijd uit te voeren. In hoofdstuk 3.1 is reeds vermeld dat, hoewel de tellingen vaak zijn gespreid over ongeveer een week, het overgrote deel van de vogels wordt geteld binnen enkele dagen (tabel T1). Toch zullen telfouten als gevolg verplaatsingen regelmatig voorkomen, bijvoorbeeld door trek, verplaatsingen onder invloed van hoge of lage waterstanden, weersomstandigheden en slaap- en fourageervluchten. Enkele voorbeelden: Vooral gedurende de voor- en najaarstrek vindt een voortdurende doorstroming plaats van vogels, die voor korte of langere tijd het Deltagebied gebruiken als rust- en fourageergebied. De aantallen van veel soorten variëren vaak van dag tot dag en het treffen van een groot of gering aantal bij een telling is toeval. Bij andere soorten zijn veel exemplaren zeer honkvast gedurende een heel winterseizoen: ze komen bijvoorbeeld in augustus en vertrekken in maart zonder hetzelfde gebied te verlaten. Andere individuen van een soort verplaatsen zich (regelmatig) tussen verschillende fourageergebieden. Dit laatste is bijvoorbeeld aangetoond door waarnemingen van gemerkte Scholeksters. Bij ganzen treedt wisseling van fourageergebied regelmatig op. Zo kunnen bijvoorbeeld Brandganzen op achtereenvolgende dagen worden aangetroffen langs het Veerse Meer, op Schouwen-Duiveland en in het Haringvlietgebied.

Een hvp, die op een bepaalde dag is gelegen op een zandplaat, kan zich de volgende dag door een hogere waterstand elders bevinden. Meestal wordt er in dergelijke gevallen naar gestreefd tegelijkertijd zandplaat (met behulp van een boot) en kust (vanaf het land) te tellen, om dubbel- of ondertelling te voorkomen.

Ganzen, die normaal fourageren in de polders, gaan soms overdag bij laag water rusten op de platen in de zeearmen. Aangezien de laatste

gebieden worden geteld met hoog water, kunnen aldus ganzen worden gemist.

Kleine Zwanen vertrekken vaak pas in de loop van de ochtend van hun slaapplek naar het fourageergebied. Ook hierdoor kunnen dubbel- of ondertellingen voorkomen.

3.3.6. Weersomstandigheden

Het is duidelijk dat ook het weer niet zelden van invloed is op de resultaten van de tellingen. Regen, sneeuw, mist en storm hebben een negatief effect op de zichtbaarheid van vogels. Ook het humeur van de waarnemer bij slecht weer zal meestal geen positieve bijdrage zijn aan een volledige telling.

Zwemmende vogels zijn bij een sterke golfslag moeilijker te zien dan op een spiegelglad wateroppervlak. Als vanaf een boot wordt waargenomen wordt de negatieve invloed van golfslag nog versterkt door de bewegingen van de boot.

Sneeuwval en vorst veroorzaken vaak massale verplaatsingen van vogels, zowel binnen het Deltagebied als daarbuiten. Hierdoor treden vaak sterke aantalsveranderingen op binnen zeer korte tijd.

3.3.7. Conclusie

Uit het voorgaande moge duidelijk worden dat het nauwkeurig tellen van vogels geen eenvoudige zaak is. De ideale situatie voor het verkrijgen van een representatieve momentopname is het gelijktijdig tellen van alle gebieden bij optimale omstandigheden. In de praktijk is het gelijktijdig tellen van alle gebieden onmogelijk, waardoor onnauwkeurigheden kunnen optreden door verplaatsingen van vogels. Weersomstandigheden, gedrag van vogels en telfouten zijn andere bronnen van onnauwkeurigheid. Hoewel het niet precies is aan te geven, zullen de in dit rapport opgegeven aantallen in veel gevallen een marge van enkele tientallen procenten hebben, in sommige gevallen wellicht nog meer. In het overgrote deel van de gepresenteerde aantallen gaat het stellig om de absolute minima: er worden waarschijnlijk meer vogels gemist dan dubbel geteld en er is de neiging tot onderschatten bij grotere aantallen.

3.4. Verwerking van de tellingen

De waarnemers noteren in het veld de soorten en aantallen die worden waargenomen over het algemeen in een opschrijfboekje. Deze gegevens worden later overgebracht op een standaardformulier, waarop de meeste vogelsoorten zijn vermeld, alsmede per soort een viercijferige code (de EURING-code). Er is ruimte om gegevens in te vullen van acht deelgebieden. Daarnaast worden op het formulier ingevuld: datum van de telling, waarnemer(s), waterstand en weersomstandigheden, terwijl er ook ruimte is voor aanvullende opmerkingen.

Het ingevulde formulier wordt, zo mogelijk direct na de telling, opgestuurd naar de coördinator, die de telgebieden codeert en controleert of het formulier juist is ingevuld. Bij ogenschijnlijk twijfelachtige waarnemingen wordt contact opgenomen met de waarnemer. Eventuele dubbeltellingen worden zoveel mogelijk gecorrigeerd.

Wanneer van een seizoen alle telformulieren zijn ontvangen worden de tellingen van ganzen ter beschikking gesteld van de Ganzenwerkgroep Nederland, die een jaarlijkse rapportage verzorgt. De gegevens van eenden, ganzen en zwanen van de januari-telling worden ter beschikking gesteld van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, die ze op haar beurt doorgeeft aan het International Waterfowl Research Bureau voor verwerking ten behoeve van de internationale midwintertellingen. Incidenteel worden ook gegevens verstrekt voor andere nationale tellingen, zoals die van roofvogels, Kleine Zwanen, Wulpen en Goudplevieren.

De gegevens op de telformulieren worden door het Administratief Dienstencentrum Zeeland via ponsconcepten omgezet naar ponskaarten. In de periode 1975-81 zijn deze ponskaarten verwerkt bij de Dienst Informatie Verwerking van de Rijkswaterstaat in Rijswijk. Dit gebeurde

met een speciaal ontworpen computerprogramma, genaamd "VØGEL". Dit programma bewerkt de gegevens en geeft de resultaten weer in overzichtelijke tabellen en grafieken, zowel per soort als per gebied. Voor een beschrijving van het gebruikte computerprogramma wordt verwezen naar Saeijs & Baptist 1978a. Sinds kort wordt echter een ander computerprogramma gebruikt met meer gebruiksmogelijkheden.

De originele telformulieren worden per seizoen opgeslagen bij Staatsbosbeheer in Goes, de uitdraai van de computer in mappen per gebied en per seizoen bij RWS DDMI in Middelburg.

3.5. Bewerking en rapportage

Het voorliggende rapport is de eerste uitvoerige rapportage over vijf seizoenen vogeltellingen in het gehele Deltagebied. Eerder werd over simulaantellingen in het Deltagebied gerapporteerd door Wolff (1967), Smittenberg & Baptist (1973) en Saeijs & Baptist (1977a, 1977b en 1978b). Verder verscheen er een reeks van rapporten bij SBB Zuid-Holland en Zeeland over watervogeltellingen in de maanden september t/m april. De laatste jaren is er over Zeeland niets meer gepubliceerd. Dit rapport vult deze leemte.

Als basis voor het rapport zijn de jaaroverzichten per bekken gebruikt, die zijn vervaardigd met behulp van het computerprogramma VØGEL. Deze gegevens zijn tijdens de verdere verwerking voortdurend gecontroleerd. Hierbij werden bijvoorbeeld aantallen vogels die geteld waren op hvp's in Grevelingen en Veerse Meer "overgeheveld" naar de Oosterschelde, omdat dit laatste gebied het eigenlijke fourageergebied is. Vervolgens werd per soort een overzichtstabel vervaardigd, waarin per maand het totaal per bekken is vermeld, alsmede het totaal voor het gehele Deltagebied. De in de tabellen vermelde aantallen zijn niet afgerond. Dit heeft tot gevolg dat er sprake is van een schijn-nauwkeurigheid: geschatte groepen van bijvoorbeeld 100.000, 20.000 en 5 vogels van een soort zijn opgeteld tot 120.005. Zie hoofdstuk 3.3. voor een discussie over de nauwkeurigheid van het tellen.

Aangezien veel tellingen minder volledig waren was het niet mogelijk zonder meer een maandgemiddelde per bekken en voor het hele Deltagebied te berekenen. Daarom werd ieder geteld aantal zorgvuldig bekeken of het al dan niet volledig was. In tabel T2 is een overzicht gegeven van de volledigheid van de tellingen. De in het rapport opgenomen maandgemiddelden per bekken zijn verkregen door alle (naar de mening van de auteurs) min of meer volledige tellingen te gebruiken voor de berekening. De maandgemiddelden voor het gehele Deltagebied zijn verkregen door de maandgemiddelden van de deelgebieden te sommeren. We zijn ons ervan bewust dat er aan deze methode bezwaren kleven, maar het leek de enige mogelijkheid om enigszins reële gemiddelde aantallen te presenteren.

Van de maanden mei t/m augustus waren slechts één of enkele tellingen beschikbaar in de seizoenen 1975/76-1979/80. Om iets meer gegevens te hebben als basis voor een gemiddelde, zijn voor de getijdegebieden Oosterschelde en Westerschelde ook tellingen gebruikt uit mei-aug. 1980 (seizoen 1980/81). Wanneer dit is gebeurd is dit in de tabellen aangegeven.

Figuren

7. F1. Figuur F1. Gebruikte telmethoden bij de tellingen in 1975/76-1979/80 (exclusief binnendijkse gebieden).
Methods of counting used in 1975/76-1979/80 (excluding inland areas).

F2. Figuur F2. Hoogwatervluchtplaatsen en mogelijke relaties met fourageergebieden.
High tide roosts and possible relations with feeding areas.

F3. Gemiddelde aantalsopgaven van groepen Scholeksters (o) en Wulpen (o) vergeleken met de werkelijk aanwezige aantallen (Kersten et al. 1981).
Average counts (ordinate) of flocks of Oystercatcher (o) and Curlew (o) in relation to the actual numbers present (abscissa).

F4. Gemiddelde aantalsopgaven van bonen op 7 dia's (o) beoordeeld door 151 waarnemers en op 30 dia's (o) beoordeeld door 24 waarnemers, vergeleken met de werkelijke aantallen (Kersten et al. 1981).
Average counts of beans on slides (ordinate) in relation to the actual numbers (abscissa). One series of 7 was judged by 151 observers (o), one of 30 by 24 observers (o).

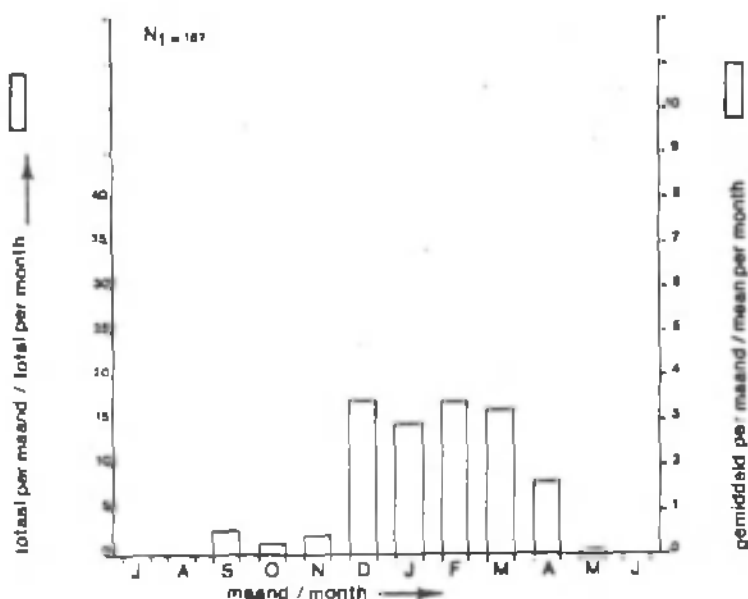
F5. Relatieve standaard deviatie uitgezet tegen gemiddelde aantalsopgave bij een telling door drie waarnemers langs de Oosterschelde. Elke stip heeft betrekking op één soort in één deelgebied.
Coefficient of variation (ordinate) in relation to average (abscissa) for a count by three observers along the Oosterschelde. Each dot represents one species in one area.

ROODKEELDUIKER - *Gavia stellata*

De Roodkeelduiker is buiten de broedtijd vooral een vogel van de zee, maar is in het Deltagebied behalve in de Voordelta ook een regelmatige doortrekker en wintergast in kleine aantallen op vrijwel alle bekkens. Een deel van de waarnemingen, met name die in de binnendijkse gebieden, heeft betrekking op met olie besmeurde vogels.

De verhouding tussen de aantallen gedetermineerde Roodkeelduikers (157) en Parelduikers (47) is ongeveer 3 à 4:1, hetgeen past in het beeld van het voorkomen van duikers langs de Nederlandse Noordzeekust (Meininger 1978).

Het determineren van Roodkeelduikers en Parelduikers is alleen mogelijk onder gunstige omstandigheden. Daarom is ook een tabel opgenomen met ongedetermineerde duikers (tabel). Het spreekt voor zich dat de in de Voordelta waargenomen duikers (vanuit een vliegtuig) niet konden worden gedetermineerd.



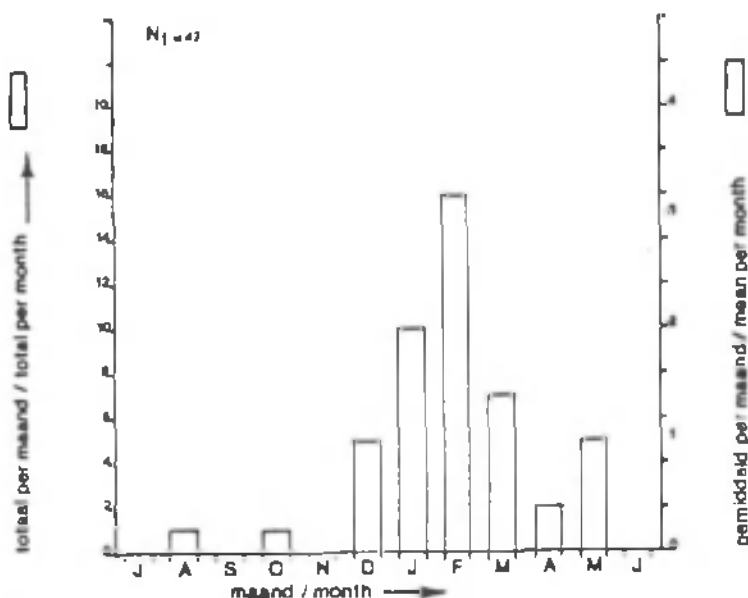
Figuur Totaal en gemiddeld aantal per maand waargenomen Roodkeelduikers in 1975/76 - 1979/80.
Total and mean number of Red-throated Diver *Gavia stellata* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	2	-	-	1	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	4	2	1	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	4	4	1	2	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	2	-	2	x	x
Westerschelde	x	x	2	-	-	-	-	1	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	4	-	-	5	4	10	4	2	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1	-	-	-	1	2	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	1	1	-	2	1	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	1	-	15	2	2	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	1	3	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	2	-	-	1	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	1	-	-	1	1	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	1	-	1	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	1	-	-	1	1	x	x
TOTAAL	-	-	1	1	1	21	8	8	5	3	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	1	1	3	1	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	1	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	1	2	1	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	6	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	1	1	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	2	2	3	1	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	1	-	5	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	4	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	2	4	13	7	7	6	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	3	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	1	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	1	-	1	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	1	1	3	2	1	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	2	3	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	1	1	3	2	5	12	3	1	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	1	2	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	2	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	1	2	4	4	2	-	-

* 00030

PARELDOIKER - *Gavia arctica*

De Parelduiker is een doortrekker en wintergast in zeer kleine aantallen op vrijwel alle bekkens van het Deltagebied. Deze soort is minder algemeen dan de Roodkeelduiker (zie deze soort). Over het voorkomen in de Voordelta is weinig bekend.



Figuur Totaal en gemiddeld aantal per maand waargenomen Parelduikers in 1975/76 - 1979/80.
Total and mean number of Black-throated Diver *Gavia arctica* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

00040

IJSDUIKER - *Gavia immer*

Deze in Nederland zeldzame wintergast werd tijdens de tellingen enkele malen waargenomen:

jan. 1976 1 ex. Grevelingen	sept. 1978 1 ex. Grevelingen
febr. 1976 1 ex. Grevelingen	jan. 1979 1 ex. Oostvoornse Meer

00050

GEEI.SNAVELDUIKER - *Gavia adamsii*

Deze in Nederland zeldzame gast werd in de winter 1978/79 opvallend regelmatig waargenomen (Rozendaal 1979). Ook tijdens de tellingen in het Deltagebied werden toen enkele waarnemingen gedaan:

jan. 1979 1 ex. Oostvoornse Meer
mrt. 1979 1 ex. Oostvoornse Meer

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	2	1	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	1	-	-	-	x	x
Voerze Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	-	3	3	1	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	1	2	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	1	1	-	1	-	x	x
Voerze Meer	x	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	-	3	3	2	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	1	1	-	3	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	1	3	-	-	-	x
Voerze Meer	x	x	-	x	-	1	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	2	3	3	3	2	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	2	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Voerze Meer	x	x	-	-	-	-	-	1	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	2	-	-	x	x
Al.	-	1	-	-	-	1	2	1	1	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Voerze Meer	x	x	-	1	-	x	-	1	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	1	-	-	-	5	-	-	-	-

x gebied niet oversold
0 geen vogels gezien

tabel 1. DUKER ONGEDETERMINEERD - *Gavia spec.*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-
Oosterschelde	x	x	x	-	2	1	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	18	56	2	22	6	-	-	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	1	-	-	x	x
TOTAAL	—	—	—	—	21	57	2	23	6	—	2	—
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	2	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	5	1	5	6	5	1	-	-	-
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	—	—	—	5	3	7	6	5	1	—	—	—
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	1	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	2	-	-	-	1	-	1	x	x	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	—	—	2	—	—	—	1	—	2	—	—	—
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	7	x	3	x	3	x	-	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	—	—	—	—	7	—	3	—	6	—	—	—

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

DODAARS - Tachybaptus ruficollis**Verspreiding**

De Dodaars is onder andere broedvogel van Groot-Brittannië en Ierland, Zuid-Zweden, Zuidwest-Rusland en alle West- en Middeneuropese landen. De soort overwintert in West-Europa vooral ten zuidwesten van de lijn Denemarken, Zuid-Zweden, West-Polen. In sommige delen van Europa (bijvoorbeeld Groot-Brittannië) is de Dodaars voornamelijk stand en zwerfvogel. Broedvogels van Noordwest-Europa trekken in zuidwestelijke tot zuidelijke richting, broedvogels van Midden-Europa in westelijke tot zuidelijke richting (Cramp & Simmons 1977).

De in het Deltagebied doortrekkende en overwinterende Dodaarzen zijn waarschijnlijk afkomstig uit Nederland, West- en Oost-Duitsland, Denemarken en Zuid-Zweden, mogelijk ook uit Polen en nog oostelijker gebieden (Cramp & Simmons 1977; Meininger 1979).

Populatie

De grootte van de Noordwesteuropese populatie van de Dodaars is niet bekend, maar omvat wellicht enkele tienduizenden broedparen. In Nederland broeden 1.500-2.000 paar (Teixeira 1979), waarvan 50-100 in het Deltagebied (Meininger 1977).

Er zijn weinig tellingen bekend buiten de broedperiode. De belangrijkste overwinteringsgebieden liggen in het Nederlandse Deltagebied (4.300-5.400) en op de grote meren in Midden-Europa, met name in West-Duitsland (jan. 1968 7.780 ex.) en in Zwitserland (4.800-6.000 ex.) (Meininger 1979). Bernis (1960) vermeldt, dat in Spanje niet zelden concentraties voorkomen van 500-1.000 exemplaren.

Voorkomen in het Deltagebied

Vanaf midden augustus verschijnen de eerste Dodaarzen op plaatsen waar ze niet broeden. De aantallen nemen toe tot ver in de winter, wanneer ook nog verplaatsingen plaatsvinden onder invloed van vorst. In het voorjaar nemen de aantallen geleidelijk af en de laatste doortrekkers worden gezien in begin mei. De broedplaatsen in het Deltagebied worden vaak al in februari bezet.

In november 1977 en in januari 1978 werd in het Deltagebied een speciale telling georganiseerd van Dodaarzen. De bij deze tellingen getelde aantallen zijn hoger dan bij de normale watervogeltellingen getelde aantallen. Meer gebieden werden toen bezocht en er werd speciaal op de Dodaars gelet. Bij beide tellingen werden bijna 4.000 Dodaarzen geteld, terwijl het werkelijk aanwezige aantal werd geschat op 4.300-5.400 (Meininger 1979).

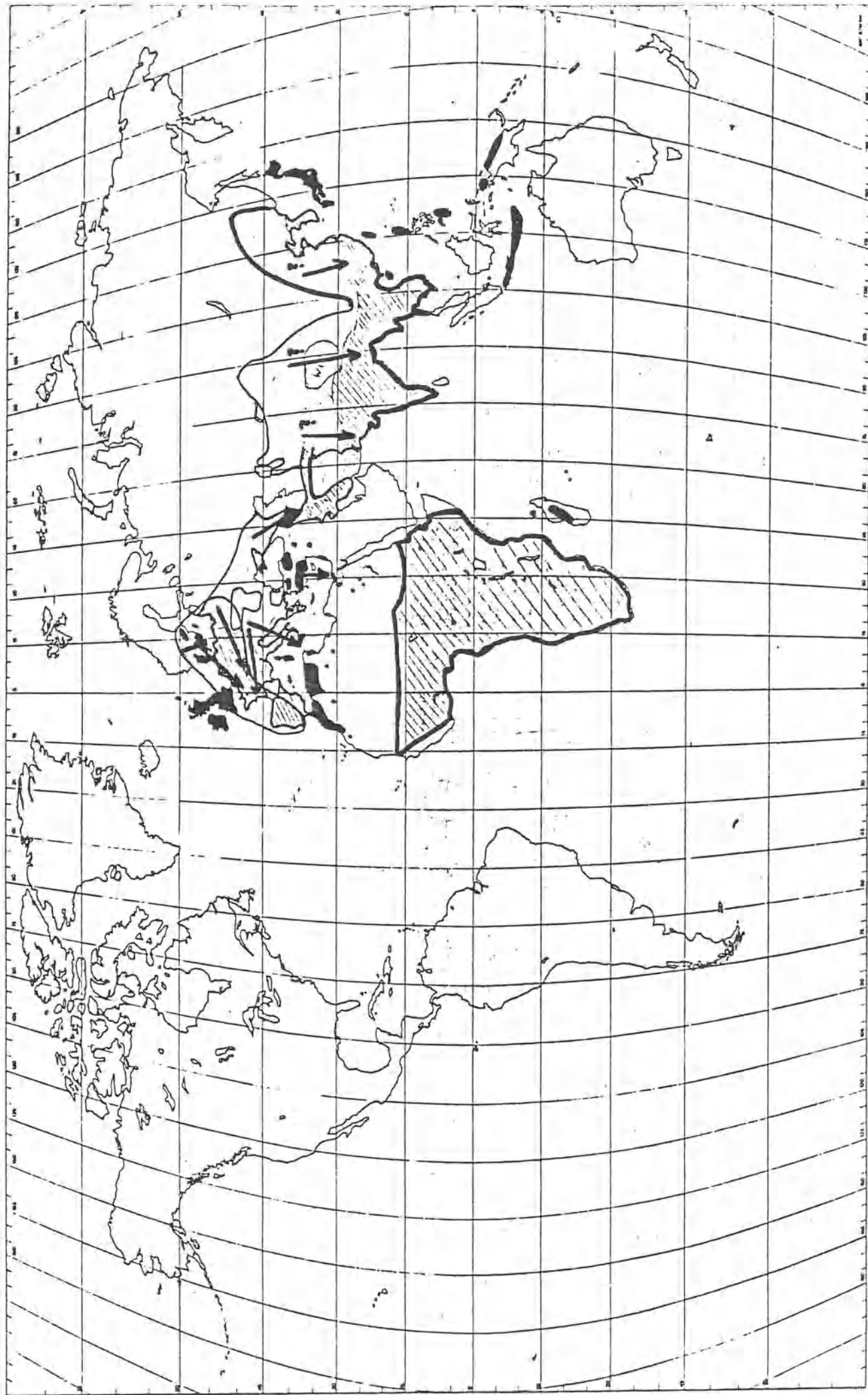
De belangrijkste gebieden voor de Dodaars zijn de Grevelingen en het Veerse Meer. Daarnaast worden grote aantallen aangetroffen op brakke en zoute binnenwateren, zoals kanalen en doorbraakkreken. Op de zoete wateren zijn aantallen gering, behalve in de Biesbosch, waar wat grotere aantallen voorkomen.

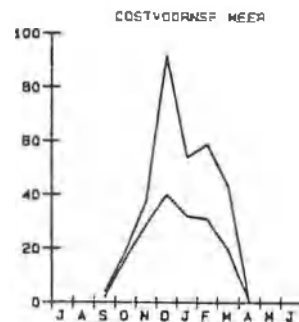
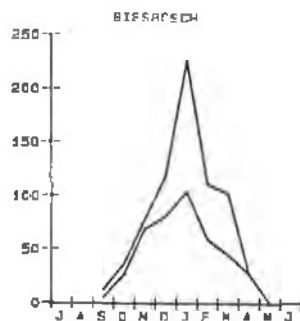
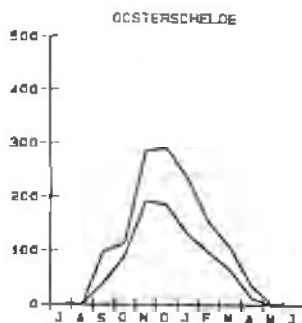
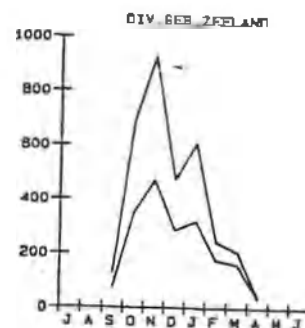
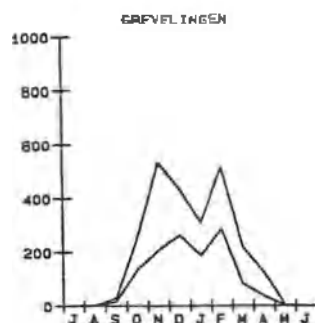
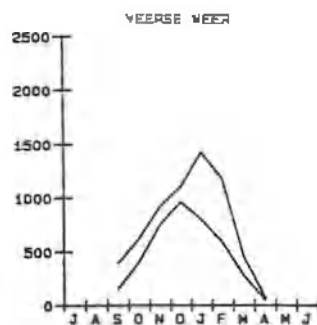
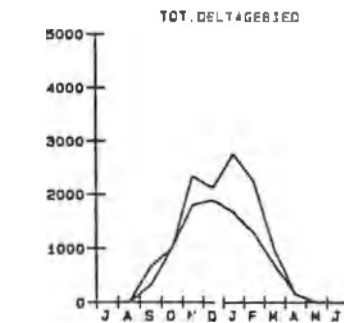
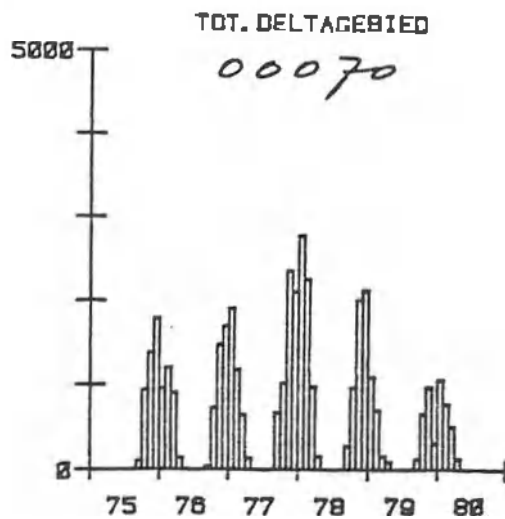
Op de getijdewateren zijn de aantallen eveneens klein. Alleen als (een deel van) de binnenwateren zijn bevroren nemen de aantallen in de getijdegebieden wat toe, vooral in beschutte havens en dergelijke.

Het talrijke voorkomen van Dodaarzen in de brakke en zoute biotopen zonder getij is stellig te danken aan een groot aanbod van voedsel in de vorm van kleine kreeftachtigen en kleine vissen.

1. Dodoars

gebaseerd op
Cramp & Simmons (1977)
Harrison (1972)
Meuninger (1979)





00070

tabel 1. DCDAAARS - *Tachybaptus ruficollis*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	4	15	30	25	33	31	43	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	1	5	23	1	8	30	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	x
Bliesbosch	x	x	2	(4)	78	70	99	75	35	27	-	x
Kraaijer-Volkerak	x	-	11	(-)	7	(-)	27	(-)	(-)	(-)	x	x
Gruvelingen	-	-	10	85	243	370	152	516	220	12	3	-
Oosterschelde	x	x	-	88	165	232	126	93	60	2	x	x
Veerse Meer	x	x	77	626	550	937	354	437	431	71	x	x
Westerschelde	x	x	-	59	108	71	34	26	10	14	x	x
Voordelta	x	x	(-)	x	(-)	x	39	x	x	x	(-)	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(-)	-	(-)	4	6	1	2	(-)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	(60)	192	(51)	(87)	(13)	73	(10)	x	x
TOTAAL	-	-	104	938	1379	1785	958	1200	904	137	4	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	2	19	38	24	32	30	10	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	1	5	9	5	2	5	3	x	x
Hollands Diep	x	-	(-)	1	4	2	6	-	3	1	x	x
Bliesbosch	x	x	13	37	59	118	226	111	102	x	x	x
Kraaijer-Volkerak	x	x	4	4	7	6	(1)	(-)	(-)	(-)	x	x
Gruvelingen	-	2	22	134	130	252	205	143	38	24	-	-
Oosterschelde	x	x	x	68	175	291	235	150	68	35	x	x
Veerse Meer	x	x	x	363	922	875	1089	650	378	57	x	x
Westerschelde	x	x	x	20	53	41	16	40	12	-	x	x
Voordelta	x	x	x	(-)	(-)	(-)	-	(-)	(-)	(-)	(-)	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(-)	(-)	4	(5)	12	(1)	(1)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	(76)	(77)	(70)	(76)	(52)	(27)	20	x	x
TOTAAL	-	2	41	723	1474	1693	1903	1179	644	140	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	14	21	92	54	59	30	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	17	1	16	7	5	4	x	x	x
Hollands Diep	x	x	1	4	6	4	4	-	5	x	x	x
Bliesbosch	x	x	2	18	73	49	79	64	22	x	x	x
Kraaijer-Volkerak	x	x	x	(-)	(-)	(1)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Gruvelingen	-	-	30	137	104	221	309	509	109	125	-	-
Oosterschelde	x	x	99	114	284	246	199	153	107	7	x	x
Veerse Meer	x	x	395	x	905	942	1429	1184	461	5	x	x
Westerschelde	x	x	5	15	(20)	(36)	41	23	31	7	(-)	(-)
Voordelta	(-)	(-)	(-)	(-)	3	(-)	19	(-)	-	(-)	(-)	(-)
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	1	2	1	11	12	4	4	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	132	692	928	472	611	244	201	(10)	x	x
TOTAAL	-	-	665	1013	2346	2090	2764	2245	974	154	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	(-)	59	24	(-)	6	x	x	x
Haringvliet	x	x	2	4	13	10	13	12	4	x	x	x
Hollands Diep	x	x	2	8	4	5	15	7	-	x	x	x
Bliesbosch	x	x	(-)	27	65	85	(40)	(5)	38	x	x	x
Kraaijer-Volkerak	x	x	(1)	2	4	12	(4)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Gruvelingen	1	3	20	251	535	436	175	219	181	14	-	-
Oosterschelde	-	1	46	109	189	78	33	8	15	2	-	2
Veerse Meer	x	x	149	383	855	1105	542	311	38	16	x	x
Westerschelde	(-)	(-)	7	4	41	51	15	5	3	(-)	x	x
Voordelta	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(1)	4	(1)	(2)	4	(-)	(-)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	47	173	297	276	227	128	(16)	47	-	-
TOTAAL	1	4	275	965	2004	2119	1092	695	158	94	-	2
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	17	28	1	17	4	8	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	4	28	11	2	42	15	(-)	x	x
Hollands Diep	x	x	-	4	1	-	-	2	2	-	x	x
Bliesbosch	x	x	(-)	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Kraaijer-Volkerak	-	-	-	6	-	-	9	(-)	(6)	(-)	-	-
Gruvelingen	-	3	-	76	30	37	95	46	25	4	-	-
Oosterschelde	2	-	21	77	145	79	61	84	75	14	-	-
Veerse Meer	x	x	21	265	541	x	606	366	96	67	x	x
Westerschelde	x	x	5	6	48	41	58	29	29	2	-	-
Voordelta	x	x	x	x	(-)	x	(-)	x	(-)	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	30	(2)	7	9	17	3	20	(-)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	51	198	(137)	110	126	158	208	44	x	x
TOTAAL	2	3	128	655	979	313	1066	776	511	131	-	-

x gebied niet geteld

- geen vogels gezien

() telling onvolledig

FUUT - Podiceps cristatus**Verspreiding**

De Fuut is broedvogel van vrijwel geheel Europa, met uitzondering van Noord-Scandinavië en Noord-Rusland. De noordelijke en oostelijke populaties verlaten 's winters hun broedgebieden geheel. De Westeuropese broedvogels verplaatsen zich voor een deel en over kortere afstanden. Broedvogels van Scandinavië en Finland zijn 's winters teruggemeld in zowel Nederland als in Bulgarije en de Zwarte Zee (Cramp & Simmons 1977).

Belangrijke overwinteringsgebieden zijn gelegen in West-Europa (Nederland), de meren van Midden-Europa (tot 22.000 in Zwitserland), in de Zwarte Zee (concentraties tot meer dan 20.000) en de zuidelijke Kaspische Zee (tienduizenden) (Cramp & Simmons 1977).

Populatie

Het is niet bekend hoe groot de Europese populatie van de Fuut is, noch hoeveel er overwinteren. In tabel wordt een overzicht gegeven van geschatte aantallen broedparen in enkele Europese landen.

Tabel Aantal broedparen van de Fuut in enkele Europese landen.
Number of breeding pairs of Great Crested Grebe Podiceps
cristatus in some European countries.

gebied/area	aantal paren	bron/reference
Nederland	5.000-7.500	Teixeira 1979
Noorwegen	50	Leys & De Wilde 1971
Zweden	50.000	Ulfstrand & Högstedt 1976
Finland	5.000	Merikallio 1958
Estland (USSR)	1.200	Cramp & Simmons 1977
Denemarken	3.500	Dybbro 1976
DDR	?	
BRD	2.400	Cramp & Simmons 1977
België (Wallonië en Brabant)	140	Jacob 1983
Frankrijk	3.000	Yeatman 1976
Zwitserland	very common	Cramp & Simmons 1977
Groot-Brittannië en Ierland	6.100-6.800	Prater 1981

In veel Europese landen is sprake van een toename van het aantal broedparen. In Nederland broedden in 1966-67 3.300-3.800 paar Futen (Leys & De Wilde 1971) en in 1973-77 5.000-7.500 paar (Teixeira 1979).

In het Zuidhollandse deel van het Deltagebied broedden in 1972-1977 156-192 paar (VWG Avifauna West-Nederland 1981). In Zeeland broedden in 1966 12-14 paar en in 1977 25-50 paar (Leys & De Wilde 1971, Meininger 1977). In het Deltagebied neemt de Fuut nog steeds toe als broedvogel en in 1982 broedden bijvoorbeeld voor het eerst 3-4 paar op Walcheren (Meininger 1983d).

Voorkomen in het Deltagebied

In mei, juni en juli zijn Futen vooral aanwezig op de broedplaatsen. Op de Grevelingen overzomeren kleine aantallen niet-broedvogels. In de loop van juli beginnen de aantallen toe te nemen, vooral op de Grevelingen. Van zomerconcentraties van ruiende vogels, zoals die - tot 20.000 exemplaren - zijn geconstateerd op het IJsselmeer (Vlug

1976), is in het Deltagebied geen sprake. In de loop van het najaar nemen de aantallen Futen in het Deltagebied toe, tot in januari of februari een maximum wordt bereikt (max. ruim 14.400).

Het belangrijkste gebied voor de Fuut is de Grevelingen. Vóór de afsluiting van de Grevelingen in 1971 kwamen hier nauwelijks Futen voor. In januari 1972, 1973 en 1974 waren er respectievelijk 800, 1.800 en 5.100 Futen aanwezig (Saeijs & Baptist 1976). Ook in later jaren liepen de aantallen vooral in de maanden januari-februari hoog op, tot meer dan 10.000 in februari 1978 tabel). Het is niet geheel duidelijk of het hier overwinteraars betreft of vogels, die gedurende de voorjaars trek in het gebied pleisteren. Vermoedelijk voegen vogels op de voorjaars trek zich bij een overwinterende populatie van enkele duizenden vogels.

Buiten de Grevelingen worden ook aanzienlijke aantallen gezien op de twee andere zoute-brakke bekkens: het Oostvoornse meer (tot 1.500 ex.) en het Veerse Meer (tot 2.150 ex.). Op Haringvliet, Hollandsch Diep en Biesbosch zijn tot 1.600 ex. aanwezig in het voorjaar.

In de loop van maart nemen de aantallen in alle gebieden sterk af.

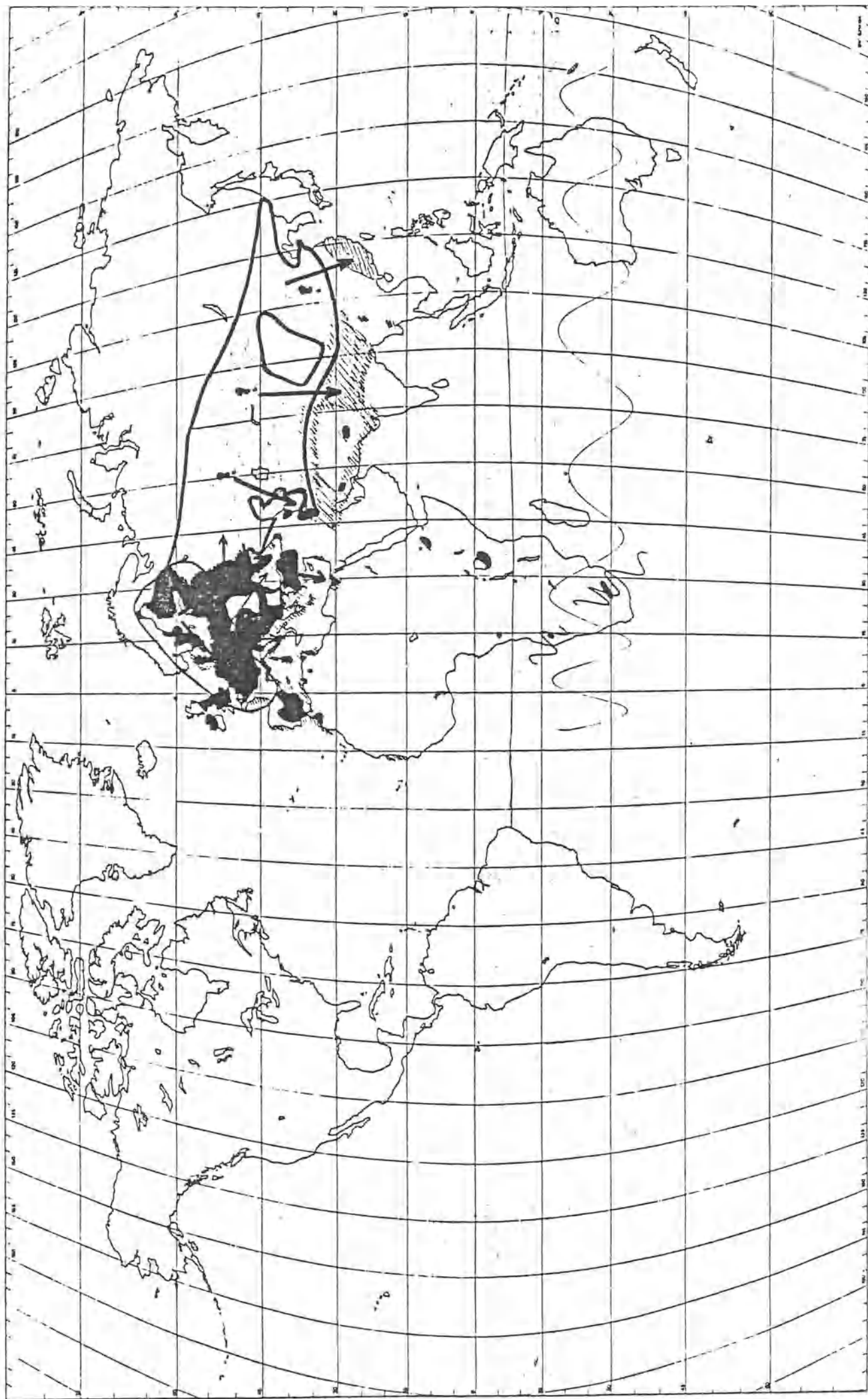
De afgesloten zoute of brakke wateren, vooral Grevelingen en Veerse Meer, met helder water en een groot aanbod van kleine vissen, vormen een goed biotoop voor visetende vogels als de Fuut.

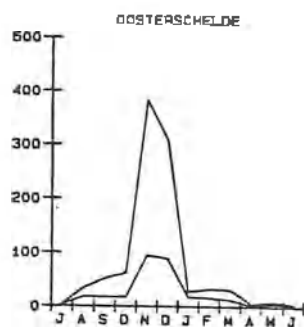
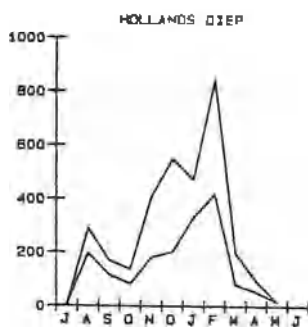
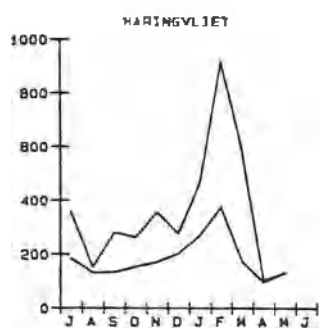
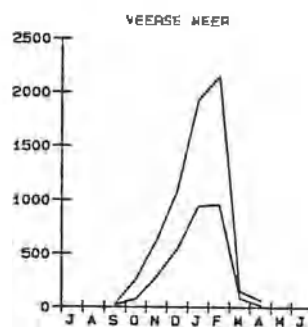
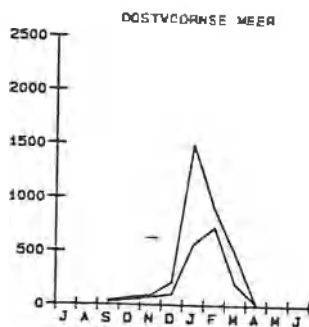
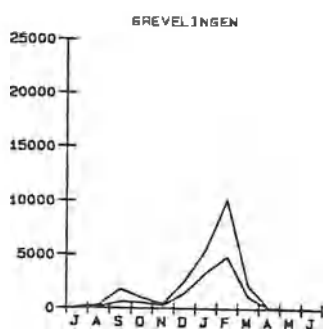
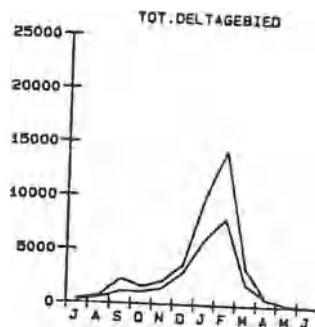
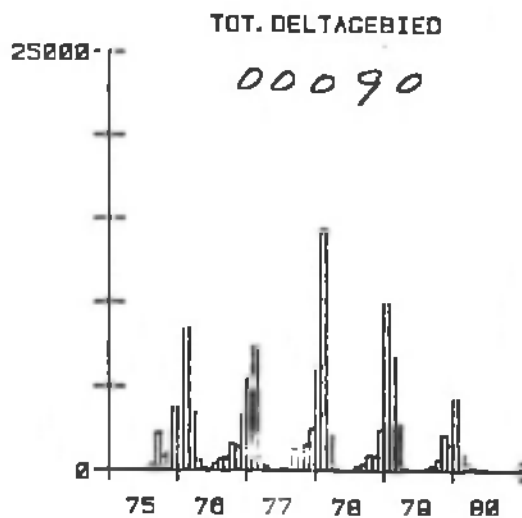
Tabel Maximum waargenomen aantal Futen per seizoen op de Grevelingen (Beijersbergen & van den Berg 1980).
Maximum number of Great Crested Grebe *Podiceps cristatus* counted per season on the Grevelingen.

seizoen/season	max. aantal/max. number
1971/72	2.100
1972/73	3.600
1973/74	5.100
1974/75	9.400
1975/76	7.200
1976/77	9.900
1977/78	10.200
1978/79	5.500
1979/80	3.300

Funct

gebaseerd op Group van Simmons (1977)
populaties in Zuid-Mitica a Australie zijn niet aangegewe.





1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	36	41	57	58	196	451	480	12	x	x
Haringvliet	11	151	114	262	264	241	469	920	588	105	133	x
Hollands Diep	2	104	168	62	115	124	357	772	198	93	16	x
Biesbosch	x	x	130	125	215	240	292	(329)	257	125	(-)	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	(-)	4	(-)	78	(-)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	5	114	1798	328	285	2540	1889	5332	1776	116	39	1
Oosterschelde	x	x	-	5	12	308	18	33	32	-	x	x
Voerse Meer	x	x	14	29	118	213	189	531	89	6	x	x
Westerschelde	x	x	22	(-)	9	(11)	(9)	(21)	(4)	(-)	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	41	x	x	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	(-)	(4)	(-)	(11)	(-)	(1)	15	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	(17)	25	18	20	-	6	(-)	x	x
TOTAAL	18	369	2282	873	1104	3744	3558	8370	3445	657	188	1
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(28)	39	72	50	298	841	59	16	x	x
Haringvliet	356	111	280	239	158	275	412	447	75	90	x	x
Hollands Diep	x	290	(-)	136	405	549	471	846	19	15	x	x
Biesbosch	x	x	(71)	171	203	210	278	409	214	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	(3)	(-)	(2)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	88	294	422	968	293	1900	3021	4239	357	98	1	5
Oosterschelde	x	x	x	9	17	27	15	9	2	-	x	x
Voerse Meer	x	x	x	7	52	222	797	394	18	15	x	x
Westerschelde	x	x	x	(-)	(-)	(3)	(-)	74	19	(-)	x	x
Voordelta	x	x	x	3	-	5	40	18	2	-	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	(2)	(2)	(9)	13	48	44	25	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	34	12	9	8	18	5	14	x	x
TOTAAL	444	695	806	1608	1443	3261	5388	7339	835	268	1	5
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	39	74	92	87	276	901	179	x	x	x
Haringvliet	x	x	180	171	46	220	294	295	133	x	x	x
Hollands Diep	x	x	162	110	112	33	459	38	97	x	x	x
Biesbosch	x	x	102	79	145	364	411	510	138	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Grevelingen	116	47	652	475	424	581	3199	10219	1279	60	37	15
Oosterschelde	x	x	10	8	16	54	28	17	15	3	x	x
Voerse Meer	x	x	33	x	629	1098	1199	2158	155	11	x	x
Westerschelde	x	x	(4)	7	(1)	37	152	161	(13)	(-)	(-)	(-)
Voordelta	-	-	-	22	34	-	64	18	69	-	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	31	16	13	18	21	15	(6)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	66	44	29	34	45	50	16	10	x	x
TOTAAL	116	47	1279	1006	1543	2526	6151	14382	2096	94	17	15
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(11)	x	(1)	215	1500	(-)	77	x	x	x
Haringvliet	x	x	66	34	88	241	164	175	50	x	x	x
Hollands Diep	x	x	14	19	181	102	360	338	20	x	x	x
Biesbosch	x	x	(55)	(86)	(145)	(100)	317	(300)	308	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	(-)	(3)	20	(4)	(-)	4	(-)	(-)	(-)	(-)	12
Grevelingen	18	221	151	683	267	790	5538	4517	2204	100	-	9
Oosterschelde	2	34	52	4	28	35	8	3	6	6	10	4
Voerse Meer	x	x	27	15	113	662	1935	1369	54	9	x	x
Westerschelde	x	x	16	27	59	151	(10)	(2)	18	11	x	x
Voordelta	x	x	-	-	-	135	50	6	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	12	26	16	(5)	69	37	12	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	30	24	29	19	10	13	9	18	x	x
TOTAAL	20	255	437	938	931	2455	9965	6760	2758	144	10	25
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	5	37	(69)	(22)	(29)	(33)	(39)	(3)	x	x
Haringvliet	x	x	29	68	105	44	20	48	24	(3)	x	x
Hollands Diep	x	x	(-)	(4)	90	(6)	(-)	99	47	31	x	x
Biesbosch	x	x	(72)	x	(110)	(33)	(100)	(84)	(80)	x	x	x
Kraamers-Volkerak	7	5	(-)	3	12	10	29	(3)	(2)	(1)	6	2
Grevelingen	4	76	62	158	60	1160	3287	139	13	13	36	67
Oosterschelde	4	2	8	62	383	22	19	21	10	6	2	5
Voerse Meer	x	x	21	265	541	x	606	366	96	67	x	x
Westerschelde	x	x	15	20	51	52	19	112	60	17	7	-
Voordelta	x	x	x	x	661	x	119	x	1	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	22	6	12	11	14	25	25	27	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	46	28	38	28	(19)	36	37	30	x	x
TOTAAL	15	83	280	651	2152	1588	4261	966	434	198	51	74

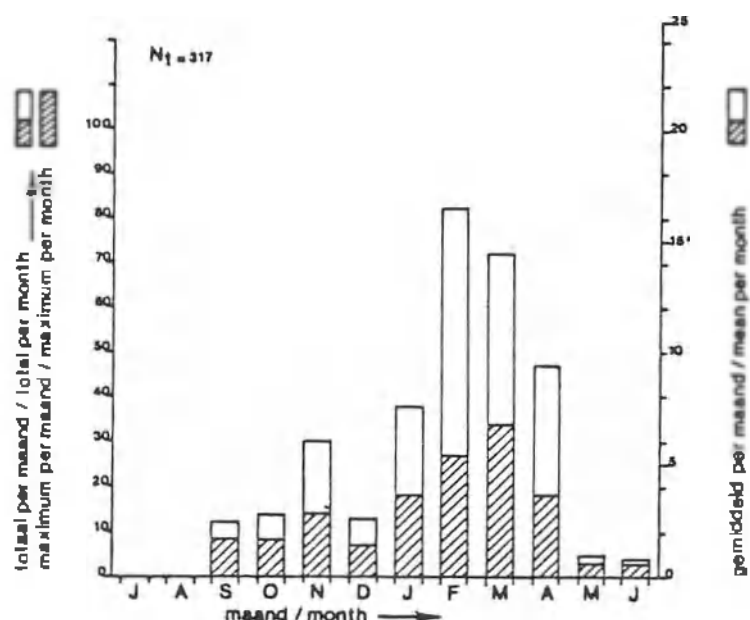
x gebied niet geteld
 - geen vogels gezien
 () telling onvolledig

ROODHALSFUUT - Podiceps griseigena

De Roodhalsfuut is in het Deltagebied een regelmatige doortrekker en wintergast van vrijwel alle bekkens. Er bestaat een duidelijke voorkeur voor zoute wateren. De eerste najaarstrekkers worden meestal gezien in september, soms al in juli of augustus. De grootste aantallen zijn aanwezig in de maanden januari tot maart. Misschien dat ook de overgang naar het zomerkleed in deze periode de determinatie vergemakkelijkt en zo het aantal waarnemingen doet toenemen.

In april nemen de aantallen af en waarnemingen in mei en juni zijn uitzonderlijk. De grootste aantallen Roodhalsfuten werden gezien op de Grevelingen (o.a. 27 ex. in maart 1976 en 18 ex. in februari en april 1978), Veerse Meer (o.a. 16 ex. in februari 1979) en Oosterschelde (o.a. 15 ex. in februari 1980).

Het aantal Roodhalsfuten in de Delta varieert van jaar tot jaar. Zo waren er in de winter 1976/77 opvallend weinig en in de winters 1977/78 en 1978/79 relatief veel exemplaren aanwezig.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Roodhalsfuten in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Red-necked Grebe Podiceps griseigena counted per month in 1975/76 - 1979/80.

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

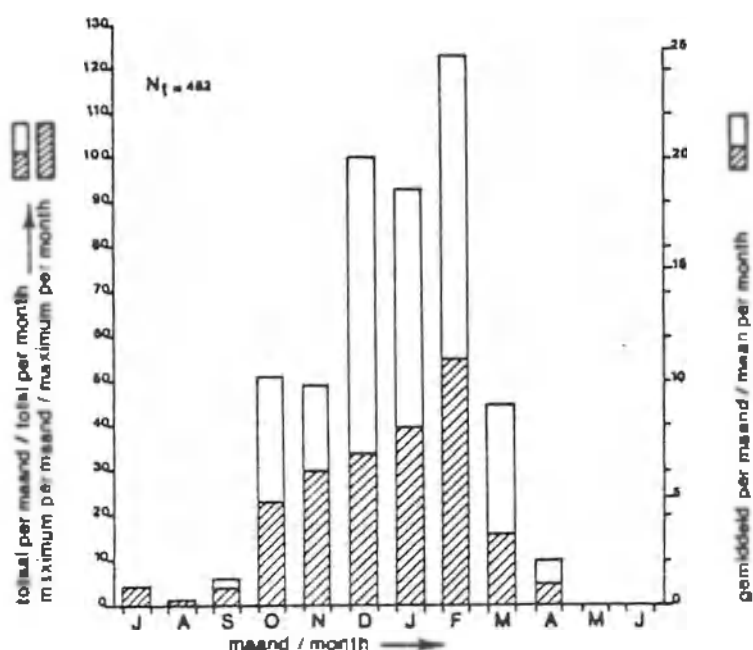
1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1	2	2	-	-	1	2	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	1	-	-	3	3	3	27	4	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	1	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	1	4	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	1	2	3	3	3	5	34	4	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1	-	2	-	1	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	1	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	2	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	1	-	2	-	1	7	-	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	1	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	4	1	1	18	7	18	3	1
Oosterschelde	x	x	-	-	2	-	2	-	1	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	1	-	1	7	5	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	7	-	6	-	4	-	-	-
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	2	-	2	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	1	14	3	10	27	17	18	3	1
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	2	3	3	4	4	3	-	9	1	-
Oosterschelde	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	1	2	13	16	14	3	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	1	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	1	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	4	-	2	x	x
TOTAAL	-	-	2	3	5	7	18	24	16	15	1	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	1	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	3	5	1	-	-	-	4	8	-	3
Oosterschelde	-	-	2	-	1	-	2	15	-	-	1	-
Veerse Meer	x	x	3	3	4	x	3	3	-	2	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	1	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	8	8	6	-	6	19	5	10	1	3

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien

KUIFDUIKER - Podiceps auritus

De Kuifduiker is in het Deltagebied een regelmatige doortrekker en wintergast van vooral zoute en brakke wateren. Waarnemingen vóór half oktober zijn schaars en na begin april wordt de Kuifduiker nog zelden gezien. De grootste aantallen zijn aanwezig van december tot in februari. De verwante Geoorde Fuut is al in augustus vrij talrijk en neemt in de winter in aantal af. Ook trekt deze laatste soort nog regelmatig door in april en mei.

Evenals voor de andere fuutachtigen zijn de belangrijkste gebieden voor de Kuifduiker het Oostvoornse Meer, de Grevelingen en het Veerse Meer. De in deze gebieden waargenomen aantallen zijn voor Nederlandse begrippen als hoog aan te merken.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Kuifduikers in 1975/76 - 1976/77.
Total, mean and maximum number of Slavonian Grebe Podiceps auritus counted per month in 1975/76 - 1979/80.

Correcties

Tabel 1. KUIFDUIKER - *Podiceps auritus*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1	4	5	7	4	8	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	1	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	19	11	16	14	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	-	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	1	4	6	26	17	44	14	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	4	-	2	-	3	4	4	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	-	23	8	-	-	-	2	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	1	1	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	1	2	11	10	2	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	4	23	11	3	15	14	8	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	2	1	9	6	5	12	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Gravelingen	4	-	-	8	-	17	1	11	-	3	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	1	6	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	1	5	-	14	4	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	25	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	4	-	-	10	2	32	14	55	16	3	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	9	-	2	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	1	1	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gravelingen	-	-	1	12	21	16	14	16	1	4	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	9	17	16	22	2	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	1	-	-	1	-	x	x
TOTAAL	-	-	1	14	30	34	40	40	7	5	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	1	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gravelingen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	6	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	4	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	1	-	-	-	5	7	-	-	2	-	-

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien

GEORDE FUUT - Podiceps nigricollis**Verspreiding**

De Georde Fuut is broedvogel van Noord-Amerika en het Palearctische gebied, in West-Europa plaatselijk en in sterk wisselende aantallen (Cramp & Simmons 1977). In Nederland broedden in de periode 1973-1977 tussen 30 en 70 paar (Teixeira 1979).

Het is niet bekend waar de buiten de broedtijd in Nederland aanwezige Georde-Futen vandaan komen; waarschijnlijk uit Midden-Europa en Rusland.

Populatie

De grootte van de broedpopulatie van de Georde Fuut in het West-Palearctische gebied is niet bekend. Langs de kusten van West-Europa is de Georde Fuut een weinig talrijke wintergast.

De in het Deltagebied waargenomen aantallen (maximaal ruim 200) behoren tot de grootste in West-Europa.

In Turkije en Egypte zijn echter winterconcentraties vastgesteld van meer dan 10.000 vogels en in Iran overwinteren honderdduizenden Georde Futen (Cramp & Simmons 1977, Meininger & Mullié 1981).

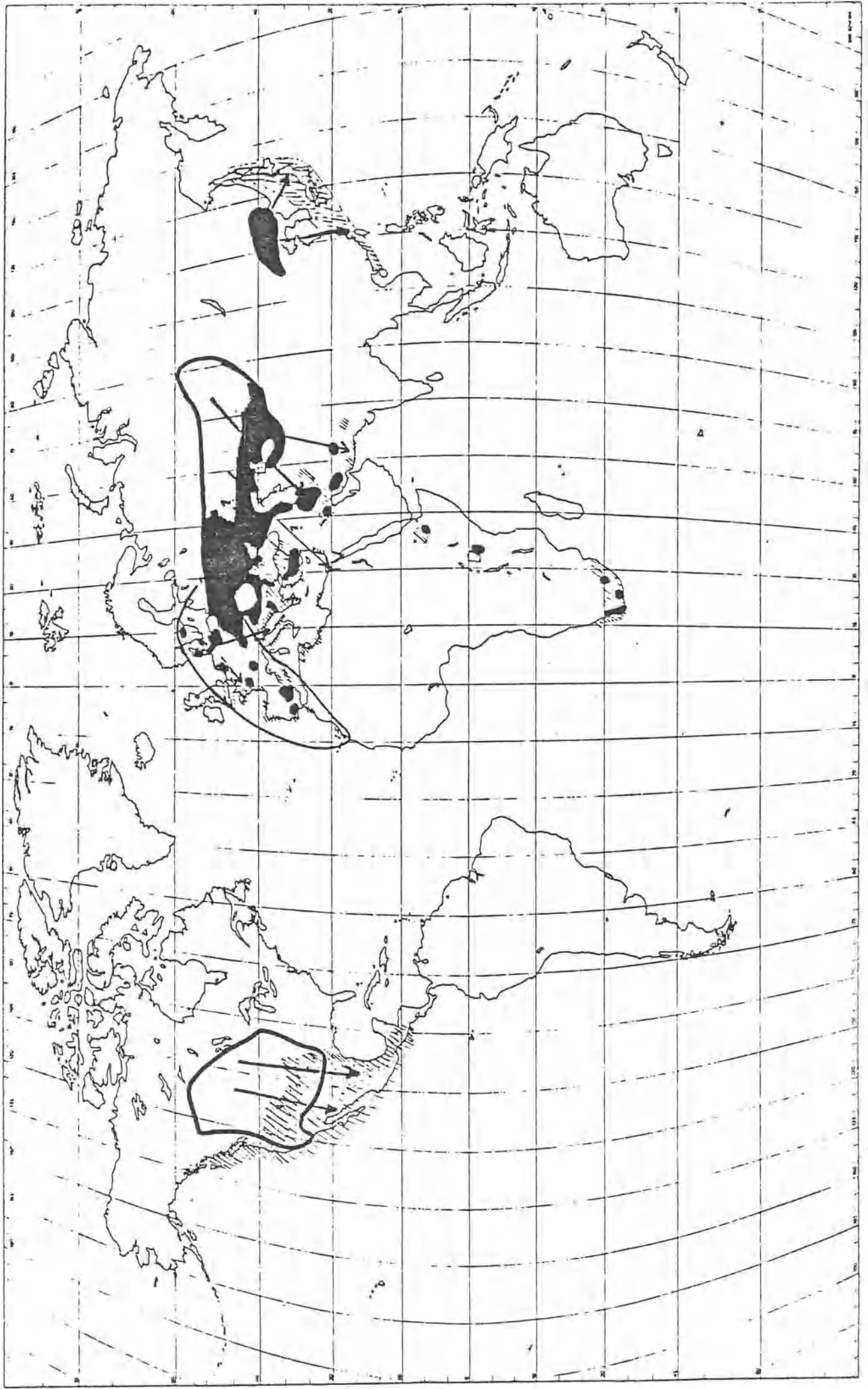
Voorkomen in het Deltagebied

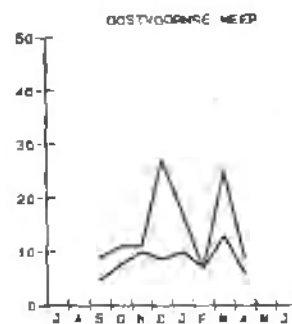
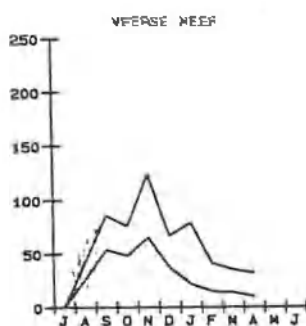
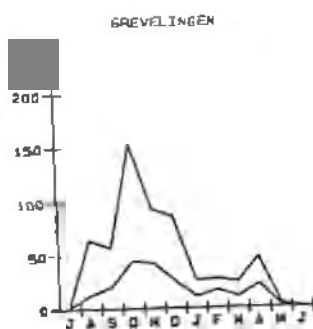
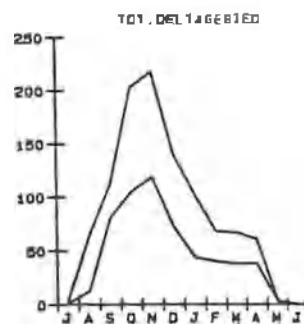
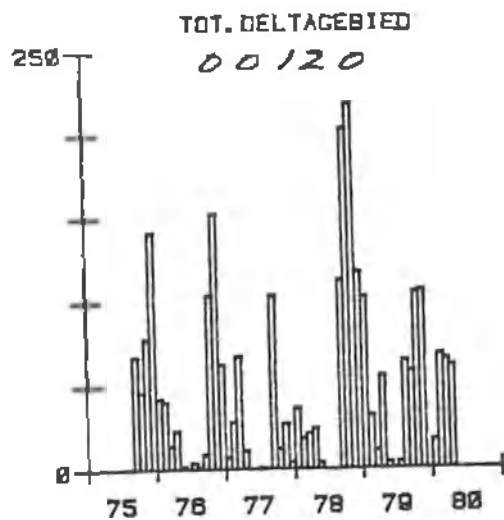
Het verlaten van de broedplaatsen begint midden augustus. De najaarstrek bereikt een hoogtepunt in oktober en duurt tot in november. In het Deltagebied werden de grootste aantallen aangetroffen in november. De voorjaarstrek vindt plaats van maart tot in mei (Cramp & Simmons 1977).

De belangrijkste gebieden voor Georde Futen in het Deltagebied zijn de brakke en zoute afgesloten zeearmen, met de grootste aantallen op Grevelingen (max. 152) en Veerse Meer (max. 124). Op de zoete wateren en op de getijdewateren wordt de soort weinig waargenomen. De voorkeur voor de zoute afgesloten zeearmen is wellicht te verklaren door het gunstige voedselaanbod van kleine vissen en kreeftachtigen. Ook andere soorten futen komen in relatief grote aantallen voor in dezelfde gebieden.

Vóór de afsluitingen van de zeearmen waren aantallen Georde Futen zoals deze de laatste jaren werden waargenomen uit het Deltagebied niet bekend. Alleen in de Braakman werden in de jaren na de indijking (in 1952) regelmatig aantallen tot 50 gezien (Suetens et al.) 1967.

Geode Fruit
Gelasead of Crap in Simmons (1977)





CU120

X

cael . GEORDE FUUT - *Podiceps nigricollis*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	7	6	9	9	7	6	12	2	x	x
Haringvliet	(-)	(-)	-	-	-	-	-	-	-	-	(-)	x
Hollands Diep	(-)	(-)	-	-	-	-	-	-	-	-	(-)	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	(-)	-	(-)	-	(-)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	4	1	1	19	89	20	-	16	18	1	-	x
Oosterschelde	x	x	x	(-)	-	-	-	-	1	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	76	51	36	10	5	23	1	x	x
Westerschelde	x	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	1	-	-	-	-	-	(-)	x	x
TOTAAL	-	-	67	46	78	141	42	40	14	21	2	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	8	7	11	6	7	7	25	9	x	x
Haringvliet	(-)	(-)	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	(-)	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	1	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	4	1	1	19	89	20	-	16	18	1	-	x
Oosterschelde	x	x	x	(-)	-	-	-	-	1	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	76	51	36	10	5	23	1	x	x
Westerschelde	x	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	1	-	-	-	-	-	(-)	x	x
TOTAAL	4	1	9	103	152	62	7	28	67	11	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	7	7	1	8	7	7	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	1	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	1	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Grevelingen	1	-	14	4	5	1	23	10	6	21	4	-
Oosterschelde	x	x	(-)	(-)	(-)	-	-	(-)	(-)	(-)	x	x
Veerse Meer	x	x	86	x	15	-	8	1	8	3	x	x
Westerschelde	x	x	(-)	-	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	3	-	-	2	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	1	-	103	12	27	4	36	18	21	24	4	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	9	x	(-)	27	17	(-)	8	x	x	x
Haringvliet	x	x	1	-	-	-	2	4	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	(-)	-	-	(-)	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	-	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Grevelingen	-	-	20	152	92	22	4	8	1	21	1	-
Oosterschelde	-	-	1	-	(-)	1	(-)	-	-	-	3	-
Veerse Meer	x	x	81	49	124	67	79	20	2	32	x	x
Westerschelde	(-)	(-)	-	-	-	-	(-)	-	-	(-)	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(-)	-	(-)	(-)	-	(-)	(-)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	2	2	-	-	-	-	2	x	x
TOTAAL	-	-	112	203	218	117	102	32	11	55	4	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	11	11	(-)	(-)	1	(-)	(1)	x	x
Haringvliet	x	x	-	1	-	-	(-)	-	-	(-)	x	x
Hollands Diep	x	x	-	(-)	-	-	-	-	(-)	-	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Kraamers-Volkerak	-	-	(-)	-	-	-	-	(-)	(-)	(-)	-	-
Grevelingen	4	64	12	41	13	-	-	24	24	47	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	45	38	82	x	17	41	35	13	x	x
Westerschelde	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	-	-	-	x	x	(-)
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	-	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	(-)	-	-	-	-	-	(-)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	1	14	-	-	-	2	6	-	x	x
TOTAAL	4	64	58	105	106	-	17	68	65	61	-	-

x gebied niet geteld
 - geen vogels gezien
 () telling onvolledig

00220

NOORDSE STORMVOGEL - Fulmarus glacialis

Deze uitgesproken zeevogel wordt vrijwel uitsluitend waargenomen in het Noordzeekustgebied. Tijdens de tellingen werd slechts één waarneming verricht:

apr. 1977 1 ex. Voordelta

00460

NOORDSE PIJLSTORMVOGEL - Puffinus puffinus

Langs de Noordzeekust van het Deltagebied is deze soort tijdens stormen in het najaar (vooral in september en oktober) regelmatig in kleine aantallen waar te nemen. Waarnemingen op de zeearmen zijn uitzonderlijk.

Tijdens de tellingen werd de Noordse Pijlstormvogel tweemaal opgemerkt:

sept. 1978 1 ex. Grevelingen

okt. 1979 1 ex. Grevelingen

00710

JAN VAN GENT - Sula bassana

Deze zeevogel kan vrijwel het hele jaar door in kleine aantallen worden waargenomen in de Voordelta. Waarnemingen in andere delen van het Deltagebied zijn uitzonderlijk en hebben meestal betrekking op vogels in slechte conditie (bijvoorbeeld stookolieslachtoffers).

Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen verricht:

okt. 1976 5 ex. Voordelta

nov. 1976 3 ex. Voordelta

mrt. 1978 1 ex. Hollandsch Diep

sept. 1978 1 ex. Westerschelde

sept. 1978 11 ex. Voordelta

okt. 1979 1 ex. Oosterschelde

dec. 1979 1 ex. Westerschelde

AALSCHOLVER - Phalacrocorax carbo**Verspreiding**

De Aalscholver broedt in kolonies op vele plaatsen in Eurazië, Afrika, Australië en Noord-Amerika. In Europa komen twee ondersoorten voor. P.c. carbo broedt vooral aan de zee-kusten van Skandinavië, IJsland, Groot Brittannië en Ierland. Vogels van de Britse eilanden zijn voor een deel standvogel en voor een ander deel verspreiden ze zich buiten de broedtijd in zuidelijke richting, waarbij terugmeldingen uit Frankrijk en Portugal bekend zijn. Broedvogels van Skandinavië overwinteren vooral langs de kusten waar ze ook broeden (Bauer & Glutz von Blotzheim 1966, Cramp & Simmons 1977).

P.c. sinensis is broedvogel van Midden- en Zuid-Europa (en ook in Nederland). Westeuropese broedvogels van deze ondersoort trekken vooral in zuidelijke tot zuidwestelijke richting. Nederlandse broedvogels overwinteren behalve in Nederland vooral in Frankrijk, Spanje, Portugal en Tunesië, maar zijn ook teruggemeld uit onder andere Marokko, Hongarije en Joegoslavië.

Populatie

In Noordwest-Europa (exclusief USSR) is de broedpopulatie van P.c. sinensis de laatste jaren gegroeid: in 1981 waren er ca. 11.800 paar, in 1982 waarschijnlijk 15.000 paar (Gegersen 1982).

Tabel Aantal broedparen van de Aalscholver in Noordwest-Europa.
Number of breeding pairs of the Cormorant Phalacrocorax
carbosinensis in Northwest-Europe.

land/country	aantal broedparen/ number of pairs	jaar/year	bron/reference
Zweden	1.090	1982	Gegersen 1982
Denemarken	3.680	1982	Gegersen 1982
Polen	1.370	1980	Gegersen 1982
O-Duitsland	1.250	1982	Gegersen 1982
W-Duitsland	70	1980	Gegersen 1982
Nederland	6.150	1981	Gegersen 1982
België	enkele	1977	Teixeira 1979

In Nederland broedt een groot deel (in 1981 47%) van de Westeuropese Aalscholvers. Rond de eeuwwisseling broedde de Aalscholver in vele kleine kolonies bij meren en plassen. Er waren toen minstens 50 kolonies bekend, die vrijwel allemaal weer werden verlaten. De laatste jaren zijn er in Nederland slechts enkele, grote, kolonies: Naardermeer (1977 2.660 paar, 1981 3.800 paar), Wanneperveen (1981 350 paar) en Oostvaardersplassen (1978 125, 1979 800, 1980 1.250, 1981 2000, 1982 2.500 paar). (Gegersen 1982, Teixeira 1979, Vera 1983, Voous 1982).

Voorkomen in het Deltagebied

In het noordelijk Deltagebied zijn vroeger op diverse plaatsen Aalscholverkolonies geweest, onder andere bij Lekkerkerk (1938 1.200 nesten, verdwenen in 1960) en in de Biesbosch (in 1937 zeker 420 nesten verdwenen in 1959). Afname en verdwijnen worden vooral toegeschreven aan vervolging en waterververontreinigingen (VWG Avifauna, West-Nederland 1981, Ouweneel 1977d, Lebret 1979). Sinds 1978 is er in

(Meininger 1977). In Oostelijk zeeuwsch Vlaanderen was de soort tot ongeveer 1940 een jaarlijkse broedvogel in één of meer kolonies. Het verdwijnen werd vooral veroorzaakt door het kappen van de nestbomen en, in enige mate, door vervolging (Buijs 1982a). In 1982 vond een broedpoging plaats op een basaltblokken talud van een zeedijk langs de Westerschelde bij Terneuzen (Marteijn 1983).

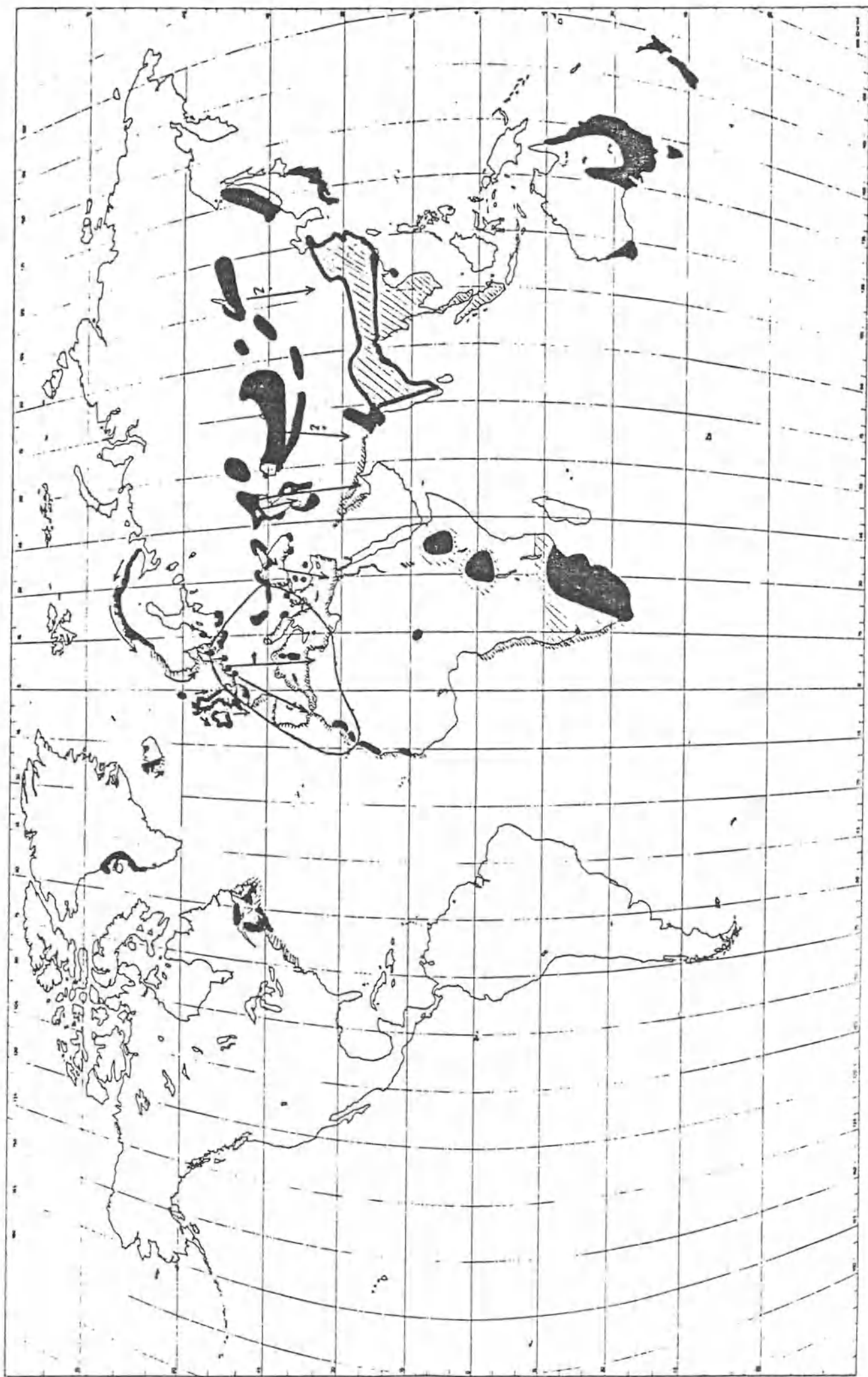
De laatste jaren is de Aalschover in het Deltagebied als niet-broedvogel duidelijk in aantal toegenomen. In augustus 1966 werden in het gehele Deltagebied slechts 33 ex. geteld, in de jaren 1975-1980 zijn er in augustus gemiddeld 2.000 ex. aanwezig. De belangrijkste pleisterplaatsen in het najaar, wanneer de grootste aantallen aanwezig zijn (in september gemiddeld 2.600, maximaal 3.200), zijn het Haringvliet en de Grevelingen (tabel). In oktober en november vindt wegtrek plaats en in januari en februari zijn slechts enkele honderden vogels aanwezig, vooral in Haringvliet en Biesbosch. De voorjaarsstrek is weinig opvallend en geeft slechts een geringe toename van de getelde aantallen, vooral in maart.

De Aalschover komt voor op alle grote wateren, zowel zout, brak, als zoet, en in de Voordelta. De aantallen op de Westerschelde zijn echter gering.

Tabel Maxium aantal per jaar waargenomen Aalscholvers in Haringvliet en Grevelingen, 1970-79 (mede gebaseerd op Ouweneel 1977d, Beijersbergen & Van den Berg 1980). Maximum number of Cormorant Phalacrocorax carbo counted per year on Haringvliet and Grevelingen, 1970-79.

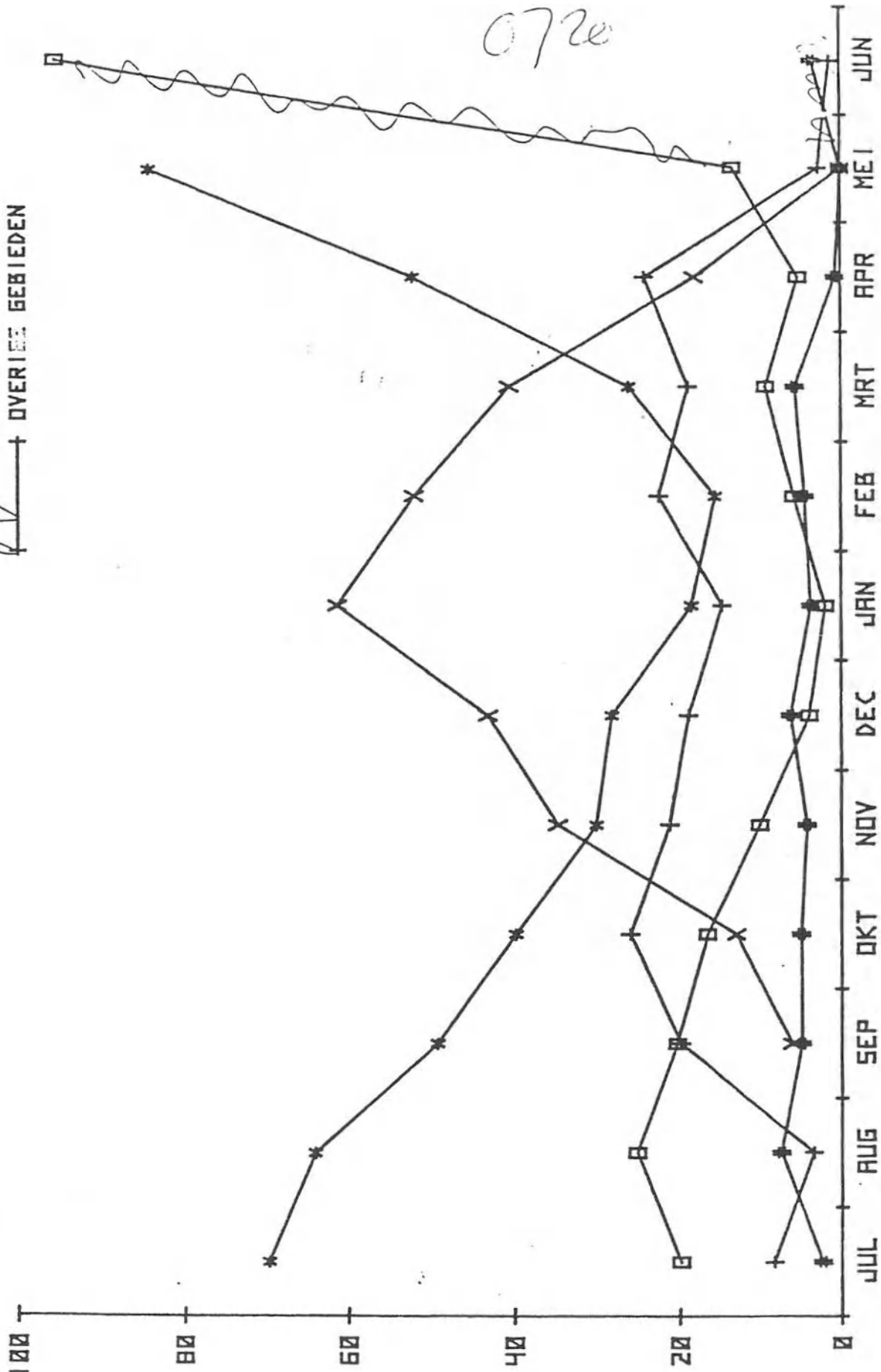
jaar/year	Haringvliet	Grevelingen
1970	130	?
1971	210	60
1972	225	313
1973	510	424
1974	480	641
1975	1.332	622
1976	1.692	555
1977	1.537	496
1978	1.292	562
1979	637	734

Adelphiobates
gebaseerd op Cramp & Simmons (1977)
Ali en Ripley (1970)

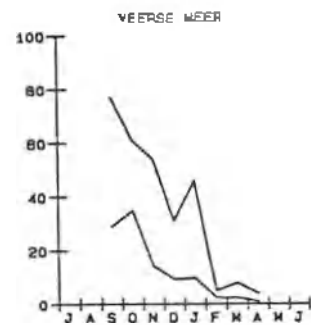
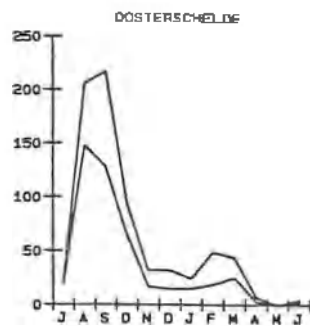
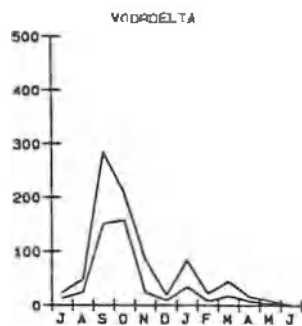
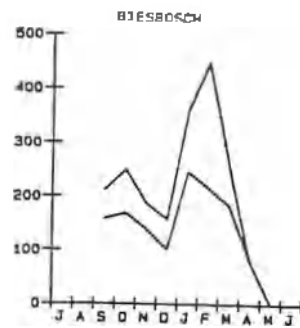
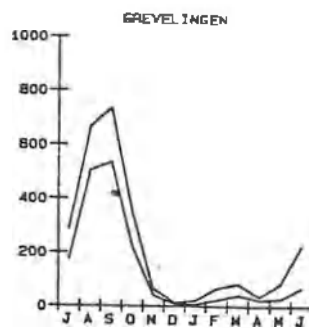
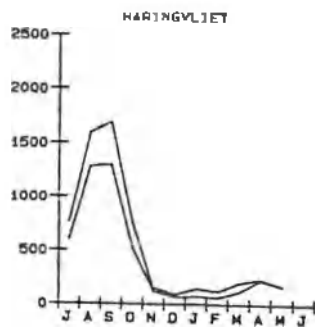
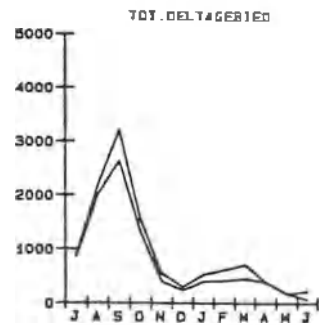
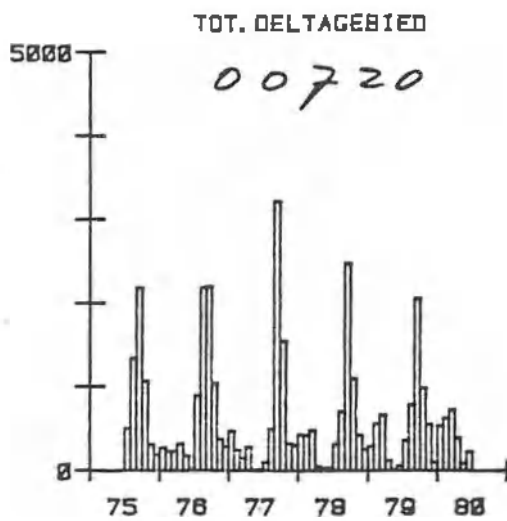


SOORT: AALSCHOLVER

BEMIDDELD PERCENTAGE



072e



00720

rscel , AALSCHOLVER - *Phalaropus lobatus*

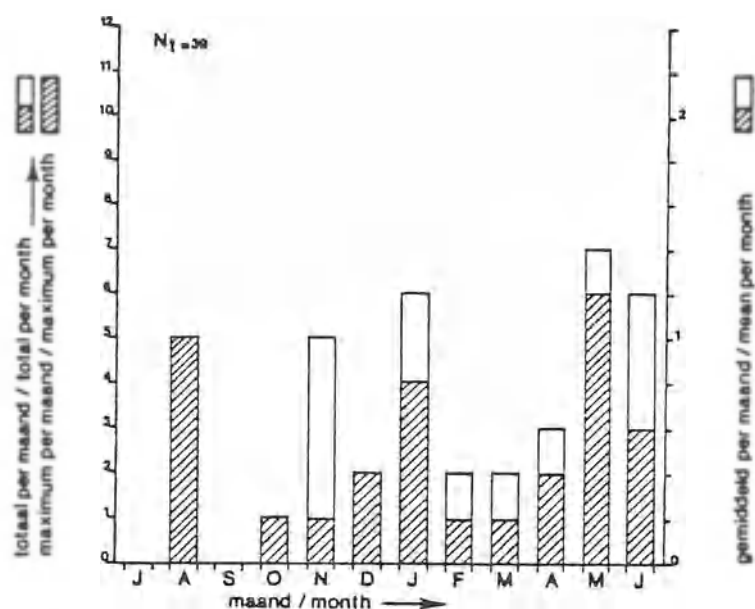
Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvaarders Meer	x	x	3	1	1	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	444	972	1332	763	152	87	148	82	86	220	172	x
Hollands Diep	1	5	54	93	26	3	1	1	-	2	1	x
Biesbosch	x	x	(45)	(70)	106	85	104	145	120	80	(-)	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	(-)	-	(-)	-	(-)	(-)	(-)	x	x
Gravelingen	60	164	622	100	9	1	5	4	12	20	9	17
Oosterschelde	x	x	116	13	14	6	14	-	17	-	x	x
Veerse Meer	x	x	1	30	4	2	-	1	3	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	6	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	13	x	1	x	-	x	x	x	(-)	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	4	5	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	505	1341	2186	1070	317	189	278	233	238	323	182	17
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvaarders Meer	x	x	5	4	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	759	1597	1692	374	88	70	81	86	28	239	x	x
Hollands Diep	x	32	(-)	94	28	6	3	4	4	43	x	x
Biesbosch	x	x	105	90	188	158	297	150	87	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(12)	(7)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Gravelingen	115	555	389	224	51	6	1	5	21	1	8	12
Oosterschelde	x	x	x	70	3	12	19	1	9	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	35	2	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	28	-	-	-	5	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	110	17	19	74	2	2	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	-	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	4	2	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	894	2184	2203	1040	375	291	475	251	151	283	8	12
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvaarders Meer	x	x	4	2	-	-	1	2	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	1537	672	128	91	125	36	84	x	x	x
Hollands Diep	x	x	581	169	6	2	1	-	6	x	x	x
Biesbosch	x	x	213	251	116	154	255	249	256	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Gravelingen	102	496	487	154	18	15	7	68	63	16	25	35
Oosterschelde	x	x	83	54	20	14	24	30	27	4	x	x
Veerse Meer	x	x	15	x	2	4	-	1	1	-	x	x
Westerschelde	x	x	7	17	10	2	4	3	7	-	(-)	(-)
Voordelta	3	1	284	209	8	6	1	22	17	16	9	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	2	18	3	(-)	-	(-)	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	1	1	16	13	13	13	22	-	x	x
TOTAAL	105	497	3214	1547	327	301	431	424	481	56	34	70
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvaarders Meer	x	x	11	x	6	2	-	9	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	1292	388	96	64	6	2	102	x	x	x
Hollands Diep	x	x	46	(-)	16	6	3	3	54	x	x	x
Biesbosch	x	x	(80)	(85)	132	104	220	450	214	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	239	4	(-)	(-)	-	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Gravelingen	276	443	445	262	64	14	22	33	29	34	11	53
Oosterschelde	20	206	96	92	32	6	16	49	44	4	-	5
Veerse Meer	x	x	77	61	54	31	3	5	8	4	x	x
Westerschelde	-	2	4	7	17	13	1	6	9	5	x	x
Voordelta	24	49	158	156	10	4	15	1	9	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	20	32	-	-	4	-	9	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	5	8	-	11	-	-	82	75	x	x
TOTAAL	320	700	2473	1095	427	255	290	558	660	122	11	62
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvaarders Meer	x	x	72	24	2	1	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	637	417	141	20	13	121	193	(97)	x	x
Hollands Diep	x	x	178	55	37	1	2	342	60	107	x	x
Biesbosch	x	x	(98)	x	157	(6)	360	94	243	x	x	x
Krammer-Volkerak	56	22	(3)	1	2	-	(1)	(-)	(4)	(-)	-	-
Gravelingen	284	667	734	347	59	10	4	11	85	25	84	227
Oosterschelde	20	90	217	94	15	15	2	14	31	7	-	-
Veerse Meer	x	x	23	14	9	x	46	5	-	1	x	x
Westerschelde	x	x	8	10	5	24	7	7	4	54	3	-
Voordelta	x	x	x	x	87	x	84	x	45	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	86	5	15	8	4	1	10	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	4	14	23	15	10	26	42	101	x	x
TOTAAL	360	779	2060	981	552	100	533	621	717	392	87	227

x gebied niet geteld
 - geen vogels gezien
 () telling onvolledig

KUIFAALSCHOLVER - *Phalacrocorax aristotelis*

Deze bewoner van rotskusten was tot voor kort een onregelmatige gast in Nederland. De laatste jaren neemt het aantal waarnemingen echter toe. Sinds oktober 1977 wordt de Kuifaalscholver regelmatig waargenomen op en nabij de werkeilanden in de monding van de Oosterschelde, waar ze vooral zijn aan te treffen op omvangrijke steenhopen, dukdalven en dergelijke. De indruk bestaat dat er sindsdien permanent 3 à 6 vogels aanwezig zijn (ook in de zomer). Een dergelijk regelmatig voorkomen was van Nederlandse gebieden niet bekend. Elders in de Voordelta en op de zeearmen komt de Kuifaalscholver slechts incidenteel voor.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Kuifaalscholvers in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Shag *Phalacrocorax aristotelis* counted per month in 1975/76 - 1980.

tabel 1. KUTFAALSCHOLVER - *Phalacrocorax aristotelis*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	1	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Voordelta	-	-	-	-	4	-	4	-	1	-	5	1
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	4	-	4	1	1	-	6	1
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3
Oosterschelde	-	5	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	1	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	2	1	1	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	5	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	1	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien

KROESKOPPELIKAAN - *Pelecanus crispus*

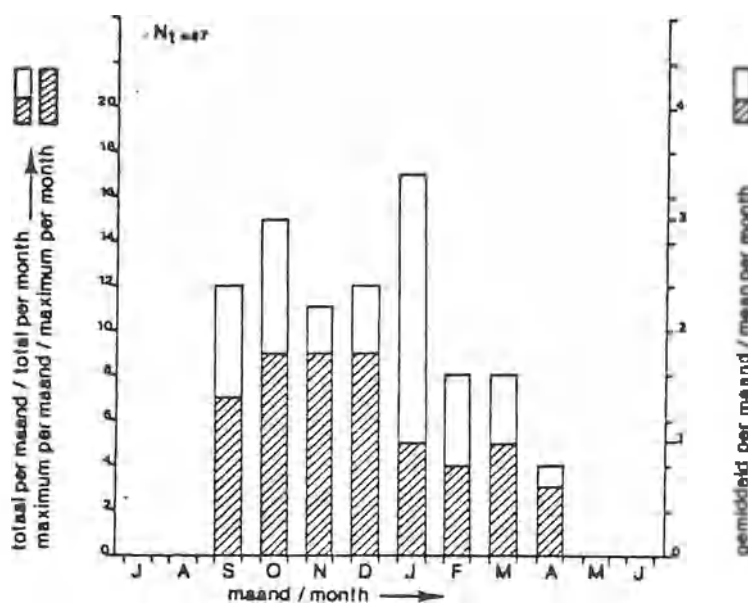
De waarnemingen van deze soort in het Deltagebied moeten waarschijnlijk worden toegeschreven aan ontsnapte vogels uit dierentuinen. De mogelijkheid dat het hier zuiver wilde vogels betreft, moet echter niet geheel uitgesloten worden geacht. De waarnemingen hadden betrekking op ten minste twee exemplaren. Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen verricht:

aug. 1975	1 ex. Grevelingen	dec. 1975	1 ex. Biesbosch
sept. 1975	1 ex. Grevelingen		1 ex. Grevelingen
okt. 1975	1 ex. Grevelingen	aug. 1976	1 ex. Haringvliet
nov. 1975	1 ex. Grevelingen	okt. 1976	1 ex. Haringvliet
	1 ex. Veerse Meer		1 ex. Grevelingen

* 00950

ROERDOMP - *Botaurus stellaris*

De meeste waarnemingen van de Roerdomp zijn afkomstig uit het Haringvlietgebied en uit de Biesbosch. In beide gebieden is de soort broedvogel. Verder wordt de Roerdomp onregelmatig en in kleine aantallen aangetroffen in het gehele Deltagebied, vooral in de wintermaanden. Wanneer sloten en dergelijke dichtvriezen neemt het aantal waarnemingen sterk toe. Dit kan wijzen op zowel immigratie als op een normale aanwezigheid van vogels in vele kleine plasjes en kreken.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Roerdompen in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Bittern Botaurus stellaris counted per month in 1975/76.

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	2	1	1	1	1	2	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	7	7	8	8	4	1	3	1	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	7	9	9	9	5	2	5	3	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	5	2	-	-	-	4	1	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	1	2	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	2	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	5	2	-	1	4	4	1	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	1	1	-	2	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	4	-	1	2	1	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	1	x	x
TOTAAL	-	-	-	4	-	2	3	1	2	1	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	1	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	1	-	3	1	-	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	1	-	2	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien

BLAUWE REIGER - Ardea cinerea**Verspreiding**

De Blauwe Reiger broedt in kolonies in grote delen van Europa en is gedeeltelijk trekvogel. Broedvogels van Noord- en Oost-Europa verlaten het broedgebied geheel. Broedvogels uit andere delen van Europa trekken maar gedeeltelijk weg, meestal over vrij korte afstanden. De gemiddelde afstand van in Nederland geringde broedvogels, teruggemeld in december, bedraagt 470 km. Sommige vogels trekken vrij ver en passeren zelfs de Sahara, zoals blijkt uit terugmeldingen van Westeuropese vogels uit Senegal, Mali, Guinea en Sierra Leone. (Cramp & Simmons 1977).

Populatie

In West-Europa is de grootte van de populatie op lange termijn redelijk stabiel, maar met sterke aantalsschommelingen door sterfte in strenge winters. In West-Europa broeden ongeveer 30.000 paar Blauwe Reigers (gebaseerd op Cramp & Simmons 1977), waarvan ca. 10.000 in Nederland (Teixeira 1979).

In het Deltagebied is de Blauwe Reiger ten opzichte van andere delen van Nederland schaars: er bevinden zich hier slechts enkele kolonies met een totaal van maximaal 200 paar.

Voorkomen in het Deltagebied

De Blauwe Reiger komt vooral voor langs allerlei binnenwateren, zoals sloten, watergangen, kreken, inlagen en dergelijke. Daarnaast worden ze ook veelvuldig aangetroffen langs zowel zoete- als zoute afgesloten zeearmen. De soort is minder algemeen in de zoute getijdengebieden, hoewel ook hier regelmatig fouragerende Blauwe Reigers worden aangetroffen, die dan ook een getijdenritme aanhouden: bij laag water fourageren, bij hoogwater rusten op een hoogwatervluchtplaats.

Na het uitvliegen van de jongen vindt een dispersiebeweging plaats in bijna alle richtingen. In deze periode (juni-september) nemen de aantallen in het Deltagebied sterk toe. De echte najaarstrek vindt plaats van begin september tot eind oktober, terwijl ook nog verplaatsingen plaatsvinden onder invloed van vorst (Cramp & Simmons 1977). Na het bereiken van de maximum aantallen in augustus en september (500 ex. geteld) nemen de aantallen in de loop van de winter af. Deze afname wordt veroorzaakt door wegtrek en sterfte, maar bovendien worden de broedkolonies al vanaf begin januari bezet. In de voorjaarsmaanden zijn buiten de broedplaatsen slechts zeer kleine aantallen Blauwe Reigers aanwezig. Deze niet-broedende overzomerende vogels zijn meestal onvolwassen exemplaren.

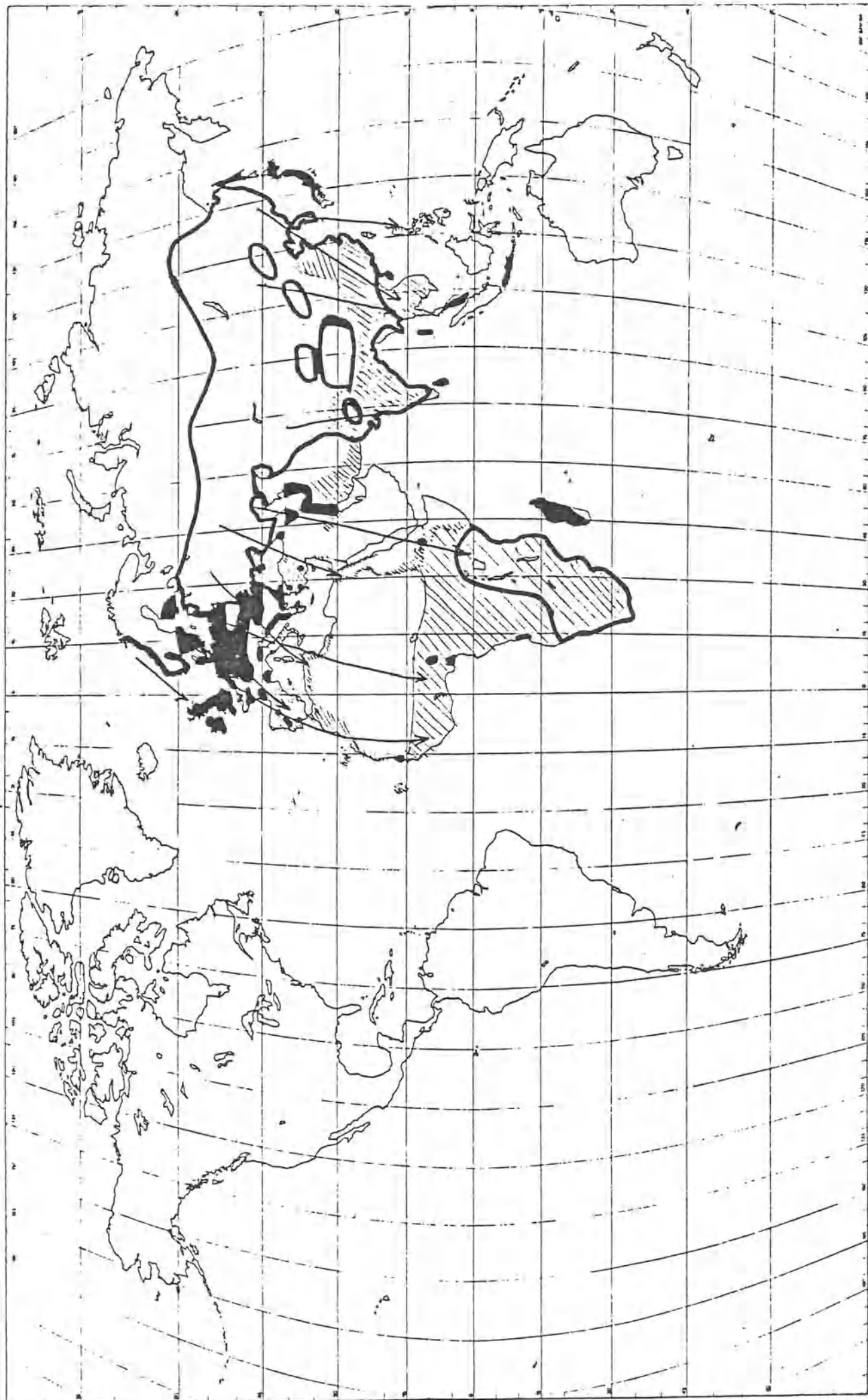
Blaine Roger

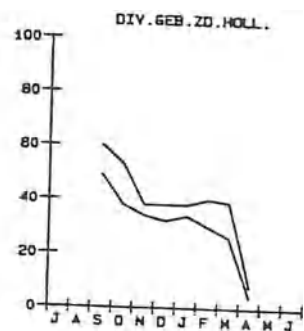
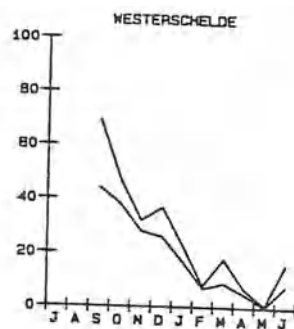
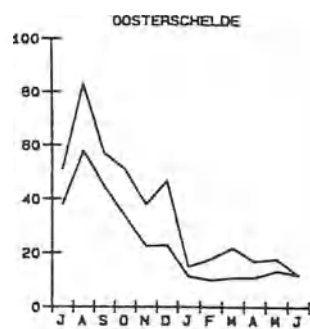
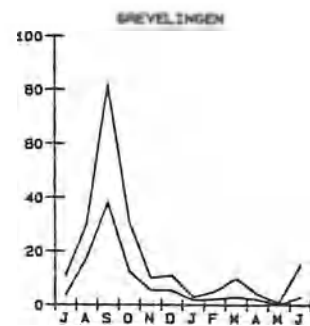
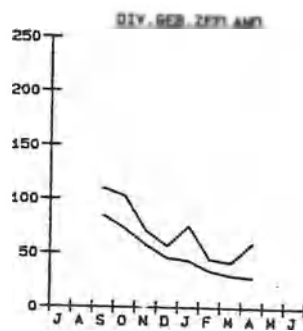
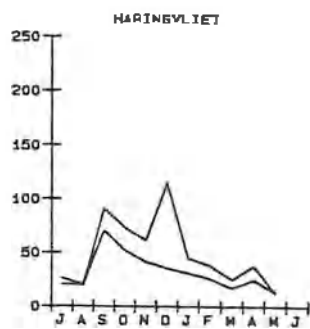
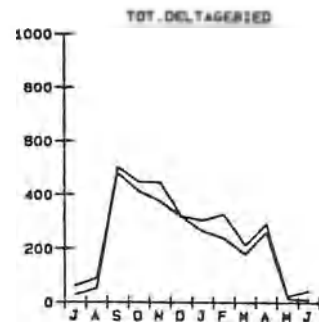
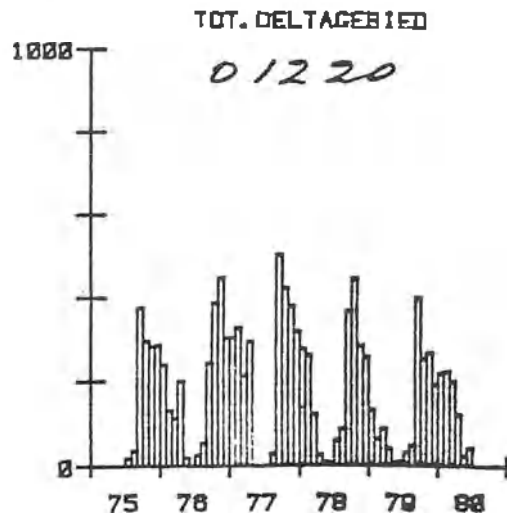
gebased op

Gramp. Simmons (1977)

Alli & Buley 1978

Elliott Muna (1974)





01220
tabel 1. BLAUWE REIGER - *Ardea cinerea*

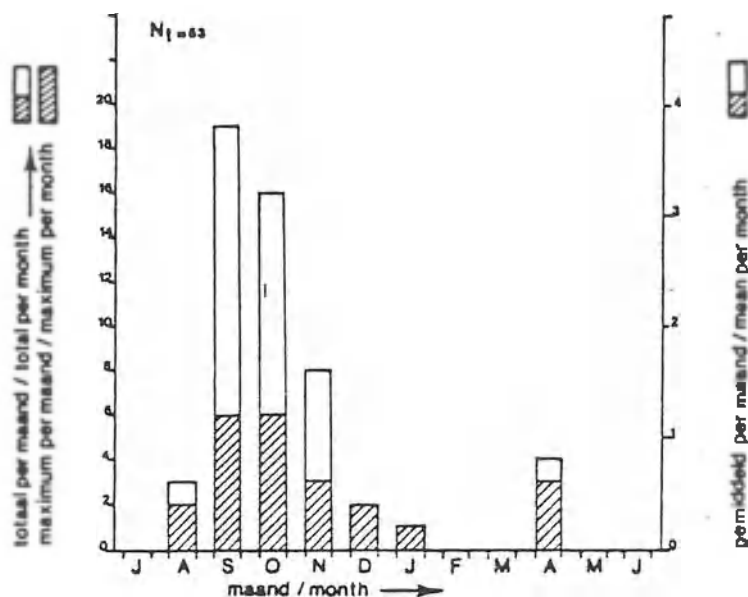
Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	9	(3)	(2)	21	23	(5)	5	-	x	x
Haringvliet	15	20	70	71	53	115	45	35	21	12	13	x
Hollands Diep	1	1	7	40	17	18	13	(3)	(-)	117	8	x
Biesbosch	x	x	43	50	95	47	60	59	49	61	(-)	x
Kraamster-Volkerak	x	x	13	(1)	24	(2)	2	(-)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	3	14	82	7	10	7	-	-	10	2	-	-
Oosterschelde	x	x	40	16	13	(8)	10	(3)	(4)	(-)	x	x
Voerse Meer	x	x	27	28	19	11	14	5	5	1	x	x
Westerschelde	x	x	69	(14)	(9)	(1)	(12)	(2)	(1)	(4)	x	x
Voordelta	x	x	16	x	4	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(-)	(14)	(-)	(11)	(4)	(1)	(5)	(-)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	53	(37)	46	16	19	(13)	(3)	x	x
TOTAAL	19	17	176	297	283	287	239	132	113	200	21	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	15	9	44	38	(-)	15	(4)	(-)	x	x
Haringvliet	26	19	60	43	61	19	32	38	19	38	x	x
Hollands Diep	x	9	25	10	23	43	23	43	19	225	x	x
Biesbosch	x	x	63	156	186	122	138	151	122	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	5	4	9	4	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	1	27	64	7	1	6	2	4	-	2	-	-
Oosterschelde	x	x	x	22	17	7	5	6	4	7	x	x
Voerse Meer	x	x	x	11	5	9	14	3	1	4	x	x
Westerschelde	x	x	x	32	28	(9)	13	(2)	(2)	(-)	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	1	-	1	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(11)	28	33	21	33	31	22	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	65	40	(26)	45	36	19	20	x	x
TOTAAL	27	55	243	387	447	304	305	329	213	296	1	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	21	13	41	(7)	14	30	5	x	x	x
Haringvliet	x	x	68	73	41	14	24	17	25	x	x	x
Hollands Diep	x	x	23	8	1	8	14	(5)	16	x	x	x
Biesbosch	x	x	132	107	148	142	75	111	29	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	x	(-)	(2)	(1)	(-)	-	(-)	-	x	x
Grevelingen	1	30	26	8	6	2	3	1	-	1	-	-
Oosterschelde	x	x	35	30	20	28	15	16	14	17	x	x
Voerse Meer	x	x	28	x	13	8	6	26	1	-	x	x
Westerschelde	x	x	(14)	29	(11)	16	16	(3)	(2)	(-)	(-)	(-)
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	12	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	58	53	30	38	36	18	16	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	98	103	69	57	76	36	(16)	7	x	x
TOTAAL	1	30	503	424	382	321	279	263	124	28	12	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(-)	x	(-)	21	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Haringvliet	x	x	64	39	18	18	22	12	11	x	x	x
Hollands Diep	x	x	(1)	14	5	(3)	10	13	(-)	x	x	x
Biesbosch	x	x	57	74	70	70	24	12	46	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	(1)	12	(1)	(-)	(1)	(-)	-	(-)	-	1
Grevelingen	11	7	8	9	9	11	1	1	-	4	-	-
Oosterschelde	51	83	47	49	38	47	13	1	2	5	9	12
Voerse Meer	x	x	33	77	30	6	2	6	-	1	x	x
Westerschelde	(-)	(-)	19	45	32	37	(4)	8	1	7	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	29	33	(12)	(4)	28	(-)	(-)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	110	95	71	43	29	(12)	30	25	x	x
TOTAAL	62	90	169	447	286	260	134	65	90	42	9	13
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(-)	5	9	40	37	24	20	8	x	x
Haringvliet	x	x	91	34	34	11	(7)	27	11	(1)	x	x
Hollands Diep	x	x	13	(4)	22	(1)	(4)	10	7	27	x	x
Biesbosch	x	x	78	x	47	37	49	40	32	x	x	x
Kraamster-Volkerak	6	7	3	12	(3)	4	5	6	2	(-)	5	1
Grevelingen	2	10	11	31	1	1	3	5	5	1	1	15
Oosterschelde	25	33	57	51	25	11	14	18	22	15	18	12
Voerse Meer	x	x	26	16	15	x	7	1	3	-	x	x
Westerschelde	x	x	(15)	47	24	(13)	23	8	18	3	1	16
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	60	(6)	38	36	38	40	39	(8)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	47	49	51	38	32	45	42	60	x	x
TOTAAL	33	50	401	255	269	192	219	224	201	123	25	44

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien
() telling onvolledig

PURPERREIGER - Ardea purpurea

De Purperreiger is in het gehele Deltagebied een doortrekker in kleine aantallen in voor- en najaar. In het najaar trekt de soort door van eind juli tot in oktober. De late najaars- en winterwaarnemingen zijn voor Nederland uitzonderlijk. De meeste Purperreigers overwinteren in Afrika ten zuiden van de Sahara (Bauer & Glutz von Blotzheim 1966). Voorjaarsstrek vindt plaats van eind maart tot in mei.



Figuur

Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Purperreigers in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Purple Herons Ardea purpurea counted per month in 1975/76 - 1979/80.

OOIEVAAR - Ciconia ciconia

Door het voorkomen van halfwilde vogels uit het ooievaarsdorp "Het Liesveld" bij Groot-Ammers en uit het Zwin bij Knokke (België), bestaat er geen duidelijk beeld over het voorkomen van wilde exemplaren van deze soort in het Deltagebied. Het hele jaar door worden onregelmatig één of enkele vogels waargenomen. Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen verricht:

mrt. 1977 2 ex. div. geb. Zeeland
 okt. 1979 1 ex. div. geb. Zeeland
 mei 1980 2 ex. Oosterschelde

tabel 1. PURPERREIGER - *Ardea purpurea*

Resultaten tellingen in het Duitse gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	5	5	2	-	-	-	-	-	-	x
Kranmer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	5	5	2	-	-	-	-	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	3	-	3	2	1	-	-	x	x	x
Kranmer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	3	-	3	2	1	-	-	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	1	2	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	1	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	2	2	1	-	-	-	-	x	x	x
Kranmer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	1	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	3	6	1	-	-	-	-	1	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	1	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kranmer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	4	3	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	2	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Kranmer-Volkerak	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	1	x	x
TOTAAL	-	1	6	4	1	-	-	-	-	3	-	-

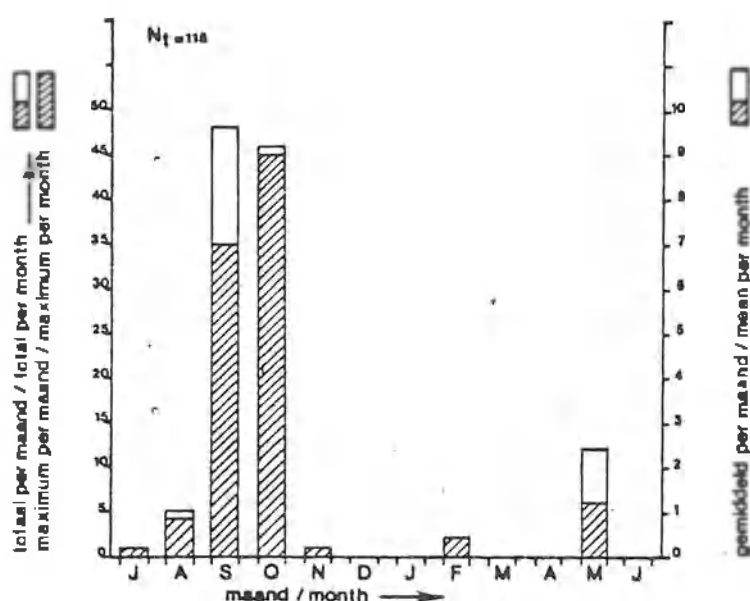
x gebied niet geteld
- geen vogels gezien

LEPELAAR - Platalea leucorodia

De Lepelaar is in het Deltagebied een doortrekker in kleine aantallen, die kan worden waargenomen langs alle zeearmen. Grotere aantallen (tientallen) worden vooral gezien in de Biesbosch. Concentraties van honderden Lepelaars, zoals die vroeger voorkwamen in onder andere de Biesbosch en op de Scheelhoek, komen tegenwoordig in de Delta niet meer voor.

De voorjaarsstrek vindt plaats van februari tot in mei, najaarsstrek van eind juli tot in oktober.

Op 16 oktober 1978 werden zeven Lepelaars gezien in de Flaauwers inlaag op Schouwen. Hiervan waren vijf vogels voorzien van kleurringen. Van deze vijf vogels waren er vier als nestjong geringd in het Zwanenwater en één op Texel of op Terschelling. Alle vogels waren eerder dat jaar gezien op het Balgzand (N.H.) (in augustus) en in de Mokbaai op Texel (o.a. op 11 oktober) (meded. E.P.R. Poorter). Op 29 oktober waren nog steeds twee gekleurringde vogels aanwezig in de Flaauwers inlaag.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Lepelaars in 1975/76 - 1979/80.

Total, mean and maximum numbers of Spoonbill Platalea leucorodia counted per month in 1975/76 - 1979/80.

tabel 1. LEPELAAR - *Platalea leucorodia*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	4	-	-	-	-	-	2	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Kraemer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	4	3	-	-	-	-	2	-	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	1	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraemer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
TOTAAL	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	1	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraemer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	6	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	36	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraemer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	6	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	8	45	-	-	-	-	-	-	6	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	32	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraemer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	-
Veerse Meer	x	x	2	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	1	-	35	1	-	-	-	-	-	-	6	-

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien

* 01470

FLAMINGO - Phoenicopterus ruber/chilensis

Het hele jaar door zijn kleine aantallen Flamingo's aanwezig in het Deltagebied, vooral in de Grevelingen. Het betreft hier zeer waarschijnlijk uit parken en dergelijke ontsnapte vogels, die vooral behoren tot de Chileense soort Phoenicopterus chilensis.

De Zuidamerikaanse ondersoort van de Flamingo Phoenicopterus ruber en de Europese ondersoort P.r.roseus worden af en toe gezien. De aantallen lijken nog steeds toe te nemen, ondanks sterfte in de winter (o.a. 3 ex. dood gevonden in de Grevelingen in de winter 1978/79). Een schatting van 25-35 exemplaren, die permanent aanwezig zijn in het Deltagebied, lijkt redelijk.

tabel . FLAMINGO - *Phoenicopterus ruber*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	2	1	1	1	1	1	1	1	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	1	2	1	2	1	1	2	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	1	-	1	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	3	2	4	4	4	2	2	3	-	-

1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	3	3	3	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	1	-	1	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	1	3	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	3	3	4	-	1	5	-	1	-	-

1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	2	-	-	-	9	12	1	14	14	2	7
Oosterschelde	x	x	-	-	-	1	-	1	-	1	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	1	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	2	1	-	1	10	12	2	14	15	2	7

1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	1	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	4	-	4	16	11	22	15	2	7	2	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	13	-	x	x
TOTAAL	-	4	1	4	16	11	22	15	16	7	2	-

1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	10	22	21	24	-	20	18	14	20	10
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	1	x	4	4	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	(15)	20	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	10	22	21	24	24	24	19	14	20	10

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien

Handwritten note: 1979/80 totaal

Knobbelzwaan - Cygnus olor**Verspreiding**

De Knobbelzwaan is oorspronkelijk broedvogel van meren, rivieren en delta's van Eurazië. In West- en Midden-Europa wordt de soort vanaf de 16^e en 17^e eeuw op veel plaatsen gehouden als sierwatervogel en voor het vlees en het dons. Nakomelingen van vrijgelaten en ontsnapte vogels vormen tegenwoordig een groot deel van de Europese Knobbelzwanen. In grote delen van West-Europa broedt de soort langs allerlei natuurlijke en kunstmatige wateren (Cramp & Simmons 1977).

Broedvogels van Groot-Brittannië, Nederland, België en Frankrijk - waar het vooral om geïntroduceerde populaties gaat - verplaatsen zich buiten de broedtijd meestal over slechts geringe afstanden. In Noord-Europa worden de broedgebieden 's winters grotendeels verlaten om langs de kusten van de westelijke Oostzee te overwinteren. Hier treden ook concentraties op van ruiende vogels, vooral langs de Zweedse kust met aantallen tot 15.000. In strenge winters trekken vogels uit de Oostzee voor een deel in westelijke richting naar Denemarken en Sleeswijk-Holstein, soms tot Nederland, België, Noord-Frankrijk en Zuidoost-Engeland. Ook zijn ringvondsten bekend van vogels uit Litauwen in Schotland, Zwitserland en Italië (Cramp & Simmons 1977).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Knobbelzwaan per gebied.
Winter population of Mute Swan *Cygnus olor* per area.

gebied/area	winteraantal	NW-Europa + Zw. Zee	NW-Europa	Nederland	bron/reference
NW-Eur. + Zw. Zee	130.000	100 %	*	*	Scott 1980
NW-Europa	120.000	92 %	100 %	*	Scott 1980
Nederland	12.000	9 %	10 %	100 %	Renssen & Teixeira 1980
Deltagebied	1.050	1 %	1 %	9 %	dit rapport

In Nederland is de Knobbelzwaan gedurende de laatste decennia als broedvogel sterk in aantal toegenomen en in het midden van de jaren zeventig waren er naar schatting 2.400-2.700 broedparen. Daarnaast waren er 6.750-7.000 niet-broedende exemplaren (jonge, nog niet geslachtsrijpe vogels). Dit geeft een totaal van 11.500-12.500 vogels (Renssen & Teixeira 1980). Dit is beduidend meer dan bij de midwintertellingen getelde aantallen, die tussen 1975 en 1980 toenamen van 3.900 tot 7.200 (gem. 5.300) (Van den Bergh 1981). Veel Knobbelzwanen verblijven in sloten, stadsvijvers en poldergebieden, die niet bij de watervogeltellingen worden betrokken.

Voorkomen in het Deltagebied

In Zeeland broedden in 1977 25-50 paar Knobbelzwanen (Meininger 1977). In het noordelijk Deltagebied broeden tientallen paren (VWG Avifauna West-Nederland 1981). In de Grevelingen broedt de soort sinds 1976, waarbij het aantal broedparen in vier jaar tijd opliep van 1 tot 13 (Beijersbergen & Van den Berg 1980).

De Knobbelzwaan is in het Deltagebied het hele jaar door op allerlei soorten wateren aan te treffen. Grote aantallen zijn echter beperkt tot een drietal gebieden: Haringvliet, Grevelingen en Veerse Meer. In deze gebieden maken ook veel zwanen de slagpenrui door,

waarbij het vliegvermogen geheel wordt verloren. Deze ruiperiode valt in de periode juni-oktober, waarbij de volwassen vogels meestal later in het seizoen ruien.

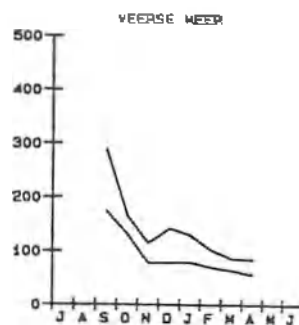
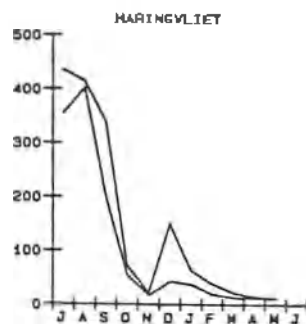
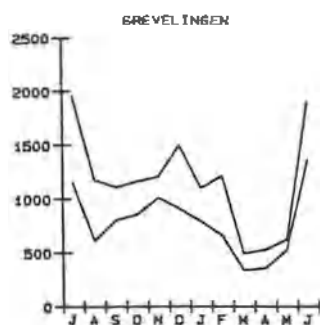
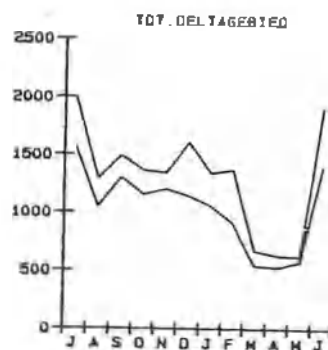
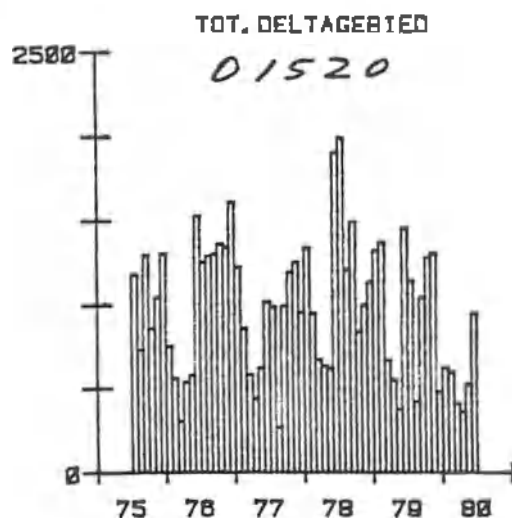
In het Haringvliet zijn grote aantallen alleen aanwezig in de periode juli-september (maximum 435). In de winter zijn de aantallen hier meestal gering.

Op de Grevelingen zijn het hele jaar door grote aantallen Knobbelswanen aanwezig, die hier vooral fourageren op de zeegrasvelden. In de zomermaanden kunnen de aantallen oplopen tot 2.000 exemplaren (maximum 2.217 ex. op 4 juli 1978; Beijersbergen & Van den Berg 1978). Ook in de winter zijn hier forse aantallen aanwezig: in januari gemiddeld 790 en maximaal 1.100 exemplaren.

Ook op het Veerse Meer treden in de zomer concentraties op van ruiende vogels, met aantallen tot 300 exemplaren. In de winter zijn de aantallen hier geringer: gemiddeld 80 en maximaal 130 exemplaren.

In de jaren 1979-81 werden op Grevelingen en Veerse Meer totaal respectievelijk 496 en 111 Knobbelswanen gevangen en geringd. Tot 1 januari 1983 waren van de geringde vogels werden vooral teruggemeld uit de Zuidhollandse weidegebieden; daarnaast uit het rivierengebied, het IJsselmeer en enkelingen uit Groningen en Overijssel. In het Veerse Meer gringde vogels werden teruggemeld uit Zuid-Holland, Gelderland, Zeeland en België (Oost-Vlaanderen). (meded. G.J. Slob).

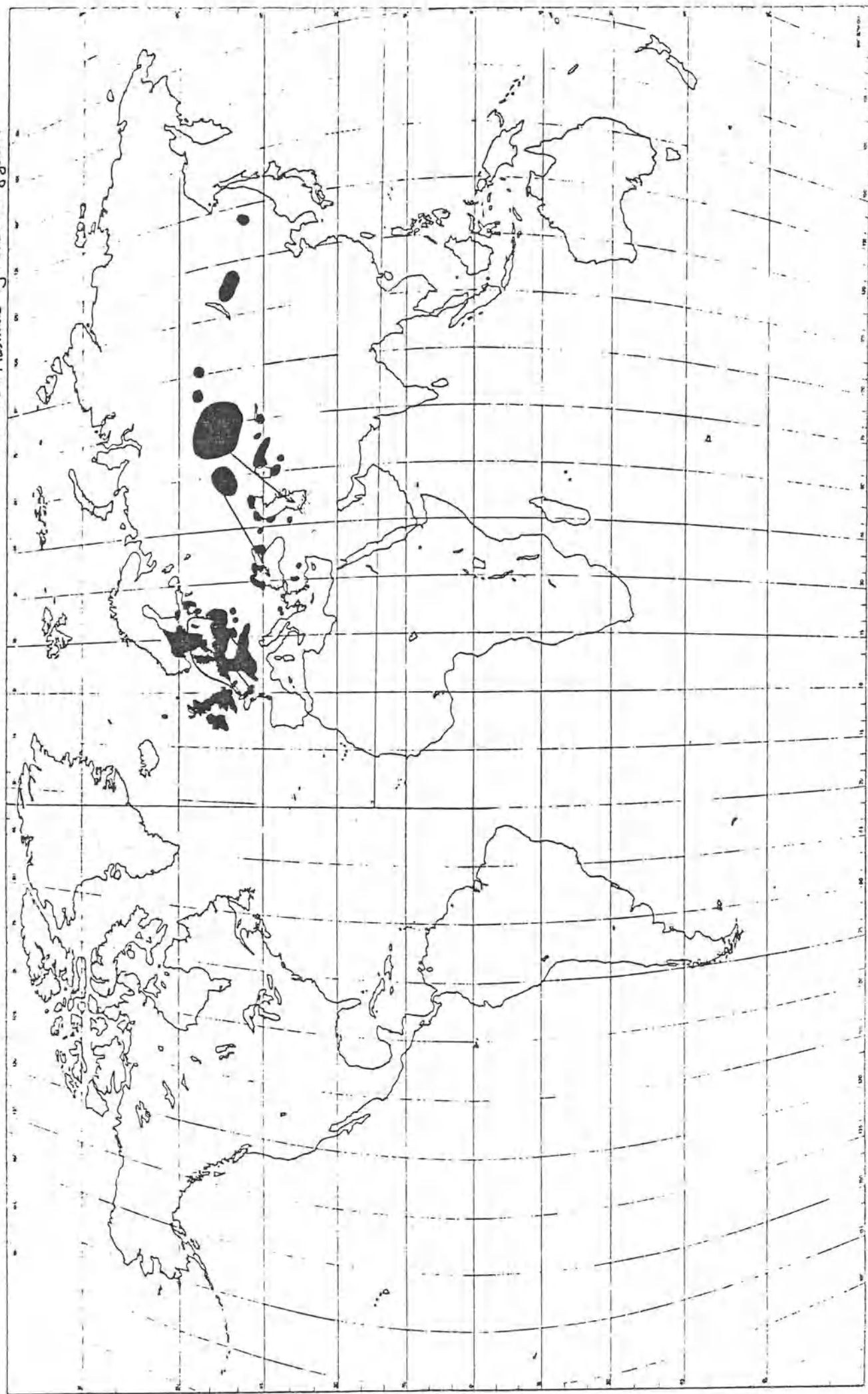
Dat in strenge winters ook vogels van noordelijke ("wilde") populaties in het Deltagebied kunnen voorkomen blijkt uit de vondsten van Zweedse vogels in het Veerse Meer in 1978/79.



01520

Knobbelen van
gebasard op Cramp & Simmons (1977)

geïntroduceerde populaties in N. Amerika, Z. Afrika,
Nieuw-Zeeland, Australië zijn niet aangegeven.



01520

tabel . KNORRELIJZAAN - *Gygis alor*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	6	2	1	7	1	2	2	-	x	x
Haringvliet	275	414	339	48	21	150	47	13	22	12	12	x
Hollands Diep	-	-	1	2	-	2	-	-	-	-	8	x
Biesbosch	x	x	11	11	16	2	18	10	(2)	6	(-)	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	(-)	-	(-)	8	(-)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	908	317	772	612	795	950	527	435	133	381	556	1530
Oosterschelde	x	x	2	4	64	8	11	23	10	5	x	x
Veerse Meer	x	x	150	161	115	142	52	52	86	80	x	x
Westerschelde	x	x	(-)	2	2	5	2	(-)	(-)	(-)	x	x
Voordelta	x	x	17	x	-	x	-	x	x	x	2	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(-)	(15)	(-)	41	33	(4)	(13)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	(2)	33	(-)	54	(20)	51	54	x	x
TOTAAL	1183	731	1298	859	1047	1307	753	559	307	538	518	1530
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	435	390	168	46	19	13	24	27	11	15	x	x
Hollands Diep	x	-	2	1	3	4	-	3	4	4	x	x
Biesbosch	x	x	12	15	8	14	15	17	21	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	1	(-)	3	1	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	821	901	1100	1164	1208	1502	1031	608	379	271	624	1020
Oosterschelde	x	x	x	9	8	2	6	21	9	5	x	x
Veerse Meer	x	x	x	80	68	35	73	58	70	53	x	x
Westerschelde	x	x	x	(-)	(-)	(-)	2	6	(-)	(-)	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	15	(18)	24	36	30	65	46	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	28	(3)	(4)	42	54	40	93	x	x
TOTAAL	1256	1291	1302	1363	1343	1612	1225	859	580	441	624	1020
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	2	2	-	-	4	3	x	x	x
Haringvliet	x	x	126	72	15	7	26	11	13	x	x	x
Hollands Diep	x	x	15	5	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	10	12	13	16	13	4	10	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	(-)	(-)	(-)	7	(-)	(-)	x	x	x
Grevelingen	959	270	600	972	1072	761	1099	759	462	527	615	1896
Oosterschelde	x	x	5	12	30	5	4	8	19	27	x	x
Veerse Meer	x	x	123	x	48	77	63	66	65	27	x	x
Westerschelde	x	x	(-)	3	(-)	1	(-)	-	-	4	-	-
Voordelta	35	(-)	(10)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(3)	(1)	(3)	(12)
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	40	51	39	38	46	35	30	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	66	66	37	50	83	65	67	46	x	x
TOTAAL	994	270	995	1195	1256	955	1341	952	672	632	618	1998
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(-)	x	(-)	1	-	(-)	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	209	43	8	22	63	9	10	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	4	-	10	x	x	x
Biesbosch	x	x	8	10	10	(4)	(5)	(2)	(8)	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(-)	-	(-)	(-)	4	-	-	(-)	-	3
Grevelingen	1954	1177	1108	614	875	980	1040	1215	494	383	355	1423
Oosterschelde	4	7	9	7	14	8	14	5	29	28	23	37
Veerse Meer	x	x	126	118	57	62	79	103	75	85	x	x
Westerschelde	-	-	-	2	2	2	1	9	-	1	x	x
Voordelta	36	27	-	2	-	15	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(4)	31	18	30	30	5	9	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	21	12	18	16	86	27	35	56	x	x
TOTAAL	1994	1211	1495	839	1002	1140	1326	1375	670	553	728	1461
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	2	(1)	(1)	2	2	(-)	(-)	x	x
Haringvliet	x	x	163	62	21	21	27	39	9	(3)	x	x
Hollands Diep	x	x	6	6	4	2	-	2	2	15	x	x
Biesbosch	x	x	8	x	9	(4)	(7)	(6)	(4)	x	x	x
Krammer-Volkerak	4	5	(-)	4	-	2	10	11	8	(-)	3	2
Grevelingen	1108	392	446	925	1116	348	245	283	219	215	488	934
Oosterschelde	37	27	26	40	7	6	23	27	32	27	29	10
Veerse Meer	x	x	289	165	103	x	130	73	25	39	x	x
Westerschelde	x	x	4	5	-	6	4	5	6	2	6	8
Voordelta	x	x	x	x	3	x	2	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	39	43	22	25	91	54	47	15	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	67	35	26	67	82	96	64	48	x	x
TOTAAL	1149	424	1048	1287	1312	482	623	598	416	768	526	954

x - gebied niet geteld
 - geen vogels gezien
 () telling onvolledig

KLEINE ZWAAN - Cygnus columbianus**Verspreiding**

Van de Kleine Zwaan Cygnus columbianus worden tegenwoordig twee ondersoorten onderscheiden: C.c. columbianus in Noord-Amerika en C.c. bewickii, die broedvogel is van de toendra's van Siberië. De populatie die oostelijk broedt tot het Taymyr-schiereiland trekt via een smalle route langs de arctische kusten van Rusland naar de Witte Zee, via het Ladogameer naar de Finse Golf, en dan over Estland, de Oostzee en Zuid-Zweden naar de overwinteringsgebieden. Deze zijn vooral gelegen in Denemarken, Noordwest-Duitsland, Nederland, Groot-Brittannië en Ierland. Kleine aantallen overwinteren in Iran, meestal minder dan 100, maximaal 840 (Cramp & Simmons 1977).

Broedvogels van Oost-Siberië, die vooral in Japan en rond de Gele Zee overwinteren, werden vroeger tot een aparte ondersoort - C.c. jankowskii - gerekend, maar tegenwoordig als niet te onderscheiden beschouwd van C.c. bewickii (Owen, 1977).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Kleine Zwaan per gebied.
Winter population of Bewick's swan. Cygnus columbianus per area

<u>gebied/area</u>	<u>winteraantal</u>	<u>NW-Europa</u>	<u>Nederland</u>	<u>bron/reference</u>
NW-Europa	12.000	100 %	*	Scott 1980
Nederland	5.000	45 %	100 %	Mullié & Poorter 1977
Deltagebied	1.150	10 %	21 %	Van den Bergh 1981 dit rapport

Tot voor kort werd de in Noordwest-Europa overwinterende populatie geschat op 6.000-7.000 vogels (Cramp & Simmons 1977), tegenwoordig op 12.000 (Scott 1980) of 10 à 13.000 exemplaren (Atkinson-Willes 1981, Poorter 1981). Schommelingen in populatiegrootte zijn het gevolg van een wisselende jongenproductie. Het percentage juvenielen vertoont echter minder sterke jaarlijkse fluctuaties dan bijvoorbeeld bij de Rotgans, zodat ook de populatiegrootte van de Kleine Zwaan stabiel zal zijn.

Het geschatte aantal in Nederland overwinterende Kleine Zwanen is gebaseerd op de volgende tellingen: januari 1976 4.450, januari 1977 6.411 (Mullié en Poorter 1977), januari 1978 6.450, januari 1979 3.100 en januari 1980 6.400 (Van den Bergh 1981). In Nederland is de soort 's winters vooral aan te treffen in het IJsselmeergebied, langs de grote rivieren en in het Deltagebied. Buiten Nederland overwinteren Kleine Zwanen vooral in Engeland en Ierland.

Voorkomen in het Deltagebied

Het voorkomen van grote aantallen Kleine Zwanen in het Deltagebied is een vrij recente ontwikkeling. Tot in de jaren vijftig kwamen grote aantallen voor op de randmeren van het IJsselmeer, waar ze vooral fourageerden op fonteinkruiden Potamogeton spec. Toen de fonteinkruidvelden door watervervuiling grotendeels verdwenen, gingen de Kleine Zwanen steeds meer over tot lopend fourageren, vooral in weilanden, met name langs de Grote Rivieren, in de IJsselmeerpolders en langs meren. In het Deltagebied nam de soort vooral toe na 1965, met name op Walcheren en op Schouwen-Duiveland (Lebret & Mullié 1975,

Mullié 1976 en 1980, Timmerman 1977).

De eerste Kleine Zwanen worden in het Deltagebied meestal gezien rond half oktober. In november nemen de aantallen toe; deze toename zet zich voort tot in januari, wanneer het maximum wordt bereikt: gemiddeld 1.150, maar onder andere 1.700 in januari 1977 (Mullié & Poorter 1977). Vorst in noordelijker gebieden heeft vooral tot gevolg dat Kleine Zwanen naar de Britse overwinteringsgebieden trekken. Soms is er sprake van vorstvluchten naar het Deltagebied (en naar België en Frankrijk), maar doorgaans heeft dit weinig invloed op de totale aantallen in het Deltagebied. In het najaar vindt doortrek plaats via het Deltagebied naar Engeland, terwijl ook in het voorjaar in Engeland gemerkte vogels in het Deltagebied zijn waargenomen (Evans 1982). In februari en maart nemen de aantallen in het Deltagebied sterk af en waarnemingen in april zijn uitzonderlijk.

De belangrijkste gebieden voor de Kleine Zwaan in het Deltagebied zijn de Biesbosch, het Veerse Meer en binnendijkse gebieden op Schouwen-Duiveland (deels opgenomen in Oosterschelde-trajecten), Walcheren en Zuid-Beveland, met kleinere aantallen op Voorne-Putten, op Tholen en in Zeeuwsch Vlaanderen.

Bij de vermelde aantallen dient te worden opgemerkt, dat getelde aantallen bij speciale tellingen van Kleine Zwanen vaak hoger waren, zeker tot het moment dat de binnendijkse gebieden nog onvolledig werden geteld, zodat de hier voor de Delta genoemde gemiddelden aan de lage kant zijn. Het regelmatig heen en weer vliegen tussen fourageergebieden is voorts een handicap om de soort nauwkeurig te tellen.

Tot 1973-74 fourageerden Kleine Zwanen vooral op graslanden. Sindsdien wordt in toenemende mate gefourageerd op oogstresten van suikerbieten en aardappelen. Ook het zwemmend fourageren op zeesla Ulva spec. in het Veerse Meer en het fourageren op wintertarwe en graszaadpercelen is een vrij recente ontwikkeling (Mullié 1976). Aan het eind van de winter (februari en maart) blijft grasland echter de belangrijkste voedselbron vormen. Het gras begint dan te groeien en heeft een hoog eiwitgehalte (Mullié & Poorter 1977).

De geleidelijke verandering in terreinkeus heeft tot gevolg gehad, dat de soort zich vrij sterk is gaan verspreiden in het Deltagebied. Dit is een trend, die ook landelijk waarneembaar is, en tot gevolg heeft dat het nauwkeurig tellen van Kleine Zwanen steeds moeilijker en arbeidsintensiever wordt.

01530

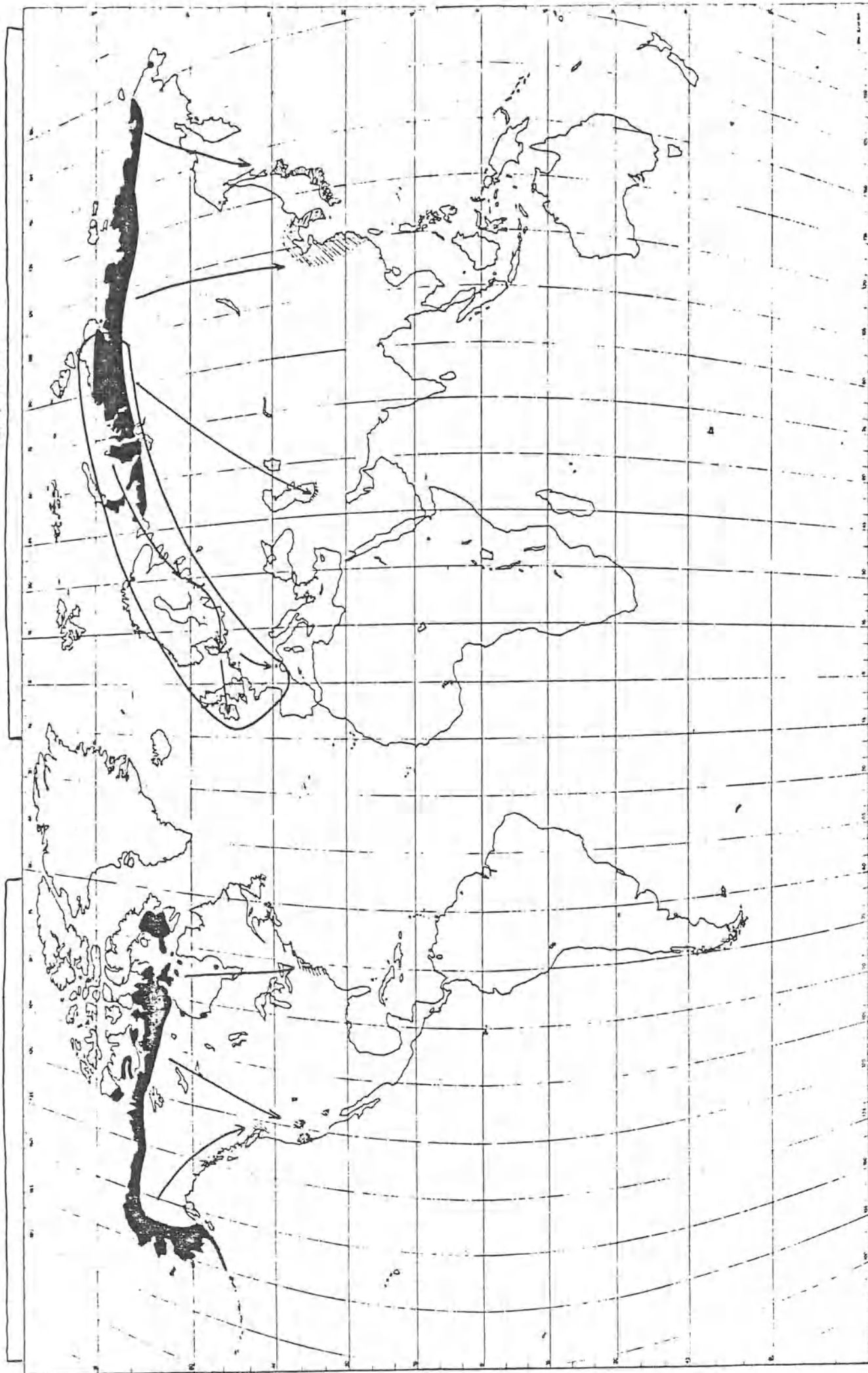
Waine Lagoon

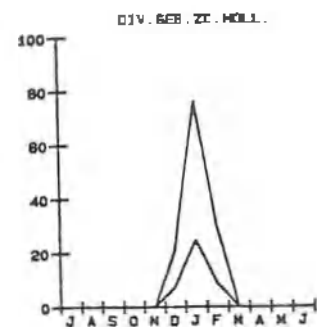
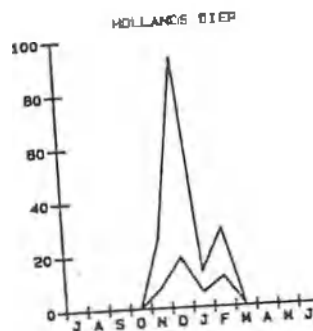
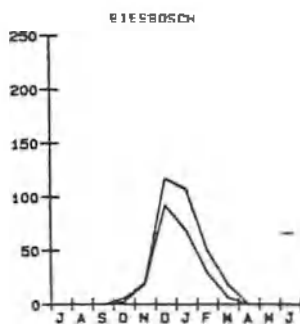
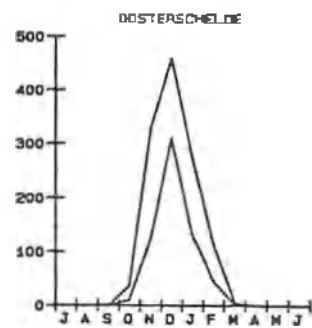
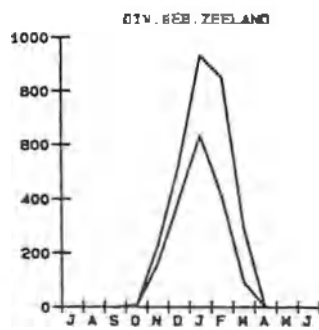
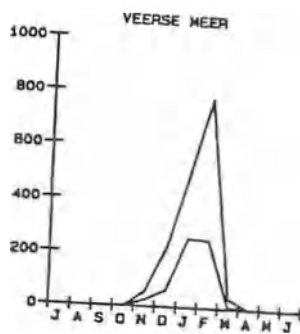
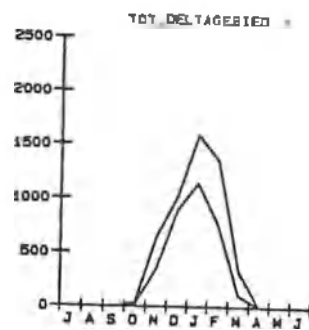
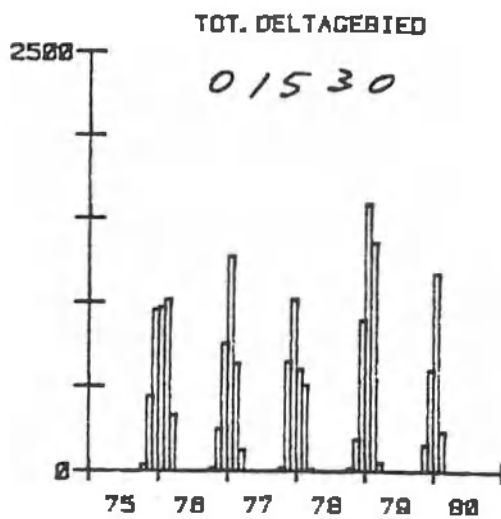
published by Cramp & Simmons (1977)
Delacour (1953)

Robbins et al. (1966)

C. c. columbianus

C. c. bewickii





01530

tabel . KLEINE ZWAAN - *Cygnus columbianus bewickii*

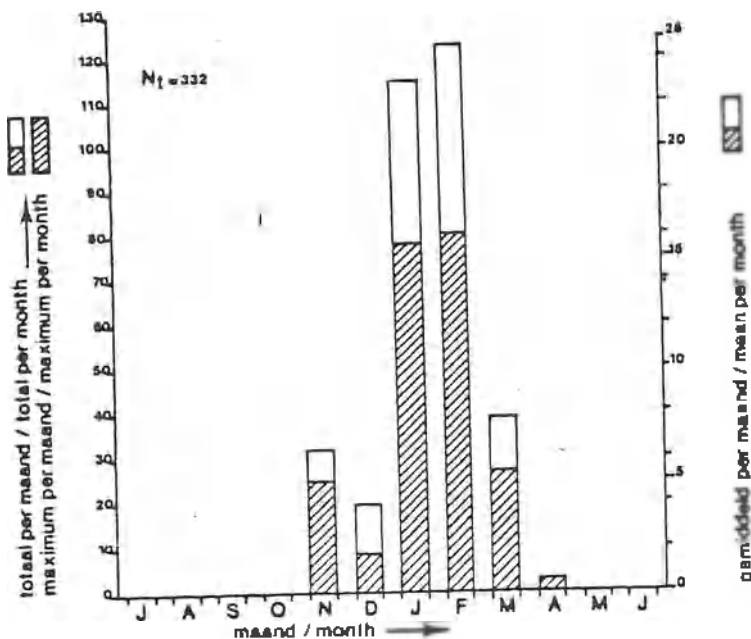
Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x
Kraamster-Volkerak	x	x	-	(-)	-	(-)	-	(-)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	1	-	66	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	38	199	396	276	1	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	43	223	200	159	41	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	-	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	76	-	-	(-)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	194	337	354	851	290	-	x	x
TOTAAL	(-)	(-)	(-)	38	443	956	972	1016	331	(-)	(-)	(-)
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	26	93	11	28	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	(4)	17	117	107	37	-	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	19	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	(-)	1	73	156	193	13	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	21	53	24	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	12	-	5	5	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	17	27	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	137	327	879	537	126	-	x	x
TOTAAL	(-)	(-)	(-)	17	251	755	1275	639	126	(-)	(-)	(-)
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	8	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	5	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	6	20	96	12	-	-	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	5	330	397	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	55	3	125	280	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	5	10	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	9	228	521	463	220	13	-	x	x
TOTAAL	(-)	(-)	(-)	20	646	1018	605	510	13	(-)	(-)	(-)
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	5	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	3	29	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	(-)	(23)	(21)	50	18	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	(-)	-	(-)	-	-	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Grevelingen	-	-	-	-	19	-	-	2	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	8	17	459	142	101	5	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	4	491	778	2	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	17	-	-	4	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	(-)	23	4	30	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	10	337	391	933	363	28	-	x	x
TOTAAL	(-)	(-)	(-)	18	390	898	1594	1362	53	(-)	(-)	(-)
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	9	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	13	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	x	(4)	62	84	(12)	(-)	x	x	x
Kraamster-Volkerak	-	-	(-)	-	-	7	-	(-)	(-)	(-)	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	35	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	21	143	54	116	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	26	x	422	24	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	11	3	-	(-)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	109	392	553	84	1	-	x	x
TOTAAL	(-)	(-)	(-)	(-)	160	604	1181	239	(1)	(-)	(-)	(-)

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien
() telling onvolledig

WILDE ZWAAN - *Cygnus cygnus*

De Wilde Zwaan is in het Deltagebied een weinig algemene wintergast in sterk wisselende aantallen. In de winter 1977/78 werd geen enkele Wilde Zwaan waargenomen. In de strenge winter 1978/79 waren in vrijwel alle gebieden kleine aantallen aanwezig, met een maximum van 80 ex. in februari 1980. De soort houdt zich vooral op in zoete en brakke wateren zonder getij, soms ook op graslanden. Vaak bevinden ze zich in gezelschap van Kleine Zwanen.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Wilde Zwanen in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Whooper Swan Cygnus counted per month in 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	6	5	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	3	15	30	2	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	1	-	-	13	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	6	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	1	-	4	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	2	9	24	43	8	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	4	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	2	4	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	2	4	-	-	4	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	13	3	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	18	4	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	2	20	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	25	-	10	17	1	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	10	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	5	29	13	3	2	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	25	5	78	80	27	3	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	1	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	2	2	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	10	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	3	2	13	-	-	-	-	-

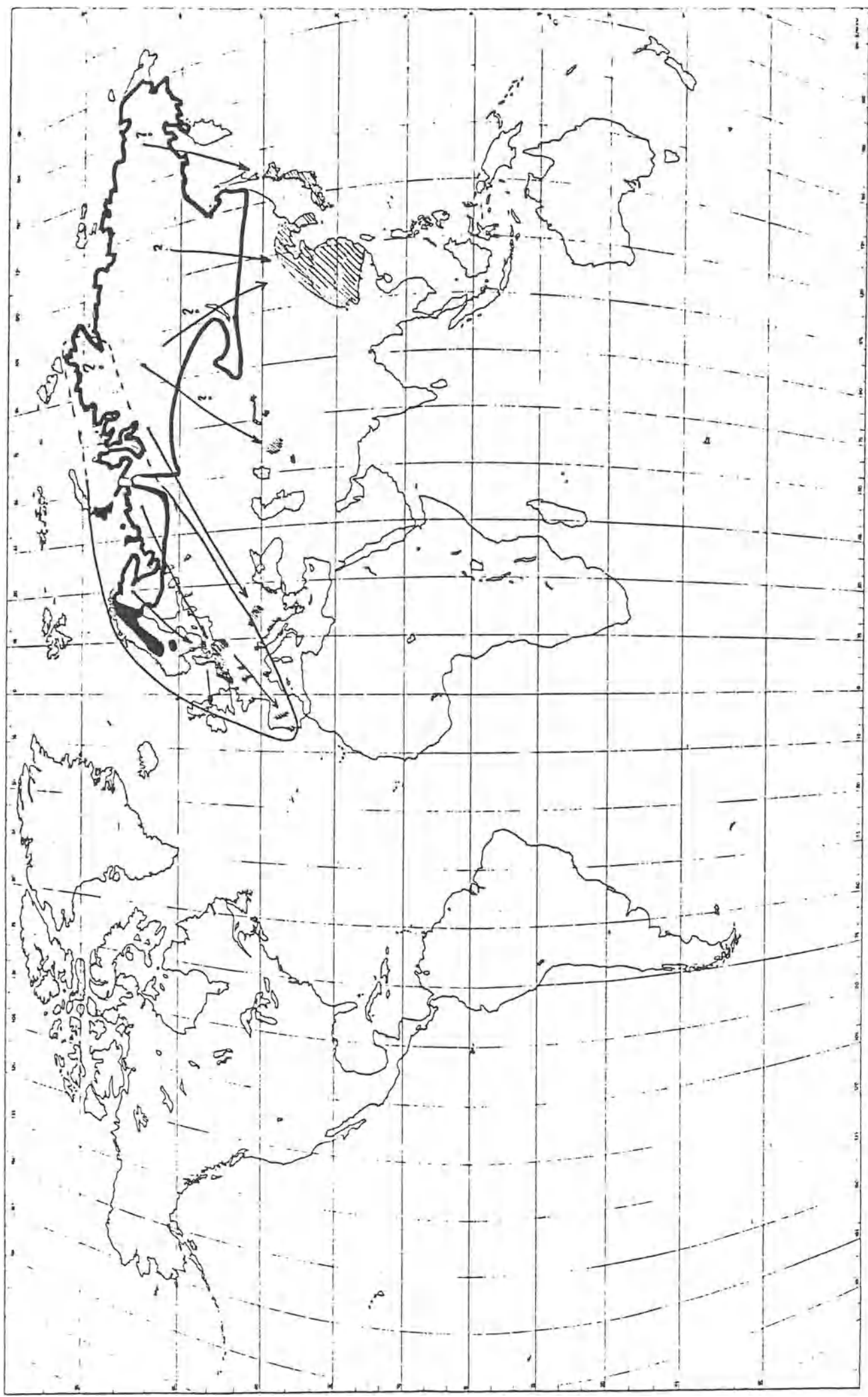
x gebied niet geteld
- geen vogels gezien

01570

Overgeeked.

Rietgans: Anser fabalis
geboord op Cramp en Simmons (1977).

Net
8/200 7/16



Voorkomen in het Deltagebied

De eerste Rietganzen worden meestal gezien in oktober; in november zijn de aantallen nog gering en pas in december nemen de aantallen snel toe, vooral onder invloed van koude in oostelijker gelegen gebieden. Het maximum wordt meestal bereikt in januari, maar in zachte winters vindt dan reeds wegtrek plaats. In februari nemen de aantallen snel af en in de loop van maart verdwijnt de soort geheel.

In het Deltagebied is de Rietgans overwegend een soort van akkers, waar ze vooral fourageren op oogstresten van aardappels en suikerbieten en op wintertarwe. De belangrijkste pleisterplaatsen in het noordelijk Deltagebied zijn gelegen in de Hoekse Waard, op Putten, op Overflakkee, op Schouwen-Duiveland en in Noordwest-Brabant (Everaers 1980, Ouweneel 1970). In het zuidelijk Deltagebied zijn het vooral de uitgestrekte landbouwpolders van Noord-Beveland, midden- en oostelijk Zuid-Beveland en Zeeuwsch Vlaanderen waar vaak grote aantallen Rietganzen zijn aan de treffen. Soms vindt aan het eind van het winterseizoen een gedeeltelijke omschakeling plaats van akkers naar weiland en graszaadpercelen. Dan is de soort ook vaker op Walcheren aanwezig (Slob 1977). De binnendijs fouragerende Rietganzen hebben hun slaapplek meestal op geïsoleerde platen in Oosterschelde, Westerschelde, Grevelingen en Veerse Meer.

De aantallen Rietganzen, die het Deltagebied bezoeken zijn sterk afhankelijk van de strengheid van de winter. In normale winters komen de aantallen niet boven de 15.000, in januari 1979 (streng winter) werden er ruim 32.000 geteld (bij een vollediger, speciale ganzentelling zelfs ruim 40.000, Beijersbergen et al. 1980).

RIETGANS - Anser fabalis

Verspreiding

De Rietgans is broedvogel van zowel toendra als taigazone van het Noord-Palearctische gebied. Er worden enkele onderscorten onderscheiden, waarvan voor Nederland van belang zijn: A.f. fabalis, die vooral broedt in de taiga en in struikgewas van berken, en A.f. rossicus, die vooral broedt op toendra's. In de winter blijven groepen van beide ondersorten meestal gescheiden (Cramp & Simmons 1977).

De broedgebieden worden 's winters geheel verlaten. In West-Europa overwintert de soort vooral in Nederland en Duitsland, in Midden-Europa vooral in Oostenrijk en Hongarije. Tussen deze populaties is blijkens ringvondsten wel enig contact (Lebrecht et al. 1976).

De in West-Europa overwinterende vogels broeden oostelijk minimaal tot de rivier de Ob (Cramp & Simmons 1977). In het zuiden van Zweden en in de D.D.R. arriveren de eerste Rietganzen in de loop van september. Grote aantallen zijn hier vanaf begin oktober aanwezig. Pas in de loop van december verplaatst een deel van de Rietganzen zich westwaarts om in Nederland en West-Duitsland de winter door te brengen. Een groot deel van de Rietganzen verlaat de D.D.R. niet gedurende de wintermaanden, hoewel de aantallen die verder westwaarts (naar Nederland) trekken sinds 1969-1970 aanmerkelijk zijn toegenomen (Lebrecht et al. 1976). In strenge winters zijn de in Nederland aanwezige aantallen Rietganzen aanzienlijk groter dan in zachte winters.

De voorjaarsstrek begint al vroeg (februari) en verloopt snel (Lebrecht et al. 1976).

Populatie

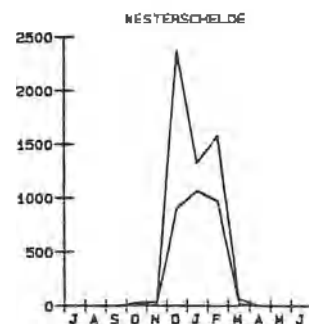
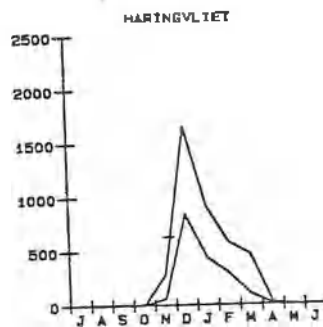
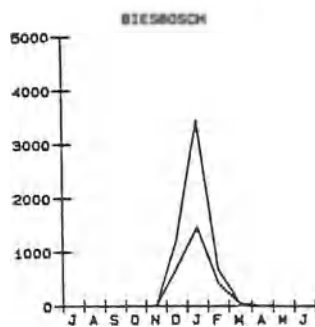
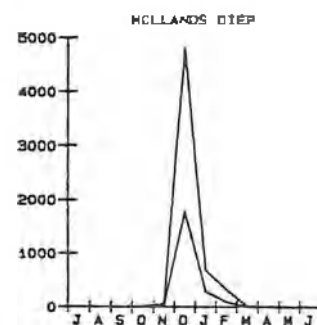
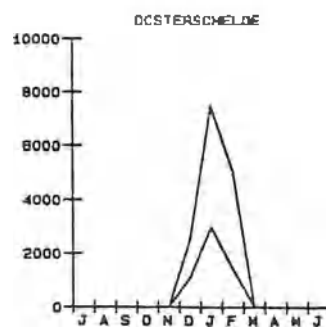
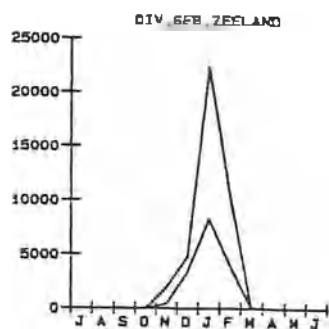
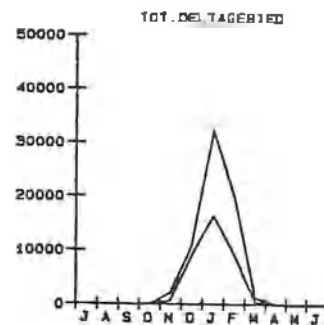
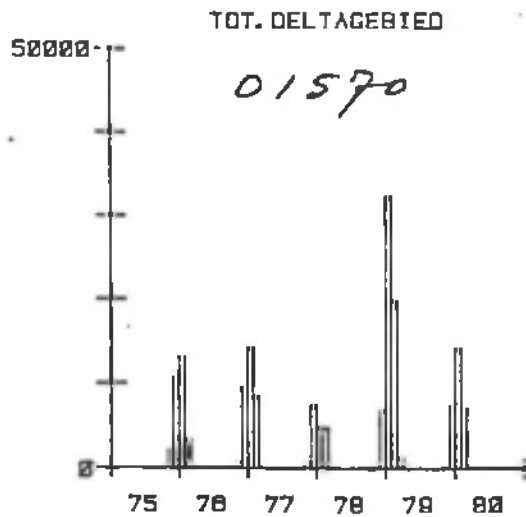
Tabel Winterpopulatie van de Rietgans per gebied.
Winter population of Bean Goose Anser fabalis per area.

gebied/area	winteraantal	Europa	W-Europa	Nederland	bron/reference
Europa	350.000	100 %	*	*	Ganzenwerkgroep Nederland 1980
W-Europa	150.000	43 %	100 %	*	Ganzenwerkgroep Nederland 1980
Nederland	53.000	15 %	35 %	100 %	Ganzenwerkgroep Ned. 1977-1981
Deltagebied	16.400	5 %	11 %	31 %	dit rapport

In Europa zijn twee min of meer gescheiden winterpopulaties te onderscheiden: één in het Baltische gebied, in de landen langs de Noordzee, zuidelijk tot Frankrijk en Spanje (in de laatste twee landen kleine aantallen), en één in Midden- en Zuidoost-Europa (Scott 1980).

In Nederland werden bij januari-tellingen gedurende de laatste jaren de volgende aantallen Rietganzen geteld: 1976 21.700, 1977 55.700, 1978 28.500, 1979 100.000 en 1980 60.000 (Ganzenwerkgroep Nederland 1977, 1978, 1979, 1980, 1981).

Het grootste deel van de Nederlandse Rietganzen behoort tot de toendravorrm A.f. rossicus. In de strenge winter 1978/79, en ook nog in 1979/80, waren er relatief veel taigarietganzen A.f. fabalis in Nederland, o.a. 18.000 in februari 1979. In het Deltagebied worden slechts zo nu en dan kleine aantallen taigarietganzen opgemerkt (Ganzenwerkgroep Nederland 1980, 1981).



01570

tabel . RIETGANS - *Anser fabalis*.

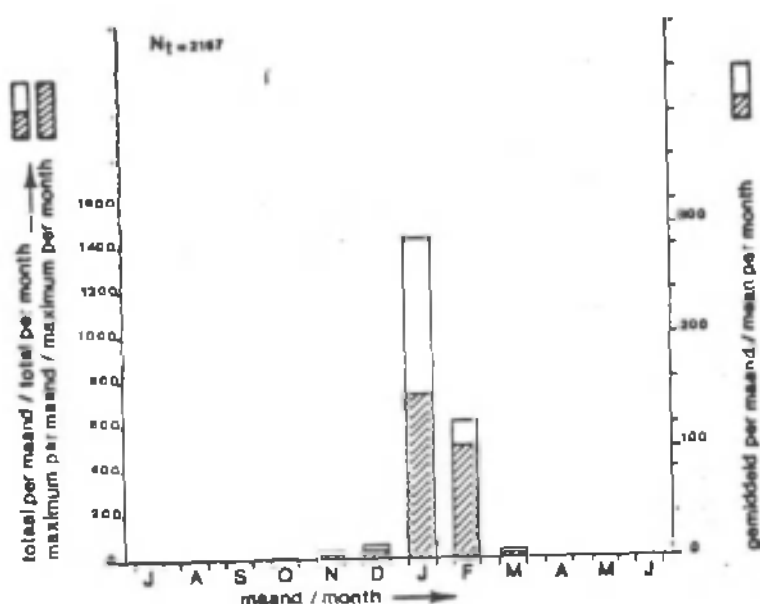
Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	3	1269	118	331	8	16	3	x
Hollands Diep	-	-	-	-	6	814	681	-	10	3	-	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	(6)	(7)	(340)	(6)	(-)	(-)	(-)	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	(-)	-	(-)	-	(-)	(-)	(-)	-	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	3	1	1988	7481	177	18	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	36	700	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	38	2368	1111	1445	1	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	35	90	580	1350	78	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	1988	1890	2784	7	7	-	x	x
TOTAAL	(-)	(-)	-	(3)	2133	11126	13095	3336	122	19	3	(-)
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	282	267	251	446	11	11	x	x
Hollands Diep	x	-	-	2	60	4800	181	132	1	1	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	-	1227	1445	685	58	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(-)	-	-	120	(-)	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	1	-	-	40	20	7	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	307	1578	929	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	1	85	-	2	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	4	3	510	1044	727	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	1450	2445	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	360	2280	6197	3092	2	-	x	x
TOTAAL	-	-	1	6	705	9552	14253	8459	74	20	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	420	-	15	5	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	6	-	1207	-	1	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	750	508	325	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	1	-	1	3	23	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	11	2523	162	542	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	680	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	34	-	289	1049	1070	15	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	48	120	1250	31	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	2157	2965	1569	-	-	-	x
TOTAAL	(-)	(-)	(-)	41	691	7395	4807	4795	51	(-)	(-)	(-)
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	x	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	4	2	21	1656	913	95	466	x	x	x
Hollands Diep	x	x	(-)	-	-	20	265	321	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	(-)	18	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(-)	-	(-)	-	898	(-)	(-)	(-)	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	180	250	1873	611	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	420	3087	5113	12	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	2584	70	13	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	8	281	810	1582	64	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	555	1168	334	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	1780	22315	10411	70	x	x	x
TOTAAL	(-)	(-)	4	2	29	4810	32280	19789	1236	1	(-)	(-)
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	7	600	893	578	1	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	(-)	-	300	300	-	(-)	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	140	450	280	24	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	130	-	500	-	-	-	-
Grevelingen	-	1	2	2	-	-	3	-	1	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	1	125	2698	445	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	702	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	1083	1323	20	33	1	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	-	-	x	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	481	73	18	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	10	49	4825	7312	4747	-	-	x	x
TOTAAL	(-)	1	2	12	57	7403	14164	7043	77	1	(-)	(-)

x gebied niet geteld
 - geen vogels gezien
 () telling onvolledig

KLEINE RIETGANS - Anser brachyrhynchus

De Kleine Rietgans is in het Deltagebied een weinig regelmatige wintergast, meestal in kleine aantallen. Hoewel er vlak over de Belgische grens, nabij Damme, een vaste overwinteringsplaats van duizenden Kleine Rietganzen is, zijn er in het Deltagebied geen recente vaste pleisterplaatsen bekend. Grotere aantallen worden alleen gezien bij vorst en sneeuwval in noordelijker gebieden. Bij dergelijke omstandigheden worden ze nog het meest gezien op Voorne-Putten, op Schouwen, op Walcheren en in de Poel op Zuid-Beveland. In tegenstelling tot de Rietgans fourageert de Kleine Rietgans meestal op graslanden.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Kleine Rietganzen in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Pink-footed Goose Anser brachyrhynchus counted per month in 1975/76 - 1979/80.

tabel . KLEINE RIETGANS - *Anser brachyrhynchus*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	6	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	-	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	18	54	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	6	-	18	56	-	-	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	9	4	1	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	1	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	15	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	4	2	130	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	1	13	41	131	-	-	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	3	3	55	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	15	3	3	55	-	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	15	-	1	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	10	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	6	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	2	5	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	15	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	67	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	640	40	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	-	739	61	7	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	1	-	8	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	496	500	13	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	-	497	500	21	-	-	-

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien

KOLGANS - Anser albifrons**Verspreiding**

De Kolgans broedt op arctische toendra's in noordelijk Eurazië en Noord-Amerika. Er worden vijf ondersoorten onderscheiden, waarvan alleen de nominaatvorm A.a. albifrons in groot aantal in Nederland voorkomt. De in Zuidwest-Groenland broedende Kolganzen behoren tot de ondersoort A.a. flavirostris. Deze populatie overwintert vrijwel uitsluitend in Ierland en Schotland (Cramp & Simmons 1977). Exemplaren van de Groenlandse ondersoort worden slechts zelden in Nederland gezien (Lebret et al. 1976).

De in West-Europa overwinterende vogels zijn min of meer gescheiden van andere Euraziatische populaties. Het zijn vooral broedvogels van Noord-Rusland, oostelijk tot het Taymyr-schierland. In het najaar trekken ze in westelijke richting, vooral naar Noord-Duitsland, waar tot in december grote aantallen blijven pleisteren. De belangrijkste overwinteringsgebieden van de Kolgans in West-Europa zijn gelegen in Nederland, met kleinere aantallen in België, Frankrijk, Engeland en Duitsland. Voorjaarsstrek via Duitsland begint in zachte winters al in januari (Cramp & Simmons 1977, Lebret et al. 1976).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Kolgans per gebied.
Winter population of White-fronted Goose Anser albifrons per
 area (excluding A.a. flavirostris)

gebied/area	winteraantal	Europa	N-Europa	Nederland	bron/reference
Europa	425.000	100 %	*	*	Scott 1980
N-Europa	250.000	48 %	100 %	*	Ganzenwerkgroep Nederland 1980
Nederland	158.000	30 %	63 %	100 %	Ganzenwerkgroep Ned. 1977-1981
Deltagebied	25.000	5 %	10 %	16 %	dit rapport

De aantallen van de in Groot-Brittannië overwinterende Groenlandse Kolganzen A.a. flavirostris (15.000 vogels) zijn niet in de tabel opgenomen.

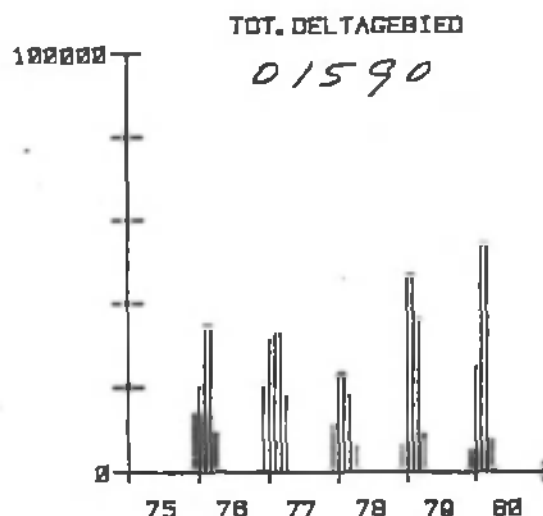
De aantallen in West-Europa overwinterende Kolganzen zijn gedurende de jaren zestig en zeventig belangrijk toegenomen (Cramp & Simmons 1977). In Nederland werden bij een reeks januari-tellingen de volgende aantallen vastgesteld: 1976 110.000, 1977 188.000, 1978 183.000, 1979 129.000 en 1980 180.000 (Ganzenwerkgroep Nederland 1977, 1981). In de strenge winter 1978/79 trokken veel Kolganzen weg naar het Deltagebied, België en Frankrijk: in januari 1979 werd in Nederland een relatief laag aantal geteld, in de Delta echter een relatief hoog aantal.

Voorkomen in het Deltagebied

De eerste Kolganzen worden gezien in de loop van november. In december nemen de aantallen sterk toe en de grootste aantallen zijn aanwezig in januari en februari. Bij zacht weer in februari vindt reeds wegtrek plaats. In maart nemen de aantallen snel af en in april verdwijnen de laatste Kolganzen uit het gebied. Waarnemingen in de maanden mei t/m september hebben vrijwel uitsluitend betrekking op niet-gezonde (meest aangeschoten) vogels, soms met een gezonde partner.

De grootste concentraties Kolganzen in het Deltagebied worden aangetroffen in de graslandgebieden, waar zich ook de traditionele pleisterplaatsen bevinden, onder andere Voorne-Putten, Hoekse Waard, langs Haringvliet, Hollandsch Diep en Biesbosch, op Tholen, de Poel, Heerenpolder, Oosterschenge, Yerseke- en Kapelse Moer op Zuid-Beveland, de Middelplaten langs het Veerse Meer, de Braakman, de Putting, Saeftinge en enkele andere gebieden in Zeeuwsch Vlaanderen. Behalve op grasland komt de Kolgans in toenemende mate voor op andere gewassen, onder andere wintertarwe, graszaadcultuur, stoppelakkers met groen en akkers met oogstresten van bijvoorbeeld suikerbieten.

Bij vorst en sneeuwval in noordelijke gebieden fungeert het Deltagebied als uitwijkplaats voor grote aantallen Kolganzen, bijvoorbeeld in januari 1979 47.000, februari 1979 36.000 en februari 1980 54.000. Bij een speciale ganzentelling op 13 en 14 januari 1979 werden zelfs 84.000 Kolganzen geteld! (Beijersbergen et al. 1980).



01600

DWERGANS - Anser erythropus

Deze in Nederland zeldzame gast werd tijdens de tellingen tweemaal waargenomen:

nov. 1975 1 ex. Haringvliet

mrt. 1976 1 ex. div. geb. Zeeland

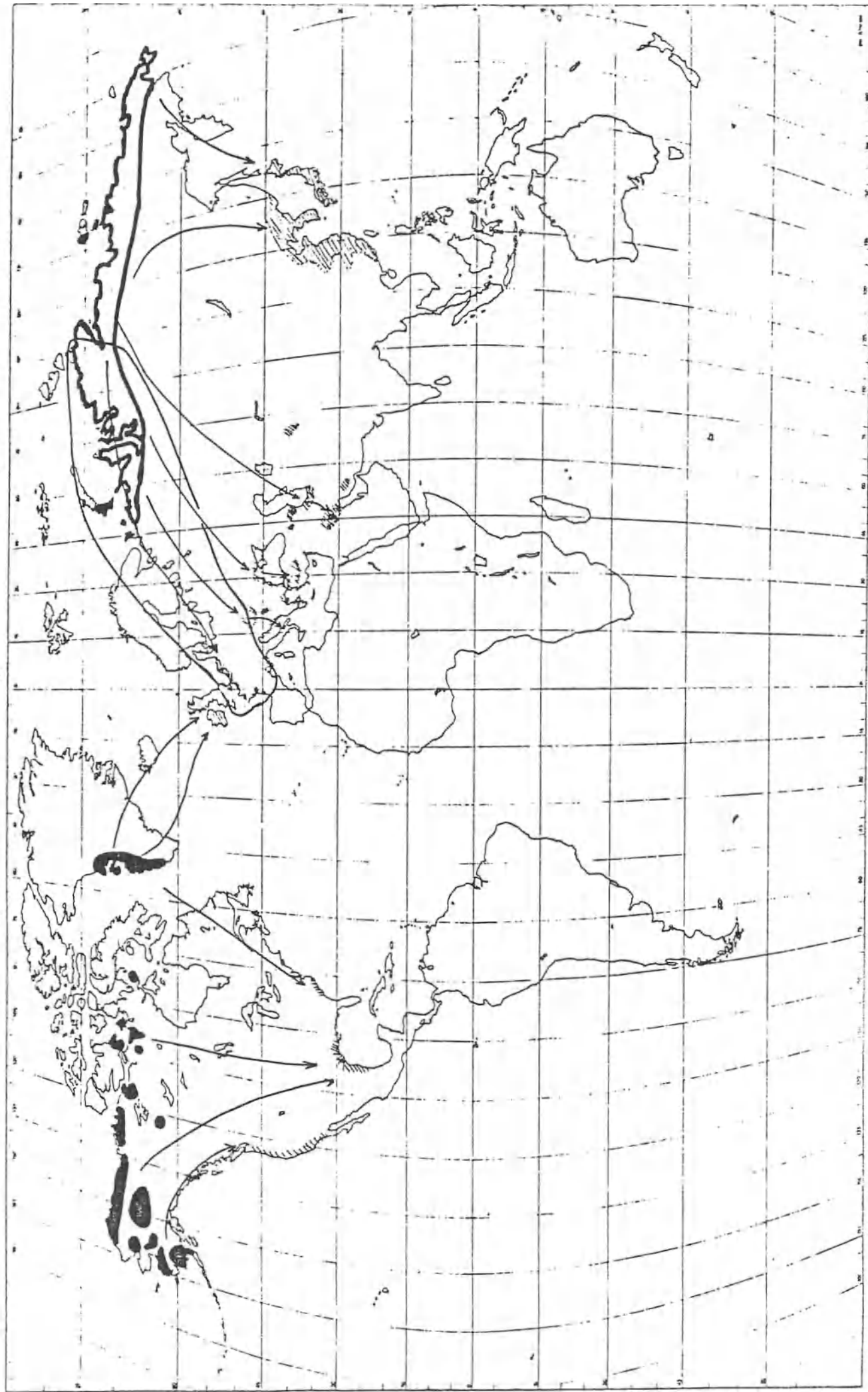
Voor een overzicht van het bijna jaarlijks voorkomen in het zuidelijk deel van Zeeland gedurende de jaren zeventig wordt verwezen naar Van Impe (1982a).

01590 Kolgans - Anser albifrons

gebarend op Crampen Simmons (1977)

Owen (1977)

Bauer en Glutz von Blitzhelm (1960) Robbins e.a. (1966)



01590

cabel . KILGANS - *Anser albifrons*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	3	-	-	2	410	12	4769	44	2	2	x
Hollands Diep	-	-	1	-	3	2750	2087	2242	840	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	2	130	1500	1900	475	82	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	1	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	1114	190	1	-	-	x	x
Vaerse Meer	x	x	-	-	-	-	250	2	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	120	3921	1795	4259	402	1	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	480	1005	5545	1050	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	21	5000	13268	13854	6396	-	x	x
TOTAAL	-	3	1	-	148	13805	20208	34572	9207	85	2	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	15	562	961	82	200	1	x	x
Hollands Diep	x	-	-	1	31	4200	4065	3348	1020	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	6	44	2130	7980	12700	12250	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	4	690	1956	840	6	-	x	x
Vaerse Meer	x	x	x	3	-	455	88	30	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	114	3329	2640	3921	936	3	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	90	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	360	2160	2220	1395	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	222	9236	11189	9413	1954	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	10	430	20562	31129	32554	17761	4	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	3	65	31	41	2	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	2800	3750	2590	175	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	2324	7060	4355	84	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	5	34	-	3	94	x	x
Vaerse Meer	x	x	-	x	72	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	3	1	-	2338	2744	3073	1466	1	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	330	1748	2450	1300	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	3218	7954	5452	2899	-	x	x
TOTAAL	-	-	3	1	75	11080	23321	17961	5949	95	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	2	-	802	830	141	265	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	2	1-1	1450	1175	850	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	90	450	20	1790	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	4740	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	17	900	500	-	-	-
Oosterschelde	-	(1)	-	-	-	25	8636	1032	195	2	-	-
Vaerse Meer	x	x	3	-	3	324	837	72	1	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	5	30	2231	1814	12357	720	5	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	125	2079	20	30	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	1	1	-	2624	25432	18563	4423	-	x	x
TOTAAL	-	1	4	8	35	6221	46785	36280	8774	7	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	1	-	10	24	39	227	207	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	2000	4915	203	670	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	63	800	3240	26000	1140	-	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	7	21	-	-	-	-
Grevelingen	-	(1)	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	(1)	-	-	-	37	155	31	-	-	x	(-)
Vaerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	1247	603	1009	1642	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	2	2125	3385	1302	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	879	13624	23177	2503	1	x	x
TOTAAL	-	2	1	-	74	4989	24708	54053	7464	9	-	-

x gebied niet geteld
 - geen vogels gezien
 () telling onvolledig

GRAUWE GANS - Anser anser**Verspreiding**

De Grauwe Gans is broedvogel van moerasgebieden in gematigde klimaatzones van het Palearctische gebied. Oorspronkelijk broedde de soort in vrijwel geheel Europa, maar door drainage van moerassen en door vervolging is het broedgebied tegenwoordig sterk versnipperd (Rooth 1971).

Broedvogels van IJsland trekken 's winters naar Groot-Brittannië, vooral naar Schotland. Britse broedvogels zijn hoofdzakelijk standvogel. Broedvogels van Scandinavië, Denemarken en Duitsland trekken via Nederland (waar sommige overwinteren) naar Spanje, waar ze vooral overwinteren in de delta van de Guadalquivir. Broedvogels van Midden-Europa overwinteren zowel in Spanje als in Tunesië en Algerije (Cramp & Simmons 1977).

In de zomermaanden verzamelen veel Grauwe Ganzen zich op vaste plaatsen om hier de slagpenruï door te maken. In West-Europa was dit verschijnsel vroeger alleen bekend uit Denemarken. Sinds 1957 zijn ook ruipaatsen bekend in Nederland (IJsselmeergebied en Haringvliet) (Cramp & Simmons 1977, Ouweneel 1978b).

In het begin van deze eeuw verdween de Grauwe Gans als broedvogel uit Nederland, maar sinds het begin van de jaren vijftig werden weer regelmatig broedgevallen vastgesteld, vooral in de IJsselmeerpolders. In 1977 bedroeg het totale aantal broedparen in Nederland minimaal 100, doch waarschijnlijk ongeveer 150 (Teixeira 1979). Hierbij zijn ook vogels, die afkomstig zijn van geslaagde herintroducties in Friesland, in de Biesbosch en in Zeeland. In 1955 werden in het Zwin, net over de grens in België, Grauwe Ganzen uitgezet, die met succes broedden en de oorsprong zijn van de populatie van honderden Grauwe Ganzen, die hier thans in wilde staat rondvliegen (Robyns de Schneidauer 1968). Sinds 1970 broeden nakomelingen van deze vogels ook op meerdere plaatsen in Zeeland (Lebret 1977). Een deel van de oorspronkelijk in het Zwin uitgezette vogels helaas behoorde tot de (oostelijke) ondersoort A.a. rubrirostris, die hier niet inheems is. Inmiddels lijkt echter vermenging te hebben plaatsgevonden met inheemse en wellicht deels wilde A.a. anser, onder andere in het Haringvliet (VWG Avifauna West-Nederland 1981).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Grauwe Gans per gebied.
Winter population of Greylag Goose Anser anser per area.

gebied/area	winteraantal	Europa + N-Afrika	W-Europa	Nederland	bron/references
Europa + N-Afrika	133.000	100 %	*	*	Scott 1980
Continentaal W-Europa	40.000	30 %	100 %	*	Scott 1980
Nederland	9.500	7 %	24 %	100 %	Ganzenwerkgroep Nederland 1981
Deltagebied	7.200	5 %	18 %	76 %	dit rapport

In Europa zijn vier min of meer gescheiden winterpopulaties van de Grauwe Gans te onderscheiden; 70.000 vogels die in Groot-Brittannië en Ierland overwinteren; 40.000 vogels die in continentaal Noordwest-Europa (vooral Nederland) en Spanje overwinteren; 13.000 vogels die in Tunesië en Algerije overwinteren; 10.000 vogels die grotendeels in Zuidwest-Rusland broeden en in Zuidoost-Europa en het Zwarte Zeegebied overwinteren (Scott 1980).

In het najaar maakt een zeer groot deel van de in continentaal West-Europa overwinterende Grauwe Ganzen gebruik van Nederlandse gebieden, met name de Flevopolders en - in mindere mate - het Deltagebied.

Ongeveer een kwart van deze vogels overwintert in Nederland, vooral in het Deltagebied, de rest trekt door naar Spanje. De in januari 1976-1980 in Nederland getelde aantallen Grauwe Ganzen varieerden tussen 4.000 in januari 1979 (streng winter) en 14.000 in januari 1978. De in december getelde aantallen zijn meestal lager, hetgeen een aanwijzing kan zijn dat de toename in januari reeds wordt veroorzaakt door voorjaarsstrek (Ganzenwerkgroep Nederland 1981).

Voorkomen in het Deltagebied

Sinds 1970 is de Grauwe Gans in het Deltagebied broedvogel van onder andere enkele kreken in Zeeuwsch Vlaanderen, in het Haringvliet-Hollandsch Diepgebied en in de Biesbosch (Meininger 1977, VWG Avifauna West-Nederland 1981). Tegenwoordig broeden er in het Deltagebied enkele tientallen paren Grauwe Ganzen. Behalve de broedvogels zijn in de maanden mei-augustus kleine aantallen overzomerende, niet-broedende vogels aanwezig, vooral in Zeeuwsch-Vlaanderen en in het noordelijk Deltagebied.

In ieder geval sinds 1967, maar waarschijnlijk reeds eerder, ruien er Grauwe Ganzen op de Ventjagersplaten in het Haringvliet (Ouweneel, 1969). In 1969 ruiden hier naar schatting 1.100 exemplaren, in de jaren 1972-1977 slechts 80-150 exemplaren (Ouweneel 1978b).

In september beginnen de aantallen toe te nemen door de najaarsstrek, die in oktober en november een hoogtepunt bereikt en tot in december duurt. In december en januari kunnen nog verplaatsingen optreden onder invloed van koude, maar reeds in januari kan al voorjaarsstrek worden waargenomen, vermoedelijk van vogels, die afkomstig zijn van de Spaanse overwinteringsgebieden. De voorjaarsstrek vindt verder vooral plaats in februari en maart en duurt tot in april.

De belangrijkste pleisterplaatsen voor Grauwe Ganzen in het Deltagebied zijn gelegen langs Haringvliet en Hollandsch Diep en in de Biesbosch. Elders in het Deltagebied komen slechts onregelmatig kleine aantallen voor op akkers en graslanden, vaak in gezelschap van andere soorten ganzen. Alleen in het Verdrongen Land van Saeftinge (Westerschelde) is de soort de hele winter door aan te treffen met vele honderden exemplaren (maximaal 1.500 in januari 1976).

Het noordelijk Deltagebied is al geruime tijd een belangrijk gebied voor Grauwe Ganzen. Vóór 1970 waren er in het Haringvliet-Hollandsch Diep in het najaar regelmatig 8.000-10.000 exemplaren aanwezig; 3.500-5.000 overwinterden en een voorjaarsaantal van 10.000 exemplaren was niet ongebruikelijk. In het najaar werd vooral gefourageerd op oogstresten (vooral suikerbieten), in de winter op biesen en in het voorjaar op biesen en op grasland (Draaijer 1967, Kuypers & Van Haperen 1974, Ouweneel 1974).

Na de afsluiting van het Haringvliet in 1970 veranderden de aantallen Grauwe Ganzen in najaar en winter maar weinig, in het voorjaar werd een duidelijke afname van de aantallen geconstateerd (Ouweneel 1974, 1981). Door het verdwijnen van de biesenelden fourageren overwinterende vogels tegenwoordig vrijwel uitsluitend op graslanden en graszaadpercelen. Ook in het voorjaar wordt tegenwoordig alleen op grasland gefourageerd.

In de Biesbosch zijn de laatste jaren in winter en voorjaar opmerkelijk grote aantallen Grauwe Ganzen gezien, terwijl de aantallen hier in het najaar vrij gering zijn. De vogels fourageren hier vooral in graslandpolders in de Sliedrechtse Biesbosch (Lebret 1979).

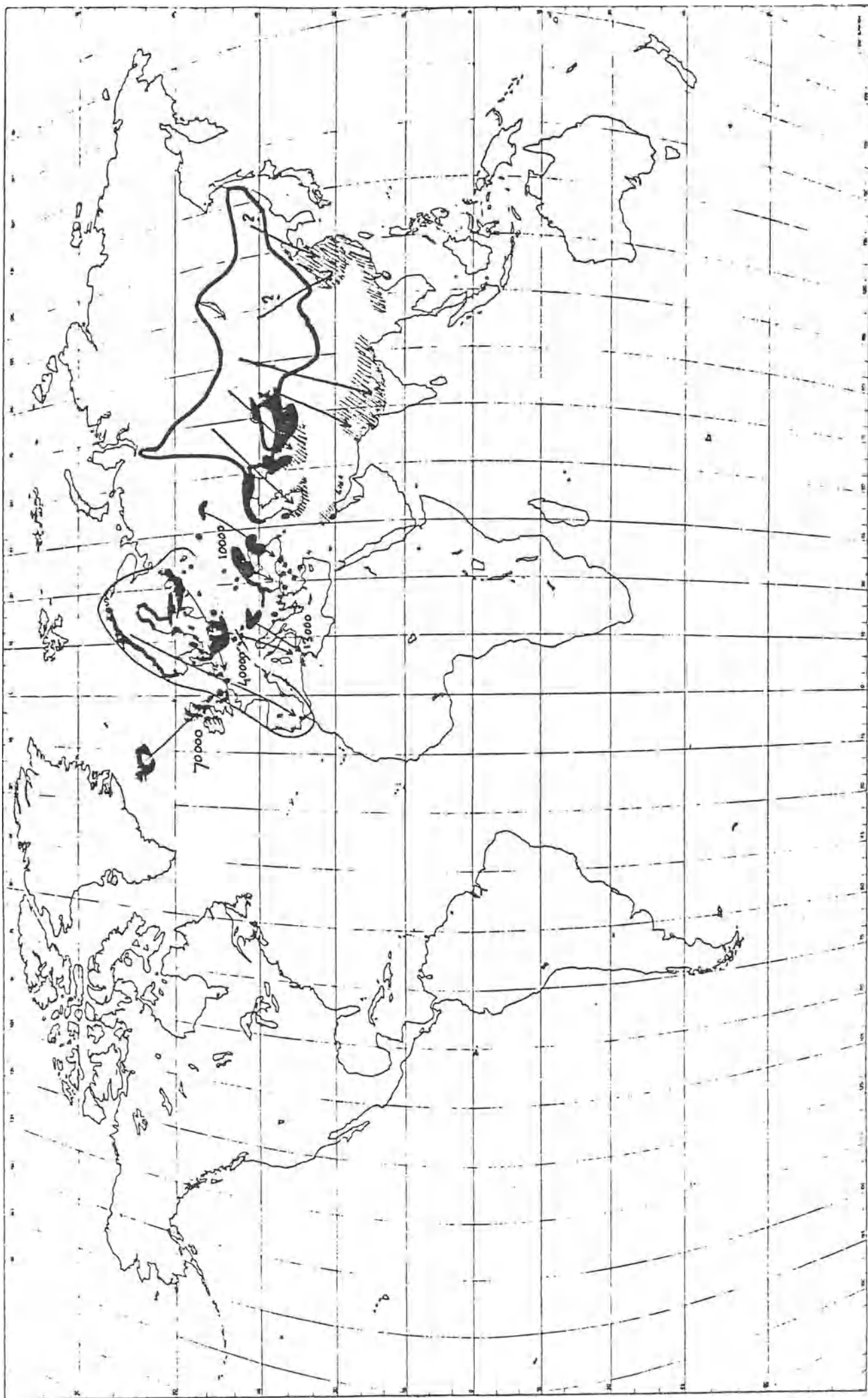
In de strenge winter 1978/1979 namen de aantallen van alle soorten ganzen in midden februari in het noordelijk Deltagebied sterk af onder invloed van ijzel en sneeuw. Het aantal Grauwe Ganzen nam toen echter weer toe, vermoedelijk onder invloed van terugtrek uit Zuid-Europa (Beijersbergen et al. 1980).

01010

White Gulls - *Haliaeetus*
attracted to
Lippens en Wille (1972)

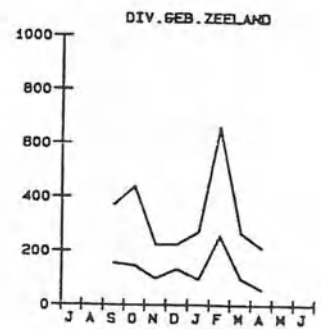
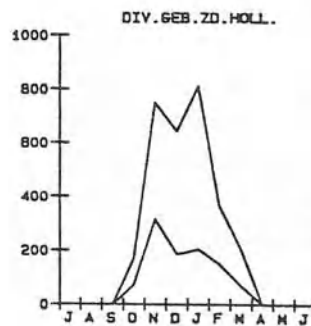
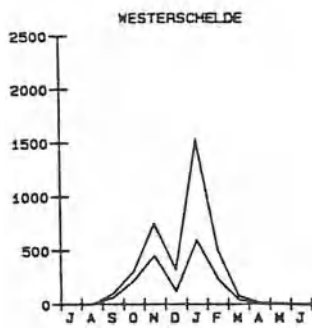
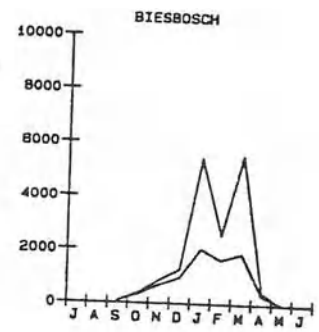
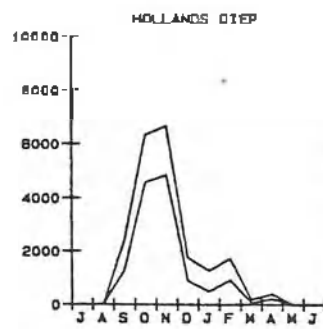
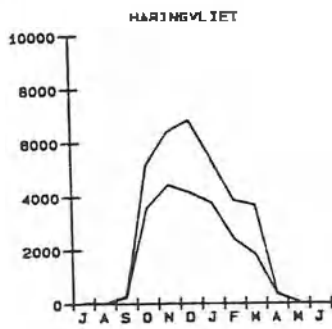
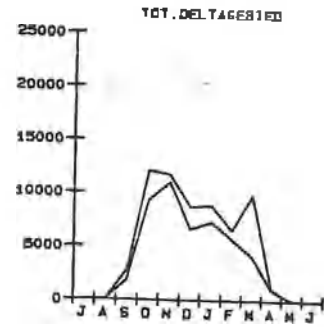
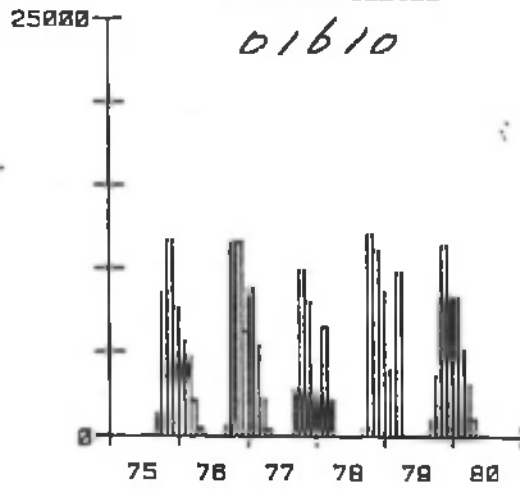
At: en Ripley (1978)
Elliott Mc Clure (1974)

last year
1974



TOT. DELTAGEBIED

01610



01610

tabel . GRAUWE GANS - Anser anser

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	48	26	266	2831	5534	6175	1465	1847	1086	298	64	x
Hollands Diep	-	7	1055	5412	4251	1005	72	337	40	(-)	(-)	x
Biesbosch	x	x	(17)	(70)	660	(160)	(185)	(150)	(823)	216	(-)	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	(-)	180	(-)	101	(-)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	-	-	5	-	2	3	-	-	4	-	-	-
Oosterschelde	x	x	2	168	15	263	2	2	74	-	x	x
Vaerse Meer	x	x	-	-	7	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	18	12	700	-	1537	135	79	11	x	x
Voorde Delta	x	x	-	x	-	x	47	x	x	-	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	(-)	(-)	310	-	-	6	-	(-)	-	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	14	17	42	39	24	54	6	x	x
TOTAAL	48	33	1363	8507	11676	7648	5690	4705	2160	531	64	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	3	17	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	(-)	27	256	5185	4297	2772	5355	1390	1384	378	x	x
Hollands Diep	x	(-)	(270)	5641	6395	1749	1255	596	199	46	x	x
Biesbosch	x	x	(28)	385	470	1279	1926	1233	609	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	14	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	-	-	100	2	5	-	30	-	-	-	-	30
Oosterschelde	x	x	x	43	76	242	5	-	1	-	x	x
Vaerse Meer	x	x	x	-	-	-	5	3	-	5	x	x
Westerschelde	x	x	x	194	330	-	164	88	11	8	x	x
Voorde Delta	x	x	x	-	-	-	13	-	-	-	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	24	32	225	42	48	19	24	x	x
TOTAAL	-	27	668	11477	11622	6267	8795	5358	2223	461	-	30
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	184	3160	2161	2733	3481	2500	1689	x	x	x
Hollands Diep	x	x	2373	5440	1500	270	87	1728	57	x	x	x
Biesbosch	x	x	85	370	751	996	561	1102	299	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	8	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Grevelingen	20	-	-	366	37	10	-	16	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	15	32	-	-	1	104	-	2	x	x
Vaerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	4	-	x	x
Westerschelde	x	x	102	310	753	16	300	42	39	4	(-)	(-)
Voorde Delta	-	-	-	3	-	-	-	-	2	-	-	-
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	171	751	-	3	365	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	24	42	52	84	58	662	52	14	x	x
TOTAAL	20	-	2283	9894	8013	4109	4491	6519	2142	20	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	1	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	305	4639	3804	6847	2687	1517	3667	x	x	x
Hollands Diep	x	x	(20)	6335	6678	114	505	1126	1	x	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	(26)	(50)	1000	240	(450)	5560	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(-)	-	35	6	30	-	(-)	(-)	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	46	9	3	-	400	-	-	-
Oosterschelde	-	1	-	324	-	80	-	19	-	14	3	-
Vaerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	17	33	-	x	x
Westerschelde	(-)	(-)	72	300	223	262	(43)	512	42	16	x	x
Voorde Delta	-	-	-	-	25	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	(-)	-	29	100	2	(-)	(-)	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	71	440	224	215	272	376	100	37	x	x
TOTAAL	-	1	468	12064	11115	8633	3782	4017	9803	67	3	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	81	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	149	2031	6403	2228	987	740	1261	(-)	x	x
Hollands Diep	x	x	380	85	3493	500	525	821	50	405	x	x
Biesbosch	x	x	97	280	870	575	5440	2570	1080	458	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	95	-	-	-	26	(-)	(-)	3	49
Grevelingen	6	-	-	-	-	-	-	101	166	-	-	-
Oosterschelde	2	-	-	489	40	91	6	84	63	3	-	-
Vaerse Meer	x	x	2	-	-	x	-	-	8	3	x	x
Westerschelde	x	x	(-)	302	278	320	411	421	34	17	10	-
Voorde Delta	x	x	-	x	-	x	70	x	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	49	174	642	812	223	203	(-)	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	372	216	170	104	61	183	267	213	x	x
TOTAAL	8	-	1000	3628	11428	4460	8312	5165	3132	1069	13	49

x gebied niet gereeld
 0 geen vogels gezien
 () telling onvolledig

CANADESE GANS - Branta canadensis

Deze, onder andere in Engeland en Zweden met succes geïntroduceerde, soort wordt de laatste jaren steeds vaker in Nederland gezien en komt ook tot broeden, bijvoorbeeld op Voorne en bij Bergen op Zoom (Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland 1981, Teixeira 1979). Tijdens de tellingen in het Deltagebied werden de volgende waarnemingen gedaan:

mrt. 1976 1 ex. Haringvliet
febr. 1979 23 ex. div. geb. Zeeland
mrt. 1979 2 ex. Westerschelde
nov. 1979 2 ex. div. geb. Zeeland

01630

SNEEUWGANS - Anser caerulescens

De Sneeuwgans is in het Deltagebied een zeldzame gast gedurende de wintermaanden. De meeste waarnemingen hebben waarschijnlijk betrekking op in Zweden geïntroduceerde vogels, die samen met andere ganzen (vooral Grauwe) meetrokken naar het Zuiden.

Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen verricht:

nov. 1976	1 ex. Haringvliet	mrt. 1979	2 ex. Haringvliet
mrt. 1977	1 ex. Biesbosch	dec. 1979	1 ex. Haringvliet
mrt. 1978	2 ex. Haringvliet	jan. 1980	5 ex. Oostvoornse Meer c.a.
jan. 1979	3 ex. Hollandsch Diep		1 ex. Krammer-Volkerak
	1 ex. Oosterschelde		2 ex. div.geb. Zuid-Holland
febr. 1979	1 ex. Haringvliet		

tabel - GANS ONGEDETERMINEERD - Aansp. spec.

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	2	-	-	-	-	870	119	150	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	500	600	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	600	350	1819	50	30	4	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	-	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	10	-	50	-	-	-	x
TOTAAL	-	-	-	-	600	1250	2438	830	30	4	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	150	-	-	-	2	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	3	2000	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	260	180	2	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	153	2260	180	2	2	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	350	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	100	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	50	-	80	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	220	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	50	-	1190	150	4	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	100	358	1590	150	4	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	60	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	18	40	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	124	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	60	18	40	-	-	-	-

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien

BRANDGANS - Branta leucopsis**Verspreiding**

De Brandgans broedt in het Noordatlantische gebied. Er zijn drie sub-populaties te onderscheiden, die gescheiden broed- en overwinteringsgebieden hebben: De broedvogels van de oostkust van Groenland overwinteren langs de westkusten van Ierland en Schotland, de broedvogels van Spitsbergen overwinteren in Zuidwest-Schotland en de zogenaamde "Barentszee-populatie" (die broedt op Nova Zembla en Vayugach) overwintert van de westkust van Sleeswijk-Holstein tot in het Deltagebied (Cramp & Simmons 1977, Timmerman et al. 1976).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Brandgans per gebied.
Winter population of Barnacle Goose Branta leucopsis per area.

gebied/area	winteraanstal	Wereld	Barentszee	Nederland	bron/reference
Wereld	100.000	100 %	*	*	Smit & Wolff 1980
Barentszee (Cont. Eur.)	50.000	50 %	100 %	*	Scott 1980
Nederland	50.000	50 %	100 %	100 %	Smit & Wolff 1980
Deltagebied	17.000	17 %	34 %	34 %	dit rapport

In 1972-73 werd de wereldpopulatie van de Brandgans geschat op 70.000 vogels, waarvan 41.000 van de Barentszee-populatie (Ebbinghe et al. 1975). Sindsdien heeft er een geleidelijke toename plaatsgevonden en in 1977-78 omvatte de wereldpopulatie ongeveer 100.000 vogels, waarvan 50.000 behoren tot de Barentszee-populatie (Scott 1980, Smit & Wolff 1981). In 1979/80 bedroeg de grootte van de laatste populatie ongeveer 54.000 (Ganzenwerkgroep Nederland 1982).

Voorkomen in het Deltagebied

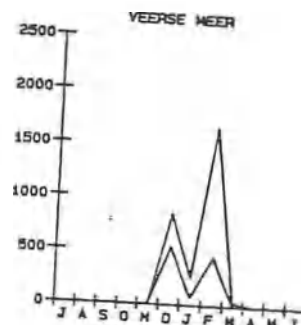
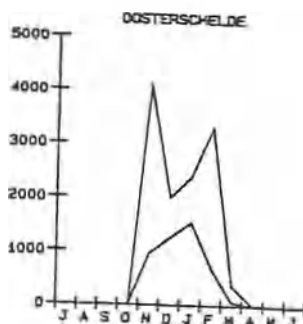
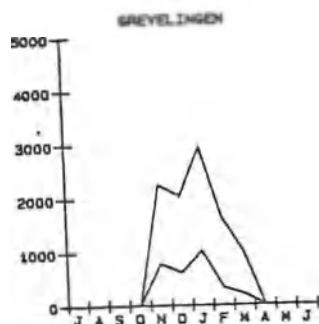
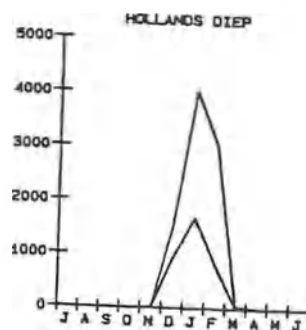
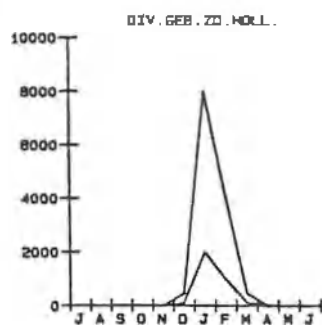
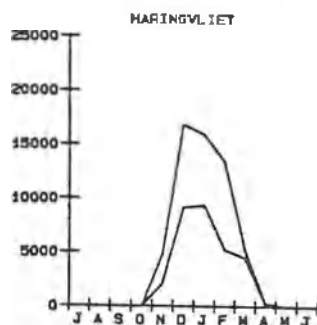
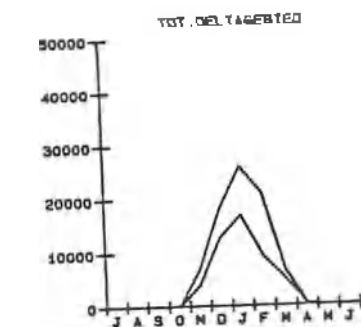
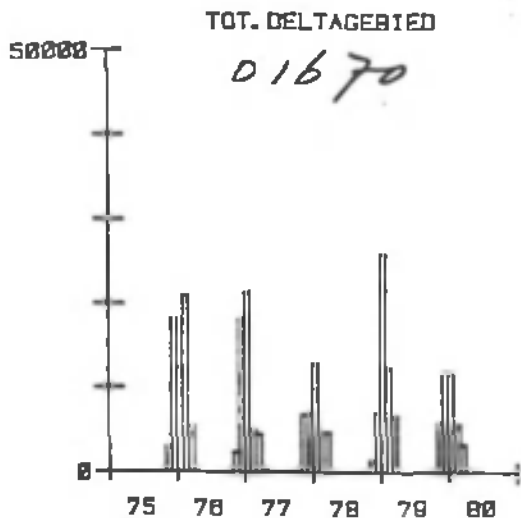
De vogels van de Barentszeepopulatie trekken in de herfst vrijwel direct naar het Waddenzeegebied, waar ze zich in oktober en november vooral concentreren aan de westkust van Sleeswijk-Holstein en in het Lauwersmeergebied. Gedurende de wintermaanden (december-februari) blijft een deel van deze populatie in het Waddenzeegebied, terwijl een ander deel verder trekt, vooral naar Friesland en het Deltagebied. In maart is het grootste deel van de populatie aanwezig in Sleeswijk-Holstein, maar tot ver in april zijn ook nog duizenden vogels aanwezig op zuidelijker pleisterplaatsen (Ebbinghe et al. 1975).

In het Deltagebied arriveren de eerste Brandganzen pas eind oktober of in de loop van november, terwijl de grootste aantallen (13-22.000 in normale winters) meestal worden gezien in december en januari. Bij vorst en sneeuwval in noordelijker gebieden nemen de aantallen in het Deltagebied sterk toe, zoals in de strenge winter 1978/79.

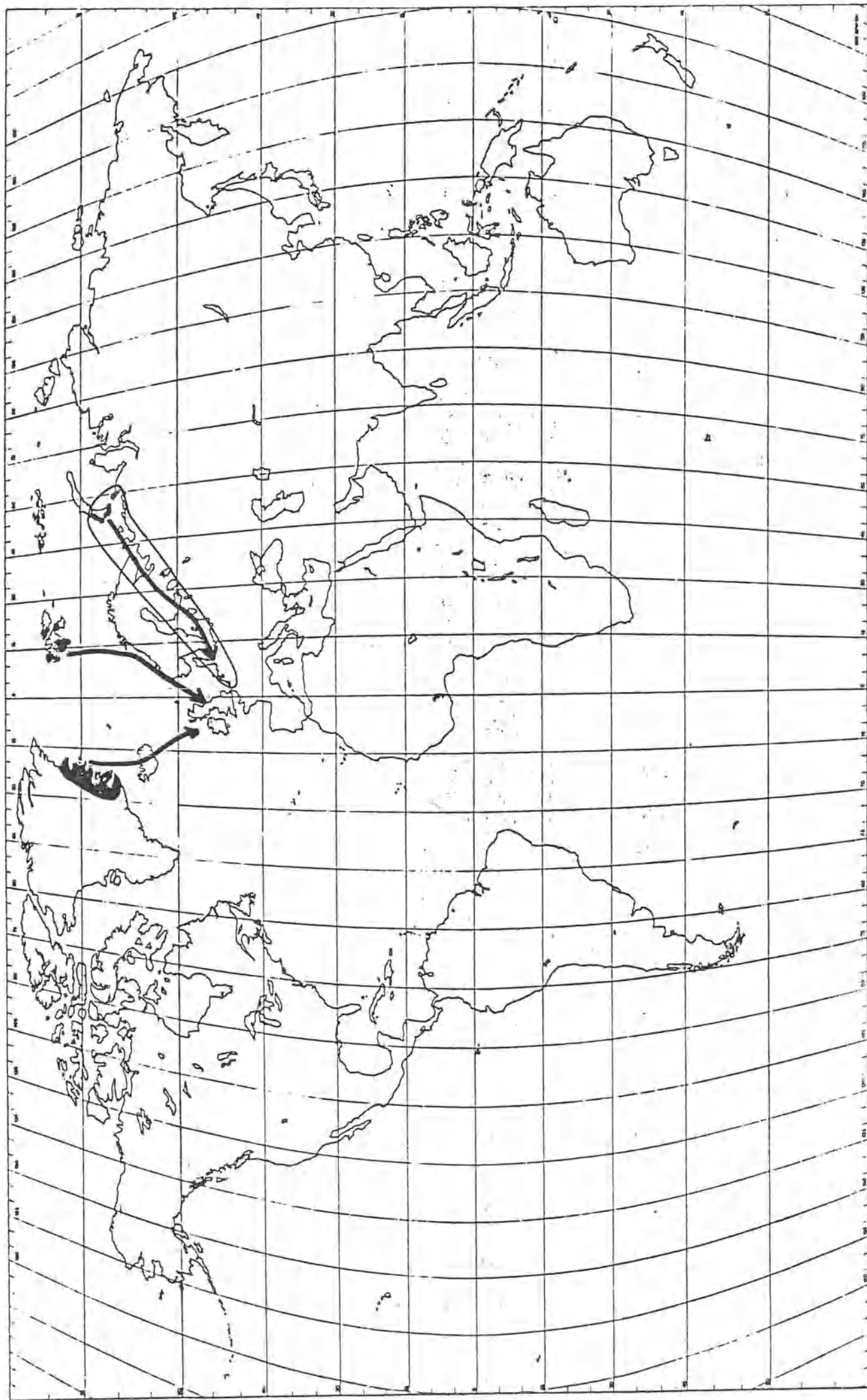
In normale winters pleisteren de Brandganzen vooral op graslanden in het Haringvliet-Hollandsch Diep gebied; kleinere aantallen verblijven geregeld in de Grevelingen, in de Prunjepolder op Schouwen, langs de noordkust van Noord-Beveland en op de Middelplaten in het Veerse Meer. In strenge winters heeft de soort een veel ruimere verspreiding en worden ze op vrijwel alle ganzenpleisterplaatsen in de Delta gezien. Het zwaartepunt van de verspreiding ligt echter altijd in het noordelijk Deltagebied. Zo werden half januari 1979 (strenge

winter) ruim 30.000 vogels geteld in de Delta, waarvan 8.000 vogels op Putten, ruim 12.000 in de Hoekse Waard en 4.500 op Goeree-Overflakkee. Eind januari 1979 namen de aantallen in de noordelijke Delta af. Vermoedelijk zijn deze vogels naar de zuidelijke Delta uitgeweken. Tellingen van de zuidelijke Delta uit die tijd ontbreken echter. Half februari 1980, werden er bij een speciale ganzentelling bijna 38.000 Brandganzen geteld (Beijersbergen et al. 1980). Een dergelijk aantal was niet eerder geteld in de Delta. Hieruit blijkt dat het Deltagebied in strenge winters vrijwel de gehele Barentssee populatie kan herbergen.

In februari en maart nemen de aantallen in de Delta sterk af, maar de laatste jaren worden vaak nog tot ver in april vele honderden vogels waargenomen.



0.670 Brandgans
of Second of Group 4. Simms (1977)



Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	707	13423	6610	13377	4883	1	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	1500	1500	3042	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	(-)	(7)	(25)	(35)	(-)	(-)	(-)	x
Kraamster-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	x	x	-	-	2250	400	2100	15	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	2000	1603	1	-	11	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	850	12	420	40	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	500	x	x	x	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	50	4075	450	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	6	9	9	100	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	2957	18186	12409	20974	5473	14	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	1470	16831	15900	4635	4270	300	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	280	275	3	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	-	6	90	42	27	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	800	603	2949	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	140	-	1230	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	150	260	200	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	1	1	1	180	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	110	-	-	-	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	(-)	-	-	65	280	100	26	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	1	272	-	1	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	2410	18137	21167	4981	4504	300	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	2234	3800	9713	1062	4743	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	1050	1150	20	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	15	148	91	-	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	6	2	203	-	23	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	4100	1320	1200	130	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	650	75	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	280	-	400	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	261	180	2	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	6	2	6817	6835	12970	1483	4745	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	4	6	1130	2962	8210	2257	5169	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	1	(-)	4020	1001	50	x	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	58	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	-	-	-	350	1233	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	58	2032	20	1620	1000	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	1450	2397	3312	370	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	330	-	1665	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	35	21	-	1	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	7995	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	2106	2663	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	4	6	1389	7124	26016	12539	6647	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	4	-	4790	8694	6301	4755	3230	(-)	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	800	1430	-	(-)	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	198	450	27	x	x	x
Kraamster-Volkerak	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	584	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	550	1500	1315	16	1	-	-	-
Veerse Meer	x	x	5	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	460	1407	510	110	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	2	600	1002	21	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	9	-	5926	12054	11659	5752	3368	-	-	-

x gebied niet geteld
 - geen vogels gezien
 () telling onvolledig

ROTGANS - Branta bernicla**Verspreiding**

De Rotgans is broedvogel van hoogarctische gebieden rondom de noordpool. Er worden drie ondersoorten onderscheiden:

Branta b. bernicla: De "Zwartbuikrotgans" is broedvogel van West-Siberië tussen het Yamal schiereiland en het Taymyr schiereiland. Trekt via Oostzee en Denemarken van en naar de overwinteringsgebieden in Waddenzee, Deltagebied, Oost- en Zuid-Engeland en West-Frankrijk (Owen 1977). In het Deltagebied is deze ondersoort de algemeen voorkomende Rotgans.

Branta b. hrota: De "Witbuikrotgans" is broedvogel van Spitsbergen, Groenland en oostelijk Noord-Amerika. De populatie van Spitsbergen overwintert in Denemarken en in Noordoost-Engeland, de populatie van Noordoost-Groenland (en een aanzienlijk aantal Canadese vogels) overwintert in Ierland (Cramp & Simmons 1977). De -meestal kleine- aantallen die Nederland bezoeken, behoren grotendeels tot de Spitsbergenpopulatie, maar er is ook een waarneming in het Waddengebied van een in Canada gemerkte vogel (Lambeck 1977).

Branta b. nigricans: Broedvogel van westelijk Noord-Amerika en Oost-Siberië, die overwintert aan de westkust van Noord-Amerika en rond de Japanse- en Gele Zee (Cramp & Simmons 1977). Dwaalgast in Nederland, die de laatste jaren enkele malen is waargenomen, ook in het Deltagebied.

Populatie

In de jaren dertig vond door een massaal afsterven in de Waddenzee van zeegras Zostera marina - een belangrijk voedsel van de Rotgans - sterke afname van de aantallen plaats. In het begin van de jaren vijftig omvatte de populatie slechts 16.500 exemplaren (Salomonsen 1958).

Pas nadat ook in Denemarken een jachtverbod was ingesteld begon de populatie toe te nemen: in 1975 waren er 74.000 vogels en in 1979 werd de populatie geschat op 140.000 vogels (St. Joseph 1979). Daarna heeft weer een afname plaatsgevonden. De populatie varieert tussen 110.000 en 140.000 en is afhankelijk van het broedsucces.

Tabel Winterpopulatie van de Rotgans in 1979 per gebied (St. Joseph 1979). Winter population of Brent Goose Branta bernicla bernicla per area in 1979.

gebied/area	winteraantal (jan. '79)	NW-Europa	Nederland
NW-Europa	140.000	100 %	*
Nederland	14.200	10 %	100 %
Deltagebied	8.000	6 %	56 %

Voorkomen in het Deltagebied

In de loop van september arriveren de eerste Rotganzen in het Deltagebied, waarna de aantallen snel oplopen en in oktober of november een piek wordt bereikt. In de wintermaanden zijn de aantallen redelijk stabiel Lambeck (1978, 1979) vermeldt dat de huidige gegevens erop wijzen, dat de in het Deltagebied overwinterende Rotganzen een op zich zelf staande winterpopulatie vormen, die niet of weinig in

contact staat met de in Engeland overwinterende dieren. Of er uitwisseling plaatsvindt met Franse overwinteringsgebieden is onzeker.

Vanaf februari nemen de aantallen geleidelijk af, terwijl het piekje in april wordt veroorzaakt door doortrek. In mei zijn nog ca. 5.000 vogels aanwezig en de laatste Rotganzen vertrekken begin juni. Waarnemingen in juli en augustus hebben meestal betrekking op aangeschoten of zieke vogels, soms echter op ogenschijnlijk geheel gezonde exemplaren.

In de Grevelingen worden de grootste aantallen gezien in het najaar, wanneer ze voornamelijk fourageren op de uitgestrekte zeegrasvelden Zostera marina. In de loop van de winter gaan ze meer over op zeesla Ulva spec. en darmwier Enteromorpha spec. De aantallen nemen hier dan ook af tot gemiddeld 800 exemplaren in januari. In mei wordt nog een voorjaarspiekje geconstateerd.

De Oosterschelde is het belangrijkste gebied voor de Rotgans in de Delta, met winteraantallen tussen 5.000 en 6.500 (ruim 70 % van het totaal in het Deltagebied). In het Krammer-Volkerak nemen de gemiddelde aantallen in de loop van de winter toe en wordt de piek bereikt in het voorjaar.

In de getijdegebieden komt de verspreiding van de Rotgans sterk overeen met de verspreiding van zeegrassen Zostera spec., Enteromorpha-velden en zeesla Ulva spec. Omdat deze voedselplanten door het zoutgehalte van het water tot bepaalde gebieden zijn beperkt, liggen de potentieel geschikte gebieden voor de Rotgans in een estuariumgebied zeewaarts van de isohaline van 10 ‰ Cl⁻ en vooral van 15 ‰ (Wolff et al. 1967).

De toename van de Rotgans in het Krammer-Volkerak kan dan ook worden toegeschreven aan de toename van het zoutgehalte na 1969 (Peelen 1970, De Kogel & De Jong 1982).

Met de groei van de totale populatie zijn ook de aantallen in het Deltagebied toegenomen. Ook het gunstige voedselaanbod op Grevelingen en Krammer-Volkerak heeft wellicht een positieve invloed gehad op de aantallen (tabel).

Tabel Aantallen Rotganzen in het Deltagebied in januari 1967-80.
Numbers of Brent Goose Branta b. bernicla in the Delta area in January 1967-80.

jaar/year	aantal	bron/reference
januari 1967	2.200	Wolff 1967
januari 1973	4.200	Saeijs & Baptist 1977a
januari 1975	5.700	Saeijs & Baptist 1977a
januari 1976	7.600	dit rapport
januari 1977	7.900	dit rapport
januari 1978	6.500	dit rapport
januari 1979	8.000	dit rapport
januari 1980	9.500	dit rapport

01681

"WITBUIKROTGANS" - Branta bernicla hrota

Deze witbuikige ondersoort van de Rotgans overwintert gewoonlijk in Denemarken en wordt slechts zelden in Nederland waargenomen. In de strenge winter 1978/79 werden echter opmerkelijke aantallen gezien, ook in het Deltagebied. Lambeck (1981) vermoedt dat toen enkele honderden exemplaren in ons land overwinterden. In het Deltagebied waren toen enkele tientallen vogels aanwezig.

Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen verricht:

febr. 1979 2 ex. Veerse Meer
7 ex. div. geb. Zeeland (Westkapelle)
mrt. 1979 15 ex. Veerse Meer
apr. 1979 2 ex. Veerse Meer

01680

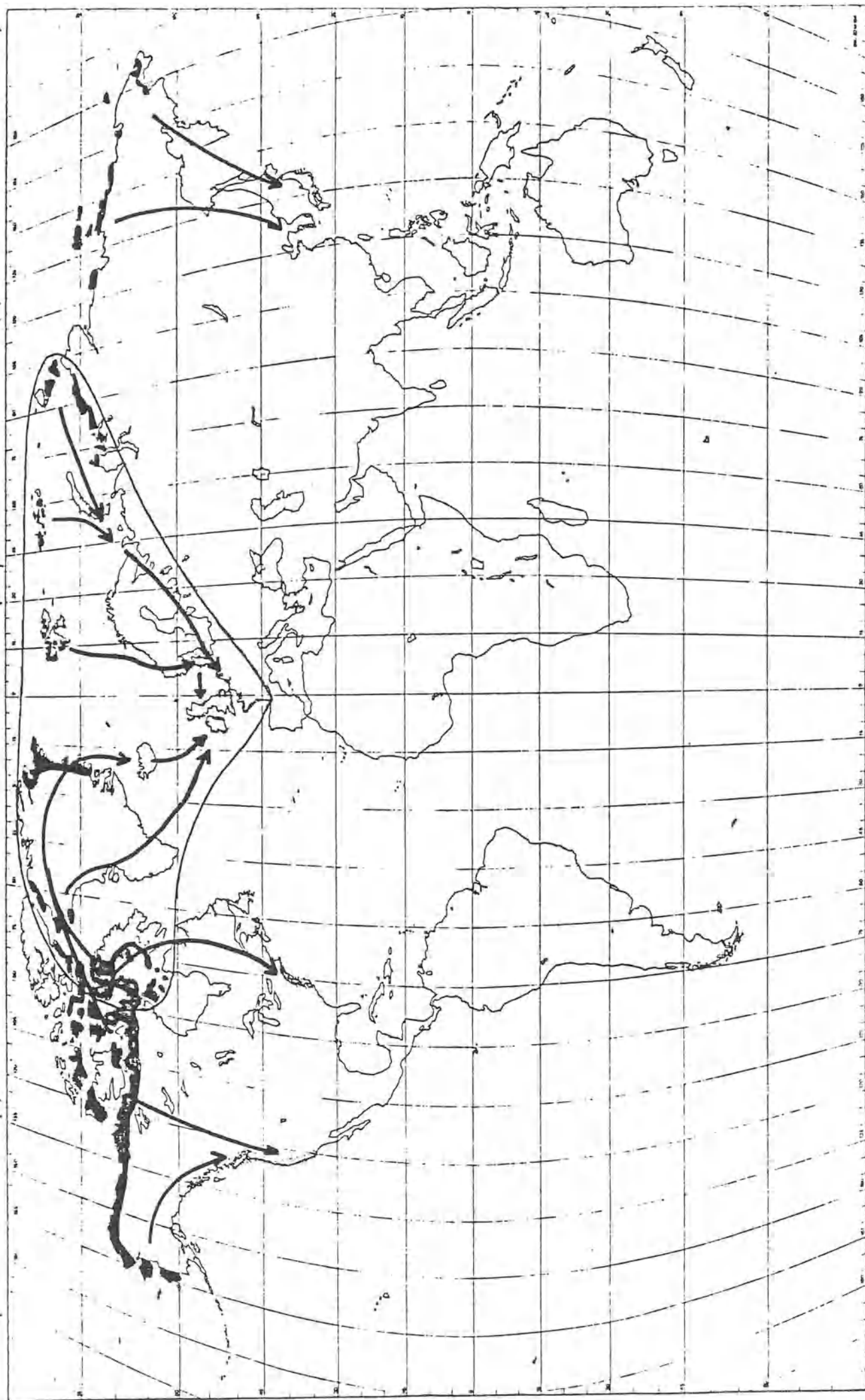
Rotyans

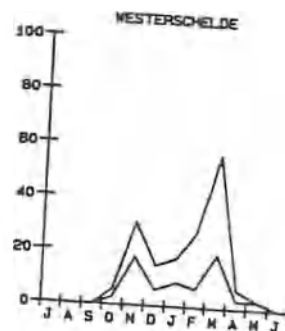
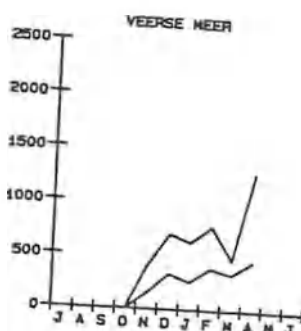
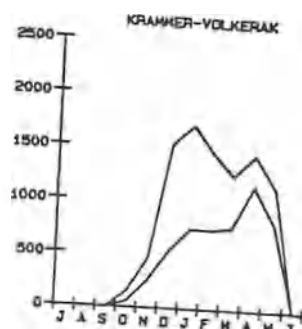
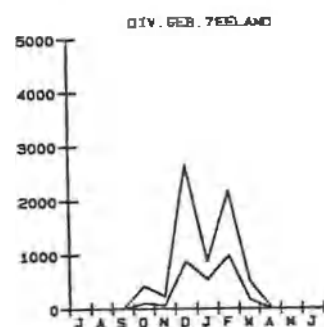
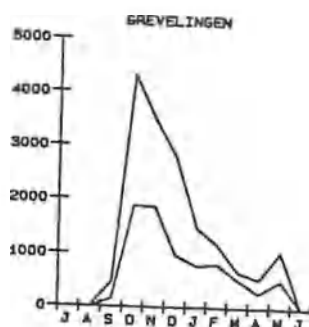
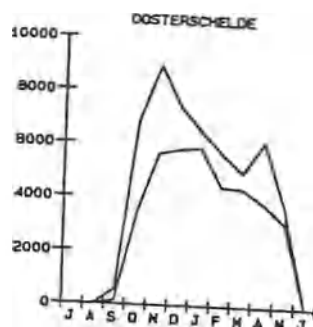
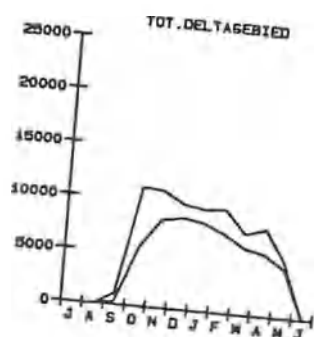
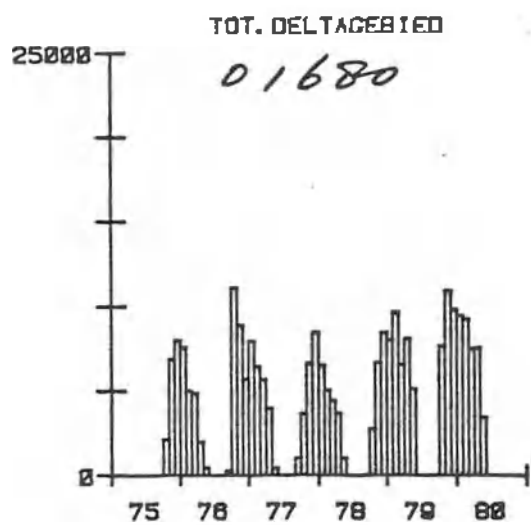
B. b. nigricans

B. b. hirta

B. b. bernida

B. b. nigricans





101680

2000-2001
white water

tabel - ROTJANS - *Bronia barmida*

Resultaten tellingen in het baltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	(-)	48	(-)	348	(7)	(11)	(24)	-	x
Gravelingen	-	-	-	635	2434	2788	1486	879	541	162	473	-
Oosterschelde	x	x	-	1524	4353	4515	5159	3505	4247	1826	-	x
Veerse Meer	x	x	-	-	36	200	-	-	-	-	-	x
Westerschelde	x	x	-	(-)	24	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	-	x
Voordelta	x	x	-	-	26	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	597	625	(62)	(-)	-	x
TOTAAL	-	-	7	2159	6901	8003	7991	5016	4851	2012	473	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1	1	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	2	41	(12)	27	44	-	x	x
Gravelingen	-	-	256	4305	1477	637	744	676	459	39	443	-
Oosterschelde	x	x	x	6806	5281	4606	5103	4720	4716	3417	-	x
Veerse Meer	x	x	x	-	155	230	625	145	466	512	-	x
Westerschelde	x	x	x	(-)	(-)	-	-	1	-	-	-	x
Voordelta	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	180	862	269	-	-	-	x
TOTAAL	-	-	257	11112	8915	5694	7946	6418	5685	3968	441	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	35	86	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	(-)	(-)	(10)	(6)	(-)	(30)	-	x	x
Gravelingen	-	1	468	1412	1452	550	538	1175	441	147	1056	-
Oosterschelde	x	x	569	2215	4691	7213	5671	2939	3759	3038	-	x
Veerse Meer	x	x	-	-	160	113	127	420	201	512	-	x
Westerschelde	x	x	-	-	10	5	4	4	3	2	-	x
Voordelta	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	726	516	191	503	-	-	-	x
TOTAAL	-	1	1037	3662	6626	8467	6537	5041	4434	3699	1056	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	260	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	9	-	10	-	11	-	-	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	18	(-)	50	181	1460	1007	1450	1140	-
Gravelingen	-	-	11	1139	861	549	997	669	671	477	290	-
Oosterschelde	3	1	1	1631	4975	7408	6356	5354	4238	6168	2714	3
Veerse Meer	-	-	-	-	-	283	-	10	461	2	-	x
Westerschelde	-	(-)	-	2	31	15	15	1	57	1	-	x
Voordelta	-	-	-	-	560	58	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	100	470	2178	150	14	-	x
TOTAAL	3	1	12	2790	6703	8471	8029	9672	6595	8113	5144	3
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	12	-	-	-	-	-	-	-	x
Haringvliet	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	150	464	1527	1711	754	1243	873	460	-
Gravelingen	-	-	-	1883	1098	141	93	647	504	528	344	-
Oosterschelde	-	-	15	5191	8943	5287	6504	5694	4978	4863	2650	7
Veerse Meer	x	x	-	10	408	-	547	780	220	1280	-	x
Westerschelde	x	x	-	6	14	5	18	28	22	7	3	-
Voordelta	x	x	x	x	-	-	24	x	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	22	-	-	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	430	-	2656	571	1368	520	50	-	x
TOTAAL	-	-	15	7682	11929	9816	9468	9761	7513	1581	1457	7

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

ROODHALSGANS - Branta ruficollis

Deze soort wordt tegenwoordig in het Deltagebied jaarlijks met enkele exemplaren waargenomen tussen de Brandganzen. Voor uitvoeriger gegevens over het voorkomen van de Roodhalsgans in de Delta wordt verwezen naar Ouweneel (1979).

Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen verricht:

febr. 1976 1 ex. Haringvliet	jan. 1979 1 ex. Krammer-Volkerak
mrt. 1976 2 ex. Haringvliet	nov. 1979 2 ex. Oosterschelde
dec. 1978 1 ex. Haringvliet	mrt. 1980 1 ex. Haringvliet

CASARCA - Tadorna ferruginea

De Casarca wordt regelmatig in kleine aantallen gezien in het Deltagebied. Hoewel het niet uitgesloten is dat het hier gedeeltelijk om echte dwaalgasten gaat uit Zuidoost-Europa, is het veel waarschijnlijker dat het hier uit waterwildcollecties en dergelijke ontsnapte vogels betreft.

De tijdens de tellingen verrichte waarnemingen zijn als volgt:

okt. 1975 2 ex. Oosterschelde	mrt. 1979 1 ex. div. geb. Zeeland
mei 1977 1 ex. Grevelingen	okt. 1979 1 ex. Haringvliet
sept. 1978 3 ex. Grevelingen	febr. 1980 1 ex. Haringvliet
okt. 1978 3 ex. Grevelingen	mei 1980 1 ex. Westerschelde
nov. 1978 1 ex. Westerschelde	juni 1980 1 ex. Westerschelde

BERGEEND - Tadorna tadorna**Verspreiding**

De Bergeend is broedvogel van delen van Azië en Europa. In Europa komt de soort als broedvogel vooral voor langs brakke en zoete wateren in de omgeving van zeekusten, lagunen en estuaria (Cramp & Simmons 1977).

In Nederland broedt de soort in toenemende mate verder in het binnenland, onder andere in het IJsselmeergebied en langs de grote rivieren (Teixeira 1979).

De trek van de Bergeend in Noordwest-Europa wordt sterk beïnvloed door het optreden van ruitrek. Het grootste deel van de volwassen (twee en meerjarige) Noordwesteuropese Bergeenden (100.000 of meer) brengt de slagpenrui, waarbij het vliegvermogen volledig wordt verloren, door in de Duitse Waddenzee, tussen de mondingen van de rivieren Weser en Eider. Deze rui vindt plaats in de periode juni-oktober (Goethe 1961). Kleinere ruiplaatsen (honderden tot duizenden exemplaren) bevinden zich ten zuiden van Vlieland, in het Deltagebied en in de Britse gebieden Bridgwater Bay (Severn) de Firth of Forth en de Wash (Bryant 1981, Bryant & Waugh 1976, Eltringham & Boyd 1963, Smit & Wolff 1980). Jonge vogels verspreiden zich in zuidelijke richting waarbij ze vooral kusten volgen (Bauer & Glutz von Blotzheim 1968; Cramp & Simmons 1977). Najaarstrek van volwassen vogels bestaat uit een verplaatsing vanaf de ruiplaats in de Duitse Waddenzee. Voor Britse, Ierse en Nederlandse vogels betekent dit een terugkeer naar de broedgebieden. De najaarstrek van deze vogels is in sommige jaren al in oktober voltooid, maar kan in andere jaren tot in december duren.

Broedvogels van Scandinavië en het Baltische gebied overwinteren in de Waddenzee, Groot-Brittannië, Ierland, zuidelijk tot West-Frankrijk (Cramp & Simmons 1977).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Bergeend per gebied.
Winter population of Shelduck *Tadorna tadorna* per area.

gebied/area	winteraantal	NW-Europa	Nederland	bron/reference
NW-Europa	125.000	100 %	*	Scott 1980
Nederland	43.000	34 %	100 %	Smit & Wolff 1980
Deltagebied	10.000	8 %	23 %	dit rapport

In de Nederlandse Waddenzee zijn in januari gemiddeld 33.000 Bergeenden aanwezig (Smit & Wolff 1980), in het Deltagebied 10.000.

In Nederland is de Bergeend als broedvogel toegenomen van 2.500-3.300 paar in 1957 tot 3.500-4.500 paar in 1977 (Timmerman 1960; Teixeira 1977), waarvan 1.500-2.500 in het Deltagebied.

Behalve de broedvogels zijn in het Deltagebied gedurende de broedtijd aanzienlijke aantallen niet-broedvogels aanwezig, zowel in de estuaria als in de binnendijkse gebieden.

Voorkomen in het Deltagebied

De Bergeend is in het Deltagebied broedvogel van allerlei gebieden:

duinen, inlagen, langs binnendijkse sloten, kreken enz. In de binnendijkse gebieden nemen de aantallen vanaf januari toe. In maart tot juni zijn hier behalve de broedparen minstens evenveel niet-broedende vogels aanwezig. Buiten de broedtijd worden de binnendijkse gebieden slechts in geringe mate door Bergeenden bezocht.

In het Deltagebied zijn twee ruiplaatsen van Bergeenden bekend. Op de Ventjagersplaten in het Haringvliet ruien honderden (in 1975 tenminste 500) Bergeenden. In mei en juni nemen de aantallen hier toe tot 3.000 à 4.000 vogels, om in juli plotseling sterk af te nemen (Ouweneel 1976). In augustus 1981 werden er echter nog 3.000 vogels geteld. De afname in juli - voor het begin van de rui - wordt stellig veroorzaakt door wegtrek naar de ruiplaats in de Duitse Waddenzee.

Een dergelijke "pre-moulting concentration" in juni en juli komt ook voor in de Westerschelde, waar met name in de omgeving van Saeftinge in juli tot 5.000 Bergeenden zijn geteld. In de Westerschelde wordt bovendien op minstens twee plaatsen geruid. Op het Hooge Platen-complex in de monding van de Westerschelde werd het ruien ontdekt door Maebe & Van der Vloet (1952), die hier op 5 september 1950 77 ruiende Bergeenden aantroffen, op 21 juli 1951 4-5.000 vliegende exemplaren en op 15 augustus 1951 750 ruiende vogels. Lebrecht (1956) trof hier op 16 augustus 1955 4.100-4.900 ruiende Bergeenden aan, een aantal dat in latere jaren niet meer werd bereikt. In 1968 trof W.J. Wolff honderden ruiende Bergeenden aan (Ouweneel 1976). In 1978 werden 1.600 exemplaren waargenomen, die het gedrag van ruiende vogels vertoonden en ook in de jaren hieropvolgend werden op de Hooge Platen ruiende Bergeenden aangetroffen (Beijersbergen et al. 1979; Marteyn 1982).

Langs de Beneden-Schelde, het aan Nederland grenzende Belgische deel van de Westerschelde werden ruiende Bergeenden aangetroffen vanaf 1975 (160 ex.) met een maximum van 300 exemplaren in 1980. In 1976 en 1981 werden hier geen ruiende Bergeenden gezien. In alle jaren waarin rui werd vastgesteld, behalve in 1975, verdwenen de vogels voordat de rui was voltooid. Vermoedelijk hebben de ruiende Bergeenden zich toen stroomafwaarts verplaatst naar Nederlands grondgebied (Van Impe 1981; Voet 1982).

In 1980 en in 1982 waren in augustus tientallen ruiende Bergeenden aanwezig op de platen tussen Waarde en Saeftinge. In beide jaren werden hier enkele aan Botulisme gestorven ruiers aangetroffen (meded. W.C. Mullié).

In augustus 1983 werden enkele ruiende Bergeenden gezien tussen ruiende Knobbelzwanen nabij de Veermansplaat in de Grevelingen.

In juli en augustus wordt behalve in het Haringvliet en de Westerschelde ook een piek vastgesteld in andere gebieden, onder andere in de Grevelingen (max. 1.300), het Krammer-Volkerak (max. 700) en de Oosterschelde (max. 2.300). In juli zijn in het Deltagebied ruim 10.000 Bergeenden aanwezig, ongeveer evenveel als midden in de winter. Na half augustus en in september worden buiten de ruiplaatsen nog maar enkele adulte exemplaren gezien. De dan aanwezige Bergeenden zijn vooral eerstejaars vogels.

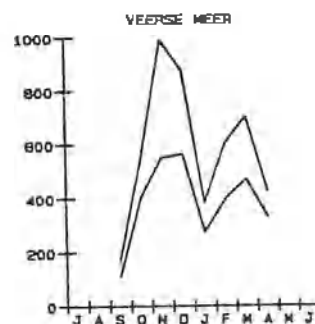
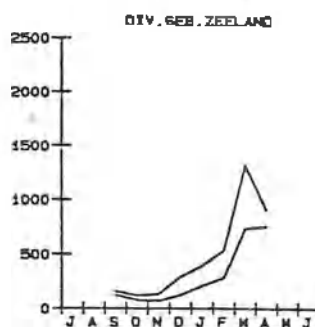
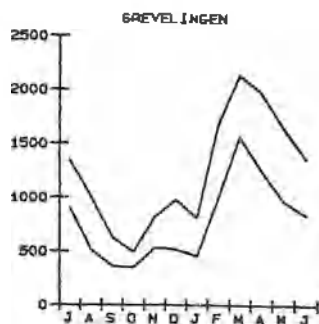
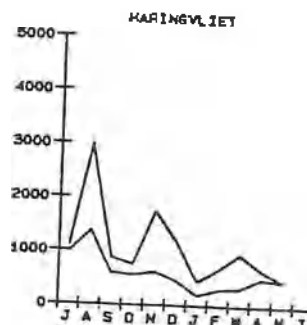
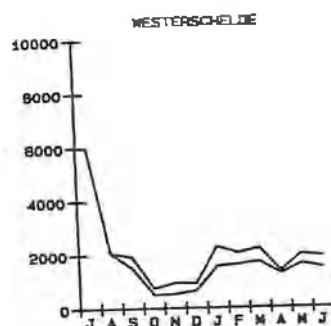
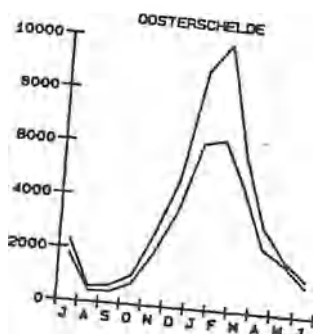
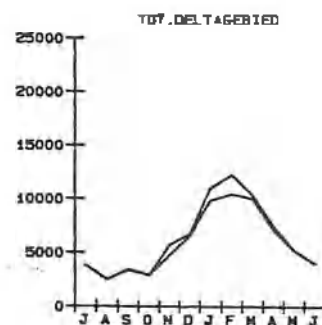
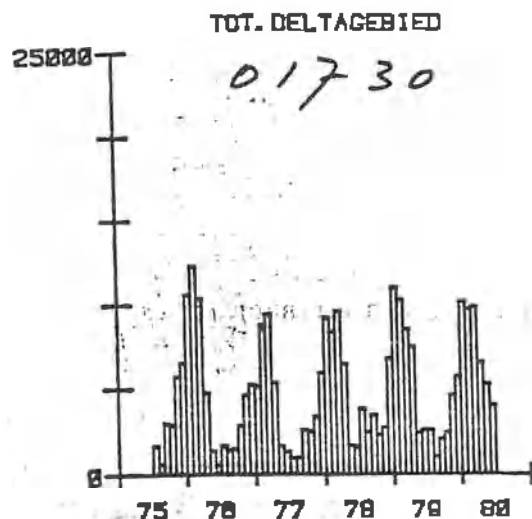
De trek naar de ruigebieden in de Duitse Waddenzee wordt geïllustreerd door waarnemingen van naar het noorden vliegende volgens langs de kust van Noord- en Zuid-Holland. Aangezien de sterkste trek hier wordt gezien in de eerste helft van juli, wanneer in de Delta nog grote aantallen aanwezig zijn, en de waargenomen aantallen langs de Noordhollandse kust aanzienlijk hoger zijn dan verder zuidelijk, gaat het hier wellicht vooral om Britse Vogels (Platteeuw 1980).

Vanaf oktober beginnen de aantallen Bergeenden in het Deltagebied weer toe te nemen. Deze toename zet zich voort tot in februari en wordt veroorzaakt door het geleidelijk terugkeren van de broedpopulatie, die na het doorbrengen van de rui in de Duitse Waddenzee via de Nederlandse Waddenzee naar het Deltagebied trekt. Het aantalsverloop in de Delta vertoont veel overeenkomst met dat in de Britse estuaria (Prater 1981) en sluit aan bij de aantalsafname in de Nederlandse Waddenzee in de loop van de winter (Doornbos 1977).

Het is waarschijnlijk dat in de wintermaanden ook broedvogels van

noordelijker en zuidelijker gebieden in het Deltagebied aanwezig zijn. In april, mei en juni nemen de aantallen af door wegtrek naar de broedgebieden, die wellicht grotendeels in het Deltagebied liggen, maar waar niet alle Bergeenden worden geteld.

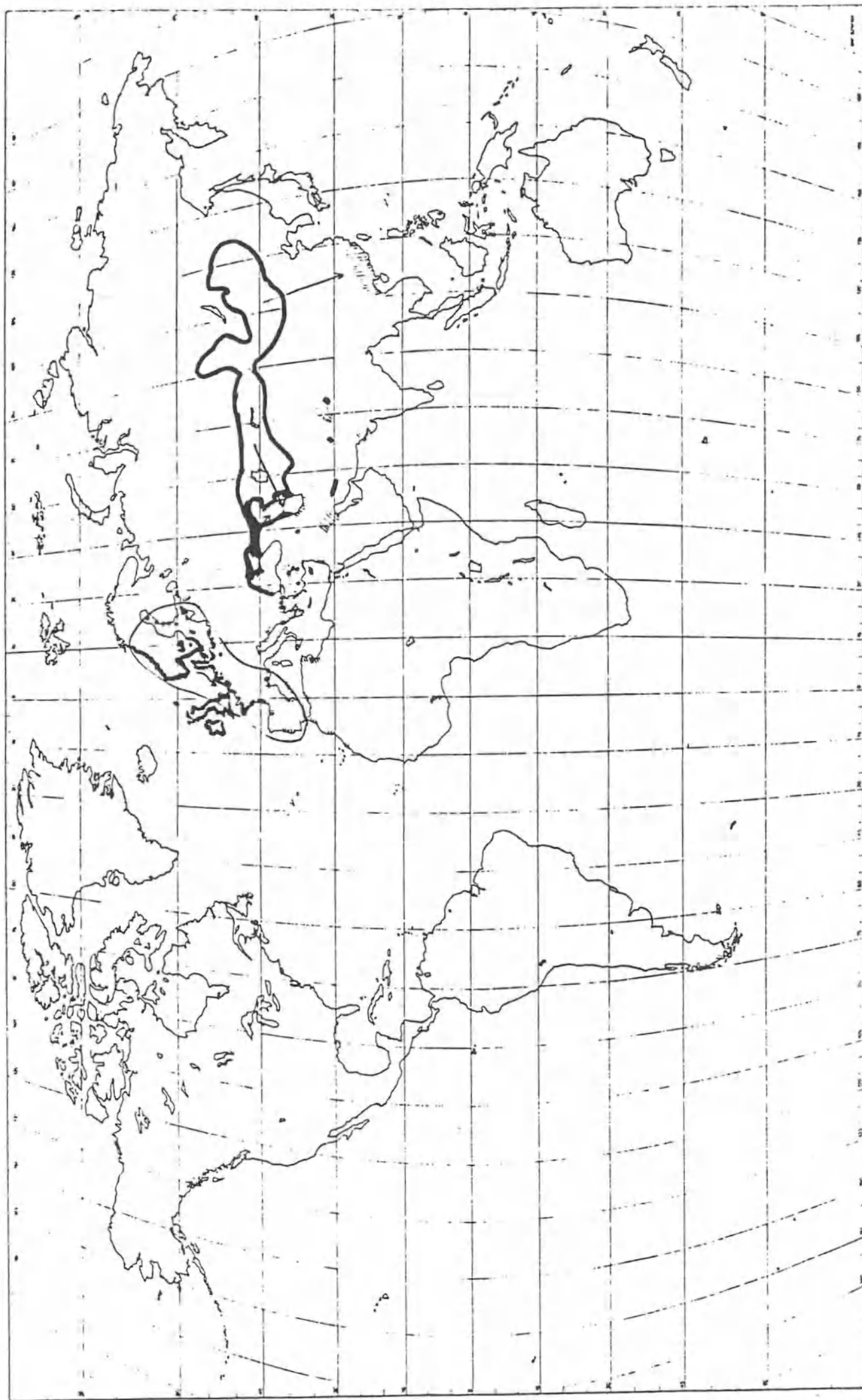
Opvallend is het verschil in aantalsverloop op de twee belangrijkste zeearmen: de Oosterschelde heeft vooral een overwinteringsfunctie (met 4 à 5 maal de aantallen van de Westerschelde), maar op de Westerschelde zijn de aantallen in juli 3 à 4 maal zo groot als op de Oosterschelde.



0730

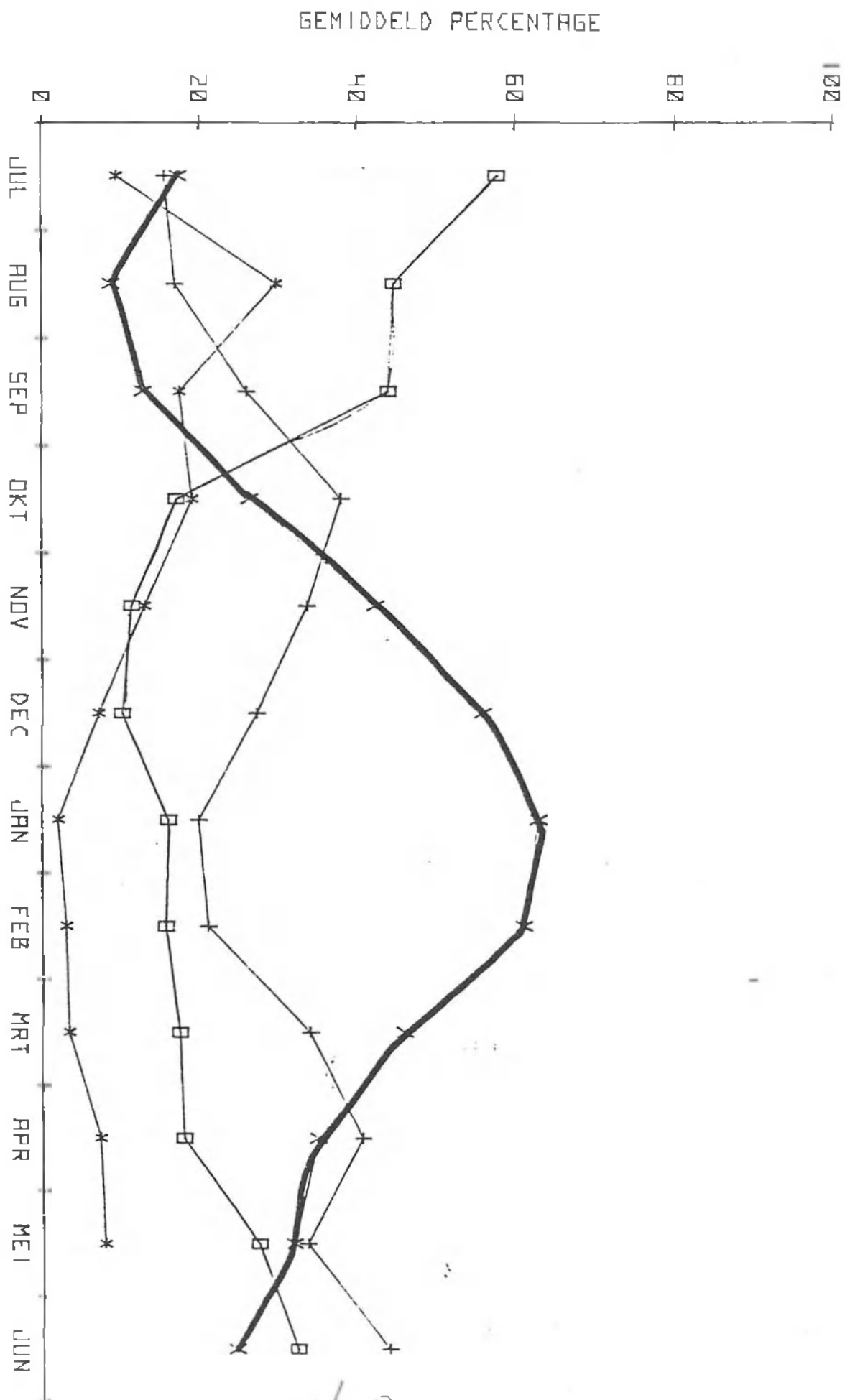
cond

geographic of (Knapen Simmons (1977))



SOORT: BERGEEND

———— HET N.G.V. 197
 * * * * * OOSTERSCHELDE
 □ ———— WESTERSCHELDE
 + ———— OVERIGE GEBIEDEN



61730

SMIENT - Anas penelope**Verspreiding**

De Smient is broedvogel van het noordelijk Palearctisch gebied. Vrijwel de gehele populatie trekt 's winters weg uit de broedgebieden. De broedpopulaties van Scandinavië, Finland en de U.S.S.R. tot West-Siberië trekken 's winters naar West-Europa. Een deel van de vogels, die overwinteren in West-Europa ruit in de Wolgadelta (Cramp & Simmons 1977).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Smient per gebied.
Winter population of Wigeon Anas penelope per area.

gebied/area	winteraantal	NW-Europa + Zw.Zee + M.Zee	NW-Europa	Nederland	bron/reference
NW-Eur. + Zw.Zee + M.Zee	1.000.000	100 %	*	*	Scott 1980
NW-Europa	500.000	50 %	100 %	*	Scott 1980
Nederland	255.000	26 %	51 %	100 %	Van den Bergh 1981
Deltagebied	56.000	6 %	11 %	22 %	

Ongeveer de helft van de in Noordwest-Europa overwinterende Smienten wordt in Nederland aangetroffen, vooral in de graslandgebieden van Friesland, Noord- en Zuid-Holland, in het Waddengebied, rond het IJsselmeer en in het Deltagebied.

Voorkomen in het Deltagebied

Tussen half mei en begin augustus worden er slechts zeer kleine aantallen Smienten in het Deltagebied waargenomen. Er zijn uit Zeeland vier broedgevallen bekend (Meininger 1977).

In de loop van augustus arriveren de eerste najaarstrekken en in september en oktober stijgen de aantallen snel. Tussen oktober en januari zijn tussen 46.000 en 60.000 Smienten aanwezig. In de Grevelingen zijn de grootste aantallen aanwezig in oktober. Ze fourageren hier in aantallen tot ruim 30.000 op zeekraalvelden op de Slikken van Flakkee en zeegrasvelden ten zuiden hiervan. In de loop van de winter nemen de aantallen in de Grevelingen af, waarschijnlijk door het verdwijnen van de voedselbron.

In Oosterschelde en Westerschelde worden de grootste aantallen Smienten gezien in de periode november-januari. Binnendijkse graslanden in Zeeland en Zuid-Holland, en langs het Veerse Meer worden vooral in januari en februari door Smienten bezocht. Dit gebeurt vooral tijdens strenge winters, zoals in 1978/79.

De in januari aanwezige aantallen Smienten worden waarschijnlijk vooral bepaald door temperatuur en sneeuwval in noordelijker en oostelijker gebieden. Zo waren in januari 1979 in het Deltagebied (strenge winter) 67.000 Smienten aanwezig, in zachtere winters maar 35.000 (tabel). Wegtrek naar het noorden en oosten vindt in een zachte winter al plaats in januari, in andere jaren in februari en maart. In de loop van april verdwijnen de laatste Smienten uit het Deltagebied.

01730

tabel 1. BERGEEND - *Tadorna tadorna*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

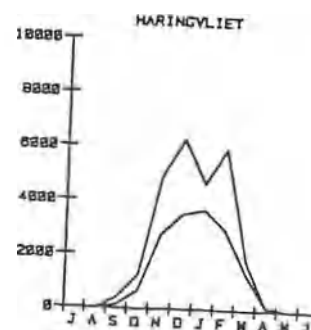
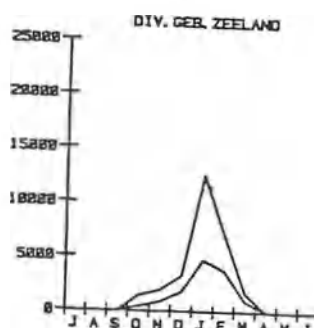
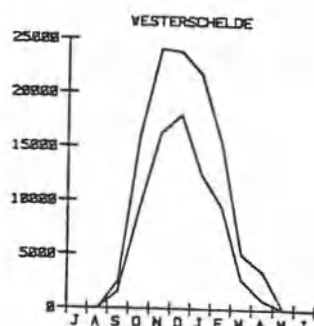
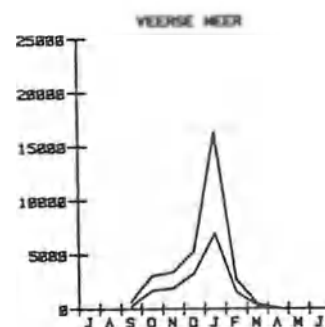
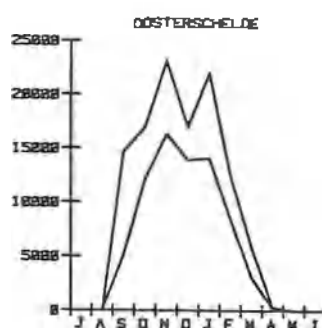
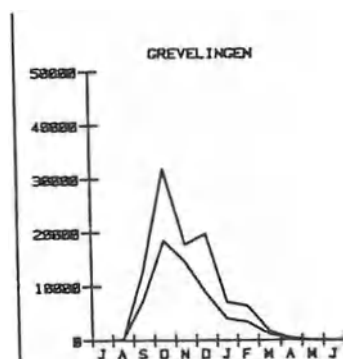
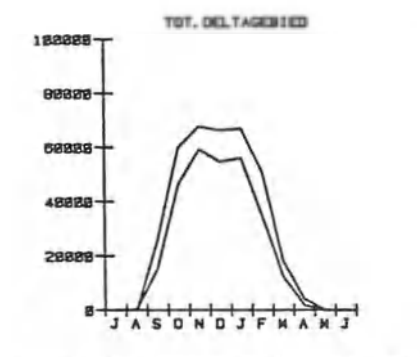
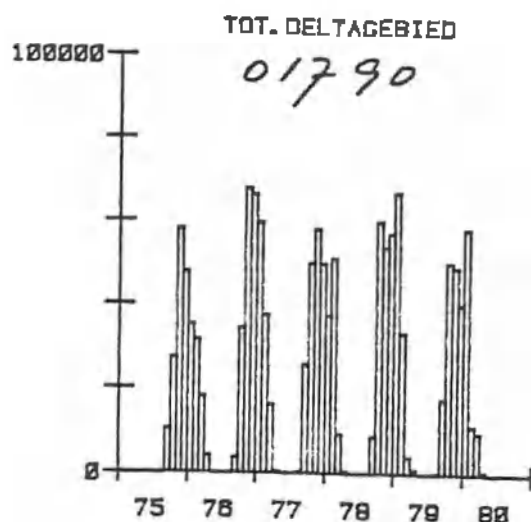
1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	46	5	14	17	41	36	67	91	x	x
Haringvliet	1090	305	359	606	776	903	251	140	153	357	470	x
Hollands Diep	-	-	-	-	1	2	2	8	8	28	16	x
Biesbosch	x	x	(41)	(5)	136	130	168	70	85	140	(-)	x
Kraaiervolkerak	x	x	-	(9)	155	123	1298	(26)	256	(143)	x	x
Grevelingen	615	323	323	160	816	981	807	775	1391	726	859	590
Oosterschelde	x	x	313	740	1764	1342	5631	9965	5864	1419	x	x
Veerse Meer	x	x	58	548	991	409	366	157	506	363	x	x
Westerschelde	x	x	1755	747	955	566	1392	(956)	(1419)	(728)	x	x
Voordelta	x	x	169	x	76	x	246	x	x	(51)	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	8	4	14	6	12	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	63	35	62	398	151	621	758	x	x
TOTAAL	1705	628	3027	2883	5727	6539	10614	12290	10382	4753	1416	590
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	35	26	24	22	36	27	51	x	x
Haringvliet	859	826	874	753	1751	1192	259	636	968	676	x	x
Hollands Diep	x	5	-	2	5	7	-	19	8	17	x	x
Biesbosch	x	x	41	29	109	208	175	242	162	x	x	x
Kraaiervolkerak	x	x	(-)	(6)	(126)	(140)	(90)	(53)	(132)	(6)	x	x
Grevelingen	865	581	626	491	567	448	416	1673	1548	1062	1662	1360
Oosterschelde	x	x	x	555	1052	1977	2863	4045	3625	1648	x	x
Veerse Meer	x	x	x	265	548	679	383	604	596	427	x	x
Westerschelde	x	x	x	667	424	435	(745)	(924)	(974)	(507)	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	38	62	-	22	12	16	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	2	10	6	27	42	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	57	41	80	112	538	1322	747	x	x
TOTAAL	1724	1412	1541	2860	4651	5238	5133	8797	9426	5353	1678	1360
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	14	76	75	13	17	2	57	x	x	x
Haringvliet	x	x	788	686	18	154	447	97	221	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	2	3	2	x	x	x
Biesbosch	x	x	10	31	21	122	55	54	71	x	x	x
Kraaiervolkerak	x	x	x	(-)	(7)	(117)	(146)	(111)	(42)	x	x	x
Grevelingen	925	1004	464	485	673	473	792	1071	1931	1974	1486	834
Oosterschelde	x	x	549	702	1869	3737	5824	4536	3858	2575	x	x
Veerse Meer	x	x	129	x	98	296	248	515	705	274	x	x
Westerschelde	x	x	(498)	397	416	719	1286	1712	(1630)	(698)	(50)	(140)
Voordelta	45	-	3	-	71	-	59	8	216	36	190	600
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	5	4	6	7	13	10	24	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	159	121	135	295	360	191	846	910	x	x
TOTAAL	970	1004	2619	2502	3389	5933	9249	8360	9603	6467	1726	1578
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	3	x	22	14	7	(-)	86	x	x	x
Haringvliet	x	x	388	480	483	79	-	9	45	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	9	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	21	(4)	(2)	(2)	(1)	(8)	(16)	x	x	x
Kraaiervolkerak	x	x	36	64	148	342	474	130	215	(190)	326	377
Grevelingen	1339	234	215	185	223	508	101	468	2137	1929	401	897
Oosterschelde	1748	463	279	506	533	3888	8907	8273	4078	3259	1724	1365
Veerse Meer	x	x	172	523	732	875	13	268	343	278	x	x
Westerschelde	(600)	(1600)	1918	355	235	931	1293	997	1267	1373	x	x
Voordelta	130	200	150	110	60	-	89	24	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	18	12	16	1	1	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	88	101	101	89	143	120	360	477	x	x
TOTAAL	3817	2497	3470	2333	2751	6753	11029	10298	8547	7506	2451	2619
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	3	-	-	-	1	-	5	18	x	x
Haringvliet	x	x	549	260	59	4	26	689	294	(39)	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	(-)	-	5	11	18	x	x
Biesbosch	x	x	(7)	x	(7)	(7)	(74)	(28)	(22)	x	x	x
Kraaiervolkerak	543	26	10	40	237	542	316	428	403	270	1474	790
Grevelingen	754	427	164	407	390	187	162	997	801	559	456	473
Oosterschelde	1322	573	671	1080	2641	4078	6623	4705	5494	1239	2062	875
Veerse Meer	x	x	87	284	385	x	361	449	210	312	x	x
Westerschelde	x	x	(366)	335	672	647	2283	1739	1676	1170	1271	1865
Voordelta	x	x	x	x	-	x	170	x	19	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	98	2	162	145	103	258	403	44	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	125	59	54	103	51	428	537	895	x	x
TOTAAL	2619	1026	2080	2475	4607	5713	10170	9726	9875	6560	5263	4033

x gebied niet geteld
 - geen vogels gezien
 () telling onvolledig

Tabel

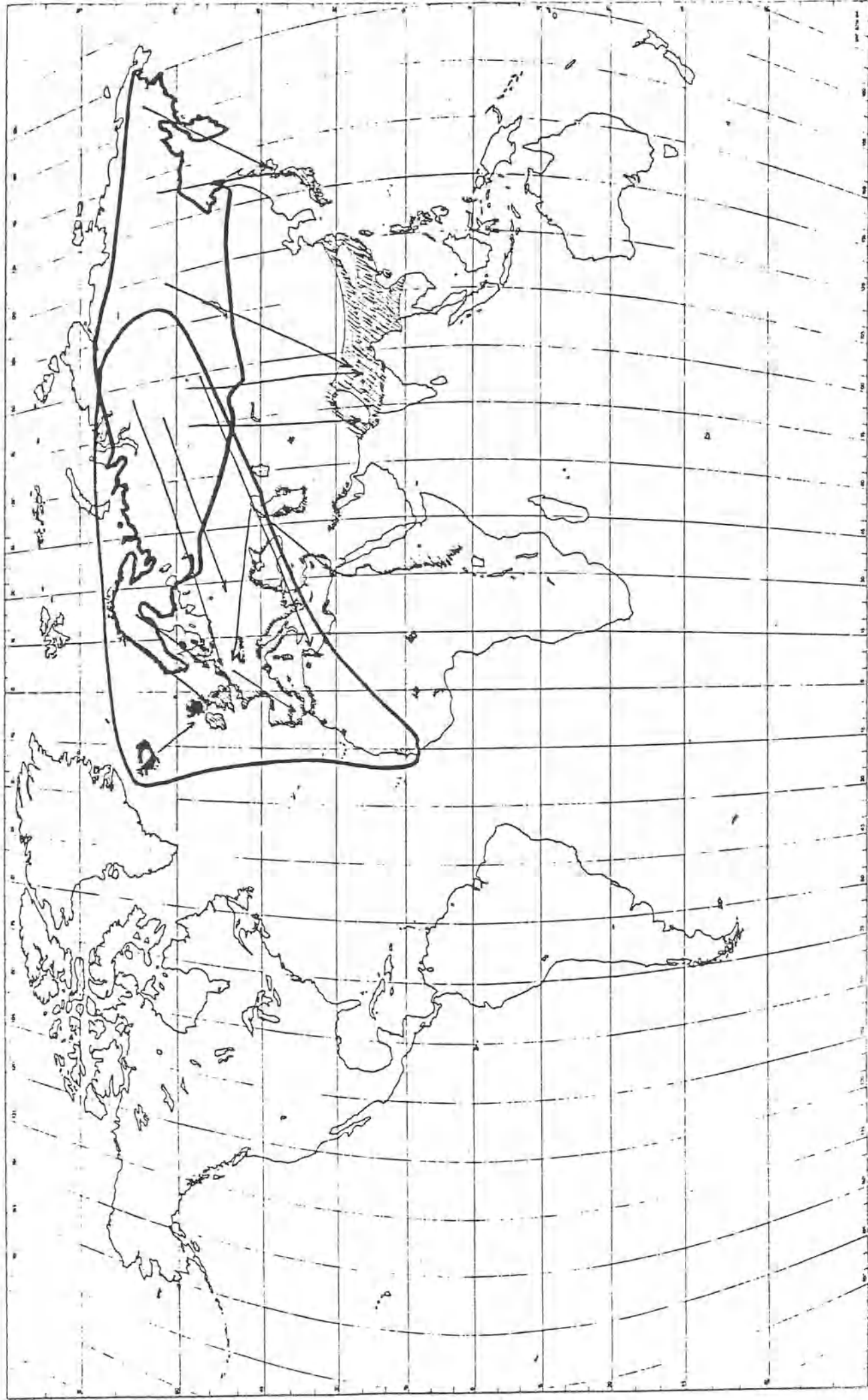
Aantallen smienten in het Deltagebied in januari 1967-80.
Numbers of Wigeon Anas penelope in the Delta area in
January 1967-80.

jaar/year	aantal	bron/reference
januari 1967	64.000	Wolff 1967
januari 1973	21.600	Saeijs & Baptist 1977a
januari 1975	61.800	Saeijs & Baptist 1977a
januari 1976	35.200	dit rapport
januari 1977	59.700	dit rapport
januari 1978	37.300	dit rapport
januari 1979	67.000	dit rapport
januari 1980	58.300	dit rapport



01790

... of based on (Hampson & Simms (1977).
Lipponen & Lillie (1972)
Ali & Ripley (1970)
Elliott & McLure (1974)



1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	350	-	430	603	-	-	x	x
Haringvliet	-	4	409	1275	3048	3106	2488	5002	1819	91	2	x
Hollands Diep	-	-	-	43	151	260	80	298	60	(2)	(-)	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	(220)	(390)	(1400)	1850	1200	260	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	127	(410)	7730	(1000)	3035	(-)	(155)	(-)	x	x
Grevelingen	-	-	8547	4053	11489	9145	2055	1254	1451	43	3	4
Oosterschelde	x	x	1077	12951	15506	16974	10020	6450	5847	271	x	x
Veerse Meer	x	x	2	2875	1970	2130	2487	2703	336	6	x	x
Westerschelde	x	x	53	3926	15108	11176	9550	10925	5106	3502	x	x
Voordelta	x	x	-	x	37	x	1520	x	x	x	3	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(-)	270	580	(340)	(458)	(310)	(365)	(-)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	1440	1915	3270	1684	2115	1725	6	x	x
TOTAAL	-	4	10415	27243	58104	47791	35207	31510	18064	4181	8	4
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(-)	56	600	240	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	48	553	3417	6281	4650	2455	1865	144	x	x
Hollands Diep	x	x	-	458	731	475	524	229	260	3	x	x
Biesbosch	x	41	(-)	22	428	1594	1605	1253	2174	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(-)	(410)	(380)	(1370)	(730)	(212)	160	(-)	x	x
Grevelingen	1	x	3648	7137	16346	9163	7091	4712	1755	15	-	-
Oosterschelde	x	x	x	8958	18346	15964	13068	9341	3548	35	x	x
Veerse Meer	x	x	x	555	2219	5355	5333	1050	457	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	15889	24080	23812	21757	15347	4294	216	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	172	2004	500	44	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	15	130	823	803	(780)	675	580	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	138	457	1153	2132	1740	1169	48	x	x
TOTAAL	1	41	3711	34306	67828	66402	59674	37514	16206	461	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	128	-	-	508	6	x	x	x
Haringvliet	x	x	210	846	964	1080	3579	5968	1203	x	x	x
Hollands Diep	x	x	20	-	50	20	275	150	10	x	x	x
Biesbosch	x	x	6	69	908	2242	3126	2299	32	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	(140)	(450)	(1120)	(1020)	(525)	(80)	x	x	x
Grevelingen	3	262	7874	20844	17798	4330	5216	6377	1058	503	-	-
Oosterschelde	x	x	14672	16978	10719	13994	10981	11879	1425	13	x	x
Veerse Meer	x	x	684	x	1120	2390	2675	1886	294	19	x	x
Westerschelde	x	x	2118	10531	23191	23149	7407	11131	1960	42	-	-
Voordelta	-	-	-	-	1504	-	300	950	8	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	40	261	(491)	640	1310	2365	705	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	226	736	878	1402	7033	585	43	x	x
TOTAAL	3	262	25624	49895	58059	49843	37291	51071	9366	620	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(-)	x	(120)	250	225	(-)	54	x	x	x
Haringvliet	x	x	2	448	1458	5104	4568	415	497	x	x	x
Hollands Diep	x	x	(-)	-	92	(-)	25	-	80	x	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	(40)	(390)	(450)	(30)	740	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(275)	3825	3530	1905	4470	(300)	(37)	(-)	(-)	(-)
Grevelingen	-	63	4921	31842	12596	19814	2232	3593	454	465	-	-
Oosterschelde	-	-	1051	10157	23173	9310	22034	12546	1046	140	15	5
Veerse Meer	x	x	75	3078	915	3407	16331	1728	53	93	x	x
Westerschelde	-	-	2500	10458	11181	15541	2231	7717	324	210	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	46	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(2)	(80)	(296)	(305)	1901	(4)	(5)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	94	390	1048	12552	6934	812	42	x	x
TOTAAL	-	63	8826	59982	53791	57120	67019	33267	4102	1150	15	5
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	3	180	-	26	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	309	4865	1967	3129	989	1490	(42)	x	x
Hollands Diep	x	x	100	(-)	51	(-)	30	1	(-)	35	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	x	(160)	(700)	4100	1600	810	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	815	2726	2365	2627	4230	1193	687	73	-	-
Grevelingen	10	175	12935	28768	14494	1310	3303	1120	948	13	-	-
Oosterschelde	1	1	3592	11669	13997	13419	14439	2067	1604	69	5	-
Veerse Meer	x	x	280	411	3415	x	7999	388	160	2	x	x
Westerschelde	x	x	(3)	5843	7640	16264	11271	2177	2245	354	4	x
Voordelta	x	x	x	x	-	x	1230	x	30	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	8	163	1131	1089	2563	854	1195	8	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	255	776	2693	5980	1048	618	43	x	x
TOTAAL	11	176	17733	50147	49074	40069	58300	11437	9787	639	9	-

KRAKEEND - Anas strepera**Verspreiding**

De Kraakeend heeft zijn broedgebied in de twintigste eeuw uitgebreid in westelijke richting en broedt nu ook in toenemende mate in West-Europa. De belangrijkste Europese overwinteringsgebieden liggen in het oostelijke Middellandse zeegebied en langs de Zwarte Zee. De vrij geringe aantallen in West-Europa overwinterende Kraakeenden zijn vooral afkomstig uit Noord-Duitsland, Polen, Zuid-Zweden en West-Midden Rusland (Cramp & Simmons 1977).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Kraakeend per gebied.
Winter population of Gadwall *Anas strepera* per area.

gebied/area	winteraantal	NW-Europa + Zw.Zee + M.Zee	NW-Europa	Nederland	bron/reference
Eur. + Zw.Zee + M.Zee	55.000	100 %	"	"	Scott 1980
NW-Europa	5.000	9 %	100 %	"	Scott 1980
Nederland	1.300	2 %	26 %	100 %	Van den Bergh 1981
Deltagebied	170	0 %	3 %	13 %	dit rapport

In Nederland overwintert de Kraakeend de laatste jaren in toenemende mate, waarschijnlijk mede tengevolge van de toename van de Westeuropese broedpopulatie. Ook de aantallen doortrekkers zijn toegenomen.

Het aantal broedparen in Nederland werd in 1976-77 geschat op 550-800 paar (Teixeira 1979).

Voorkomen in het Deltagebied

In het Deltagebied broeden tegenwoordig 15-25 paar Kraakeenden, vooral langs het Haringvliet, in de Grevelingen (enkele) en in de omgeving van de Kreekraksluizen.

De grootste aantallen zijn in het Deltagebied aanwezig in de periode augustus-januari. In het najaar zijn de vogels in eclipskleed en daardoor moeilijk herkenbaar. In september 1972 werden onder gunstige weersomstandigheden ruim 1.600 Kraakeenden gedetermineerd op de Ventjagersplaten in het Haringvliet (Saeijs & Baptist 1977). Hoewel een dergelijk aantal in later jaren niet meer werd geteld is het zeker niet uitgesloten dat ieder najaar aantallen van deze grootte voorkomen op het Haringvliet.

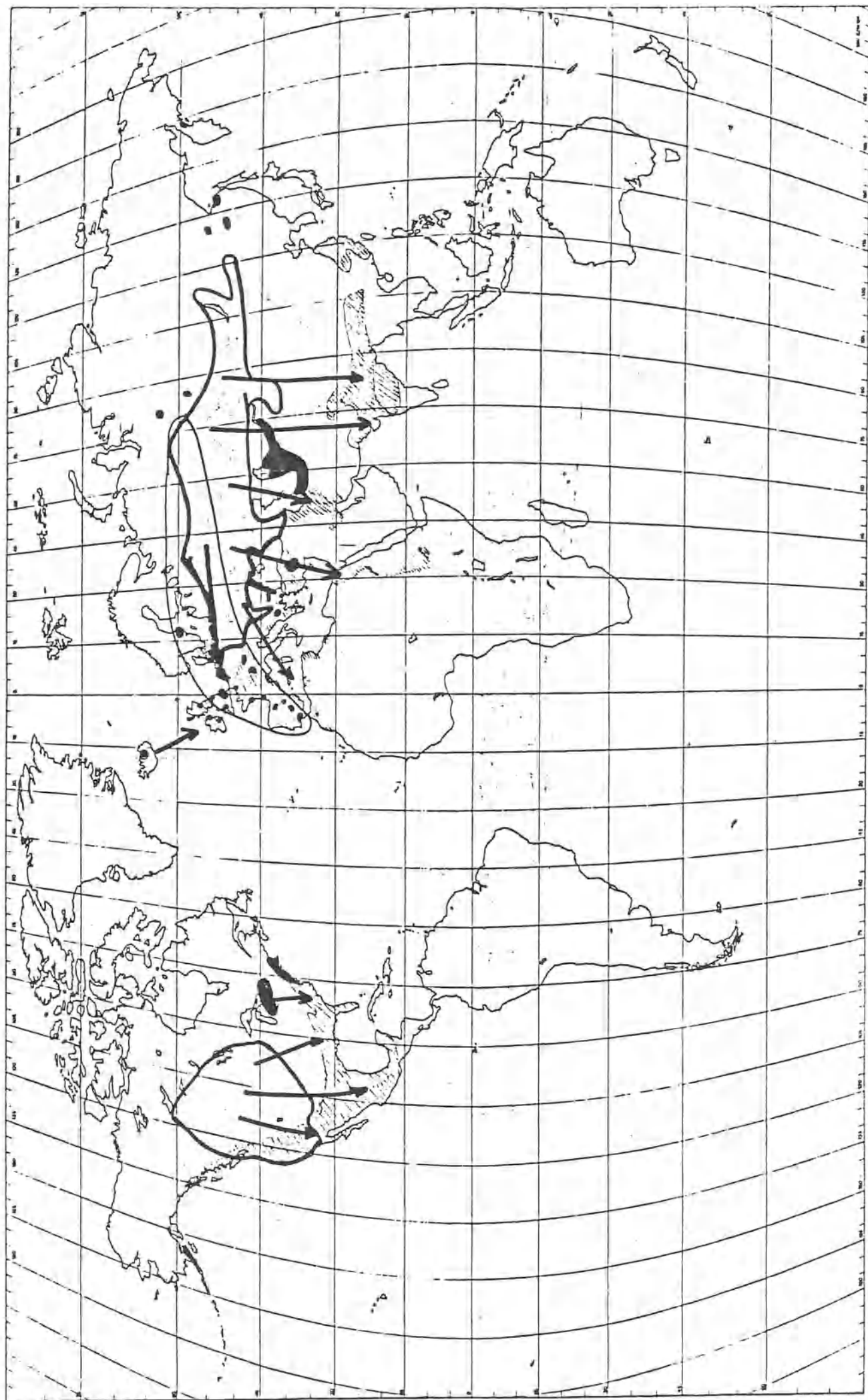
Voorjaarstrek wordt geconstateerd in februari tot mei, bijvoorbeeld langs de Oosterschelde en het Hollandsch Diep, waar de aantallen in deze periode iets toenemen.

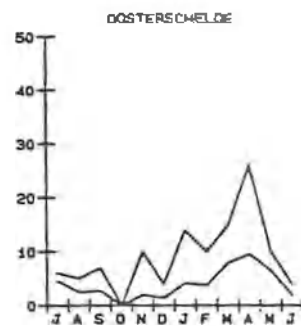
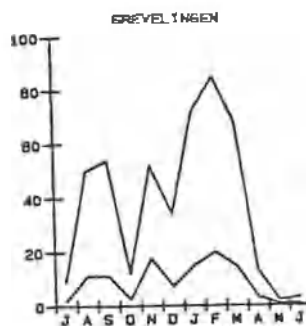
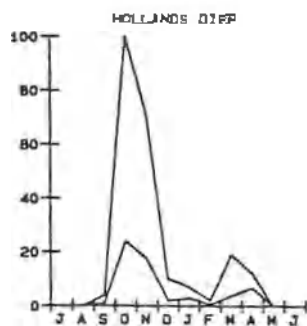
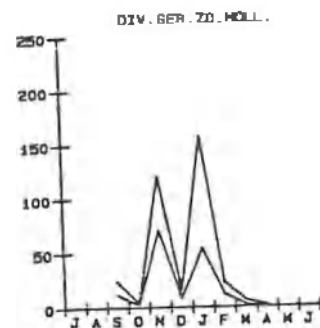
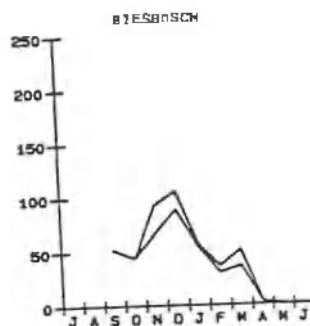
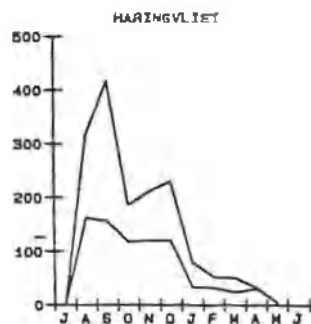
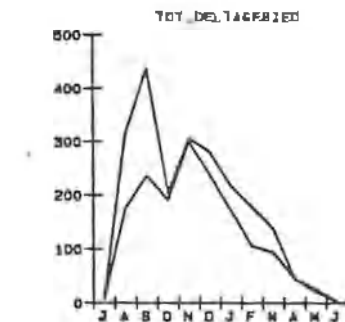
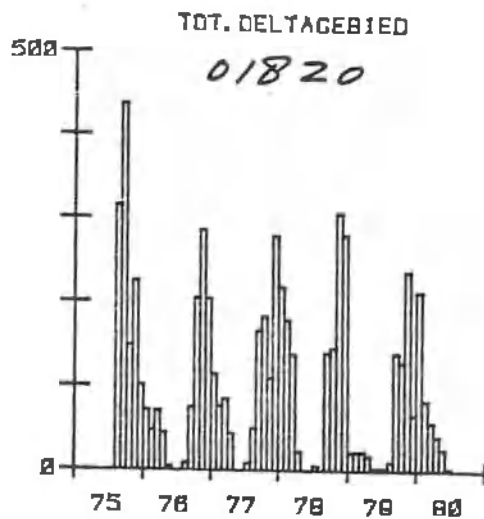
De belangrijkste gebieden voor de Kraakeend zijn Haringvliet, Hollandsch Diep en Biesbosch, terwijl ook de Grevelingen af en toe redelijke aantallen herbergt. De soort komt voor op zowel zoet als zout water. Ook worden geregeld Kraakeenden gezien op zee voor de Haringvlietsluizen.

De genoemde aantallen voor Oosterschelde en Westerschelde hebben vooral betrekking op vogels die werden gezien bij hoog water op binnendijkse plassen (bijvoorbeeld Kreekraksluizen en bij Bath). Bij laag water fourageren deze vogels op de intergetijdeslikken.

01820

Verkeend opbaand op
Crampen Simmons (1977)
Ali en Ripley (1978)
Elliot Mc Clure (1974)



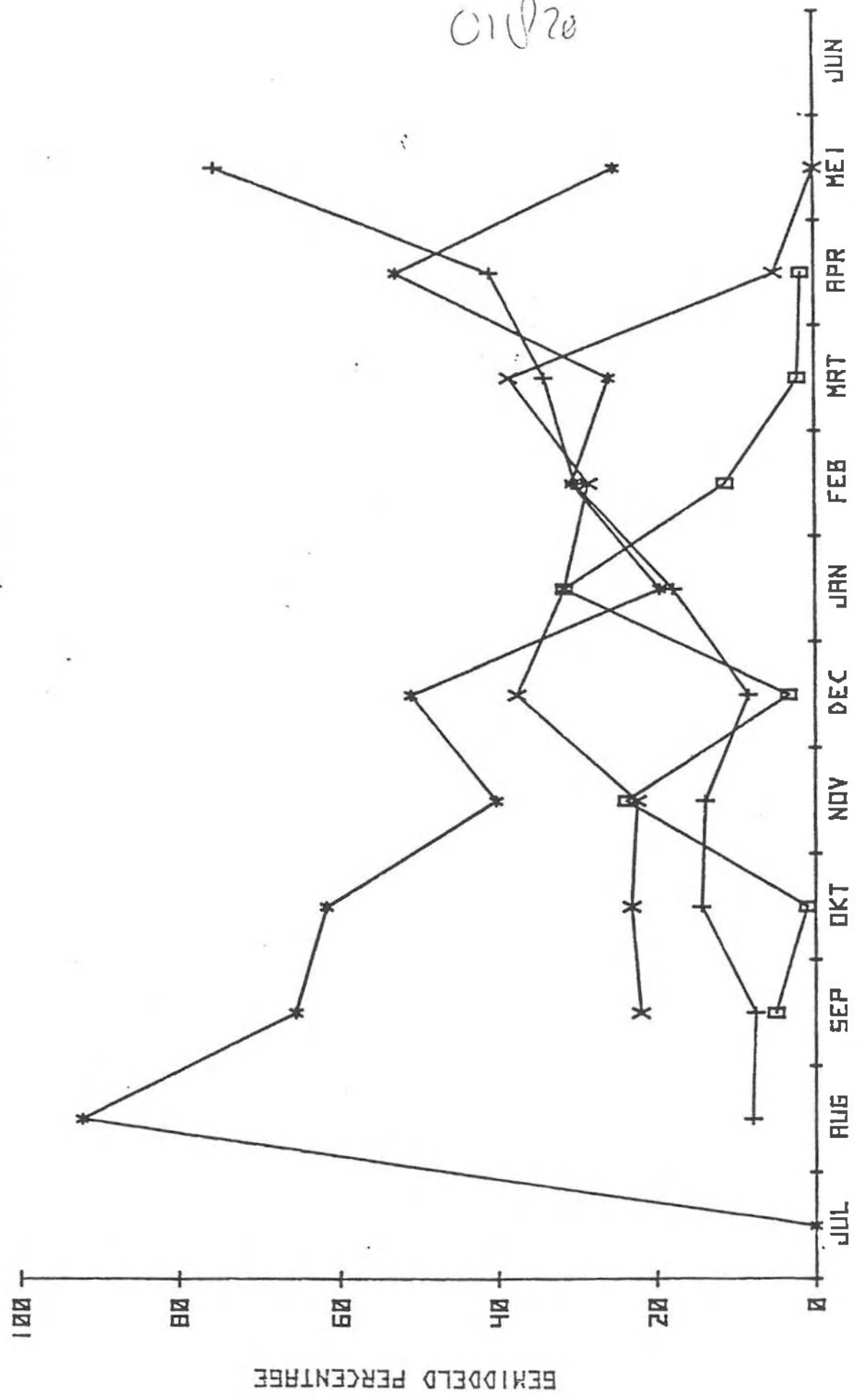


01070

→ * HARINGVLIET
 → x BIESBOSCH
 → ~~WATERBOSCH~~ ZD. HOLL.
 → + OVERIGE GEBIEDEN

Waan de kana-

SOORT: KRAKEEND



tabel . KRUCEEND - *Anas strepera*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	8	-	-	x	x
Haringvliet	(-)	315	418	119	131	82	16	13	51	28	5	x
Hollands Diep	(-)	(-)	-	2	-	-	7	-	-	12	-	x
Biesbosch	x	x	(4)	(27)	93	(20)	(17)	(2)	(6)	3	-	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	-	-	-	2	9	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	2	-	-	-	-	9	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	7	-	-	-	-	7	12	-	x	x
Veerse Meer	x	x	2	-	1	-	-	-	2	2	x	x
Westerschelde	x	x	4	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	8	x	x	-	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	(-)	-	(-)	-	-	-	-	(-)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	2	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	315	437	148	225	102	72	48	71	45	5	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	3	-	7	-	-	2	x	x
Haringvliet	(-)	9	73	185	211	130	34	37	12	33	x	x
Hollands Diep	x	-	-	12	6	-	-	-	19	5	x	x
Biesbosch	x	x	(2)	(8)	53	71	57	23	51	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	-	1	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	12	-	-	6	3	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	3	14	10	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	4	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	3	(-)	(-)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	9	75	205	286	204	115	76	85	44	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	4	-	6	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	99	133	21	130	80	52	26	x	x	x
Hollands Diep	x	x	4	6	10	-	2	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	52	44	55	106	51	36	20	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	x	-	-	17	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	9	50	-	-	24	2	72	85	68	13	-	-
Oosterschelde	x	x	4	-	-	-	7	-	15	10	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	7	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	6	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	6	-	-	-	x	x
TOTAAL	9	50	166	183	110	279	218	179	138	23	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	1	x	x	x
Haringvliet	x	x	71	138	191	230	2	10	10	x	x	x
Hollands Diep	x	x	2	-	71	-	6	2	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	(2)	(2)	(5)	(-)	(2)	(4)	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	3	-	-	8	3	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	54	-	-	34	3	-	-	-	1	-
Oosterschelde	6	-	-	-	10	4	-	-	-	12	3	4
Veerse Meer	x	x	4	-	-	-	2	-	4	4	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	4	9	4	2	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	5	4	20	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	1	1	13	-	2	-	-	-	x	x
TOTAAL	6	-	140	145	307	281	22	23	23	18	4	4
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	4	-	x	x
Haringvliet	x	x	114	13	48	33	35	49	22	(4)	x	x
Hollands Diep	x	x	-	100	-	10	-	1	-	3	x	x
Biesbosch	x	x	(2)	x	(10)	(8)	(11)	(7)	(9)	x	x	x
Kraamers-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Grevelingen	-	6	-	12	52	-	-	-	2	2	2	3
Oosterschelde	3	5	-	-	-	-	-	2	13	26	10	-
Veerse Meer	x	x	-	4	6	x	1	-	6	2	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	8	2	-	-	14	-
Voordelta	x	x	x	x	-	-	-	x	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	24	(-)	121	16	158	23	-	(2)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	2	x	x
TOTAAL	3	11	140	129	237	67	213	84	58	41	26	3

x gebied niet geteld
 - geen vogels gezien
 () telling onvolledig

WINTERTALING - Anas crecca

Verspreiding

De ondersoort A.c. crecca is broedvogel van Europa en Noord-Azië, de ondersoort A.c. carolinensis broedt in Noord-Amerika en wordt af en toe in Europa waargenomen.

Broedvogels van een groot gebied tussen Duitsland, Scandinavië en Midden-Siberië trekken in het najaar naar het Zuidwesten om rondom de Noordzee te overwinteren, vooral in Nederland, Engeland en Ierland (Cramp & Simmons 1977). Tijdens de najaarstrek treedt in West-Europa vooral concentratie op in Nederland en Denemarken (Lebret 1947). In strenge winters trekken veel vogels door naar Frankrijk, Spanje en Portugal. Een andere route loopt van de noordelijke U.S.S.R. door Midden-Europa naar Spanje, Zuid-Frankrijk en Italië. Veel vogels wisselen van jaar tot jaar van trekroute en overwinteringsgebied (Cramp & Simmons 1977).

De voorjaarsstrek vanuit West-Europa vindt plaats via een breed front in oostelijke richtingen door Midden-Europa naar de broedgebieden in het noorden, waarbij globaal het terugtrekken van de vorstgrens wordt gevolgd (Wolff 1966).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Wintertaling per gebied.
Winter population of Teal *Anas crecca* per area.

gebied/area	winteraan-tal	Zw.Zee, M.Zee, W-Europa	NW-Europa	Nederland	bron/reference
Zw.Zee, M-Zee, W-Europa	950.000	100 %	*	*	Scott 1980
NW-Europa	200.000	60 %	100 %	*	Scott 1980
Nederland	40.000	8 %	20 %	100 %	Van den Bergh 1981
deltagebied	11.300	4 %	6 %	28 %	dit rapport

Het aantal in Nederland in januari getelde Wintertalingen varieerde in de jaren 1975-1980 tussen 9.300 en 56.600. Het eerste, lage, aantal werd geteld in januari 1979, toen er een periode met strenge vorst was (Van den Bergh 1981). De belangrijkste overwinteringsgebieden voor de soort in Nederland zijn het Deltagebied en het Waddengebied.

In Nederland broeden naar schatting 2.300 - 3.500 paar Wintertalingen (Teixeira 1979).

Voorkomen in het Deltagebied

De Wintertaling is in het Deltagebied een weinig algemene broedvogel. In Zeeland broeden naar schatting 50-100 paar (Meininger 1977). Verder komt de soort onder andere als broedvogel voor op Voorne, langs de Oude Maas en langs het Haringvliet (VWG Avifauna West-Nederland 1981).

Reeds in juni verschijnen de eerste Wintertalingen op plaatsen waar ze niet broeden. Het betreft dan meestal mannetjes, die de vrouwtjes verlaten zodra deze beginnen met broeden (Cramp & Simmons 1977). Concentraties van honderden ruiende vogels zijn in het Deltagebied bekend uit de Biesbosch (Lebret 1979). In juli nemen de aantallen iets toe, maar pas in augustus zijn duizenden vogels aanwezig. De grootste aantallen zijn geteld in september tot november (max. 21.770 in okt. 1977), wanneer de doortrek in West-Europa het sterkst is.

Ook gedurende de wintermaanden zijn vaak aanzienlijke aantallen aanwezig, behalve bij strenge vorst, wanneer er een duidelijke afname

optreedt. Bij vorst in noordelijker gebieden nemen de aantallen vaak toe. De afname van de aantallen in februari wordt vermoedelijk veroorzaakt door wegtrek naar de broedgebieden. Weg- en doortrek vindt plaats tot in mei, maar van een duidelijke doortrekpiek is geen sprake.

Uit aantalsverlopen in de verschillende gebieden is te concluderen dat het Waddengebied vooral een doortrekgebied is, het Deltagebied zowel doortrek als overwinteringsgebied is en de Britse estuaria vooral overwinteringsgebieden zijn (zie figuur ; Smit & Wolff 1980, Prater 1981a).

Binnen het Deltagebied zijn tussen verschillende bekkens opvallende verschillen in aantalsverloop. Grevelingen, Haringvliet en Oosterschelde herbergen de grootste aantallen in het najaar, maar er vertonen zich pieken in respectievelijk september, oktober en november. In de Biesbosch nemen de aantallen in de loop van het najaar toe en zijn de grootste aantallen aanwezig in december en januari. De Westerschelde vertoont een doortrekpiek in oktober en een winterpiek in januari.

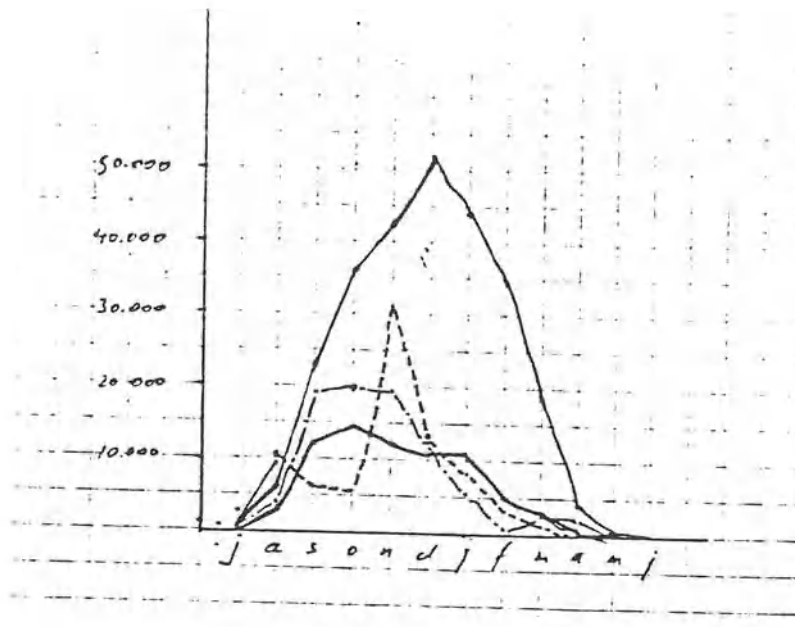
In de Grevelingen fourageren in het najaar grote aantallen op zaden van Zeekraal *Salicornia europaea*. Kennelijk raakt deze voedselbron hier in de loop van het najaar uitgeput, want na september nemen de aantallen snel af. Ook in de overige gebieden wordt vermoedelijk vooral gefourageerd op zaden, terwijl ook wel kleine diertjes (en wieren) worden gegeten (Olney 1963).

In de Biesbosch was de soort vóór de afsluiting van het Haringvliet in 1970 veel talrijker. Lebrecht (1979) noemt 7 à 10.000 exemplaren in september tot april 1932-1942 en 15.600 in oktober 1964. De afhankelijkheid van een weke slikbodem is de belangrijkste oorzaak van de afname van Wintertalingen na de afsluiting.

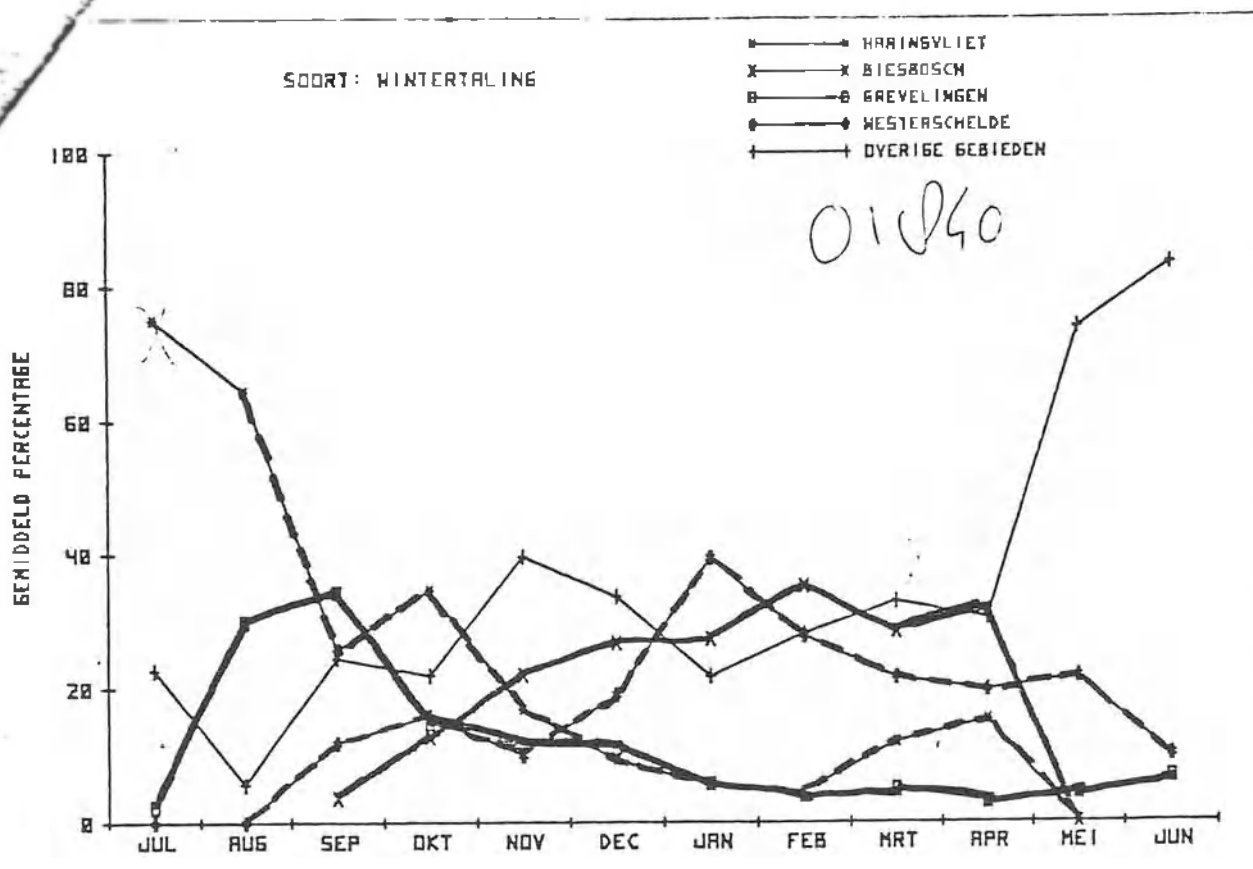
Vermindering van de oppervlakte zacht slik - en mogelijk een verminderde aanvoer van zaden - is waarschijnlijk de belangrijkste oorzaak van de afname in het Haringvliet. Ook in de Westerschelde is in het najaar een afname geconstateerd, maar in de winter een toename. Mogelijk speelt het ontstaan van nieuwe - voor wintertalingen aantrekkelijke - gebieden een rol door een soort "wegzuigeffect". Met name de Lauwersmeer en de Flevopolders zouden in dit verband van belang kunnen zijn (Saeijs & Baptist 1977b). In ieder geval zijn de aantallen Wintertalingen in het Deltagebied afgenomen, in het najaar sterk, in de winter iets minder.

Tabel Aantal getelde Wintertalingen in het Deltagebied in najaar en winter 1966-80 (Saeijs & Baptist 1977a, Wolff 1967).
Number of Teal *Anas crecca* counted in the Delta area in autumn and winter 1966-80.

	aug. 1966	sept. '72	sept. '73	gem. sept. 1975-80	jan. 1967	jan. 1973	jan. 1975	gem. 1976-80
Haringvliet <u>G.A.</u>	12.000	4.900	1.600	3.600	12.000	3.500	1.900	3.800
Grevelingen	1.000	300	400	4.200	390	150	530	660
Krammer Volkerak	6.400	70	140	20	2.700	70	270	60
Oosterschelde	650	600	400	850	1.800	570	1.400	790
Westerschelde	11.000	2.700	950	1.450	1.400	920	9.500	4.500
Delta	32.000	9.100	3.600	12.000	18.000	5.500	14.500	11.300



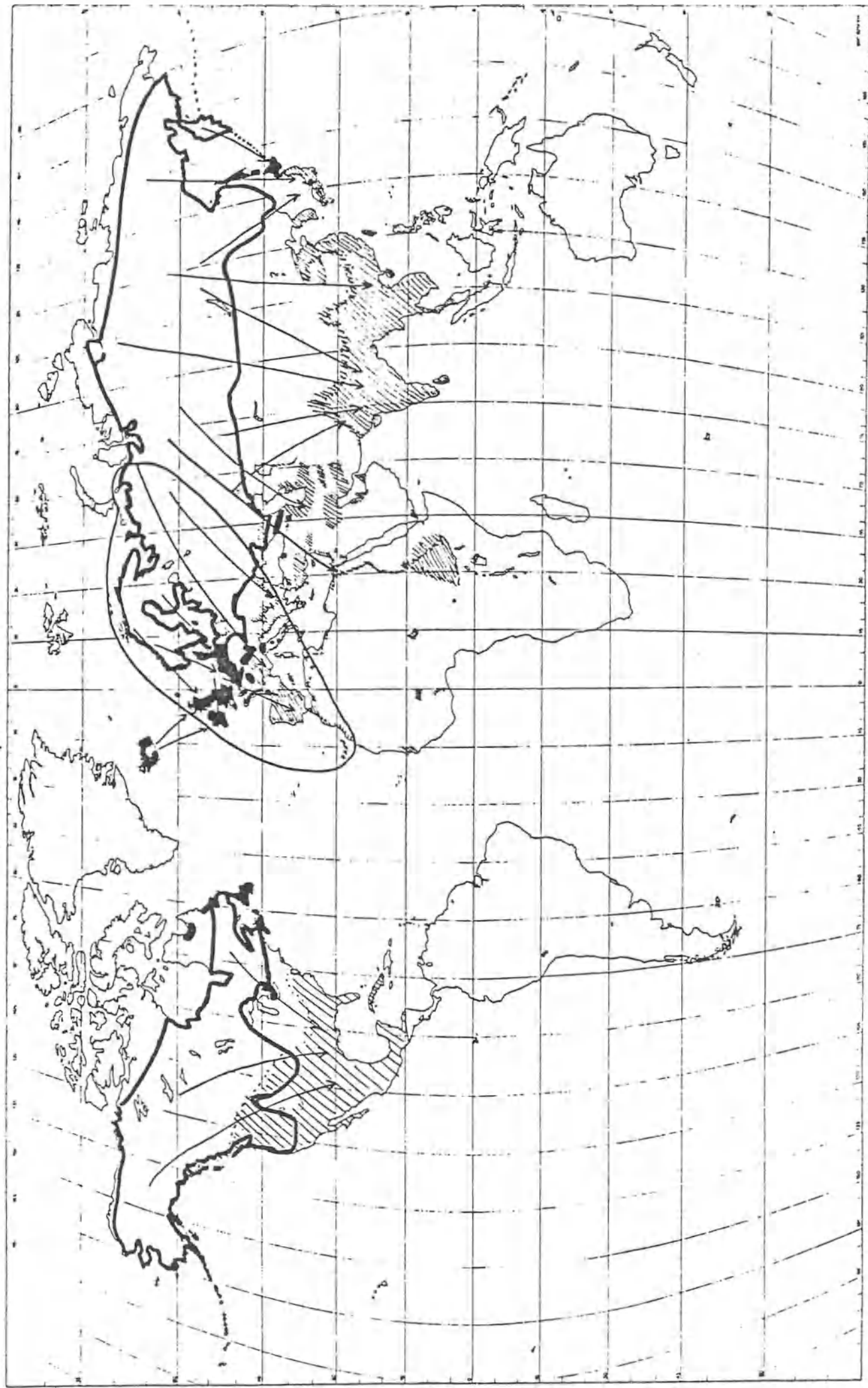
Figuur Gemiddeld aantal Wintertalingen per maand in de Britse estuaria (Prater 1981a), het Waddengebied (Smit & Wolff 1980) en het Deltagebied.
Mean number of Teal *Anas crecca* per month in the British estuaries, the Dutch Waddensea and the Delta area.

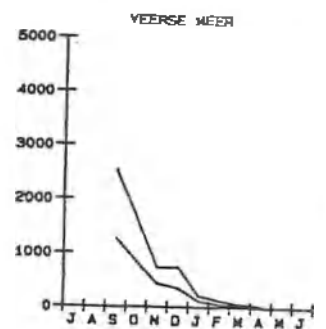
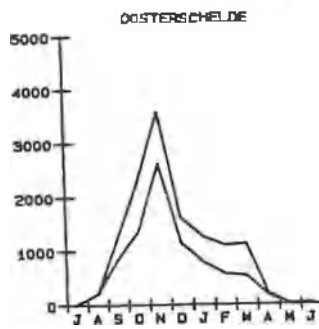
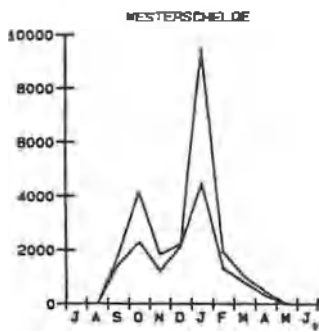
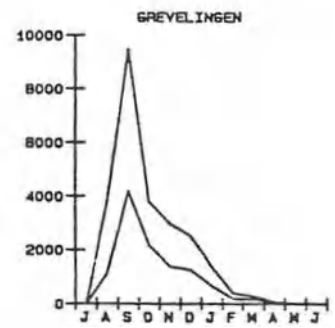
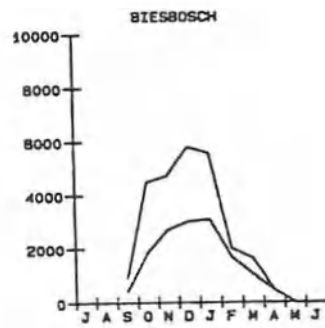
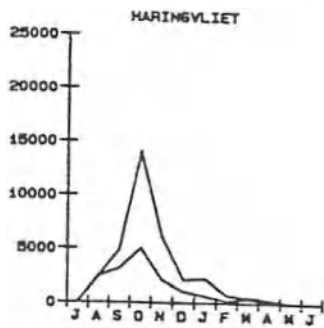
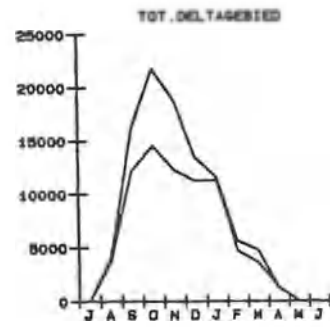
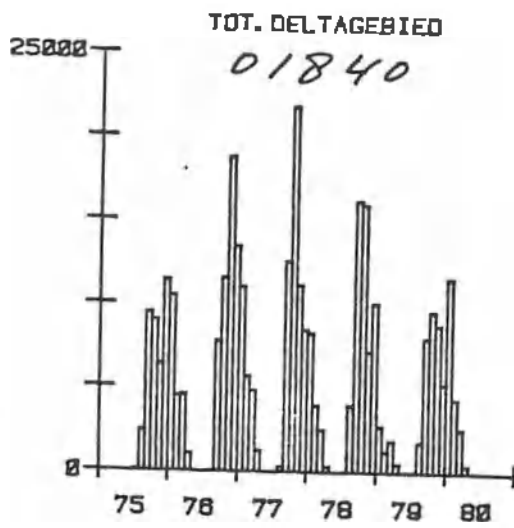


01640 Winterdaling

10000 10000

geboard op
(vamp a. Simons (1977)
Elliot McIlwaine (1974)
All an Ripky (1978)





1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	110	113	900	1505	2021	375	175	23	x	x
Maringsvlakt	51	2450	4218	2509	141	1587	616	217	560	128	(-)	x
Hollands Diep	(-)	(-)	10	200	10	183	142	60	2	85	2	x
Wierbosch	x	x	60	180	1750	1800	2450	2000	1200	450	-	x
Kraamers-Volkersak	x	x	2	181	14	(-)	130	(-)	(-)	(-)	-	x
Grevelingen	-	-	1927	1122	850	1477	532	124	71	24	-	-
Oosterschelde	x	x	1236	1144	673	1032	1258	499	1136	195	x	x
Veerse Meer	x	x	607	255	180	741	218	14	45	33	x	x
Westerschelde	x	x	1090	3034	670	2244	2498	1608	1007	150	x	x
Voordelta	x	x	200	x	272	x	-	x	x	-	-	x
Div. geb. Zld. Holl.	x	x	(3)	40	(-)	150	9	-	2	(-)	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	401	722	692	579	582	369	98	x	x
TOTAAL	51	2450	9463	9008	6384	11411	10453	4484	4561	1086	2	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	250	279	106	320	600	175	80	7	x	x
Maringsvlakt	(3)	(14)	2785	1707	6068	1164	79	717	461	307	x	x
Hollands Diep	x	(-)	100	150	165	40	-	112	198	75	x	x
Wierbosch	x	x	925	4500	4729	5808	5566	1947	1624	x	x	x
Kraamers-Volkersak	x	x	(9)	2	43	7	(-)	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	21	3662	1454	239	655	1090	208	120	72	-	-
Oosterschelde	x	x	x	1223	1582	930	921	1106	629	190	x	x
Veerse Meer	x	x	x	250	192	198	100	18	44	4	x	x
Westerschelde	x	x	x	(707)	1830	(962)	1453	(1038)	996	479	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	150	18	-	-	-	-	x
Div. geb. Zld. Holl.	x	x	17	(-)	916	1162	760	99	41	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	264	297	2040	440	278	502	165	x	x
TOTAAL	3	25	7748	11526	18767	12436	11027	5644	4795	1259	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	193	350	475	252	39	285	32	x	x	x
Maringsvlakt	x	x	4884	14062	520	2077	2322	100	404	x	x	x
Hollands Diep	x	x	1	-	-	4	175	4	20	x	x	x
Wierbosch	x	x	349	885	1633	1442	1277	1040	268	x	x	x
Kraamers-Volkersak	x	x	x	60	(-)	(33)	(-)	(3)	(-)	-	-	4
Grevelingen	-	334	1624	1796	2569	877	1376	399	136	71	-	-
Oosterschelde	x	x	776	2282	2841	1027	811	306	274	192	x	x
Veerse Meer	x	x	942	x	552	281	202	95	69	10	x	x
Westerschelde	x	x	1810	1632	1222	(1209)	(1246)	1437	958	(38)	(-)	(-)
Voordelta	-	-	-	-	90	-	-	-	6	-	-	-
Div. geb. Zld. Holl.	x	x	15	108	60	298	185	50	20	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	954	596	745	834	505	236	741	56	x	x
TOTAAL	-	334	12548	21771	11111	8418	8238	3955	2928	367	-	4
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(2)	x	(-)	450	650	(-)	137	x	x	x
Maringsvlakt	x	x	2431	5848	2293	347	-	4	382	x	x	x
Hollands Diep	x	x	(3)	56	82	72	12	-	-	x	x	x
Wierbosch	x	x	(-)	(16)	(45)	(1400)	(350)	(-)	(166)	x	x	x
Kraamers-Volkersak	x	x	15	52	104	577	10	30	-	-	-	-
Grevelingen	x	3730	9464	2790	1034	2506	164	148	283	28	1	-
Oosterschelde	-	214	1062	1236	(845)	1612	627	277	275	206	13	47
Veerse Meer	x	x	1001	1647	729	187	7	26	10	17	x	x
Westerschelde	(-)	(-)	1449	2049	1177	2103	(680)	572	141	271	x	x
Voordelta	-	-	-	-	30	60	20	-	-	-	-	-
Div. geb. Zld. Holl.	x	x	80	245	28	55	12	(-)	(5)	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	666	991	782	680	229	199	403	15	x	x
TOTAAL	8	3944	16191	15930	7129	10050	2761	1256	1902	537	14	47
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	41	600	28	4	-	65	11	x	x
Maringsvlakt	x	x	1396	82	1116	61	348	94	460	(-)	x	x
Hollands Diep	x	x	9	16	40	(-)	-	30	2	6	x	x
Wierbosch	x	x	(14)	x	(120)	(60)	(350)	(750)	(235)	x	x	x
Kraamers-Volkersak	-	-	18	16	279	220	37	78	34	2	-	1
Grevelingen	-	1583	1270	2621	1910	796	149	68	282	19	4	6
Oosterschelde	19	216	112	553	1389	1140	330	638	355	65	17	3
Veerse Meer	x	x	2543	1195	502	x	64	129	30	20	x	x
Westerschelde	x	x	(269)	4152	(197)	1089	9474	1927	609	137	5	3
Voordelta	x	x	x	x	15	x	110	x	-	x	x	x
Div. geb. Zld. Holl.	x	x	2	(2)	238	278	397	358	218	90	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	147	477	364	546	412	493	717	125	x	x
TOTAAL	29	1799	7980	9555	8770	5228	(1575)	4365	2617	455	26	31

x gebied niet geteld
 - geen vogels gezien
 () telling onvolledig

WILDE EEND - Anas platyrhynchos**Verspreiding**

De Wilde Eend is broedvogel van grote delen van Eurazië en Noord-Amerika. Het grootste deel van het broedgebied wordt 's winters verlaten. In sommige delen van het broedgebied verplaatsen de vogels zich slechts in geringe mate, bijvoorbeeld in West-Europa (Cramp & Simmons 1977).

In Nederland overwinteren naast standvogels vooral broedvogels uit Noordwest-Rusland, Scandinavië, Finland, het Baltische gebied, Noord-Duitsland en Denemarken. Deze vogels trekken in geringe mate door, zuidelijk tot Noord-Spanje (Cramp & Simmons 1977).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Wilde Eend per gebied.
Winter population of Mallard *Anas platyrhynchos* per area.

gebied/area	winter aantal	Zw. Zee + M. Zee W-Afrika	NW-Europa	Nederland	bron/reference
NW-Europa + Zw. Zee + M. Zee	3.000.000	100 %	*	*	Atkinson-Willes 1976
NW-Europa	1.500.000	50 %	100 %	*	Atkinson-Willes 1976
Nederland 1976-80	300.000	10 %	20 %	100 %	Van den Bergh 1981
Deltagebied 1976-80	67.000	2 %	4 %	22 %	dit rapport

De Wilde Eend is de talrijkste eendesoot in Europa. In Nederland werden in de jaren 1976-80 in januari gemiddeld 300.000 Wilde Eenden geteld, met de grootste aantallen in het IJsselmeergebied, in het Waddengebied, de eendenkooien en het Deltagebied (Van Bergh 1981).

In Nederland broeden naar schatting 250.000-400.000 paar Wilde Eenden (Teixeira 1979), waarvan 4.000-8.000 in Zeeland (Meininger 1977).

Voorkomen in het Deltagebied

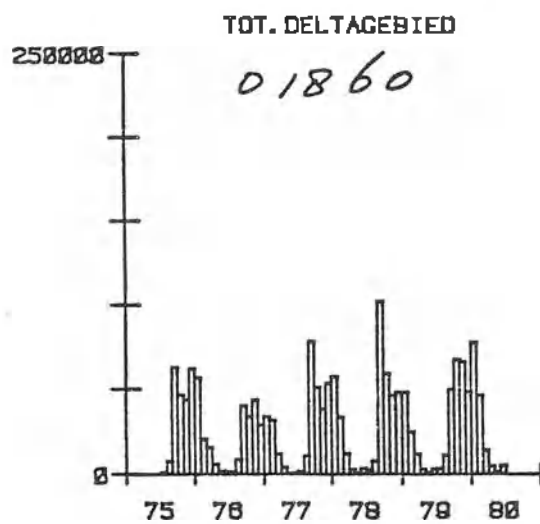
Behalve een talrijke broedvogels is de Wilde Eend in het Deltagebied ook een doortrekker en wintergast in grote aantallen.

Tijdens en direct na de broedtijd verzamelen grote aantallen Wilde Eenden - vooral mannetjes - zich op ruipaatsen, waar gedurende enkele weken de vleugelrui wordt doorgemaakt. Hierbij wordt het vliegvermogen geheel verloren. In het Deltagebied zijn ruigebieden vooral gelegen in rustige gebieden met dichte oeverbegroeiing, zoals allerlei binnendijkse kreken, langs Haringvliet, Hollandsch Diep en in de Biesbosch. Ook in de Grevelingen worden de laatste jaren in de ruitijd in mei en juni rond de 200 exemplaren waargenomen (Beijersbergen & Van den Bergh 1980).

Opgemerkt wordt dat de meeste gebieden gedurende de zomermaanden niet zijn geteld, zodat geen goed beeld bestaat van de dan aanwezige aantallen. De grootste aantallen worden gezien in september (gemiddeld 83.000). Vooral Haringvliet, Grevelingen en Veerse Meer herbergen in het najaar grote aantallen, terwijl hier in de loop van de winter een afname plaatsvindt. Op de getijdewateren zijn de gedurende de hele winter grote aantallen aanwezig, met een maximum in januari. In februari en maart nemen de aantallen snel af.

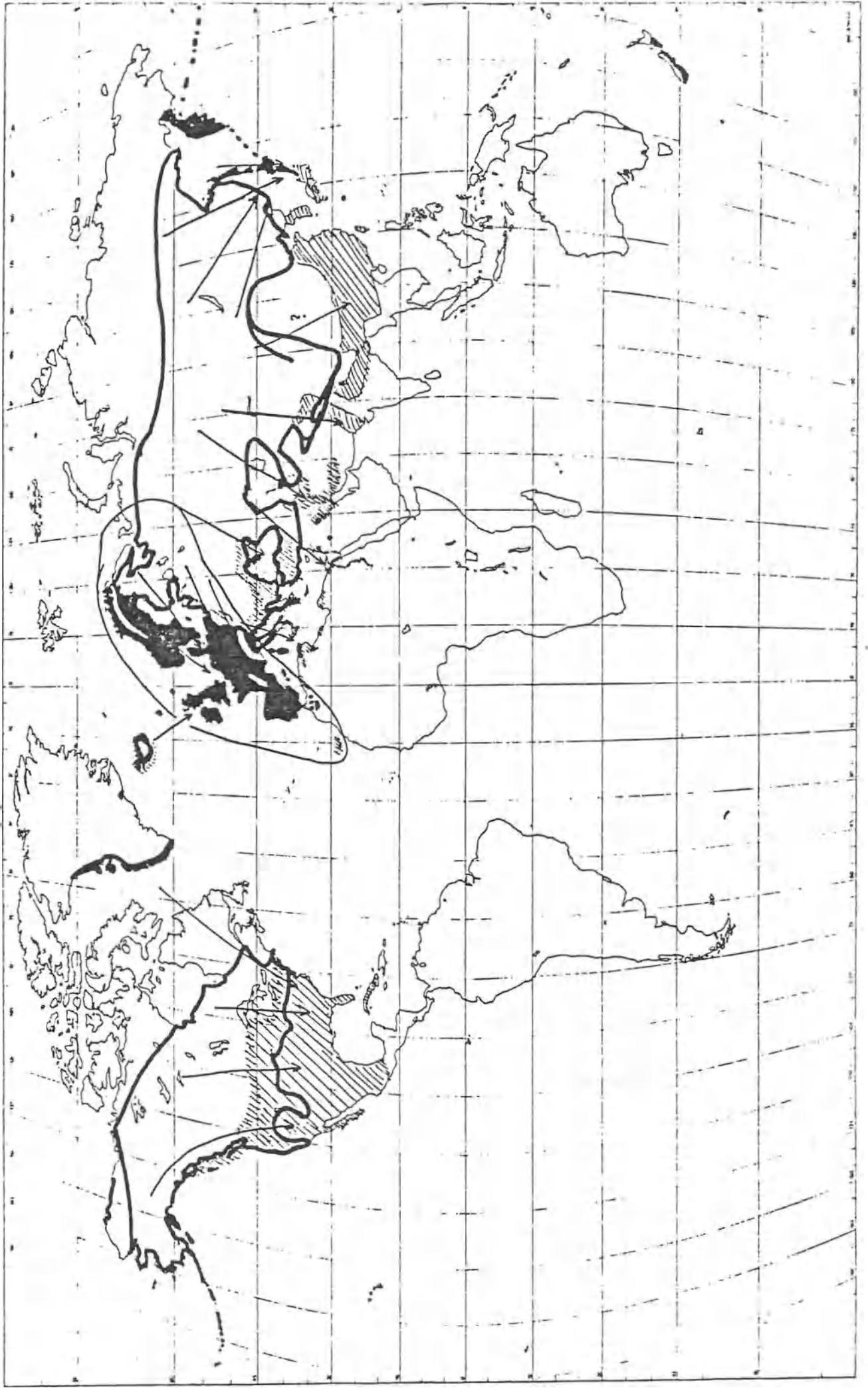
Veel Wilde Eenden die worden geteld op de grote Deltawateren maken maar ten dele gebruik van deze gebieden als fourageerplaats. Vermoedelijk trekt een groot deel van deze vogels 's nachts naar

binnendijkse gebieden om te forageren op akkers.



Wilde Band
grassland of

Cramp & Simmons (1977)
Elliott & McClure (1974)
Ali & Ripley (1970)



01860

tabel 1. WILDE ZEND - *Anas platyrhynchos*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	128	575	937	1150	1275	381	275	21	x	x
Maringsvliet	436	3107	4698	9717	3532	8420	4875	1836	1212	486	964	x
Hollands Diep	21	1080	4011	2491	1089	8160	4038	500	296	151	209	x
Biesbosch	x	x	5250	(1350)	(1640)	(3500)	(4900)	(4300)	3000	(1500)	(-)	x
Krammer-Volkerak	x	x	863	(415)	1255	(428)	4902	(-)	(81)	(47)	x	x
Grevelingen	546	3526	17525	7120	14859	10795	3530	1328	718	324	809	1756
Oosterschelde	x	x	6205	4733	7661	8615	8792	5331	4251	1073	x	x
Veerse Meer	x	x	9895	6115	3480	11720	10194	1305	608	337	x	x
Westerschelde	x	x	13984	7543	3782	5081	9372	(2138)	2802	1045	x	x
Voordelta	x	x	27	x	307	x	668	x	x	x	4	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(4701)	220	(155)	375	120	40	173	(-)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	(6403)	(5129)	(4038)	(4461)	(3431)	(2337)	(1241)	x	x
TOTAAL	1003	7713	63049	46682	43826	62282	57127	20590	15753	6225	1986	1756
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(52)	175	628	493	943	225	149	(19)	x	x
Maringsvliet	258	857	2966	5180	7540	3675	3700	3594	861	789	x	x
Hollands Diep	x	3444	1500	1489	4271	3060	1930	2822	505	228	x	x
Biesbosch	x	x	(2400)	3070	3878	4311	6105	6655	2866	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(228)	(500)	(823)	(420)	(158)	(250)	(68)	(96)	x	x
Grevelingen	1209	4578	32982	6854	3715	3398	3982	3544	436	398	308	552
Oosterschelde	x	x	x	3340	7930	4594	7536	5768	1939	789	x	x
Veerse Meer	x	x	x	6741	4451	1834	3261	1592	704	207	x	x
Westerschelde	x	x	x	(2277)	(1961)	(2547)	(1748)	(1995)	(817)	(170)	x	x
Voordelta	x	x	x	102	72	789	210	-	50	4	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(162)	(260)	840	779	1036	528	323	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	(3906)	(7635)	(2977)	(3253)	(4686)	(3318)	(1431)	x	x
TOTAAL	1467	8879	40290	33894	43744	28877	33862	31659	12036	4131	308	552
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	135	516	444	752	421	888	195	x	x	x
Maringsvliet	x	x	18201	8461	2651	11595	9405	2307	1101	x	x	x
Hollands Diep	x	x	4616	1668	680	755	5280	2115	245	x	x	x
Biesbosch	x	x	3752	3709	4973	3970	6314	4675	1344	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	(871)	(180)	1086	(750)	871	(15)	x	x	x
Grevelingen	1701	10752	10863	17765	4065	2910	7279	2344	611	293	553	3471
Oosterschelde	x	x	11668	4199	5323	7575	6304	4575	2330	943	x	x
Veerse Meer	x	x	12911	x	5385	6936	5301	2384	606	85	x	x
Westerschelde	x	x	3984	2338	(2029)	(3742)	(4115)	(3223)	(1112)	(490)	(14)	(170)
Voordelta	-	-	60	84	447	620	700	12	40	-	4	3
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	720	684	398	752	1397	1330	510	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	11456	11101	12026	12964	10407	8785	4022	1090	x	x
TOTAAL	1701	10752	78366	51396	38601	53657	57673	33509	12131	2901	571	3644
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(21)	x	(66)	630	450	(-)	300	x	x	x
Maringsvliet	x	x	9394	7637	7720	8712	5473	3045	2575	x	x	x
Hollands Diep	x	x	55	3641	3866	3810	4505	1100	294	x	x	x
Biesbosch	x	x	(1600)	(1900)	(1950)	(1500)	(5500)	(400)	(1900)	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	1102	1867	1967	(884)	667	(30)	145	(5)	(2)	(276)
Grevelingen	1559	4211	38406	8277	4986	5838	227	1994	817	321	196	1771
Oosterschelde	504	2147	4172	4388	3927	5772	6455	4481	1870	1312	563	1321
Veerse Meer	x	x	12499	10894	4445	4443	5117	1107	32	66	x	x
Westerschelde	(200)	(1500)	12481	7035	4284	5357	(3409)	4178	1011	567	x	x
Voordelta	-	-	240	104	1110	444	1159	78	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(439)	586	1291	(315)	1465	889	(59)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	21705	13480	11981	10688	13950	7604	2853	1137	x	x
TOTAAL	2263	7858	102114	59809	46331	48393	48377	24906	11856	3408	761	3368
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	15	17	306	315	610	414	208	15	x	x
Maringsvliet	x	x	10738	3820	6274	6829	4928	4837	1569	(225)	x	x
Hollands Diep	x	x	1607	1235	1543	(110)	2375	1740	466	233	x	x
Biesbosch	x	x	(1050)	x	(2000)	(1200)	(4200)	(4400)	(750)	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	330	(400)	903	934	1454	3383	1541	723	141	437	338
Grevelingen	2106	9332	7497	16316	3381	3323	3448	3643	779	300	174	1353
Oosterschelde	1425	1543	3546	8500	9410	6479	8393	5330	1891	610	546	1228
Veerse Meer	x	x	6776	10731	15538	x	9609	2163	304	501	x	x
Westerschelde	x	x	(2405)	8211	3650	6093	17485	5124	1917	369	403	2382
Voordelta	x	x	x	x	232	x	3020	x	10	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	612	619	1583	1044	3371	1328	1100	398	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	15286	17463	21485	21665	16965	15924	4475	2027	x	x
TOTAAL	3531	11205	49932	67815	66336	48512	77790	46444	14192	5019	1560	5302

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien
() telling onvolledig

PIJLSTAART - *Anas acuta*Verspreiding

De Pijlstaart is broedvogel van grote delen van Eurazië en Noord-Amerika. Het broedgebied wordt 's winters vrijwel geheel verlaten. De soort heeft een zeer ingewikkeld trekpatroon, dat bovendien voor mannetjes en vrouwtjes verschillend is. Broedvogels van Scandinavië, Finland, het Baltische gebied, Noord-Rusland, oostelijk tot Noordwest-Siberië (Omsk) trekken in zuidwestelijke richting om in Nederland en op de Britse eilanden te overwinteren. Kleine aantallen atrekken door naar Frankrijk, Spanje, Portugal en West-Afrika. In Nederland komen ook vogels voor, die afkomstig zijn van de ruigebieden in de Wolgadelta en van het Noordkaspische gebied (Cramp & Simmons 1977). De belangrijkste trekwegen volgen de kustgebieden, maar in het voorjaar trekken vrij grote aantallen die in Zuidwest-Europa hebben overwinterd over land naar de broedgebieden (Bauer & Glutz von Blotzheim 1968). Deze zogenaamde "schleifenzug" lijkt door Nederlandse gegevens te worden bevestigd: in de Waddenzee en het Deltagebied worden de grootste aantallen Pijlstaarten gezien in het najaar, in het gebied van de Grote Rivieren is dit echter in het voorjaar het geval (Smit & Wolff 1980, Van den Bergh et al. 1979).

Populatie

De broedpopulatie van de westelijke U.S.S.R. wordt geschat op 316.000 paar (Cramp & Simmons 1977). De winterpopulatie van Noordwest-Europa omvat 75.000 vogels (Scott 1980), de Zwarte Zee-Middellandse Zee populatie minstens 250.000 (Atkinson-Willes 1976). Verder overwinteren grote aantallen (250.000) in Afrika ten zuiden van de Sahara, vooral in Senegal en Mali (Scott 1980, Atkinson-Willes 1976).

Tabel Winterpopulatie van de Pijlstaart per gebied.
Winter population of Pintail *Anas acuta* per area.

gebied/area	winteraantal	ZZee + MZ + NW-Eur.	NW-Europa	Nederland	bron/reference
NW-Eur. + zw.Zee + MZee	325.000	100 %	*	*	Scott 1980
NW-Europa	75.000	23 %	100 %	*	Scott 1980
Nederland 1976-1980	12.600	4 %	17 %	100 %	Van den Bergh 1981
Deltagebied 1976-1980	8.750	3 %	12 %	70 %	dit rapport

Buiten het Deltagebied overwinteren in Nederland slechts enkele duizenden Pijlstaarten in de Waddenzee en honderden in de rest van het land (Van den Bergh 1981).

Voorkomen in het Deltagebied

De laatste jaren is de Pijlstaart een regelmatige broedvogel van het Deltagebied met 10-15 paar. In geheel Nederland broeden 45-75 paar (Teixeira 1979).

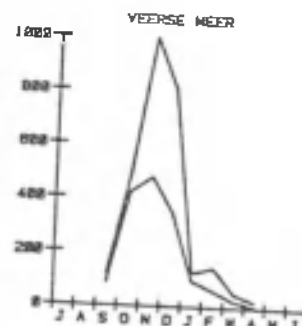
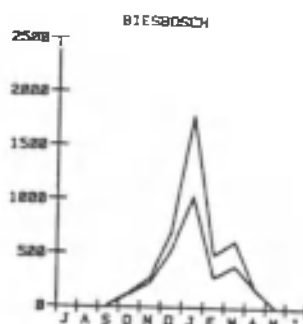
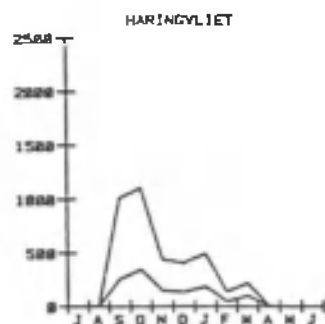
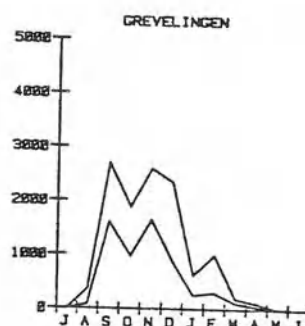
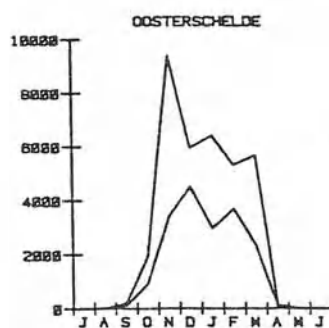
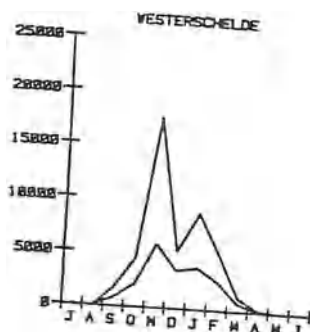
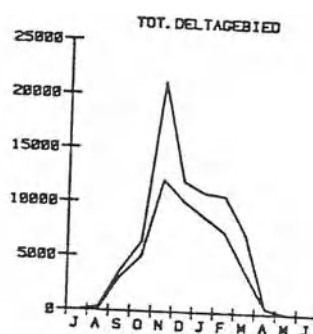
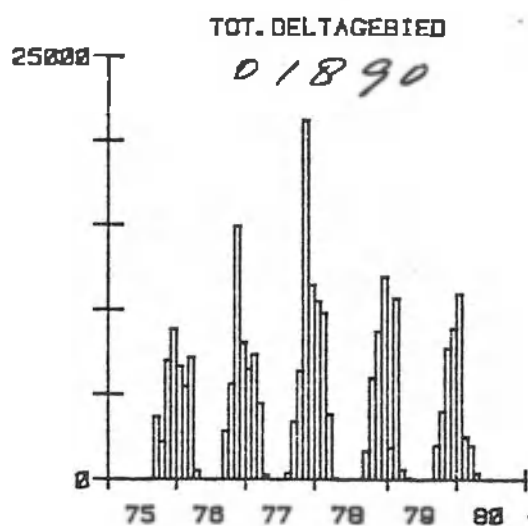
Van mei t/m augustus zijn slechts zeer weinig Pijlstaarten in de Delta aanwezig. In de loop van september beginnen de aantallen toe te nemen, met name op de Grevelingen, waar dan vaak duizenden exemplaren fourageren op de zeegrasvelden. In de Grevelingen nemen de aantallen in de loop van de winter af, terwijl er dan op de Oosterschelde en de Westerschelde tot in november een toename plaatsvindt van de aantallen, die tot in februari op een hoog niveau blijven. De grootste

aantallen zijn in het Deltagebied aanwezig in november, wanneer blijkbaar de meeste doortrek plaatsvindt. Het Deltagebied bereikt zijn piekaantal een maand eerder dan Groot-Brittannië en Ierland het continent naar de Britse Eilanden tot in december. Dit zou kunnen duiden op trek van (Prater 1981a).

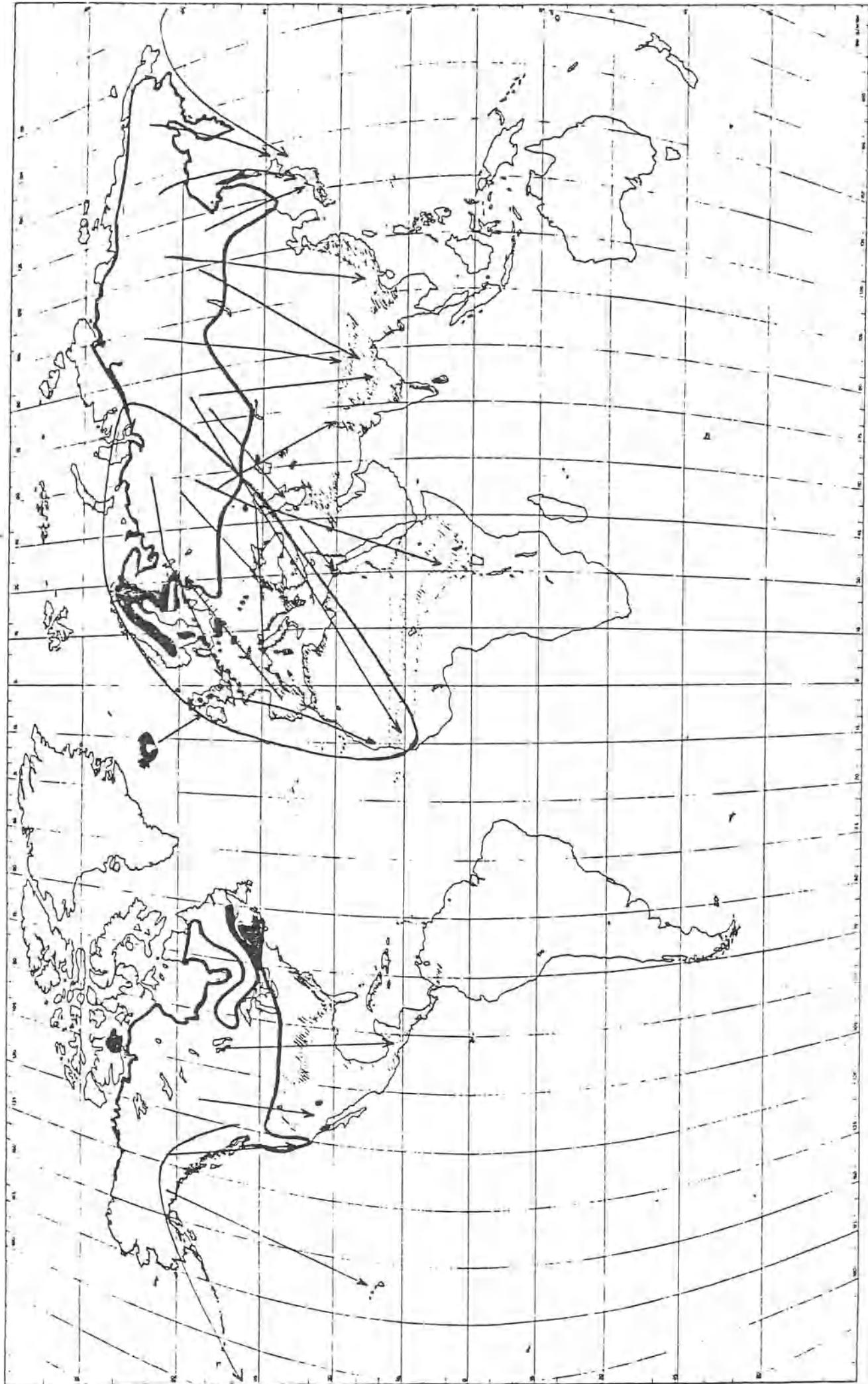
Bij de januari-tellingen van 1976 t/m 1980 werden in het Deltagebied maximaal 11.000 en gemiddeld 8.750 Pijlstaarten geteld, hetgeen beduidend minder is dan de ruim 19.000, die in januari 1975 werden geteld (Saeijs & Baptist 1977). Het door Van den Bergh et al. (1978) genoemde aantal van 26.500 in januari 1975 lijkt ons onjuist. In januari 1967 werden in het Deltagebied slechts 4.100 Pijlstaarten geteld (Wolff 1968).

De belangrijkste gebieden voor de Pijlstaart zijn het oostelijk deel van de Westerschelde (met name Saeftinge) en de kom van de Oosterschelde.

In februari en maart nemen de aantallen in het Deltagebied af. Een voorjaarspiek is in de meeste gebieden niet of nauwelijks aantoonbaar. In de loop van april en begin mei verdwijnen de laatste Pijlstaarten, behalve het geringe aantal broedvogels.



01890 Polstart, seabird of
Campan Simon, 1977
Lippas & Lill, 1972
Ellis & McInnes, 1974
Ali & Riebel, 1978



OOSTERSCHELDE
 WESTERSCHELDE
 KRAAMER-VOLKER
 GREVELINGEN
 OVERIGE GEBIEDEN

A horizontal number line with arrows at both ends. It has tick marks labeled 0, 20, 40, 60, 80, and 100.

01990

JUL AUG SEP OCT NOV DEC JAN FEB MRT APR MEI JUN

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	46	87	83	39	85	74	79	-	x	x
Haringvliet	-	5	20	116	227	111	108	141	162	2	-	x
Hollands Diep	-	-	-	3	14	4	2	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	(90)	700	830	490	620	174	(-)	x
Krammer-Volkerak	x	x	38	(-)	(-)	9	332	(25)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	-	-	2582	792	2592	1026	43	238	198	63	2	-
Oosterschelde	x	x	178	316	486	2667	2797	3651	5689	140	x	x
Veerse Meer	x	x	-	470	335	808	102	21	52	23	x	x
Westerschelde	x	x	813	240	3134	3500	2343	813	327	125	x	x
Voordelta	x	x	7	x	27	x	-	x	x	x	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	(-)	(-)	(-)	3	(1)	(-)	(-)	(-)	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	(-)	(10)	(-)	(1)	(20)	41	(-)	x	x
TOTAAL	-	5	3684	2224	6998	8867	6644	5473	7168	527	2	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	60	62	147	80	175	83	10	-	x	x
Haringvliet	-	-	55	57	437	405	268	-	217	6	x	x
Hollands Diep	x	-	(-)	47	33	38	1	120	12	-	x	x
Biesbosch	x	x	25	97	183	487	1788	174	522	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	12	21	(-)	(2)	238	143	70	(2)	x	x
Grevelingen	-	-	2702	1065	786	417	342	207	132	113	1	-
Oosterschelde	x	x	x	1283	9384	4160	1225	4571	2155	14	x	x
Veerse Meer	x	x	x	336	225	97	125	110	40	1	x	x
Westerschelde	x	x	x	2618	3642	2271	2006	1870	1260	113	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	20	160	-	7	-	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	(-)	12	16	60	111	14	2	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	(9)	90	29	19	51	46	2	x	x
TOTAAL	-	-	2854	5607	14943	8066	6458	7343	4473	271	1	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	81	110	145	109	101	x	x	x
Haringvliet	x	x	1010	1103	30	40	494	74	48	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	70	-	-	1	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	6	140	271	391	480	175	33	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	(-)	(4)	(-)	(1)	(-)	(2)	x	x	x
Grevelingen	2	365	293	1870	965	470	623	1003	115	21	-	-
Oosterschelde	x	x	211	1946	1827	4731	6418	1652	2463	16	x	x
Veerse Meer	x	x	118	x	225	203	102	147	23	-	x	x
Westerschelde	x	x	1764	1305	17548	5285	2172	4475	981	30	(-)	(-)
Voordelta	-	-	-	-	101	-	-	-	20	-	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	(-)	(-)	48	(1)	17	(-)	(-)	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	3	50	230	57	163	25	-	x	x
TOTAAL	2	365	3402	6367	21220	11461	10509	9799	1831	69	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	115	130	-	(-)	3	x	x	x
Haringvliet	x	x	200	214	26	114	4	18	40	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	20	30	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	(1)	(16)	(95)	(55)	(2)	(30)	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(-)	(6)	9	20	53	56	(1)	-	-	-
Grevelingen	-	-	611	401	1702	2334	60	64	79	46	2	-
Oosterschelde	6	8	18	289	3568	5040	(938)	5326	367	42	7	1
Veerse Meer	x	x	121	490	611	282	31	17	6	-	x	x
Westerschelde	(-)	(-)	760	4502	2655	3876	(747)	5212	77	1	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	35	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	(-)	(-)	(-)	(1)	(-)	(-)	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	65	26	18	7	5	12	4	x	x
TOTAAL	6	8	1710	5968	8748	11974	1896	10700	615	93	9	1
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	38	-	-	-	14	2	x	x
Haringvliet	x	x	4	36	10	4	58	7	37	(-)	x	x
Hollands Diep	x	x	-	20	16	-	-	130	6	20	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	x	(20)	(40)	(150)	(160)	(65)	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	10	202	190	66	175	45	95	-	1
Grevelingen	-	15	1845	721	2152	181	211	7	14	2	-	-
Oosterschelde	5	5	79	817	1839	5961	1469	1339	1030	106	5	-
Veerse Meer	x	x	105	395	997	x	126	17	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	(-)	2012	2406	2534	8837	653	788	160	2	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	21	x	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	2	-	16	2	13	34	-	(-)	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	3	46	4	11	15	18	8	x	x
TOTAAL	5	20	2035	4014	7742	8916	10962	2537	2017	193	7	1

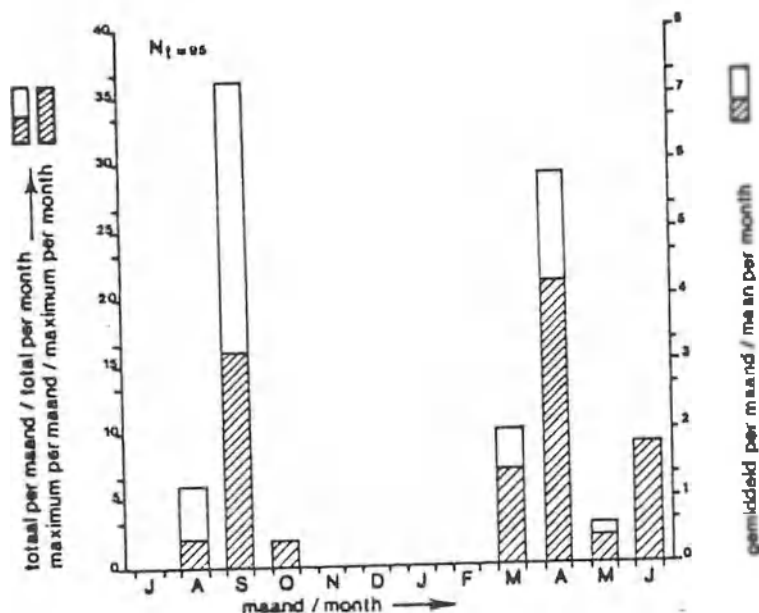
x gebied niet geteld
- geen vogels gezien

ZOMERTALING - *Anas querquedula*

De Zomertaling is in het Deltagebied een schaarse broedvogel, waarvan de aantallen de laatste jaren sterk zijn verminderd. Een vermindering van het aantal broedende Zomertalingen is ook elders in Nederland geconstateerd (Teixeira 1979, Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland 1981). Het is een zomergast, die in Afrika ten zuiden van de Sahara overwintert (Cramp & Simmons 1977).

In onze streken worden de eerste Zomertalingen in het voorjaar gezien vanaf begin maart. Doortrek vindt plaats tot in mei. Reeds in juni worden vogels gezien op plaatsen waar ze niet broeden. De najaarstrek vindt vooral plaats in augustus en september. Dan zijn in het hele Deltagebied kleine aantallen waar te nemen, vooral op binnenwateren.

Het staat vast dat deze soort ook als doortrekker sterk in aantal is afgenomen. Maebe & Van der Vloet (1956) noemen voor Saeftinge in het najaar (vooral augustus) aanzienlijke groepen (110, 150, 320 ex.) tussen Wilde Eenden en Wintertalingen. Dergelijke aantallen worden tegenwoordig nimmer meer gezien.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Zomertalingen in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Garganey *Anas querquedula* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	2	x	x
Voerdelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	4	x	x
TOTAAL	-	2	15	-	-	-	-	-	-	6	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	4	2	-	-	-	-	2	2	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	1	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	4	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	4	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voerdelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	1	14	x	x
TOTAAL	5	2	15	2	-	-	-	-	7	21	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Voerdelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voerdelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	2	16	-	-	-	-	-	-	-	1	9
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voerdelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	2	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	2	-	x	x
TOTAAL	-	2	-	-	-	-	-	-	2	2	2	-

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien

SLOBEEND - *Anas clypeata***Verspreiding**

De Slobeend is broedvogel van de gematigde gebieden op het noordelijk halfrond. Het grootste deel van de populatie is trekvogel. De Westeuropese broedvogels overwinteren vooral in Zuid-Frankrijk, Spanje, Portugal, Italië en Noordwest-Afrika. Broedvogels van Scandinavië, Finland en Noord- en West-Rusland trekken in het najaar in westelijke tot zuidwestelijke richting, vooral naar Nederland, Groot Brittannië en Ierland. Een deel van deze vogels trekt verder naar Frankrijk en Noord-Spanje (Cramp & Simmons 1977). Grote aantallen Russische broedvogels overwinteren rond de Middellandse Zee, de Zwarte Zee en in Noord-Afrika (Scott 1980).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Slobeend per gebied.
Winter population of Shoveler *Anas clypeata* per area.

gebied/area	winteraantal	NW-Europa + Zw.Zee + M.Zee	NW-Europa	Nederland	bron/reference
NW-Eur. + Zw.Zee + M.Zee	270.000	100 %	*	*	Scott 1980
NW-Europa	20.000	7 %	100 %	*	Scott 1980
Nederland	3.650	1 %	18 %	100 %	Van den Bergh et al. 1978
Deltagebied	1.580	1 %	8 %	43 %	Van den Bergh 1981

De Noordwesteuropese broedpopulatie wordt geschat op ongeveer 25.000 paar (Scott 1980) waarvan 9.000-12.000 in Nederland (Teixeira 1979). In Zeeland broeden 150-250 paar (Meininger 1977).

Het aantal in Nederland overwinterende Slobeenden is sterk afhankelijk van het voorkomen van vorst. In januari 1978 (zachte winter) werden ruim 6.900 exemplaren geteld, terwijl in januari 1979 (strengere winter) slechts 1.600 exemplaren werden geteld (Van den Berg 1981).

Voorkomen in het Deltagebied

De Slobeend is een weinig talrijke broedvogel van het Deltagebied. De aantallen in mei, juni en juli zijn dan ook gering. In augustus beginnen de aantallen toe te nemen onder invloed van doortrek. Op de Grevelingen en het Veerse Meer (Middelplaten), zijn de aantallen het grootst in september en oktober. Op de Oosterschelde daarentegen blijven de aantallen in de winter toenemen tot een piek in december; daarna nemen de aantallen ook hier af. De kom van de Oosterschelde is het belangrijkste overwinteringsgebied voor deze soort in de Delta met gemiddeld 900 en maximaal ruim 1.700 vogels in januari. De januari-aantallen in het Deltagebied zijn variabel en afhankelijk van het voorkomen van vorst (tabel).

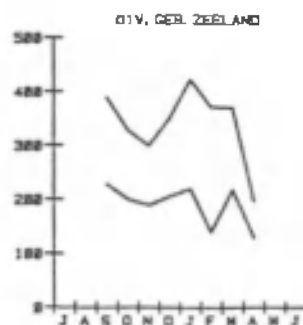
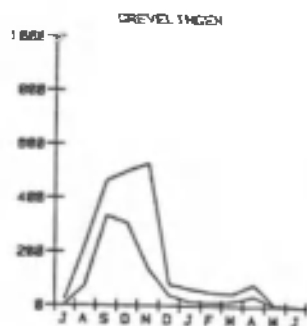
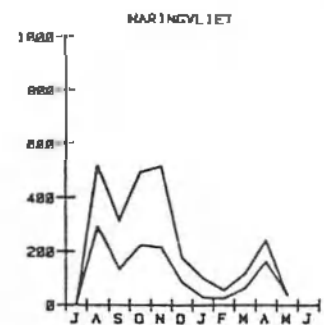
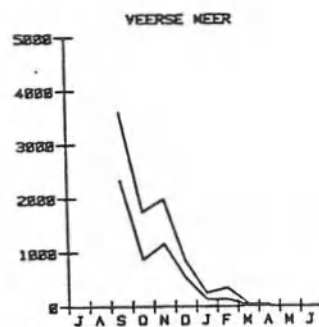
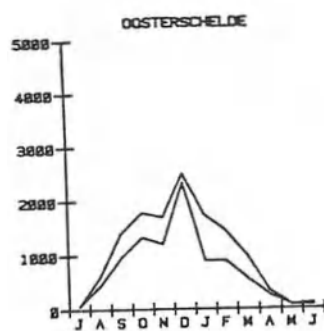
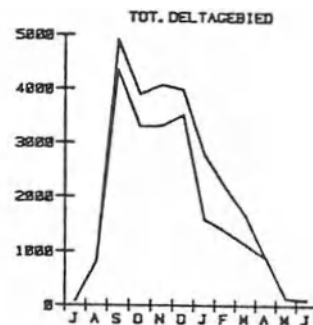
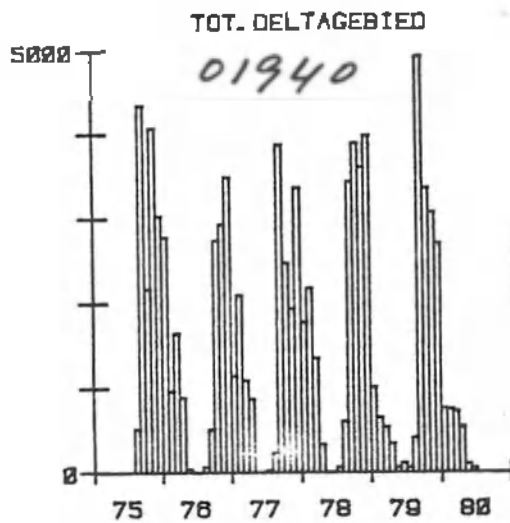
Tabel

Getelde aantal Slobeenden in het Deltagebied in januari
1967-80.

Numbers of Shoveler *Anas clypeata* counted in the Delta area
in January 1967-80.

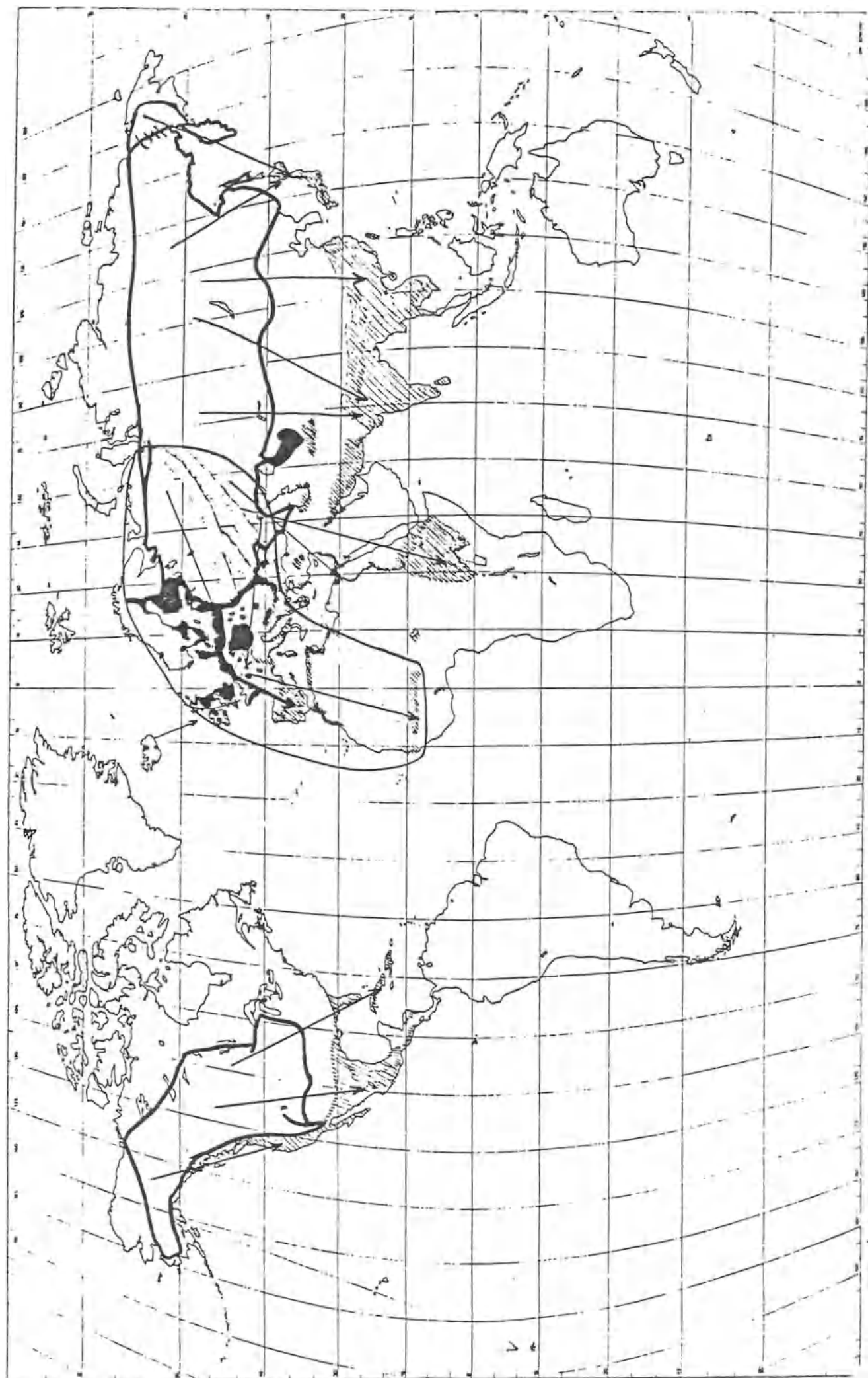
jaar/year	aantal	bron/reference
januari 1967	410	Wolff 1967
januari 1973	1.000	Saeijs & Baptist 1977a
januari 1975	1.600	dit rapport
januari 1976	2.800	dit rapport
januari 1977	1.100	dit rapport
januari 1978	1.800	dit rapport
januari 1979	1.000	dit rapport
januari 1980	760	dit rapport

Weg en doortrek vindt vooral plaats in maart en april, maar van een duidelijke voorjaarspiek is geen sprake. Er zijn aanwijzingen dat een deel van de vogels die in het najaar via West-Europa trekken, in het voorjaar een meer rechtstreekse, oostelijker route naar de broedgebieden volgt (Cramp & Simmons 1977).



01940

geobased on:
Crompton & Simmons (1977)
Lippin & Latta (1972)
Ali & Rapp (1978)
Elliott & Moore (1974)



1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	4	9	10	4	-	60	-	16	x	x
Haringvliet	2	517	40	493	119	23	21	20	118	64	37	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	66	3	2	-	2	4	x
Biesbosch	x	x	(43)	(15)	(41)	(9)	(39)	(19)	70	150	(-)	x
Krammer-Volkerak	x	x	15	-	-	-	2	-	-	2	x	x
Gravelingen	-	3	359	154	529	80	62	-	-	25	4	4
Oosterschelde	x	x	1395	681	1644	2322	1714	704	982	330	x	x
Veerse Meer	x	x	2307	109	1341	375	86	-	12	6	x	x
Westerschelde	x	x	169	202	265	(22)	308	83	87	74	x	x
Voordelta	x	x	2	x	-	x	60	x	x	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	10	50	50	50	50	-	(12)	(-)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	257	75	84	422	74	370	197	x	x
TOTAAL	2	520	4344	2170	4076	1035	2787	962	1651	886	45	4
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	28	17	-	-	-	-	-	9	x	x
Haringvliet	-	66	312	311	241	36	6	55	98	242	x	x
Hollands Diep	x	-	-	26	81	37	6	19	37	10	x	x
Biesbosch	x	x	(9)	(60)	80	169	64	40	152	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	2	1	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	4	161	267	38	5	6	8	47	82	1	-
Oosterschelde	x	x	x	1065	1691	2291	655	1422	383	318	x	x
Veerse Meer	x	x	x	648	490	647	250	169	49	28	x	x
Westerschelde	x	x	x	(8)	(14)	(55)	(21)	(16)	(24)	(48)	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	24	2	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(3)	(14)	67	(29)	(13)	(-)	25	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	328	233	203	122	371	277	134	x	x
TOTAAL	-	70	513	2744	2937	3497	1145	2100	1092	871	1	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	24	28	12	12	-	153	1	x	x	x
Haringvliet	x	x	64	92	93	176	101	9	66	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	2	-	-	-	1	2	x	x	x
Biesbosch	x	x	190	195	148	84	188	69	24	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Gravelingen	25	227	465	478	49	61	4	50	7	10	2	-
Oosterschelde	x	x	909	1395	492	2316	813	1457	796	184	x	x
Veerse Meer	x	x	1764	x	836	264	234	345	26	7	x	x
Westerschelde	x	x	66	(3)	(25)	94	56	(23)	148	37	(-)	(-)
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(6)	88	(36)	49	37	-	34	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	389	199	246	315	342	76	243	99	x	x
TOTAAL	25	227	3877	2480	1937	3371	1775	2183	1357	337	2	4
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(-)	x	(4)	-	-	(-)	44	x	x	x
Haringvliet	x	x	204	52	100	56	-	3	11	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	28	30	-	-	2	x	x	x
Biesbosch	x	x	(42)	(21)	(6)	(12)	(6)	(-)	(19)	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	14	2	-	-	-	-	-	3
Gravelingen	2	3	384	134	47	16	-	6	17	41	4	3
Oosterschelde	65	604	777	1721	(934)	2508	845	562	316	169	59	112
Veerse Meer	x	x	1683	1750	1997	844	2	60	1	2	x	x
Westerschelde	(-)	(-)	170	31	82	60	34	19	25	31	x	x
Voordelta	-	-	-	-	90	40	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	9	18	(10)	65	(4)	(-)	(12)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	173	171	299	350	123	8	98	104	x	x
TOTAAL	67	607	3442	3898	3611	3983	1014	658	545	347	63	118
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	2	-	-	-	-	-	8	x	x
Haringvliet	x	x	42	167	516	138	18	39	23	(11)	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	3	-	-	-	5	18	x	x
Biesbosch	x	x	(23)	x	(35)	(33)	(54)	(41)	(20)	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	10	-	10	-	60	-	16	90	6	7	6
Gravelingen	-	138	305	500	27	34	6	-	20	32	7	-
Oosterschelde	62	270	745	1783	967	2255	419	350	322	243	73	19
Veerse Meer	x	x	3594	763	1167	x	70	87	5	7	x	x
Westerschelde	x	x	(47)	76	79	74	60	16	81	40	18	30
Voordelta	x	x	x	x	-	x	34	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	40	(17)	186	(38)	15	41	57	66	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	121	45	91	75	88	164	102	114	x	x
TOTAAL	62	418	4917	3363	3071	2707	764	754	725	545	105	55

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

Label . ZWEMMEND ONGEDETERMINEERD - *Anas spec.*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	3650	2400	-	800	950	150	1200	100	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	200	-	-	-	250	-	600	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	800	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	1200	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	2105	500	22	300	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	-	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	400	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	4650	2400	-	2000	3705	650	1822	400	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	90	20	-	90	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	1000	1985	-	-	200	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	2000	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	70	-	-	-	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	1090	2005	-	160	2200	-	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	21000	-	-	300	300	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	600	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	100	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	21000	-	-	300	1000	-	-	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	350	-	-	204	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	750	-	2410	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	750	350	2410	-	204	-	-	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	2180	-	-	991	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	540	-	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	-	-	x	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	2180	-	540	991	-	-	-	-	-

x gebied niet geteld
 x geen vogels gezien

* 01960

KROONEEND - Netta rufina

De Krooneend is in het Deltagebied een zeldzame wintergast, waarvan tijdens de tellingen de volgende waarnemingen werden verricht:

okt. 1977 1 ex. Oostvoornse Meer c.a.
sept. 1978 2 ex. Baringvliet
jan. 1979 1 ex. Oosterschelde
jan. 1980 1 ex. div. geb. Zeeland

* 02020

WITOOGEEND - Aythya nyroca

De Witoogeend is in het Deltagebied een zeldzame doortrekker en wintergast.

Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen verricht:

sept. 1975 1 ex. Grevelingen	nov. 1979 1 ex. Westerschelde
okt. 1975 1 ex. Oosterschelde	dec. 1979 1 ex. Westerschelde
mrt. 1976 3 ex. Veerse Meer	febr. 1980 1 ex. Westerschelde
nov. 1978 2 ex. Veerse Meer	1 ex. div. geb. Zeeland

01980

TAFELEEND - Aythya ferina

Verspreiding

De Tafeleend is broedvogel van grote delen van het Palearctische gebied. Gedurende de laatste 130 jaar heeft de soort zijn broedgebied in Europa in noordelijke en westelijke richting uitgebreid (Cramp & Simmons 1977).

Ook in Nederland nam de Tafeleend deze eeuw als broedvogel in aantal toe en tegenwoordig broeden er naar schatting 1.000-1.300 paar (Teixeira 1979).

De meeste Tafeleenden verlaten 's winters het broedgebied, maar Nederlandse, Franse en Spaanse broedvogels trekken vermoedelijk maar voor een deel weg. Broedvogels van Denemarken, Scandinavië, Finland, Noord-Duitsland, de Baltische Staten, Polen en Rusland, oostelijk tot 70° OL trekken in westelijk tot zuidwestelijke richting naar de overwinteringsgebieden in Duitsland, Zwitserland, Nederland, Groot-Brittannië, Ierland, Frankrijk, Spanje, Portugal en Noordwest-Afrika (Boyd 1959).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Tafeleend per gebied.
Winterpopulation of Pochard Aythya ferina per area.

gebied/area	winter aantal	NW-Europa + Zw.Zee + M.Zee	NW-Europa	Nederland	bron/reference
NW-Eur. + Zw.Zee + M.Zee	1.000.000	100 %	*	*	Scott 1980
NW-Europa	250.000	25 %	100 %	*	Scott 1980
Nederland	70.000	7 %	28 %	100 %	gebas. op Van den Bergh 1981
Deltagebied	6.000	1 %	2 %	9 %	dit rapport

Het aantal in januari in Nederland getelde Tafeleenden varieerde in de jaren 1975-1980 tussen 29.700 en 115.200. In normale winters is 40-77 % (gem. 55 % aanwezig op het IJsselmeer. In de strenge winter 1978/79 werden in januari slechts 29.700 Tafeleenden geteld, waarvan 1.800 (6 %) op het IJsselmeer, 12.100 (41 %) op de grote rivieren en 8.750 (29 %) in het Deltagebied (Van den Bergh 1981).

Voorkomen in het Deltagebied

De Tafeleend is in Zeeland sinds 1964 in toenemende mate broedvogel. In 1977 broedden er 25-50 paar (Meininger 1977). In het noordelijk Deltagebied broedde de soort al veel eerder, n.l. in 1922 bij Dordrecht en in de jaren dertig met meerdere paren op Voorne (VWG Avifauna West-Nederland 1981). In 1982 broedden er in het Deltagebied 70-81 paar Tafeleenden (Meininger 1983c).

In de maanden mei en juni komt de Tafeleend vooral voor in de broedgebieden. Op veel plaatsen overzomeren kleine aantallen. In juli en augustus worden soms wat grotere groepen gezien op de Grevelingen.

In de loop van augustus neemt de soort op veel plaatsen in het Deltagebied toe en sinds 1972 zijn in het najaar, vooral op het Haringvliet, opmerkelijke aantallen aanwezig. Het gaat hier hoofdzakelijk om mannetjes (90 %), die zich vooral ophouden bij de Ventjagersplaten (Ouweneel 1980). De grootste aantallen zijn hier aanwezig in september en oktober. In tabel is de ontwikkeling van de aantallen in het Haringvliet sinds 1970 geschetst. Deze tabel is mede gebaseerd op Ouweneel (1980), die door een grotere telfrequentie

meestal hogere aantallen heeft vastgesteld dan bij de maandelijkse tellingen die de basis vormen voor dit rapport.

Tabel Maximum geteld aantal Tafeleenden in het Haringvliet in september-november.
Maximum number of Pochard *Aythya ferina* counted in the Haringvliet during September and October.

jaar/year	Ouweneel (1980)	archief RWS-DDMI
1970	150	?
1971	0	?
1972	3.150	1.450
1973	(700)	900
1974	5.250	9.000
1975	10.000	1.400
1976	10.000	8.400
1977	22.500	18.400
1978	17.000	8.100
1979	18.750	11.500

In de loop van de winter nemen de aantallen in het Haringvliet-Hollandsch Diepgebied af tot enkele honderden exemplaren. In de Biesbosch - met name op de Nieuwe Merwede - zijn gedurende enkele jaren in de winter zeer grote aantallen geteld, onder andere 40.000 in januari 1973 (Saeijs & Baptist 1977a) en 13.250 in februari 1976. Sindsdien zijn hier 's winters niet meer dan enkele honderden Tafeleenden aangetroffen.

Op vele binnendijkse kreken zijn ook vaak aanzienlijke aantallen Tafeleenden aanwezig, zowel in het najaar als in de winter. Van belang zijn onder andere Dijkwater en de kreken bij Ouwkerk op Schouwen-Duiveland, Ooster- en Westerschenge op Zuid-Beveland en de kreken bij Veere op Walcheren. Het vermoeden bestaat dat veel vogels, die overdag op de binnendijkse kreken aanwezig zijn, 's nachts fourageren op Grevelingen en Veerse Meer. De incidenteel getelde grote aantallen op de Grevelingen hebben betrekking op vogels die bij verstoring het Dijkwater verlaten.

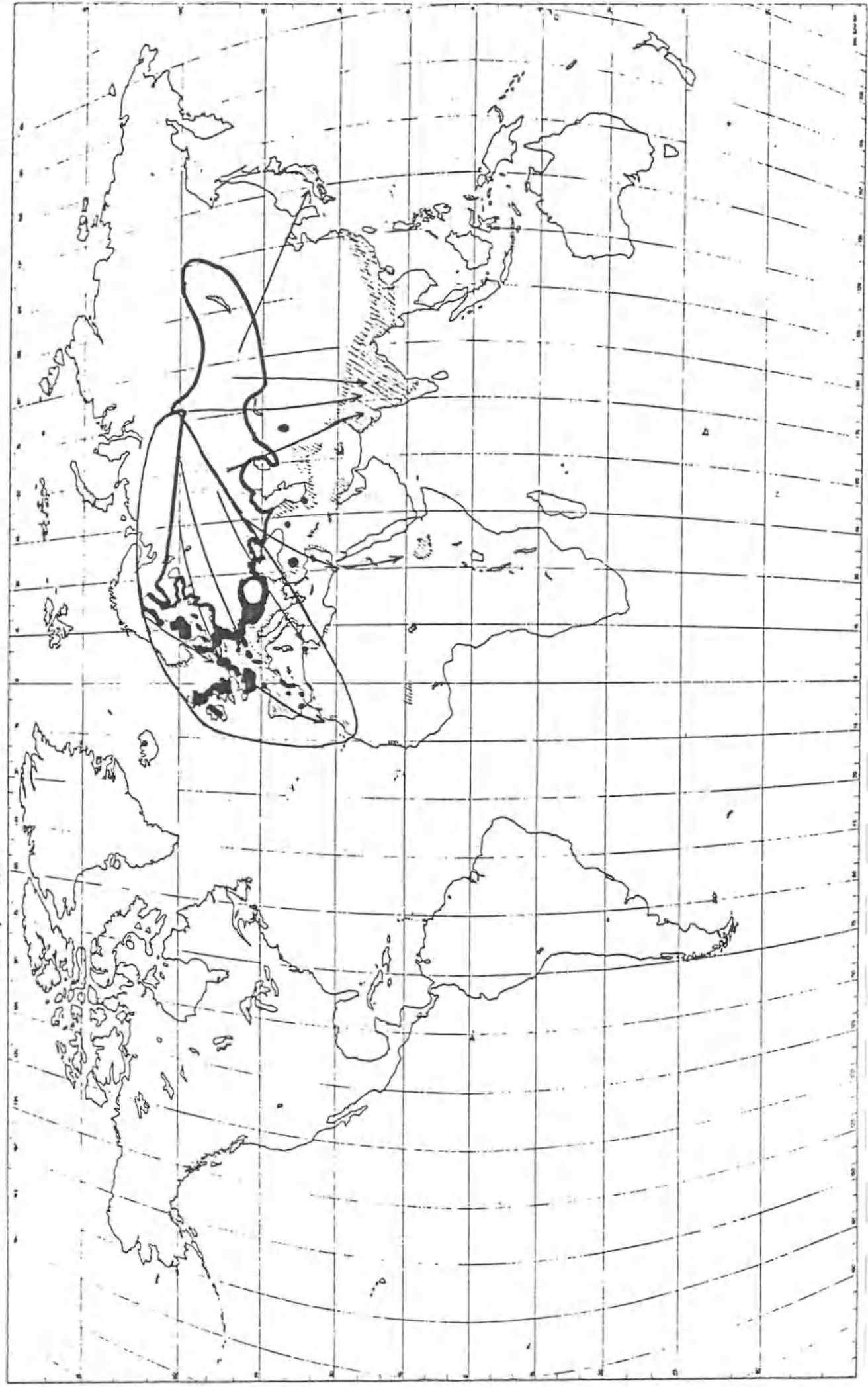
Op de getijdewateren komt de soort nauwelijks voor.

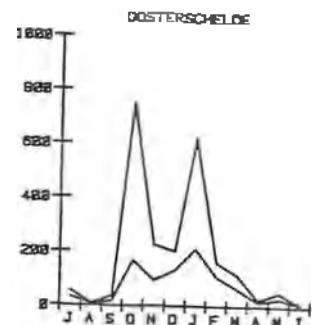
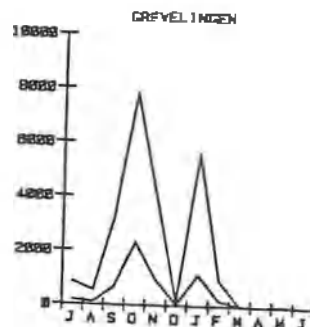
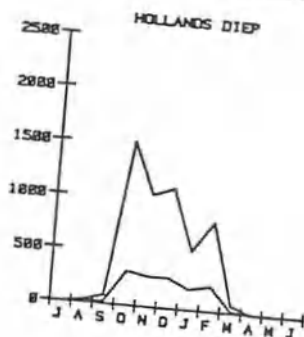
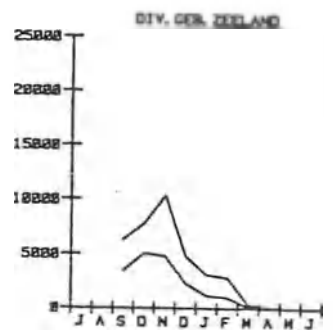
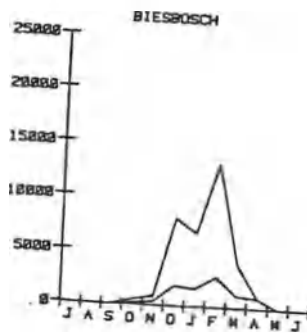
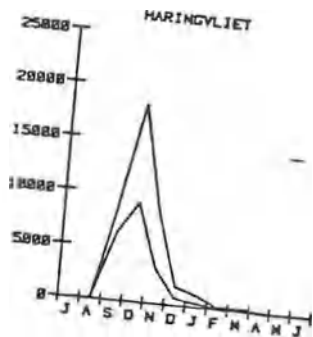
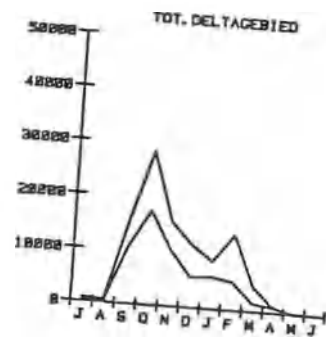
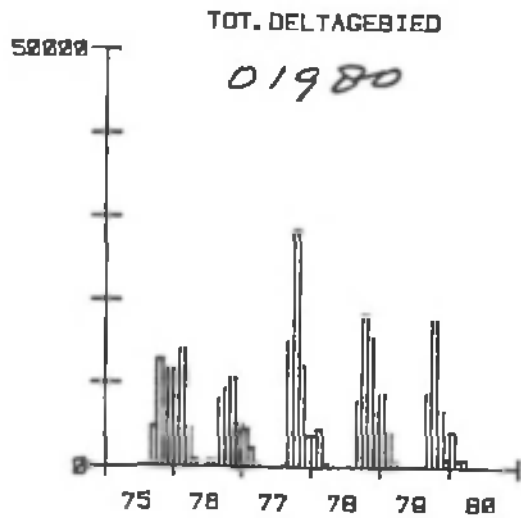
Het aantalsverloop in het totale Deltagebied vertoont een uitgesproken piek in het najaar, met getelde aantallen tot 28.500. Het gaat hier vooral om mannetjes, die vermoedelijk grotendeels doortrekken naar zuidelijker gebieden (Cramp & Simmons 1977). In de loop van de winter nemen de aantallen in de Delta geleidelijk af. In november is gemiddeld 38 % van de in Nederland verblijvende Tafeleenden in het Deltagebied aanwezig, hetgeen evenveel is als op het IJsselmeer (Van der Wal 1981), in januari is dit percentage aanzienlijk lager (in 1975-1980 gem. 9 %). In maart en april zijn alleen in de Biesbosch aantallen van betekenis geteld.

Kapelaand.
gebied op

Cramp en Simmons (1977)
Ati en Ripley (1970)

Elliott Mc Clure (1974).





1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	22	24	13	34	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	1404	1280	122	268	18	10	9	5	-	x
Hollands Diep	-	31	-	-	-	145	30	282	12	-	-	x
Biesbosch	x	x	42	514	845	8125	6780	11250	4055	912	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	25	-	1	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	3318	7830	4028	60	9	30	9	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	15	55	36	148	162	116	19	x	x
Veerse Meer	x	x	72	93	47	402	65	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	34	-	135	-	20	8	19	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	80	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(-)	5	(20)	3	320	125	9	(-)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	3188	868	2550	717	44	353	19	x	x
TOTAAL	-	31	4870	12925	6167	11613	8201	13945	4582	955	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(-)	-	-	120	-	-	-	(-)	x	x
Haringvliet	-	30	8140	6753	8390	1745	1091	130	214	22	x	x
Hollands Diep	x	6	(-)	1522	1040	1115	548	35	70	-	x	x
Biesbosch	x	x	4	179	214	453	339	171	139	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	850	-	-	-	-	2	110	2	-	-	36	-
Oosterschelde	x	x	x	15	91	177	88	121	26	7	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	3	32	100	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	2	7	3	16	12	-	5	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	(12)	168	215	890	69	4	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	817	711	1268	1458	1702	148	3	x	x
TOTAAL	850	36	8144	9300	10621	5101	4572	2342	601	37	36	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	11	85	16	559	2	x	x	x
Haringvliet	x	x	8670	18369	1002	278	166	19	18	x	x	x
Hollands Diep	x	x	3	55	36	25	42	28	1	x	x	x
Biesbosch	x	x	7	177	424	340	175	381	296	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	535	50	2001	-	137	-	27	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	37	42	227	197	141	132	57	25	x	x
Veerse Meer	x	x	1	x	55	1	28	386	14	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	2	7	16	6	12	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	215	31	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	12	21	29	67	94	80	41	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	6360	7837	10368	2663	3111	2829	71	7	x	x
TOTAAL	-	535	15140	28504	12159	3809	3779	4668	531	32	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	(-)	494	-	1200	3	x	x	x
Haringvliet	x	x	6155	8137	6603	675	435	150	280	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	19	36	141	329	832	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	1	55	290	102	30	305	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	14	-	4	-	-	-	-	2
Grevelingen	-	-	-	1780	628	13	5632	940	6	1	-	-
Oosterschelde	54	6	25	750	51	51	63	65	65	14	7	8
Veerse Meer	x	x	-	-	4	10	465	296	5	2	x	x
Westerschelde	-	-	-	25	1	37	30	156	7	1	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	900	40	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(3)	97	19	75	682	156	(4)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	1721	7628	8180	4753	112	304	121	18	x	x
TOTAAL	54	6	7904	18437	15591	6539	8754	4169	796	36	7	10
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	52	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	6410	11533	164	342	93	186	39	-	x	x
Hollands Diep	x	x	80	-	291	-	-	-	-	(1)	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	80	120	800	290	700	x	x	x
Krammer-Volkerak	1	5	-	-	-	10	13	40	160	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	10	-	-	1	-	-	-	-
Oosterschelde	9	9	9	18	54	202	621	63	58	15	51	11
Veerse Meer	x	x	-	200	29	x	498	-	5	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	130	224	67	267	55	25	21	15	-
Voordelta	x	x	x	-	-	x	574	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	23	(10)	2158	71	871	120	22	1	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	2315	5885	3766	137	548	109	29	20	x	x
TOTAAL	10	14	8837	17776	6776	949	4337	864	1038	58	66	11

KUIFEEND - *Aythya fuligula***Verspreiding**

De Kuifeend is broedvogel van grote delen van noordelijk Eurazië. Sinds het einde van de 19^e eeuw heeft in het westelijk deel van het verspreidingsgebied een duidelijke uitbreiding en toename van de aantallen plaatsgevonden (Cramp & Simmons 1977). Ook in Nederland is de soort deze eeuw als broedvogel toegenomen van enkele paren in 1904 tot ten minste 6.000 paar in de jaren zeventig (Teixeira 1979).

De meeste vogels verlaten 's winters het broedgebied, maar bijvoorbeeld veel Engelse, Franse en Nederlandse broedvogels verplaatsen zich slechts over geringe afstanden (Cramp & Simmons 1977). Nederlandse vogels in hun eerste winter trekken voor een deel weg, vooral naar West-Frankrijk, Spanje en Portugal en in geringere mate ook naar Groot-Brittannië. Oude vogels hebben mogelijk een iets westelijker trekrichting en worden relatief veel teruggemeld uit Groot-Brittannië. Een deel van de in ons land geboren Kuifeenden vestigt zich in noordelijker gelegen streken (Koning 1977).

Broedvogels van Scandinavië, Finland, Noord-Duitsland, Polen, de Baltische Staten en Rusland, oostelijk tot 65°OL trekken vooral in zuidwestelijke richting naar Nederland, Groot-Brittannië en Ierland, terwijl veel vogels in de Oostzee blijven. Doortrek naar Zuidwest-Europa en Noordwest-Afrika vindt slechts in geringe mate plaats (Cramp & Simmons 1977).

Ruitrek veroorzaakt wellicht verplaatsingen naar het oosten, maar de terugmelding van een Britse vogel in Pakistan (Lippens & Wille 1972) lijkt uitzonderlijk.

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Kuifeend per gebied.
Winter population of Tufted Duck *Aythya fuligula* per area.

gebied/area	winter aantal	NW-Europa + Zw.Zee + M.Zee	NW-Europa	Nederland	bron/reference
NW-Eur. + Zw.Zee + M.Zee	850.000	100 %	"	"	Scott 1980
NW-Europa	500.000	59 %	100 %	"	Scott 1980
Nederland	110.000	13 %	22 %	100 %	gebaseerd op Van den Bergh 1981
Deltagebied	12.500	1 %	3 %	11 %	dit rapport

De belangrijkste overwinteringsgebieden van de Kuifeend zijn gelegen in de westelijke Oostzee (250.000), Nederland (110.000), de omgeving van de Donau-Delta (200.000) en de meren en rivieren van Midden-Europa (125.000) (Atkinson-Willes 1976).

Voorkomen in het Deltagebied

De Kuifeend is in het Deltagebied sinds enkele tientallen jaren in toenemende mate broedvogel, met in 1977 in Zeeland ca. 200 paar en in 1982 in het gehele Deltagebied 500-730 paar (Meininger 1977, 1983c).

In de maanden mei t/m augustus zijn de in het Deltagebied getelde aantallen gering. Vanaf september nemen de aantallen toe, tot in januari een piek wordt bereikt van gemiddeld 12.500 en maximaal 15.100. Na januari trekt de soort langzamerhand weg.

De Kuifeend wordt vooral aangetroffen op de grote zoete watergebieden: Haringvliet, Hollandsch Diep en Biesbosch. Daarnaast onder andere ook op de Oude Maas en op binnendijkse kreken en inlagen,

zoals het Dijkwater op Schouwen en Ooster- en Westerschenge op Zuid-Beveland. Op Grevelingen en Veerse Meer komen slechts incidenteel grotere aantallen voor; op de Grevelingen meestal bij verstoringen van het aangrenzende Dijkwater en op het Veerse Meer bijna alleen als de omringende kreken e.d. zijn dichtgevroren. Het vermoeden bestaat, dat vogels die onder normale weersomstandigheden overdag op Dijkwater en in de Ooster- en Westerschenge aanwezig zijn, 's nachts gaan fourageren op respectievelijk Grevelingen en Veerse Meer.

Op de zoute wateren met getij komt de Kuifeend alleen in grotere aantallen voor bij vorst. Dan zijn ook kleine groepen aan te treffen in de Voordelta, met name in de monding van Haringvliet en Grevelingen.

Het aantal overwinterende Kuifeenden is sinds 1967 toegenomen; toen werden er in januari nog geen 1.000 geteld (tabel).

De grootste toename vond plaats in het noordelijk Deltagebied, waar na de afsluiting van het Haringvliet sterke sedimentatie optrad ten gevolge van stroomvermindering, en hiermee samenhangend ook een toename plaatsvond van prooidieren, o.a. *Tubifex* ssp. (Saeijs & Baptist 1977). In de jaren zestig waren grote aantallen Kuif- en Tafeleenden in het rivierengebied oostelijk van Gorinchem aanwezig. Van 1972 t/m 1976 kwamen grote aantallen Kuifeenden vooral voor op de Nieuwe Merwede in de Biesbosch, in latere jaren verschoof het zwaartepunt van de winterverspreiding met naar Hollandsch Diep en Haringvliet, terwijl de aantallen ook wat afnamen.

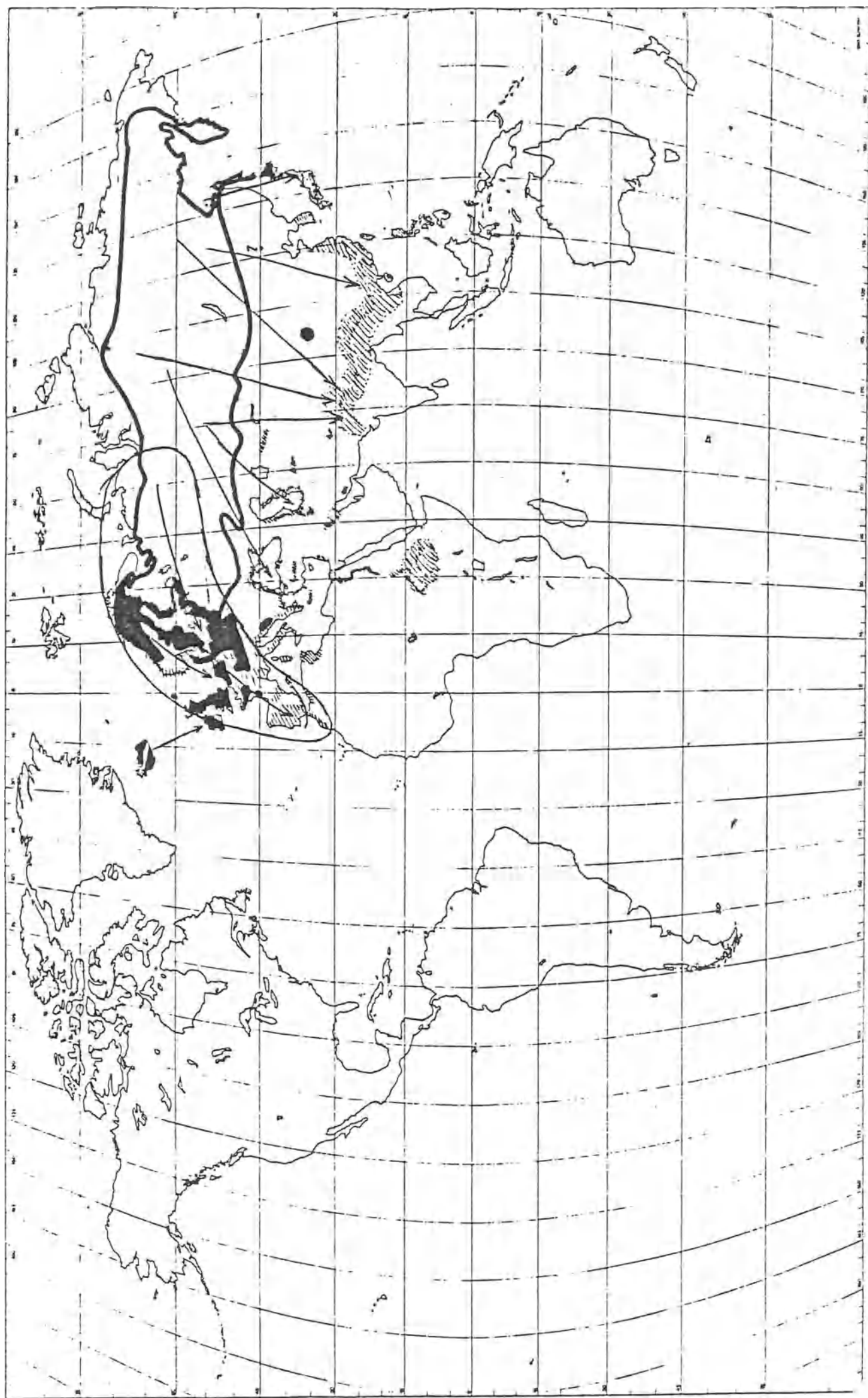
Tabel Getelde aantallen Kuifeenden in het Deltagebied in januari 1967-1980.
Numbers of Tufted Duck *Aythya fuligula* counted in the Delta area in January 1967-1980.

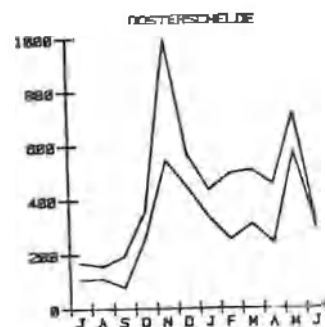
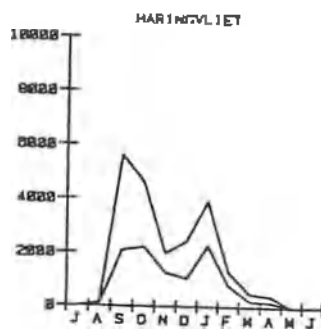
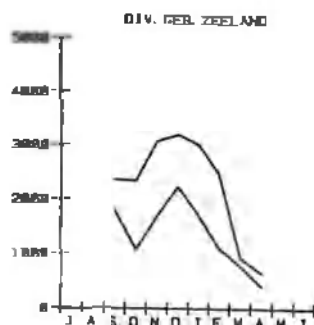
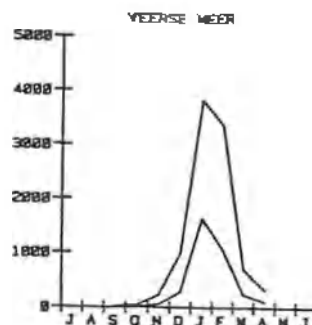
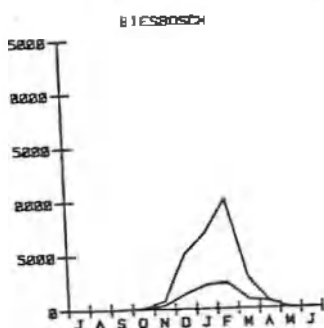
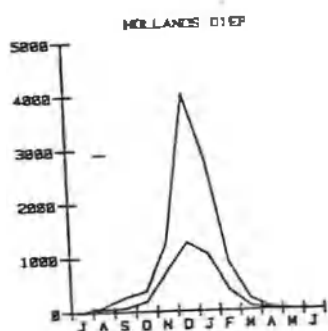
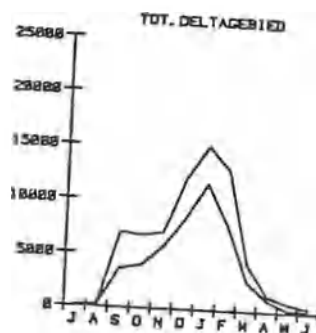
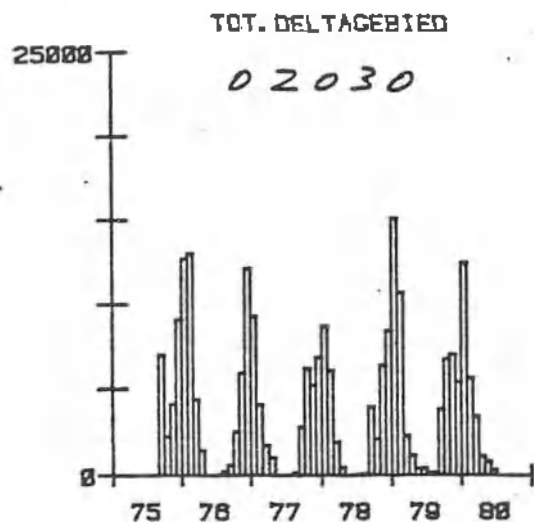
<u>jaar/year</u>	<u>aantal</u>	<u>bron/reference</u>
jan. 1967	920	Wolff 1967
jan. 1973	9.300	Saeijs & Baptist 1977a
jan. 1975	2.100	Saeijs & Baptist 1977a
jan. 1976	12.700	dit rapport
jan. 1977	9.300	dit rapport
jan. 1978	8.700	dit rapport
jan. 1979	15.100	dit rapport
jan. 1980	12.500	dit rapport

02050

Unifind

Global of
Crump on Simmons 1977
Elliott Mc Clure 1974





tabel - KUIFEEND - *Aythya fuligula*

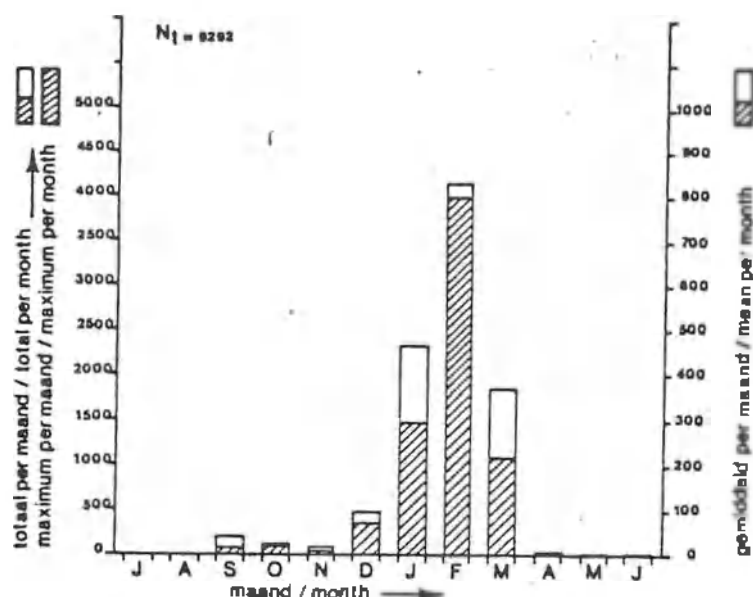
Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	11	25	1028	315	1275	2200	352	18	x	x
Haringvliet	1	12	5609	949	194	151	105	65	59	60	1	x
Hollands Diep	-	6	22	53	27	1	-	51	22	12	8	x
Biesbosch	x	x	-	40	265	5070	7020	10100	2816	653	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	14	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	1204	11	1076	18	1	18	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	9	289	292	487	319	80	148	26	x	x
Veerse Meer	x	x	24	11	25	994	830	88	57	37	x	x
Westerschelde	x	x	104	2	125	50	82	43	38	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	(-)	x	(200)	x	x	x	(-)	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(-)	75	(8)	4	139	75	33	(-)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	(796)	1087	1996	2703	(283)	867	656	x	x
TOTAAL	1	18	6983	2251	4127	9088	12688	13003	4392	1462	9	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(-)	1	655	1836	491	317	21	(-)	x	x
Haringvliet	7	141	617	1335	1978	2446	1933	1324	316	401	x	x
Hollands Diep	x	103	(-)	145	1261	4014	1703	380	79	24	x	x
Biesbosch	x	x	-	69	397	710	719	234	401	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	3	-	2	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	8	-	-	2	5	-	12	-	-	7	-	-
Oosterschelde	x	x	x	154	312	419	438	307	240	177	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	43	77	312	203	-	17	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	29	29	215	88	13	13	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(4)	(110)	320	647	506	124	60	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	690	901	1927	955	1102	611	414	x	x
TOTAAL	15	244	621	2509	5901	12107	9284	4077	1741	1053	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	69	329	603	399	956	202	x	x	x
Haringvliet	x	x	1570	4595	1201	1046	2463	662	111	x	x	x
Hollands Diep	x	x	264	252	385	425	728	364	31	x	x	x
Biesbosch	x	x	2	73	783	649	1026	975	90	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	162	-	-	1	9	1	16	-	-	2	-
Oosterschelde	x	x	57	357	996	420	423	116	293	211	x	x
Veerse Meer	x	x	2	x	234	62	71	1633	3	55	x	x
Westerschelde	x	x	-	3	46	50	34	51	20	2	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	172	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(851)	(75)	(174)	(391)	(557)	(805)	(70)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	(827)	775	1066	3197	3013	501	939	194	x	x
TOTAAL	-	162	2807	6199	5215	6852	8715	6079	1931	462	2	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(-)	x	(-)	1650	-	(200)	143	x	x	x
Haringvliet	x	x	1363	383	1726	969	3805	725	89	x	x	x
Hollands Diep	x	x	52	376	847	1786	2751	881	6	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	3	150	260	445	90	399	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	48	95	-	-	-	-	116
Grevelingen	-	-	51	-	2	17	1322	466	8	30	-	-
Oosterschelde	45	64	50	231	556	339	215	272	511	328	430	321
Veerse Meer	x	x	-	-	-	17	3148	3350	456	330	x	x
Westerschelde	-	-	2	-	2	21	13	32	-	20	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	500	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	100	360	27	460	2824	3002	6	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	2361	(781)	3068	2886	525	1190	696	488	x	x
TOTAAL	45	64	1979	2134	6378	8453	15143	10716	2314	1196	430	437
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	767	1275	1160	41	25	4	x	x
Haringvliet	x	x	1249	3815	1218	653	1101	1247	487	59	x	x
Hollands Diep	x	x	-	93	1158	(48)	(-)	190	211	50	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	95	340	1900	600	570	x	x	x
Krammer-Volkerak	5	18	-	-	-	25	48	35	23	-	74	12
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	101	-	-	4	-	13
Oosterschelde	169	157	194	268	578	570	275	498	366	457	722	273
Veerse Meer	x	x	8	53	14	x	3826	34	697	99	x	x
Westerschelde	x	x	24	116	249	137	131	86	71	26	29	22
Voordelta	x	x	x	x	-	x	750	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	137	(80)	608	1203	1859	449	170	118	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	2215	2345	2350	1167	1333	2474	817	319	x	x
TOTAAL	174	175	3827	6770	7037	5418	12484	5656	3437	1126	825	340

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

TOPPEREEND - *Aythya marila*

De grootste aantallen Toppereenden zijn waargenomen in de Voordelta, waar de aantallen in de strenge winter 1978/79 opliepen tot 4.000 ex. Dergelijke aantallen zijn waarschijnlijk slechts een uitzondering. Elders in het Deltagebied kan de soort gedurende het hele winterseizoen worden waargenomen op allerlei wateren: zowel op binnenwateren als op de (afgesloten) zeearmen. Zomerwaarnemingen zijn uitzonderlijk.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Toppereenden in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Scaup *Aythya marila* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

tabel . TOPPEREEND - *Aythya marila*

Resultaten tellingen in het Oltagebied 1975/76 - 1979/80.

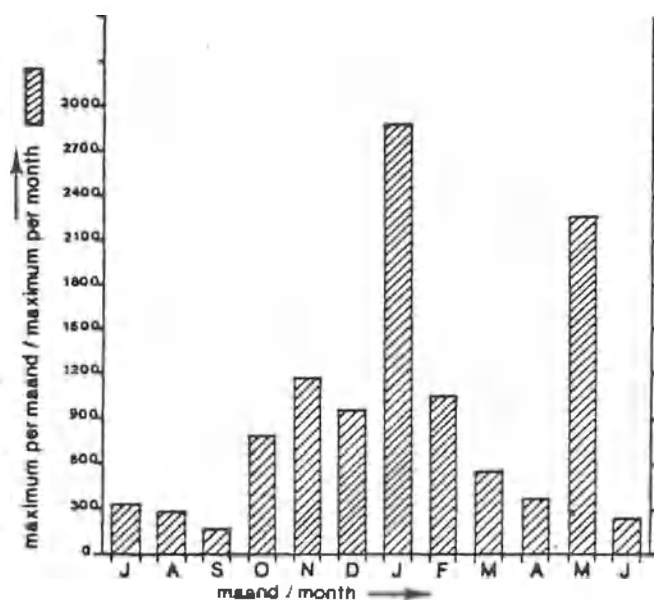
1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	1	-	-	-	4	-	8	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	1	7	7	6	14	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	2	2	22	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	6	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	4	22	39	12	3	6	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	8	-	-	-	34	x	x
TOTAAL	-	-	-	3	7	39	68	22	23	50	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	1	-	1	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	2	2	-	10	-	6	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	7	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	4	25	-	-	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	6	28	16	16	30	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	2	8	36	31	41	37	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	1	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	2	18	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	80	85	43	-	56	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	7	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	3	16	-	-	7	8	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	25	-	11	-	-	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	83	102	46	44	63	27	-	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	1	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	80	-	-	-	80	36	2	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	6	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	2	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	12	106	-	-	6	3
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	277	13	8	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	8	3	8	2	1	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	350	1150	3860	695	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	1	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	5	6	32	-	6	4	-	-	x	x
TOTAAL	-	2	85	6	32	359	1535	4028	702	2	7	3
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	22	-	-	1	-	31	1	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	1	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	14	1	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	590	x	1100	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	8	-	2	6	2	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	10	5	-	-	x	x
TOTAAL	-	1	30	2	4	7	617	37	1101	-	-	-

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien

EIDEREEND - *Somateria mollissima*

De meeste Eidereenden zijn aanwezig in de Voordelta (vooral in het noordelijk deel hiervan) en bij de platen in de monding van de Oosterschelde. In deze gebieden is de soort het hele jaar door aanwezig, echter in sterk wisselende aantallen. Het grootste getelde aantal Eidereenden in de Delta is bijna 2.900 in januari 1976. In mei 1976 werden 2.240 ex. gezien in de Voordelta.

In het overige Deltagebied kan de soort in, meestal, kleine aantallen worden waargenomen op de zeearmen. Het regelmatige voorkomen van kleine aantallen in het zoete Haringvliet - Hollandsch Diep gebied is opmerkelijk (zie Ouweneel 1978a).



Figuur Maximaal waargenomen aantal Eidereenden per maand in
 1975/76 - 1979/80.
Maximum number of Eider *Somateria mollissima* counted per
month in 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoorzee Meer	x	x	-	3	-	-	-	-	-	1	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	6	7	4	12	12	2	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Kraamers-Volkerak	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	1	-	1	4	3	3	8	33	130	22	4	14
Oosterschelde	x	x	1	1	291	41	1140	24	4	-	x	x
Voorse Meer	x	x	-	-	-	11	13	19	38	5	x	x
Westerschelde	x	x	5	-	145	17	420	17	-	-	x	x
Voordelta	x	-	64	x	418	x	1287	x	x	x	2240	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	1	-	71	8	857	78	2875	97	185	40	2246	14
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoorzee Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	12	-	11	12	-	9	10	15	15	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	-	-	3	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	4	-	-	8	2	10	2	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	103	38	149	157	33	1	x	x
Voorse Meer	x	x	x	-	8	6	1	3	5	4	x	x
Westerschelde	x	x	x	1	6	10	5	38	48	52	x	x
Voordelta	x	x	x	757	38	113	164	20	-	113	32	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	2	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	-	x	-	-	-	-	21	-	-	x	x
TOTAAL	4	12	-	77	169	184	330	249	101	185	32	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoorzee Meer	x	x	-	-	-	15	8	16	8	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	14	2	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	13	6	-	2	3	-	1	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	1	-	-	1	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Gravelingen	8	12	6	1	-	7	12	54	-	6	2	-
Oosterschelde	x	x	-	-	1	171	142	-	-	-	x	x
Voorse Meer	x	x	5	x	-	1	-	2	4	-	x	x
Westerschelde	x	x	2	9	1	61	109	90	-	-	14	25
Voordelta	120	205	132	71	171	47	927	839	414	359	110	220
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	23	-	15	14	-	x	x
TOTAAL	128	217	156	95	283	267	1154	1035	571	160	126	245
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoorzee Meer	x	x	7	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	1	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	2	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gravelingen	8	-	-	-	-	2	6	5	48	1	-	-
Oosterschelde	250	132	-	1	-	21	16	1	20	-	106	28
Voorse Meer	x	x	-	-	-	3	28	9	1	-	x	x
Westerschelde	-	20	63	25	26	38	66	65	53	50	x	x
Voordelta	84	140	117	150	402	908	436	171	97	x	x	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	342	292	187	176	428	973	554	251	218	51	106	28
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoorzee Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	6	4	-	-	6	5	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	26	-	151	50	7	19	-	110	153	3	6
Voorse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	-
Westerschelde	x	x	38	31	14	27	89	210	166	132	28	79
Voordelta	x	x	x	x	1100	x	150	x	29	x	x	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	28	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	1	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	26	66	188	1168	31	258	216	310	285	31	85

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

IJSEEND - Clangula hyemalis

De IJseend is in het Deltagebied een jaarlijkse wintergast in zeer kleine aantallen op de zeearmen en in de Voordelta. De soort wordt gezien van oktober tot in april, met de grootste aantallen tijdens vorst. Het is onwaarschijnlijk dat er maximaal meer dan enkele tientallen vogels in het Deltagebied aanwezig zijn.

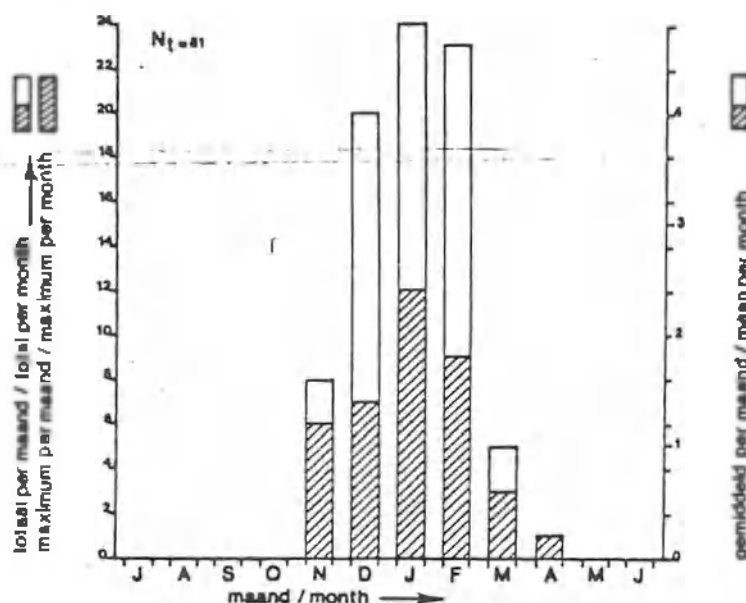


Fig. Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal IJseenden in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Long-tailed Duck Clangula hyemalis counted per month in 1975/76 - 1979/80.

tabel 1. IJSEEND - *Clangula hyemalis*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	3	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	5	-	4	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	1	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	3	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	1	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	1	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	6	5	2	9	-	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	4	2	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	1	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	10	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	5	12	3	-	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	2	2	3	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	3	2	4	3	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	3	1	-	2	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	3	3	4	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	7	4	4	2	1	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	1	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	1	x	2	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	1	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	2	-	4	1	-	-	-	-

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien

ZWARTE ZEEËEND - Melanitta nigra**Verspreiding**

De Zwarte Zeeëend is broedvogel van IJsland, Ierland, Schotland, Scandinavië, Noord-USSR en Noord-Amerika. Er zijn twee ondersoorten: M.nigra in Noord-Europa en Noord-Azië, oostelijk tot de Olenekrivier en M.namericana in Noord-Azië ten oosten van de Yana rivier en, plaatselijk, in Noord-Amerika (Cramp & Simmons 1977). Hoewel de verspreidingsgebieden van beide ondersoorten elkaar dicht naderen, zijn er geen overgangen van de ene naar de andere ondersoort bekend (Bauer & Glutz von Blotzheim 1969).

M.namericana trekt vanuit de Siberische broedgebieden naar het oosten, M.nigra naar het westen langs de Arctische Oceaan en over Noord-Rusland via de Witte Zee en de Finse Golf naar de overwinteringsgebieden in de Oostzee, de Noordzee en de Atlantische kust tussen Schotland en West-Afrika. Ook Zweedse en Finse vogels maken van deze overwinteringsgebieden gebruik. (Cramp & Simmons 1977).

Populatie

De grootte van de Westeuropese winterpopulatie van de Zwarte Zeeëend is niet precies bekend. Januari-tellingen leverden 200.000 vogels op, maar deze tellingen zijn verre van compleet (Atkinson-Willes 1975). Langs de zuidkust van Finland passeren in het voorjaar naar schatting 1,5 miljoen Zwarte Zeeëenden, terwijl nog eens 800.000 hier niet langs de kust, maar over land trekken (Bergman & Donner 1964). In de nazomer passeren tijdens ruitrek honderdduizenden vogels Estland en in juni-augustus 1952 trokken er naar schatting 1 miljoen langs Wangeroege (Duitse Waddenzee) (Jögi 1971, Bauer & Glutz von Blotzheim 1969). Dit de discrepantie tussen wintertellingen en trektellingen blijkt dat nog belangrijke rui- en overwinteringsgebieden onbekend zijn.

De meest recente populatieschatting is ruim 1 miljoen, en mogelijk meer dan 1,5 miljoen (Scott 1980). Het Deltagebied is met gemiddeld 12.700 en maximaal 25.500 vogels, het belangrijkste bekende overwinteringsgebied buiten Denemarken, waar enkele honderdduizenden exemplaren overwinteren (Joensen 1974).

Tabel Winterpopulatie van de Zwarte Zeeëend per gebied.
Winter population of Common Scoter *Melanitta nigra* per area.

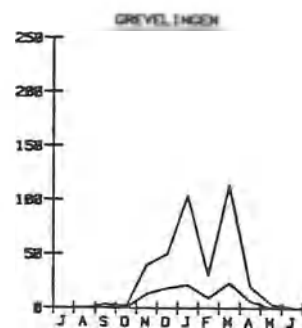
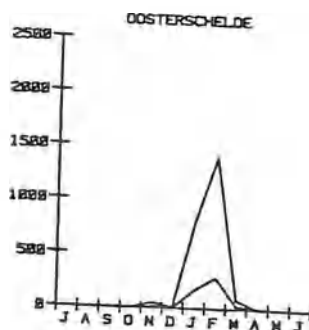
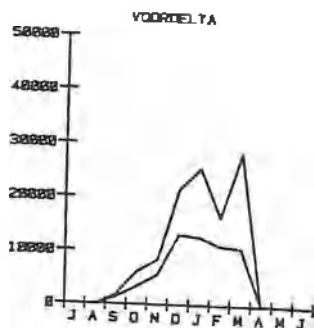
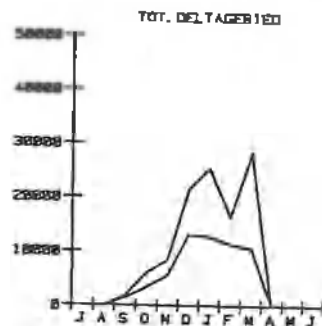
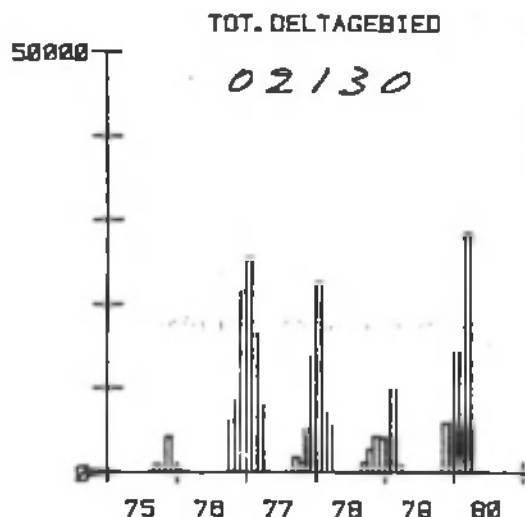
gebied/area	winteraantal	W-Europa + W-Afrika	Nederland	bron/reference
W-Eur. + W-Afrika	1.000.000	100 %	*	Scott 1980
Nederland	15.000	1 %	100 %	dit rapport
Deltagebied	12.700	1 %	85 %	dit rapport

Voorkomen in het Deltagebied

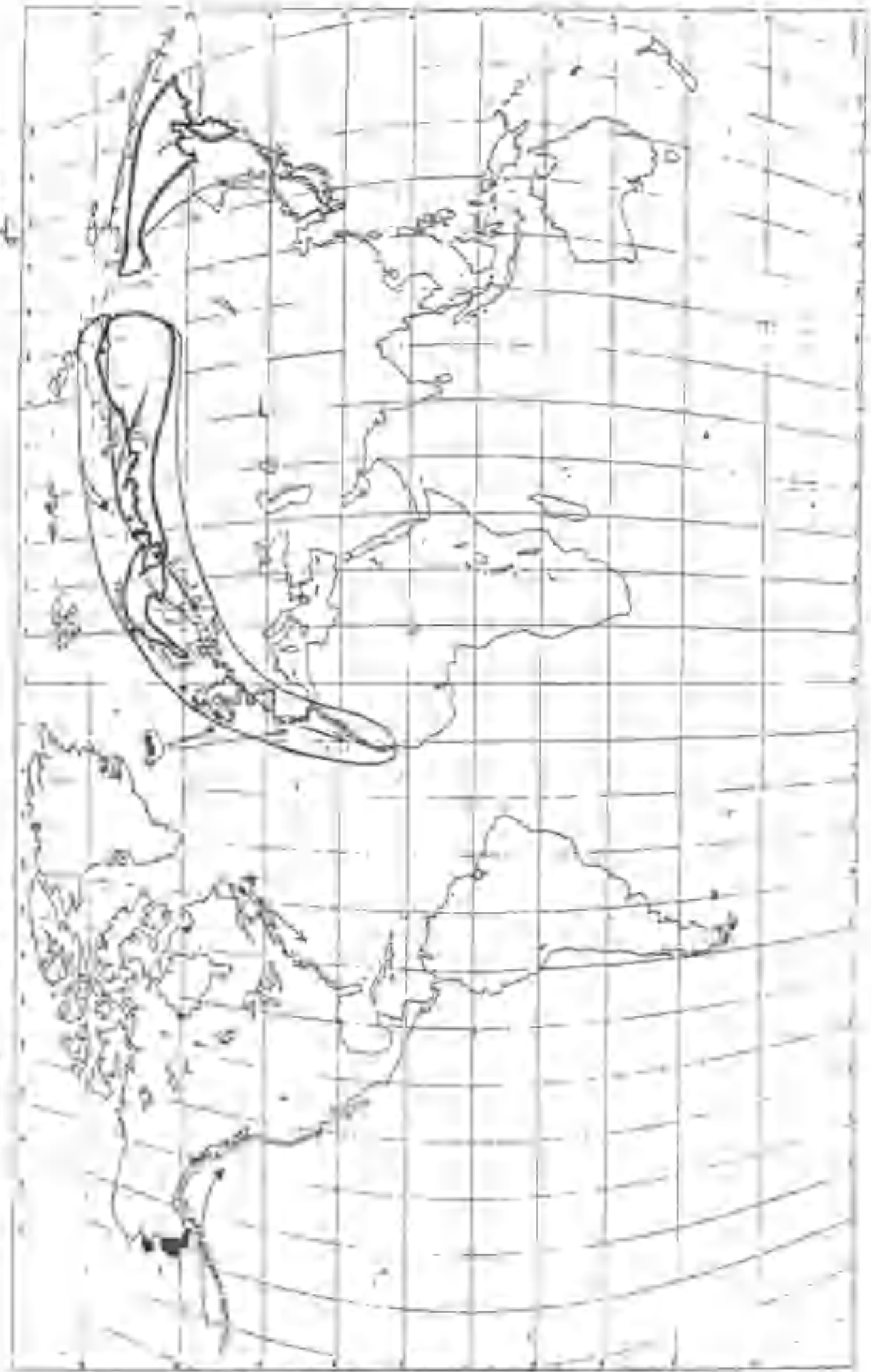
Het voorkomen van de Zwarte Zeeëend in het Deltagebied is vrijwel beperkt tot de Voordelta: het kustgebied vóór de eilanden en de zeegaten. Op de overige Deltawateren komen slechts kleine aantallen voor, op de Grevelingen en de Oosterschelde incidenteel tot enkele honderden. Op de Oosterschelde komt de soort vooral voor in het mondingsgebied, grenzend aan de Voordelta.

In de Voordelta wordt de soort vooral waargenomen voor de kust van

Goeree, in de mondingen van Grevelingen en Haringvliet. In januari 1973 werden hier vanaf de kust 8.900 exemplaren geteld (Saeijs & Baptist 1977). Later werd dit gebied maandelijks met een vliegtuig onderzocht, wat de aanwezigheid van vrij spectaculaire aantallen aan het licht bracht. De eerste vogels worden waargenomen in september, zodat kan worden verondersteld dat het gebied geen functie als ruigebied vervult. Daarna nemen de aantallen toe en in de periode december-maart zijn de grootste aantallen aanwezig, met o.a. 21.400 in december 1976, 25.460 in januari 1977, 22.560 in januari 1978 en 28.400 in maart 1980. Opvallend zijn de geringe aantallen in de winter 1978/1979. In maart en april nemen de aantallen snel af.



" Chas. Deane
 1940-41 (Group in America City)
 1942-43 (Group in Africa City)



02130

tabel 1. ZWARTE ZEEEND - *Melanitta nigra*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

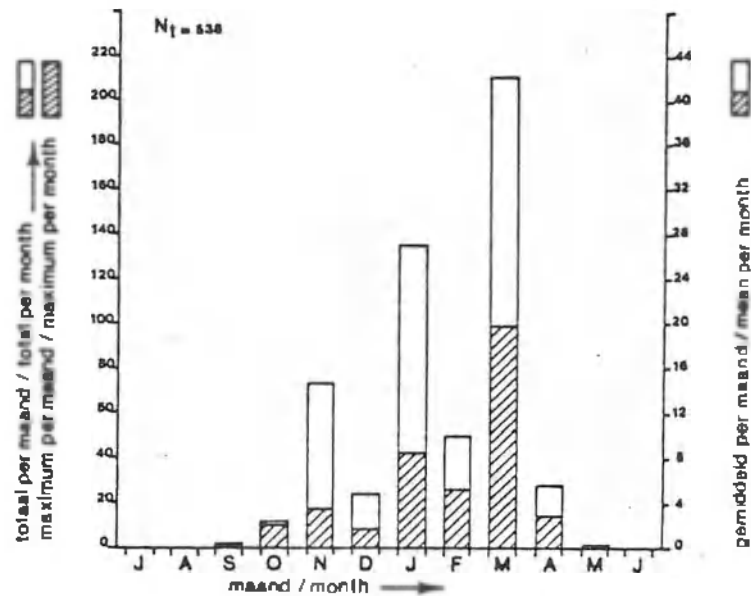
1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	33	18	27	12	9	2	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	1	-	10	-	-	-	x
Hollands Diep	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	1	40	30	104	-	-	2	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	4	2	35	15	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	1	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	1	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	951	x	4223	x	140	x	x	x	5	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	951	35	4281	62	259	54	17	2	5	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	7	-	1	-	5	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	4	-	1	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	3	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	1	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	26	8	2	-	1	2	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	2	7	9	3	-	1	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	1	x	x
Voordelta	x	x	x	6102	8405	21443	25460	16336	7857	24	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	5	1	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	6105	8444	21459	25471	16344	7864	30	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	4	-	1	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	2	-	4	-	1	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	4	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	12	-	1	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	2	-	50	1	30	-	20	1	1
Oosterschelde	x	x	-	-	-	6	1	1	1	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	13	-	-	-	-	1	-	-	-
Voordelta	-	(1)	1795	1201	5070	13660	22563	7007	5487	94	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	1	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	1	1795	1218	5090	13721	22567	7039	5489	114	1	1
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	2	1	-	2	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	2	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	20	-	1	1	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	4	-	8	114	8	4	1
Oosterschelde	-	-	-	-	1	-	21	3	84	-	-	1
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	7	5	x	x
Westerschelde	-	-	2	1	2	-	3	1	1	3	x	x
Voordelta	-	-	1200	2725	4287	4095	1389	9752	591	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	1202	2726	4310	4101	1415	9767	799	16	4	2
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	2	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	4	-	-	-	-	8	1	-	-	-
Oosterschelde	1	-	-	-	50	1	800	1401	38	7	-	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	-
Westerschelde	x	x	-	-	1	2	-	2	-	1	3	x
Voordelta	x	x	x	x	5800	x	13400	x	28400	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	4	-	18	6	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	1	-	4	-	5851	8	14200	1431	28445	8	3	-

: gebied niet geteld
: geen vogels gezien

GROTE ZEEËEND - *Melanitta fusca*

De Grote Zeeëend is een regelmatige doortrekker en wintergast in de Voordelta. Het grootste getelde aantal in dit gebied gedurende de hier besproken periode is 95 in maart 1977.

Ouweneel (1975a) noemt aantallen van honderden (tot 450) ex. voor de Brouwersdam in januari tot mei 1974.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Grote Zeeëenden in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Velvet Scoter *Melanitta fusca* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	2	1	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	4	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	35	6	1	8	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	4	x	x
Waterschelde	x	x	-	-	1	-	2	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	12	x	-	x	x	x	2	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	15	8	42	6	1	15	2	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	1	-	1	-	1	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	1	-	-	3	2	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	2	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	10	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Waterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	11	8	-	40	5	95	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	11	10	5	41	8	98	10	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	1	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	15	2	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	6	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Waterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	10	-	-	-	3	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	16	-	3	-	18	2	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	2	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	12	1	6	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	1	-	-	-	-	9	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	7	1	x	x
Waterschelde	-	-	1	-	3	6	-	-	1	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	10	9	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	1	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	1	1	15	7	8	11	27	1	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	2	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	9	20	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Waterschelde	x	x	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	1	x	30	x	61	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	1	-	6	3	-	6	2	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	1	-	18	4	41	26	65	1	-	-

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien

BRILDUIKER - Bucephala clangula**Verspreiding**

De Brilduiker is broedvogel van meren en rivieren in bosrijke gebieden van noordelijke delen van Eurazië en Noord-Amerika. De vogels verlaten gedurende de wintermaanden het broedgebied om op allerlei soorten wateren te overwinteren. Er bestaat echter een voorkeur voor beschutte, ondiepe kustgebieden, estuaria en baaien. Sommige populaties overwinteren langs kusten dichtbij de broedgebieden. De broedpopulaties van Scandinavië, Finland, Noord-Duitsland, Polen en Noordwest-Rusland overwinteren vooral in de Oostzee, Denemarken, Nederland, Groot-Brittannië en Ierland en in kleiner aantal van België zuidelijk tot Zuid-Frankrijk. Vrij grote aantallen - meest Europese broedvogels - overwinteren op de meren in Midden-Europa (Cramp & Simmons 1977).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Brilduiker per gebied.
Winter population of Goldeneye Bucephala clangula per area.

gebied/area	winteraantal	Z.Zee + M.Zee + W-Europa	W-Europa	Nederland	bron/reference
Z.Zee + M.Zee + W-Europa	220.000	100 %	*	*	Scott 1980
W-Europa	200.000	91 %	100 %	*	Atkinson-Willes 1975
Nederland	14.000	6 %	7 %	100 %	dit rapport
Deltagebied	4.300	2 %	2 %	31 %	dit rapport

In Noord- en Midden-Europa overwinteren naar schatting 200.000 Brilduikers, waarvan 170.000 in Denemarken en de Oostzee, 20-30.000 (vooral) in Nederland, Schotland en Ierland, en 20-30.000 op de grotere meren in Midden-Europa (Atkinson-Willes 1975). In het Zwarte Zee - en oostelijk Middellandse Zeegebied overwinteren naar schatting 20.000 Brilduikers (Scott 1980).

In Nederland overwinteren naar schatting gemiddeld 14.000 (maximaal 21.000) Brilduikers, waarvan 2.000 in de Waddenzee, 7.000 in het IJsselmeer en 4.300 in het Deltagebied (eigen schattingen, gebaseerd op Van den Bergh 1981).

Voorkomen in het Deltagebied

In de maanden mei t/m september wordt de Brilduiker slechts incidenteel en in klein aantal in het Deltagebied waargenomen. Pas in de loop van oktober beginnen de aantallen toe te nemen en in de periode december-februari zijn de grootste aantallen aanwezig (3.000-6.000). In maart en april nemen de aantallen weer snel af. In de loop van april verdwijnt de soort vrijwel geheel uit het Deltagebied; alleen op de Grevelingen zijn in april nog aantallen tot 1.500 geteld.

Het grootste deel van de Brilduikers komt voor op Grevelingen en Veerse Meer, waar de aantallen in de wintermaanden ongeveer gelijk zijn. Gerelateerd aan de wateroppervlakte impliceert dit echter dat de dichtheden op het Veerse Meer dan veel groter zijn dan op de Grevelingen. In februari, maart en april zijn op de Grevelingen meer Brilduikers aanwezig dan op het Veerse Meer.

Op Haringvliet, Hollandsch Diep, Oosterschelde en in de Voordelta komen maximaal enkele honderden Brilduikers voor, terwijl de piek hier

meestal in februari wordt bereikt. Op de Westerschelde komt de soort opvallend weinig voor. Kleine aantallen zijn geregeld aan te treffen op allerlei binnendijkse wateren, zoals zoute en brakke kreken, kanalen en inlagen.

Het voedsel van de Brilduiker bestaat vooral uit schaaldieren en weekdieren, die duikend worden bemachtigd (Cramp & Simmons 1977). Grevelingen en Veerse Meer, met helder, beschut water en een gunstig voedselaanbod, vormen blijkbaar aantrekkelijke overwinteringsgebieden voor de soort. Voor de afsluiting van deze bekkens waren de aantallen hier zeker geringer (vergelijk ook met de dichtheden op de Oosterschelde). Ook in de jaren na de afsluitingen lijkt de toename zich geleidelijk te hebben voortgezet.

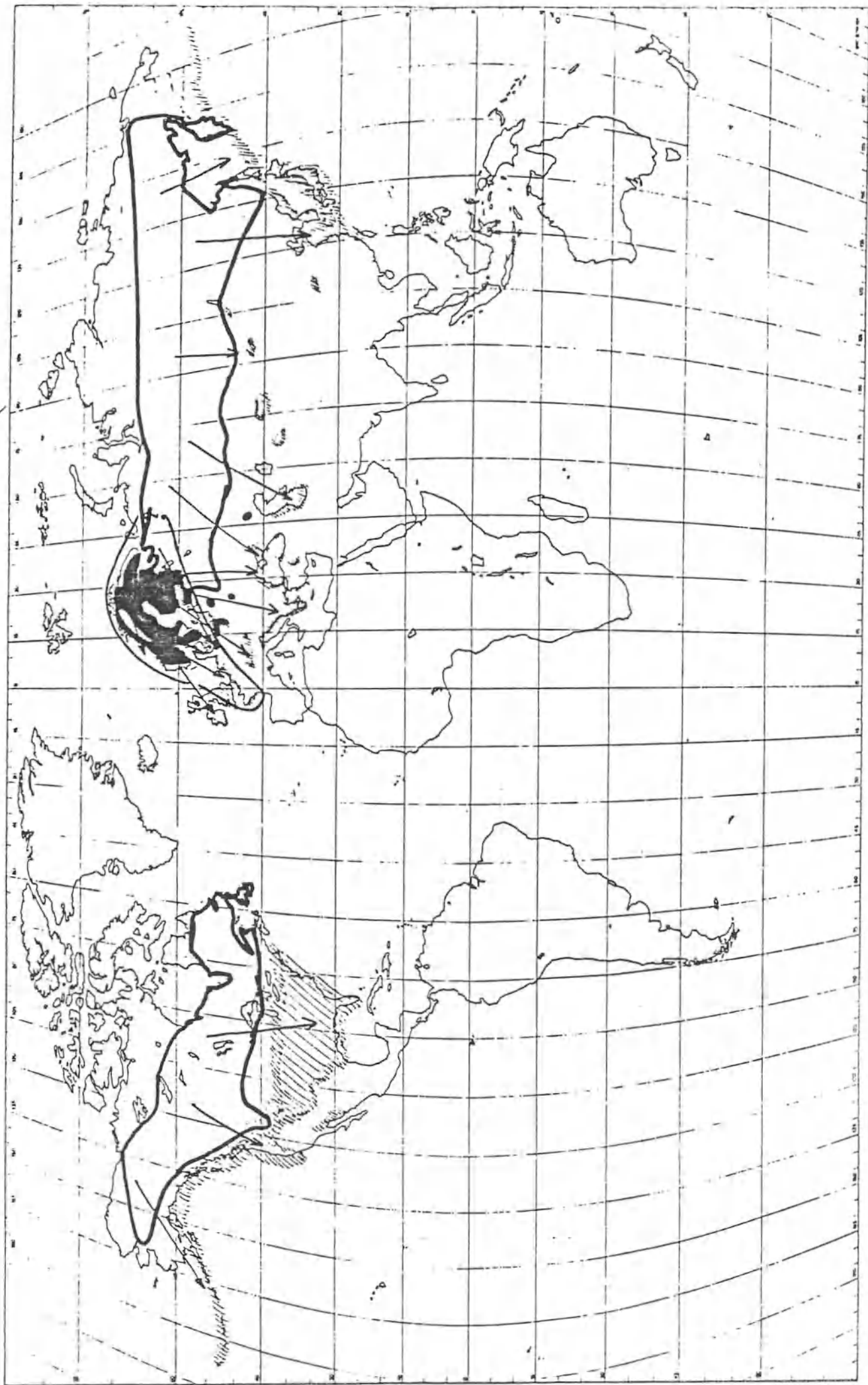
Tabel Getelde aantallen Brilduikers in het Deltagebied in januari 1967-1980.
Numbers of Goldeneye Bucephala clangula counted in the Delta Area in January 1967-80.

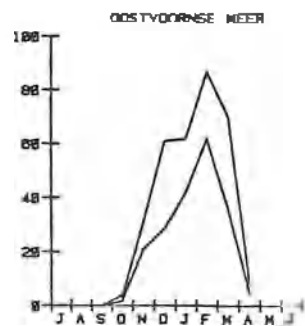
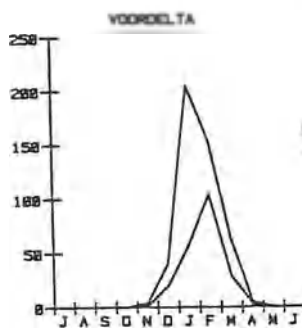
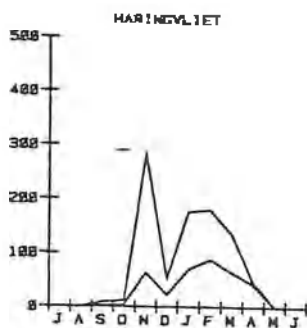
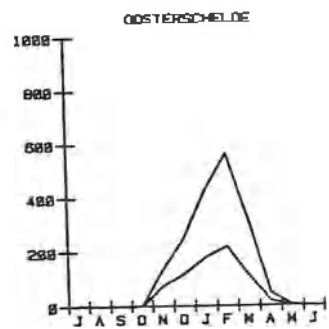
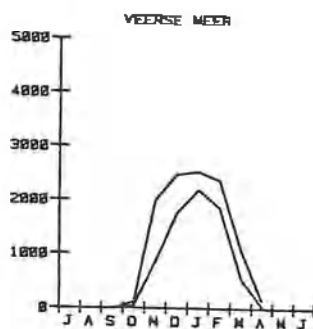
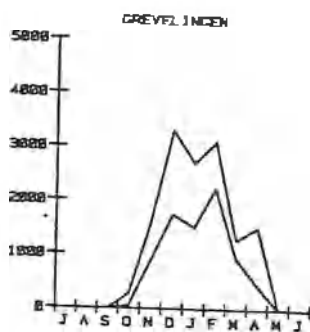
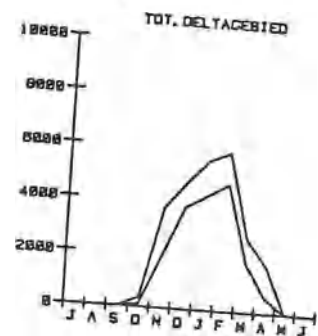
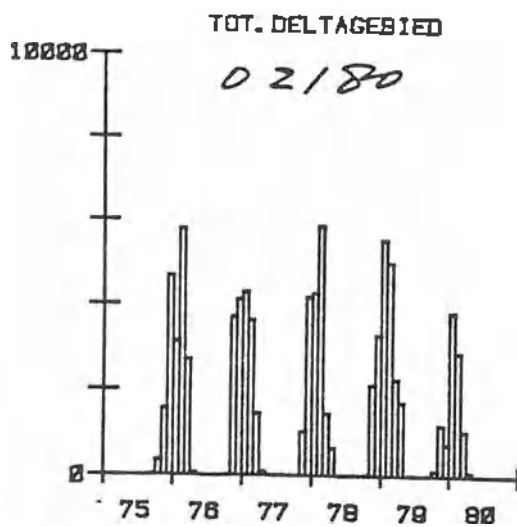
<u>jaar/year</u>	<u>aantal</u>	<u>bron/reference</u>
jan. 1967	630	Wolff 1967
jan. 1973	1.621	Saeijs & Baptist 1977a
jan. 1975	2.844	Saeijs & Baptist 1977a
jan. 1976	3.141	dit rapport
jan. 1977	4.309	dit rapport
jan. 1978	4.282	dit rapport
jan. 1979	5.550	dit rapport
jan. 1980	3.840	dit rapport

02180

Baldpate
gibbsoid sp

(Cramp & Simmons (1977))

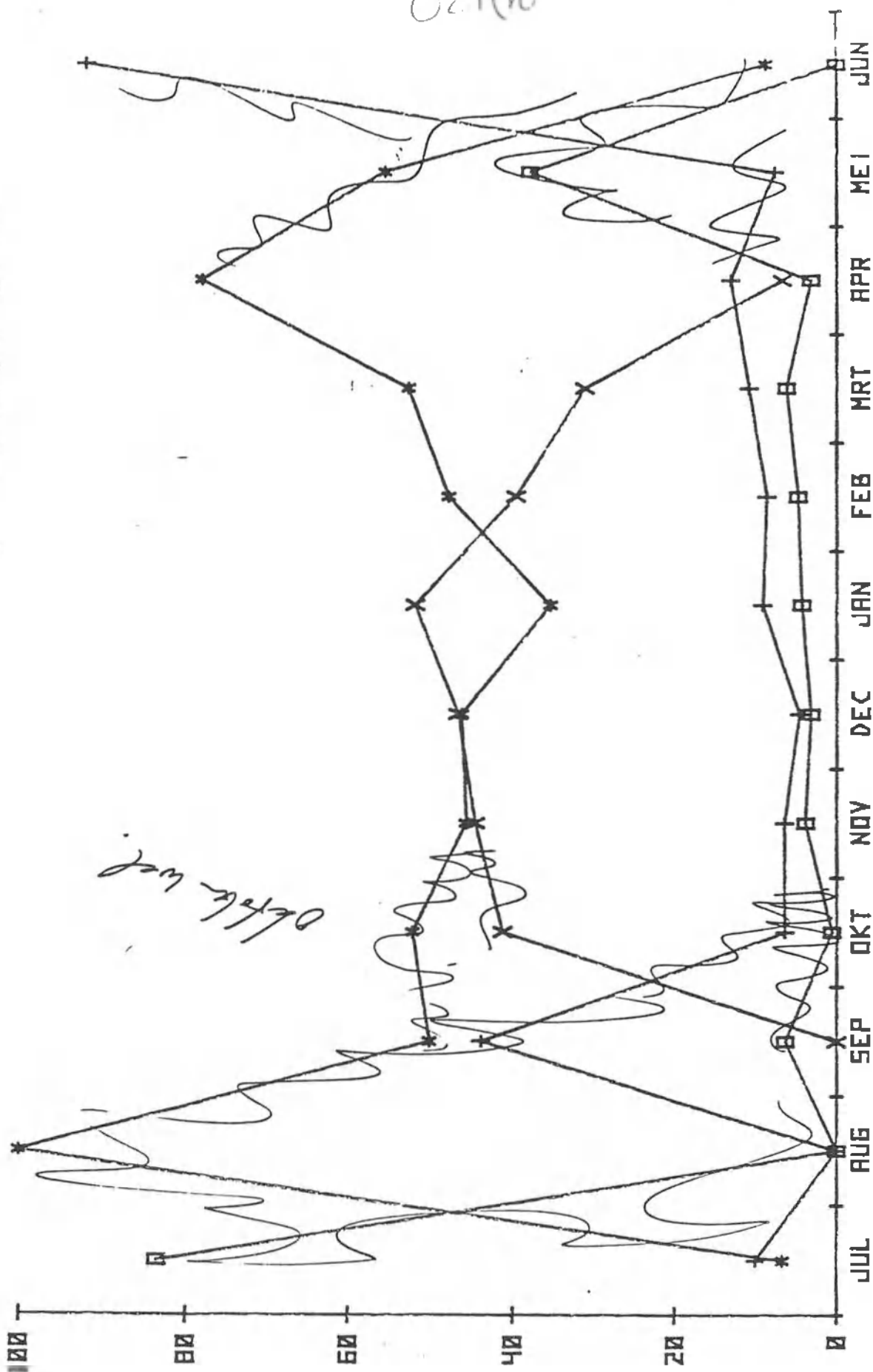




GEMIDDELD PERCENTAGE

SOORT: BRILDUIKER

- * GREVELINGEN
- x YEESE MEER
- ~~ONSTERSCHIED~~
- + OVERIGE GEBIEDEN



1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrc.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	3	24	29	26	24	21	6	x	x
Haringvliet	-	-	9	12	6	2	4	180	135	37	-	x
Hollands Diep	-	-	-	1	-	-	4	42	5	6	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	30	33	54	2	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	(-)	-	(-)	233	(-)	(-)	-	x	x
Grevelingen	-	-	6	275	896	3304	844	2712	1123	15	-	-
Oosterschelde	x	x	-	3	68	133	40	566	319	3	x	x
Veerse Meer	x	x	-	53	553	1179	1838	2163	1074	4	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	6	3	18	13	1	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	3	x	x	x	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	10	10	2	98	58	38	-	x	x
TOTAAL	-	-	15	357	1563	4682	3141	5812	2718	71	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrc.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	31	8	50	62	21	9	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	15	51	101	99	83	46	x	x
Hollands Diep	x	-	-	1	24	-	7	6	9	2	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	10	5	31	31	3	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(-)	-	-	5	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	1491	1855	1717	1699	910	32	1	-
Oosterschelde	x	x	x	-	134	94	67	72	45	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	7	2007	2033	2282	1636	323	4	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	10	18	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	40	25	8	33	5	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	5	2	-	4	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	4	31	17	8	31	2	x	x
TOTAAL	-	-	-	8	3716	4127	4309	3639	1461	100	1	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrc.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	13	33	62	87	40	x	x	x
Haringvliet	x	x	1	-	13	27	56	49	43	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	1	-	8	-	7	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	61	42	37	47	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(6)	(3)	x	x	x
Grevelingen	(1)	-	-	-	221	1483	1578	3105	689	646	10	(1)
Oosterschelde	x	x	1	-	54	63	117	35	46	16	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	651	2478	2324	2369	539	2	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	4	-	5	3	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	4	3	36	150	64	-	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	2	-	2	8	4	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	19	48	57	27	29	-	x	x
TOTAAL	1	-	2	-	1043	4177	4282	5886	1464	664	10	1
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrc.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	(-)	61	27	(4)	70	x	x	x
Haringvliet	x	x	2	5	1	20	176	61	8	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	90	114	2	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	1	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(-)	(-)	-	30	3	(-)	-	(-)	-	12
Grevelingen	-	-	-	-	1585	1773	2694	2680	1273	1520	-	1
Oosterschelde	-	-	-	-	2	49	244	92	82	23	3	-
Veerse Meer	x	x	-	-	512	1341	2003	1780	789	154	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	2	5	8	1	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	1	16	205	154	5	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	76	70	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	23	4	26	41	39	32	x	x
TOTAAL	-	-	2	5	2124	3296	5550	5004	2269	1729	3	13
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrc.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	4	15	12	45	74	27	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	285	8	12	50	52	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	1	4	24	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	7	3	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	2	111	30	10	6	10	-	-
Grevelingen	-	2	4	11	208	293	674	977	724	6	-	1
Oosterschelde	5	-	-	-	107	251	428	335	55	46	-	-
Veerse Meer	x	x	-	121	572	x	2530	1325	71	24	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	2	30	17	13	1	-	7
Voordelta	x	x	x	x	1	x	15	x	14	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	2	-	6	63	32	49	40	3	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	1	-	7	17	36	54	36	6	x	x
TOTAAL	5	2	7	136	1203	757	3840	2898	1062	96	-	1

x gebied niet geteld

0 geen vogels gezien

02200

NONNETJE - Mergus albellus

Verspreiding

Het Nonnetje is broedvogel van noordelijke delen van Eurazië. Het gehele broedgebied wordt 's winters verlaten. De in West-Europa overwinterende vogels zijn afkomstig uit Scandinavië, Finland en de USSR. Grote aantallen trekken vanuit Rusland naar het zuiden, om te overwinteren in onder andere de Zee van Azov, de Kaspische Zee en de Zwarte Zee (Cramp & Simmons 1977).

Populatie

De totale West-Palearctische populatie wordt geschat op 75.000 vogels, waarvan het grootste deel in de Zwarte Zee, de Kaspische Zee en Turkestan overwintert (Atkinson-Willes 1976). Van deze populatie overwintert een wisselend aantal (gemiddeld 20.000, Scott 1980) in Noordwest-Europa, voornamelijk aan het IJsselmeer.

Tabel Winterpopulatie van het Nonnetje per gebied.
Winter population of Smew Mergus albellus per area.

gebied/area	winteraantal	Z.Zee + M.Zee + W-Europa	NW-Europa	Nederland	bron/reference
Z.Zee + M.Zee + W-Europa	75.000	100 %	*	*	Atkinson-Willes 1976
NW-Europa	20.000	27 %	100 %	*	Scott 1980
Nederland	7.300	10 %	37 %	100 %	Van den Bergh 1981
Deltagebied	125	-	2 %	1 %	dit rapport

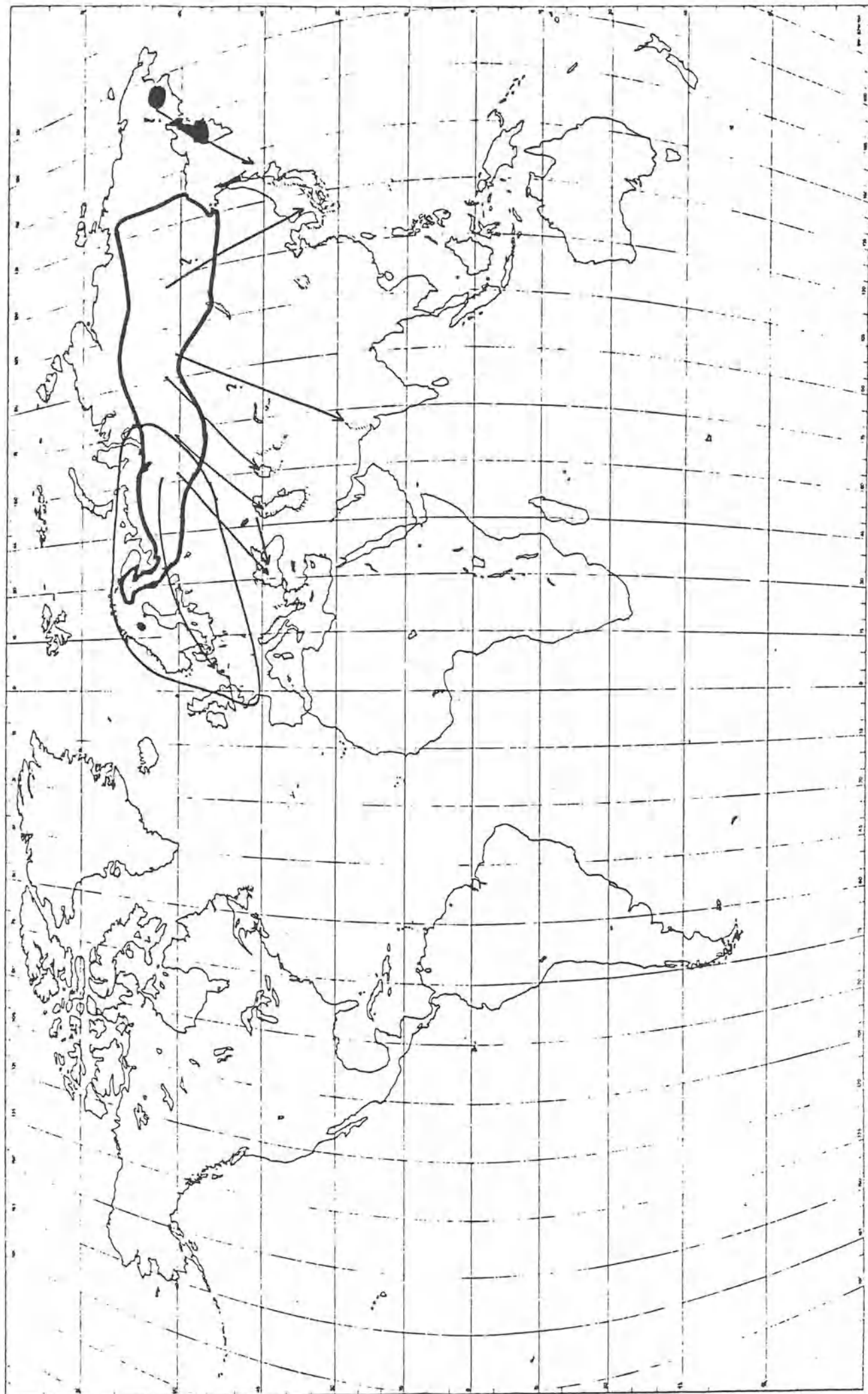
De in Nederland getelde aantallen Nonnetjes varieerden in de jaren 1973 en 1980 tussen 1.100 en 21.100, met een gemiddelde van 7.300 (Van den Bergh 1981). Het overgrote deel was bij alle tellingen aanwezig op het IJsselmeer, maar ook werden aanzienlijke aantallen gezien langs de Grote Rivieren. In het Deltagebied komen slechts geringe aantallen voor. Het voorkomen van wat grotere aantallen in het Deltagebied en op meren in België, Frankrijk en Midden-Europa in strenge winters (Cramp & Simmons 1977) houdt wellicht verband met het dichtvriezen van het IJsselmeer.

Voorkomen in het Deltagebied

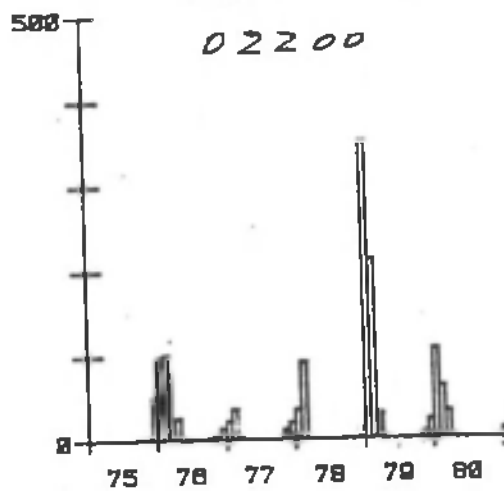
Het Nonnetje is in het Deltagebied een weinig talrijke wintergast, hoofdzakelijk van de zoete wateren in het noordelijk Deltagebied. De eerste vogels worden gezien in november, uitzonderlijk al in oktober. Onder invloed van vorst in noordelijker gebieden nemen de aantallen toe. Alleen in strenge winters, zoals in 1978/79, zijn enkele honderden Nonnetjes aanwezig. Dan worden ze ook regelmatig gezien op kreken, kanalen, spuikommen en dergelijke. Op de zeearmen met getij en op Grevelingen en Veerse Meer wordt de soort nauwelijks waargenomen. Wel zijn soms tot enkele tientallen Nonnetjes gezien op zee voor de monding van het Haringvliet.

02200

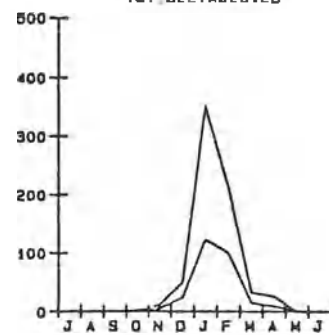
Nonette
gibberulop (comp in Simons (1977))



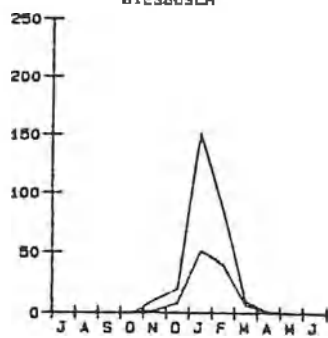
TOT. DELTAGEBIED



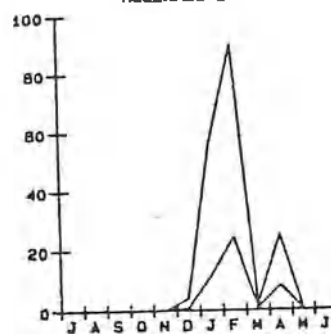
TOT. DELTAGEBIED



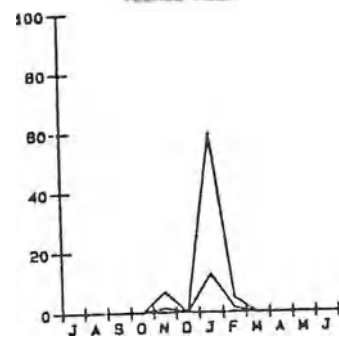
BIESBOSCH



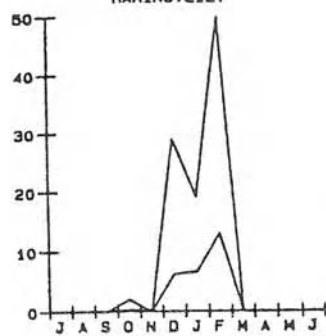
HOLLANDS DIEP



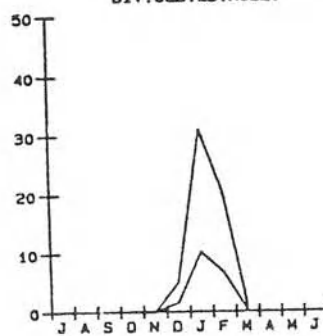
VEERSE MEER



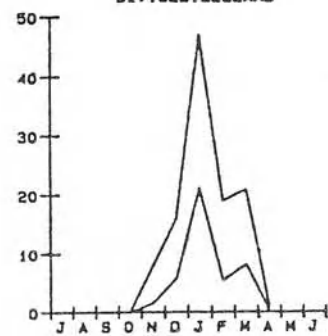
HARINGVLIET



DIV. GEB. ZD. HOLL.



DIV. GEB. ZEELAND



02200

tabel 1. NONNETJE - *Nareus Albellus*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	0	0	0	0	0	7	0	0	0	x
Haringvliet	0	0	0	0	0	29	0	3	0	0	0	x
Hollands Diep	0	0	0	0	0	0	2	1	2	25	0	x
Biesbosch	x	x	0	0	0	20	(80)	85	8	1	0	x
Krammer-Volkerak	x	x	0	0	0	0	0	0	0	0	x	x
Grevelingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oosterschelde	x	x	0	0	0	0	0	1	1	0	x	x
Voerse Meer	x	x	0	0	1	0	0	0	0	0	x	x
Westerschelde	x	x	0	0	0	1	3	1	0	0	x	x
Voordelta	x	x	0	x	0	x	0	x	x	0	0	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	0	0	-	0	8	0	0	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	0	0	0	5	3	0	0	x	x
TOTAAL	0	0	0	0	1	50	98	101	11	26	0	0
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	0	0	0	0	0	0	0	0	x	x
Haringvliet	0	0	0	2	0	2	4	1	0	0	x	x
Hollands Diep	x	0	0	0	0	4	0	8	0	0	x	x
Biesbosch	x	x	0	0	0	7	10	20	4	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	0	0	0	0	0	0	0	0	x	x
Grevelingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oosterschelde	x	x	x	0	0	1	0	0	0	0	x	x
Voerse Meer	x	x	x	0	7	0	1	1	0	0	x	x
Westerschelde	x	x	x	0	0	0	0	4	0	0	x	x
Voordelta	x	x	x	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	0	0	0	0	0	0	0	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	0	0	0	7	2	0	0	x	x
TOTAAL	0	0	0	2	7	14	22	36	4	0	0	0
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	0	0	0	0	0	2	0	x	x	x
Haringvliet	x	x	0	0	0	0	0	2	0	x	x	x
Hollands Diep	x	x	0	0	0	0	0	6	0	x	x	x
Biesbosch	x	x	0	0	11	11	15	52	0	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	0	0	0	0	0	0	x	x	x
Grevelingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oosterschelde	x	x	0	0	0	0	0	5	0	0	x	x
Voerse Meer	x	x	0	x	0	0	0	2	0	0	x	x
Westerschelde	x	x	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Voordelta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	0	0	0	0	5	20	0	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	0	0	0	8	16	3	0	0	x	x
TOTAAL	0	0	0	0	12	20	36	92	0	0	0	0
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	0	x	0	0	0	20	0	x	x	x
Haringvliet	x	x	0	0	0	0	19	50	0	x	x	x
Hollands Diep	x	x	0	0	0	0	56	90	0	x	x	x
Biesbosch	x	x	0	0	0	4	152	30	10	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0
Grevelingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oosterschelde	0	0	0	0	0	0	8	4	0	0	0	0
Voerse Meer	x	x	0	0	0	0	60	5	0	0	x	x
Westerschelde	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	x	x
Voordelta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	0	0	0	3	7	13	0	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	0	0	0	5	47	0	21	0	x	x
TOTAAL	0	0	0	0	0	12	153	213	31	0	0	0
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	0	0	0	0	2	0	0	0	x	x
Haringvliet	x	x	0	0	0	0	10	9	0	0	x	x
Hollands Diep	x	x	0	0	0	0	0	16	2	0	0	x
Biesbosch	x	x	0	x	0	0	0	12	10	x	x	x
Krammer-Volkerak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grevelingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oosterschelde	0	0	0	0	0	0	6	7	0	0	0	0
Voerse Meer	x	x	0	0	0	x	4	0	0	0	x	x
Westerschelde	x	x	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Voordelta	x	x	x	x	0	x	23	x	0	0	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	0	0	0	5	31	0	1	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	0	0	0	16	31	19	20	1	x	x
TOTAAL	0	0	0	0	0	23	107	63	33	1	0	0

x gebied niet geteld
→ geen vogels gezien

C) Zandig onvruchtig

MIDDELSTE ZAAGBEK - Mergus serrator

Verapreiding

De Middelste Zaagbek is broedvogel van noordelijk gelegen delen van het Palearctisch gebied. Het grootste deel van het broedgebied wordt 's winters verlaten, om langs kusten en op meren te overwinteren. Over trekroutes en welke populaties van welke overwinteringsgebieden gebruik maken is nog weinig bekend. In Europa is het belangrijkste overwinteringsgebied gelegen in de Oostzee en in Noord-Denemarken, waar Scandinavische, Finse, Westrussische en Deense vogels overwinteren. Ook de in Nederland overwinterende en doortrekkende vogels zijn uit deze broedgebieden afkomstig, terwijl er ook enkele vondsten van IJslandse broedvogels bekend zijn (Cramp & Simmons 1977).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Middelste Zaagbek per gebied.
Winter population of Red-breasted Merganser Mergus serrator
per area.

gebied/area	winteraantal	NW-Europa + I.Zee + M.Zee	NW-Europa	Nederland	bron/reference
NW-Eur. + I.Zee + M.Zee	125.000	100 %	*	*	Atkinson-Willes 1972
NW-Europa	75.000	60 %	100 %	*	Atkinson-Willes 1972
Nederland	18.000	14 %	24 %	100 %	dit rapport
Deltagebied	3.800	3 %	5 %	21 %	dit rapport

De in januari in Denemarken getelde aantallen variëren tussen 12.000 en 20.000 vogels (Joensen 1974), in Groot Brittannië en Ierland overwinteren ongeveer 7.500 exemplaren (Prater 1981), in Zweden ruim 10.000 (Nilsson 1978).

In Nederland is de soort in midwinter vooral aanwezig op de Waddenzee (12.000), op het noordelijke IJsselmeer (1.600-2.000 uitzonderlijk tot 15.000) en in het Deltagebied (4.000) (Smit & Wolff 1980, Beintema et al. 1980, Van den Bergh & Schäffner 1978). In normale winters bedraagt het in Nederland aanwezige aantal Middelste Zaagbekken wellicht 18.000 vogels.

Aangezien er ook bijvoorbeeld langs de kusten van Noorwegen grote aantallen Middelste Zaagbekken overwinteren, omvat de totale Noordwesteuropese winterpopulatie eerder 75.000 exemplaren (Atkinson-Willes 1972), dan de door Scott (1980) genoemde 40.000.

Voorkomen in het Deltagebied

In de maanden juni t/m augustus zijn slechts kleine aantallen Middelste Zaagbekken in het Deltagebied aanwezig. Volgens Beijersbergen en Van den Bergh (1980) hebben zomerwaarnemingen op de Grevelingen betrekking op ruiende vogels. Nadat al jaren tot enkele tientallen exemplaren hadden overzomerd op de Grevelingen, werden hier in 1977 twee broedgevallen vastgesteld (Van den Bergh et al. 1978). Ook in 1978 en in 1980 kan het broeden daar worden vastgesteld (Beijersbergen & Van den Bergh 1980; VWG Avifauna West-Nederland 1981). In 1980 werd ook een broedgeval vastgesteld langs het Haringvliet (Van den Bergh & Van der Neut 1981).

De soort is in het Deltagebied vooral een doortrekker en wintergast, die het meest voorkomt op zoute en brakke wateren. De eerste najaarstrekkers arriveren in augustus en september. Opvallend

is, dat de soort tot en met oktober hoofdzakelijk op de Grevelingen wordt gezien. Zelfs wanneer hier in oktober al grote aantallen (tot ruim 1.250) aanwezig zijn, worden elders in de Delta nog nauwelijks Middelste Zaagbekken gezien. De gemiddelde aantallen op de Grevelingen zijn van oktober tot en met februari tamelijk constant. Het tweede gebied wat van betekenis is voor deze soort, het Veerse Meer, vertoont het aantalsverloop een geheel ander beeld dan op de Grevelingen. Pas in november beginnen de aantallen op het Veerse Meer toe te nemen en de midwinteraantallen zijn beduidend hoger dan op de veel grotere(!) Grevelingen: in januari op het Veerse Meer gemiddeld 2.650 en maximaal 4.100 exemplaren, op de Grevelingen respectievelijk 800 en 2.000 vogels.

Op de getijdewateren van Oosterschelde en Westerschelde zijn de aantallen meestal gering.

In de Voordelta en op het Haringvliet worden de grootste aantallen gezien in de nawinter (februari-maart).

In de loop van mei verdwijnen de laatste Middelste Zaagbekken uit de meeste gebieden. De soort is toegenomen vergeleken met de periode vóór 1970. Als typische viseter heeft de Middelste Zaagbek vooral geprofiteerd van de afsluitingen van Grevelingen en Veerse Meer, die nu door helder water en veel kleine vissen aantrekkelijke fourageergebieden vormen. De toename heeft zich voortgezet tot vele jaren na de afsluiting van deze bekkens.

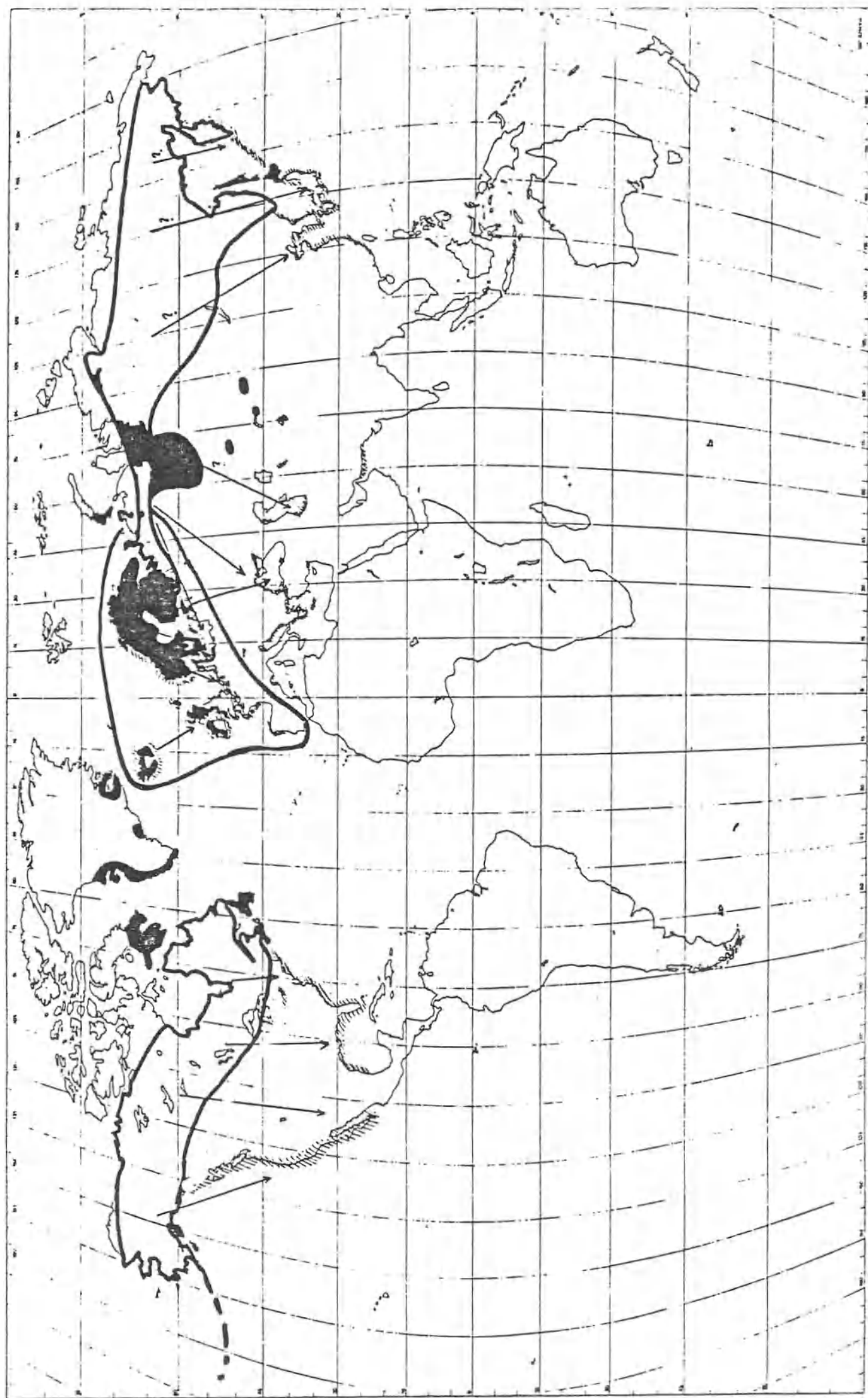
Tabel Aantal getelde Middelste Zaagbekken in het Deltagebied in januari 1967-1980.
Numbers of Redbreasted Merganser Mergus Serrator counted in the Delta area in January 1967-1980.

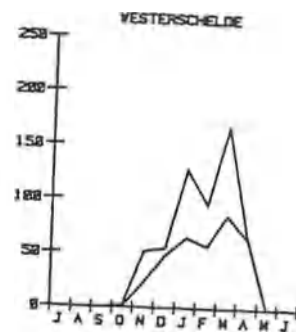
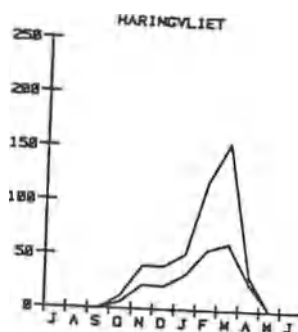
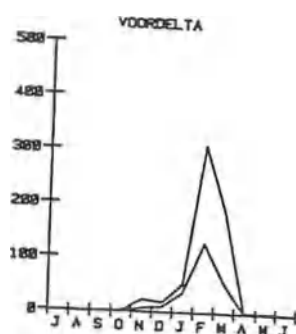
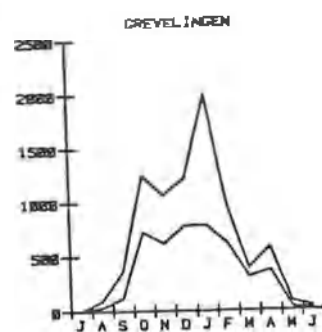
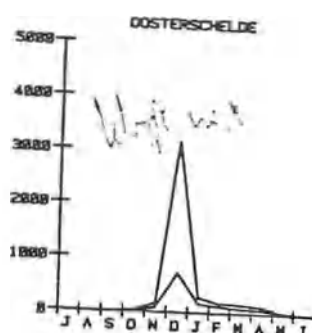
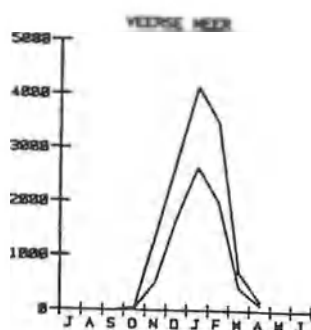
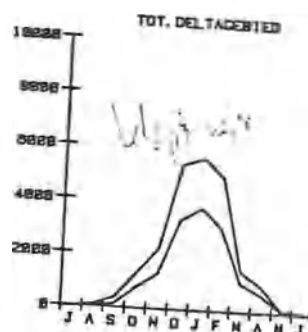
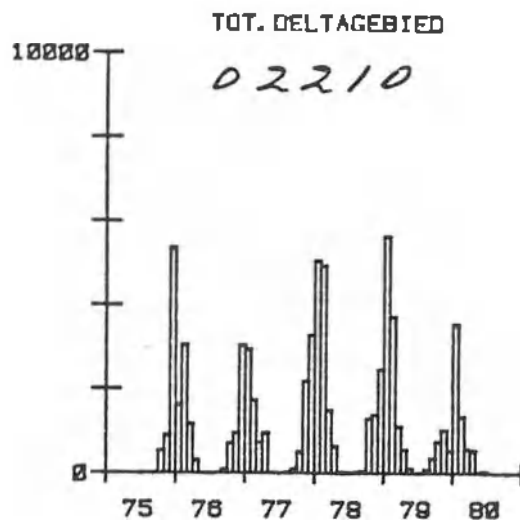
<u>jaar/year</u>	<u>aantal</u>	<u>bron/reference</u>
januari 1967	110	Wolff, 1967
januari 1973	917	Saeijs & Baptist 1977a
januari 1975	1.256	Saeijs & Baptist 1977a
januari 1976	1.624	dit rapport
januari 1977	2.947	dit rapport
januari 1978	5.060	dit rapport
januari 1979	5.639	dit rapport
januari 1980	3.556	dit rapport

Cramp & Simmons, 1977
Lypsen & Wille (1972)

Middle Atlantic Ridge

02219





02210

tabel 1. MIDDELSTE ZAAGBEK - *Harelda serrator*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	2	-	-	-	1	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	1	36	40	52	118	155	12	-	x
Hollands Diep	x	-	-	-	4	14	8	14	1	8	-	x
Biesbosch	2	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	22	-	-	-	x	x
Grevelingen	x	4	1	465	517	1224	610	637	243	199	14	8
Oosterschelde	x	x	-	-	86	3168	102	76	51	20	x	x
Veerse Meer	x	x	-	62	251	914	639	2197	721	54	x	x
Westerschelde	x	x	-	(-)	(5)	(11)	128	(25)	(6)	(9)	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	14	x	x	x	(-)	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	29	-	-	-	x	x
TOTAAL	2	4	1	532	900	5371	1624	3068	1177	322	14	8
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	1	11	-	-	-	2	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	10	21	10	31	36	36	28	x	x
Hollands Diep	x	-	-	8	6	12	19	19	9	9	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	1	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	1	-	2	-	-	2	-	x	x
Grevelingen	1	13	96	695	596	1081	560	328	341	583	11	8
Oosterschelde	x	x	x	2	(41)	(66)	(65)	(106)	(52)	(134)	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	247	1791	2200	1170	232	176	x	x
Westerschelde	x	x	x	(-)	(-)	55	(1)	(36)	(24)	(21)	x	x
Voordelta	x	x	x	2	14	18	52	76	26	-	3	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	1	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	18	18	18	14	2	-	x	x
TOTAAL	1	13	96	719	954	3053	2947	1735	727	951	14	8
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	x	9	-	-	-	4	14	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	2	5	27	31	18	53	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	4	2	14	15	19	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	10	x	x	x
Grevelingen	2	23	108	500	687	431	497	971	388	539	32	32
Oosterschelde	x	x	-	-	86	70	279	79	83	58	x	x
Veerse Meer	x	x	(1)	x	1370	2736	4144	3478	686	34	x	x
Westerschelde	x	x	(-)	2	12	(10)	52	53	58	(10)	(-)	(-)
Voordelta	-	-	-	-	23	-	42	310	186	2	-	-
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	6	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	4	10	1	16	3	-	x	x
TOTAAL	2	23	109	513	2191	3286	5060	4950	1500	643	32	32
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	15	2	3	(-)	35	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	4	9	19	44	55	22	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	7	8	21	12	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	2	-	5	1	-	-	-	-
Grevelingen	-	34	48	1252	1064	912	1997	955	324	246	85	3
Oosterschelde	-	3	-	35	56	151	143	182	167	91	33	-
Veerse Meer	x	x	-	8	234	1334	3293	2374	355	154	x	x
Westerschelde	(-)	(-)	-	-	6	40	50	23	168	66	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	12	42	-	4	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	2	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	41	125	29	5	x	x
TOTAAL	-	37	48	1299	1393	2478	5639	3727	1106	562	118	3
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	1	3	x	x
Haringvliet	x	x	-	12	40	10	6	50	43	(4)	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	5	-	4	18	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	16	13	29	4	12	22	4	-
Grevelingen	1	98	361	715	226	290	276	211	234	284	7	38
Oosterschelde	-	-	-	1	164	198	210	166	86	69	6	-
Veerse Meer	x	x	4	13	523	x	2982	808	136	102	x	x
Westerschelde	x	x	1	2	52	(12)	28	95	33	62	-	1
Voordelta	x	x	x	x	-	-	12	x	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	7	-	7	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	1	5	6	6	8	-	x	x
TOTAAL	1	98	363	743	1022	513	3556	1744	578	546	17	39

x gebied niet geteld

0 geen vogels gezien

GROTE ZAAGBEK - Mergus merganser**Verspreiding**

De Grote Zaagbek is broedvogel van meren, rivieren, estuaria, brakke fjorden en baaien van grote delen van noordelijk Eurazië en Noord-Amerika. Ze overwinteren vooral op grote open wateren, meestal zoete wateren. Slechts zelden worden ze op zoute wateren of op zee aangetroffen en dan vrijwel uitsluitend in zeegebieden met enige zoetwaterinvloed (Cramp & Simmons 1977; Smit & Wolff 1980).

Broedvogels van IJsland en Groot-Brittannië verlaten deze gebieden 's winters niet, terwijl broedvogels van Zuid-Skandinavië, Noord-Duitsland en Polen vermoedelijk niet verder trekken dan de westelijke Oostzee. Broedvogels van Midden- en Noord-Scandinavië, Finland en Rusland, west tot Pechora, trekken naar het westen tot de Oostzee, Nederland en Groot-Brittannië, in kleiner aantal tot in Frankrijk en Spanje (Cramp & Simmons 1977). In strenge winters komt de soort ook voor in het noordelijke Middellandse zeegebied (Bauer & Glutz von Blotzheim 1969).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Grote Zaagbek per gebied.
Winter population of Goosander Mergus merganser per area.

gebied/area	winteraantal	Z.Zee + M.Zee + NW-Europa	NW-Europa	Nederland	bron/reference
NW-Eur. + Z.Zee + M.Zee	85.000	100 %	*	*	Scott 1980
NW-Europa	75.000	88 %	100 %	*	Scott 1980
Nederland	25.000	29 %	33 %	100 %	eigen schatting
Deltagebied	1.000	1 %	1 %	4 %	dit rapport

De aantallen in Nederland overwinterende Grote Zaagbekken zijn sterk afhankelijk van de temperatuur in noordelijker gebieden. De belangrijkste Nederlandse overwinteringsgebieden zijn de westelijke Waddenzee, met in januari gemiddeld 2.000 exemplaren, maar in februari en maart 7.500-10.000 vogels (Smit & Wolff 1980).

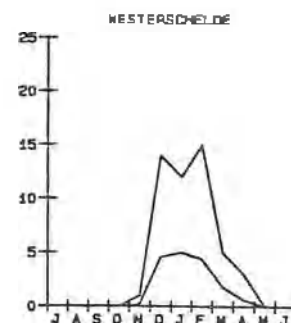
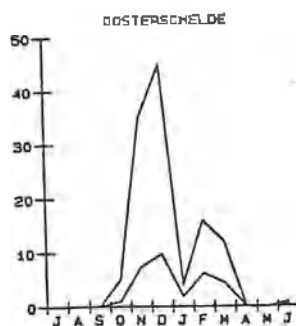
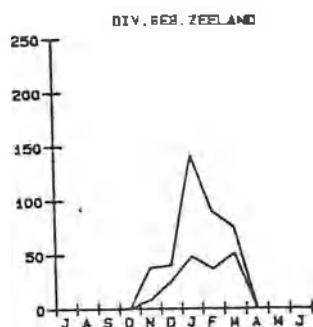
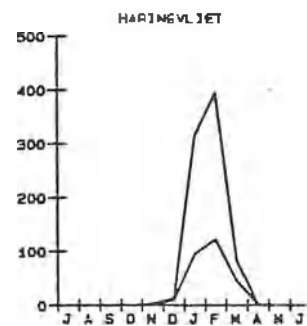
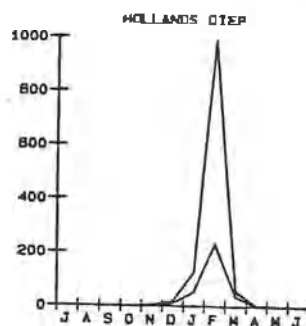
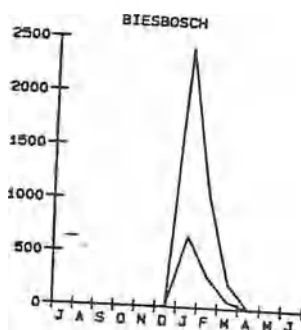
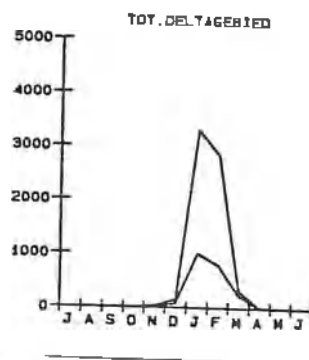
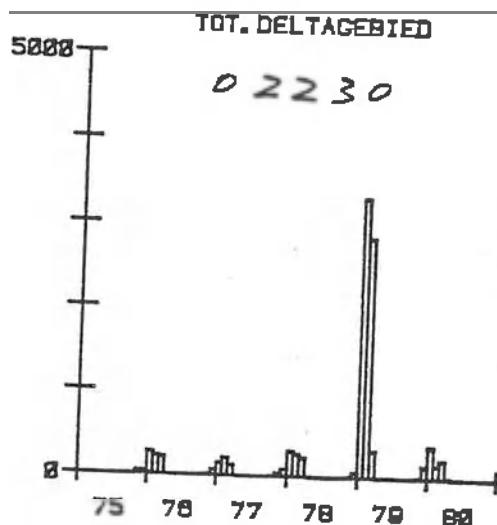
Op het IJsselmeer komen zeer grote aantallen Grote Zaagbekken voor, met een op extrapolatie gebaseerde schatting van 100.000 exemplaren in januari 1977 (Beintema et al. 1980). Er werden hier toen echter maar 29.500 exemplaren geteld (Van den Bergh et al. 1978). Een aantal van 20.000 op het IJsselmeer in normale winters lijkt een reëler schatting (gebaseerd op Van den Bergh 1979). Ook Swennen (1970) noemt voor het noordelijk IJsselmeer een dergelijk aantal (tot 22.000). Elders in Nederland overwintert de Grote Zaagbek in vrij kleine aantallen op meren, kanalen en langs de grote rivieren.

Voorkomen in het Deltagebied

De eerste Grote Zaagbekken verschijnen in het Deltagebied meestal niet voor november. Pas in december neemt de soort wat toe en de grootste aantallen zijn aanwezig in januari en februari, terwijl in normale winters het maart-aantal niet veel lager is dan in januari en februari. In de loop van april verdwijnen de laatste vogels. Het voorkomen van de Grote Zaagbek in het Deltagebied beperkt zich vrijwel tot grote zoete wateren (Haringvliet, Hollandsch Diep en Biesbosch) en binnendijkse plassen, kreken, kanalen e.d., waarbij zout water meestal wordt gemedend. Op Grevelingen en Veerse Meer, waar de Middelste

Zaagbek talrijk is, komt de Grote Zaagbek vrijwel niet voor.

In normale winters komen de aantallen Grote Zaagbekken in het Deltagebied niet boven enkele honderden. In strenge winters lijkt het Deltagebied, met name het noordelijk deel, te fungeren als uitwijkgebied voor vogels, die normaal noordelijker overwinteren, waarschijnlijk vooral in het IJsselmeer. Dit was bijvoorbeeld het geval in januari en februari 1979, toen er respectievelijk 3.300 en 2.850 exemplaren werden geteld, overwegend in de Biesbosch, maar ook in Haringvliet en Hollandsch Diep. Ook op 23 januari 1963 (na een maand strenge vorst) waren in het noordelijk Deltagebied grote aantallen Grote Zaagbekken aanwezig: in Haringvliet-Hollandsch Diep en Biesbosch werden vanuit een vliegtuig toen 2.200-2.800 exemplaren geteld (Wolff 1963).

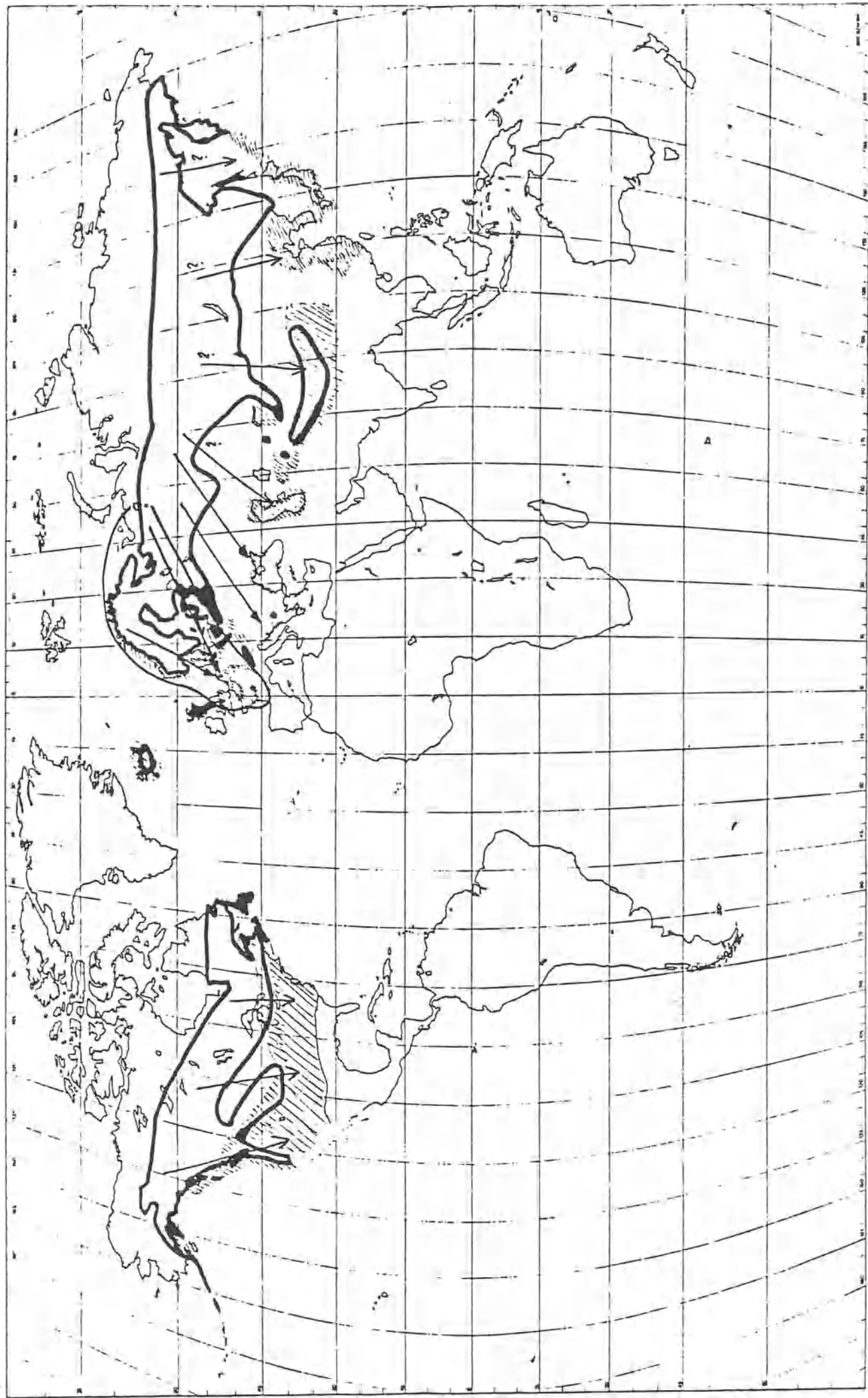


Grote Zaaghek

07230

gebied van
Lippen en Wille (1972)

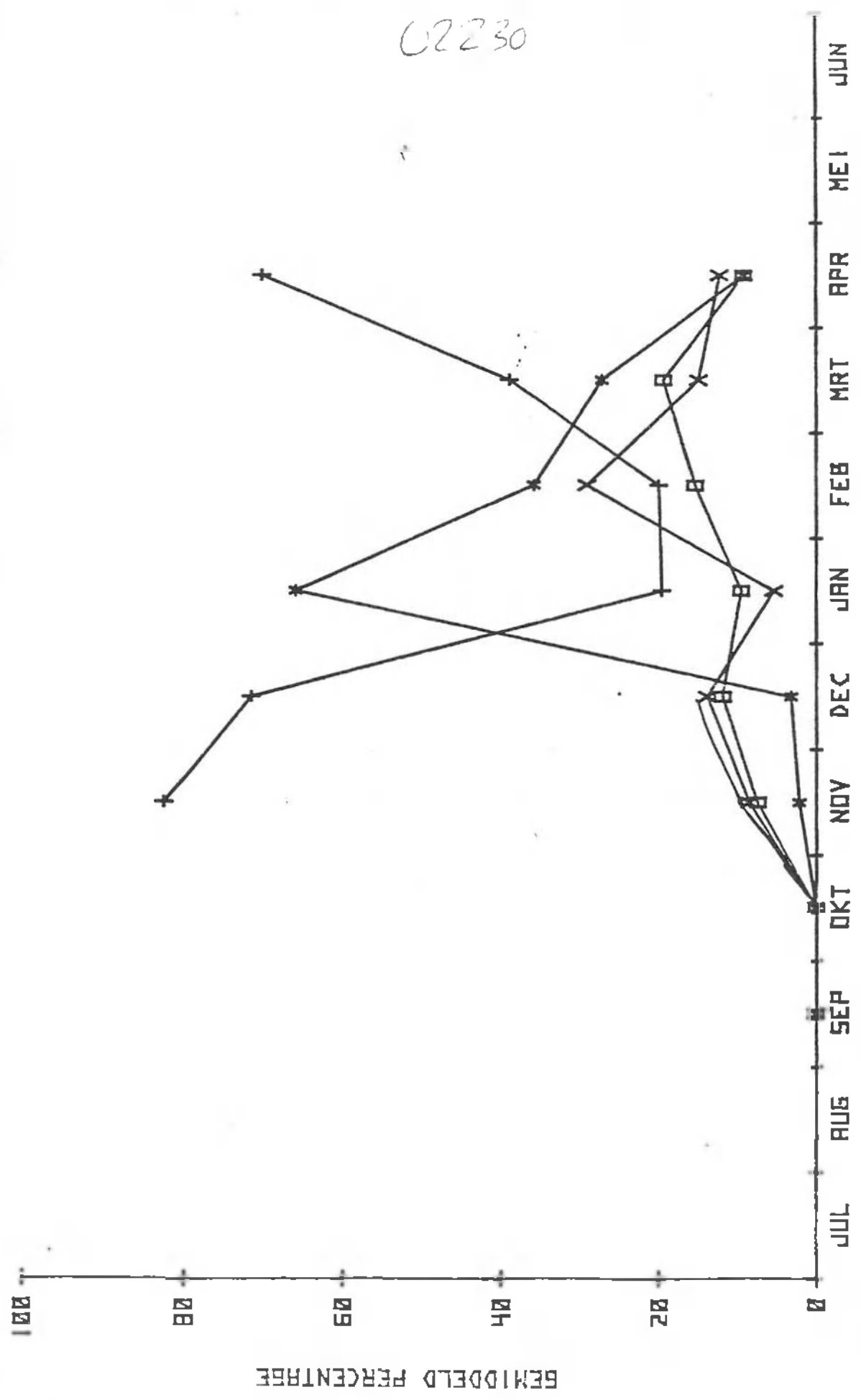
Urop en Simons, 1977



02230

SOORT: GROTE ZAAGBEEK

- BIESBOESCH
- x HOLLANDS DIEP
- HARRINGVLIET
- + OVERIGE GEBIEDEN



02.2.30

tabel . GROTE ZAAGBEK - *Mergus mergamus*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	1	-	-	3	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	1	6	40	87	83	2	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	20	45	87	53	-	-	x
Biesbosch	x	x	(x)	(x)	2	3	15	10	7	1	(x)	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	6	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	35	4	-	15	4	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	1	7	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	19	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	(x)	3	4	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	2	142	25	64	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	41	38	272	227	211	3	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	4	12	54	68	42	1	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	3	10	46	61	55	4	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	2	2	4	3	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	5	-	-	4	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	1	-	2	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	5	21	55	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	40	24	28	28	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	5	7	69	152	216	130	5	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	2	-	1	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	9	60	22	61	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	4	52	22	41	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	8	64	61	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	2	-	-	16	6	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	1	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	9	5	5	2	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	1	-	-	26	102	120	76	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	38	34	26	24	42	-	x	x
TOTAAL	-	-	1	-	40	91	311	270	234	1	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	120	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	8	315	396	20	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	18	127	990	4	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	2420	1050	228	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	7	7	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	1
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	4	6	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	1	14	12	35	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	2	15	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	394	163	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	5	19	32	90	75	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	6	66	3317	2845	327	-	-	1
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	14	11	39	22	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	5	5	-	1	22	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	187	20	25	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	45	1	-	12	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	6	2	5	3	-	-
Voordelta	x	x	x	(x)	-	x	40	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	53	112	77	91	11	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	33	18	15	48	2	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	6	150	384	164	225	16	-	-

x gebied niet geteld

0 geen vogels gezien

02310

WESPENDIEF - Pernis apivorus

De Westendief is in het Deltagebied een doortrekker in zeer kleine aantallen, vooral van half augustus tot in oktober en van eind april tot in juni. Soms blijft een exemplaar gedurende enkele dagen pleisteren in een gebied.

Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen verricht:

sept. 1975 1 ex. Hollandsch Diep	okt. 1978 1 ex. Oosterschelde
okt. 1975 1 ex. Oostvoornse Meer	aug. 1979 1 ex. Oosterschelde
juni 1978 1 ex. Westerschelde	sept. 1979 2 ex. div. geb. Zeeland
aug. 1978 2 ex. Oosterschelde	okt. 1979 2 ex. Oostvoornse Meer

02380

ZWARTE WOUW - Milvus migrans

In het Deltagebied zeldzame gast, die vooral wordt waargenomen in voor- en najaar. De laatste jaren geeft het aantal waarnemingen een toenemende tendens te zien.

Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen verricht:

nov. 1975 1 ex. Oosterschelde
dec. 1977 1 ex. Oosterschelde
apr. 1979 1 ex. Westerschelde

02390

RODE WOUW - Milvus milvus

In het Deltagebied zeldzame gast, die vooral wordt waargenomen in voor- en najaar. De laatste jaren geeft het aantal waarnemingen een toenemende tendens te zien.

Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen verricht:

dec. 1976 1 ex. Hollandsch Diep	okt. 1979 1 ex. div. geb. Zeeland
febr. 1977 1 ex. div. geb. Zeeland	mrt. 1980 1 ex. Westerschelde
okt. 1978 1 ex. Hollandsch Diep	apr. 1980 1 ex. Westerschelde
febr. 1979 1 ex. Hollandsch Diep	

02430

ZEEAREND - Haliaeetus albicilla

De Zeearend is in het Deltagebied een zeldzame wintergast, die echter vrijwel jaarlijks wordt waargenomen, vooral in het noordelijk deel van de Delta.

Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen gedaan:

febr. 1976 1 ex. Baringvliet	dec. 1977 1 ex. Baringvliet
nov. 1976 1 ex. Baringvliet	dec. 1977 1 ex. Hollandsch Diep

02550

MONNIKSGIER - Aegypius monachus

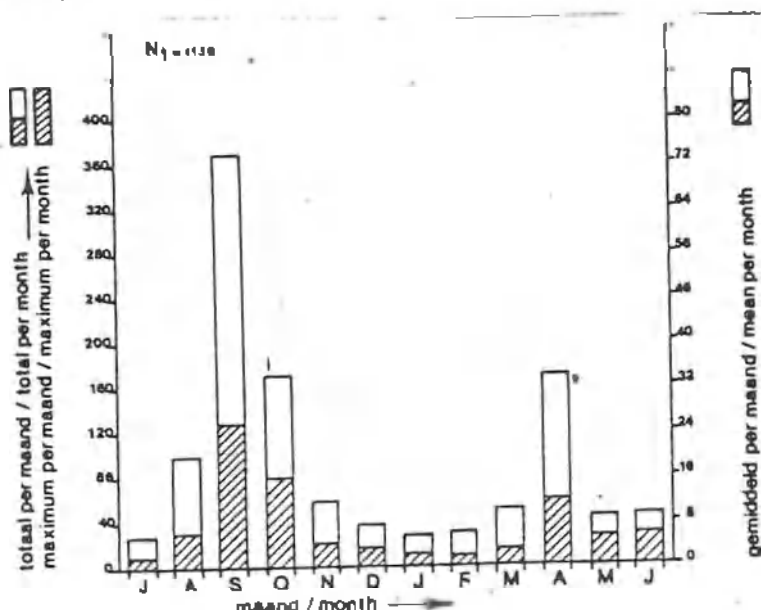
In maart 1977 werd een, hoogstwaarschijnlijk ontsnapte, Monniksgier waargenomen op Walcheren. Op dezelfde dag werd ook een exemplaar (hetzelfde) waargenomen nabij Gawege op Zuid-Beveland.

BRUINE KIEKENDIEF - Circus aeruginosus

De grootste aantallen Bruine Kiekendieven werden tijdens de tellingen waargenomen in september en oktober. In deze periode verblijft nog een groot deel van de broedvogels van het Deltagebied met hun uitgevlogen jongen in de omgeving van de broedplaatsen, terwijl er bovendien doortrek plaatsvindt van noordelijker broedende vogels. In de periode november-maart zijn de aantallen gering, maar zelfs bij vorst zijn nog enkele vogels aanwezig. Het Deltagebied is, met de Flevopolders, één van de weinige gebieden in Noordwest-Europa, waar deze soort geregeld overwintert. De voorjaarsstrek vindt plaats van half maart tot in mei. In de zomer zijn behalve de broedvogels waarschijnlijk ook kleine aantallen onvolwassen vogels aanwezig, die nog niet tot broeden komen. Overigens dient opgemerkt te worden dat in de maanden mei-augustus veel gebieden niet zijn geteld, waardoor de in de tabel en figuur opgegeven aantallen voor deze maanden te laag zijn.

Het aantal broedparen van de Bruine Kiekendief in het Deltagebied is gedurende de laatste jaren opvallend toegenomen. In figuur is een globale reconstructie van het aantal broedparen in het Deltagebied in de periode 1940-82 weergegeven. Tegenwoordig herbergt vrijwel ieder rietveld van enige omvang minstens een broedpaar. De habitat wordt, zowel in de broedtijd als daarbuiten, gevormd door rietvelden of andere met hoge kruiden begroeide terreinen in buitendijkse gebieden, langs binnendijkse kreekresten, op opgespoten terreinen en dergelijke. Ook in graanvelden wordt in toenemende mate gebroed.

De recente toename kan in verband worden gebracht met een aantal factoren. In de jaren na het droogvallen van Zuidelijk Flevoland nam het aantal broedparen hier sterk toe. In vele voormalige broedgebieden vond een herkolonisatie plaats door vogels, die waarschijnlijk afkomstig waren uit de Flevopolders. Daarnaast kan ook de beperking van het gebruik van bepaalde landbouwvergiften en een verminderde vervolging een rol hebben gespeeld. In het Deltagebied veroorzaakten de afsluitingen van het Haringvliet en het Hollandsch Diep het wegvallen van het getij in deze buitendijkse gebieden en in de Biesbosch. Door het uitblijven van overstromingen werden de rietvelden meer geschikt als broedgebied voor de Bruine Kiekendief. In 1982 broedden er ca. 175 paar Bruine Kiekendieven in het Deltagebied (Meininger 1983b.).



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Bruine Kiekendieven in 1975/76 - 1979/80.
 Total, mean and maximum number of Marsh Harrier *Circus aeruginosus* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

Kubus 1. BRUINE KIEZENOTIEP - *Circus aeruginosus*

Resultaten tellingen in het Deltaq-bied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	1	-	1	x	x
Haringvliet	-	7	21	8	-	5	1	2	-	16	1	x
Hollands Diep	-	1	4	1	-	-	-	-	-	10	1	x
Biesbosch	x	x	14	6	8	1	2	-	7	12	-	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	5	8	1	5	-	-	-	-	-	1	1
Oosterschelde	x	x	9	-	-	-	2	1	1	2	x	x
Veerse Meer	x	x	8	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	7	6	1	-	-	-	-	2	x	x
Voordelta	x	x	-	-	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	11	71	22	14	8	5	4	9	50	1	1
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	1	29	6	7	1	-	-	-	2	23	x	x
Hollands Diep	x	-	2	2	1	-	-	1	-	4	x	x
Biesbosch	x	x	4	5	2	1	-	2	9	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	2	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	5	1	6	-	-	-	-	1	-	1	-	2
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	2	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	2	x	x
Westerschelde	x	x	x	5	1	-	-	-	2	5	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	3	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	3	2	-	-	1	-	3	x	x
TOTAAL	8	32	20	25	9	1	-	5	9	40	-	2
178	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	2	2	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	20	4	4	1	7	3	1	x	x	x
Hollands Diep	x	x	3	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	12	8	1	8	2	1	3	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Gravelingen	4	18	5	1	-	-	1	-	-	1	-	2
Oosterschelde	x	x	5	1	-	-	1	-	1	2	x	x
Veerse Meer	x	x	3	-	-	-	-	-	-	2	x	x
Westerschelde	x	x	19	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	1	-	-	1	1	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	11	1	1	2	-	-	2	4	x	x
TOTAAL	4	18	81	23	6	16	12	4	7	9	-	2
1976/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	1	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	20	10	10	1	4	4	2	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	1	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	1	-	-	-	-	1	5	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	1	-	-	1	-	1	-	-	1	3
Gravelingen	1	4	4	3	1	-	1	-	2	-	1	-
Oosterschelde	5	10	12	1	1	1	2	1	-	2	12	11
Veerse Meer	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	16	3	4	-	-	2	2	8	x	x
Voordelta	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	2	-	1	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	11	2	1	2	-	-	-	4	x	x
TOTAAL	6	14	72	21	20	8	7	9	11	14	14	14
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	2	x	x
Haringvliet	x	x	51	66	5	2	1	-	1	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	10	x	x
Biesbosch	x	x	9	x	3	2	3	5	6	x	x	x
Kraamers-Volkerak	5	3	1	-	-	-	-	-	-	-	5	5
Gravelingen	1	3	6	7	-	-	-	-	1	1	2	-
Oosterschelde	5	19	15	-	-	-	-	1	-	-	11	9
Veerse Meer	x	x	4	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	7	5	-	-	-	-	1	1	8	13
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	3	-	1	1	-	-	1	4	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	11	4	-	-	-	1	2	15	x	x
TOTAAL	11	25	127	82	5	5	4	7	14	57	36	27

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

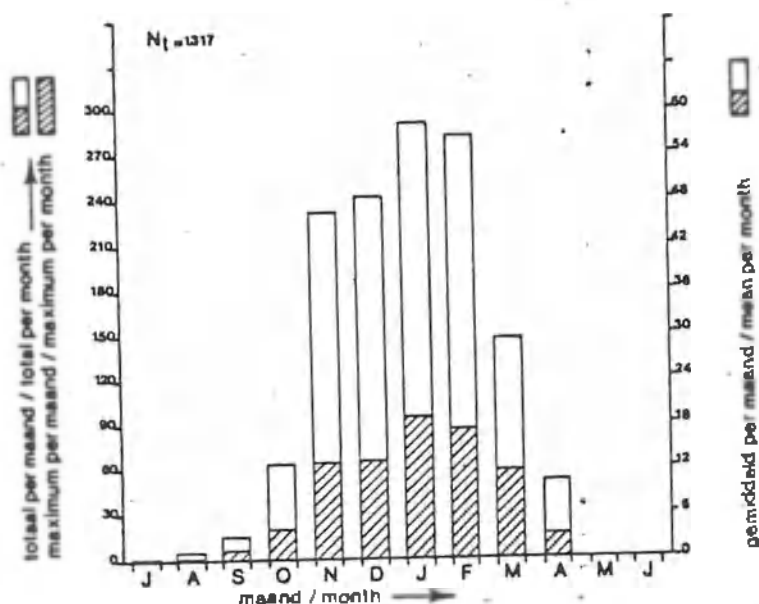
BLAUWE KIEKENDIEF - *Circus cyaneus*

De eerste najaarstrekkers worden gezien in september, waarna een geleidelijke toename plaatsvindt tot in januari en februari, wanneer de grootste aantallen Blauwe Kiekendieven in het Deltagebied aanwezig zijn. In maart en april nemen de aantallen weer snel af.

De Blauwe Kiekendief is in de wintermaanden een karakteristieke verschijning in de Delta, die is waar te nemen in allerlei open landschappen, boven schorren, akkers, duinen, langs dijken enz. Op grond van de hier besproken tellingen kan worden aangenomen dat er in normale winters ruim 100 overwinteraars zijn.

In strenge winters ligt dit aantal nog hoger. Zo werden er in januari en februari 1979 beduidend hogere aantallen geteld dan in normale winters. Dit invasie-achtige optreden werd ook vastgesteld in Groot Brittannië (Davenport 1982). Het aantal volwassen mannetjes bedraagt normaal 10 à 20% van het totaal aantal vogels. De rest betreft vogels in onvolwassen klee en vrouwtjes.

De laatste jaren heeft de Blauwe Kiekendief een enkele maal gebroed in het Deltagebied: op het Groene Strand bij Oostvoorne, op de Scheelhoek en in de Biesbosch (Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland 1981). Daarnaast zijn zomerwaarnemingen bekend van de Grevelingen, het voormalig schor bij Bath en Saaftinge. Gezien de recente toename van deze soort in andere delen van Nederland (Teixeira 1979) lijkt het zeker niet uitgesloten dat in de toekomst regelmatig in het Deltagebied zal worden gebroed.

**Figuur**

Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Blauwe Kiekendieven in 1975/76 - 1979/80.

Total, mean and maximum number of Ben Barriar Circus cyaneus counted per month in 1975/76 - 1979/80.

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	3	-	1	1	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	1	4	10	5	10	6	6	1	-	x
Hollands Diep	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	2	1	6	-	-	8	-	x
Kraamster-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	1	1	5	2	4	-	-	1	-	-
Oosterschelde	x	x	1	1	6	5	1	3	7	-	x	x
Voerse Meer	x	x	-	-	4	-	-	2	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	1	4	7	13	8	6	1	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	1	-	-	2	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	1	8	11	12	9	1	-	x	x
TOTAAL	-	-	1	12	40	33	47	32	20	11	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	1	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	2	7	7	5	3	2	6	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	4	1	-	2	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	5	4	7	9	6	8	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	-	-	1	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	1	2	-	-	5	2	1	1	1	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	5	3	8	2	2	-	x	x
Voerse Meer	x	x	x	-	2	3	4	-	1	1	x	x
Westerschelde	x	x	x	2	5	8	3	8	5	2	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	1	-	-	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	1	-	-	2	3	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	10	9	8	6	2	1	x	x
TOTAAL	1	2	-	10	43	38	40	34	22	10	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	1	1	1	1	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	1	1	4	3	17	9	6	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	1	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	1	7	5	11	1	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	1	1	-	-	1	1	3	2	-	2	-	-
Oosterschelde	x	x	-	1	7	7	5	4	1	1	x	x
Voerse Meer	x	x	1	x	10	4	2	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	1	6	12	8	8	3	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	3	1	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	1	3	8	15	12	12	3	-	x	x
TOTAAL	1	1	1	6	38	50	60	48	14	3	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	1	3	3	-	2	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	2	7	12	11	16	6	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	1	-	-	-	1	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	1	-	1	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	-	-	3	-	4	-	1	-	-	-
Grevelingen	1	-	4	-	5	5	5	7	1	1	-	-
Oosterschelde	-	-	2	2	6	9	21	12	3	3	-	-
Voerse Meer	x	x	1	-	1	1	5	1	-	1	x	x
Westerschelde	-	-	-	7	9	16	19	19	2	2	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	8	4	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	4	12	10	26	24	12	4	x	x
TOTAAL	1	-	7	15	45	56	95	87	33	11	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	3	7	4	3	7	4	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	1	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	1	-	-	1	x	x	x
Kraamster-Volkerak	-	-	-	3	3	14	3	7	3	x	-	-
Grevelingen	-	-	-	1	2	-	2	10	5	1	-	-
Oosterschelde	-	2	-	2	11	5	11	8	5	4	-	-
Voerse Meer	x	x	1	1	3	x	-	-	-	2	x	x
Westerschelde	x	x	-	5	11	20	12	15	6	3	-	1
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	1	5	3	6	3	3	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	4	22	18	13	10	33	3	x	x
TOTAAL	-	2	1	20	64	65	50	80	58	14	-	1

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

STEPPEKIEKENDIEF - Circus macrourus

Tijdens de tellingen werd slechts één waarneming gedaan van deze soort, die in Nederland tot de dwaalgasten wordt gerekend:

apr. 1979, 1 onvolwassen mannetje langs de Oosterschelde kust van Sint Philipsland.

02630

GRAUWE KIEKENDIEF - Circus pygargus

Tijdens de tellingen werd deze soort slechts enkele malen waargenomen:

jul. 1976 1 ex. Grevelingen	aug. 1977 1 ex. Grevelingen
mrt. 1977 1 ex. Oosterschelde	sept. 1977 1 ex. Westerschelde
mrt. 1977 1 ex. Westerschelde	mei 1980 1 ex. Westerschelde

In het Deltagebied is de Grauwe Kiekendief een doortrekker in zeer klein aantal van de tweede helft van maart tot begin juni en van eind juli tot in oktober.

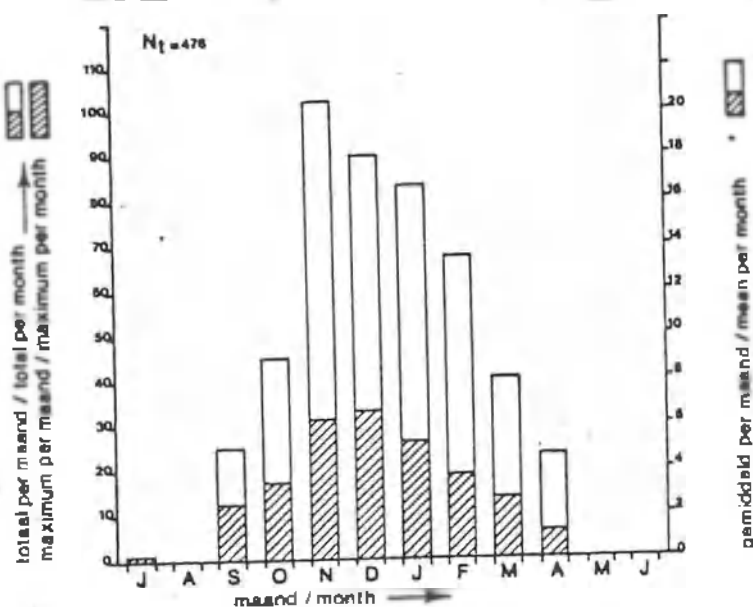
De laatste jaren heeft de soort enkele malen gebroed op de Korendijksche en Beninger Slikken langs het Haringvliet (Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland 1981) en in 1976 mogelijk in de Oosterschelde op Zuid-Beveland (Meininger 1977).

* 02690

SPERWER - Accipiter nisus

De Sperwer trekt door vanaf half september met een piek in november en overwintert in klein aantal in allerlei gebieden, met een voorkeur voor halfopen terreinen met bosjes, dijken, boomrijen, heggen en dergelijke. De voorjaarstrek is weinig opvallend en na half april worden meestal geen Sperwers meer gezien. Omdat veel gebieden waar regelmatig Sperwers aanwezig zijn, bijvoorbeeld de duinen, niet zijn geteld, zijn de in de tabel opgegeven aantallen lager dan de werkelijk aanwezige aantallen.

In 1980 was er waarschijnlijk een broedgeval in de duinen van Schouwen (C. Jacobusse, pers. meded.).



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Sperwers in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Sparrowhawk Accipiter nisus counted per month in 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	1	-	1	1	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	x
Bloembosch	x	x	-	-	3	-	1	-	-	-	-	x
Kraanwet-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	1	1	1	1	-	1	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	1	-	1	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	-	-	x	-	x	x	x	-	x
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	-	-	-	1	1	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	4	7	7	6	3	1	1	x	x
TOTAAL	-	-	1	7	13	11	10	6	5	1	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1	1	1	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	2	-	1	-	-	-	x	x
Bloembosch	x	x	-	2	2	3	1	2	2	x	x	x
Kraanwet-Volkerak	x	x	1	-	1	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	1	-	1	1	1	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	1	-	2	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	1	-	1	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	-	-	-	-	4	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	1	1	4	6	6	3	3	x	x
TOTAAL	-	-	4	5	10	9	15	9	7	4	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	1	1	1	4	2	3	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	2	1	-	-	2	-	-	x	x	x
Bloembosch	x	x	1	2	7	6	5	5	-	x	x	x
Kraanwet-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Oosterschelde	x	x	2	2	4	2	5	2	1	1	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	1	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	-	1	2	5	2	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	6	9	14	16	8	7	4	4	x	x
TOTAAL	-	-	12	17	31	33	26	16	9	6	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	2	1	-	2	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	3	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	1	1	-	1	-	1	x	x	x
Bloembosch	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x	x
Kraanwet-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gravelingen	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	1	-	4	-	3	1	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	1	-	-	1	4	2	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	-	-	-	-	2	3	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	2	3	11	10	8	11	3	6	x	x
TOTAAL	-	-	4	4	20	14	21	18	6	6	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	1	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	1	-	-	1	-	1	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	1	-	-	x	x
Bloembosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraanwet-Volkerak	-	-	-	-	2	1	1	2	-	-	-	-
Gravelingen	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	2	3	1	-	1	1	1	-	-
Veerse Meer	x	x	-	1	1	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	2	1	1	1	1	1	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	1	1	1	1	-	2	-	1	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	3	6	19	18	8	9	8	3	x	x
TOTAAL	1	-	4	12	28	23	11	18	13	6	-	-

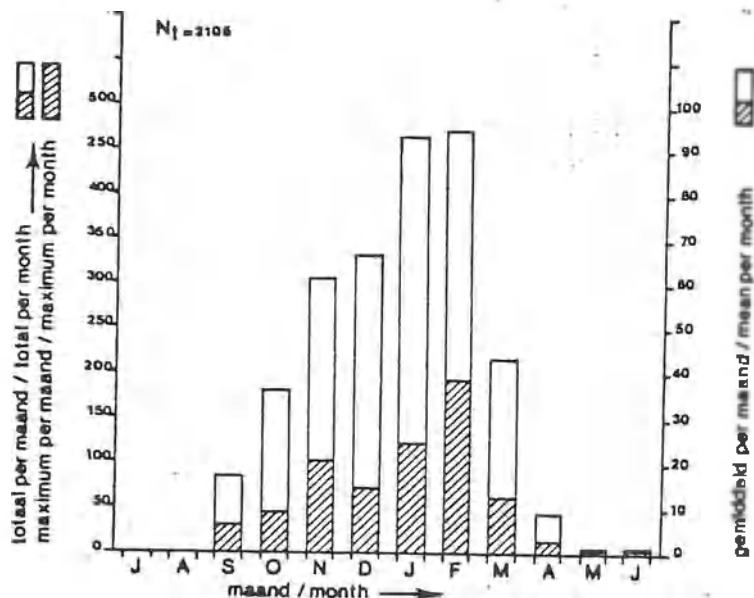
x gezien niet geteld
0 geen vogels gezien

BUIZERD - Buteo buteo

De Buizerd is in het Deltagebied een algemene doortrekker en wintergast en een zomergast in zeer kleine aantallen.

In het winterhalfjaar is de soort een regelmatige verschijning van allerlei halfopen landschappen met bosjes, bomenrijen, dijken, heggen en dergelijke. Bosjes en boomrijen worden gebruikt als overnachtingsplaats. De grootste aantallen zijn aanwezig in de wintermaanden, vooral bij vorst en sneeuwval in gebieden noordoostelijk van het Deltagebied. Maximaal zijn wellicht enkele honderden exemplaren aanwezig in de Delta.

De laatste jaren worden ook in de broedtijd regelmatig Buizerds gezien, vooral op oostelijk Zuid-Beveland en in Zeeuwsch Vlaanderen. De soort is reeds broedvogel bij Bergen op Zoom en vlak over de Belgische grens bij Zeeuwsch Vlaanderen. Gezien de toename van deze soort en de uitbreiding van het areaal tot vlak bij het Deltagebied kunnen de eerste broedgevallen mogelijk binnenkort worden verwacht.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Buizerds in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Buzzard Buteo buteo counted per month in 1975/76 - 1979/80.

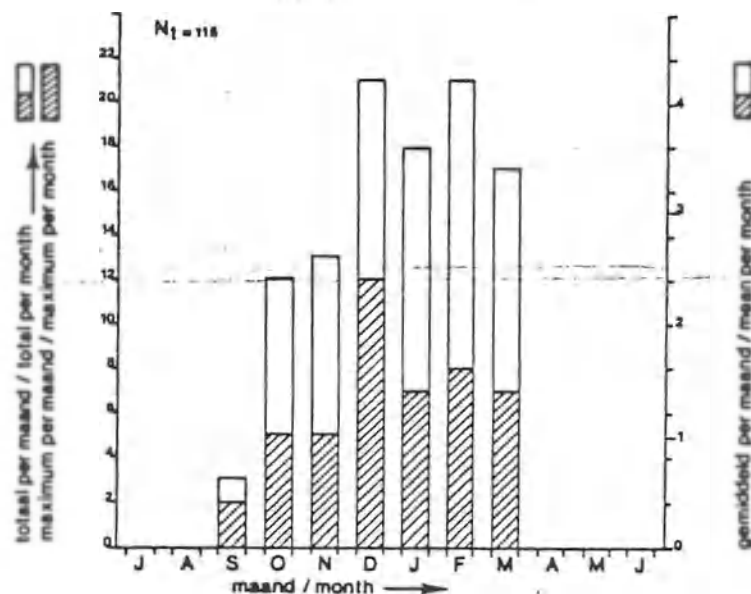
1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	2	3	2	6	3	-	x	x
Haringvliet	-	-	1	2	9	8	3	3	8	1	-	x
Hollands Diep	1	-	-	18	8	15	14	18	15	1	-	x
Biesbosch	x	x	4	5	24	16	24	7	4	4	-	x
Kraaijks-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	4	2	3	-	1	1	1	-
Oosterschelde	x	x	1	10	19	4	10	6	10	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	1	2	-	-	1	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	2	12	10	9	3	1	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	x	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	1	1	1	1	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	2	6	6	23	11	8	2	x	x
TOTAAL	1	-	6	38	77	67	90	63	52	10	1	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	7	1	2	2	5	1	1	1	x	x
Haringvliet	-	1	1	2	4	3	3	8	1	1	x	x
Hollands Diep	x	-	4	3	14	8	23	16	9	2	x	x
Biesbosch	x	x	6	22	22	22	29	17	17	2	x	x
Kraaijks-Volkerak	x	x	4	-	1	2	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	4	5	3	3	5	4	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	1	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	2	7	2	2	1	1	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	2	3	1	-	1	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	4	11	12	9	15	4	x	x	x
TOTAAL	-	-	24	38	69	57	82	82	34	4	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	1	-	-	1	3	5	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	1	1	2	6	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	3	7	1	3	14	-	2	x	x	x
Biesbosch	x	x	10	8	17	16	27	28	5	x	x	x
Kraaijks-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	2	3	2	6	2	1	2	-	x	x
Veerse Meer	x	x	2	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	1	3	-	2	1	1	-	-	1	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	1	1	1	3	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	5	5	6	15	17	8	3	1	x	x
TOTAAL	-	-	30	29	28	65	71	41	17	1	1	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	9	4	-	7	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	1	1	10	9	16	6	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	17	8	1	4	13	5	x	x	x
Biesbosch	x	x	5	7	8	18	8	4	9	x	x	x
Kraaijks-Volkerak	x	x	-	-	2	2	10	-	1	-	-	-
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	2	-
Oosterschelde	1	-	-	4	2	7	10	12	9	6	1	1
Veerse Meer	x	x	2	-	-	-	2	-	1	-	x	x
Westerschelde	-	-	2	-	1	12	11	7	2	1	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	1	1	1	5	10	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	2	-	8	14	38	30	9	8	x	x
AL	1	-	11	30	31	74	101	94	51	15	1	1
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	1	2	-	3	1	2	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	1	12	2	9	16	1	-	x	x
Hollands Diep	x	x	5	-	12	2	7	14	-	5	x	x
Biesbosch	x	x	3	x	21	20	24	24	23	x	x	x
Kraaijks-Volkerak	1	-	1	1	6	2	2	17	2	-	-	-
Gravelingen	-	-	-	-	2	1	3	3	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	1	5	5	7	14	23	5	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	4	2	x	-	1	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	4	2	8	6	10	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	1	1	8	7	12	8	6	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	6	29	27	19	41	72	22	4	x	x
TOTAAL	1	-	17	46	99	68	121	185	61	9	-	-

x gebied niet geteld
0 geen vangst gezien

RUIGPOOTBUIZERD - Buteo lagopus

De Ruigpootbuizerd is in het Deltagebied een doortrekker en wintergast in kleine aantallen van half september tot begin mei. Het voorkomen van deze soort in Nederland heeft een enigszins invasie-achtig karakter. Hoewel de soort jaarlijks in het Deltagebied wordt gezien, variëren de aantallen van 10 ex. in de winter 1976/77 tot 31 ex. in de (strange) winter 1978/79.

De Ruigpootbuizerd wordt waargenomen in dezelfde gebieden als de Buizerd.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Ruigpootbuizerds in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Rough-legged Buzzard
Buteo lagopus counted per month in 1975/76 - 1979/80.

BASTAARDAREND - Aquila clanga

Deze soort is in het Deltagebied een zeldzame dwaalgast, waarvan tijdens de tellingen twee waarnemingen werden verricht:

juli 1975 1 ex. Hollandsch Diep
 okt. 1975 1 ex. Baringvliet

Tabel 1. SUICIDOTRUIZEN - Grote lapagus

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

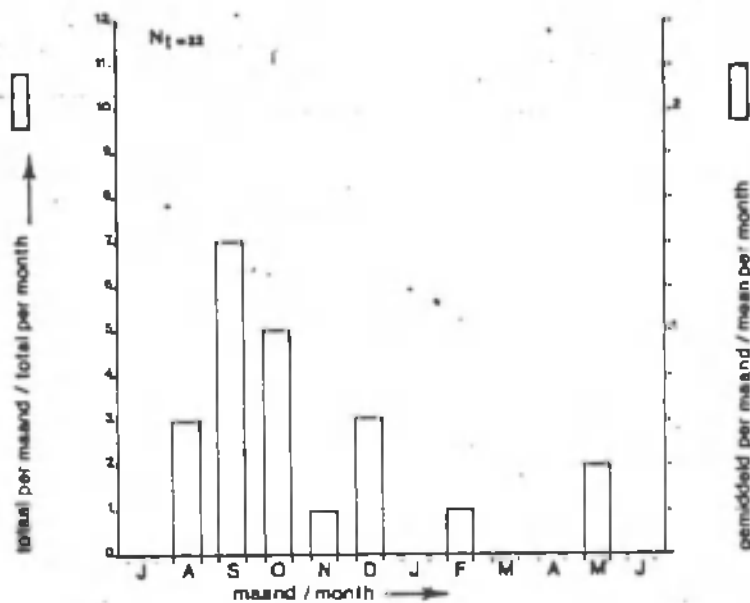
1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	1	-	-	1	1	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grovelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	2	-	-	-	1	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	1	1	1	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	-	-	-	x	x	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	1	-	-	1	1	1	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	5	5	2	2	2	7	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-	x
Hollands Diep	x	-	2	-	-	1	1	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	1	1	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grovelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	2	-	3	2	1	1	1	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	1	2	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	1	-	-	-	1	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	1	1	1	-	1	1	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grovelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	1	-	1	-	1	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	1	4	1	2	2	4	1	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	2	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	4	3	2	2	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	6	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grovelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	1	-	4	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Westerschelde	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	1	1	2	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	1	12	6	8	4	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	1	1	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	1	-	1	-	2	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Grovelingen	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	1	-	1	1	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	1	-	1	1	2	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	3	3	3	7	5	4	-	-	-

x gebied niet geteld
c geen vogels gezien

VISAREND - Pandion haliaetus

De Visarend is in het Deltagebied een doortrekker in kleine aantallen van augustus tot in december en in april en mei. Verblijft in het najaar met name in het Haringvliet-Bollandsch Diep-Biesbosch gebied vaak gedurende langere tijd, soms zelfs tot diep in de winter. Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen verricht:

aug. 1976 1 ex. Haringvliet	febr. 1977 1 ex. Biesbosch
aug. 1976 1 ex. Grevelingen	sept. 1977 3 ex. Biesbosch
sept. 1976 2 ex. Oostvoornse Meer c.a.	okt. 1977 2 ex. Biesbosch
sept. 1976 2 ex. Haringvliet	nov. 1977 1 ex. Biesbosch
okt. 1976 1 ex. Haringvliet	dec. 1977 1 ex. Biesbosch
okt. 1976 2 ex. Biesbosch	mei 1978 2 ex. Westerschelde
dec. 1976 2 ex. Biesbosch	aug. 1979 1 ex. Oosterschelde



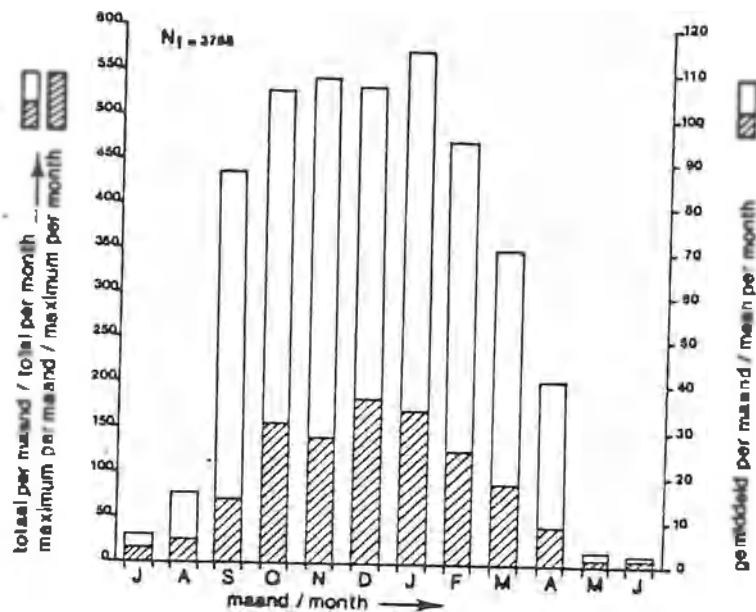
Figuur

Totaal en gemiddeld per maand waargenomen aantal Visarenden in 1975/76 - 1979/80.

Total and mean number of Osprey Pandion haliaetus counted per month in 1975/76 - 1979/80.

TOERENVALK - *Falco tinnunculus*

De Torenvalk kan in het Deltagebied het hele jaar door worden waargenomen in allerlei landschappen, variërend van uitgestrekte schorgebieden tot stadscentra. De aantallen zijn het grootst in de wintermaanden. In sommige jaren, bijvoorbeeld 1977/78 zijn de aantallen groter dan normaal. Waarschijnlijk staat dit in verband met het optreden van grotere aantallen muizen. In de zomermaanden zijn de waargenomen aantallen gering. Enerzijds hangt dit samen met het niet tellen van een groot aantal gebieden, anderzijds is de Torenvalk, in vergelijking met de rest van Nederland, in het Deltagebied een weinig algemene broedvogel.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Torenvalken in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Kestrel *Falco tinnunculus* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	2	2	2	-	2	1	-	-	x	x
Haringvliet	-	1	13	14	12	14	5	9	7	3	-	x
Hollands Diep	-	-	2	4	2	5	2	1	5	3	-	x
Biesbosch	x	x	14	22	33	25	30	17	8	4	-	x
Krammer-Volkerak	x	-	-	1	-	-	-	1	-	-	x	-
Gravelingen	-	13	9	4	10	4	4	3	2	2	-	-
Oosterschelde	x	x	26	11	21	15	9	16	14	-	x	x
Veerse Meer	x	x	4	-	1	-	1	2	-	2	x	x
Westerschelde	x	x	18	7	12	11	23	11	5	2	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	-	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	3	1	-	1	2	1	3	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	18	18	28	38	23	21	14	x	x
TOTAAL	-	14	91	90	116	103	118	85	65	30	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	1	1	-	2	2	2	-	x	x
Haringvliet	-	4	7	9	9	-	6	8	7	9	x	x
Hollands Diep	x	-	6	5	8	6	17	16	5	6	x	x
Biesbosch	x	x	28	56	57	40	46	40	30	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	3	-	2	2	1	-	-	-	x	-
Gravelingen	1	4	4	-	1	1	1	1	-	2	-	1
Oosterschelde	x	x	x	8	6	7	11	15	8	5	-	-
Veerse Meer	x	x	x	3	-	2	2	1	-	1	x	x
Westerschelde	x	x	x	6	9	7	6	18	3	4	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	1	4	5	4	3	7	9	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	17	21	25	28	28	25	17	x	x
TOTAAL	1	8	47	109	119	94	124	126	89	44	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	1	1	1	-	3	x	x	x
Haringvliet	x	x	7	12	8	6	8	4	7	x	x	x
Hollands Diep	x	x	2	2	1	1	4	-	1	x	x	x
Biesbosch	x	x	25	48	36	47	35	20	12	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	1	2	3	3	1	x	x	x
Gravelingen	1	14	13	4	1	4	4	3	2	6	3	2
Oosterschelde	x	x	22	9	13	20	30	15	14	8	x	x
Veerse Meer	x	x	2	x	11	10	2	3	1	1	x	x
Westerschelde	x	x	13	9	1	12	20	10	7	4	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	7	6	7	4	7	3	2	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	32	65	56	76	56	37	22	27	x	x
TOTAAL	1	14	123	155	138	183	172	98	72	46	3	2
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	2	x	-	-	2	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	9	2	2	5	9	9	2	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	3	3	1	2	-	2	x	x	x
Biesbosch	x	x	6	7	2	10	5	-	7	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	1	4	3	1	3	1	-	-	-	-
Gravelingen	2	3	5	2	5	3	8	3	2	-	-	-
Oosterschelde	13	21	13	13	18	15	7	13	11	6	3	2
Veerse Meer	x	x	1	1	-	-	3	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	12	10	12	16	10	7	5	12	x	x
Voordelta	-	-	-	-	1	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	4	4	3	1	9	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	36	31	41	38	33	23	28	26	x	x
TOTAAL	15	24	89	77	90	90	90	56	57	44	3	2
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	1	-	-	-	-	1	-	x	x
Haringvliet	x	x	2	6	10	1	4	11	3	-	x	x
Hollands Diep	x	x	2	-	-	-	2	4	-	1	x	x
Biesbosch	x	x	9	x	9	9	9	9	5	x	x	x
Krammer-Volkerak	1	3	-	7	2	1	1	6	5	-	-	1
Gravelingen	3	1	2	5	1	1	-	2	1	1	-	-
Oosterschelde	7	13	13	17	15	10	13	11	7	5	6	3
Veerse Meer	x	x	2	7	4	x	2	1	-	1	x	x
Westerschelde	x	x	10	14	11	9	5	7	8	7	2	3
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	5	5	9	3	6	11	9	4	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	19	34	19	27	26	45	30	23	x	x
TOTAAL	11	17	84	96	80	61	68	107	69	42	8	7

x gebied niet geteld

0 geen vogels gezien

ROODPOOTVALK - Falco vespertinus

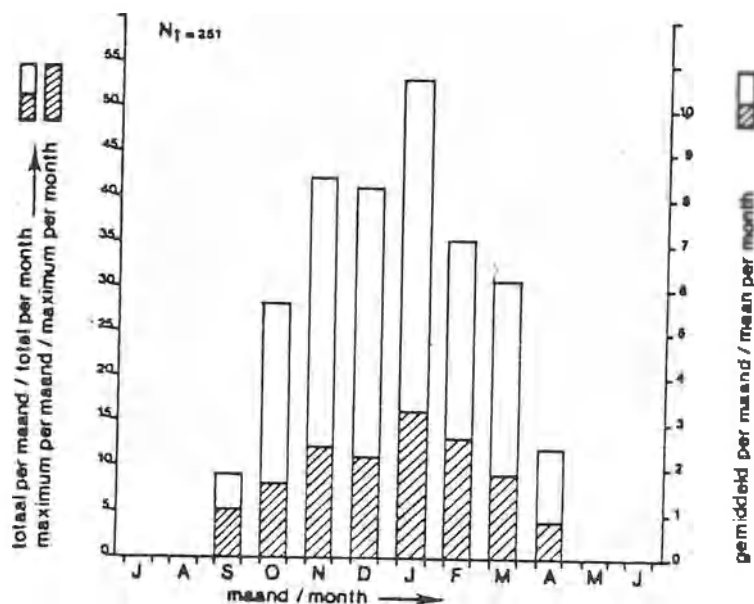
De Roodpootvalk is in het Deltagebied een zeldzame doortrekker in het najaar, waarvan tijdens de tellingen de volgende waarnemingen werden gedaan:

okt. 1975 1 ex. Haringvliet
 sept. 1977 1 ex. Oosterschelde
 sept. 1977 1 ex. div. geb. Zeeland

* 03090

SMELLEKEN - Falco columbarius

Het Smelleken is in het Deltagebied een regelmatige doortrekker en wintergast van half september tot begin mei, die in allerlei open gebieden kan worden waargenomen. Omdat Smellekens zich tijdens het jagen snel verplaatsen en vaak op de grond zitten, zal deze soort aanzienlijk zijn onderteld. Wellicht overwinteren er in het Deltagebied jaarlijks enkele tientallen Smellekens.



tabel 1. *SKELLEKEN - Falco columbarius*

Resultaten tellingen in het Duitse gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Heef	x	x	-	1	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	1	-	1	1	1	1	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	1	-	-	-	-	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	1	-	-	-	3	1	-	1	-	-
Oosterschelde	x	x	-	2	-	-	1	1	-	1	x	x
Veerse Heef	x	x	-	-	-	-	-	-	-	1	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	1	1	-	2	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	2	2	3	2	2	1	-	x	x
TOTAAL	-	-	1	6	4	6	8	8	2	3	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Heef	x	x	2	1	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	1	2	2	-	1	1	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	2	2	-	-	1	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	2	-	-	-	1	-	-	x	x
Veerse Heef	x	x	x	-	-	-	1	-	1	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	1	-	-	1	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	1	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	2	4	1	2	2	1	1	x	x
TOTAAL	-	-	2	8	8	5	4	5	4	1	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Heef	x	x	-	-	1	1	1	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	1	2	-	2	-	5	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	1	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	2	-	1	2	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	1	-	1	3	5	1	2	-	x	x
Veerse Heef	x	x	-	x	2	1	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	1	1	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	1	3	5	3	3	1	2	1	x	x
TOTAAL	-	-	5	8	12	11	16	2	9	1	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Heef	x	x	-	x	-	-	1	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	1	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	4	1	1	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	1	-	1	1	-	3	1	-	-
Veerse Heef	x	x	-	1	-	-	-	-	1	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	1	-	-	1	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	1	-	3	3	4	4	3	3	x	x
TOTAAL	-	-	1	3	9	8	10	7	7	4	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Heef	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	1	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	1	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	1	1	1	1	2	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	2	2	4	6	2	-	-	-
Veerse Heef	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-	x
Westerschelde	x	x	-	2	3	1	2	-	2	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	2	1	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	1	4	5	5	3	3	3	x	x
TOTAAL	-	-	-	3	9	9	15	13	9	3	-	-

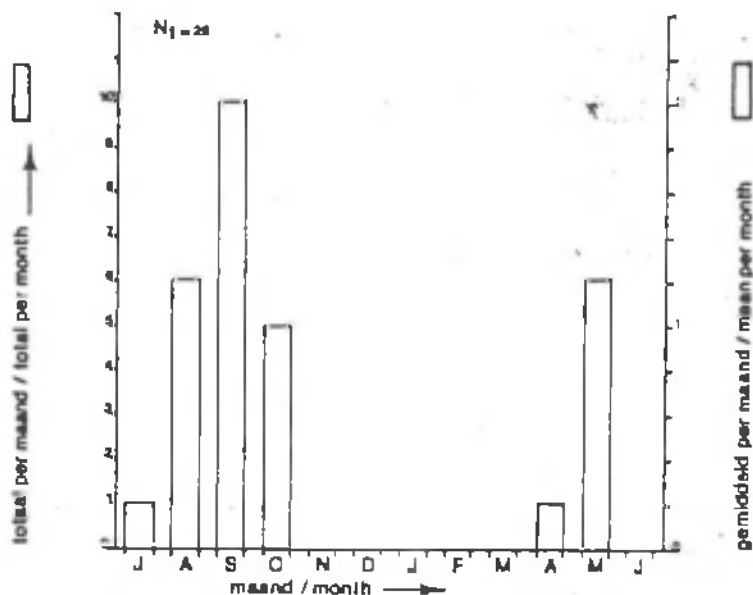
x gebied niet geteld
1 geen vogels gezien

BOOMVALK - *Falco subbuteo*

Behalve op Voorne, in de Hoekse Waard en in de Biesbosch ontbreekt de Boomvalk vrijwel als broedvogel in het Deltagebied. Het is in Nederland een uitgesproken zomervogel, die in de Delta doortrekt van eind juli tot in oktober en van half april tot begin juni. Aangezien veel gebieden in deze perioden in deze perioden niet zijn geteld, geven de opgegeven aantallen geen goed beeld van het werkelijke aantalsverloop.

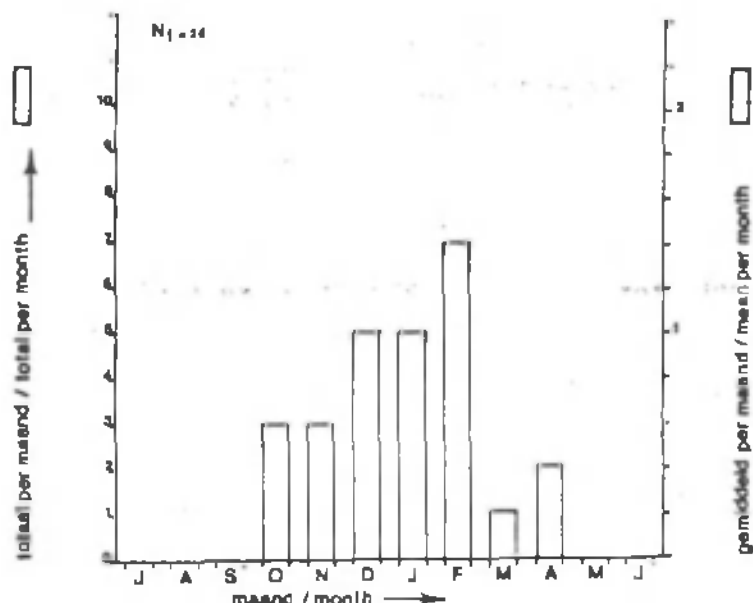
Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen verricht:

okt. 1975 1 ex. div. geb. Zeeland	okt. 1978 2 ex. Biesbosch
aug. 1976 1 ex. Hollandsch Diep	mei 1979 3 ex. Oosterschelde
sept. 1976 1 ex. Haringvliet	aug. 1979 2 ex. Oosterschelde
sept. 1976 1 ex. Hollandsch Diep	sept. 1979 2 ex. Oostvoornse Meer
mei 1977 1 ex. Grevelingen	sept. 1979 1 ex. Hollandsch Diep
aug. 1977 1 ex. Grevelingen	sept. 1979 2 ex. div. geb. Z. Holland
sept. 1977 1 ex. Veerse Meer	okt. 1979 1 ex. Oosterschelde
sept. 1977 2 ex. div. geb. Zuid-Holland	okt. 1979 1 ex. div. geb. Zeeland
jul. 1978 1 ex. Oosterschelde	apr. 1980 1 ex. Westerschelde
aug. 1978 2 ex. Oosterschelde	mei 1980 2 ex. Oosterschelde



SLECHTVALE - Falco peregrinus

De Slechtvalk is in het Deltagebied een zeldzame doortrekker en wintergast (meestal maximaal 3 ex.) van oktober tot in april. Soms verblijft een vogel gedurende langere tijd in hetzelfde gebied, bijvoorbeeld op de Scheelhoek langs het Haringvliet en op de Slikken van Flakkee in de Grevelingen.



Figuur Totaal en gemiddeld per maand waargenomen aantal Slechtvalken in 1975/76 - 1979/80.
Total and mean number of Peregrine Falco peregrinus counted per month in 1975/76 - 1979/80.

tab. 1. SLECHTVALK - *Falco peregrinus*

Resultaten tellingen in het Delta-gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Kraanwer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	1	-	-	-	-	x	x
Voornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	1	1	-	1	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	-	x	x	-	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	1	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	2	2	-	2	-	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	1	-	x	x	x
Kraanwer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voornse Meer	x	x	x	-	-	1	1	1	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	2	1	2	-	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	1	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraanwer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	1	-	-	-	x	x
Voornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraanwer-Volkerak	x	x	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Voornse Meer	x	x	-	-	-	-	1	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	1	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraanwer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voornse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	1	-	-	1	1	1	2	-	-

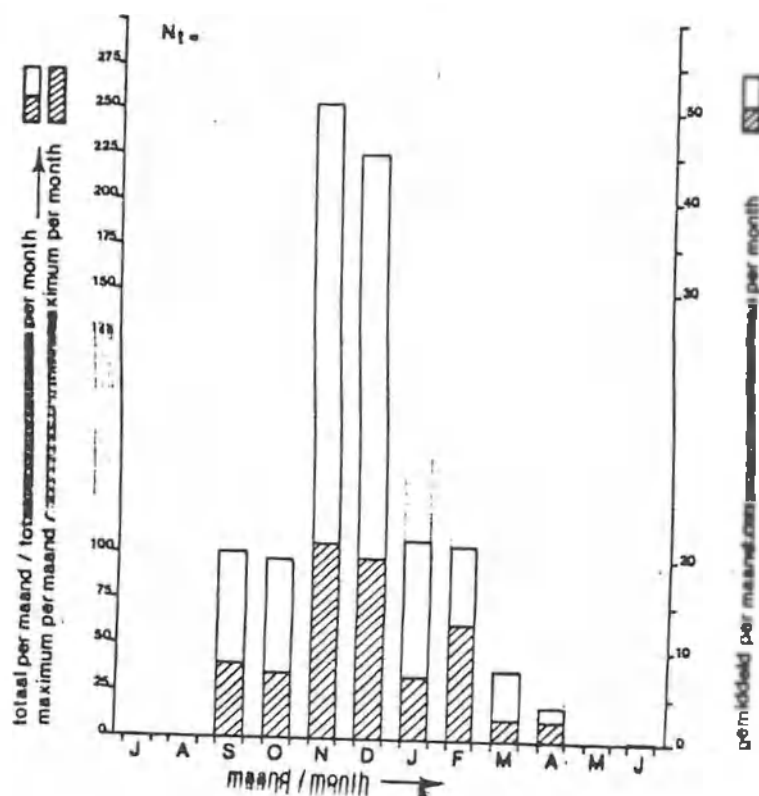
x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

WATERRAL - Rallus aquaticus

De Wateral is in het Deltagebied een regelmatige doortrekker en wintergast van allerlei moerassige gebieden. De grootste aantallen worden gezien (of gehoord) in de Biesbosch en in het Haringvliet, waar vooral de Scheelhoek en de Korendijksche en Beninger Slikken soms grote aantallen herbergen. De verruiging van de grienden door het wegvallen van het getij na de afsluiting van het Haringvliet in 1970 is voor deze soort ongunstig geweest.

In het overige Deltagebied wordt de soort aangetroffen in de oevertvegetaties van allerlei kreken, plasjes, inlagen en dergelijke. De Wateral is, door de verborgen levenswijze en het vaak solitaire voorkomen, een bijzonder moeilijk te tellen soort. De werkelijke aanwezige aantallen zullen stellig een veelvoud zijn van de genoemde aantallen. Bovendien is het werkelijke aantalverloop waarschijnlijk geheel anders dan het genoemde, namelijk grote aantallen in augustus en september en in de loop van de winter afnemende aantallen (De Kroon 1978). Dit wordt veroorzaakt doordat veel gebieden waar Waterallen voorkomen in de periode mei-augustus niet zijn geteld.

De Wateral broedt in klein aantal in het Deltagebied.



Figuur

Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Waterallen in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Water Rail Rallus aquaticus counted per month in 1975/76 - 1979/80.

tabel 1. WATERRAI - *Rollus aquaticus*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1	-	9	15	9	1	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	1	13	12	1	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	9	13	65	19	8	4	6	7	-	x
Kraaijck-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	1	4	4	1	-	2	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	2	-	6	-	-	-	-	2	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	-	-	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	13	1	2	3	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	7	9	8	9	5	1	-	x	x
TOTAAL	-	-	12	21	106	71	72	13	10	11	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	4	-	-	4	1	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	1	1	-	-	2	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	17	11	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraaijck-Volkerak	x	x	-	-	-	1	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	5	4	3	2	1	1	x	x
Voornse Meer	x	x	x	-	-	-	1	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	4	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	2	-	2	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	4	10	5	7	8	2	1	x	x
TOTAAL	-	-	19	20	18	10	19	13	3	2	-	-
1978	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraaijck-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	1	3	25	1	3	4	-	x	x
Voornse Meer	x	x	1	x	-	1	-	1	-	-	-	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	2	9	4	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	4	15	15	62	15	12	3	-	x	x
TOTAAL	-	-	5	16	20	97	23	16	7	2	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	2	2	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	14	19	24	8	-	-	4	x	x	x
Kraaijck-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	1	7	2	-	-	-	-	-	-
Voornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	1	-	1	-	4	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	10	14	15	13	4	2	1	2	x	x
TOTAAL	-	-	25	34	47	35	10	2	5	2	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	2	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	29	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	3	x	22	15	13	2	2	x	x	x
Kraaijck-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Voornse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	38	-	35	-	7	27	6	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	6	4	5	2	2	4	2	x	x
TOTAAL	-	-	41	7	61	20	25	63	12	2	-	1

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

PORSEKLEINHOEN - Porzana porzana

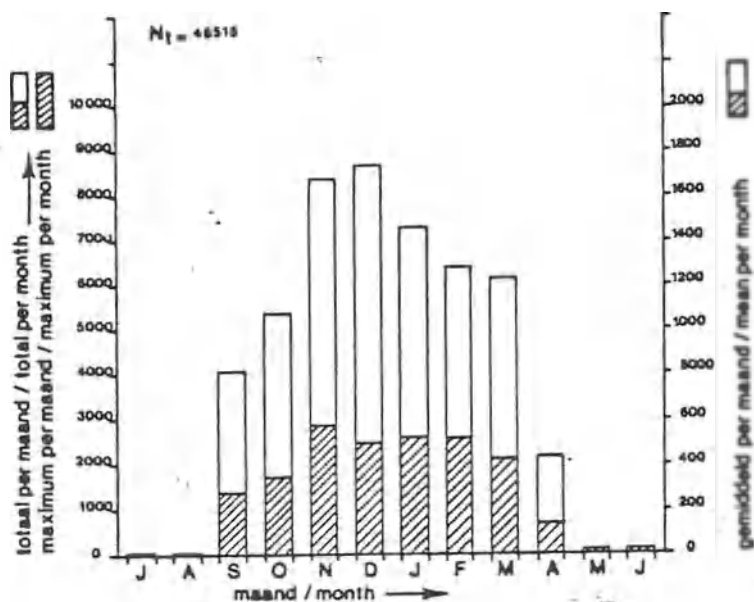
Tijdens de tellingen werd slechts één waarneming gedaan van deze, mogelijk meer voorkomende, soort:

okt . 1975 1 ex. Haringvliet

* 04240

WATERHOEN - Gallinula chloropus

Behalve een algemene broedvogel is het Waterhoen in het Deltagebied ook een algemene doortrekker en wintergast van allerlei wateren. Helaas zijn Waterhoenen niet altijd nauwkeurig geteld. Bovendien is het, door de veelal verborgen levenswijze en het voorkomen in zeer kleine slootjes, een moeilijk te tellen soort. In de periode mei-augustus werden veel gebieden waar Waterhoenen voorkomen niet geteld, hetgeen de lage aantallen in deze periode verklaart. De grootste aantallen werden vastgesteld in de Biesbosch (o.a. 1.510 ex. in dec. 1976) en in de binnendijkse gebieden van Zeeland (o.a. 1.520 ex. in dec. 1977). Waarschijnlijk overwinteren er vele duizenden Waterhoenen in het Deltagebied.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen Waterhoenen in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Moorhen Gallinula chloropus counted per month in 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	15	82	139	42	65	80	-	x	x
Laringvliet	-	-	-	29	22	4	-	61	10	2	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	x
Huiskooch	x	x	270	420	610	900	860	640	970	650	-	x
Grasser-Volkerak	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Leuvelingen	-	-	5	-	-	1	8	-	-	3	1	-
Westerschelde	x	x	19	-	55	17	16	16	-	-	x	x
Westse Meer	x	x	82	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	114	-	91	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	-	-	-	-	-	x	-	-	x
Niv.geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Niv.geb. Zeeland	x	x	x	108	170	80	169	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	510	592	1010	1118	1095	782	660	655	3	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	18	42	75	82	93	-	-	x	x
Laringvliet	-	-	13	7	53	28	28	12	10	62	x	x
Hollands Diep	x	-	-	29	37	74	34	59	62	20	x	x
Huiskooch	x	x	500	989	1386	1532	1224	1351	1422	x	x	x
Grasser-Volkerak	x	x	45	-	32	45	-	-	-	-	x	x
Leuvelingen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
Westerschelde	x	x	-	162	256	150	240	227	166	45	x	x
Westse Meer	x	x	x	-	10	-	-	-	8	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	84	14	1	70	92	-	4	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Niv.geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	54	-	-	x
Niv.geb. Zeeland	x	x	x	422	365	347	747	835	353	222	x	x
TOTAAL	1	-	558	1711	2195	2242	2425	2549	1095	358	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	46	56	112	74	85	102	x	x	x
Laringvliet	x	x	14	52	32	8	68	116	78	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	2	2	-	11	-	3	x	x	x
Huiskooch	x	x	652	437	1013	344	700	229	253	x	x	x
Grasser-Volkerak	x	-	-	-	-	50	-	-	-	x	x	x
Leuvelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Westerschelde	x	x	81	52	272	266	236	213	294	137	x	x
Westse Meer	x	x	9	x	30	20	31	-	-	9	x	x
Westerschelde	x	x	28	52	183	57	12	65	72	34	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Niv.geb. Zd. Holl.	x	x	18	60	19	17	40	-	-	x	x	x
Niv.geb. Zeeland	x	x	569	711	1203	1520	1417	1069	655	279	x	x
TOTAAL	-	-	1371	1412	2850	2494	2604	1776	1457	459	-	2
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	145	12	-	33	x	x	x
Laringvliet	x	x	8	11	12	22	-	6	1	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x	x
Huiskooch	x	x	560	400	550	800	90	10	245	x	x	x
Grasser-Volkerak	x	x	13	70	60	5	-	-	-	-	-	4
Leuvelingen	-	1	7	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Westerschelde	40	34	55	71	139	143	8	-	11	12	14	34
Westse Meer	x	x	7	1	3	-	-	-	-	1	x	x
Westerschelde	-	-	2	62	59	57	-	65	14	21	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Niv.geb. Zd. Holl.	x	x	9	5	13	-	5	-	-	x	x	x
Niv.geb. Zeeland	x	x	356	473	402	811	260	219	303	201	x	x
TOTAAL	40	35	1017	1196	1219	1983	375	300	607	235	13	38
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	16	4	19	13	11	-	x	x
Laringvliet	x	x	3	-	-	-	-	62	2	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	3	-	-	9	-	-	x	x
Huiskooch	x	x	230	x	280	250	330	240	295	x	x	x
Grasser-Volkerak	2	-	-	15	2	17	-	21	38	-	-	-
Leuvelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Westerschelde	34	16	20	28	54	41	14	65	10	22	34	19
Westse Meer	x	x	22	10	8	x	-	-	4	6	x	x
Westerschelde	x	x	17	-	33	1	-	-	94	13	4	18
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Niv.geb. Zd. Holl.	x	x	62	13	19	16	28	54	49	8	x	x
Niv.geb. Zeeland	x	x	250	339	626	424	294	503	788	362	x	x
TOTAAL	36	16	604	405	1051	793	786	967	1291	408	38	37

x gebied niet geteld
1 gebied volledig geteld

MEERKOET ~ Fulica atra**Verspreiding**

De Meerkooet is broedvogel van het gehele Palearctische gebied en van Australië. Alleen in de warme en gematigde gebieden is de soort het hele jaar door aanwezig, maar bijvoorbeeld in Noord- en Oost-Europa trekken ze 's winters weg (Cramp & Simmons 1980). Nederlandse broedvogels overwinteren voor een belangrijk deel in Nederland (50 % van de terugmeldingen van geringde vogels in de winter), terwijl een ander deel overwintert tot in Oost-Engeland, Frankrijk en Spanje. De in Nederland doortrekkende en overwinterende vogels zijn afkomstig uit Finland, Zweden, Denemarken, het Baltische gebied, Polen, D.D.R., Niedersaksen en Sleeswijk-Holstein (Glutz von Blotzheim et al. 1973).

Populatie

gebied/area	winteraantal	W-Europa + NW-Afrika	W-Europa	Nederland	bron/references
W-Europa + NW-Afrika	1.253.000	100 %	*	*	Atkinson-Willes 1976
W-Europa	1.250.000	100 %	100 %	*	Atkinson-Willes 1976
Nederland	250.000	20 %	20 %	100 %	Van den Bergh 1981
Deltagebied	40.000	3 %	3 %	16 %	dit rapport

De belangrijkste overwinteringsgebieden in West-Europa zijn Nederland, de meren in centraal Europa, de Camargue in Zuid-Frankrijk en Fuentepedra in Zuid-Spanje (Saeijs & Baptist 1980). Verder overwinteren grote aantallen in de westelijke USSR (804.000 in 1968) en in het Zwarte Zee-Middellandse Zee gebied (1.035.000-1.300.000) (Cramp & Simmons 1980).

Voorkomen in het Deltagebied

Behalve doortrekker en wintergast is de Meerkooet ook broedvogel in de Delta. In Zeeland broeden 1.000-2.000 paar (Meininger 1977) en ook in het Zuidhollandse deel van het Deltagebied broedt de soort in alle gebieden (VWG Avifauna West-Nederland 1981).

In de nazomer komen concentraties voor van Meerkooeten op Haringvliet, Grevelingen en Veerse Meer. Dit zijn vermoedelijk vogels in slagpenrui, waarbij het vliegvermogen geheel wordt verloren (Cramp & Simmons 1980). In september en oktober nemen de aantallen sterk toe en de maxima op Grevelingen en Veerse Meer worden bereikt in oktober en november. In deze gebieden fourageren Meerkooeten vooral op Zeesla en Zeegras, dat in de loop van de winter in hoeveelheid afneemt of moeilijker bereikbaar wordt. In het midden van de winter nemen de aantallen Meerkooeten die op grasland fourageren toe. Dit is te zien aan het aantalsverloop in de binnendijkse gebieden en langs de Oosterschelde.

Onder invloed van strenge vorst en sneeuwval in noordelijker gebieden kunnen de aantallen in de Delta soms sterk toenemen. Dit was onder andere het geval in januari 1979, toen er ruim 61.500 exemplaren werden geteld, bijna het dubbele van wat er in normale winters aanwezig is en bij een kwart van alle toen in Nederland aanwezige vogels (Van den Bergh 1981).

04290

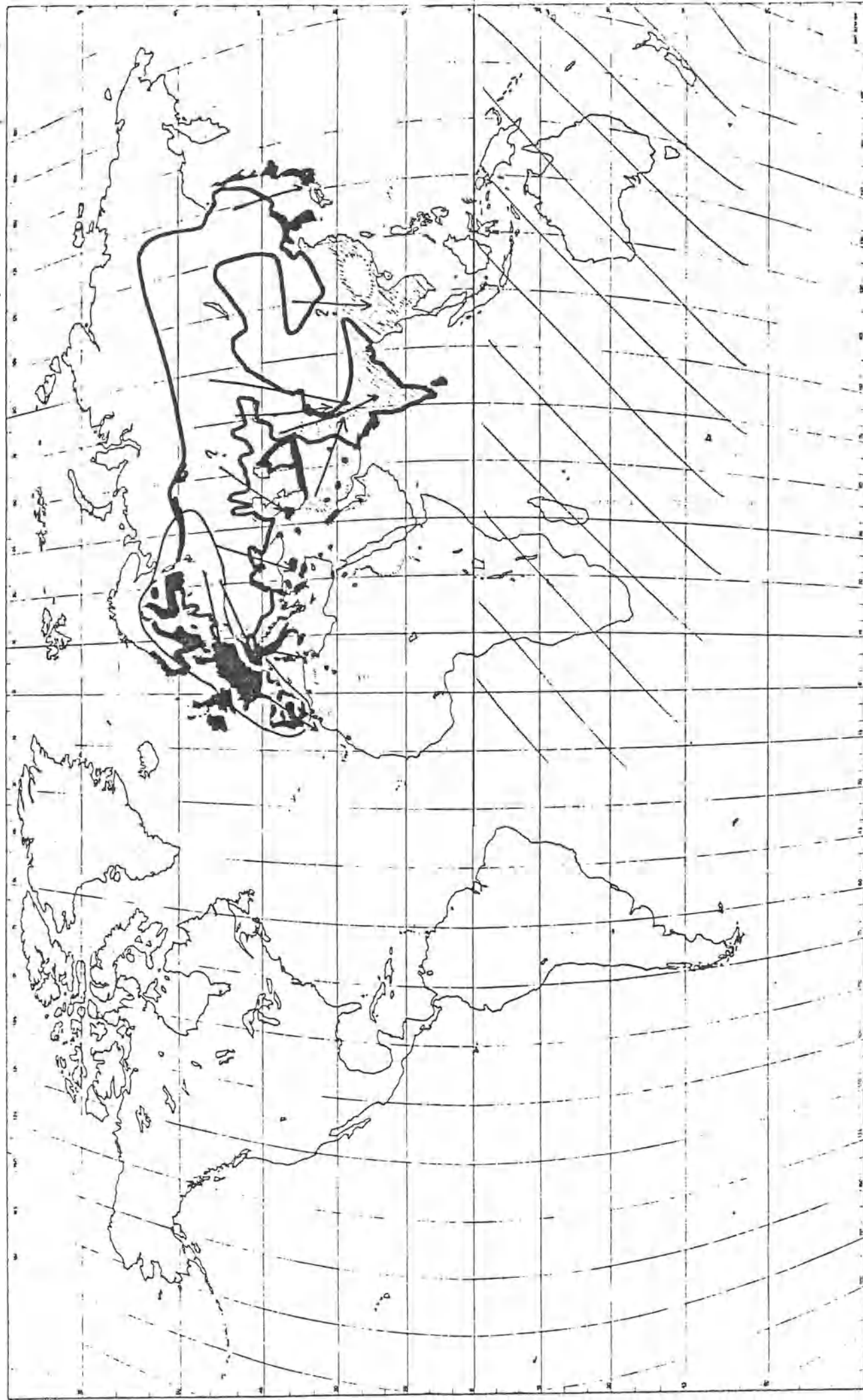
Mapkod:

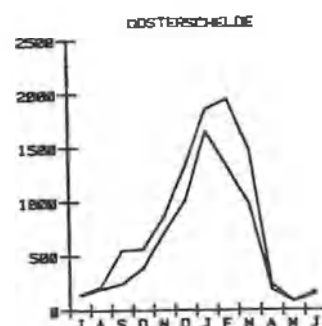
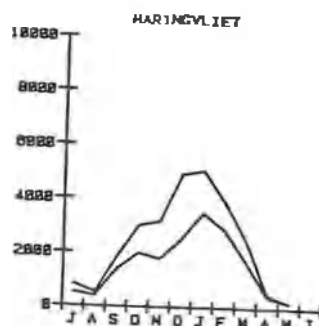
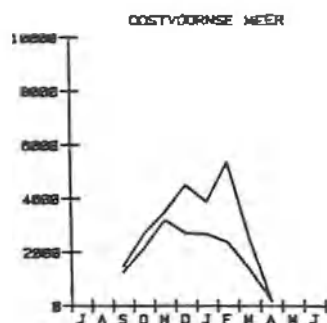
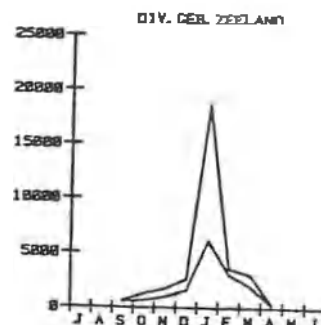
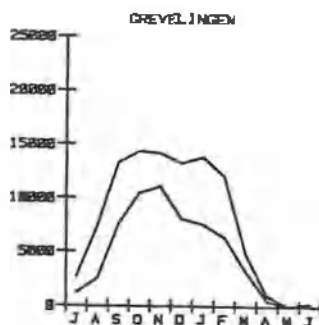
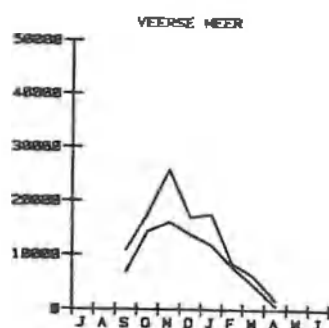
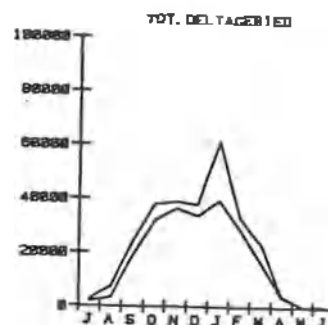
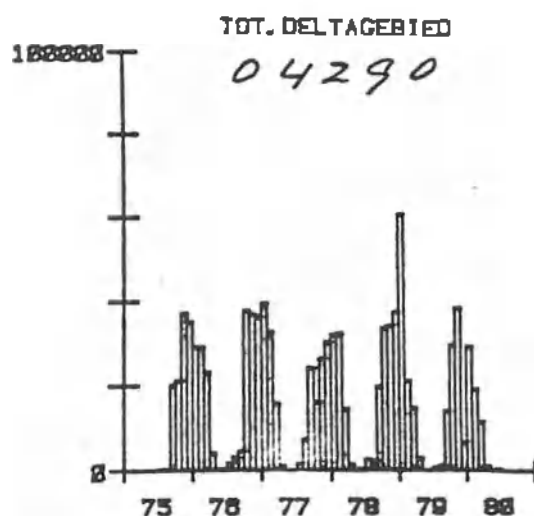
Geleand of Cramp an Simmons (1980)
Gutze von Blotzheim c.a. (1973).

Lippens an Wille (1972)
Allan Ripley (1980)

Enriott McClure (1978)

Populden in Australien Zup und angriffen





04330

KRAANVOGEL - Grus grus

Het Deltagebied ligt buiten de normale trekroute die Kraanvogels in voor- en najaar volgen. Deze trekroute loopt wel over Oost- en Zuidoost-Nederland.

Waarnemingen van deze soort in het Deltagebied zijn dan ook vrij uitzonderlijk en vinden meestal plaats tijdens extreme weersomstandigheden (bijvoorbeeld dichte mist), waardoor de trekkende vogels buiten de normale trekbaan geraken.

Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen gedaan:

dec. 1975 1 ex. div. geb. Zeeland
jan. 1976 1 ex. div. geb. Zeeland
apr. 1976 1 ex. Grevelingen

nov. 1976 3 ex. Hollandsch Diep
nov. 1977 1 ex. Veerse Meer

04290

tabel 1. MEERKOET *Fulica atra*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	800	1640	3501	4500	3875	5155	2550	175	x	x
Haringvliet	208	237	1477	1647	1228	2216	2641	3507	2488	513	210	x
Hollands Diep	x	15	5	(4)	(25)	(4)	(17)	110	8	113	4	x
Biesbosch	x	x	(600)	(800)	(1150)	(700)	(1500)	(1900)	1700	1400	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	5	0	60	-0-	136	-0-	-0-	-0-	x	x
Grevelingen	24	12	13294	8201	12041	13231	9788	5182	4901	508	71	210
Oosterschelde	x	x	129	352	683	1039	1760	1953	1487	152	x	x
Veerse Meer	x	x	3492	7875	17900	11700	5376	6855	6171	1134	x	x
Westerschelde	x	x	331	69	66	60	124	97	82	74	x	x
Voordelta	x	x	-0-	x	-0-	x	11	x	x	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(20)	140	(40)	(270)	1140	1300	917	168	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	494	561	1576	3030	2639	2971	168	x	x
TOTAAL	232	264	20153	21222	37255	35296	29198	29298	23276	4237	285	210
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1500	2690	3428	3089	3295	1135	575	(28)	x	x
Haringvliet	824	525	1391	3014	3165	2138	5051	3211	1923	348	x	x
Hollands Diep	x	60	(-)	555	477	439	560	619	225	54	x	x
Biesbosch	x	x	(450)	1580	1552	2282	3372	3205	2829	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	35	0	79	38	0	0	0	0	x	x
Grevelingen	914	2601	1150	11437	14073	9750	6928	10693	2946	141	30	2
Oosterschelde	x	x	x	471	716	1252	1789	1717	721	179	x	x
Veerse Meer	x	x	x	17669	12838	15411	13998	8571	3950	185	x	x
Westerschelde	x	x	x	64	71	70	246	139	52	2	x	x
Voordelta	x	x	x	0	0	0	0	0	0	0	0	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(90)	(90)	(210)	858	2134	1490	679	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	461	517	995	2313	2177	2009	334	x	x
TOTAAL	1738	3186	4616	38033	37126	36322	39686	32957	15900	1271	30	2
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1500	1828	2970	2530	1965	2092	707	x	x	x
Haringvliet	x	x	1932	2864	1871	2270	4028	2948	1878	x	x	x
Hollands Diep	x	x	59	137	(40)	(55)	170	(-)	(42)	x	x	x
Biesbosch	x	x	905	863	2012	3225	3179	2499	884	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	6	-	15	-	x	x	x
Grevelingen	1629	7432	8326	8486	8903	6625	5975	12023	4057	981	37	331
Oosterschelde	x	x	124	564	859	1329	1652	624	1120	208	x	x
Veerse Meer	x	x	10955	x	8009	11248	11061	8192	4275	62	x	x
Westerschelde	x	x	38	50	33	72	121	74	93	17	x	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	113	175	320	689	1020	935	245	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	583	1251	1712	2592	3187	3398	1480	232	x	x
TOTAAL	1629	7432	24435	16218	26729	30641	32358	32800	14781	1500	37	331
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	575	x	(-)	2775	3000	-	1399	x	x	x
Haringvliet	x	x	1708	1874	1531	4909	4797	3116	1302	x	x	x
Hollands Diep	x	x	(-)	160	178	277	568	333	(5)	x	x	x
Biesbosch	x	x	800	(650)	(800)	(1800)	(2140)	(500)	1700	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	16	-	555	-	-	-	-	-
Grevelingen	2596	1350	8100	14382	14194	8945	13832	2757	2387	683	28	2
Oosterschelde	146	223	176	400	847	513	1858	894	878	236	67	119
Veerse Meer	x	x	7796	15465	15727	16997	11450	8348	6059	1761	x	x
Westerschelde	-	-	31	24	53	58	226	554	43	63	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(70)	527	542	235	4449	1730	150	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	677	682	839	1406	18667	3258	1136	300	x	x
TOTAAL	2742	1573	19933	34164	34727	37915	61542	21490	15059	3043	95	125
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(-)	2500	2925	635	1210	888	1727	(-)	x	x
Haringvliet	x	x	488	508	1107	1040	930	1173	934	(14)	x	x
Hollands Diep	x	x	(1)	(43)	(-)	(10)	(-)	(1)	82	(8)	x	x
Biesbosch	x	x	(525)	x	(550)	(600)	(2300)	(2200)	(1400)	x	x	x
Krammer-Volkerak	35	28	-	36	50	158	84	168	146	1	20	30
Grevelingen	622	1119	6929	9938	6360	1835	1267	1168	1852	187	2	49
Oosterschelde	129	171	555	183	457	926	1217	1418	715	154	85	177
Veerse Meer	x	x	5306	16459	25864	x	17610	7173	1960	311	x	x
Westerschelde	x	x	53	23	62	84	440	231	249	51	30	104
Voordelta	x	x	x	x	-	x	300	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	161	(73)	300	505	925	1487	874	(59)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	367	476	1348	1235	3654	3582	2060	382	x	x
TOTAAL	786	1328	14385	30239	39023	7028	29937	19689	11999	1167	137	360

< gebied niet geteld

> geen vogels gezien

-> telling onveilig

SCHOLEKSTER - Haematopus ostralegus**Verspreiding**

De in West-Europa broedende Scholeksters behoren tot de nominaatvorm H.o.ostralegus. De Russische en Siberische vogels behoren tot de vorm H.o.longipes. De vorm ostralegus is vooral kustbewoner doch in vrijwel alle Westeuropese broedgebieden is de laatste tientallen jaren sprake van een uitbreiding van het broedareaal van de kusten naar het binnenland.

De vogels van IJsland, Far Oer en Schotland overwinteren vooral in Ierland en westelijk Groot-Brittannië, de Noorse vogels rond de Noordzee, de Baltische en Russische vogels vooral op de Waddenzee en de Britse en Nederlandse broedvogels vanaf de broedgebieden naar het zuiden, met kleine aantallen tot in Marokko (Cramp & Simmons 1982).

Het is nog niet duidelijk waar de in het Deltagebied overwinterende vogels vandaan komen; vermoedelijk zijn het vooral Nederlandse broedvogels.

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Scholekster per gebied.
Winter population of Oystercatcher Haematopus ostralegus per

gebied/area	winteraantal	W-Europa + Afrika	W-Europa	Nederland	bron/reference
W-Europa + NW-Afrika	715.000	100 %	*	*	NOME 1982
West-Europa	700.000	98 %	100 %	*	NOME 1982
Nederland	320.000	45 %	46 %	100 %	Smit & Wolff 1980
Deltagebied	106.000	15 %	15 %	33 %	dit rapport

De belangrijkste overwinteringsgebieden zijn de Waddenzee (304.500 vogels, waarvan 210.000 in Nederland; Smit & Wolff 1980), het Deltagebied (106.000 vogels) en de Britse eilanden (200.000 vogels; Prater 1981a). Langs de Nederlandse Noordzeestranden werden in januari 1977 en 1978 3.100 Scholeksters geteld (Meininger & Becuwe 1979).

In Nederland broeden tegenwoordig ongeveer 70.000 paar Scholeksters, waarvan 4.000 in Zeeland (Van Dijk 1983).

Voorkomen in het Deltagebied

Scholeksters broeden niet voordat ze vier (vrouwtjes) of vijf (mannetjes) jaar oud zijn (Harris 1967). De vrij grote aantallen (13.000) die in de Zeeuwse estuaria aanwezig zijn tussen eind mei en begin juli betreffen vooral onvolwassen vogels. De broedgebieden worden verlaten vanaf eind juni en vooral in augustus en september nemen de aantallen in het Deltagebied sterk toe. In het noordelijke deel van de Waddenzee worden de maximaal aantallen bereikt in augustus-oktober met een afname in november. Daarna zijn de aantallen constant tot in januari. In het westelijke deel van de Waddenzee wordt de piek bereikt in december en januari. Kennelijk vinden in de loop van de winter verplaatsingen plaats van het oostelijk naar het westelijk deel van de Waddenzee (Smit & Wolff 1980). Aangezien ook in het Deltagebied de hoogste aantallen pas worden bereikt in december-februari, treedt mogelijk ook migratie op van vrij grote aantallen van Waddenzee naar Delta.

De sterke afname van de aantallen vanaf februari wordt veroorzaakt

door wegtrek naar de broedgebieden. Vanaf eind januari zijn Scholeksters ook weer aan te treffen in de binnendijkse gebieden van de Delta, waar ze 's winters vrijwel ontbreken (zie grafiek Biesbosch).

De belangrijkste gebieden voor de Scholekster in het Deltagebied zijn Oosterschelde (gem. 80 %) Westerschelde (gem. 15 %) en Krammer-Volkerak. Buiten de broedtijd ontbreekt de soort vrijwel langs de zoete afgesloten zeearmen en zijn slechts geringe aantallen aan te treffen langs Grevelingen en Veerse Meer.

Ondanks het wegvallen van Grevelingen als overwinteringsgebied voor 23.000 Scholeksters (januari 1967) lijkt de soort toch te zijn toegenomen in de Delta. Zo werden de volgende aantallen geteld:

Tabel Getelde aantallen Scholeksters in het Deltagebied in januari 1967-80.

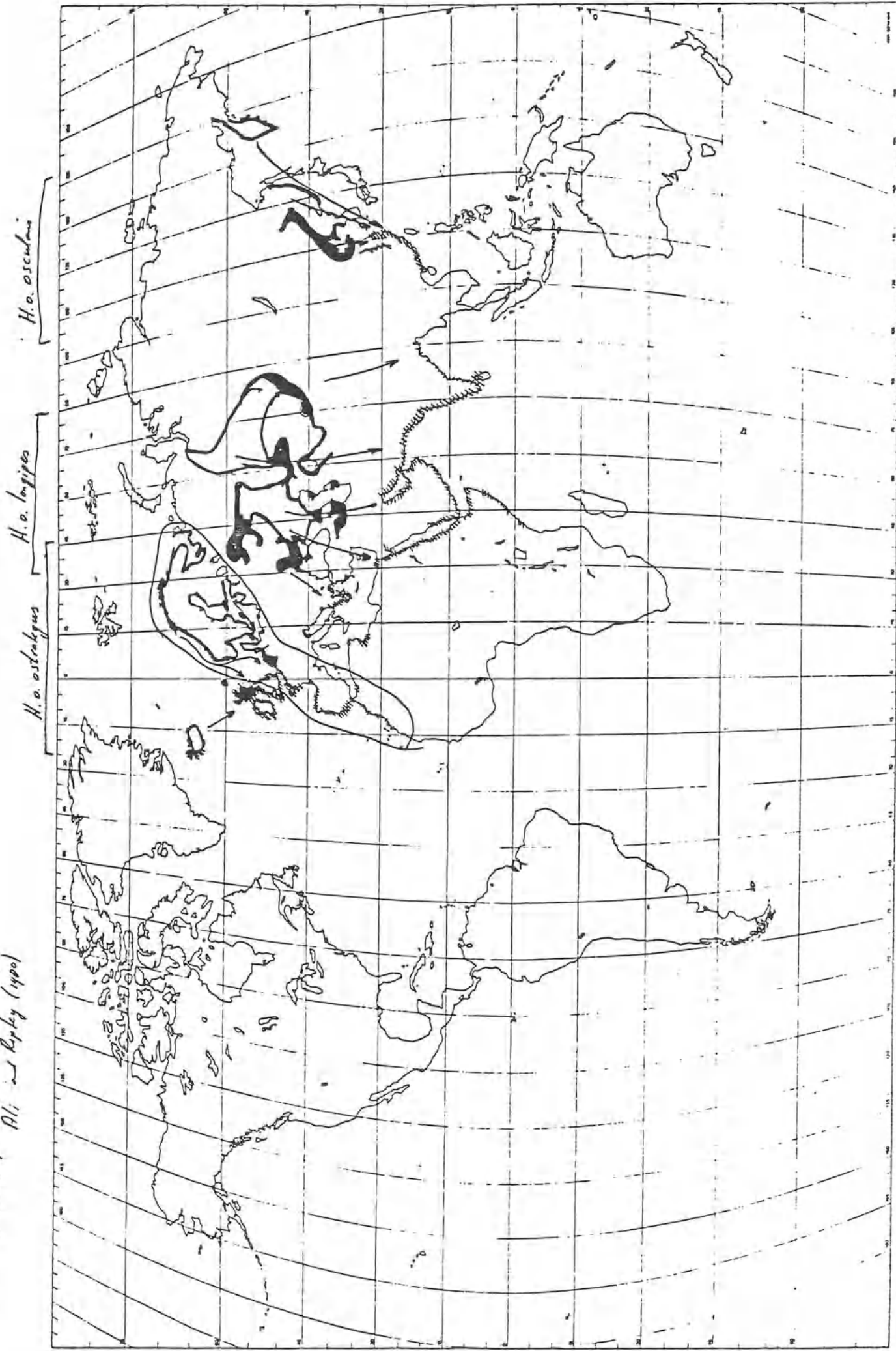
Numbers of Oystercatcher Haematopus ostralegus counted in the Delta area in January 1967-80.

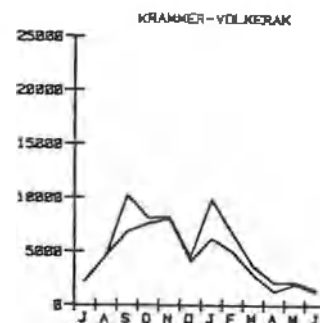
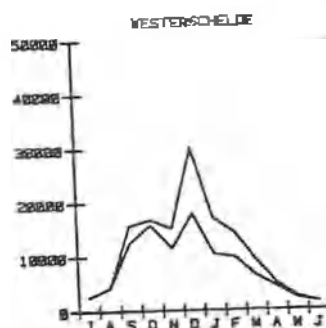
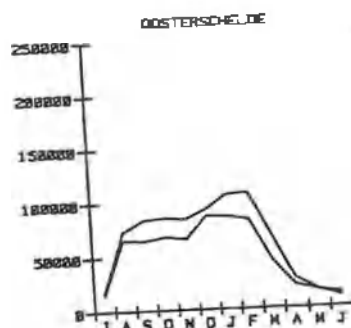
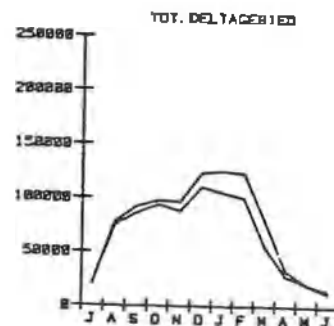
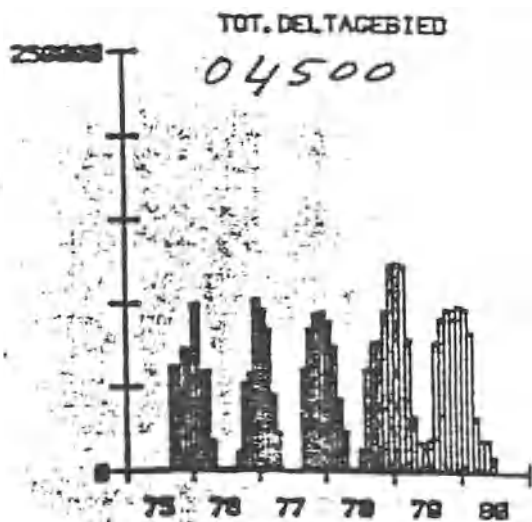
<u>jaar/year</u>	<u>aantal</u>	<u>bron/reference</u>
januari 1967	81.000	Wolff 1967
januari 1973	75.500	Saeijs & Baptist 1977a
januari 1975	101.500	Saeijs & Baptist 1977a
januari 1976	98.500	dit rapport
januari 1979	125.000	dit rapport
januari 1980	98.000	dit rapport

De Scholekster heeft de laatste decennia zijn broedgebied sterk uitgebreid in het binnenland van Noordwest-Europa (Glutz von Blotzheim et al. 1975, Cramp & Simmons 1982). In de Waddenzee werd een toename van de broedpopulatie vastgesteld (Smit & Wolff 1980) en op de Britse Eilanden nam het aantal overwinteraars toe van 135.000 rond 1964 tot 206.000 in 1975 (Prater 1981a).

Dit zijn indicaties voor een recente toename van de totale Noordwesteuropese populatie van de Scholekster, hetgeen kennelijk ook invloed heeft op de aantallen in het Deltagebied.

Scholarship 04500
 Gerhard G. Gump and Swann (1908)
 H. J. and Ryley (1900)





04550

STELTKLUUT - Himantopus himantopus

Invasies van de Steltkluit, die normaal gesproken niet noordelijker broedt dan Zuid-Europa, kwamen gedurende de in dit rapport besproken periode niet voor. In het verleden zijn meerdere broedgevallen bekend uit het Deltagebied (zie Teixeira 1979). Tijdens de tellingen werd slechts één waarneming gedaan:

mei 1980 1 ex. Westerschelde (bij Rilland)

04500
tabel - SCHOLEKSTER - *Haematopus ostralegus*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	150	160	2051	1100	1101	1501	1303	1100	x	x
Haringvliet	6	0	38	0	24	24	6	7	3	23	40	x
Hollands Diep	0	0	0	0	0	0	0	0	15	16	5	x
Biesbosch	x	x	13	3	0	0	0	0	25	33	0	x
Krammer-Volkerak	x	x	10238	(2015)	8010	3912	9841	1048	3660	2110	x	x
Grevelingen	499	789	905	2617	834	311	465	239	244	379	363	360
Oosterschelde	x	x	(34307)	(38918)	50486	49376	76978	(51637)	48395	(11902)	x	x
Veerse Meer	x	x	110	60	95	43	12	23	60	258	x	x
Westerschelde	x	x	15757	(1089)	10431	(538)	(10201)	(2175)	(5978)	(1792)	x	x
Voordelta	x	x	531	x	90	x	598	x	x	x	923	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	0	0	0	0	0	0	11	0	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	3025	377	588	297	100	270	337	x	x
TOTAAL	505	789	62249	45887	72848	55912	99521	56930	59964	17950	1331	360
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	2500	1100	1200	800	2055	3000	150	600	x	x
Haringvliet	13	5	4	34	25	29	2	5	6	1	x	x
Hollands Diep	x	0	1	1	3	1	0	4	22	22	x	x
Biesbosch	x	x	1	1	2	0	2	4	138	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	6650	8120	(5120)	4500	(2147)	6723	2714	985	x	x
Grevelingen	612	1190	254	247	117	13	105	68	92	100	151	175
Oosterschelde	x	x	x	38418	46578	92948	84965	67103	17030	(18026)	x	x
Veerse Meer	x	x	x	84	57	52	51	98	95	139	x	x
Westerschelde	x	x	x	(3411)	(4539)	(2834)	(5180)	(5721)	(3083)	(2340)	x	x
Voordelta	x	x	x	637	709	1427	2014	1692	1244	233	235	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	0	0	0	0	0	21	28	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	125	126	131	134	350	798	465	x	x
TOTAAL	625	1195	9410	52178	58476	102735	96655	84889	45500	22911	189	175
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	750	1200	1251	1250	550	550	412	x	x	x
Haringvliet	x	x	2	0	4	7	2	1	41	x	x	x
Hollands Diep	x	x	1	0	0	0	7	0	17	x	x	x
Biesbosch	x	x	2	0	0	0	1	0	45	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	(3877)	7857	3855	4373	4539	2202	x	x	x
Grevelingen	386	172	114	303	102	70	127	63	176	458	199	519
Oosterschelde	x	x	53086	64435	74027	72728	74127	(59444)	(32465)	20096	x	x
Veerse Meer	x	x	78	x	91	27	43	86	12	73	x	x
Westerschelde	x	x	(6922)	14884	7668	16531	(8978)	9742	6633	(3027)	(1600)	(700)
Voordelta	15	40	192	174	1340	52	1181	265	596	113	47	19
Div.geb.2d.Holl.	x	x	5	4	0	0	0	0	20	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	311	399	1676	571	308	309	733	577	x	x
TOTAAL	401	212	61463	85276	94016	95091	89697	74899	43352	24144	1846	1238
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	750	x	200	470	(31)	0	469	x	x	x
Haringvliet	x	x	1	11	4	18	1	1	46	x	x	x
Hollands Diep	x	x	0	0	1	0	0	0	6	x	x	x
Biesbosch	x	x	0	0	0	1	0	0	12	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	7005	7355	8270	3960	(1585)	(1200)	(1274)	(480)	2180	1462
Grevelingen	63	154	69	15	86	93	107	49	101	93	28	33
Oosterschelde	12940	57810	56423	54065	72377	88844	106344	107818	68278	27324	16099	13176
Veerse Meer	x	x	79	125	49	41	103	98	21	56	x	x
Westerschelde	(700)	(3600)	13072	16828	15214	30066	17047	14375	9338	4569	x	x
Voordelta	0	0	8	148	25	20	x	145	143	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	5	5	0	0	0	0	0	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	201	233	158	245	38	19	251	553	x	x
TOTAAL	13703	61464	77613	78785	96384	123758	125256	123705	79939	31475	18307	14671
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	1268	647	(25)	(-)	(1)	-	(52)	(-)	x	x
Haringvliet	x	x	(1)	6	4	(6)	-	(2)	(33)	(7)	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	(1)	(10)	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	(25)	(50)	x	x	x
Krammer-Volkerak	2230	4620	3480	7374	(300)	(1967)	4403	3761	(1079)	710	1775	992
Grevelingen	311	27	65	32	9	35	109	279	31	495	302	445
Oosterschelde	17513	73300	83931	85774	84197	93308	87393	74084	27895	14569	15348	6611
Veerse Meer	x	x	64	38	94	x	113	20	86	12	x	x
Westerschelde	x	x	(3113)	(3586)	(3376)	(4095)	4951	5323	3270	1489	2371	1377
Voordelta	x	x	x	x	121	x	706	x	x	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	146	0	518	92	35	311	274	47	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	224	275	608	273	186	347	595	440	x	x
TOTAAL	20054	77947	92292	97732	91952	99776	97897	84152	33366	19779	19796	9425

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

KLUUT - *Recurvirostra avosetta***Verspreiding**

De Noordwesteuropese broedpopulatie van de Kluut is tamelijk geïsoleerd van het hoofdverspreidingsgebied. Het overwinteringsgebied van de Noordwesteuropese populatie strekt zich uit van de Waddenzee tot in Noordwest-Afrika. Belangrijke overwinteringsgebieden zijn bijvoorbeeld Portugal, Frankrijk en Tunesië (7.000 exemplaren). Nederlandse vogels overwinteren blijkens ringvondsten in Frankrijk, Spanje, Portugal en Marokko. De trek vindt vooral plaats langs de kust, maar op geschikte plaatsen in het binnenland zijn soms ook Kluten aangetroffen (Glutz von Blotzheim et al. 1977, Smit & Wolf 1980).

Populatie

De Noordwesteuropese broedpopulatie van de Kluut bestond volgens Prater (1976) uit ongeveer 9.200 paar. De laatste jaren is de soort echter wat in aantal toegenomen en tegenwoordig broeden er in Noordwest-Europa 13.200-13.600 paar, waarvan 5.500 (41 %) in Nederland (zie tabel en tabel). Ook in het Deltagebied is het aantal broedparen de laatste jaren toegenomen (Meininger 1983a).

gebied/area	winteraantal	W-Europa + Afrika	W-Europa	Nederland	bron/reference
Europa + W-Afrika *	45.000	100 %	*	*	gebaseerd op NOME 82
W-Europa	30.000	67 %	100 %	*	NOME 1982
Nederland	750	2 %	3 %	100 %	Smit & Wolff 1980
Deltagebied	250	1 %	1 %	33 %	dit rapport

Tabel Winterpopulatie van de Kluut per gebied.

- * De grote aantallen in zuidelijk Afrika (ca. 5.000 in Zuid-Afrika) zijn niet opgenomen omdat deze waarschijnlijk een lokale populatie betreffen (Cramp & Simmons 1982, Glutz von Blotzheim et al. 1977).

Tabel Aantal broedparen van de Kluut in Noordwest-Europa.
Number of breeding pairs of Avocet Recurvirostra avosetta in
Northwestern Europa.

gebied/area	aantal broedparen number of breeding pairs	% NW-Eur. populatie	bron/reference
Engeland	140-150	1	Sharrock 1976
Noorwegen	1-1	-	Glutz von Blotzheim <u>et al.</u> 1977
Zweden	750	6	SOF 1978
Denemarken	3.000	22	Smit & Wolff 1980
W-USSR	40-50	1	Glutz von Blotzheim <u>et al.</u> 1977
DDR	100-150	1	Glutz von Blotzheim <u>et al.</u> 1977
BRD: Schleswig holstein	1.600	25	Smit & Wolff 1980
Niedersachsen	1.600-1.900		
Nederland *	5.500	41	zie tabel
België	480	4	Voet <u>et al.</u> 1982
TOTAAL	13.200-13.600		

Tabel Aantal broedparen van de Kluut in Nederland.
Number of breeding pairs of Avocet Recurvirostra avosetta in
the Netherlands.

gebied/area	aantal broedparen	% Nederl. populatie	% NW-Eur. populatie	bron/reference
Waddenzee	2.200	40	16	Smit & Wolff
IJsselmeergebied	1.100	20	8	Teixeira 1979
Deltagebied	2.100	38	6	Meininger 1983a
overig Nederland	100	2	1	Smit & Wolff 1980
TOTAAL	5.500			

In West-Europa overwinteren naar schatting 30.000 Kluten, waarvan 500 in de Nederlandse Waddenzee (gebaseerd op Smit & Wolff 1980), 9.600 in Frankrijk (Maheo 1980) en 16.500 in Portugal (Rufino 1979/80). Het Deltagebied is met gemiddeld 250 vogels van geringe betekenis als overwinteringsgebied voor deze soort.

Voorkomen in het Deltagebied

De Kluut is in het Deltagebied het hele jaar door waar te nemen. In januari en februari zijn de aantallen gering (16 à 530 vogels) en sterk afhankelijk van de temperatuur. Bij strenge vorst verdwijnt de soort vrijwel geheel (1978/79). In de winter wordt de Kluut vooral aangetroffen langs Veerse Meer, Oosterschelde en Westerschelde.

De eerste voorjaarsstrekkeners verschijnen in de loop van februari. In maart en april nemen de aantallen toe. Deze toename wordt vooral veroorzaakt door de aankomst van vogels op de broedplaatsen, maar ook vindt doortrek plaats van noordelijker broedende vogels. Deze doortrek uit zich bijvoorbeeld in het april-piekje, dat in vele gebieden wordt vastgesteld.

In mei en juni zijn behalve de broedvogels ook kleine aantallen overzomerende vogels aanwezig. De indruk bestaat dat het aantal niet-broedende overzomeraars tegenwoordig beduidend lager is dan in 1967, toen dit aantal werd geschat op ca. 1.300 (Wolff 1968). Omdat niet alle broedgebieden werden geteld gedurende de zomermaanden zijn de in grafieken en tabellen opgegeven aantallen voor deze periode lager dan de werkelijke aanwezige aantallen.

In juli wordt het jaarmaximum bereikt. Dan verzamelen grote groepen volwassen en juveniele vogels zich op plaatsen met zacht slib, bijvoorbeeld op de Ventjagersplaten in het Haringvliet en in de oostelijke delen van Oosterschelde en Westerschelde. Sinds kort is bekend dat een aantal volwassen Kluten in het najaar de vleugdrui doormaakt in het Deltagebied.

Op 30 augustus 1966 werden 7.700 Kluten geteld op de Ventjagersplaten in het Haringvliet (Wolff 1968). Een dergelijk aantal is hier (noch elders in het Deltagebied!) nadien niet meer waargenomen.

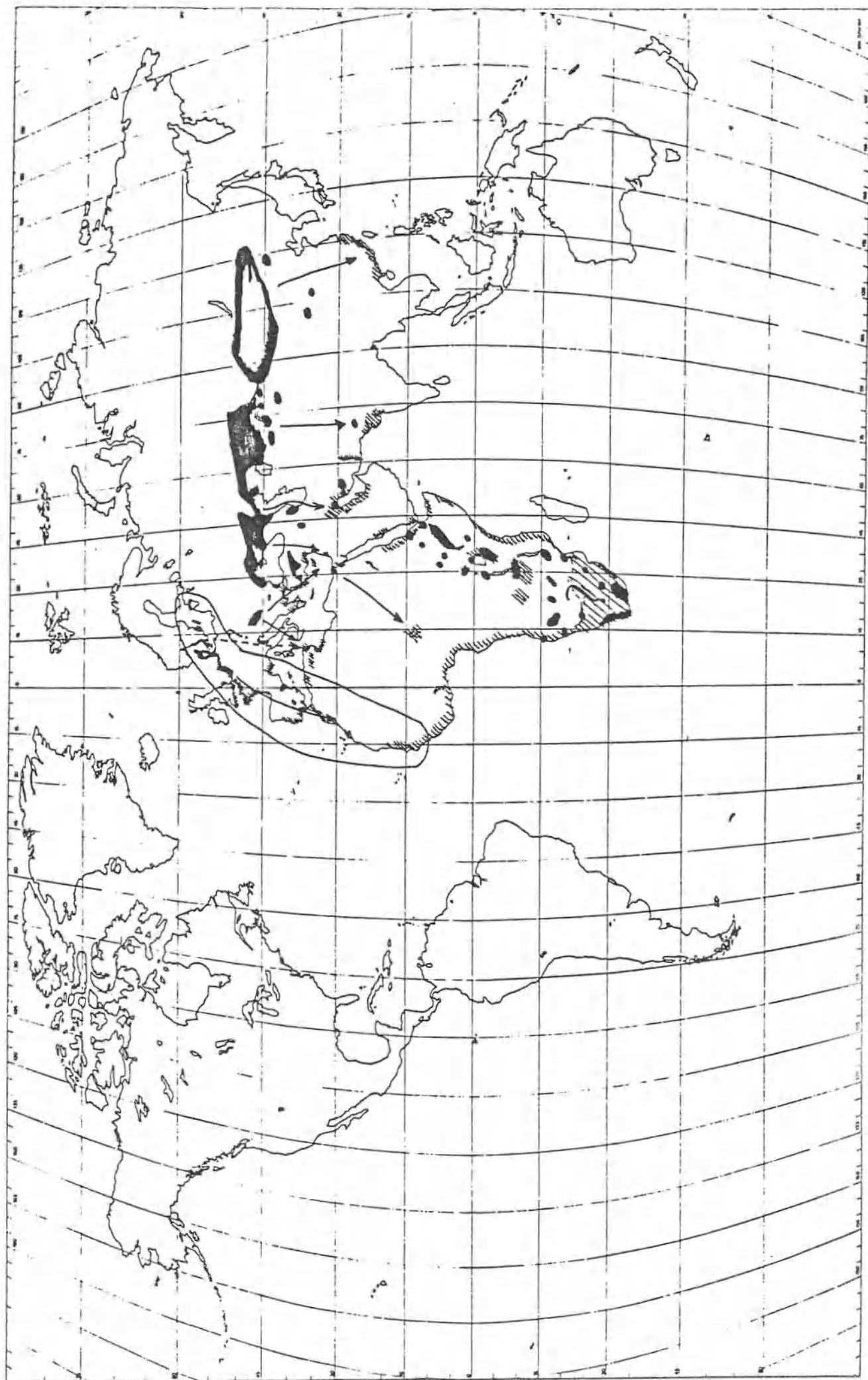
In augustus en september nemen de aantallen af door wegtrek. Het is niet duidelijk of deze wegtrek plaatsvindt in zuidelijke richting, of dat (een deel van) de vogels uit het Deltagebied naar de Waddenzee trekken, waar van begin augustus tot midden of eind september vrijwel de gehele Noordwesteuropese populatie aanwezig is (meer dan 45.000 geteld op 1 september 1973; Smit & Wolff 1980). Ook in de Oostvaardersplassen (Zuidelijk Flevoland) zijn in het najaar vaak duizenden Kluten aangetroffen.

Najaarsvondsten van in België geringde vogels (dezelfde populatie als in het Deltagebied) duiden echter op wegtrek in zuidwestelijke richting (Glutz von Blotzheim et al. 1977). Er is één vondst bekend van een in België als nestjong geringde Kluut, die hetzelfde jaar in oktober werd gevonden in Groningen (Boekema et al. 1983). Ringvondsten van in het Deltagebied geringde vogels komen alle uit zuidelijker streken.

In oktober en november nemen de aantallen weer toe onder invloed van doortrek, met name in de getijdegebieden, maar ook in bijvoorbeeld Grevelingen en Veerse Meer. Afname vindt plaats in december, vooral onder invloed van vorst.

04560 Kluet -

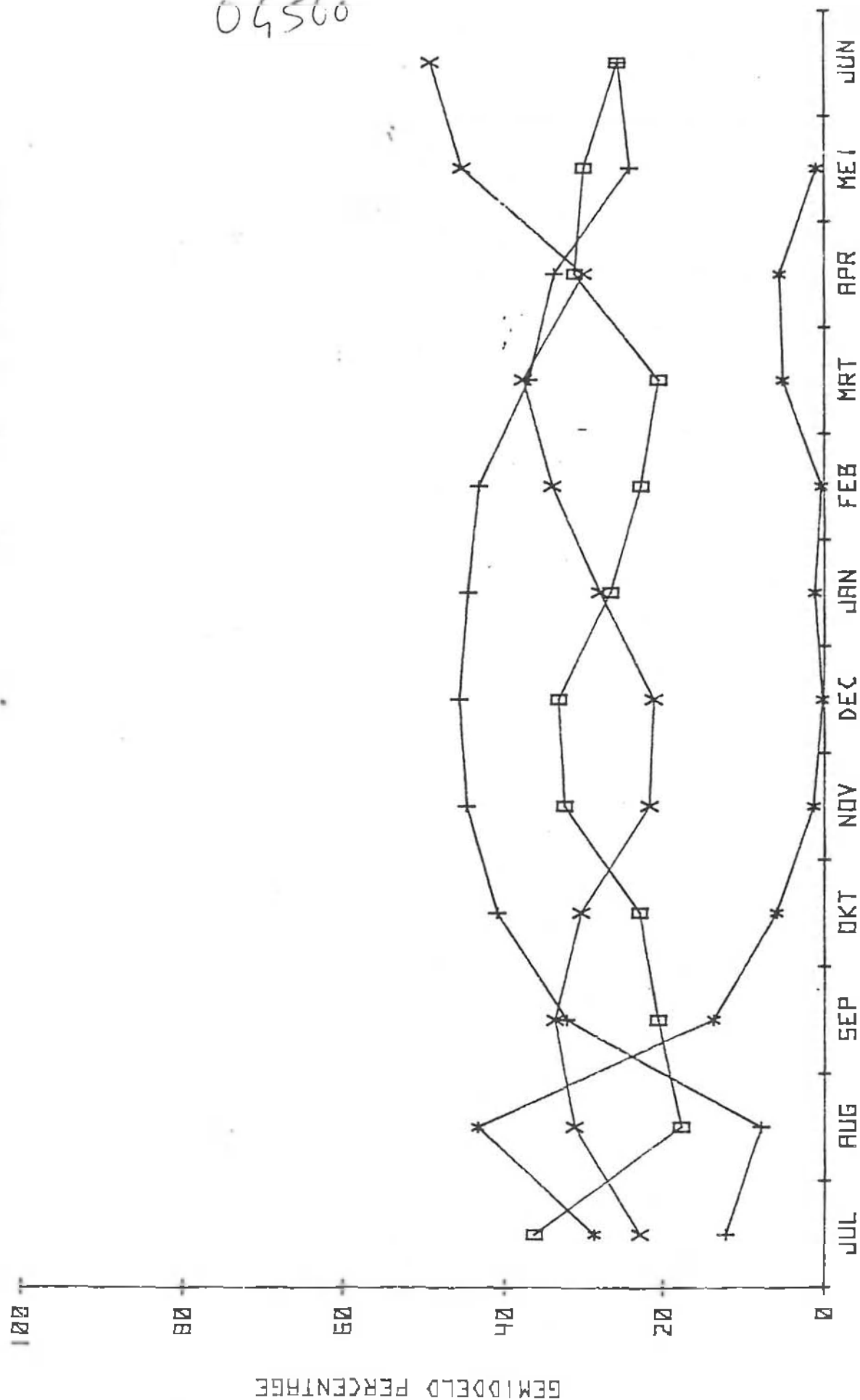
Group and Shown 1903



04560

SOORT: KLUUT

- HARRINGVLJET
- OOSTERSCHELDE
- WESTERSCHELDE
- OVERIGE GEBIEDEN



04560

tabel . KLUUT - Recurvisastra quosetta

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	37	-	40	-	-	-	-	125	x	x
Haringvliet	912	210	331	159	-	-	-	-	18	48	15	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	12	-	-	-	-	2	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	2	-	1	-	20	-	-	-	x	x
Grevelingen	233	23	82	136	155	89	19	6	123	150	242	395
Oosterschelde	x	x	430	547	274	59	142	22	199	403	x	x
Veerse Meer	x	x	45	303	205	166	52	18	114	115	x	x
Westerschelde	x	x	380	(53)	533	(4)	186	10	133	(200)	x	x
Voordelta	x	x	66	x	8	x	9	x	x	x	(56)	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	5	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	104	324	184	101	21	113	378	x	x
TOTAAL	1165	233	1373	1302	1552	502	529	77	705	1430	313	395
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	18	24	650	6	1	-	9	57	x	x
Haringvliet	839	865	163	192	108	6	2	-	98	164	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	65	5	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	2	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	7	-	1	-	-	-	97	6	x	x
Grevelingen	59	14	113	103	53	16	-	-	39	158	242	293
Oosterschelde	x	x	x	562	336	138	68	53	308	599	x	x
Veerse Meer	x	x	x	252	157	122	56	99	85	121	x	x
Westerschelde	x	x	x	528	1015	142	-	46	132	427	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	2	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	85	105	100	22	33	92	329	x	x
TOTAAL	898	879	301	1746	2490	535	149	231	864	1861	242	293
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	27	11	-	17	1	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	310	34	-	-	12	-	2	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	79	46	92	207	165	59	6	5	69	49	391	105
Oosterschelde	x	x	453	233	300	179	81	104	482	584	x	x
Veerse Meer	x	x	100	x	45	146	124	40	81	131	x	x
Westerschelde	x	x	109	296	268	171	50	19	154	(178)	(6)	(-)
Voordelta	-	-	-	-	10	-	1	-	-	x	6	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	323	404	129	166	97	30	172	257	x	x
TOTAAL	79	46	1414	1185	917	738	372	198	960	1199	403	105
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	9	x	29	11	-	-	31	x	x	x
Haringvliet	x	x	1	64	-	-	-	-	50	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	8	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	550	-	-	-	1	18	112	23
Grevelingen	46	4	-	86	110	2	-	-	100	175	144	330
Oosterschelde	597	225	255	621	327	117	1	12	349	606	774	916
Veerse Meer	x	x	103	216	425	96	-	11	47	69	x	x
Westerschelde	(30)	(50)	234	173	322	106	13	3	183	661	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	4	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	119	398	84	67	2	-	93	235	x	x
TOTAAL	673	279	721	1558	1851	399	16	26	862	1764	1030	1279
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	122	127	34	-	-	-	2	21	x	x
Haringvliet	x	x	7	33	1	1	-	3	56	(12)	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	39	62	-	70	70	101	-	-	70	11	107	72
Grevelingen	260	79	30	36	47	8	-	-	90	205	150	343
Oosterschelde	622	547	451	504	549	239	45	97	297	677	594	571
Veerse Meer	x	x	51	243	183	x	2	52	29	91	x	x
Westerschelde	x	x	(135)	297	(188)	502	72	115	289	697	446	450
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	20	-	-	-	-	(1)	4	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	71	158	50	88	28	47	128	357	x	x
TOTAAL	921	688	887	1468	1102	939	147	115	965	2051	1297	1436

gebied niet geteld
geen vogels gezien

GRIEL - *Burhinus oedicnemus*

Tegenwoordig is de Griel een zeldzame dwaalgast in Nederland. Tijdens de tellingen werd één waarneming aan deze soort gedaan:

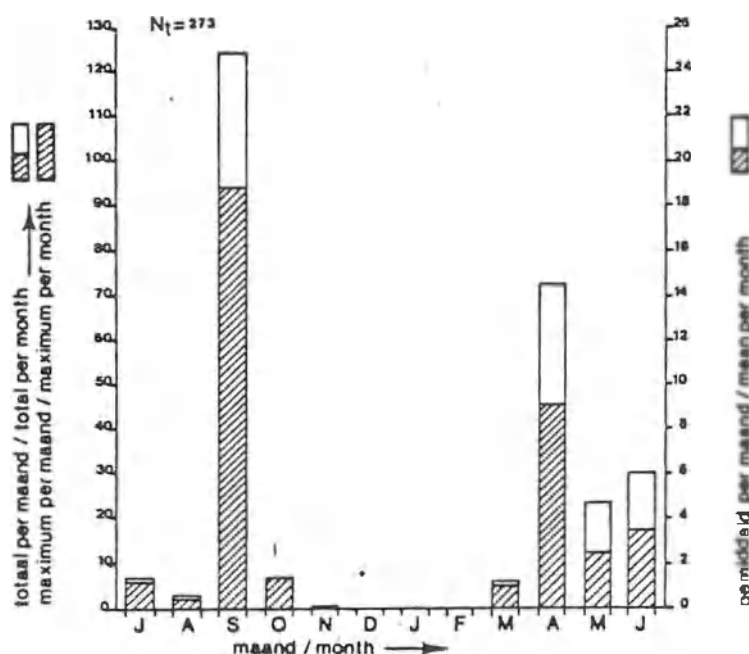
mrt. 1980 2 ex. Dordtsche en Sliedrechtse Biesbosch

* 04690

KLEINE PLEVIER - *Charadrius dubius*

De Kleine Plevier is een uitgesproken trekvogel, die in Afrika ten zuiden van de Sahara overwintert en in onze streken is te zien van eind maart tot in oktober. De meeste waarnemingen in het Deltagebied hebben betrekking op plaatselijke broedvogels - 80 à 90 paar in 1979-82 (Meininger 1983a).

De Kleine Plevier heeft een sterke voorkeur voor gebieden met zoet water, zoals opgespoten terreinen, kreken en vloeivelden, en is zelden of nooit aan te treffen op de zoute intergetijdeslikken. De waarneming van 71 ex. in september 1975 langs de Westerschelde lijkt dan ook twijfelachtig. Overigens wordt de soort gemakkelijk over het hoofd gezien, zodat genoemde aantallen wellicht veel lager zijn dan de werkelijk aanwezige aantallen.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Kleine Plevieren in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Little Ringed Plover
Charadrius dubius counted per month in 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Doervoornse Meer	x	x	9	-	-	-	-	-	-	3	x	x
Wieringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	x
Biesbosch	x	x	3	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Kraaiwet-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	x	5	-	-	-	-	-	-	4	x	x
Westerschelde	x	x	2	-	-	-	-	-	-	2	x	x
Voordelta	x	x	71	-	-	-	-	-	-	4	x	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	3	x	-	-	-	x	x	x	-	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	10	x	x
TOTAAL	-	-	94	-	-	-	-	-	-	45	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Doervoornse Meer	x	x	4	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Wieringvliet	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	1	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	5	x	x	x
Kraaiwet-Volkerak	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	6	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	3	x	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	6	x	x
TOTAAL	-	-	7	-	-	-	-	-	5	16	4	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Doervoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Wieringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraaiwet-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Gravelingen	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	6	x	x
Westerschelde	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	8	-	-	-	-	-	-	2	x	x
TOTAAL	-	-	8	-	-	-	-	-	-	8	-	2
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Doervoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Wieringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraaiwet-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gravelingen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Oosterschelde	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6	11
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	4	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	6	-	6	-	1	-	-	-	-	1	7	11
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Doervoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Wieringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	1	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraaiwet-Volkerak	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Oosterschelde	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	11	12
Westerschelde	x	-	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	x	x	-	x	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	7	1	-	-	-	-	-	1	x	x
TOTAAL	1	1	9	7	-	-	-	-	1	2	12	12

x gebied niet geteld
1 geen vogels gezien

04700

BONTBEKPLEVIER - Charadrius hiaticula

Verspreiding

De broedvogels van Groenland, IJsland, Spitsbergen en West-Europa behoren tot de ondersoort C.h. hiaticula. De ondersoort C.h. tundrae broedt van Lapland tot in Siberië. In Noord-Scandinavië schijnen de ondersoorten te vermengen (Glutz von Blotzheim et al. 1975). In Nederland trekken beide ondersoorten door. C.h. tundrae trekt behalve langs de Noordzeekust ook door Midden-Europa (Glutz von Blotzheim et al. 1975).

Broedvogels van noordelijke populaties overwinteren over het algemeen zuidelijker, terwijl de broedvogels van rondom de Noordzee hoofdzakelijk op de Britse eilanden en langs de Franse kust overwinteren (Taylor 1980).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Bontbekplevier per gebied.
Winter population of Ringed Plover Charadrius hiaticula per area.

gebied/area	winteraantal	W-Europa + W-Afrika	W-Europa	Nederland	bron/reference
W-Europa + W-Afrika	200.000	100 %	*	*	NOME 1982
W-Europa	31.000	13 %	100 %	*	Cramp & Simmons 1982
Nederland	200	0 %	1 %	100 %	Smit & Wolff 1980
Deltagebied	140	0 %	1 %	70 %	dit rapport

Van de ca. 31.000 in West-Europa overwinterende vogels verblijven er ongeveer 12.000 op de Britse eilanden (Cramp & Simmons 1982, Prater 1981a).

In Nederland broeden ongeveer 450-600 paar Bontbekplevieren, waarvan 240 (in 1981) in het Deltagebied (Teixeira 1979, Meininger 1982).

Voorkomen in het Deltagebied

In juli beginnen zich in het Deltagebied de eerste groepen Bontbekplevieren te vormen, waarschijnlijk grotendeels bestaande uit de lokale broedvogels en hun jongen. De najaarstrek vindt plaats van juli tot in december met een uitgesproken piek in september (tot meer dan 4.000 vogels).

Vooraf in zachte winters overwinteren relatief kleine aantallen, met een maximum van 200 in januari 1978. Bij strenge vorst verdwijnt de soort vrijwel geheel.

De voorjaarsstrek begint in begin februari en duurt tot in juni. De grootste aantallen worden geteld in mei (tot 1.000). In deze periode vindt veelvuldig snelle doortrek plaats waarbij (vaak grote groepen slechts één of enkele dagen in een gebied verblijven. Een telfrequentie van een maand is te gering om een goed beeld van dit trekverloop te krijgen. Het tellen van Bontbekplevieren wordt bovendien bemoeilijkt doordat de vogels vaak hun hoogwatervluchtplaatsen hebben op geploegde akkers, waarop ze nauwelijks opvallen.

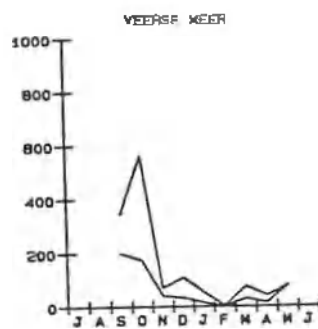
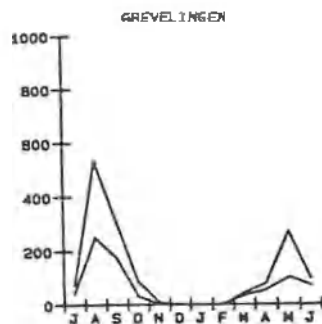
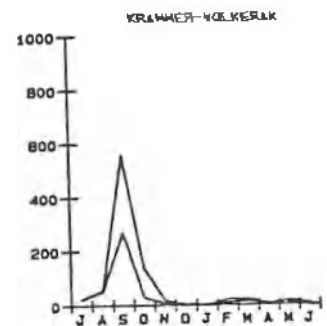
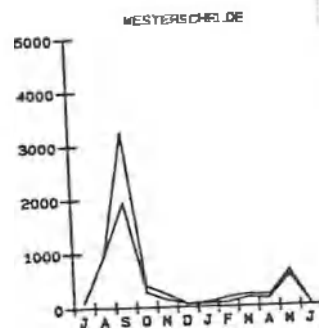
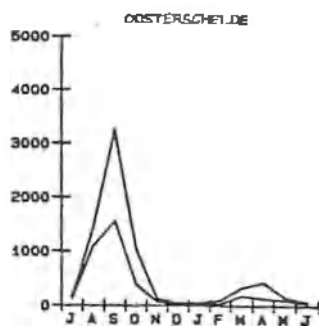
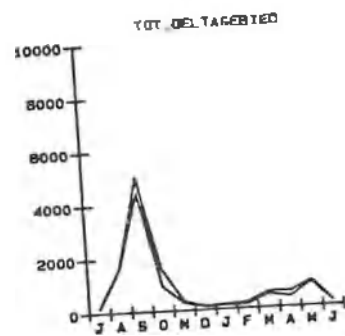
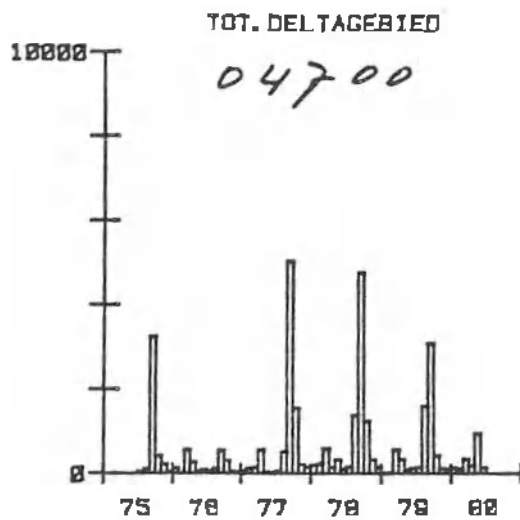
In het late voorjaar komt het voor dat de plaatselijke broedvogels al jongen hebben, terwijl ook nog grote groepen noordelijke broedvogels (wellicht deels C.h. tundrae) doortrekken.

Als doortrekker komt de Bontbekplevier in het Deltagebied vooral voor op de hoger gelegen, vooral zandige, delen van het intergetijdegebied in de estuaria, met name Oosterschelde en Westerschelde. Daarnaast wordt de soort in aanzienlijke aantallen gezien langs de oevers van de voormalige zandplaten in Grevelingen en Veerse Meer.

Het aantalverloop in het Deltagebied komt overeen met dat van de Nederlandse Waddenzee, maar in de Waddenzee is de meipiek duidelijker (Smit & Wolff 1980). In Groot-Brittannië is het aantal overwinteraars ook relatief veel groter (Clapham 1978) (figuur).

Figuur Gemiddeld aantal Bontbekplevieren per maand in de Britse estuaria (Clapham 1978), het Waddengebied (Smit & Wolff 1980) en het Deltagebied.

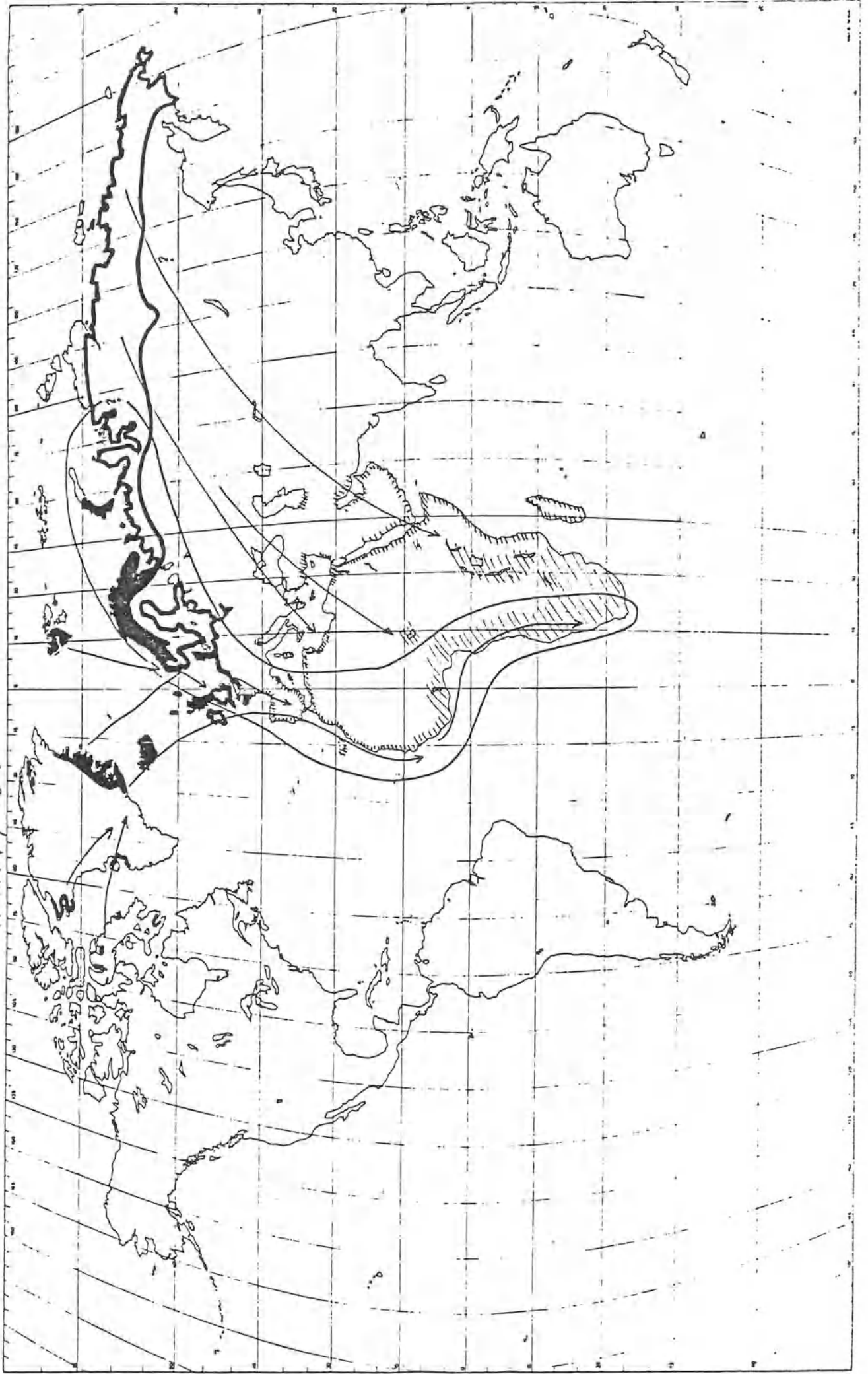
Mean number of Ringed Plover Charadrius hiaticula per month in the British estuaries, the Dutch Waddensea and the Delta area.



4700. *Londriscus* *grandis* *maritima*.

Adviser of Morrison (1982)
Vocurs (1960)
Ali on Fipley (1960)

Glutz van Blotzheim et al. (1975)
Curry-Lindahl (1981)



8

04700

tabel 1. BONTBEKLEVER - *Charadrius hiaticula*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	15	2	-	-	-	-	46	7	x	x
Haringvliet	-	27	-	2	-	-	50	-	63	-	25	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	285	-	10	-	1	(-)	13	5	x	x
Grevelingen	49	85	306	34	8	-	-	-	44	24	27	97
Oosterschelde	x	x	713	304	130	39	41	-	153	8	x	x
Veerse Meer	x	x	45	25	57	2	-	-	31	16	x	x
Westerschelde	x	x	1803	(501)	(201)	(-)	(44)	(-)	228	205	x	x
Voordelta	x	x	77	x	(-)	x	(-)	x	x	x	(-)	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	17	-	-	-	-	-	20	x	x
TOTAAL	49	112	3244	434	225	41	136	-	578	285	52	97
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	38	2	15	-	3	6	14	28	x	x
Haringvliet	1	44	161	33	1	-	-	-	9	1	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	203	-	3	-	(-)	22	14	6	x	x
Grevelingen	50	93	162	4	-	-	-	2	41	57	36	29
Oosterschelde	x	x	x	82	33	8	25	104	34	440	x	x
Veerse Meer	x	x	x	58	5	-	23	-	28	4	x	x
Westerschelde	x	x	x	(132)	(-)	(27)	(14)	(5)	(8)	(25)	x	x
Voordelta	x	x	x	(-)	(-)	(-)	1	(-)	(-)	(-)	(-)	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	1	1	2	13	x	x
TOTAAL	51	137	564	311	57	35	67	140	150	574	36	29
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	6	9	9	-	-	1	40	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	5	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	1	18	-	-	-	18	x	x	x
Grevelingen	73	534	54	84	2	-	-	-	31	77	271	96
Oosterschelde	x	x	1257	1039	82	20	57	54	288	26	x	x
Veerse Meer	x	x	157	x	63	110	53	3	76	5	80	x
Westerschelde	x	x	1142	402	(241)	(211)	(11)	176	(124)	(30)	(-)	(20)
Voordelta	(-)	(-)	(-)	(-)	12	(-)	48	(-)	26	(-)	x	(-)
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	428	29	-	4	40	7	9	16	x	x
TOTAAL	73	534	5049	1564	230	155	209	241	612	154	351	116
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	38	x	11	-	-	(-)	31	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	2	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	557	135	4	4	-	(-)	5	(-)	-	4
Grevelingen	15	402	294	14	3	1	-	-	26	51	48	62
Oosterschelde	152	753	1338	292	80	53	-	5	342	177	54	73
Veerse Meer	x	x	249	563	6	23	-	2	12	40	x	x
Westerschelde	(8)	(250)	2272	270	239	67	26	31	166	(76)	x	x
Voordelta	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	38	5	-	-	-	-	-	8	x	x
TOTAAL	175	1405	4786	1279	143	148	26	18	584	352	102	139
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	160	4	-	-	-	-	-	3	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	52	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	2	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	22	44	33	2	2	-	-	9	23	6	19	7
Grevelingen	29	143	49	11	-	-	-	1	27	59	125	70
Oosterschelde	111	1437	938	215	19	44	48	32	138	44	161	33
Veerse Meer	x	x	345	45	70	x	-	-	7	6	x	x
Westerschelde	x	x	1579	(163)	38	49	100	66	105	75	664	36
Voordelta	x	x	x	x	(-)	x	(-)	x	(-)	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	(-)	x	3	2	-	-	-	-	4	10	x	x
TOTAAL	162	1624	3110	442	129	93	148	108	356	203	969	146

x gebied niet geteld
 - geen vogels gezien
 () telling onvolledig

STRANDPLEVIER - Charadrius alexandrinus**Verspreiding**

De Strandplevier is broedvogel van vrijwel de gehele wereld in alle klimaatzones, behalve de boreale- en de toendra klimaatzone (Voous 1960). In Europa is de soort vrijwel geheel gebonden aan kusten, waar ze broeden in zandige, spaarzaam begroeide gebieden.

Broedvogels van Noordwest-Europa overwinteren vooral langs de kusten van de Middellandse Zee en in Noord-Afrika. Trek tussen deze broed- en overwinteringsgebieden vindt vooral plaats langs de Atlantische kusten van Europa, terwijl in het voorjaar vermoedelijk ook trek plaatsvindt tussen Middellandse Zee en Noordzee over het vasteland van Europa (Glutz von Blotzheim et al. 1975).

Populatie

Het is niet bekend hoe groot de Westeuropese en Westafrikaanse populatie van de Strandplevier is. In West-Afrika wordt het aantal overwinteraars geschat op 30.000, waarvan 18.000 op de Banc d'Arguin in Mauretanië (NOME 1982). Langs de Atlantische kusten van Zuidwest-Europa zouden 2.000 Strandplevieren overwinteren, terwijl er voor de Middellandse Zee meer dan 20.000 worden opgegeven (Cramp & Simmons 1982; NOME 1982). Alleen langs de Middellandse zee kust van Egypte overwinteren naar schatting al 15-20.000 Strandplevieren (Meininger & Mullié 1981).

Het is echter wel mogelijk een beeld te geven van de betekenis van het Deltagebied voor de kleine broedpopulatie van Noordwest-Europa (tabel).

Tabel

Aantal broedparen van de Strandplevier in Noordwest-Europa.
Number of breeding pairs of Kentish Plover Charadrius alexandrinus in Northwestern-Europe.

gebied/area	aantal broedparen	% NW-Eur. populatie	bron/reference
Groot-Brittannië	verdwenen	-	Glutz von Blotzheim <u>et al.</u> 1975
Noorwegen	verdwenen	-	Glutz von Blotzheim <u>et al.</u> 1975
Zweden	6-8	-	SOF 1978
Denemarken	75	4 %	Dybbro 1976
West-Duitsland	850 - 1.000	45 %	Glutz von Blotzheim <u>et al.</u> 1975
			Smit & Wolff 1981
Nederland	750 - 1.100	45 %	Teixeira 1979, tabel
België	130	6 %	Voet <u>et al.</u> 1982
	1.800 - 2.300		

Tabel

Aantal broedparen van de Strandplevier in Nederland.
Number of breeding pairs of Kentish Plover Charadrius alexandrinus in the Netherlands.

gebied/area	aantal broedparen	% NW-Eur. populatie	% Nederl. populatie	bron/reference
Ned. Waddenzee	150 - 200	9 %	19 %	Glutz von Blotzheim <u>et al.</u> 1975 Meininger 1982
Deltagebied	460 - 580	25 %	56 %	
elders Nederland	140 - 320	11 %	25 %	

Het aantal vliegvlugge jongen per broedpaar bedraagt 1,5 - 2 (Glutz von Blotzheim et al. 1975), zodat na de broedtijd (3.600-4.600 adulte plus 2.700-4.600 1^e jaars = 6.300-9.200 vogels in Noordwest-Europa aanwezig kunnen zijn.

Voorkomen in het Deltagebied

Vanaf eind maart arriveren de eerste Strandplevieren in het Deltagebied. Een voorjaarsstrekpiek is nauwelijks merkbaar, alleen op de Oosterschelde is in april soms een piekje geconstateerd. In mei en juni zijn de meeste vogels aanwezig op de broedplaatsen, alwaar ze buiten de normale tellingen vallen. Aangezien Strandplevieren al broeden in het tweede levensjaar (Glutz von Blotzheim et al. 1975) komt overzomereren nauwelijks voor.

In de loop van juni beginnen zich groepen te vormen, die zich niet alleen ophouden in de broedgebieden, maar vooral ook langs Oosterschelde en Westerschelde. Deze groepen Strandplevieren hebben een duidelijke voorkeur voor zandige platen, terwijl mogelijk ook de aanwezigheid van geschikte hoogwatervluchtplaatsen van invloed is op de verspreiding. De hoogwatervluchtplaatsen van Strandplevieren zijn meestal gelegen op schelpenbanken, gebieden met kaal zand, dammetjes met stenen of grind en pas geploegd bouwland. Hier zijn de vogels vaak moeilijk waarneembaar en daardoor ook moeilijk te tellen.

In de nazomer vindt ook rui plaats. De grootste aantallen Strandplevieren zijn aanwezig in augustus. Recente tellingen tonen aan dat dan in de Delta minimaal ruim 2.600 Strandplevieren aanwezig kunnen zijn, waarvan ca. 900 op de Oosterschelde en ca. 1.600 op de Westerschelde. Aangezien het hier om méér vogels gaat dan de broedpopulatie van het Deltagebied kan produceren, moeten ook broedvogels uit het Waddengebied van het Deltagebied gebruik maken. Ook in de Waddenzee wordt het grootste aantal Strandplevieren waargenomen in augustus, met 2.900 ex. geteld op 1 september 1973 (Smit & Wolff 1980).

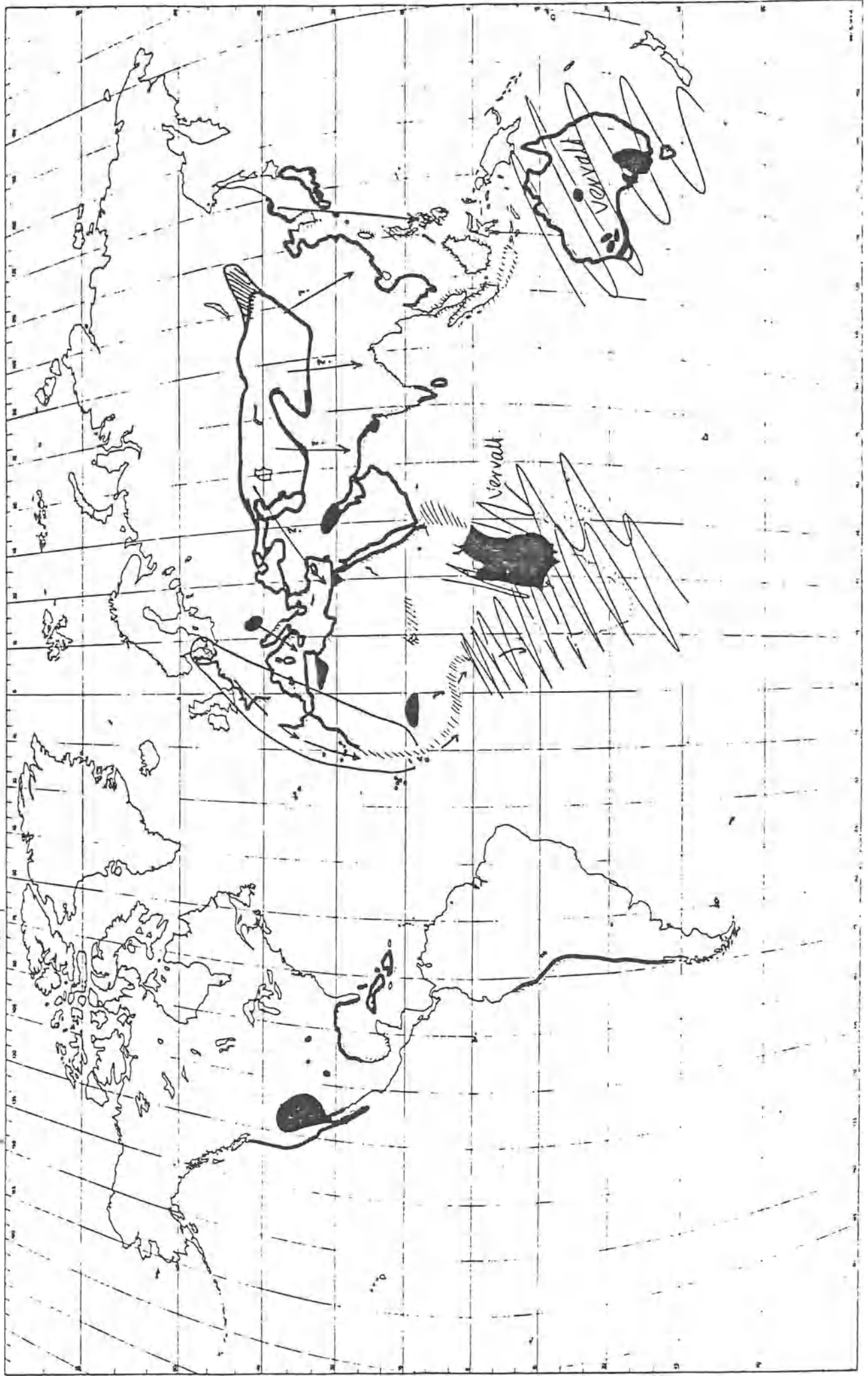
In de loop van september nemen de aantallen af en in oktober is de soort vrijwel verdwenen. Winterwaarnemingen zijn zeer uitzonderlijk.

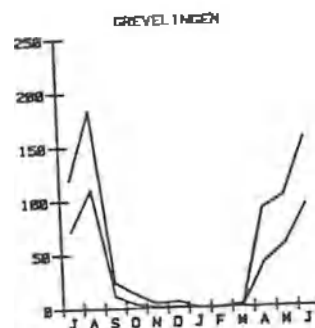
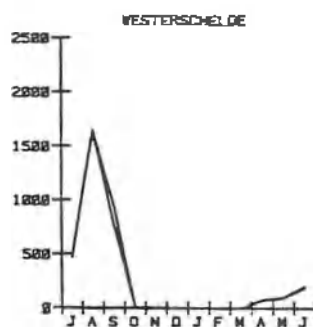
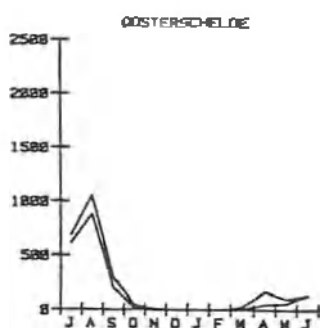
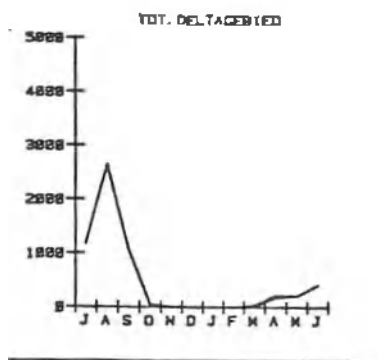
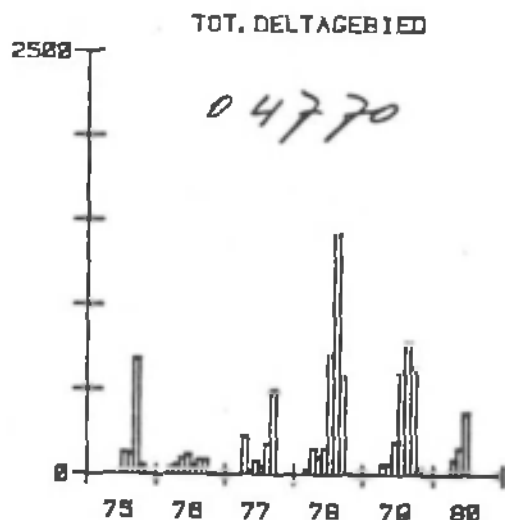
04770. Stromatolite

Geological Map

Gladz von Blotzheim et al. (1975)
Elliott Mc Clure (1974)
(Camp & Simmons 1962)

Lippman & Wells (1972)
Curry-Laudman (1968)





04820

MORINELLA LEVIER - Charadrius morinellus

Deze soort is in het Deltagebied een doortrekker in voor- en najaar in zeer kleine aantallen, vooral op de Maasvlakte en op de Slikken van Flakkee in de Grevelingen. Tijdens de tellingen werd slechts één waarneming gedaan:

mei 1976 1 ex. Grevelingen.

Maandaten tellingen in het Delta-gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	-	-	-	-	-	-	-	-	1	x	x
Wieringvliet	15	-	-	3	1	-	-	-	10	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	46	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	119	123	24	13	-	-	-	-	-	55	100	123
Oosterschelde	x	x	(24)	43	6	-	-	-	14	7	x	x
Voornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	58	-	-	-	-	-	-	(-)	x	x
Voordelta	x	x	10	x	-	x	-	x	x	-	-	x
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
TOTAAL	134	123	687	59	7	-	-	-	44	63	100	123
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	2	-	-	-	-	-	-	2	x	x
Wieringvliet	9	1	41	-	8	-	-	-	-	1	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	18	-	-	1	-	-	-	5	x	x
Gravelingen	51	93	12	5	-	-	-	-	-	32	10	84
Oosterschelde	x	x	x	6	-	-	-	-	-	169	x	x
Voornse Meer	x	x	x	-	-	1	-	-	-	5	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	1	-	-	-	151	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	6	x	x
TOTAAL	60	94	93	11	8	5	-	-	-	227	10	84
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Wieringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	3	x	x	x
Gravelingen	52	184	3	-	4	6	-	-	1	91	103	156
Oosterschelde	x	x	153	4	-	-	-	-	26	40	x	x
Voornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	13	x	x
Westerschelde	x	x	(340)	-	-	-	-	-	-	(6)	(1)	(-)
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	3	-	-	-	-	1	2	6	x	x
TOTAAL	52	184	499	4	4	6	-	1	34	156	104	156
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Wieringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	116	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gravelingen	(-)	68	15	-	-	-	-	-	-	20	23	67
Oosterschelde	687	1054	100	-	-	-	-	-	-	56	42	133
Voornse Meer	x	x	4	6	1	-	-	-	-	2	x	x
Westerschelde	(22)	(300)	(342)	1	1	-	-	-	-	(17)	x	x
Voordelta	-	-	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	4	-	-	-	-	-	-	2	x	x
TOTAAL	709	1422	581	7	2	-	-	-	-	67	65	100
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Wieringvliet	x	x	-	5	-	-	-	-	2	4	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	4	-	(3)	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Gravelingen	64	83	3	-	-	-	-	-	-	7	13	40
Oosterschelde	538	702	297	-	-	-	-	-	-	5	36	134
Voornse Meer	x	x	34	-	-	x	-	-	-	10	x	x
Westerschelde	x	x	(300)	-	-	-	-	-	-	66	93	198
Voordelta	x	x	-	x	(-)	x	(-)	x	(-)	x	x	x
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	606	785	638	5	-	-	-	-	2	94	162	372

gebied hier geteld
quaar vogels gezien

GOUDPLEVIER - Pluvialis apricaria**Verspreiding**

De Goudplevier is broedvogel van IJsland, Groot-Brittannië en Ierland, Scandinavië en de noordelijke USSR. Aan de zuidgrens van het broedgebied in Noordwest-Europa heeft sinds het midden van de vorige eeuw een sterke afname van de aantallen plaatsgevonden (Cramp & Simmons 1982). Tot in de eerste decennia van deze eeuw was de Goudplevier nog een regelmatige broedvogel van heidevelden in het noorden en zuidoosten van Nederland. Het tot dan laatst bekende nest werd in 1937 gevonden (Teixeira 1979). In 1974 werd nog een nest gevonden in Noord-Brabant (Scharringa 1976).

In Groot-Brittannië en Ierland is de soort gedeeltelijk trekvogel, de overige populaties verlaten het broedgebied 's winters geheel. In de winter mengen de diverse populaties zich. De belangrijkste overwinteringsgebieden bevinden zich in Groot-Brittannië en Ierland, langs de Europese kusten tussen Nederland en het Iberisch Schiereiland en in Noord-Afrika. In zachte winters blijven de meeste Goudplevieren in (West-)Europa, in strenge winters trekken ze verder zuidelijk. Kleinere aantallen overwinteren onder andere in Zuidoost-Europa en van Turkije tot het zuidelijke Kaspische zeegebied (Cramp & Simmons 1982).

Gedurende de trektijd en in de winter in Nederland aanwezige Goudplevieren zijn blijkens ringvondsten afkomstig van broedgebieden tussen Noorwegen en het Yamal-Schiereiland in West-Siberië (70° N.B., 70° O.L.). In Nederland doortrekkende vogels worden in de maanden december-maart vooral teruggemeld uit Engeland, Frankrijk, Spanje, Portugal en Marokko. Er zijn aanwijzingen dat een deel van de vogels in het voorjaar een oostelijker trekroute volgt dan in het najaar (Cramp & Simmons 1982).

Populatie

Er zijn geen volledige tellingen, noch schattingen, van het aantal in West-Europa overwinterende Goudplevieren. Enkele schattingen van broedpopulaties zijn: Noorwegen 130.000 paar, Zweden 27.000-32.000 paar en Finland 258.000 paar (Cramp & Simmons 1982). De meer dan 200.000 in Ierland overwinterende vogels zijn vermoedelijk grotendeels IJslandse vogels (Hutchinson 1979).

In Nederland werden in november 1976 405.000, in april 1977 285.000 en in november 1978 403.000 Goudplevieren geteld (Van Eerden & Key 1978, Van Eerden et al. 1979). In november 1978 werden in de kuststreken van Noord-Duitsland en Denemarken bijna 110.000 exemplaren geteld (Van Eerden et al.).

Op grond van de schattingen van enkele broedpopulaties en enkele tellingen gedurende de trektijd kan worden verondersteld, dat het aantal in West-Europa en Noordwest-Afrika overwinterende Goudplevieren minimaal een miljoen - en wellicht enkele miljoenen - exemplaren bedraagt.

Voorkomen in Deltagebied

In tegenstelling tot de meeste andere in het Deltagebied voorkomende steltlopersoorten is de Goudplevier geen regelmatige bezoeker van de intergetijdesslikken langs de zeearmen. Het is een uitgesproken soort van graslanden en - in mindere mate - bouwlanden. De grootste aantallen worden dan ook geteld in de binnendijkse gebieden, terwijl de in de tabel genoemde aantallen voor de diverse zeearmen overwegend betrekking hebben op vogels die verbleven in aan de zeearmen grenzende

gebieden.

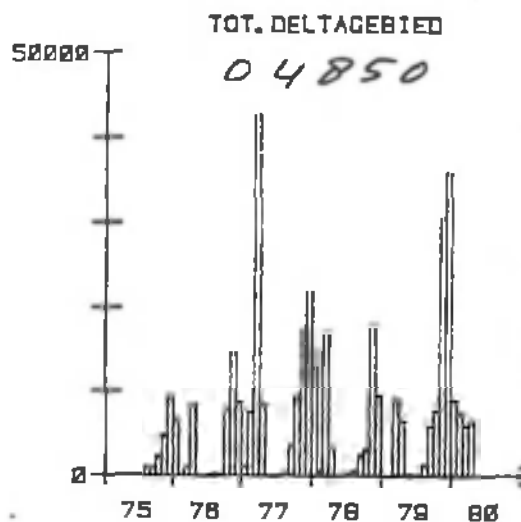
De eerste najaarstrekkers arriveren midden juli. In de loop van het najaar nemen de aantallen toe, tot in november of december een maximum wordt bereikt (aantallen tot 36.000).

De in de winter in het Deltagebied aanwezige aantallen Goudplevieren zijn sterk afhankelijk van het optreden van vorst. Wanneer bijvoorbeeld in Noord-Nederland de vorst invalt kan men in het Deltagebied een sterke toename van de aantallen constateren. Bereikt de vorst ook Zuidwest-Nederland, dan verdwijnt de Goudplevier hier vrijwel geheel (Mullié & Meininger 1978).

De in januari in het Deltagebied getelde aantallen variëren van 1 in de strenge winter 1978/79 tot 12.700 in de zachte winter 1977/78. Zodra vorst - en eventueel sneeuw - zijn verdwenen zet de voorjaarsstrek in, die een hoogtepunt bereikt in maart (42.600 geteld in maart 1977) en duurt tot ver in mei.

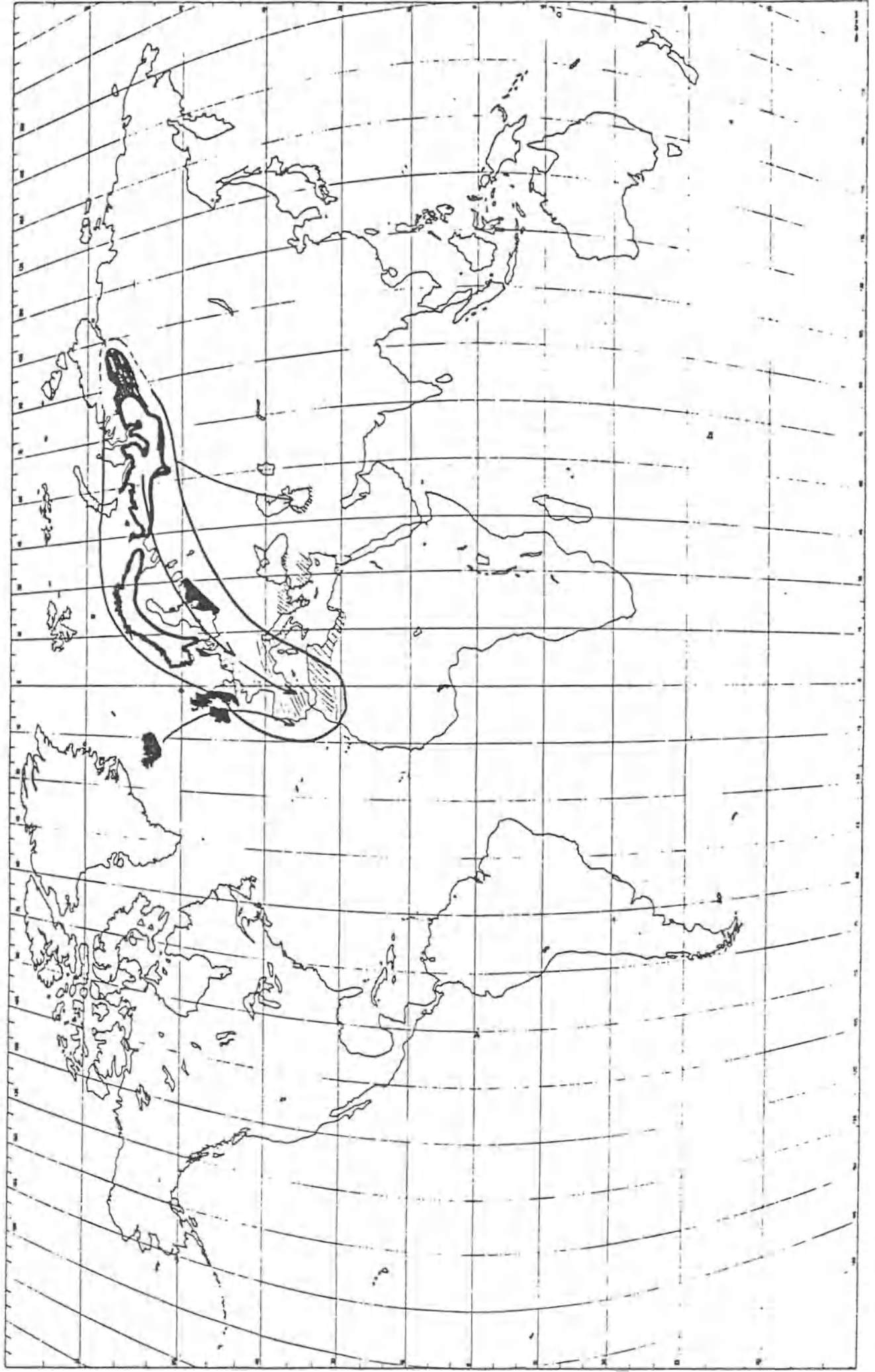
Overzomeren van kleine aantallen komt soms voor in de Grevelingen (Beijersbergen & Van den Berg 1980).

De belangrijkste gebieden voor de Goudplevier in het Deltagebied zijn de graslanden langs het Haringvliet, op Schouwen-Duiveland, Tholen, Walcheren (tot 20.000 ex.), Zuid-Beveland en in Zeeuwsch Vlaanderen. Grote groepen zijn vaak aan te treffen op de met gras begroeide platen in en langs het Veerse Meer. Behalve op grasland fourageert en rust de Goudplevier ook wel op (geploegd) bouwland. Op Walcheren varieerde het percentage op bouwland fouragerende vogels in najaar en winter 1977/78 van 40 % in oktober tot 10 % in januari (Mullié & Meininger 1978). In april 1977 werd zelfs 80 % van de 22.700 in Zeeland getelde Goudplevieren aangetroffen op bouwland, terwijl het landelijk percentage 19 % bedroeg (Van Eerden & Key 1978).



04.850. ~~Neogastropoda~~
~~gastropod~~ ~~of~~ ~~Venus~~ (1960)
Harrison (1962)

Glutz von Blotzheim et al (1975)



2

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	7	2	1	11	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	(2)	(2)	114	489	250	1204	1530	-	75	2709	(3)	x
Hollands Diep	(-)	(-)	-	90	100	4	-	-	-	(60)	(-)	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	(108)	(-)	(-)	(-)	(-)	60	(-)	x
Kraamster-Volkerak	x	x	(-)	(20)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	-	956	457	-	81	40	-	-	144	296	-	-
Oosterschelde	x	x	135	346	800	785	240	-	450	40	x	x
Veerse Meer	x	x	15	-	133	20	-	-	10	460	x	x
Westerschelde	x	x	148	(115)	(186)	(438)	(107)	(22)	(-)	(40)	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	15	25	340	525	425	-	200	(-)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	(1179)	(2833)	(6180)	(4060)	(109)	(127)	4610	x	x
TOTAAL	2	958	891	2266	4832	9207	6162	131	1006	8275	3	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	2	-	-	-	-	17	-	-	x	x
Haringvliet	(-)	(18)	6	708	1456	655	118	2755	3654	4974	x	x
Hollands Diep	x	(-)	-	316	300	1467	6	320	1820	200	x	x
Biesbosch	x	x	(25)	176	110	35	-	28	720	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	(90)	(163)	(72)	(20)	(-)	(-)	(1)	(-)	x	x
Grevelingen	-	172	3	-	-	-	-	-	85	282	4	-
Oosterschelde	x	x	x	160	926	119	70	517	1145	80	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	2	10	-	-	190	1621	x	x
Westerschelde	x	x	x	(314)	(832)	116	-	96	525	25	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	17	280	875	190	17	275	4601	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	5459	9985	6027	883	3390	29930	(1156)	x	x
TOTAAL	-	210	143	7576	14558	8639	1094	7398	42671	8338	4	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	531	1401	795	800	980	10	4333	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	803	700	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	(4)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(16)	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	x	(25)	(3)	(-)	(50)	(-)	(9)	x	x	x
Grevelingen	8	310	89	240	12	2	-	2	2	300	-	-
Oosterschelde	x	x	650	767	520	825	737	400	2589	165	18	x
Veerse Meer	x	x	150	x	750	30	-	-	5	2500	x	x
Westerschelde	x	x	524	380	1725	452	516	31	1800	(165)	(-)	(-)
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	665	430	792	1935	200	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	694	6052	12775	16883	9573	154	8349	285	x	x
TOTAAL	8	310	1507	9295	17373	21730	12756	597	17103	1415	18	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	75	345	1343	920	-	-	884	x	x	x
Hollands Diep	x	x	(-)	-	-	(-)	-	-	100	x	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	(100)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	(151)	(269)	(1460)	(-)	(-)	(-)	(130)	(-)	(-)	(-)
Grevelingen	6	136	26	256	25	19	-	-	-	-	97	-
Oosterschelde	26	530	272	856	1683	472	-	-	1165	2675	170	-
Veerse Meer	x	x	-	-	30	-	-	-	50	2530	x	x
Westerschelde	(-)	(-)	967	510	1362	775	1	-	1356	1028	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	355	1305	825	-	-	(-)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	919	(500)	10671	6373	-	-	5036	212	x	x
TOTAAL	32	666	2410	3091	17979	9384	1	-	8921	6445	267	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1	-	-	-	200	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	611	377	1755	2910	423	3665	400	100	x	x
Hollands Diep	x	x	-	(-)	-	4000	401	-	(-)	-	x	x
Biesbosch	x	x	145	x	(35)	(35)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Kraamster-Volkerak	(2)	(712)	(21)	(234)	(-)	(288)	(-)	(330)	(400)	(-)	(22)	(-)
Grevelingen	17	-	701	9	323	-	15	228	131	508	5	-
Oosterschelde	143	631	844	1405	906	3455	1061	218	212	1307	5	-
Veerse Meer	x	x	800	840	26	x	-	-	320	2250	x	x
Westerschelde	x	x	860	360	2242	534	1454	53	1130	1122	1	2
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	1063	(245)	3798	3900	32	264	378	(-)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	802	4190	21486	20752	5347	2557	2799	1027	x	x
TOTAAL	162	1343	5848	7660	30571	35894	8933	7335	5967	6514	33	2

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien
() telling onvolledig

ZILVERPLEVIER - Pluvialis squatarola**Verspreiding**

De Zilverplevier is broedvogel van de arctische toendra's van Azië en Amerika. In Nederland doortrekkende en overwinterende Zilverplevieren komen uit het gebied van de Witte Zee tot het Taymyr Schiereiland (Branson & Minton 1976). Er is geen bewijs dat Canadese vogels West-Europa bereiken (Smit & Wolff 1980).

De trek tussen broedgebieden en overwinteringsgebieden vindt waarschijnlijk plaats in een breed front over land, maar in West-Europa is de soort sterk gebonden aan kusten (Glutz von Blotzheim et al. 1975). Het overwinteringsgebied strekt zich uit van de Noordzee tot Zuid-Afrika, waarbij mannetjes vooral in Europa en vrouwtjes vooral in Afrika overwinteren (Cramp & Simmons 1982).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Zilverplevier per gebied.
Winter population of Grey Plover Pluvialis squatarola per area.

gebied/area	winteraantal	W-Europa + W-Afrika	W-Europa	Nederland	bron/reference
W-Europa + W-Afrika	150.000	100 %	*	*	NOME 1982
West-Europa	50.000	33 %	100 %	*	NOME 1982
Nederland	8.150	5 %	16 %	100 %	Smit & Wolff 1980
Deltagebied	5.700	4 %	11 %	70 %	dit rapport

Belangrijke overwinteringsgebieden van de Zilverplevieren zijn gelegen op de Britse Eilanden (13.500), Frankrijk (10.600), Portugal (8.300), het Deltagebied (5.700) en de Waddenzee (4.200, waarvan 2.300 in het Nederlandse deel) (NOME 1982, Smit & Wolff 1980). Langs de Nederlandse stranden overwinteren ca. 150 Zilverplevieren (Meininger & Becuwe 1979). Langs de kust van West-Afrika zijn meerdere belangrijke overwinteringsgebieden, onder andere de Banc d'Arguin in Mauretanië, met 24.000 overwinteraars (NOME 1982).

Voorkomen in het Deltagebied

In juni zijn slechts kleine aantallen (gem. 650) Zilverplevieren aanwezig op de estuaria. In de loop van juli beginnen de aantallen toe te nemen, stijgen snel in augustus en bereiken een maximum van gemiddeld 9.000 in oktober. Daarna nemen de aantallen af tot een winteraantal van 5.500 à 8.000 vogels. Doortrek van grote aantallen vindt plaats in mei.

Opvallend is dat in Sleeswijk-Holstein het najaars-maximum wordt bereikt in augustus, in het oostelijk deel van de Nederlandse Waddenzee in september en in het westelijk deel van de Nederlandse Waddenzee en het Deltagebied in oktober (Smit & Wolff 1980).

In de Waddenzee worden in mei grote aantallen gezien, met gemiddeld 17.000 in het Nederlandse deel (Smit & Wolff 1981). Uit de ruim 14.000 getelde Zilverplevieren in mei in de Delta blijkt dat deze twee Nederlandse gebieden waarschijnlijk een zeer belangrijke functie vervullen als pleisterplaats op de voorjaarsstrek. In Engeland nemen de aantallen na een maximum in de winter in de loop van het voorjaar alleen maar af en van een voorjaarsstrekpiek is nauwelijks sprake (Prater 1981a). Langs de Nederlandse Noordzeekust wordt in mei vaak

sterke trek waargenomen van Zilverplevieren (Van Dijk & Wassink 1980). Dit zou een indicatie kunnen zijn voor een snelle doorstroming op de pleisterplaatsen.

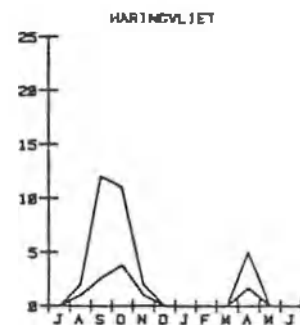
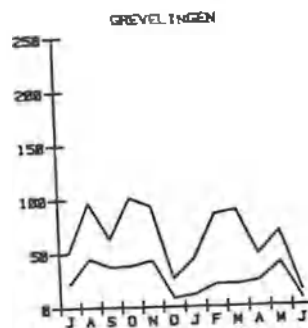
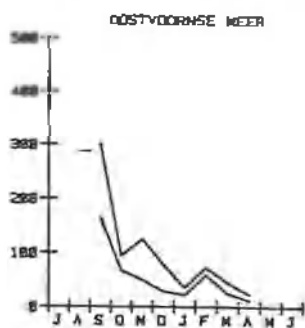
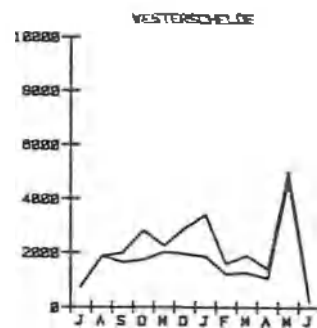
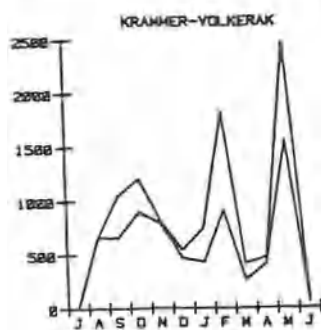
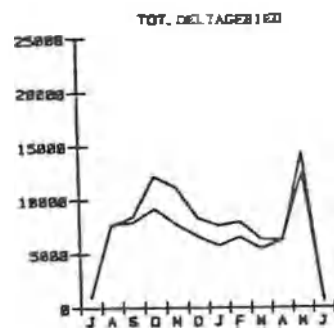
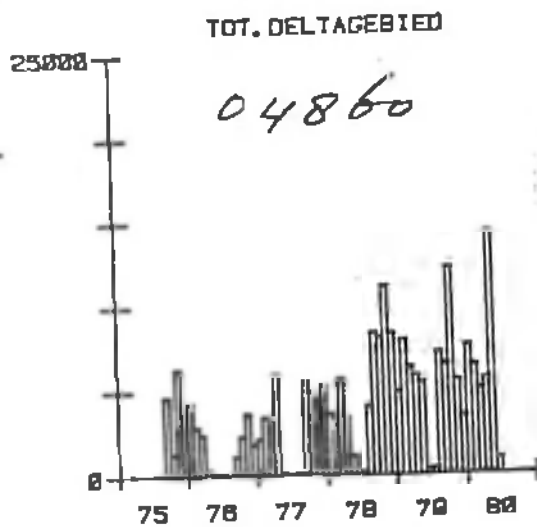
De belangrijkste gebieden voor de Zilverplevier in het Deltagebied zijn de getijdengebieden van Oosterschelde, Westerschelde en Krammer-Volkerak. In mei verblijven er relatief veel Zilverplevieren in de Westerschelde ($\pm 40\%$ in mei 1981). De Middelpalen in het Veerse Meer, die 's winters droogvallen, vormen bij hoogwater een uitwijkplaats voor vogels (tot meer dan 2.000) van de Oosterschelde, die hier zowel rusten als fourageren. Deze aantallen zijn opgenomen bij de Oosterschelde.

Tabel Aantallen Zilverplevieren in het Deltagebied en in de Oosterschelde in januari 1967-80 (tussen haakjes is onvolledige telling).

Numbers of Grey Plover *Pluvialis squatarola* in the Delta area and in the Oosterschelde in January 1967-80 (incomplete counts in brackets).

jaar/year	Deltagebied	Oosterschelde	bron/reference
januari 1967	1.300	720	Wolff 1967
januari 1973	1.500	1.200	Saeijs & Baptist 1977a
januari 1975	5.200	1.300	Saeijs & Baptist 1977a
januari 1976	(4.300)	2.600	dit rapport
januari 1978	(3.600)	3.100	dit rapport
januari 1979	4.900	3.600	dit rapport
januari 1980	7.600	3.900	dit rapport

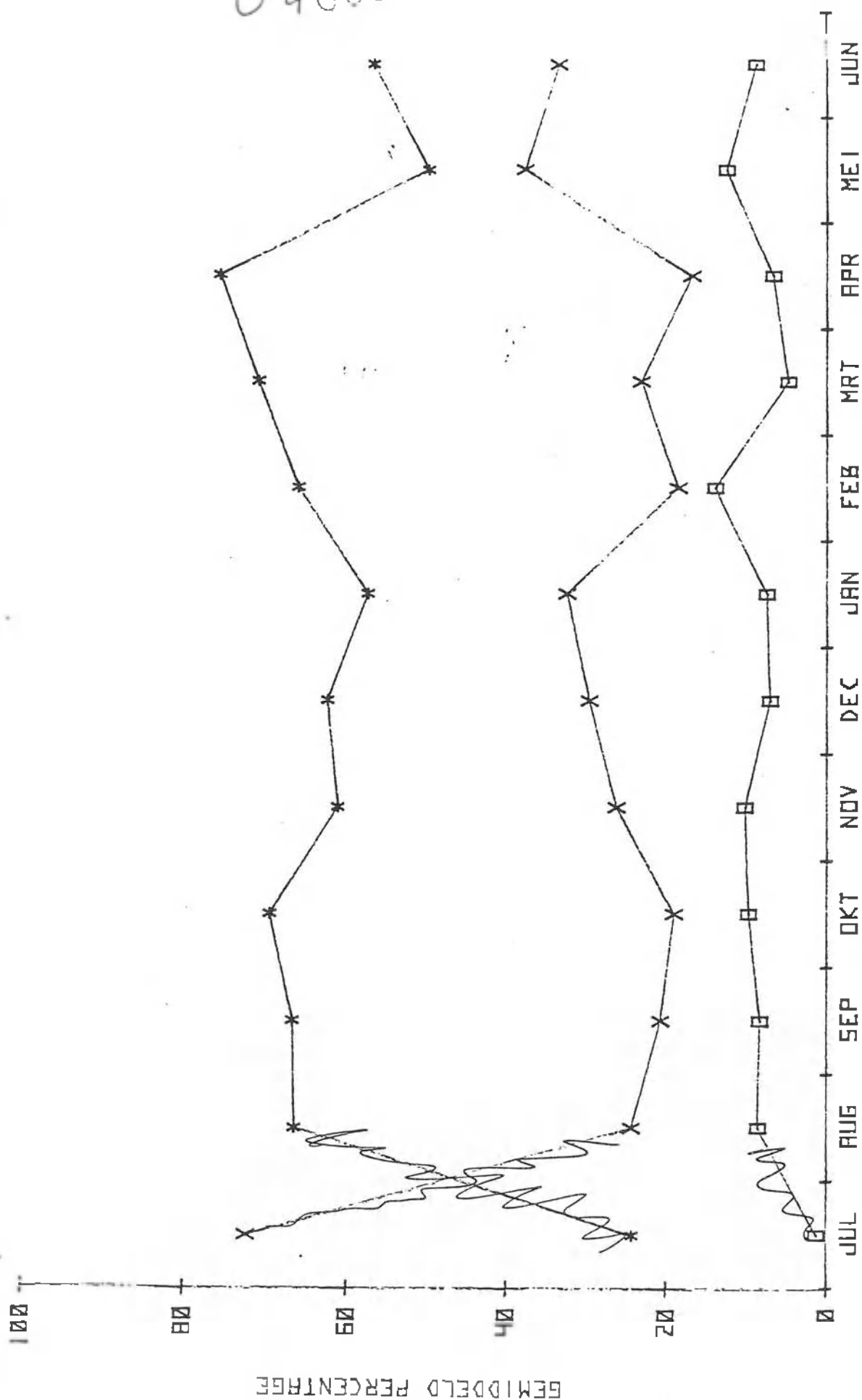
De aantallen in het Deltagebied overwinterende Zilverplevieren lijken de laatste jaren te zijn toegenomen (tabel). Ook in Groot-Brittannië werd een opvallende toename geconstateerd, die door Prater (1976) wordt toegeschreven aan een reeks gunstige broedseizoenen en een afname van de jachtdruk op de soort. De aantallen in West-Europa overwinterende Zilverplevieren zijn tussen 1973 en 1981 waarschijnlijk verdubbeld (Prater 1981b).



04860

SOORT: ZILVERPLEVIER

* OOSTERSCHELDE
 x WESTERSCHELDE
 □ KRAMMER-VOLKERAK



OK!

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	4	45	125	12	21	73	29	-	x	x
Haringvliet	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	277	(37)	762	320	747	(-)	(90)	(33)	x	x
Grevelingen	1	17	21	10	8	7	45	3	2	9	64	14
Oosterschelde	x	x	(2137)	(1083)	3146	2535	2561	(2735)	(2169)	(324)	x	x
Veerse Meer	x	x	62	-	62	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	1991	(124)	2214	(155)	(714)	(54)	(132)	(12)	x	x
Voordelta	x	x	191	x	24	x	181	x	x	x	18	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	11	4	7	9	-	-	4	x	x
TOTAAL	1	17	4685	1310	6346	3036	4278	2865	2422	382	82	14
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	175	94	28	12	25	65	-	23	x	x
Haringvliet	-	2	12	4	2	-	-	-	-	5	x	x
Hollands Diep	x	1	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(259)	(63)	(494)	540	(1)	1821	201	(200)	x	x
Grevelingen	46	9	51	101	5	2	-	85	89	22	17	1
Oosterschelde	x	x	x	(1790)	(2858)	(1069)	(1519)	1179	2342	4787	x	x
Veerse Meer	x	x	x	59	54	18	96	64	58	16	x	x
Westerschelde	x	x	x	(191)	(180)	(166)	(402)	(203)	(682)	(868)	(70)	x
Voordelta	x	x	x	-	-	6	114	-	-	21	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	2	4	-	10	3	1	4	x	x
TOTAAL	46	12	497	2304	3625	1813	2167	3420	3373	5946	107	1
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	43	62	64	14	36	40	45	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	(33)	(123)	(319)	(72)	575	413	x	x	x
Grevelingen	5	80	25	47	21	2	2	15	10	48	21	1
Oosterschelde	x	x	5005	3740	3040	4593	3098	(1807)	4715	(3098)	x	x
Veerse Meer	x	x	73	x	84	25	75	9	78	29	x	x
Westerschelde	x	x	(373)	987	(113)	(279)	(191)	(442)	(392)	(210)	(1100)	(2)
Voordelta	-	-	-	5	85	-	97	-	4	-	30	3
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	10	22	50	47	52	42	7	3	x	x
TOTAAL	5	80	5529	4896	3580	5279	3623	2930	5664	3388	1151	6
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	100	x	20	79	5	(-)	(-)	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	4	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	1042	1206	818	(95)	(16)	(30)	(214)	(10)	651	(-)
Grevelingen	5	97	27	7	93	26	6	-	2	5	8	13
Oosterschelde	161	3646	5352	5406	8522	5206	3603	7238	5394	5383	4796	298
Veerse Meer	x	x	58	58	15	11	-	21	16	2	x	x
Westerschelde	(50)	(300)	1613	1418	1617	2911	1227	676	715	(449)	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	11	36	57	12	-	-	-	2	x	x
TOTAAL	216	4043	6403	8135	11162	8340	4857	7965	6341	5851	5455	311
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	301	68	11	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Haringvliet	x	x	-	11	2	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	17	-	-	-	-	x	x
Krammer-Volkerak	-	658	(218)	674	(285)	540	316	342	172	356	2465	113
Grevelingen	51	21	63	23	90	4	3	-	-	35	69	4
Oosterschelde	325	6540	5438	9981	4181	(1665)	3881	4492	2961	3843	7506	424
Veerse Meer	x	x	56	45	50	x	-	10	-	60	x	x
Westerschelde	x	x	(444)	(1356)	(943)	1171	3410	1589	1897	1387	4280	392
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	4	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	8	29	9	4	4	4	8	-	x	x
TOTAAL	386	7219	6528	12189	5571	3405	7614	6437	5038	5681	14120	933

KIEVIT - Vanellus vanellus**Verspreiding**

De Kievit is broedvogel van grote delen van Eurazië. In Noord-Europa, Spanje en Frankrijk heeft een recente uitbreiding van het broedgebied plaatsgevonden. Alleen in het westen en het zuiden van het verspreidingsgebied zijn Kieviten gedeeltelijk standvogel; het overige broedgebied wordt 's winters verlaten. Belangrijke overwinteringsgebieden voor West- en Middeneuropese broedvogels zijn West-Frankrijk, Spanje, Portugal en Noordwest-Afrika. In Nederland overwinteren vooral Scandinavische, Middeneuropese en Russische broedvogels (Cramp & Simmons 1982).

Populatie

Kieviten overwinteren vooral in het binnenland, verspreid over een groot gebied. Er zijn dan ook geen volledige tellingen voorhanden. De broedpopulatie in een aantal Europese landen (o.a. Groot-Brittannië, Frankrijk, Nederland, West-Duitsland, Denemarken, Skandinavië, Finland) wordt geschat op 750.000 paar (Cramp & Simmons 1982). Dit aantal suggereert een Europese winterpopulatie van meerdere miljoenen exemplaren.

In Nederland broeden naar schatting 160.000-175.000 paar, waarvan 6.000 in Zeeland (Van Dijk 1983).

Voorkomen in het Deltagebied

Zowel gedurende als buiten de broedtijd is de Kievit vooral een vogel van (binnendijkse) graslanden en akkers. Buitendijkse slikken worden slechts incidenteel bezocht.

Reeds midden in de broedtijd, namelijk vanaf eind mei, treden er verplaatsingen op, die onder najaarstrek kunnen worden gerekend. Met name volwassen vogels verplaatsen zich in deze periode over aanzienlijke afstanden in westelijke richting. Op deze wijze trekken veel Kieviten uit het Baltische gebied, Hongarije, Tsjechoslowakije, Zwitserland, zuidelijk West-Duitsland in westelijke richtingen naar onder andere Groot-Brittannië en Nederland. Deze trekbeweging gaat de hele zomer door en gaat geleidelijk over in de echte najaarstrek na september, wanneer ook de juveniele vogels de broedgebieden verlaten (Cramp & Simmons 1982).

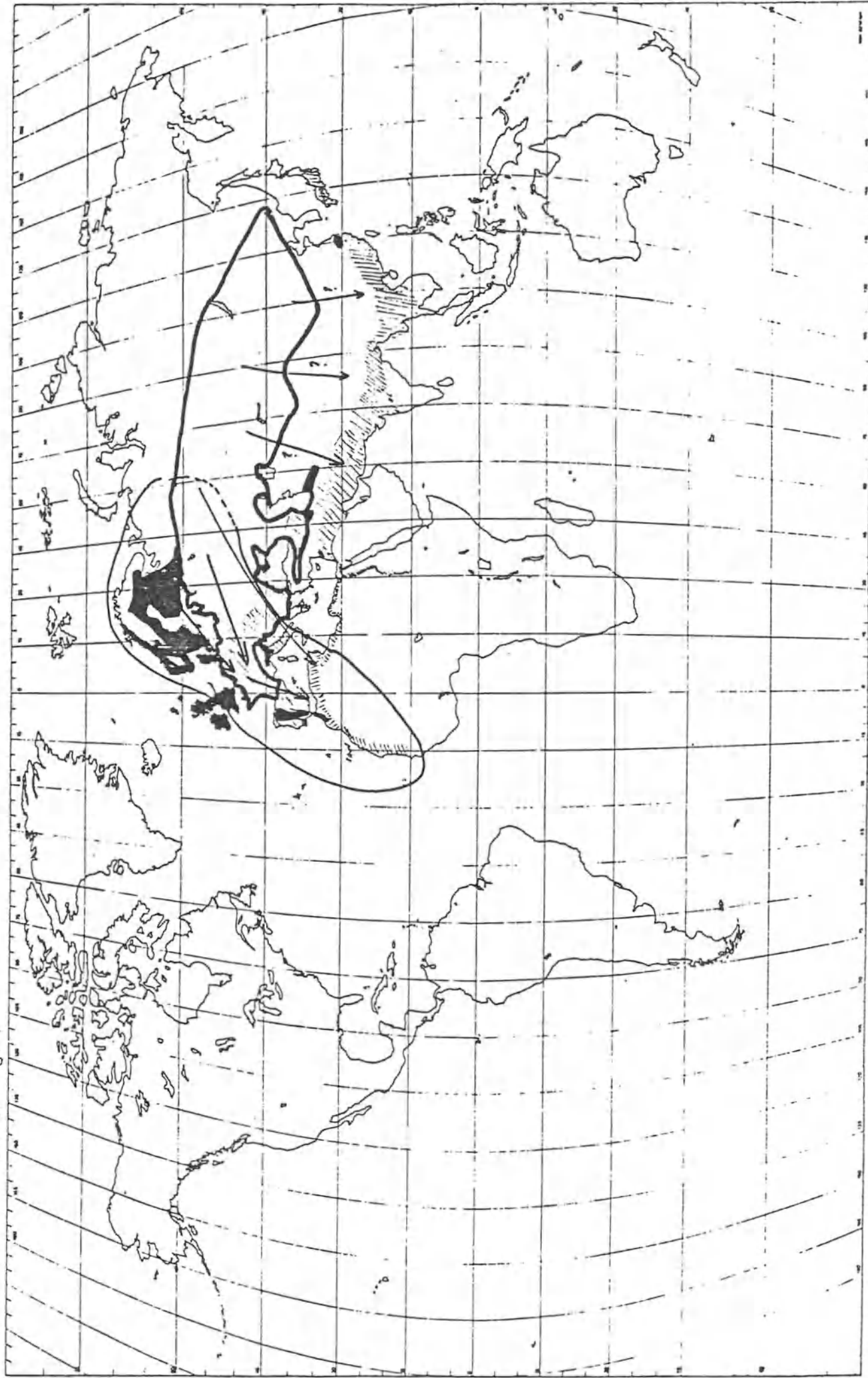
In het Deltagebied beginnen zich vanaf eind mei groepen te vormen, vermoedelijk bestaande uit vroege trekkers en uit lokale broedvogels, waarvan het broedsel is mislukt. In de loop van de zomer en het najaar nemen de aantallen toe. De grootste aantallen Kieviten zijn aanwezig in de periode oktober-januari, met getelde aantallen tot ruim 43.000 in december 1979. Het voorkomen van Kieviten in de winter is sterk afhankelijk van het optreden van sneeuw en vorst. De aantallen nemen sterk toe als de vorst invalt in gebieden ten noorden en oosten van de Delta. Wanneer vorst, eventueel gecombineerd met sneeuw, ook het Deltagebied bereikt, verdwijnt de Kievit vrijwel geheel. Dit was bijvoorbeeld het geval in de strenge winter 1978/79.

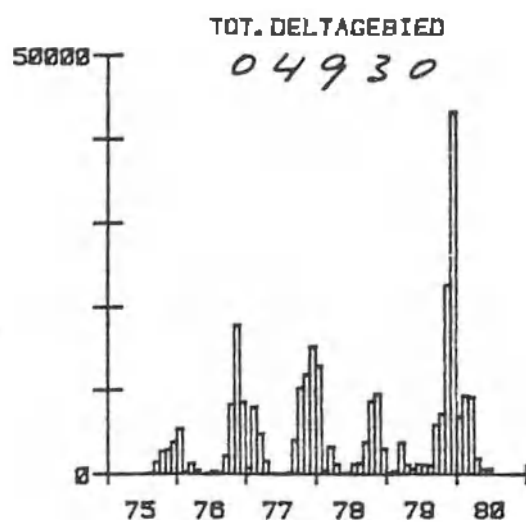
De voorjaarsstrek zet in zodra de temperatuur boven het vriespunt komt en duurt tot in april.

01930. Klevit

gebased of Voors (1960)
Ali & Ripley (1960)
Harrison (1972)

Curry-Lindahl (1981)
Glatz von Blotzheim (1975)
etal.





04930

tabel - KIEVIT - *Vanellus vanellus*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	21	91	42	63	129	21	65	29	x	x
Haringvliet	(20)	(40)	89	211	99	503	345	71	132	98	(-)	x
Hollands Diep	(-)	(-)	10	250	250	-	404	1	91	(45)	(-)	x
Biesbosch	x	x	550	1300	1230	1600	350	230	460	220	(-)	x
Krammer-Volkerak	x	x	(-)	(37)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	25	55	239	23	146	311 133	183	-	55	15	48	84
Oosterschelde	x	x	190	28	169	28	17	-	30	-	x	x
Voerse Meer	x	x	40	-	113	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	293	(-)	(233)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	x	x	x	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	360	170	980	540	10	86	(-)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	(429)	(270)	(368)	(3505)	(43)	(418)	(136)	x	x
TOTAAL	45	95	1452	2729	2922	1853	5473	376	1337	543	48	84
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	148	76	58	20	18	108	36	x	x
Haringvliet	(294)	(108)	280	344	1129	714	121	1304	599	287	x	x
Hollands Diep	x	(1)	100	400	365	2655	10	752	160	90	x	x
Biesbosch	x	x	920	1935	1564	566	58	723	1785	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(344)	(50)	(300)	(-)	(-)	(15)	(-)	(2)	x	x
Grevelingen	43	34	77	46	70	15	-	122	242	264	92	70
Oosterschelde	x	x	x	418	2056	1080	101	577	217	250	x	x
Voerse Meer	x	x	x	30	215	47	101	-	70	82	x	x
Westerschelde	x	x	x	(83)	(95)	414	2	10	140	58	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	510	620	1900	1360	155	1225	568	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	4270	10075	1757	246	3317	1027	(528)	x	x
TOTAAL	337	143	2231	8144	17845	8666	814	8063	4916	1597	92	70
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	114	8	7	-	-	70	x	x	x
Haringvliet	x	x	125	700	417	198	495	31	461	x	x	x
Hollands Diep	x	x	30	10	10	1300	4530	-	80	x	x	x
Biesbosch	x	x	2333	1792	676	677	220	-	762	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	(1)	(-)	(3)	(6)	(3)	(-)	x	x	x
Grevelingen	50	173	60	260	236	1226	204	4	113	175	160	216
Oosterschelde	x	x	591	325	487	1265	526	28	411	399	x	x
Voerse Meer	x	x	136	x	723	569	221	2	60	58	x	x
Westerschelde	x	x	157	343	277	688	444	94	293	(112)	(-)	(-)
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	564	530	1973	689	1249	2	x	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	115	6257	7165	8662	5063	360	1042	465	x	x
TOTAAL	50	173	4111	10323	11972	15284	12958	524	3292	1213	160	216
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	47	x	1	67	1	-	42	x	x	x
Haringvliet	x	x	226	441	1035	428	-	-	165	x	x	x
Hollands Diep	x	x	(-)	-	152	(-)	-	-	120	x	x	x
Biesbosch	x	x	840	1150	1100	300	-	-	450	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(63)	(235)	(1565)	(38)	(-)	(-)	(3)	(-)	x	(150)
Grevelingen	24	42	29	331	543	133	-	1	468	182	-	302
Oosterschelde	1241	1362	1239	1529	428	226	-	29	1167	415	170	804
Voerse Meer	x	x	40	1123	203	70	-	296	112	87	(490)	x
Westerschelde	(-)	(-)	70	508	223	612	1	48	289	85	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	7	615	1691	360	-	-	(-)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	1366	(2830)	2674	825	245	4	1003	443	x	x
TOTAAL	1265	1404	3927	8762	9615	1059	247	378	3819	1212	660	1256
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	152	5	-	350	-	5	14	x	x
Haringvliet	x	x	316	592	762	3173	131	1443	947	14	x	x
Hollands Diep	x	x	10	(2)	75	9000	146	30	(381)	170	x	x
Biesbosch	x	x	840	x	175	1000	-	550	850	x	x	x
Krammer-Volkerak	(370)	(35)	(2)	(118)	(54)	(274)	(133)	(395)	(78)	(-)	(-)	(81)
Grevelingen	90	88	79	284	130	466	92	322	912	273	280	303
Oosterschelde	725	928	1768	1505	2266	9699	1240	1152	731	355	294	149
Voerse Meer	x	x	369	152	1074	x	-	465	82	34	x	x
Westerschelde	x	x	212	435	475	1150	1426	383	494	185	58	148
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	664	1034	2896	4306	337	1487	1054	159	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	1679	3001	14814	14257	3120	3194	3698	719	x	x
TOTAAL	1185	1051	5939	7275	22726	43325	6975	9421	9232	1923	631	681

x gebied niet geteld

- geen vogels gezien

() telling volledig

onvolledig

KANOETSTRANDLOPER - Calidris canutus

Verspreiding

Van de Kanoetstrandloper worden tegenwoordig vier ondersoorten onderscheiden, waarvan er twee in Europa voorkomen. C.c.canutus is broedvogel van het Taymyr Schiereiland en van Severnaya Zemlya in Midden-Siberië. C.c.islandica is broedvogel van Noordoost-Canada en Noord-Groenland. Het is onbekend tot welke ondersoort de broedvogels behoren van Canada ten noorden van de Melville en Bathurst Eilanden, van Spitsbergen en van de Novosibirskiye Eilanden (Cramp & Simmons 1982).

Broedvogels van de Canadese arctische eilanden en Noord-Groenland overwinteren in West-Europa. De Noordsiberische broedvogels trekken via West-Europa naar de overwinteringsgebieden in West-Afrika, met kleinere aantallen tot in Zuid-Afrika. Broedvogels van Noordoost-Siberië en Noord-Alaska overwinteren vooral in Australië en Nieuw-Zeeland en in kleine aantallen langs de westkust van Zuid-Amerika. De trek tussen broedgebieden, pleisterplaatsen en overwinteringsgebieden vindt plaats met lange ononderbroken vluchten.

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Kanoetstrandloper per gebied.
Winter population of Knot Calidris canutus per area.

gebied/area	winteraantal	W-Europa + W-Afrika	W-Europa	Nederland	bron/reference
W-Europa + W-Afrika	830.000	100 %	*	*	NOME 1982
W-Europa	430.000	52 %	100 %	*	Cramp & Simmons 1982
Nederland	65.000	8 %	15 %	100 %	Smit & Wolff 1980
Deltagebied	15.000	2 %	3 %	23 %	dit rapport

De belangrijkste overwinteringsgebieden van de Kanoetstrandloper zijn gelegen op de Banc d'Arguin in Mauretanië, met 367.000 getelde exemplaren in begin 1980, in Groot Brittannië met 300.000 exemplaren, in de Nederlandse Waddenzee met 50.000 exemplaren, in Ierland met 35.000 exemplaren, in Frankrijk met 19.000 exemplaren en in het Deltagebied met 15.000 exemplaren (Cramp & Simmons 1982, NOME 1982, Smit & Wolff 1980).

Voorkomen in het Deltagebied

In juni zijn slechts kleine aantallen (gem. 500) Kanoetstrandlopers in het Deltagebied aanwezig. Vermoedelijk zijn dit grotendeels overzomerende eerstejaars vogels. In juli beginnen de aantallen geleidelijk toe te nemen en een piek wordt bereikt in oktober op de Westerschelde (gem. 5.400) en in november op de Oosterschelde (gem. 14.000). In december nemen de aantallen wat af, om in januari en februari weer wat toe te nemen (tot gem. 15.000). In maart en april nemen de aantallen geleidelijk af, vermoedelijk door wegtrek van de overwinterende vogels. De piek in mei, die vooral is vastgesteld op de Westerschelde (max. 10.800 exemplaren) wordt wellicht veroorzaakt door doortrek van vogels, die onderweg zijn van de Westafrikaanse overwinteringsgebieden naar de Siberische broedgebieden (Dick et al. 1976).

Vermoedelijk treden er in de loop van de winter ingewikkelde verplaatsingen op; binnen het Deltagebied tussen Oosterschelde en

Westerschelde, maar waarschijnlijk ook tussen Waddenzee, Deltagebied en Britse estuaria (zie ook Cramp & Simmons 1982; figuur).

De belangrijkste gebieden voor de Kanoetstrandloper in het Deltagebied zijn de westelijke gedeelten van Oosterschelde en Westerschelde. Het is niet bekend of de soort het Deltagebied gebruikt als ruigebied. In de Waddenzee zijn in het najaar (ruitijd) tot 400.000 Kanoeten aanwezig (Smit & Wolff 1980).

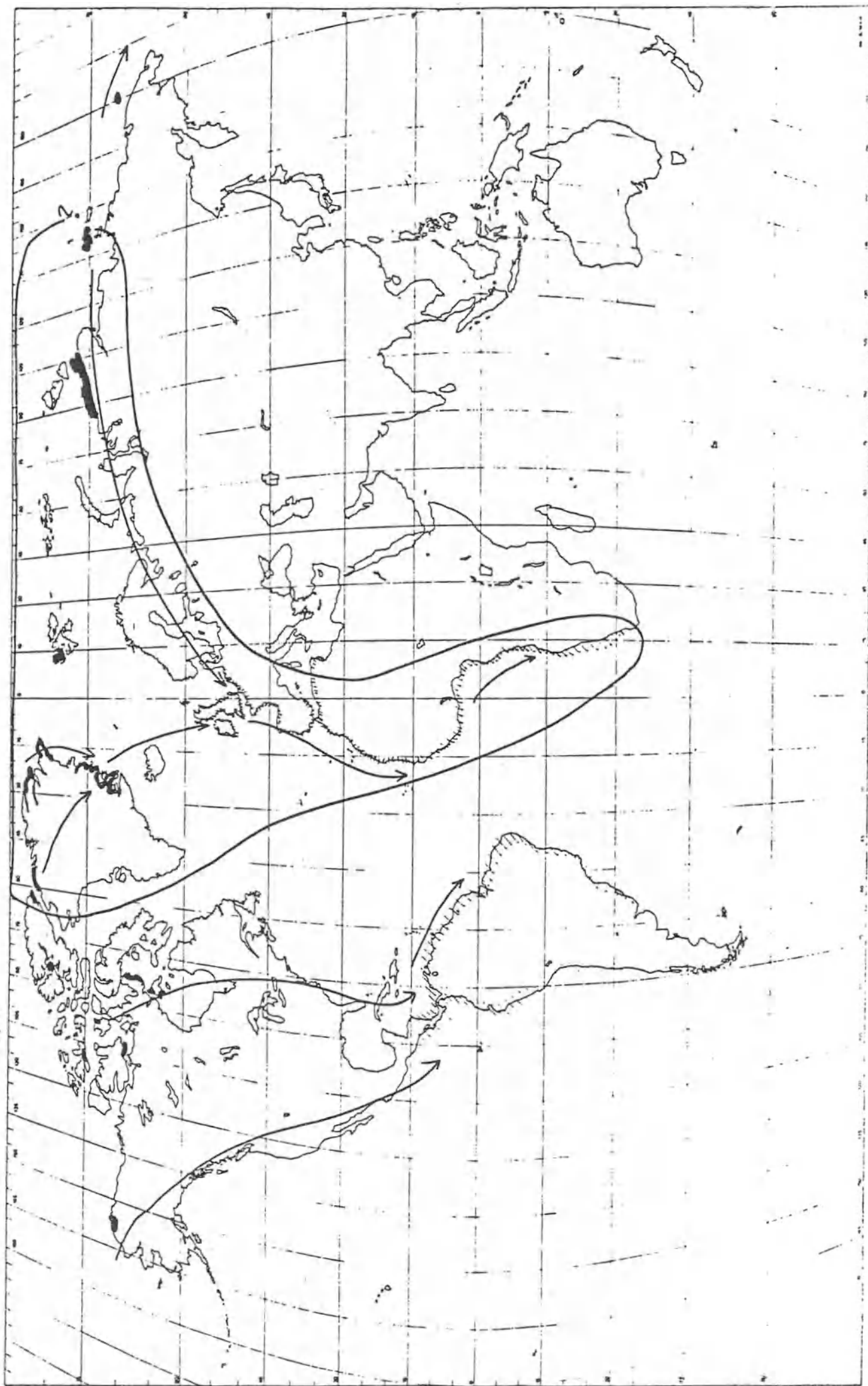
Hoewel de in het Deltagebied overwinterende aantallen Kanoetstrandlopers van jaar tot jaar nogal variëren, lijkt er in het Deltagebied geen sprake te zijn van een achteruitgang, zoals door Prater (1981b) wordtesignaleerd voor de in West-Europa overwinterende populatie (tabel).

Tabel Getelde aantallen Kanoetstrandlopers in het Deltagebied in 1967-79.
Numbers of Knot (Calidris canutus counted in the Delta area in January 1967-79.

<u>jaar/year</u>	<u>aantal</u>	<u>bron/reference</u>
januari 1967	14.300	Wolff 1967
januari 1973	18.100	Saeijs & Baptist 1977
januari 1975	22.700	Saeijs & Baptist 1977
januari 1976	17.300	dit rapport
januari 1977	11.600	dit rapport
januari 1979	21.000	dit rapport

Figuur Gemiddeld aantal Kanoetstrandlopers per maand in de Britse estuaria (Prater 1981a), de Nederlandse Waddenzee (Smit & Wolff 1980) en het Deltagebied.
Mean number of Knot Calidris canutus per month in the British estuaries, the Dutch Waddenseau and the Delta area.

04960. Kanoetstrandloper
gebaseerd op Voous (1960)
Dijk et al (1976)



04960
 04960 - *Calidris canutus*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	18	17	-	-	-	3	-	-	x	x
Haringvliet	(-)	(15)	6	1	-	59	-	19	1	-	(-)	x
Hollands Diep	(-)	(-)	-	-	-	-	-	-	-	-	(-)	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	(-)	x
Kraanwer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	465	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	41	1	3	-	-	-	11	-	20	-
Oosterschelde	x	x	4232	(24)	8633	(1963)	8459	17194	9526	(120)	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	4127	(-)	5151	(296)	8345	(130)	(86)	(3)	x	x
Voordeelta	x	x	159	x	-	x	-	x	x	x	(-)	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	15	8581	43	13787	4318	17269	17346	9624	123	20	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	11	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	(-)	(3)	-	-	-	-	-	-	17	-	x	x
Hollands Diep	x	(-)	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraanwer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	15	135	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	(3506)	16170	13905	11548	18137	8150	2640	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	(48)	(-)	(5)	(28)	(23)	(-)	(1)	x	x
Voordeelta	x	x	x	-	-	-	4	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	1	5	-	-	7	1	-	x	x
TOTAAL	-	18	146	3555	16175	13910	11580	18167	8168	2641	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	23	-	1	1	-	2	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraanwer-Volkerak	x	x	x	-	40	2500	3400	250	4000	x	x	x
Grevelingen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	(10620)	13500	(5320)	10725	4560	(6640)	(1916)	3353	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	(50)	1500	(13)	(50)	(84)	(143)	(4)	(3)	4800	125
Voordeelta	-	-	-	-	7	-	3	-	-	10	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	1	-	7	-	26	x	x
TOTAAL	-	1	10670	15023	5380	13277	8050	7040	5922	3390	4800	125
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	15	x	1	-	-	(-)	4	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraanwer-Volkerak	x	x	21	-	2400	(-)	-	(-)	-	(-)	-	-
Grevelingen	-	-	22	-	70	-	23	-	-	-	-	-
Oosterschelde	150	6635	3472	9326	8824	11770	20985	20017	5272	3080	1975	79
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	400	-	127	9255	2057	42	1	3	602	(5	x	x
Voordeelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	550	6635	3657	18581	13352	11812	21009	20020	5878	3085	1975	79
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	274	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraanwer-Volkerak	-	-	-	40	-	-	-	-	-	-	520	-
Grevelingen	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Oosterschelde	158	8959	8061	8942	22094	11070	(1380)	4456	4764	1218	1024	(-)
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	(94)	(37)	(12)	(-)	1036	-	1	70	10857	805
Voordeelta	x	x	x	x	-	-	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	8	-	-	14	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	35	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	158	8962	8472	9019	22106	11084	2417	4456	4765	1288	12401	805

x gebied niet geteld
 - geen vogels gezien
 (-) telling onvolledig

DRIETEENSTRANDLOPER - Calidris alba**Verspreiding**

De Drieteenstrandloper is broedvogel van de toendra's van Noord-Amerika en Noord-Eurazië. Trek van de broedgebieden naar de overwinteringsgebieden vindt hoofdzakelijk plaats via kusten. De soort overwintert vooral langs zandige kusten van alle continenten (Cramp & Simmons 1982, Glutz von Blotzheim et al. 1975). In het Noordzeegebied voorkomende Drieteenstrandlopers zijn afkomstig van zowel de Euraziatische als de Groenlandse en Noordoostcanadese broedpopulaties (Cramp & Simmons 1982, Prater 1981).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Drieteenstrandloper per gebied.
Winter population of Sanderling Calidris alba per area.

gebied/area	winteraantal	W-Europa + W-Afrika	W-Europa	Nederland	bron/reference
W-Eur. + W-Afrika	150.000	100 %	"	"	NOME 1982
W-Europa	25.000	17 %	100 %	"	NOME 1982
Nederland	4.100	3 %	16 %	100 %	Meininger & Becuwe 1979
Deltagebied	1.150	1 %	5 %	28 %	dit rapport

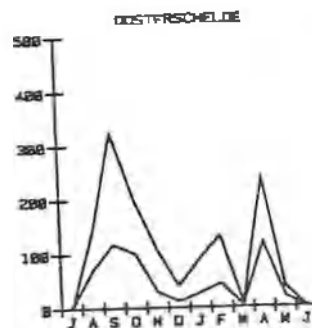
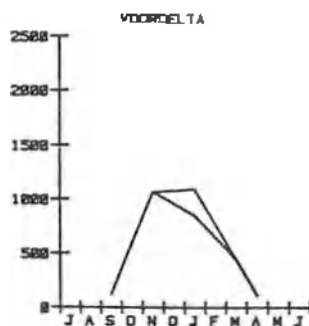
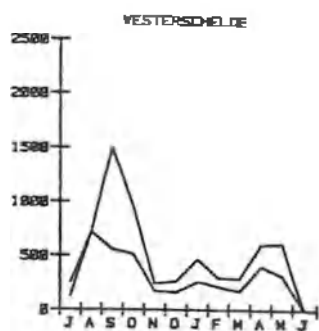
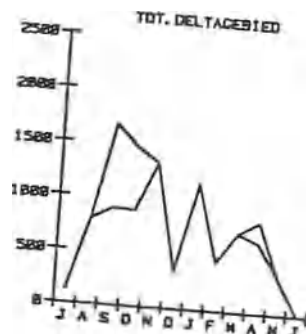
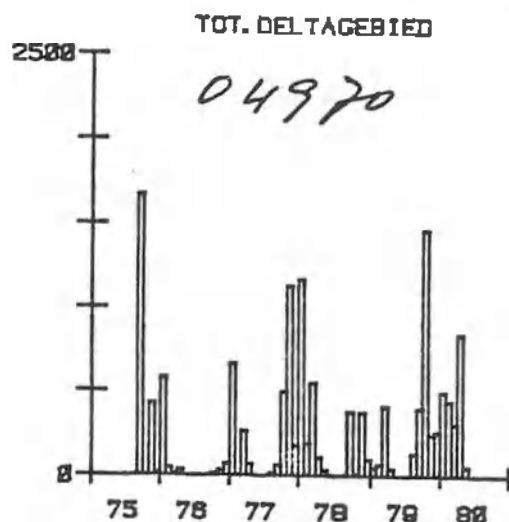
De langs de Westeuropese kusten overwinterende aantallen Drieteenstrandlopers zijn vrij gering. In Groot-Brittannië overwinteren er gemiddeld ruim 10.000 (Prater & Davies 1978), langs de Nederlandse Noordzeekust werden in januari 1977 en 1978 respectievelijk ruim 3.000 en 5.100 exemplaren geteld (Meininger 1978, Meininger & Becuwe 1979). Langs de Westafrikaanse kust zijn de aantallen 's winters groter, vooral op de Banc d'Arguin in Mauretanië, waar 34.000 overwinteraars werden geteld (NOME 1982) en langs de kust van Zuid-Afrika en Namibië, waar er naar schatting 100.000 overwinteren (Summers 1982).

De in Canada broedende populatie is waarschijnlijk groter dan de Groenlandse en Euraziatische broedpopulatie, gezien de waarneming van 450.000 overwinterende Drieteenstrandlopers in Peru (Glutz von Blotzheim et al. 1975).

Voorkomen in het Deltagebied

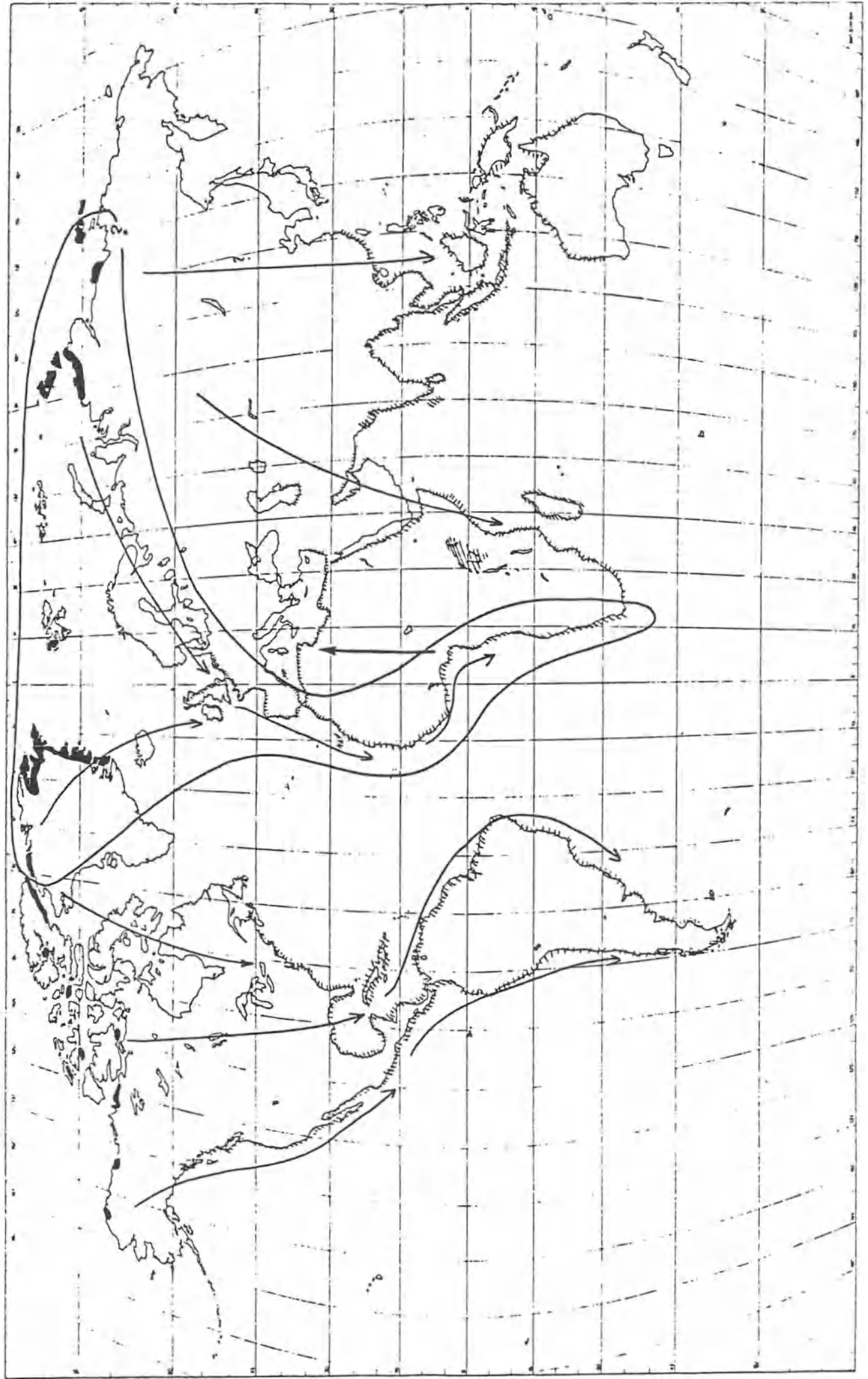
Volwassen Drieteenstrandlopers verlaten de broedgebieden in juli, jonge vogels beginnen de najaarstrek enkele weken later (Pienkowski & Green 1976). In het Deltagebied worden de eerste najaarstrekkers gezien in de loop van juli; de aantallen nemen toe in augustus en in september wordt een duidelijke piek bereikt. Opvallend is het voorkomen in het najaar in relatief grote aantallen in de westelijke gedeelten van Oosterschelde en Westerschelde. Het betreft hier dan Drieteenstrandlopers, die in gemengde groepen met Bonte Strandlopers en -soms- Kanoet- en Krombekstrandlopers zijn aan te treffen op hoogwatervluchtplaatsen. De aantallen variëren van dag tot dag, hetgeen een aanwijzing kan zijn voor snelle doortrek. In de wintermaanden zijn de aantallen langs Oosterschelde en Westerschelde veel geringer. Dan wordt de soort vrijwel alleen gezien in de mondingen, gebieden die eigenlijk bij de Voordelta gerekend moeten worden. Op de zandstranden van de Voordelta is de Drieteenstrandloper een vrij talrijke overwinteraar.

De voorjaarsstrek vindt plaats in maart-eind mei en is ook merkbaar op Oosterschelde en Westerschelde. Aangezien het dan om snelle doortrek gaat zijn de getelde aantallen niet meer dan toevalstreffers. Bovendien wordt in veel gebieden buiten het Deltagebied nog een sterke piek in eind mei geconstateerd, onder andere in Engeland (Prater 1981, Clark et al. 1982) en in de Waddenzee (pers. meded. P.M. Zegers). Een telling in eind mei in het Deltagebied kan wellicht meer gegevens over late voorjaarsstrek opleveren.



0 4272 - 1/2 inch scale - 100 miles

Curry-Lindahl (1981)
Glutz et al (1977)



Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	21	1	-	-	150	45	-	15	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Kraemer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	30	(-)	110	(15)	90	(3)	(6)	(-)	x	x
Voerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	1500	(-)	210	(-)	(1)	(-)	(-)	(-)	x	x
Voordelta	x	x	(124)	x	(106)	x	(340)	x	x	x	(-)	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	1675	3	430	15	541	48	6	35	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	20	8	-	21	-	x	x
Haringvliet	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraemer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	(1)	6	40	45	-	-	(-)	x	x
Voerse Meer	x	x	x	-	-	-	2	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	(-)	(-)	(5)	(-)	(-)	(-)	(1)	x	x
Voordelta	x	x	x	(10)	(30)	(7)	604	(-)	(189)	(70)	(-)	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	4	3	57	-	x	x
TOTAAL	-	-	2	11	36	72	663	3	267	71	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	19	9	15	7	1	-	90	x	x	x
Haringvliet	-	-	-	12	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraemer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	17	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Oosterschelde	x	x	(-)	(3)	(3)	2	-	(7)	(2)	(-)	x	x
Voerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	(40)	281	(43)	(10)	(78)	(12)	(13)	(-)	15	3
Voordelta	(-)	(-)	(-)	(193)	1067	(161)	1091	(175)	446	(111)	(-)	(-)
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	6	-	-	3	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	17	65	498	1131	180	1170	195	551	112	35	3
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	375	x	320	41	-	(-)	150	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	1	-	-	-	11	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraemer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	1	-	8	11	60	60	50	72	57	47	x	x
Voordelta	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	1	3	383	31	381	102	50	72	418	47	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	72	286	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	22	1	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Kraemer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	136	325	200	-	-	-	133	2	240	37	(-)
Voerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	(5)	962	245	264	468	276	289	605	21	-
Voordelta	x	x	x	x	(-)	x	(35)	x	(-)	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	2	-	-	-	-	18	18	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	23	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	136	404	1471	245	264	503	449	310	845	58	-

x gebied niet geteld
 - geen vogels gezien
 () telling onvolledig

PAARSE STRANDLOPER - Calidris maritima

De Paarse Strandloper is een regelmatige bezoeker van de Noordzeekust van het Deltagebied in de periode augustus-mei. Het voorkomen van deze soort is vrijwel beperkt tot steenglooiingen die aan golfslag blootstaan, zoals strekdammen en zeedijken. De belangrijkste gebieden voor deze soort zijn de strekdammen aan het strand tussen Breskens en Cadzand en de zeedijk bij Westkapelle. Kleinere aantallen worden aangetroffen op de werkeilanden in de monding van de Oosterschelde, langs het strand van Schouwen en langs de Brouwersdam. Individueel worden kleine aantallen gezien op de dijken langs Oosterschelde en Westerschelde. De in de tabel genoemde aantallen zijn onvolledig, behalve die van januari 1977 (150), november 1977 (283), januari 1978 (95) en maart 1978 (78 ex.).

De maximale aantallen Paarse Strandlopers in het Deltagebied worden geschat op 3 à 500 exemplaren. Bij landelijke tellingen van de Noordzeekust in november 1977 en januari 1978 verbleef resp. 80 en 23% van het aantal in Nederland getelde Paarse Strandlopers in het Deltagebied (Meininger & Becuwe 1979).

tabel 1. PAARSE STRANDLOOPER - *Calidris maritima*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

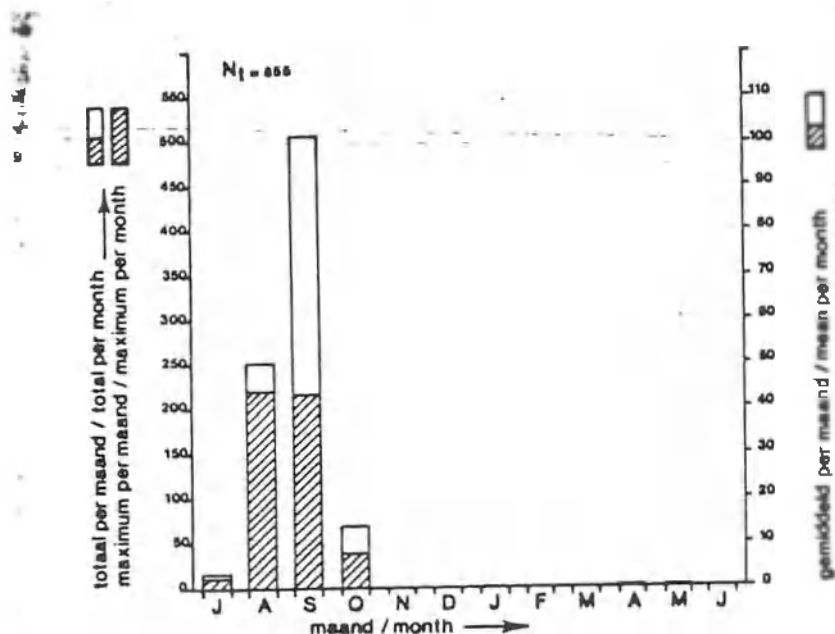
1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Harlingvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	6	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	2	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	6	2	-	-	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Harlingvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	11	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	150	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	28	15	13	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	11	150	28	15	13	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Harlingvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	10	18	-	44	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	283	-	95	-	78	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	10	18	283	44	95	-	78	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Harlingvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Harlingvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	8	5	11	60	50	29	15	17	2	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	8	5	13	61	50	29	15	17	2	-

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

KLEINE STRANDLOPER - Calidris minuta

De Kleine Strandloper is, vooral in het najaar, een regelmatige doortrekker in het Deltagebied. Deze soort bezoekt zowel zoute als zoete slikken. Door het voorkomen in relatief kleine aantallen tussen andere soorten steltlopers wordt de Kleine Strandloper vaak niet opgemerkt. Bovendien zijn veel waarnemers onbekend met de roep van de soort. Hierdoor zijn de opgegeven aantallen stellig veel lager dan de werkelijk aanwezige aantallen. De grote aantallen in de Westerschelde (aug. 1978 200, sept. 1978 94 ex.) en in de Grevelingen (sept. 1975 101 ex.) werden gezien onder bijzonder gunstige omstandigheden.

Tijdens de najaarstrek zijn de aantallen veel groter dan gedurende de voorjaarstrek, wanneer alleen in april en mei enkele vogels worden gezien. Dit is in overeenstemming met het elders in Noordwest-Europa vastgestelde beeld, bijvoorbeeld bij Münster in West-Duitsland (Harengerd et al. 1973b). In het voorjaar trekt deze soort meer door Zuidoost-Europa (Beretzk et al. 1967).



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Kleine Strandlopers in 1975/76 - 1979/80.
 Total, mean and maximum number of Little Stint Calidris minuta counted per month in 1975/76 - 1979/80.

05020

TEMMINCK'S STRANDLOPER - Calidris temminckii

In het Deltagebied is de Temminck's Strandloper een weinig algemene doortrekker, vooral in mei en, in mindere mate, in augustus en september. Waarschijnlijk wordt de soort vaak over het hoofd gezien. De meeste waarnemingen zijn afkomstig van zoete of brakke slikken.

Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen verricht:

sept. 1975 2 ex. Grevelingen
 aug. 1976 1 ex. Haringvliet

mei 1979 7 ex. Oosterschelde
 sept. 1979 1 ex. Oosterschelde

Resultaten tellingen in het Duitse gebied 1975/76 - 1979/80.

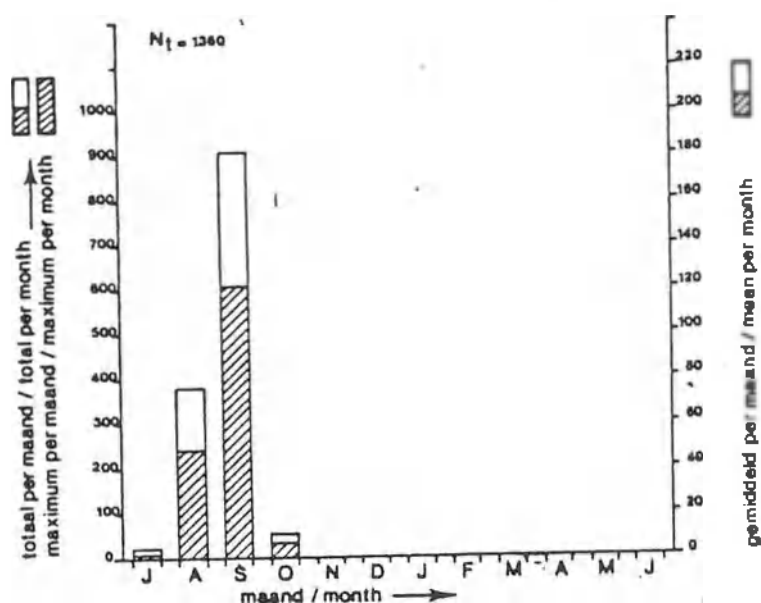
1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	12	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Kraan- en Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	101	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	11	40	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	5	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	68	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	2	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	1	219	40	-	-	-	-	-	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	13	6	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraan- en Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	4	-	-	-	-	-	2	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	6	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	13	6	5	10	-	-	-	-	-	2	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraan- en Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Gravelingen	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	1	x	x
Veerse Meer	x	x	3	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	17	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	17	46	-	-	-	-	-	-	1	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraan- en Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	21	76	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Veerse Meer	x	x	10	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	200	94	2	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	17	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	221	197	2	-	-	-	-	-	-	4	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	15	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Kraan- en Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	4	8	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	2	1	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div. geb. Zd. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	17	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	4	8	40	19	-	-	-	-	-	-	-	-

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

KROMBEKSTRANDLOPER - *Calidris ferruginea*

De Krombekstrandloper is in het Deltagebied in het najaar een regelmatige doortrekker, waarvan de aantallen echter waarschijnlijk vaak worden onderschat. Deze soort komt namelijk regelmatig voor in gemengde groepen met Bonte Strandlopers en kan alleen onder gunstige omstandigheden en op korte afstand hiervan worden onderscheiden. Dit was bijvoorbeeld het geval in september 1975, toen 483 exemplaren werden gezien in de Westerschelde. In sommige jaren zijn er beduidend meer Krombekken dan in andere jaren. Dit wordt waarschijnlijk veroorzaakt door de broedresultaten in de arctische broedgebieden en door de weersomstandigheden in het najaar, die de trekroute kunnen beïnvloeden (Roselaar 1979). In najaar 1975 en najaar 1978, toen in het Deltagebied grote aantallen Krombekstrandlopers werden gezien, werden ook elders in Nederland grotere aantallen dan normaal vastgesteld. 1976 en 1977 worden door Roselaar (1979) beschouwd als "slechte" Krombek-jaren; in 1976 gold dit ook voor de Delta, in 1977 echter niet, zoals blijkt uit de waarneming van 241 exemplaren in augustus 1977 op de Grevelingen.

In het voorjaar worden soms enkele exemplaren waargenomen, met name in mei en juni. Deze soort volgt in het voorjaar een oostelijker trekroute dan in het najaar (Glutz von Blotzheim et al. 1975).



Figuur 1 Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Krombekstrandlopers in 1975/76 - 1979/80.
 Total, mean and maximum number of Curlew Sandpiper *Calidris ferruginea* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

Table 1. KROMMESTRANDLOPER - *Calidris ferruginea*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	13	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Grevelingen	-	-	59	-	-	-	-	-	-	-	x	-
Oosterschelde	x	x	51	3	-	-	-	-	-	-	-	x
Veerse Meer	x	x	2	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	483	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	9	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	608	12	-	-	-	-	-	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	6	7	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	1	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	7	2	6	9	-	-	-	-	-	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	11	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	1	241	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	2	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	14	5	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	1	241	42	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	2	35	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	7	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	15	141	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	25	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	6	71	203	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	2	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	8	59	5	9	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	5	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	33	21	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	8	63	48	30	-	-	-	-	-	-	-	-

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

BONTE STRANDLOPER - Calidris alpina**Verspreiding**

De Bonte Strandloper broedt bijna circumpolair in Noord-Europa, Noord-Azië, Groenland en delen van Noord-Amerika. Er worden zes ondersoorten onderscheiden, die echter niet allen in Nederland kunnen worden waargenomen. Uit ringonderzoek en biometrische studies is gebleken, dat in de Waddenzee de meerderheid van de Bonte Strandlopers behoort tot C.a. alpina, maar dat ook kleine aantallen van C.A. schinzii en C.a. arctica aanwezig zijn. Bovendien is het waarschijnlijk dat soms C.a. sakhalina voorkomt. Dit betekent dat het broedgebied van in Nederland voorkomende Bonte Strandlopers zich uitstrekt van Oost-Groenland, door Scandinavië, oostelijk tot de Ob in Siberië en waarschijnlijk nog verder oostelijk (Boere et al. 1973, Nieboer 1972, Smit & Wolff 1980).

C.a. alpina overwintert vooral in de gebieden rond de Noordzee en in Zuid-Europa en Noord-Afrika. C.a. schinzii overwintert van Zuid-Europa tot West-Afrika (Cramp & Simmons 1982).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Bonte Strandloper per gebied.
Winter population of Dunlin Calidris alpina per area.

gebied/area	winteraantal	W-Europa + W-Afrika	W-Europa	Nederland	bron/reference
W-Europa + W-Afrika	2.500.000	100 %	"	"	NOME 1982
W-Europa	1.500.000	60 %	100 %	"	NOME 1982
Nederland	190.000	8 %	13 %	100 %	Smit & Wolff 1980
Deltagebied	90.000	4 %	6 %	47 %	dit rapport

De belangrijkste Europese overwinteringsgebieden zijn Groot-Brittannië (560.000), Frankrijk (322.000), de Waddenzee (210.000, waarvan 100.000 in het Nederlandse deel) en het Deltagebied (90.000) (gebaseerd op Smit & Wolff 1980). Op de Banc d'Arguin in Mauretanië wordt het aantal overwinteraars geschat op 800.000 (NOME 1982).

Voorkomen in het Deltagebied

De meeste Bonte Strandlopers broeden reeds in hun tweede jaar of bezoeken ten minste de broedgebieden (Cramp & Simmons 1982), waardoor in juni slechts zeer kleine aantallen (honderden) aanwezig zijn in de Delta. Vanaf juli nemen de aantallen toe (vooral op de Oosterschelde), tot in oktober een maximum wordt bereikt, waarschijnlijk ten gevolge van doortrek. In december-februari zijn ook grote aantallen aanwezig, waarbij de januari-piek in de Westerschelde opvalt.

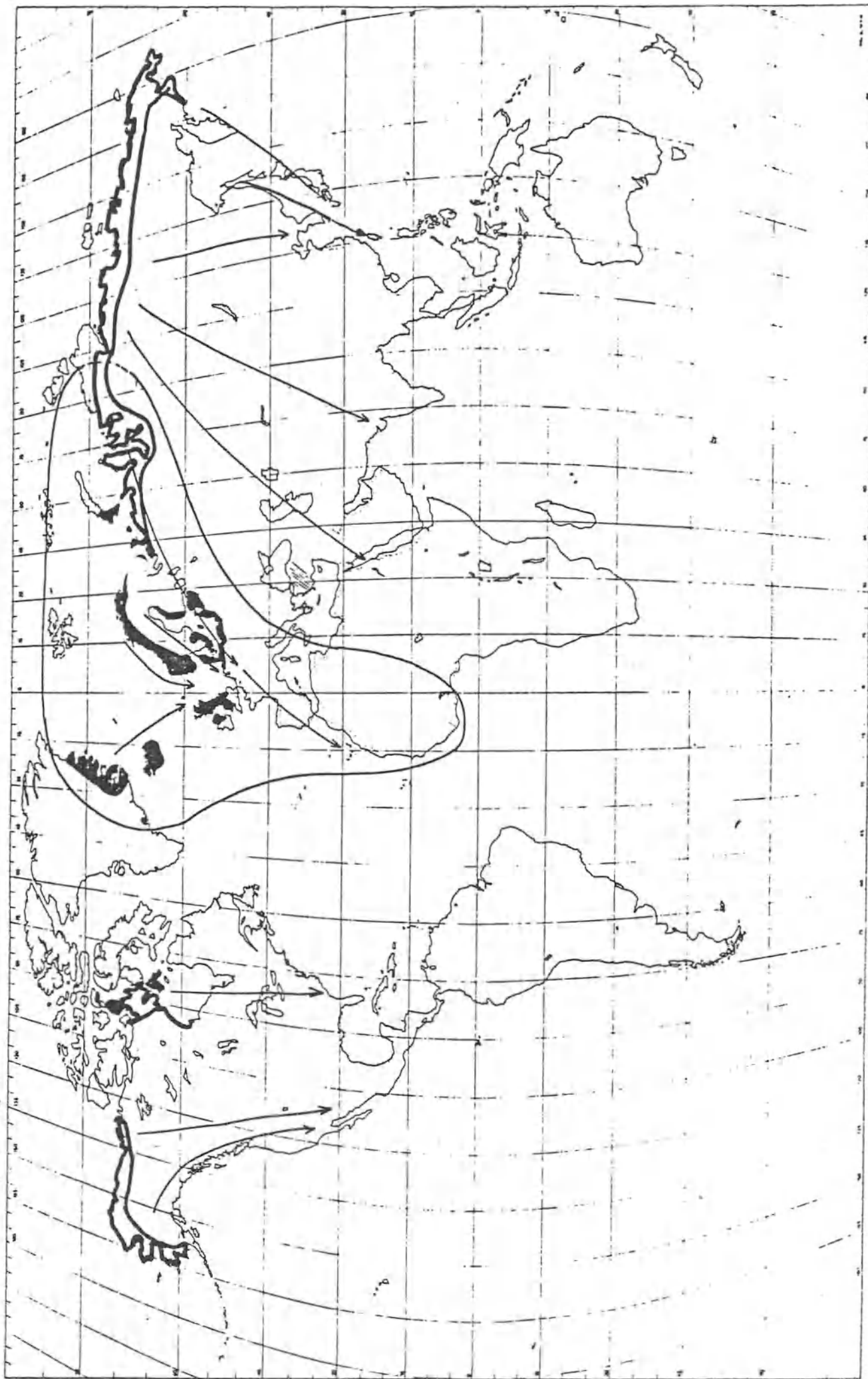
Vanaf februari vindt weg- en doortrek plaats, waarbij een doortrekkpiek in mei wordt geconstateerd op Krammer-Volkerak en Westerschelde.

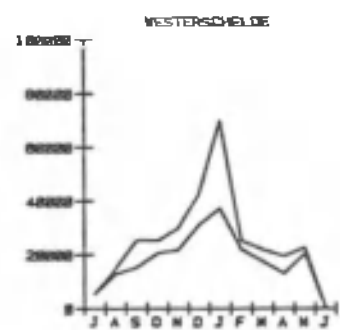
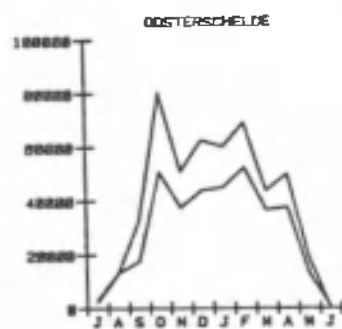
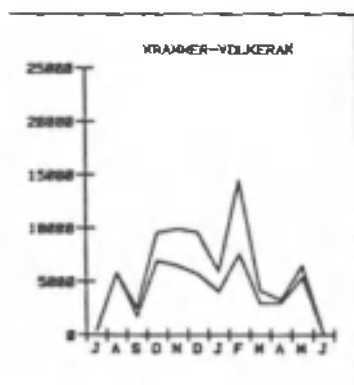
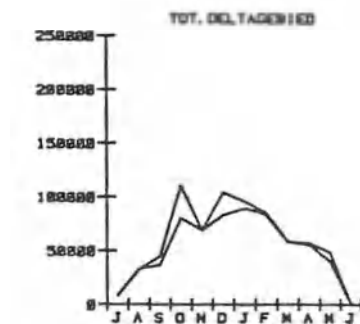
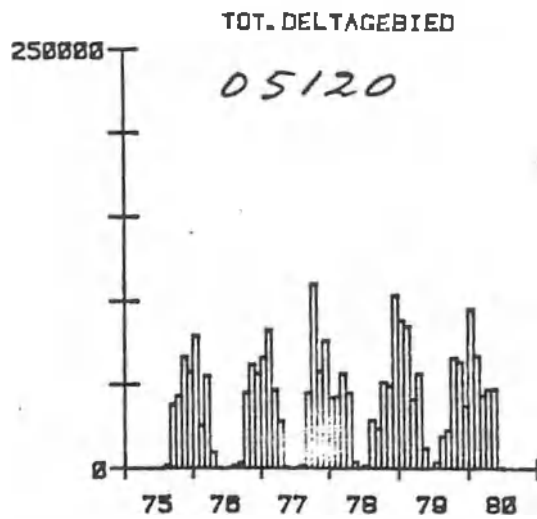
In de Waddenzee zijn de grootste aantallen aanwezig in augustus-oktober (tot meer dan 700.000) en in maart-mei, met geringere aantallen in november-februari. In de periode augustus-oktober verlaten veel volwassen vogels dit gebied, na er de ruiperiode hebben doorgebracht en neemt het aandeel eerstejaars vogels toe (Smit & Wolff 1980). De Waddenzee is dan ook relatief belangrijker als doortrek- en ruigebied, terwijl het Deltagebied vooral een overwinteringsfunctie vervult (figuur).

U.S. 120. Some > monadelpy

of based on Voss (1960)
Curry-Lindahl (1981)
Ali & Riple (1980)
Dawson (1982)

Robbins et al. (1966)
Elliott & McLure (1971)





05120

tabel . BONTE STRANDLOPER - *Calidris alpina*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	250	150	1200	1500	900	600	800	850	x	x
Haringvliet	-0-	-0-	144	89	67	33	10	40	41	-0-	214	x
Hollands Diep	-0-	-0-	20	2	-0-	-0-	-0-	-0-	-0-	-0-	-0-	x
Biesbosch	x	x	-0-	-0-	87	-0-	-0-	-0-	-0-	-0-	-0-	x
Krammer-Volkerak	x	x	(495)	(2100)	4390	5240	3568	(1150)	2700	(3100)	x	x
Grevelingen	10	1089	535	7565	1049	258	1858	282	246	183	170	-0-
Oosterschelde	x	x	11077	(32366)	27747	44117	38876	(16723)	41669	(18311)	x	x
Veerse Meer	x	x	19	48	575	41	254	320	6	22	x	x
Westerschelde	x	x	25490	(5996)	29901	(5120)	30611	(6807)	(9845)	(3802)	x	x
Voordelta	x	x	182	x	822	x	1324	x	x	x	120	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-0-	-0-	-0-	-0-	-0-	-0-	-0-	7 x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	1818	731	1222	1708	-0-	170	31	x	x
TOTAAL	10	1089	38212	43334	66569	57531	79129	25922	55477	9819	504	-0-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1200	800	1500	700	1860	900	113	1100	x	x
Haringvliet	(2)	(2)	20	83	60	73	47	96	5	7	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	1	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	50	21	18	20	27	-	-	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	935	9570	9900	9600	1864	14450	4129	(385)	x	x
Grevelingen	293	790	602	927	352	481	194	75	213	372	422	42
Oosterschelde	x	x	x	22809	26429	36149	51331	51254	33654	29589	x	x
Veerse Meer	x	x	x	178	13	223	79	205	28	93	x	x
Westerschelde	x	x	x	(10750)	23014	(7879)	(9542)	(12980)	(8669)	(6419)	x	x
Voordelta	x	x	x	80	5	200	1040	570	30	160	350	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	25	977	1336	331	1356	43	46	x	x
TOTAAL	295	792	2757	45272	62272	56657	66248	81915	46884	28371	772	42
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	400	750	1500	1000	900	800	360	x	x	x
Haringvliet	x	x	64	91	-	-	59	5	74	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	1	40	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	3647	(3780)	(1800)	2700	3280	2001	x	x	x
Grevelingen	243	889	521	369	36	315	27	53	183	467	366	2
Oosterschelde	x	x	32988	80314	45011	62679	30330	(2114)	43848	38474	x	x
Veerse Meer	x	x	364	x	708	745	602	20	72	8	x	x
Westerschelde	x	x	(10789)	25270	(6212)	(9930)	(7608)	17586	(9640)	(6122)	(3580)	(-)
Voordelta	-	-	-	20	600	-	94	-	650	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	243	889	45027	110501	57847	76469	42320	42885	56828	45071	3946	2
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1000	x	220	700	(11)	(-)	800	x	x	x
Haringvliet	x	x	40	24	45	41	-	-	21	x	x	x
Hollands Diep	x	x	1	-	-	18	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	2545	7563	5125	(2080)	(770)	(-)	(1853)	(-)	4300	-
Grevelingen	70	835	667	364	573	648	9	-	-	519	538	-
Oosterschelde	1443	13285	10124	28718	(30303)	56997	60367	69279	27693	50042	7479	168
Veerse Meer	x	x	535	978	428	999	-	75	561	80	x	x
Westerschelde	(-)	15000	9635	13755	12487	42433	28004	(16235)	10853	(6453)	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	76	338	290	280	87	-	-	4	x	x
TOTAAL	1513	29120	24623	51740	49471	104196	89248	85589	41781	57118	12317	168
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	90	257	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(5)	x	x
Haringvliet	x	x	-	60	45	85	4	31	163	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	9	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Krammer-Volkerak	420	5850	(215)	(1050)	(4124)	2204	5688	4940	(1860)	3260	6425	6
Grevelingen	64	183	478	241	564	90	184	92	94	129	360	-
Oosterschelde	3236	13410	16693	43734	51016	20219	(19314)	36351	(19183)	24571	18512	87
Veerse Meer	x	x	730	770	713	x	-	542	24	70	x	x
Westerschelde	x	x	(4856)	(10275)	(6466)	(14489)	70032	25203	22004	19477	22722	409
Voordelta	x	x	x	x	-	x	(-)	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	132	-	612	229	180	176	304	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	313	672	129	250	382	176	16	x	x
TOTAAL	3720	19443	23194	56740	64221	37452	95852	67717	43808	47528	48019	502

gebied niet geteld

* geen vogels gezien

tabel 1. STRANDLOPER Ongeedstermineerd - *Calidris spad.*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	300	-	140	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	110	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	322	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	17	x	x
TOTAAL	-	-	300	-	250	-	-	-	-	17	322	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	150	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	600	5084	7250	7500	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	600	5084	7400	7500	-	-	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	1000	2500	-	-	-	-	40	335	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	1000	2500	-	-	-	-	40	335	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	85	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	250	4	10	-	424	150	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	20053	175	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	20053	425	4	95	-	424	150	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	2600	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	512	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	512	-	-	2600	-	-	-	-	-	-

x gebied niet geteld
 0 geen vogels gezien

KEMPHAAN - Philomachus pugnax**Verspreiding**

De Kemphaan is broedvogel van het Noord-Palearctische gebied, van West-Europa tot Oost-Siberië. De soort is vooral broedvogel van toendra's. De in Westeuropese graslanden broedende vogels kunnen worden beschouwd als een relict-populatie. Kemphanen verplaatsen zich over zeer grote afstanden: de voornaamste overwinteringsgebieden bevinden zich in de Sahelzone van West-Afrika. Kleinere aantallen overwinteren in West-Europa, in het Middellandse zeegebied en in Zuid-Azië (Glutz von Blotzheim et al. 1975).

Veel Kemphanen gebruiken in het najaar een veel westelijker trekroute dan in het voorjaar. De trek is niet kustgebonden en vindt plaats over een breed front. Op grond van ringvondsten lijkt het niet uitgesloten dat Kemphanen uit vrijwel het gehele broedgebied West-Europa (en Nederland) kunnen passeren (Cramp & Simmons 1982).

Populatie

De grootte van de populatie van de Kemphaan is niet precies bekend. Op grond van waarnemingen in de Westafrikaanse overwinteringsgebieden staat vast dat het om miljoenen vogels gaat (Glutz von Blotzheim et al. 1975).

In West-Europa is de soort als broedvogel de laatste decennia sterk in aantal afgenomen. In Finland en Noorwegen is echter sprake van een toename (Cramp & Simmons 1982). In Nederland - waar het zwaartepunt van de Westeuropese verspreiding ligt - is het aantal broedgevallen afgenomen van 6.000 in 1954 tot minder dan 1.500 in 1978 (Teixeira 1979). In het Deltagebied broeden de laatste jaren maximaal enkele tientallen vrouwtjes (Meininger 1977, VWG Avifauna West-Nederland 1981).

Voorkomen in het Deltagebied

De baltsgroepen van mannetjes lossen reeds op in de tweede helft van juni en begin juli. In deze periode trekken veel mannetjes en niet-broedende vrouwtjes weg naar ruiplaatsen. De wegtrek van de broedplaatsen van vrouwtjes en vliegvlugge jongen vindt plaats vanaf eind juni, echter vooral eind juli tot midden augustus. In Nederland worden vooral in juli en augustus grote aantallen waargenomen en doortrek vindt plaats tot in november.

Voorjaarstrek vindt in West-Europa plaats van eind februari tot ver in mei. Plaatselijk overzomeren kleine aantallen Kemphanen (Glutz von Blotzheim et al. 1975).

In het Deltagebied zijn zowel in het najaar als in het voorjaar redelijk grote aantallen aangetroffen, terwijl de soort in toenemende mate lijkt te overwinteren.

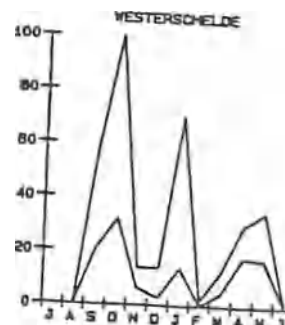
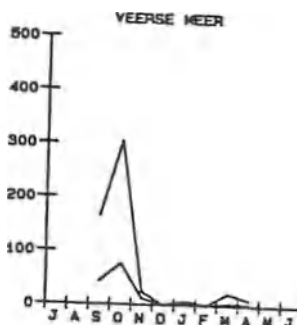
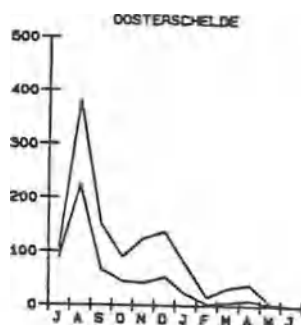
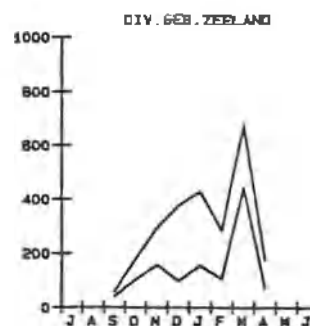
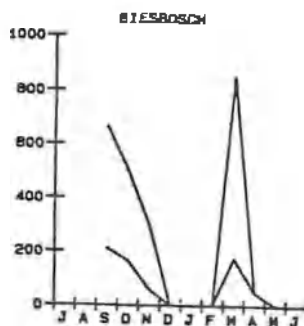
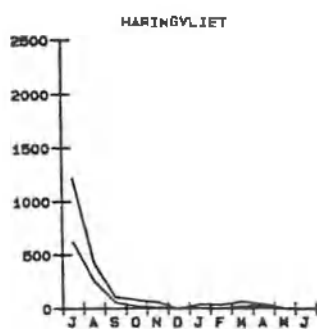
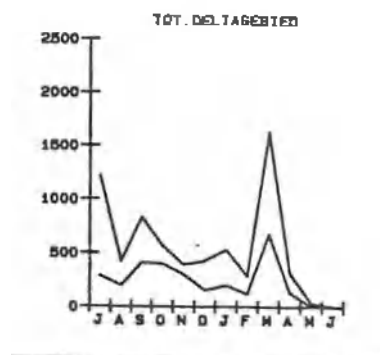
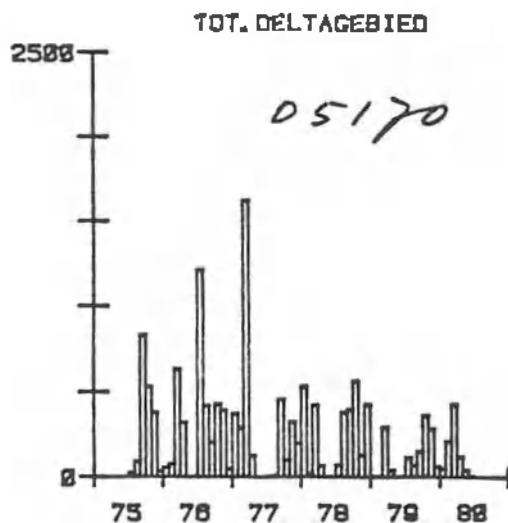
De Kemphaan is in de Delta geen vogel van de zoute getijdegebieden, maar eerder een soort van zoete of brakke slikken, graslanden en bouwland. In het Haringvlietgebied en in de Biesbosch zijn zowel in het voorjaar als in het najaar vrij grote aantallen aangetroffen. Langs de zeearmen verschijnen Kemphanen vooral in inlagen, op graslanden en op plasjes van opgespoten terreinen.

Opvallend is het in toenemende mate overwinteren van Kemphanen in binnendijkse gebieden: Er werden in januari tot meer dan 500 vogels geteld. Zo zijn bijvoorbeeld op de uitgestrekte geploegde akkers van de Wilhelminapolder (Zuid-Beveland) 's winters geregeld groepen tot honderden exemplaren aanwezig. Overigens zijn tellingen van Kemphanen

in dit soort gebieden stellig onvolledig omdat de vogels nauwelijks opvallen en niet alle gebieden worden geteld.

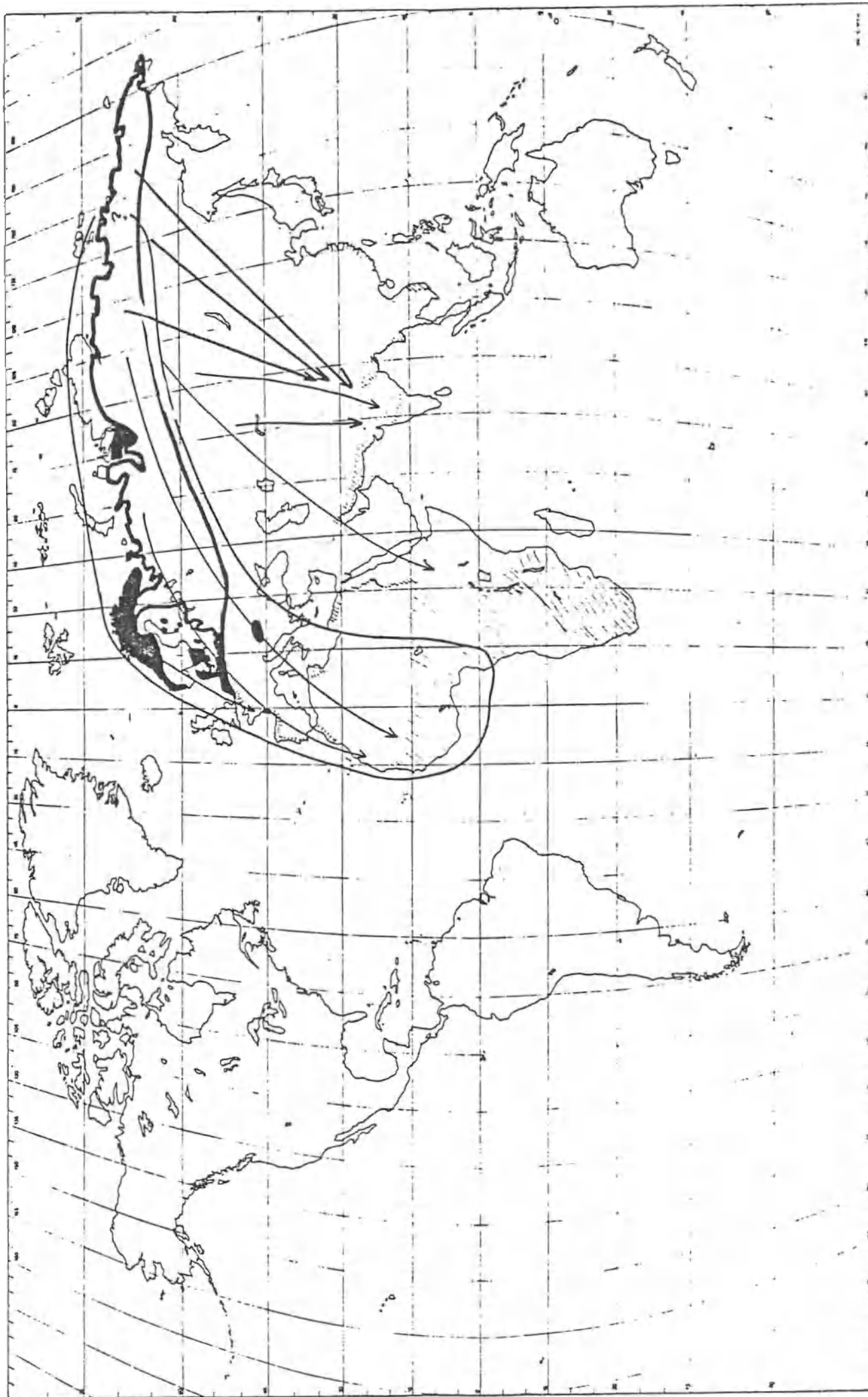
Alleen bij strenge vorst en sneeuwval, zoals in 1978/79 verlaten de vogels het Deltagebied kennelijk geheel.

Het regelmatig overwinteren van Kemphanen in het Deltagebied lijkt een vrij recente ontwikkeling te zijn. Ook in Groot-Brittannië en Ierland is tussen 1954 en 1971 een opvallende toename van het aantal overwinteraars vastgesteld (Prater 1973).



Elliott McLure (1974)
 (Camp & Sumner (1982)

5170. Vanphoom
 Gibson et al. (1975)
 (Gibson et al. (1975))



05170

72

tabel . KEMPHAAN - *Philomachus pugnax*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	25	93	41	30	8	-	-	40	1	34	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	-	x
Biesbosch	x	x	665	500	300	-	-	-	30	50	-	x
Kraamers-Volkerak	x	x	26	-	-	-	1	-	-	-	x	-
Gravelingen	-	-	9	2	40	-	-	-	6	-	-	-
Oosterschelde	x	x	26	-	1	34	-	6	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	7	-	-	-	8	1	-	11	x	x
Westerschelde	x	x	57	6	14	-	-	-	-	25	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	-	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	(14)	(19)	(-)	(49)	(31)	595	177	x	x
TOTAAL	25	93	811	532	382	34	58	78	632	321	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	1215	419	65	1	-	-	-	-	63	44	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	3	-	x	x
Biesbosch	x	x	141	93	-	-	-	-	855	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	90	72	9	77	-	-	2	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	17	-	1	-	23	5	x	x
Westerschelde	x	x	x	50	6	-	-	-	6	7	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	(-)	14	1	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	180	295	40	294	285	680	70	x	x
TOTAAL	1215	419	206	428	391	49	372	285	1630	128	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	107	16	-	-	-	-	69	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	1	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	60	-	-	1	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Gravelingen	3	5	12	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Oosterschelde	x	x	151	16	125	138	30	-	34	40	x	x
Veerse Meer	x	x	165	x	24	1	-	-	-	(-)	x	x
Westerschelde	x	x	-	1	-	-	70	-	1	2	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	21	7	175	59	431	19	318	26	x	x
TOTAAL	3	5	456	101	324	198	532	19	422	68	1	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	23	8	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	250	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Gravelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	72	381	57	72	13	38	4	-	-	-	(1)	-
Veerse Meer	x	x	-	305	18	-	-	-	2	-	x	x
Westerschelde	-	-	24	2	-	14	-	-	13	30	x	x
Voordelta	-	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	7	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	46	180	92	377	-	-	279	11	x	x
TOTAAL	72	381	400	567	130	429	4	-	294	41	1	3
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	40	80	60	1	44	3	11	11	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gravelingen	10	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	106	67	30	45	-	49	-	16	-	11	5	1
Veerse Meer	x	x	2	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	2	100	12	-	-	2	4	26	35	2
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	18	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	60	(-)	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	59	139	212	14	4	189	355	83	x	x
TOTAAL	116	70	151	364	284	64	48	210	430	120	40	3

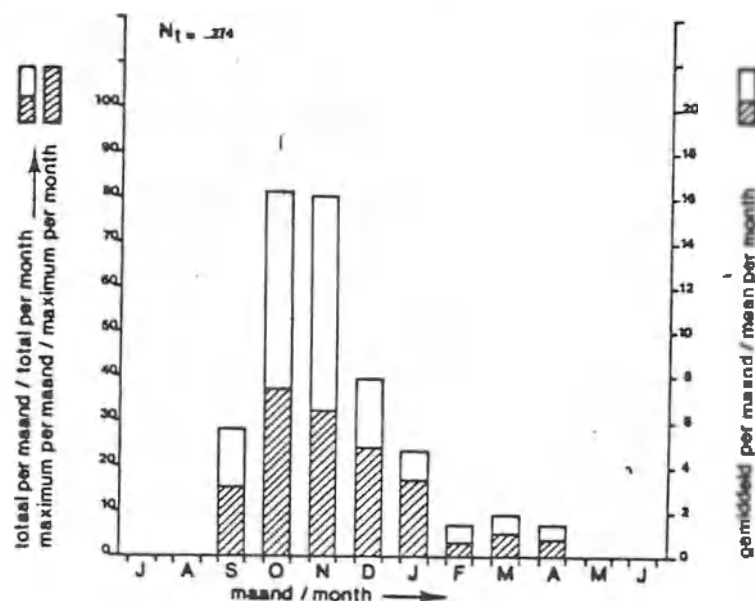
x gebied niet geteld
- geen vogels gezien
() telling onvolledig

↑ is doch goed!

BOKJE - *Lymnocyptes minimus*

Het Bokje is in het Deltagebied een regelmatige doortrekker en wintergast. Over de werkelijk aanwezige aantallen is echter weinig bekend. Het is zeer moeilijk een betrouwbaar beeld te krijgen van de aanwezige aantallen in een bepaald gebied, aangezien Bokjes zich solitair ophouden in allerlei modderige plasjes met vegetatie (meestal zoete gebieden) en pas opvliegen als de waarnemer zeer dicht is genaderd. Het hier geschetste aantalsverloop lijkt echter reëel, hoewel het in werkelijkheid stellig om een veelvoud van de vermelde aantallen zal gaan.

De najaarstrek begint in september en bereikt in oktober en november het hoogtepunt. De aantallen in de winter zijn gering en een uitgesproken voorjaarspiek wordt niet geconstateerd. Een dergelijk beeld werd ook gevonden bij Münster in West-Duitsland (Barengerd et al. 1973a), in Midden-Nederland (Alleyn et al. 1971), in het rivierengebied (Van den Bergh et al. 1979) en op Vlietland bij Leidschendam (Meininger 1975). In deze gebieden werden echter weinig winterwaarnemingen verricht en op Vlietland werd wel een duidelijke voorjaarspiek aangetoond. Het relatief grote aantal in de winter in de Delta zou in verband kunnen staan met het mildere klimaat in Zuidwest-Nederland ten opzichte van de rest van Nederland.



Figuur

Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Bokjes in 1975/76 - 1979/80.

Total, mean and maximum number of Jack Snipe *Lymnocyptes minimus* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	2	1	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	x
Hollands Diep	-	-	-	1	3	-	1	-	1	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	1	-	-	-	-	-	-	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	2	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	3	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	1	-	-	-	1	x	x
Vordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	11	25	23	16	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	22	32	24	17	-	1	2	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1	-	3	-	-	1	2	1	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	1	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	1	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Vordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	6	-	2	2	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	1	1	11	1	2	3	3	1	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	2	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	1	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	2	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	26	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-
Vordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	1	1	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	10	10	4	1	2	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	3	37	14	6	1	3	-	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	1	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Vordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	15	9	10	3	1	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	15	10	12	4	1	-	-	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	1	-	-	-	-	1	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	1	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1	-	-
Veerse Meer	x	x	-	5	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	1	-	8	3	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	7	5	2	-	2	-	2	2	x	x
TOTAAL	-	-	9	11	11	4	2	1	5	4	-	-

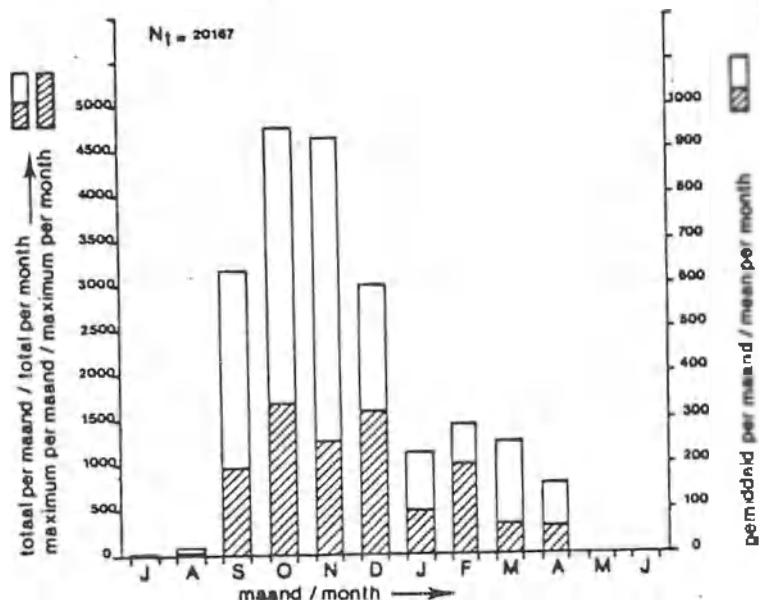
x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

WATERSNIP - Gallinago gallinago

De Watersnip is een regelmatige doortrekker en wintergast in allerlei, hoofdzakelijk zoete en brakke, moerassige gebieden, zoals grienden, inlagen, oevers van plassen en kreken, natte weilanden en begroeide slikken. Hoewel deze soort ook in kleine aantallen in het Deltagebied broedt, werden in de maanden mei tot en met juli nauwelijks Watersnippen gezien. Omdat de soort zeer verspreid in allerlei gebieden voorkomt en meestal pas opvliegt bij nadering van de waarnemer, zijn de werkelijk aanwezige aantallen stellig aanzienlijk hoger dan de getelde aantallen. De grootste aantallen werden gezien langs het Haringvliet en in de Biesbosch, terwijl de gebieden rond de Oosterschelde alleen in december 1975 (1.100 ex.) grote aantallen herbergden.

De najaarstrek begint in augustus en bereikt in september tot december een hoogtepunt. Ook in de wintermaanden kunnen nog redelijke aantallen aanwezig zijn, maar bij strenge vorst - bijvoorbeeld in januari en februari 1979 - verdwijnt de soort geheel naar zuidelijker streken. De voorjaars trek vindt plaats van februari tot begin mei. De aantallen zijn dan echter veel geringer dan in het najaar.

Bij Münster in West-Duitsland werd de najaarspiek bereikt in september (Barenger et al. 1973a; OAG Münster 1975) en namen de aantallen hierna snel af tot een vrijwel afwezigheid na half november. Op de Waddeneilanden schijnt het hoogtepunt van de najaarstrek al in augustus te vallen (Mörzer Bruijns & Braaksma 1954, Rooth 1960, Spaans & Swennen 1968). Het trekverloop in de Delta komt goed overeen met dat op Vlietland bij Leidschendam (Meininger 1975). In alle genoemde gebieden is de voorjaars trek veel zwakker dan de najaarstrek.



Figuur 1 Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Watersnippen in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Snipe Gallinago gallinago counted per month in 1975/76 - 1979/80.

tabel 1. WATERSNIP - *Gallinago gallinago*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	7	15	17	19	1	-	2	-	x	x
Haringvliet	-	-	45	105	37	140	72	-	61	46	-	x
Hollands Diep	-	-	20	5	10	1	2	1	-	1	-	x
Biesbosch	x	x	50	215	420	110	125	24	105	160	-	x
Kraamster-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	15	-	12	12	1	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	63	44	68	1103	29	914	11	5	x	x
Veerse Meer	x	x	11	23	63	7	2	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	163	14	102	17	5	7	2	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	4	85	30	40	8	-	8	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	181	232	117	248	24	42	81	x	x
TOTAAL	-	-	378	687	991	1586	493	970	231	293	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	5	8	3	5	-	4	4	1	x	x
Haringvliet	-	-	785	196	422	22	-	9	62	104	x	x
Hollands Diep	x	-	-	7	90	1	-	-	4	1	x	x
Biesbosch	x	x	140	1245	164	73	232	91	111	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	4	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	41	121	11	11	18	35	8	x	x
Veerse Meer	x	x	x	6	20	9	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	51	12	5	6	2	6	4	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	9	16	72	4	4	1	1	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	92	250	119	47	65	101	34	x	x
TOTAAL	-	-	943	1652	1154	249	300	190	326	154	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	8	8	34	5	35	3	4	x	x	x
Haringvliet	x	x	113	95	358	10	3	4	84	x	x	x
Hollands Diep	x	x	1	-	20	-	1	-	45	x	x	x
Biesbosch	x	x	316	579	312	114	83	25	18	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	2	29	2	1	40	33	1	14	3	-	-	-
Oosterschelde	x	x	62	41	154	16	11	16	25	9	x	x
Veerse Meer	x	x	66	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	10	66	9	68	1	9	9	1	-	-
Voordelta	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	36	61	5	2	18	1	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	272	319	319	162	88	42	57	28	x	x
TOTAAL	2	29	686	1170	1252	410	241	114	265	18	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	7	x	-	61	1	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	88	141	55	53	-	-	28	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	20	9	11	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	45	32	50	200	-	-	-	x	x	x
Kraamster-Volkerak	x	x	37	6	23	8	-	-	3	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	21	48	57	58	14	-	-	4	13	-	-
Veerse Meer	x	x	24	17	6	1	-	-	2	3	x	x
Westerschelde	-	-	33	7	32	1	-	-	11	13	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	1	12	43	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	182	362	110	97	-	-	28	46	x	x
TOTAAL	-	21	465	655	386	450	1	-	76	75	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	21	7	-	2	-	9	4	x	x
Haringvliet	x	x	241	112	86	8	11	1	101	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	3	x	x
Biesbosch	x	x	95	x	65	50	44	32	32	x	x	x
Kraamster-Volkerak	-	-	3	-	-	5	5	-	1	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Oosterschelde	-	18	29	66	37	13	4	37	35	38	-	-
Veerse Meer	x	x	2	5	6	x	1	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	14	268	8	20	7	26	2	5	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	18	19	527	142	3	1	8	1	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	81	96	98	47	19	75	152	154	x	x
TOTAAL	-	38	485	578	834	285	96	173	340	205	-	-

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

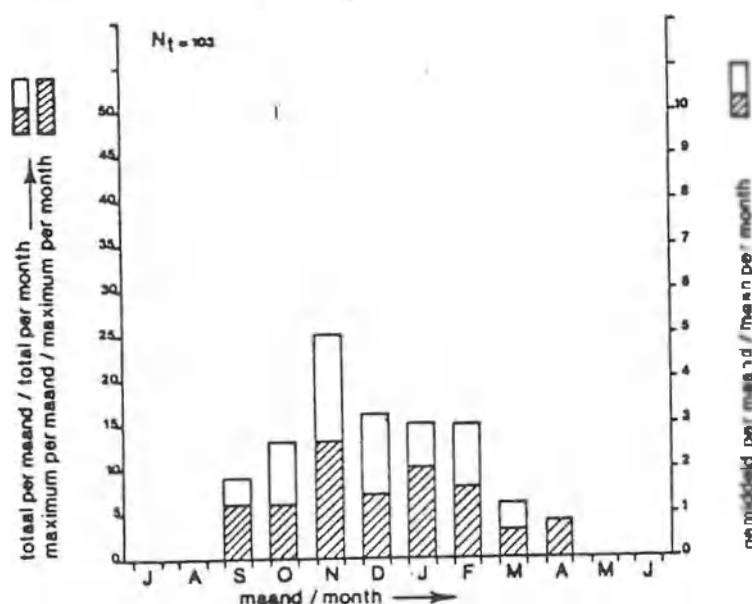
POELSNIP - Gallinago media

Deze soort werd, vooral in het najaar, jaarlijks in klein aantal door enkele tellers opgegeven. Het lijkt echter niet uitgesloten dat men zich de moeilijkheid van een juiste determinatie van deze soort niet altijd heeft gerealiseerd en bijvoorbeeld geluidloos en recht opvliegende Watersnippen als Poelsnip heeft gedetermineerd (zie Blankert 1980, Wallace 1980a en b).

Over de status van de Poelsnip in het Deltagebied bestaat dus nog de nodige onduidelijkheid. Waarschijnlijk is het slechts een zeer zeldzame gast in het najaar.

HOUTSNIP - Scolopax rusticola

Hoewel deze soort niet tot de echte watervogels kan worden gerekend werden door de tellers toch regelmatig Houtsnippen gemeld. Het betrof hier voornamelijk waarnemingen in de grienden van de Biesbosch en in allerlei bosjes en heggen in de binnendijkse gebieden. De Houtsnip is een regelmatige doortrekker en wintergast in het Deltagebied in onbekende aantallen. Bovendien is de soort een plaatselijke broedvogel, vooral in de bossen aan de binnenduinrand en in de grienden van de Biesbosch.

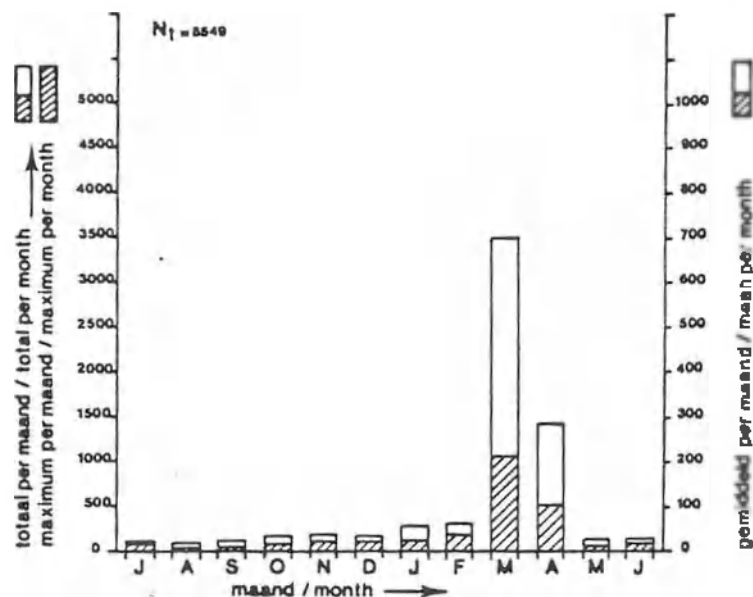


Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Houtsnippen in 1975/76 - 1979/80.
 Total, mean and maximum number of Woodcock *Scolopax rusticola* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

GRUTTO - *Limosa Limosa*

Behalve een weinig talrijke broedvogel van graslandgebieden is de Grutto in het Deltagebied doortrekker en wintergast. Deze soort is vooral te zien op graslanden, langs binnendijkse kreek en op zoete en brakke slikken. Op de zoute slikken langs de zeearmen is de Grutto geen algemene verschijning. De grootste aantallen worden gezien gedurende de voorjaarsstrek, die in begin februari begint en in maart een hoogtepunt bereikt. Vooral in de Biesbosch is de soort dan talrijk, bijvoorbeeld 730 exemplaren in maart 1980. De genoemde aantallen in mei t/m augustus zijn te laag omdat veel gebieden waar dan Grutto's voorkomen in deze periode niet zijn geteld. Reeds in juni begint de najaarsstrek, vooral van jonge vogels en vogels waarvan het broedsel is mislukt. Doortrek vindt plaats tot in oktober.

Het jaarlijks overwinteren van Grutto's komt vooral voor langs Veerse Meer en Westerschelde. Het gaat hier om een van de meest noordelijke overwinteringsgebieden van deze soort. Volgens Prater (1975) behoort het grootste deel van de in Engeland en elders in Noordwest-Europa overwinterende Grutto's tot de IJslandse ondersoort *L.l. islandica*. Dit ringvangsten zal moeten blijken of het in het Deltagebied ook om deze ondersoort gaat of om de continentale ondersoort *L.l. limosa*.



1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	2	-	-	-	-	-	81	22	15	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	x
Biesbosch	x	x	25	-	-	-	-	-	190	380	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	3	-	x	x
Grevelingen	-	1	1	-	-	-	-	-	-	11	1	2
Oosterschelde	x	x	2	-	-	-	18	-	54	25	x	x
Veerse Meer	x	x	8	-	4	5	6	-	4	7	x	x
Westerschelde	x	x	-	1	-	-	17	-	125	2	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	11	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	6	141	70	x	x
TOTAAL	-	1	38	1	4	5	101	6	609	518	16	2
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	1	11	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	55	105	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	56	20	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	6	468	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	1	36	-	-	1	-	-	4	5	5	1
Oosterschelde	x	x	x	2	-	61	-	6	36	13	x	x
Veerse Meer	x	x	x	4	5	4	9	6	134	9	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	110	45	6	6	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	21	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	4	34	7	5	235	181	x	x
TOTAAL	-	1	36	6	9	100	126	68	1016	350	5	1
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	6	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	42	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	50	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	6	-
Oosterschelde	x	x	2	3	11	-	5	6	68	49	x	x
Veerse Meer	x	x	4	x	4	3	-	2	31	6	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	102	-	1	-	8	16	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	1	92	-	-	1	7	79	74	x	x
TOTAAL	-	-	8	95	117	3	7	15	284	146	6	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	29	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	45	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	190	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Grevelingen	-	5	-	-	-	-	-	-	-	4	5	2
Oosterschelde	33	27	-	-	-	-	-	2	11	27	47	35
Veerse Meer	x	x	-	3	1	-	-	-	67	6	x	x
Westerschelde	-	-	1	2	-	1	33	10	14	18	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	2	9	-	-	-	11	63	74	x	x
TOTAAL	33	32	6	14	1	1	33	23	520	129	52	37
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	2	-	-	-	-	111	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	32	20	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	160	730	x	x	x
Krammer-Volkerak	14	-	-	-	-	-	-	-	8	-	2	80
Grevelingen	4	2	-	-	-	-	-	-	7	10	31	6
Oosterschelde	57	35	7	-	2	1	-	3	24	80	20	17
Veerse Meer	x	x	12	-	-	x	1	-	9	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	55	42	39	26	7	5	27	6	3
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	3	-	-	-	-	1	6	42	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	5	-	-	-	-	5	128	81	x	x
TOTAAL	75	37	27	57	44	40	27	176	1060	260	59	106

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

ROSSE GRUTTO - Limosa lapponica

verspreiding

De Rosse Grutto is broedvogel van arctische gebieden van Noord-Scandinavië, oostelijk tot Noord-Alaska. Buiten het broedseizoen komt de soort vooral voor langs kusten, waar ze vooral fourageren op slikvlakten (Cramp & Simmons 1982).

Broedvogels van Oost-Siberië en Alaska, behorend tot de ondersoort L.l.baueri, overwinteren van Zuidoost-Azië tot Australië, Nieuw-Zeeland en West-Polinesië. De ondersoort L.l.lapponica, broedvogel van Lapland tot het Taymyr-schiereiland in Siberië, overwintert vooral langs de kusten van Noordzee en Atlantische Oceaan in Europa en Afrika. Kleine aantallen overwinteren langs Middellandse Zee, Rode Zee, Perzische Golf en kusten en eilanden in de westelijke Indische Oceaan (Cramp & Simmons 1982).

De belangrijkste trekroute loopt via het Baltische gebied, langs de kusten van Noordzee en Atlantische Oceaan tot in Zuid-Afrika. Er is slechts doortrek van geringe aantallen door het Oostmediterane gebied, Oost-Afrika en het Kaspische gebied (Cramp & Simmons 1982).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Rosse Grutto per gebied.
Winter population of Bar-tailed Godwit Limosa lapponica per

gebied/area	winteraantal	W-Europa + W-Afrika	W-Europa	Nederland	bron/reference
W-Europa + W-Afrika	700.000	100 %	*	*	NOME 1982
W-Europa	100.000	14 %	100 %	*	NOME 1982
Nederland	25.000	4 %	25 %	100 %	Smit & Wolff 1980
Deltagebied	6.500	1 %	7 %	26 %	dit rapport

De belangrijkste Westeuropese overwinteringsgebieden zijn gelegen in de Waddenzee (24.600, waarvan 18.000 in het Nederlandse deel), Groot-Brittannië (45.000 ex.) en Ierland (18.000 ex.) (Hutchinson 1979, Prater 1981a, Smit & Wolff 1980). Langs de Westafrikaanse kust overwinteren naar schatting 600.000 Rosse Grutto's, waarvan 543.000 op de Banc d'Arguin in Mauretanië (NOME 1982).

De in West-Europa overwinterende aantallen Rosse Grutto's waren tussen 1973 en 1981 redelijk stabiel (Prater 1981b).

Voorkomen in het Deltagebied

In juni zijn slechts kleine (gemiddeld 1.300) aantallen Rosse Grutto's in het Deltagebied aanwezig. Dit zijn vermoedelijk grotendeels eerstejaars vogels (Cramp & Simmons 1982). In juli nemen de aantallen snel toe tot gemiddeld 5.800 exemplaren. In de Westerschelde wordt zelfs in juli het najaarsmaximum bereikt (3.500 ex.). Op de

Oosterschelde is dat het geval in augustus (gem. 7.700 ex., max. 12.000 ex.). In de maanden juli-september vindt wellicht doortrek plaats van vogels die, zonder in Waddenzee of Deltagebied te ruilen, verder trekken naar West-Afrika.

Een tweede doortrekkiepiek lijkt later in het najaar op te treden (in oktober), mogelijk van vogels, die in de Waddenzee hebben geruid. Voorjaarsstrek vindt plaats vanaf februari, met een uitgesproken piek in mei. De in mei in het Deltagebied getelde aantallen, tot 19.000 exemplaren, hebben wellicht betrekking op vogels afkomstig van de overwinteringsgebieden in West-Afrika. Op de Waddenzee - maar niet in Groot-Brittannië - wordt eveneens in mei een sterke toename van de aantallen vastgesteld (Prater 1981a, Smit & Wolff 1980, figuur). Waddenzee en Deltagebied zijn zeer belangrijke pleisterplaatsen gedurende de voorjaarsstrek.

De belangrijkste gebieden voor de Rosse Grutto in het Deltagebied zijn de getijdegebieden Oosterschelde en Westerschelde, terwijl in het Krammer-Volkerak alleen in mei grote aantallen zijn gezien. Gedurende de voorjaarsstrek - vooral in mei - verschijnen er Rosse Grutto's op veel plaatsen waar ze in andere tijden van het jaar niet of nauwelijks voorkomen, bijvoorbeeld in het oostelijk deel van de Westerschelde. Een opmerkelijk verschijnsel, dat in de literatuur niet wordt vermeld van andere gebieden, is het in het voorjaar fourageren van honderden exemplaren in graslanden, vaak ver van de zeearmen. Dit gedrag, dat ook is waargenomen bij laag water op de zeearmen, kan mogelijk worden verklaard door een omschakeling van het fourageren op slikken in de winter naar het fourageren op toendra's gedurende de broedtijd.

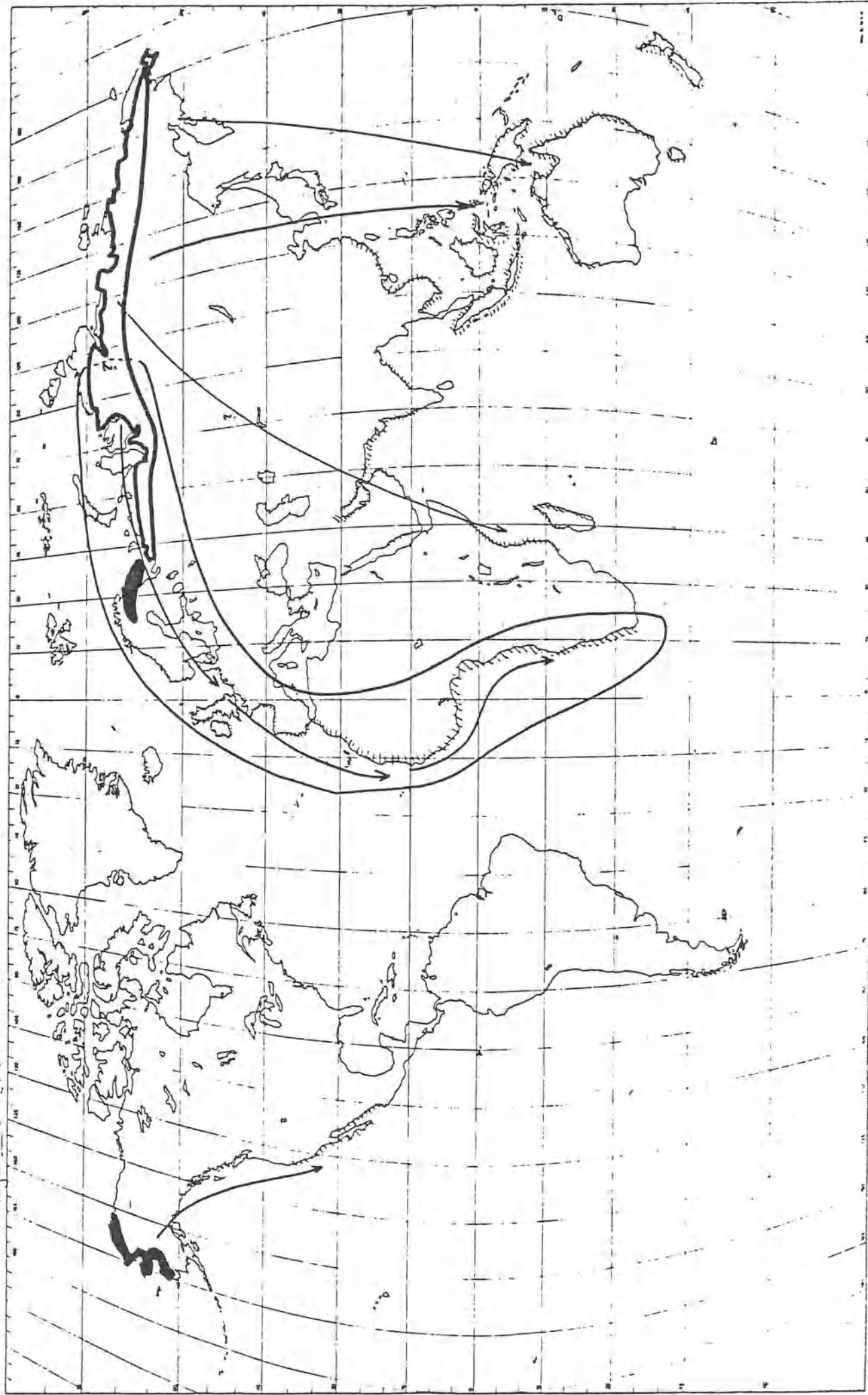
Figuur Gemiddelde aantallen Rosse Grutto's per maand in de Britse estuaria (Prater 1981a), de Nederlandse Waddenzee (Smit & Wolff 1980) en het Deltagebied.
Mean number of Bar-tailed Godwit Limosa lapponica per month in the British estuaries, the Dutch Waddensea and the Delta area.

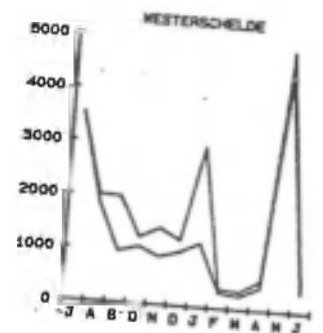
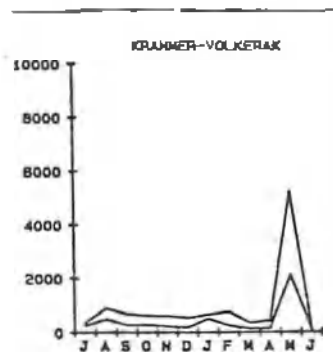
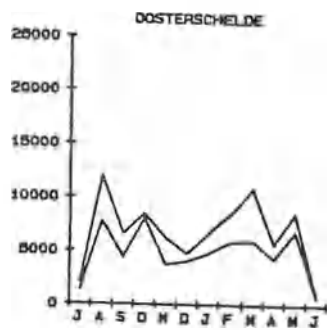
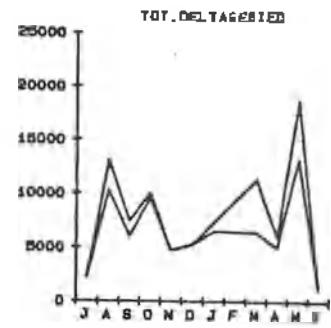
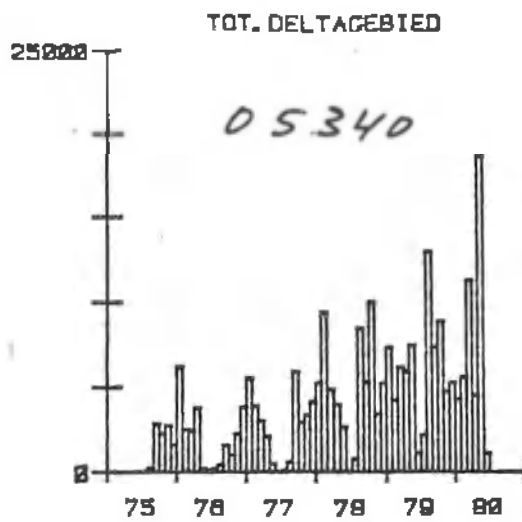
5340. Rosie Gribble

n-1852 of Venus (1955)
Britton (1946)
Edgar et al. (1971)

Curry-Lindahl (1981)
All & Ripley (1980)
Scott & Carr (1982)

Harrison (1982)





65340

Limosa lapponica

tabel - ROSSE GRUTTO

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

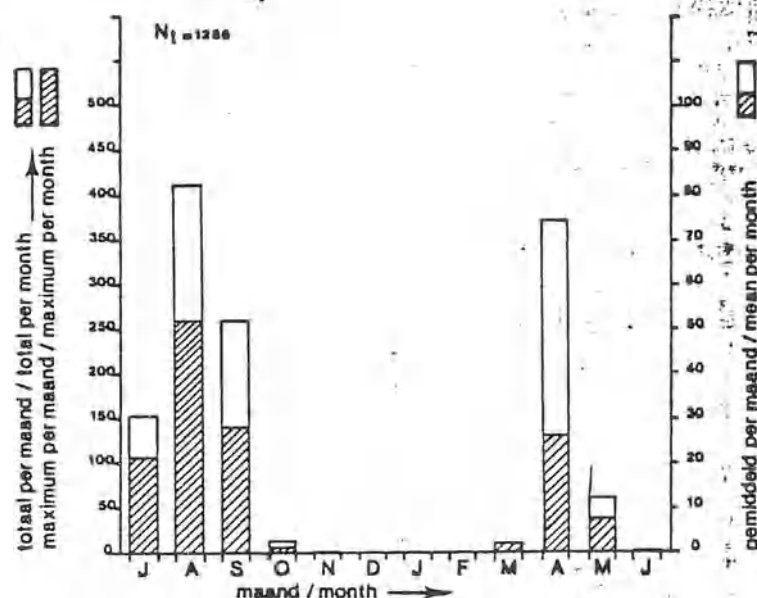
1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	200	63	150	86	10	150	51	23	x	x
Haringvliet	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Kraemer-Volkerak	x	x	94	12	201	20	631	(-)	-	434	x	x
Grevelingen	28	183	56	87	142	58	91	26	30	89	100	62
Oosterschelde	x	x	(2162)	(2093)	(1685)	(1454)	(2498)	(2350)	(2340)	(3179)	x	x
Veerse Meer	x	x	-	13	30	20	-	8	4	22	x	x
Westerschelde	x	x	212	(17)	540	(-)	2999	(-)	(-)	(9)	x	x
Voordeelta	x	x	93	x	-	x	3	x	x	x	(92)	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	7	-	x	x
TOTAAL	28	263	2839	2285	2748	1638	6232	2534	2432	3756	225	72
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	280	48	136	42	14	29	30	24	x	x
Haringvliet	80	-	14	11	7	-	-	-	1	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraemer-Volkerak	x	x	91	270	24	130	(-)	-	1	30	x	x
Grevelingen	55	145	1221	102	16	6	37	17	3	59	9	21
Oosterschelde	x	x	x	(484)	2039	3309	5406	3828	2974	(1851)	x	x
Veerse Meer	x	x	x	9	8	24	5	4	2	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	(102)	(29)	(283)	(5)	(13)	(2)	(110)	x	x
Voordeelta	x	x	x	(4)	(-)	(17)	85	(-)	(20)	(30)	(201)	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	2	-	8	8	-	-	16	x	x
TOTAAL	205	445	1606	1032	2259	3819	5560	3890	3033	2120	510	41
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	57	73	-	-	14	1	10	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraemer-Volkerak	x	x	x	300	600	200	652	760	350	x	x	x
Grevelingen	65	254	42	41	32	1	8	6	12	20	197	21
Oosterschelde	x	x	(5761)	(2357)	(2630)	3501	4470	8506	4395	3397	x	x
Veerse Meer	x	x	3	x	-	22	1	4	2	4	x	x
Westerschelde	x	x	(8)	(123)	(52)	(405)	(37)	(169)	(102)	(558)	(2400)	(-)
Voordeelta	(-)	(45)	(40)	(30)	54	(-)	53	(1)	8	(1)	(-)	(-)
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	1	-	-	-	-	-	-	9	x	x
TOTAAL	85	599	5912	2924	3368	4129	5235	9447	4879	3991	2697	21
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	160	x	16	-	5	(-)	42	x	x	x
Haringvliet	x	x	2	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraemer-Volkerak	x	x	664	206	225	(58)	157	(-)	(50)	(-)	815	110
Grevelingen	39	191	191	71	16	12	9	3	-	11	59	1
Oosterschelde	640	6140	2223	8486	2425	3983	6651	4238	5788	5713	6668	1048
Veerse Meer	x	x	34	11	9	1	-	-	-	10	x	x
Westerschelde	(100)	2000	1992	1248	739	1230	565	(2)	332	(246)	x	x
Voordeelta	(-)	(-)	(-)	(2)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	(x)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	64	67	-	-	-	-	21	17	x	x
TOTAAL	779	8531	5330	10091	3430	5284	7387	4243	6233	5997	7542	1157
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	293	116	9	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	8	1	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraemer-Volkerak	120	880	80	612	92	25	444	25	290	3	5240	50
Grevelingen	14	214	119	15	90	4	8	10	24	36	46	85
Oosterschelde	2084	12000	6570	7662	4323	4743	3231	5391	10877	3923	8601	538
Veerse Meer	x	x	37	47	14	x	-	-	-	30	x	x
Westerschelde	x	x	(307)	(497)	(253)	(552)	623	228	183	503	4870	473
Voordeelta	x	x	x	x	(4)	x	(-)	x	(-)	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	18	-	-	-	2	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	12	-	-	-	12	18	56	x	x
TOTAAL	2218	11094	7424	8969	4786	5324	4308	5666	11392	4551	18757	1146

x gebied niet geteld
 - geen vogels gezien
 () telling onvolledig

REGENWULP - Numenius phaeopus

In het Deltagebied is de Regenwulp een regelmatige doortrekker in voor- en najaar. De eerste voorjaarsstrekken worden gezien in maart. De trek bereikt een hoogtepunt in april en na begin mei worden ze weinig meer gezien. Grote slaappleaatsen in het voorjaar zijn bekend van Brabant en Noordoost-Nederland; in het Deltagebied zou zich alleen in het Zwin een slaappleaats bevinden van 250 - 1000 vogels (Van Dijk 1979). In het najaar vindt doortrek plaats van begin juli tot begin oktober, met een piek in augustus. Slaappleaatsen in het najaar zijn alleen bekend van Noordoost-Nederland (Van Dijk 1979). Op basis van slaappleaatsstellingen berekent Van Dijk (1979) een voorjaarsaantal van 33.000 - 36.000 exemplaren voor Nederland. Het Deltagebied, met naar schatting maximaal 500 verblijvende Regenwulpen, is dan ook van geringe betekenis als pleisterplaats van deze soort. Wel worden vaak grote groepen overtrekkende vogels gezien of - 's nachts - gehoord.

Behalve op schorren en slikken (dan vaak tussen Wulpen) wordt de Regenwulp vaak aangetroffen op allerlei (zilte) graslanden. Opmerkelijk is het jaarlijks voorkomen op gazons omgeven door bosjes in de recreatiegebieden langs het Veerse Meer, plaatsen waar zelden of nooit Wulpen worden gezien.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Regenwulpen in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Whimbrel Numenius phaeopus counted per month in 1975/76 - 1979/80.

DUNBEKWULP - Numenius tenuirostris

Van deze dwaalgast in Nederland werd tijdens de tellingen één waarneming verricht:

okt. 1975 1 ex. Oosterschelde

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	18	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	1	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	85	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	1	-	-	-	-	-	-	65	x	x
Westerschelde	x	x	32	1	-	-	-	-	-	2	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	-	-	x
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	42	x	x
TOTAAL	1	5	142	4	1	-	-	-	-	129	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	35	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	2	x	x
Grevelingen	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	4	1	-	-	-	-	10	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	9	12	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	2	-	-	-	-	1	1	x	x
TOTAAL	-	4	-	6	1	-	-	-	10	62	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	12	11	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	30	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	23	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	17	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	1	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	14	x	x
TOTAAL	12	11	3	-	-	-	-	-	-	85	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	1	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	16	16	5	-	-	-	-	-	-	-	16	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	75	6	-	-	-	-	-	-	1	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	81	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	16	110	93	-	-	-	-	-	-	1	16	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	4	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	42	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Oosterschelde	61	224	-	-	-	-	-	-	-	36	14	1
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	1	-	-	-	-	-	46	10	2
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	23	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	6	x	x
TOTAAL	105	262	23	3	-	-	-	-	-	93	25	3

WULP - Numenius arquata**Verspreiding**

De Wulp is broedvogel van het Palearctische gebied in de boreale, gematigde en steppenklimaat-zones. De vogels die de Nederlandse gebieden bezoeken broeden in West-Europa, mogelijk oostelijk tot West-Rusland (Smit & Wolff 1980).

De trek vindt plaats door Midden-Europa en langs de kusten van West-Europa. De broedpopulaties van verschillende delen van Europa hebben min of meer gescheiden overwinteringsgebieden, maar er is een grote overlap (Bainbridge & Minton 1978). De belangrijkste overwinteringsgebieden bevinden zich in de Waddenzee, het Deltagebied en de Britse estuaria. Kleinere concentraties komen voor in Frankrijk en Noord-Afrika. De vrij grote aantallen die 's winters worden aangetroffen op de Banc d'Arguin (Mauretanië), behoren waarschijnlijk maar voor een klein deel tot de oostelijke ondersoort N.a. orientalis (Curry-Lindahl 1981; contra Smit & Wolff 1980).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Wulp per gebied.
Winterpopulation of Curlew Numenius arquata per area.

gebied/area	winteraantal	Afrika + NW-Europa	NW-Europa	Nederland	bron/reference
W-Europa + Afrika	420.000	100 %	*	*	NOME 1982
W-Europa	400.000	95 %	100 %	*	NOME 1982
Nederland	63.000	15 %	16 %	100 %	dit rapport
Deltagebied	11.000	3 %	3 %	17 %	dit rapport

Prater (1976) schatte de winterpopulatie van de Wulp in West-Europa en Noordwest-Afrika op 151.000, waarvan 145.000 in West-Europa.

Een meer recente schatting is die genoemd door Scott (1980) en Cramp & Simmons (1982), voor West-Europa en Noordwest-Afrika namelijk 300.000 vogels. Hiervan verblijven er 20.000 in Noordwest-Afrika (NOME 1982).

In de nazomer zijn in het Deltagebied ca. 20.000 Wulpen aanwezig, in de Waddenzee ruim 102.000 en in Groot-Brittannië en Ierland 85.000. Het Deltagebied is met 11.000 overwinterende Wulpen na het Nederlandse Waddengebied (50.000; Smit & Wolff 1980) het belangrijkste overwinteringsgebied in West-Europa. Elders in Nederland overwinteren naar schatting 2000 exemplaren (eigen schatting).

Voorkomen in het Deltagebied

Reeds in mei en juni verlaten de eerste vogels het broedgebied en voegen zich bij de overzomerende vogels in onder andere Waddenzee en Deltagebied. Vanaf eind juni nemen de aantallen in de Delta sterk toe en in juli tot september zijn de grootste aantallen van het seizoen aanwezig, met een maximum van ca. 20.000 in september. In de Deense Waddenzee zijn de grootste najaarsaantallen aanwezig in augustus, in het Duitse en Nederlandse deel van de Waddenzee (gem. ruim 80.000) in september (Smit & Wolff 1980).

Na september nemen de aantallen in de Delta geleidelijk af tot een niveau van ca. 8.600 in december. In midwinter worden er ca. 11.000 geteld. In sommige jaren vindt kennelijk onder invloed van vorst immigratie plaats (uit noordelijker streken en uit het binnenland)

waardoor de aantallen soms sterk toenemen. In de strenge winter 1978/79 werden echter geen opvallend grote aantallen gezien. In Finland geringde Wulpen verplaatsen zich tot ver in de winter in zuidelijke richting (Saurola 1982).

De voorjaarestrek vindt plaats van februari tot in mei, met een piek in februari.

Het aantalsverloop in de Britse estuaria en in de Waddenzee vertoont een vergelijkbaar beeld (figuur), waarbij het in alle gebieden optredende winterminimum in december opvalt.

Enkele honderden Wulpen overzomeren in het Deltagebied. In de maanden juni-september kunnen veel Wulpen worden waargenomen in slagpenrui.

De grootste aantallen Wulpen worden gezien op de getijdeslikken van Oosterschelde, Krammer-Volkerak en Westerschelde. Daarnaast verblijven vrij aanzienlijke aantallen op graslanden en dergelijke langs Haringvliet, in de Biesbosch, langs Grevelingen, Veerse Meer en op de diverse eilanden, bijvoorbeeld in de poelgebieden van Walcheren.

In hoeverre er een relatie bestaat tussen binnendijs en buitendijs fouragerende Wulpen is niet bekend. In Friesland werd geconstateerd dat op grasland fouragerende Wulpen vooral kortsnavelige mannetjes betrof (Ens & Zwarts 1980).

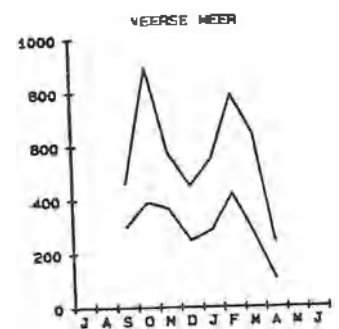
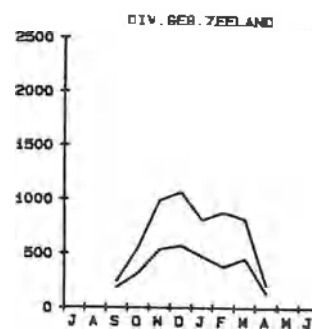
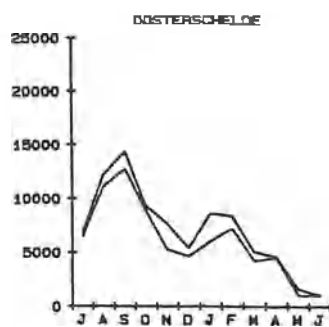
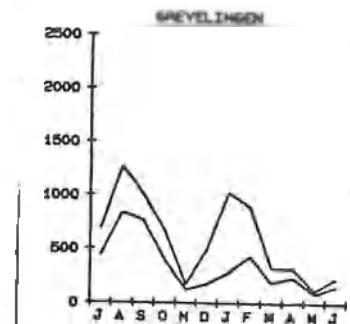
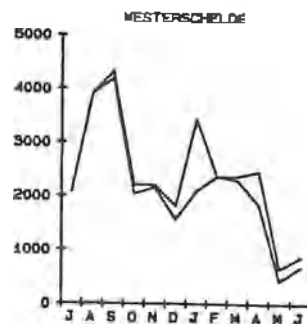
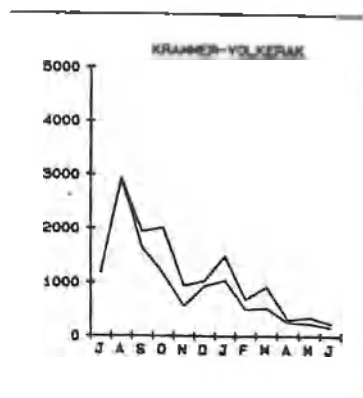
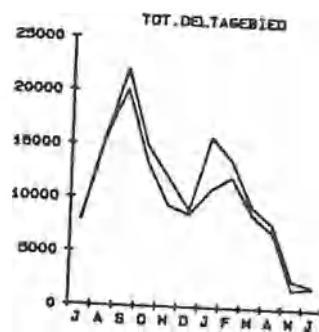
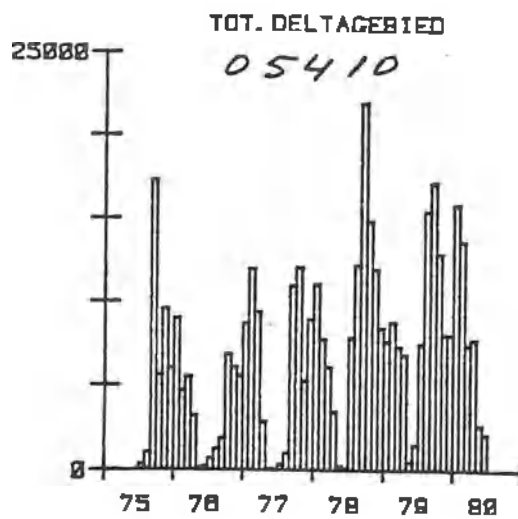
Enkele malen is waargenomen dat grote aantallen Wulpen kwamen overnachten in het Markiezaat bij Bergen op Zoom (Oosterschelde). Deze vogels kwamen uit oostelijke richting aanvliegen en fourageren overdag vermoedelijk op de graslanden van West-Brabant. Ook op andere plaatsen bevinden zich slaapplekken van binnendijs fouragerende Wulpen, onder andere bij Veere, op de Goudplaat en de Haringvreter in het Veerse meer en nabij Rammekenshoek (Zuid-Walcheren).

Tabel Aantal getelde Wulpen in het Deltagebied in januari 1967-80.
Numbers of Curlew Numenius arquata counted in the Delta Area
in January 1967-80.

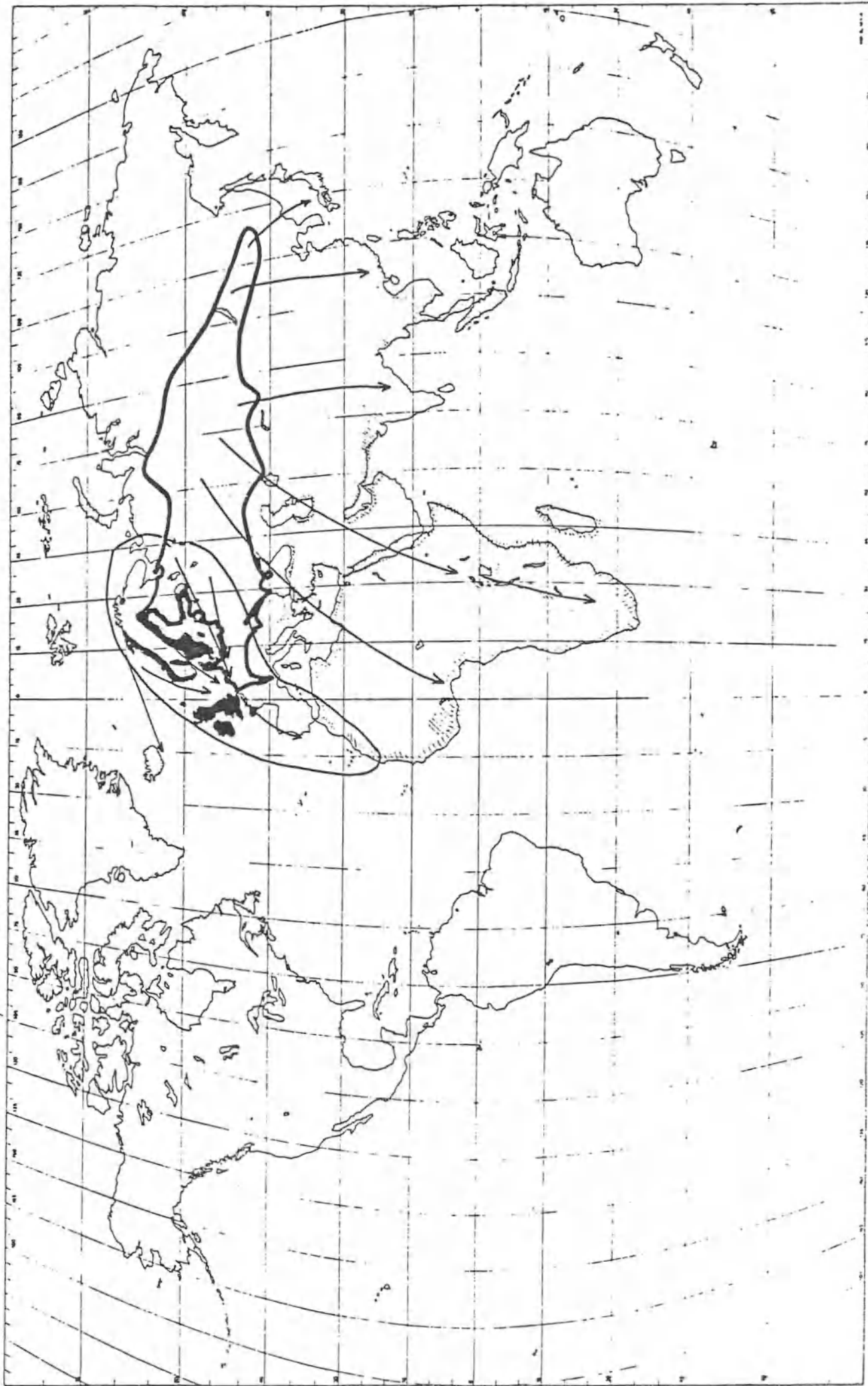
<u>jaar/year</u>	<u>aantal</u>	<u>bron/reference</u>
januari 1967	17.200	Wolff 1967
januari 1973	6.300	Saeijs & Baptist 1977a
januari 1975	8.000	Saeijs & Baptist 1977a
januari 1976	9.100	dit rapport
januari 1977	8.800	dit rapport
januari 1978	11.100	dit rapport
januari 1979	7.700	dit rapport
januari 1980	15.900	dit rapport

Het is niet uitgesloten dat af en toe vogels van de oostelijke ondersoort N.a. orientalis het Deltagebied bezoeken (Van Impe 1982b).

Figuur Gemiddeld aantal Wulpen per maand in de Britse estuaria
 (Prater 1981a), de Nederlandse Waddenzee (Smit & Wolff 1980)
 en het Deltagebied.
 Mean numbers of Curlew Numenius arquata per month in the
 British estuaries, the Dutch Waddensea and the Delta area.



Q-15, 14, 13, 12, 11, 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1
 (Arctic Circle)
 All 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1
 (Arctic Circle)



05410

tabel 1. WLP - *Numenius arquata*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	51	23	62	-	33	90	90	19	x	x
Haringvliet	(-)	201	32	199	75	181	630	117	347	111	(-)	x
Hollands Diep	(-)	(-)	-	1	12	-	-	-	4	14	(-)	x
Siesbosch	x	x	(12)	21	(33)	(70)	174	(72)	(74)	(18)	(-)	x
Krammer-Volkerak	x	x	1324	(348)	938	(280)	1271	307	(44)	186	x	x
Grevelingen	337	863	839	208	175	497	166	66	146	281	111	226
Oosterschelde	x	x	10669	(3624)	5879	(3553)	3725	(2864)	(3775)	(1781)	x	x
Veerse Meer	x	x	113	309	247	450	551	369	278	242	x	x
Westerschelde	x	x	4113	(798)	2046	(563)	2126	(744)	(682)	(497)	x	x
Voordelta	x	x	(171)	x	(68)	x	(151)	x	x	(40)	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	(-)	16	10	95	-	-	3	(-)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	(113)	(105)	(175)	(230)	(90)	(120)	(72)	x	x
TOTAAL	337	1064	17324	5660	9610	6084	9057	4719	5563	3221	191	226
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	71	73	125	95	42	67	4	17	x	x
Haringvliet	(7)	(2)	210	249	289	146	575	1690	588	317	x	x
Hollands Diep	x	(-)	-	103	33	83	65	100	306	40	x	x
Siesbosch	x	x	(10)	31	92	296	61	207	633	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(517)	(360)	(295)	(300)	(4)	(169)	(299)	(97)	x	x
Grevelingen	687	1266	1007	156	90	79	49	429	293	191	107	28
Oosterschelde	x	x	x	(3480)	2864	3550	5775	6792	5084	(1516)	x	x
Veerse Meer	x	x	x	285	377	128	287	668	641	169	x	x
Westerschelde	x	x	x	(1742)	(1376)	(529)	(1459)	(975)	(739)	(414)	x	x
Voordelta	x	x	x	(15)	(-)	(5)	17	(-)	(1)	(-)	(2)	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	x	70	14	15	60	37	30	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	419	595	402	381	884	819	(141)	x	x
TOTAAL	694	1268	1885	6927	6151	5628	8775	12018	9437	2902	109	26
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	64	110	115	35	85	91	41	x	x	x
Haringvliet	x	x	10	30	163	76	411	173	289	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	61	175	2	1	x	x	x
Siesbosch	x	x	18	26	213	102	300	159	55	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	(452)	(377)	(103)	(675)	(255)	(23)	x	x	x
Grevelingen	333	1014	598	666	88	152	136	894	49	181	117	109
Oosterschelde	x	x	(6824)	8347	(3129)	5377	7022	(4128)	(3402)	(2515)	x	x
Veerse Meer	x	x	328	x	97	201	275	96	220	18	x	x
Westerschelde	x	x	(2919)	1789	(431)	1817	(1090)	(1558)	(1454)	(676)	(150)	(-)
Voordelta	(-)	(-)	(-)	(-)	4	(-)	41	(-)	16	(-)	(-)	(-)
Div.geb.2d.Holl.	x	x	68	80	47	80	60	120	45	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	160	559	638	975	809	334	549	130	x	x
TOTAAL	333	1014	10989	12059	5302	8979	11079	7810	6144	3520	267	109
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	152	x	10	57	-	(-)	56	x	x	x
Haringvliet	x	x	16	12	80	127	28	54	131	x	x	x
Hollands Diep	x	x	(3)	3	-	(7)	-	-	-	x	x	x
Siesbosch	x	x	(45)	(17)	(100)	(42)	(-)	(-)	103	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	1939	2009	(734)	834	945	(100)	923	(85)	125	236
Grevelingen	465	724	507	269	154	131	49	89	322	226	50	232
Oosterschelde	6947	10018	14363	9278	7682	4974	5157	6581	3956	4641	309	1046
Veerse Meer	x	x	461	892	535	210	18	185	75	54	x	x
Westerschelde	(500)	(1500)	4330	2210	2210	1817	1122	1553	1424	1695	x	x
Voordelta	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	5	131	(40)	-	-	(-)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	163	186	366	253	380	290	386	211	x	x
TOTAAL	7912	12242	21979	14881	12002	8492	7699	8852	7376	6912	484	1512
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	169	82	-	-	-	3	8	-	x	x
Haringvliet	x	x	1	14	12	160	165	127	256	(8)	x	x
Hollands Diep	x	x	-	2	4	-	19	61	(1)	7	x	x
Siesbosch	x	x	27	x	117	125	161	155	75	x	x	x
Krammer-Volkerak	1184	2925	(253)	688	304	1027	1487	683	266	300	354	33
Grevelingen	393	308	873	656	115	46	1025	681	148	323	34	189
Oosterschelde	5952	12227	13231	8835	4676	4608	8625	8392	3743	4535	1646	1004
Veerse Meer	x	x	298	79	574	x	305	789	144	50	x	x
Westerschelde	x	x	(1924)	2131	(1184)	(890)	3442	2366	2369	2467	647	574
Voordelta	x	x	x	x	(-)	x	(-)	x	(-)	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	162	85	116	121	76	96	43	(1)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	246	340	991	1069	566	302	412	133	x	x
TOTAAL	7529	15460	17184	12912	8093	8046	15871	13655	7465	7824	2681	2155

x gebied niet geteld
 - geen vogels gezien
 () telling onvolledig

ZWARTE RUITER - Tringa erythropus**Verspreiding**

De Zwarte Ruiter is broedvogel van noordelijk Eurazië. Het broedgebied wordt 's winters geheel verlaten. Geringe aantallen overwinteren in Europa en rond de Middellandse Zee. De meeste vogels, die door West-Europa trekken overwinteren waarschijnlijk in Afrika ten zuiden van de Sahara, waar de soort zowel in het binnenland als langs de kust voorkomt. Trek vindt plaats in een breed front over land (Cramp & Simmons 1982).

Concentraties van pleisterende vogels treden in het najaar plaatselijk op in het Midden-europese binnenland, onder andere in Hongarije met maximaal 6.000 ex. in augustus, en op veel plaatsen langs de Westeuropese kusten (Glutz von Blotzheim et al. 1977).

Aangezien er maar een gering aantal terugmeldingen is van geringde vogels, is niet precies bekend wat de oorsprong en bestemming is van vogels, die van Nederlandse gebieden gebruik maken (Cramp & Simmons 1982); vermoedelijk zijn het Scandinavische en Westrussische broedvogels (Smit & Wolff 1980).

Populatie

Het is niet bekend hoe groot de populatie is van de Zwarte Ruiter die van Europese en Afrikaanse overwinteringsgebieden gebruik maakt. Langs de Europese kusten van Atlantische Oceaan en Noordzee overwinteren minder dan 500 Zwarte Ruiters, langs de Atlantische kust in Noordwest-Afrika 200 en rond de Middellandse Zee 1.100 (Cramp & Simmons 1982). In Egypte overwinteren naar schatting 400-800 Zwarte Ruiters (Meininger & Mullié 1981). Een aantal van 25.000 exemplaren wordt genoemd door NOME (1982) voor de Afrikaanse westkust, maar het is niet duidelijk waar dit aantal op is gebaseerd.

Voorkomen in het Deltagebied

Behalve in strenge winters overwinteren er geregeld tientallen Zwarte Ruiters in het Deltagebied, met een maximum van 70 exemplaren in januari 1976. Bij strenge vorst, zoals in januari en februari 1979 verdwijnt de soort geheel. De voorjaarsstrek begint in maart en bereikt een maximum in april en mei. De aantallen zijn dan vrij gering, met het grootste getelde aantal van 371 in mei 1979. In de loop van mei nemen de aantallen sterk af. Overzomeren van kleine aantallen komt voor. Reeds in juni beginnen de aantallen weer snel toe te nemen. Waarschijnlijk gaat het hier vooral om groepen volwassen vrouwtjes, die na een verblijf van slechts drie à vier weken op de broedplaats deze verlaten en de zorg voor eieren en jongen overlaten aan de mannetjes (Hilden 1979).

In juli en augustus nemen de aantallen verder toe onder invloed van de trek van mannetjes en jonge vogels. In augustus wordt een piek bereikt (maximaal 2.600 in augustus 1979), maar ook in september zijn vaak nog grote aantallen aanwezig (bijvoorbeeld 2.086 in september 1977). Waarschijnlijk fungeert het Deltagebied als ruigebied voor veel Zwarte Ruiters. Daarnaast vindt tot ver in november doortrek plaats van vogels, die elders de rui hebben doorgebracht bijvoorbeeld op de Waddenzee (Glutz von Blotzheim et al. 1977). In de Nederlandse Waddenzee ruien 2-3.000 Zwarte Ruiters, vooral in de Dollard, in de Duitse Waddenzee ongeveer 4.500 (Smit & Wolff 1980).

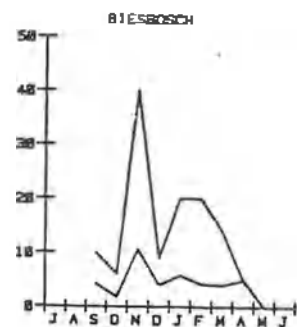
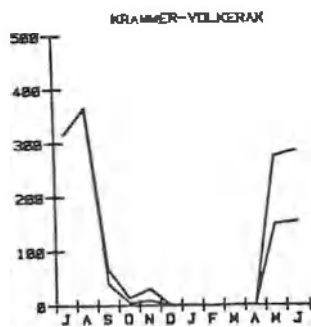
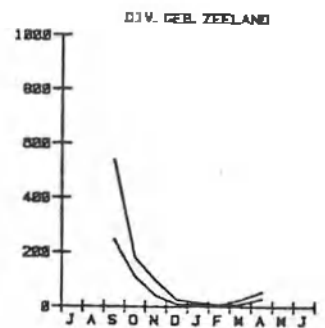
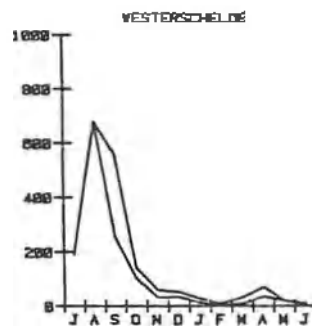
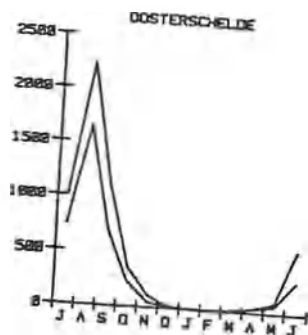
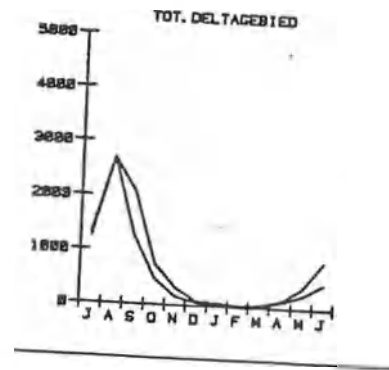
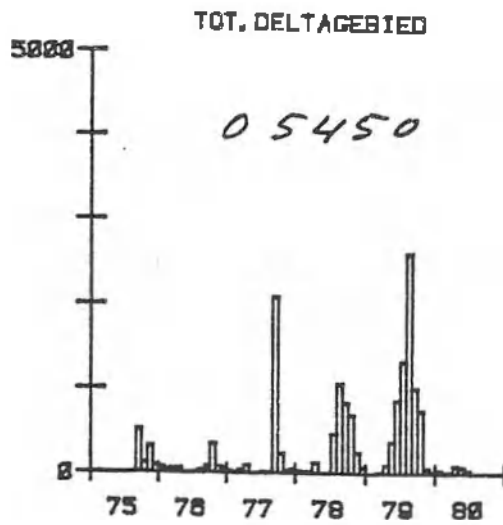
Het door Wolff (1973) geschetste doortrekverloop langs de Oosterschelde kust van Schouwen-Duiveland, met een piek in oktober, is

beslist niet representatief voor het hele Deltagebied.

Zwarte Ruiters komen in het Deltagebied vooral voor langs de getijdegebieden Krammer-Volkerak, Oosterschelde en Westerschelde. De aantallen langs de afgesloten zeearmen zijn gering. De getelde aantallen in de binnendijkse gebieden hebben wellicht deels betrekking op hoogwatervluchtplaatsen. De hoogwatervluchtplaatsen van Zwarte Ruiters zijn over het algemeen gelegen in gebieden met ondiep water, zoals de Ventjagersplaten in het Haringvliet, de Flaauwers-Wevers inlagen op Schouwen, de Middelplaten en Kwistenburg in het Veerse Meer en Saeftinge. Het lijkt niet onmogelijk dat de verspreiding van de soort in het Deltagebied mede wordt bepaald door de aanwezigheid van geschikte hoogwatervluchtplaatsen.

De betekenis van het Deltagebied als doortrek en ruigebied voor Zwarte Ruiters is vergelijkbaar met dat van de Nederlandse Waddenzee. De aantallen in de Britse en Ierse estuaria zijn echter beduidend kleiner dan in genoemde twee Nederlandse gebieden (figuur).

Figuur Gemiddeld aantal Zwarte Ruiters per maand in de Britse estuaria (Prater 1981a), de Nederlandse Waddenzee (Smit & Wolff 1980) en het Deltagebied.
Mean numbers of Spotted Redshank *Tringa erythropus* per month in the British estuaries, the Dutch Waddensea and the Delta area.



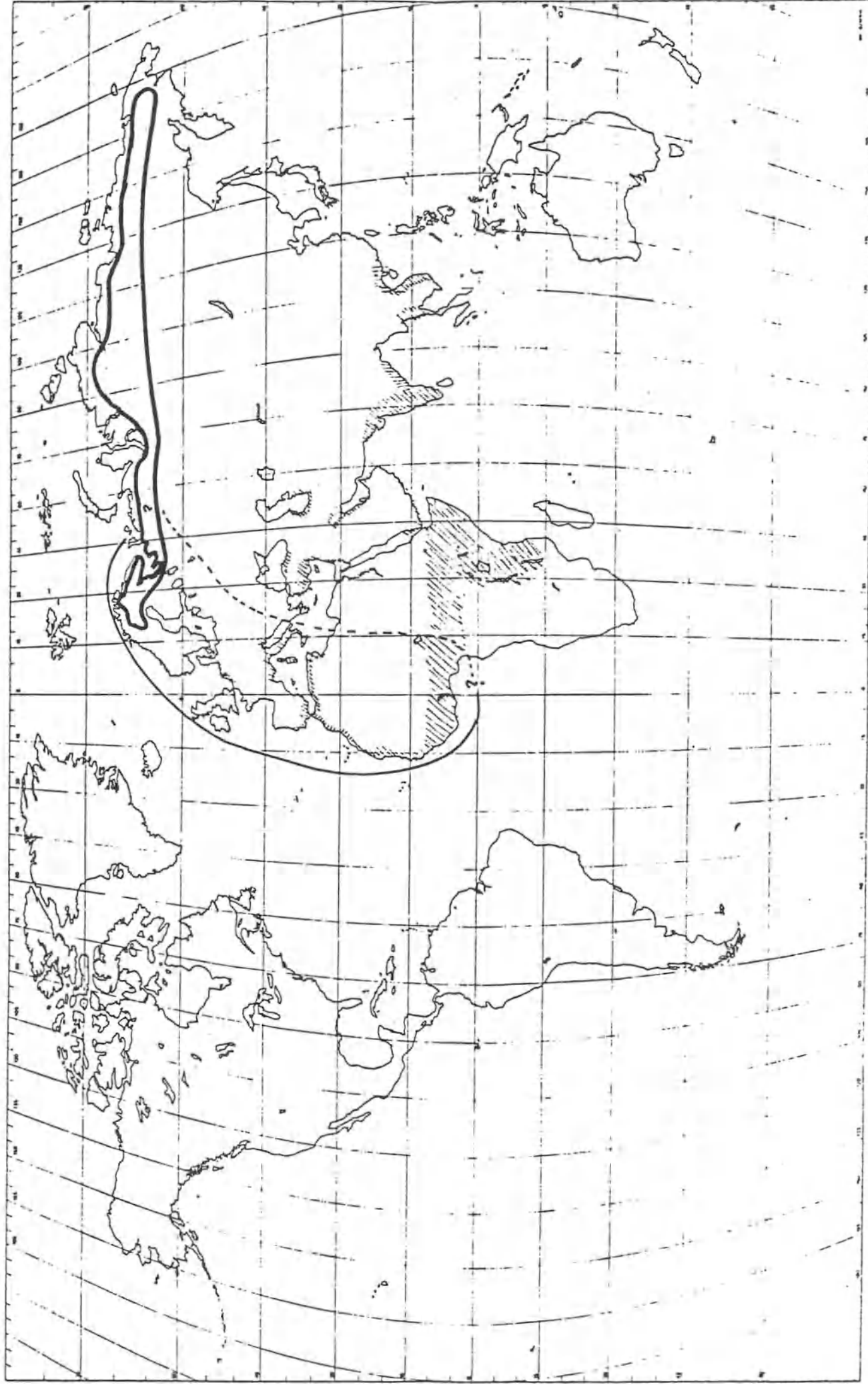
US450. Lower River

glacier of Voous (1960)

Harrison (1902)

Ali & Phippy (1901)

Glutz von Blotzheim et al. (1977)



1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	2	-	40	-	20	20	14	5	-	x
Kraanwer-Volkerak	x	x	67	(-)	31	-	1	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	24	1	65	9	-	-	2	-	-	(1)
Oosterschelde	x	x	289	8	69	16	4	6	7	31	x	x
Voerse Meer	x	x	17	-	2	3	-	-	2	-	x	x
Westerschelde	x	x	107	(53)	60	52	28	2	2	(4)	x	x
Voordeelta	x	x	6	x	-	-	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	56	53	9	17	4	27	14	x	x
TOTAAL	-	-	515	118	320	89	70	32	54	55	-	1
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	2	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	25	8	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	10	6	7	4	6	1	3	x	x	x
Kraanwer-Volkerak	x	x	(9)	14	3	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	2	37	36	74	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	132	19	12	7	4	21	42	x	x
Voerse Meer	x	x	x	11	8	1	2	-	1	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	(52)	28	37	2	4	2	10	x	x
Voordeelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	53	16	4	9	1	11	23	x	x
TOTAAL	2	37	82	350	81	58	26	10	38	95	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	3	1	-	-	-	x	x	x
Kraanwer-Volkerak	x	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Grevelingen	19	9	14	8	-	-	-	-	-	-	-	2
Oosterschelde	x	x	1363	26	4	11	7	1	5	63	x	x
Voerse Meer	x	x	-	x	-	1	2	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	170	(17)	(4)	(7)	(12)	(8)	(1)	48	(-)	(-)
Voordeelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	539	182	19	26	5	-	10	17	x	x
TOTAAL	19	9	2086	233	30	46	26	12	16	124	-	2
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	1	2	1	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	6	1	2	6	-	-	3	x	x	x
Kraanwer-Volkerak	x	x	40	1	-	-	-	-	-	-	275	286
Grevelingen	7	1	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	485	1062	397	513	111	1	-	-	-	36	96	582
Voerse Meer	x	x	-	7	5	7	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	(-)	(5)	258	57	35	44	-	-	-	20	x	x
Voordeelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	138	109	97	10	-	-	5	42	x	x
TOTAAL	472	1068	841	697	251	68	-	-	8	98	371	868
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	1	x	x
Haringvliet	x	x	4	2	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	3	x	1	9	3	-	-	x	x	x
Kraanwer-Volkerak	316	365	14	-	1	-	1	-	1	1	24	23
Grevelingen	4	2	14	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	1012	2237	709	475	36	-	6	5	5	23	13	4
Voerse Meer	x	x	9	6	-	x	1	-	-	3	x	x
Westerschelde	x	x	192	108	6	4	20	2	3	9	19	9
Voordeelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	7	-	2	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	63	159	19	-	13	8	2	56	x	x
TOTAAL	1332	2604	1015	751	65	13	44	15	11	93	76	16

x gebied niet geteld
 - geen vogels gezien
 () telling onvolledig

TURELUUR - Tringa totanus**Verspreiding**

De Tureluur is broedvogel van grote delen van Eurazië, over het algemeen wat zuidelijker dan de meeste andere steltlopers. Binnen het verspreidingsgebied komen tussen diverse populaties grote variaties voor in maten en kleur. In Europa worden tegenwoordig twee ondersoorten onderscheiden: T.t. robusta, die broedt op IJsland en de Faer Oer en T.t. totanus, die broedt in Noordwest-Europa en West-Rusland (Cramp & Simmons 1982, Hale 1971).

Broedvogels van de Britse eilanden verlaten deze gebieden in de winter nauwelijks. IJslandse broedvogels overwinteren vooral op de Britse eilanden en langs de kusten van continentaal Europa, inclusief de Waddenzee en het Deltagebied. Broedvogels van continentaal Europa en West-Rusland overwinteren van de Noordzee zuidelijk tot in West-Afrika, waarbij broedvogels van noordelijker gebieden verder zuidelijk overwinteren (Glutz von Blotzham et al. 1977, Prater 1981a). Hoewel buiten de broedtijd de meeste Tureluurs voorkomen langs kusten, wordt ook het Europese binnenland overgestoken bij trek tussen Noordzee en Middellandse Zee (Glutz von Blotzheim et al. 1977).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Tureluur per gebied.
Winter population of Redshank Tringa totanus per area.

gebied/area	winteraantal	W-Europa + NW-Afrika	W-Europa	Nederland	bron/reference
W-Europa + W-Afrika	350.000	100 %	*	*	NOME 1982
W-Europa	150.000	50 %	100 %	*	NOME 1982
Nederland	13.000	4 %	9 %	100 %	Smit & Wolff 1980
Deltagebied	3.500	1 %	2 %	27 %	dit rapport

Belangrijke overwinteringsgebieden van de Tureluur zijn gelegen op de Britse eilanden (95.000), Frankrijk (2.500), Portugal (4.800), het Deltagebied (3.500) en de Waddenzee (16.500, waarvan 9.300 in het Nederlandse deel) (NOME 1982; Smit & Wolff 1980). Langs de Nederlandse Noordzeestranden overwinteren ongeveer 100 Tureluurs (Meininger & Becuwe 1979). Langs de kust van West-Afrika overwinteren grote aantallen, onder andere langs de kust van Marokko 28-36.000 en op de Banc d'Arguin in Mauretanië 70.000 exemplaren (NOME 1982).

Voorkomen in het Deltagebied

De Tureluur is in het Deltagebied een algemene broedvogel van schorren, inlagen, karrevelden, graslanden en begroeide slootkanten. In Zeeland wordt het aantal broedparen geschat op 3.500-4.000 (Van Dijk 1983). Langs Oosterschelde en Krammer-Volkerak broedden in 1978 520-720 paar (Baptist & Meininger 1979).

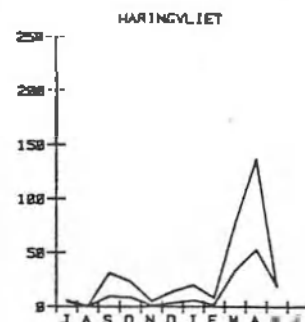
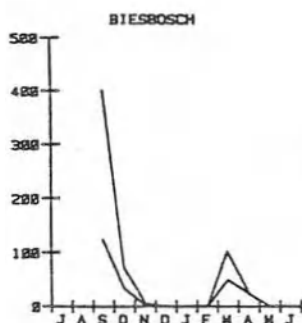
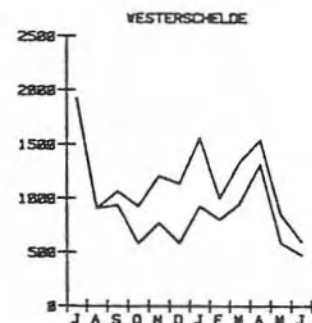
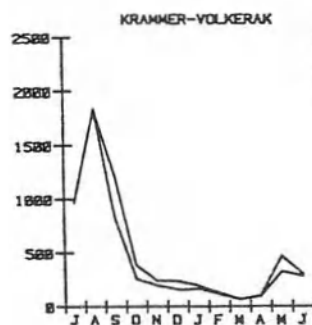
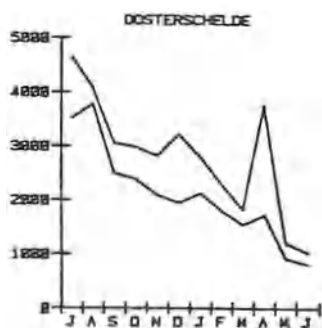
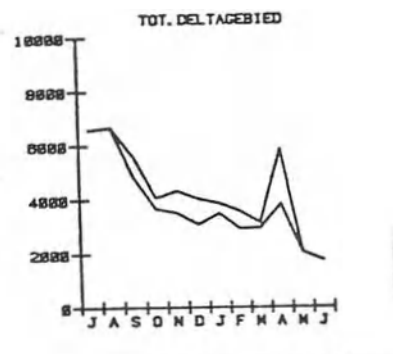
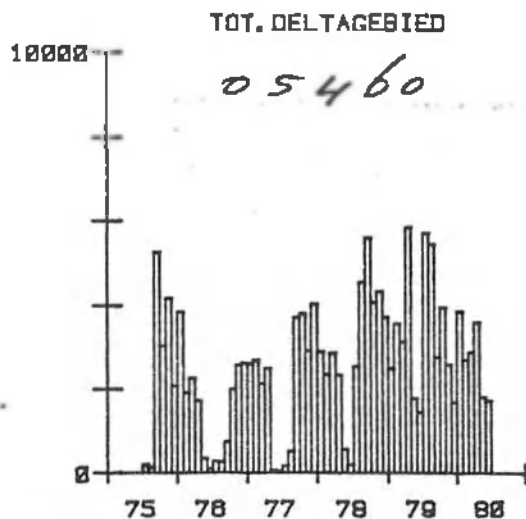
De aantallen Tureluurs in het Deltagebied zijn het grootst direct na de broedtijd in juli en augustus, wanneer bijna 7.000 exemplaren zijn geteld. Vanaf september nemen de aantallen af. In deze periode vindt wegtrek plaats en worden de continentale Tureluurs gedeeltelijk vervangen door IJslandse. Het is echter nog niet bekend hoe groot het aandeel is van beide ondersoorten in de overwinterende populatie van Tureluurs in het Deltagebied (2.500-4.000 ex.).

Voorjaarsstrek is vooral merkbaar in april, maar doortrek van

noordelijker broedvogels vindt plaats tot ver in mei (zie ook Van Dijk & Wassink 1980).

Het aantalsverloop van de Tureluur in het Deltagebied vertoont veel overeenkomsten met dat in het Nederlandse Waddengebied. De aantallen, die in de nazomer in de Waddenzee worden geteld (bijna 40.000) zijn echter beduidend hoger dan in het Deltagebied.

De belangrijkste gebieden voor de Tureluur in de Delta zijn de getijdgebieden Ooster- en Westerschelde.



05470

POKLUITER - Tringa stagnatilis

Tijdens de tellingen werd slechts één waarneming verricht van deze in Nederland onregelmatige gast:

aug. 1977 1 ex. Grevelingen

TURELUUR - *Gringa botanus*

glaceland sp. Vreus (1960)

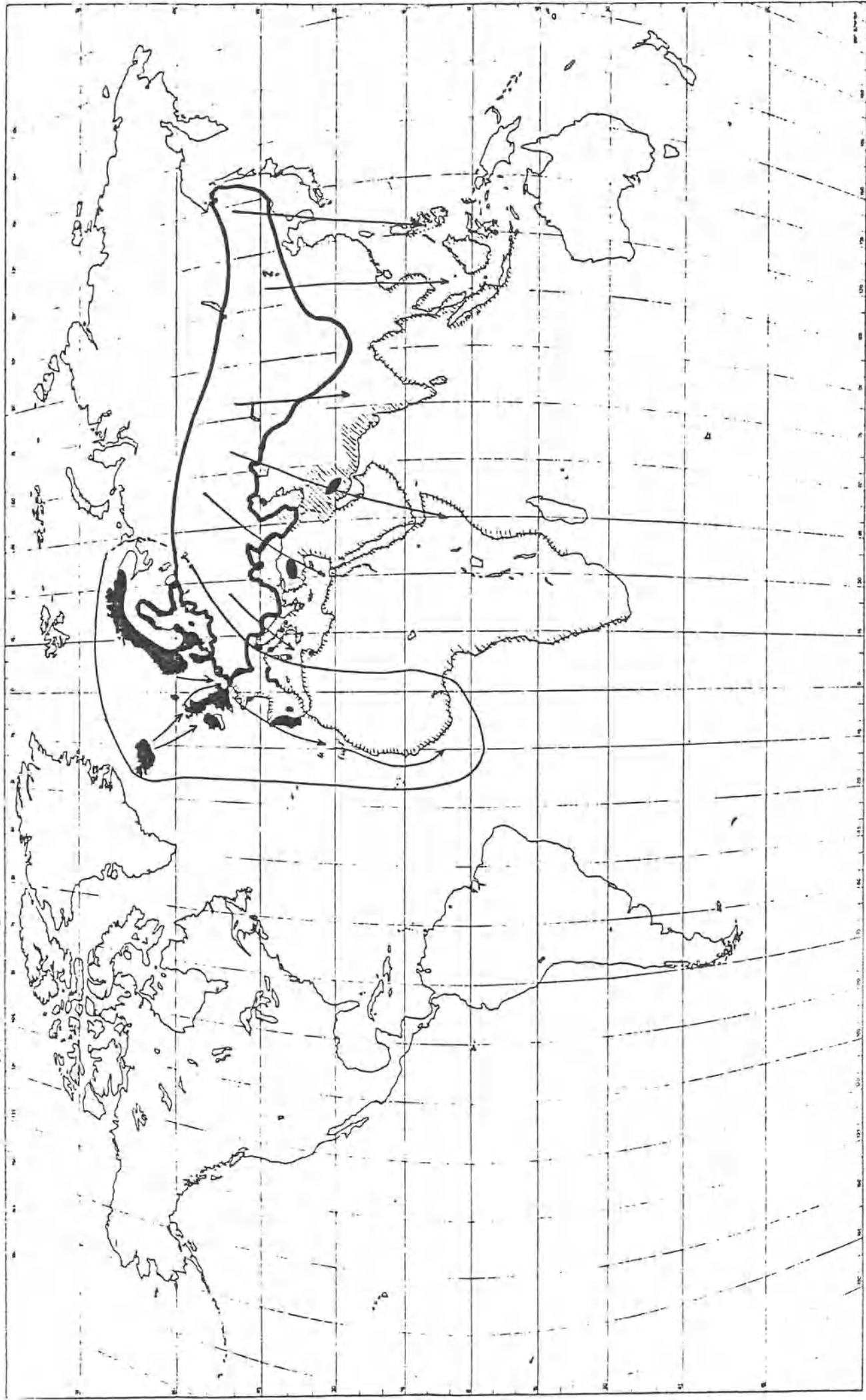
Harrison (1972)

Ali on Ripley (1980)

Curry - Lindahl (1961)

Smiten Wolff (1980)

Elliott McClure (1974)



1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	16	2	12	9	27	14	15	26	x	x
Haringvliet	6	-	-	23	1	2	-	-	76	19	19	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	x
Biesbosch	x	x	400	55	-	-	-	-	25	24	-	x
Kraamers-Volkerak	x	x	747	(5)	239	(40)	148	(2)	(9)	(53)	x	x
Grevelingen	208	133	172	161	160	49	122	24	46	490	333	108
Oosterschelde	x	x	1059	2391	2321	1536	2808	1538	1676	(526)	x	x
Voerse Meer	x	x	7	88	147	142	144	41	130	199	x	x
Westerschelde	x	x	803	(270)	1207	(232)	(512)	(253)	(224)	(236)	x	x
Voordelta	x	x	(40)	x	(7)	x	(13)	x	x	x	(8)	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	2	-	-	1	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	45	81	61	70	41	55	151	x	x
TOTAAL	214	133	5264	3040	4175	2075	3844	1913	2259	1728	360	108
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(-)	19	45	32	16	36	1	41	x	x
Haringvliet	2	-	15	-	5	1	20	8	22	137	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	100	7	-	-	-	1	99	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	514	150	180	(75)	171	(23)	(41)	(73)	x	x
Grevelingen	281	276	118	20	31	36	24	35	153	123	70	40
Oosterschelde	x	x	x	1426	1454	2044	1512	1988	1236	1111	x	x
Voerse Meer	x	x	x	160	168	104	138	167	188	180	x	x
Westerschelde	x	x	x	(149)	601	(279)	618	(375)	(249)	(574)	x	x
Voordelta	x	x	x	(1)	(-)	(-)	43	(-)	(-)	(-)	(-)	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	10	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	64	83	50	57	51	121	246	x	x
TOTAAL	281	276	747	1996	2567	2621	2599	2684	2122	2485	70	40
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	34	51	68	45	13	28	33	x	x	x
Haringvliet	x	x	2	8	-	-	2	-	14	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	19	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	x	(31)	190	(45)	(18)	(12)	(22)	x	x	x
Grevelingen	172	215	76	134	62	82	39	54	23	107	224	196
Oosterschelde	x	x	2449	2487	1981	3226	2222	1302	1827	1537	x	x
Voerse Meer	x	x	152	x	110	201	181	71	126	83	x	x
Westerschelde	x	x	(700)	925	(388)	324	(299)	837	715	(386)	(50)	(-)
Voordelta	(-)	(-)	(-)	(-)	29	(-)	49	(-)	5	(-)	(-)	(-)
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	1	2	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	290	163	82	100	77	40	76	223	x	x
TOTAAL	172	215	3703	3799	2910	4023	2901	2346	2860	2336	274	196
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	68	x	42	87	5	(-)	22	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	14	-	-	29	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	55	72	6	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	1224	386	177	237	193	100	67	102	470	261
Grevelingen	142	80	33	151	47	85	10	3	50	224	101	149
Oosterschelde	2401	4063	2842	2648	2821	1684	(1641)	2306	1453	1770	1213	1037
Voerse Meer	x	x	112	386	657	406	11	155	122	58	x	x
Westerschelde	(-)	(400)	1064	343	507	1134	602	998	1334	1542	x	x
Voordelta	(-)	(-)	(5)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	198	79	63	72	26	-	45	150	x	x
TOTAAL	2543	4543	5601	4065	4120	3719	2488	3562	3122	5846	1784	1447
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	30	21	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	17	x	x
Haringvliet	x	x	31	13	-	-	7	-	26	3	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	1	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	60	x	-	-	-	-	102	x	x	x
Kraamers-Volkerak	965	1837	(140)	231	(62)	78	132	128	62	90	180	297
Grevelingen	114	108	58	107	78	7	19	21	17	159	149	236
Oosterschelde	4628	3501	1647	2981	1911	1267	2004	1912	1557	1733	635	601
Voerse Meer	x	x	91	69	80	x	12	78	108	153	x	x
Westerschelde	x	x	(612)	500	(384)	(244)	1559	(507)	942	1203	850	596
Voordelta	x	x	x	x	(-)	x	(100)	x	(-)	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	47	1	37	54	-	-	7	5	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	46	31	34	36	20	44	63	241	x	x
TOTAAL	5707	5446	2762	3952	2586	1686	3853	2691	2884	1604	1814	1730

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien
() telling onvolledig

GROENPOOTRUITER - Tringa nebularia

Verspreiding

De Groenpootruiter is broedvogel van de boreale- en toendra-klimaatzones van het noordelijk Palearctische gebied. Trek van en naar de overwinteringsgebieden vindt plaats in een breed front over Europa en Azië. Grotere concentraties van pleisterende vogels in West-Europa treden slechts plaatselijk op, vooral langs de kusten (Cramp & Simmons 1982, Smit & Wolff 1980).

De in Nederland doortrekkende Groenpootruiters zijn waarschijnlijk afkomstig van broedgebieden in Scandinavië en West-Rusland. Het overwinteringsgebied van deze vogels strekt zich uit van West-Europa tot in tropisch Afrika, waar ze zowel langs de kust als in het binnenland worden aangetroffen (Glutz von Blotzheim et al. 1977).

Populatie

In West-Europa overwinteren ongeveer 1.000 Groenpootruiters, tellingen in West- en Zuid-Afrika leverden 10.000 exemplaren op terwijl het totaal voor dit gebied wordt geschat op 45.000 (NOME 1982). Het is echter niet duidelijk waarop het laatst genoemde aantal is gebaseerd. De soort overwintert behalve langs de kust ook in groot aantal in het Afrikaanse binnenland, alwaar tellingen vrijwel onmogelijk zijn uit te voeren.

Voorkomen in het Deltagebied

In juni zijn slechts enkele tientallen Groenpootruiters in het Deltagebied aanwezig. In juli nemen de aantallen toe en de grootste aantallen worden geteld in augustus (gem. 1.200) en september (gem. 1.000). In oktober nemen de aantallen af, maar tot ver in november kan de soort met honderden aanwezig zijn. Verreweg het belangrijkste gebied voor de soort in de Delta is de Oosterschelde, waar in het najaar 70 à 80 % van de totale aantallen aanwezig zijn, met name in het oostelijk deel.

In de maanden december t/m maart zijn slechts enkele exemplaren aanwezig. Voorjaarsstrek vindt vooral plaats in april en mei, maar de aantallen zijn dan zeer gering (enkele tientallen).

Tabel . Maximaal getelde aantallen Groenpootruiters Tringa nebularia in Deltagebied, Waddenzee en Britse estuaria. Maximum number of Greenshanks Tringa nebularia counted in the Delta area, the Dutch Waddensea and the British estuaries.

max.	najaar/ autumn	winter	voorjaar/ spring	bron/reference
Deltagebied	1.180	2	42	dit rapport
Ned. Waddenzee	5.600	10	1.080	Smit & Wolff 1980
Groot-Brittannië	2.000	600	300	Prater 1981a

Het aantalsverloop in het Deltagebied komt ongeveer overeen met dat in de Waddenzee (Smit & Wolff 1980). Ook hier zijn de aantallen in het voorjaar (piek in mei) geringer dan in het najaar, met name in het westelijk deel. In de Waddenzee zijn de aantallen in het voorjaar groter dan in het Deltagebied. Op de Britse estuaria werd eveneens in het najaar (september) het grootste aantal vastgesteld (2.000), maar

hier overwinteren ook 600 vogels (Prater 1981a). In Groot-Brittannië werd een tweetoppige najaarstrek vastgesteld: een kleine piek in juli heeft vooral betrekking op volwassen vogels, terwijl een duidelijker piek in eind augustus vooral jonge vogels betreft (Nethersole-Thompson 1979).

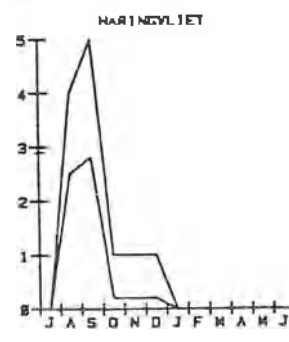
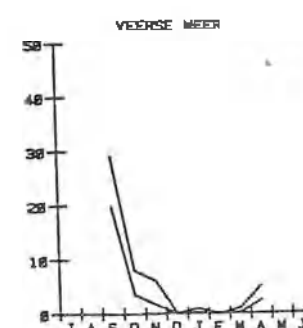
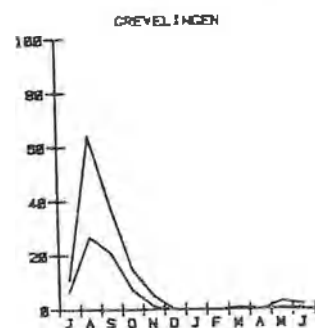
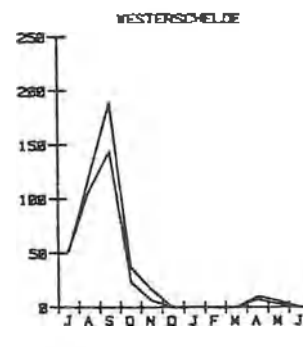
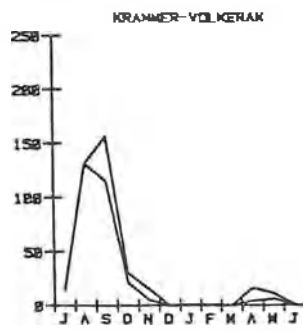
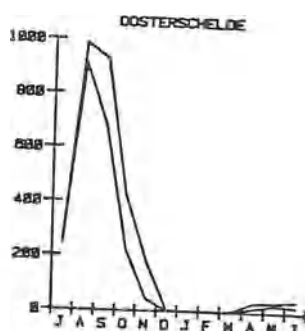
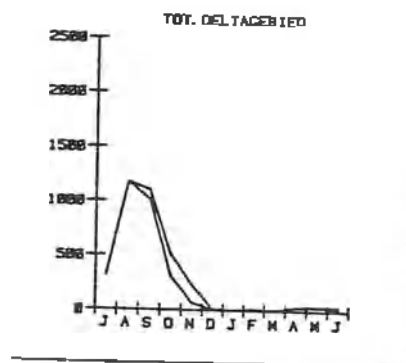
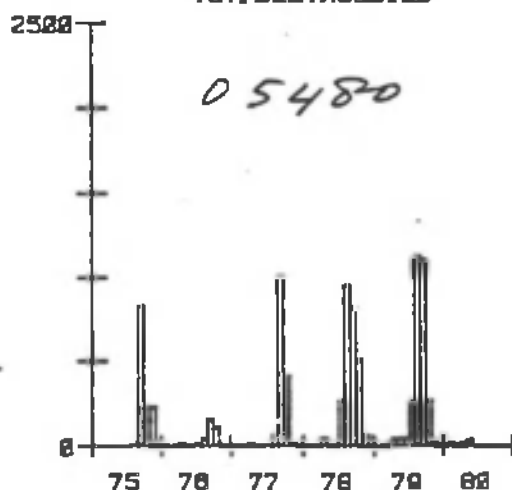
Bij beschouwing van de najaarsaantallen in het Deltagebied blijkt dat deze enigszins zijn afgenomen sinds de eerste telling in augustus 1966. Dit lijkt vooral te worden veroorzaakt door het verlies van aantallen op het Haringvliet (1966:260, 1975/79:3) en de Grevelingen (1966:370, 1975/79:27).

Tabel . Aantal getelde Groenpootruiters in het Deltagebied in najaar 1966-1979.

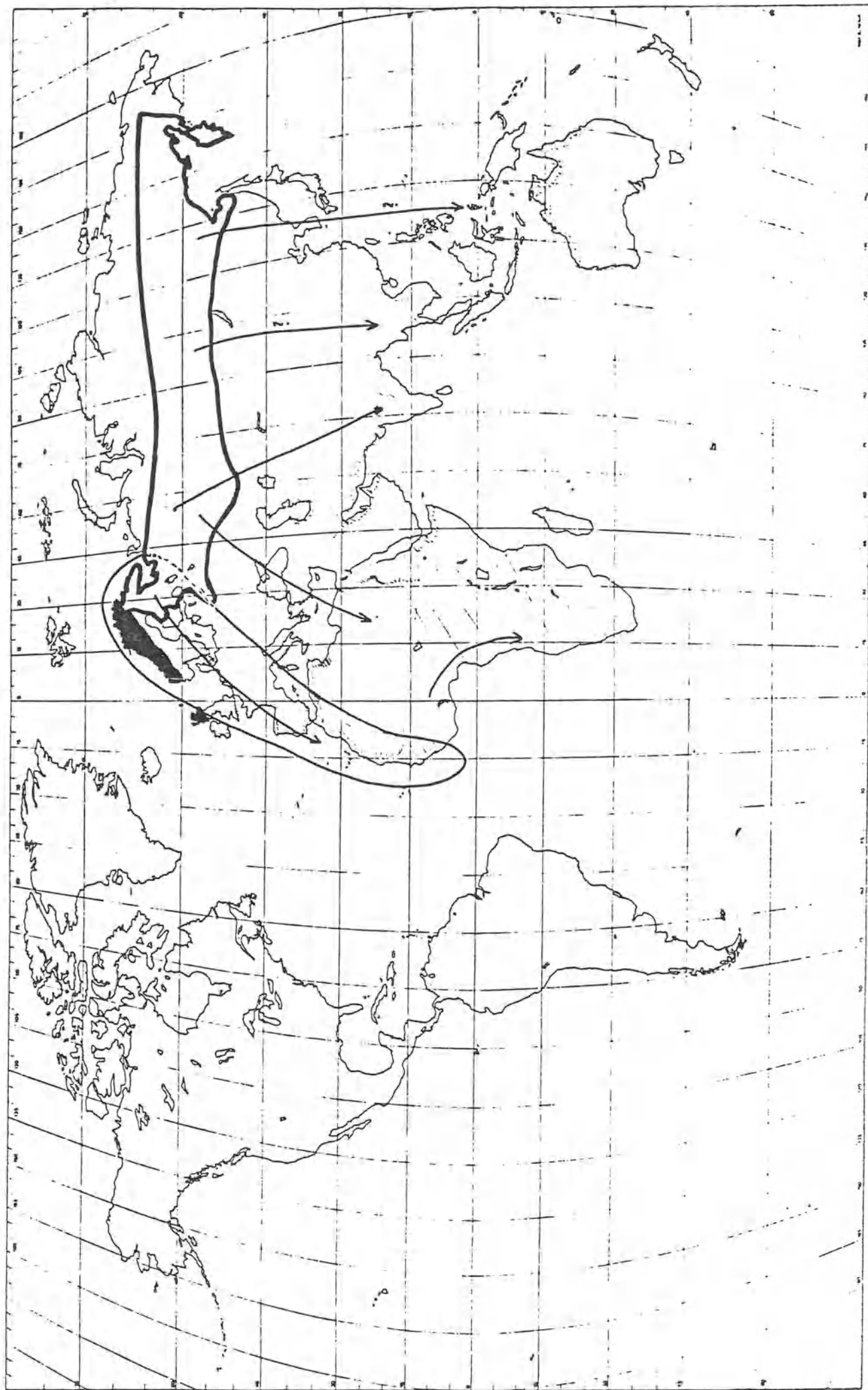
Numbers of Greenshank *Tringa nebularia* counted in autumn 1966-1979 (Wolff 1967, Saeijs & Baptist 1977a).

totaal Deltagebied	datum	aantal	datum	aantal
	aug. 1966	1.960	sept. 1972	796
			sept. 1973	647
			sept. 1975	833
			sept. 1977	1.008
	aug. 1978	954	sept. 1978	823
	aug. 1979	1.130	sept. 1979	1.107

TOT. DELTAGEBIED



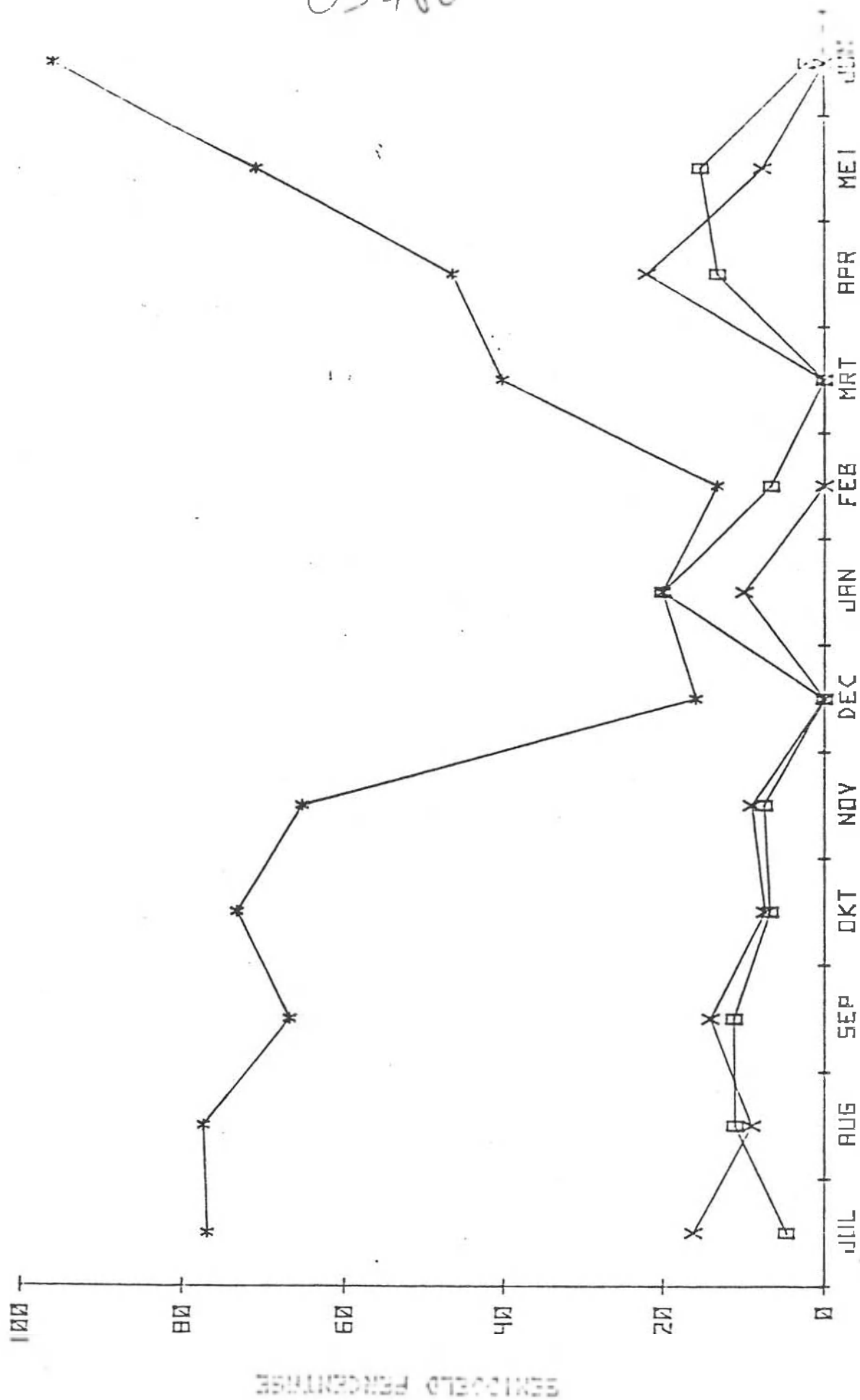
05400. Groenpootruiter
gebaseerd op Voous (1976)
Curry-Lindahl (1981)
Ali & Ripley (1983)



05480

SOORT: GROENPOOTRUITER

- * OOSTERSCHELDE
- x WESTERSCHELDE
- KRAMMER-VOLKERAK



05480

tabel . Groenpootruiter - *Tringa nebularia*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	18	11	-	1	-	-	1	1	x	x
Haringvliet	-	1	5	-	-	1	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	156	30	15	(-)	-	-	-	16	x	x
Gravelingen	1	18	38	6	5	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	415	82	181	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	7	2	6	-	-	-	-	5	x	x
Westerschelde	x	x	189	9	16	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Voorde Delta	x	x	5	x	-	x	x	x	x	x	2	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	10	7	5	1	-	-	-	x	x
TOTAAL	1	19	833	150	231	6	5	-	1	22	2	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	11	-	1	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	4	4	1	1	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	1	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	123	(31)	-	(-)	-	1	-	-	x	x
Gravelingen	11	37	31	5	1	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	68	2	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	1	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	(5)	-	-	-	-	-	-	x	x
Voorde Delta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	16	4	3	2	-	2	9	x	x
TOTAAL	11	41	158	110	9	4	2	1	2	11	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	5	8	-	-	-	-	1	x	x	x
Haringvliet	x	x	1	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	(-)	3	(-)	-	-	-	x	x	x
Gravelingen	5	64	17	4	-	-	-	-	1	-	-	-
Oosterschelde	x	x	928	365	2	1	1	-	-	30	x	x
Veerse Meer	x	x	38	x	-	-	1	-	-	1	x	x
Westerschelde	x	x	(5)	(6)	-	-	(-)	(-)	(-)	10	(-)	(-)
Voorde Delta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	23	27	7	7	3	3	2	1	x	x
TOTAAL	5	64	1008	410	12	8	5	3	4	42	-	2
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	19	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	2	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	116	13	3	-	-	-	-	1	1	-
Gravelingen	7	1	17	15	-	-	-	-	-	-	1	-
Oosterschelde	259	833	477	424	28	1	-	-	1	35	18	43
Veerse Meer	x	x	22	8	-	-	-	-	-	4	x	x
Westerschelde	-	120	127	23	5	-	-	-	-	-	x	x
Voorde Delta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	43	26	24	3	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	266	954	823	509	60	4	-	-	1	40	42	43
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	7	-	-	-	-	-	1	x	x
Haringvliet	x	x	2	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	15	131	63	20	4	-	1	-	-	-	11	-
Gravelingen	10	14	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	231	985	885	190	2	2	1	2	4	6	17	1
Veerse Meer	x	x	21	4	1	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	117	23	3	-	1	-	-	3	6	-
Voorde Delta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	7	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	7	14	5	-	2	12	4	5	x	x
TOTAAL	256	1130	1107	264	15	2	5	14	8	15	34	2

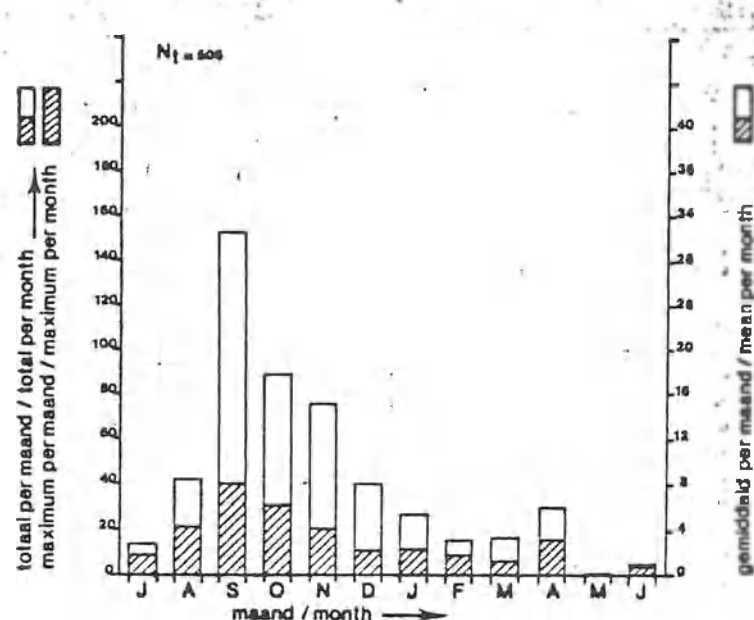
x gebied niet geteld

- geen vogels gezien

() telling onvolledig

WITGATJE - *Tringa ochropus*

Het Witgatje kan vrijwel het hele jaar door worden waargenomen in het Deltagebied, vooral langs slikkige oevers van allerlei slootjes en plasjes. Door het voorkomen in deze gebieden is de soort bijzonder moeilijk te tellen, zodat de genoemde aantallen slechts een fractie zijn van de werkelijk aanwezige aantallen. De najaarstrek begint reeds eind juni en bereikt een maximum in augustus en september. Doortrek vindt plaats tot ver in de winter en het overwinteren van tientallen vogels is tegenwoordig een jaarlijks terugkerend verschijnsel. De voorjaarstrek vindt plaats van eind maart tot in mei, met een piek in april, en is minder duidelijk waarneembaar dan de najaarstrek.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Witgatjes in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Green Sandpiper *Tringa ochropus* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

tabel 1. WITGATJE - *Fringa oleracea*

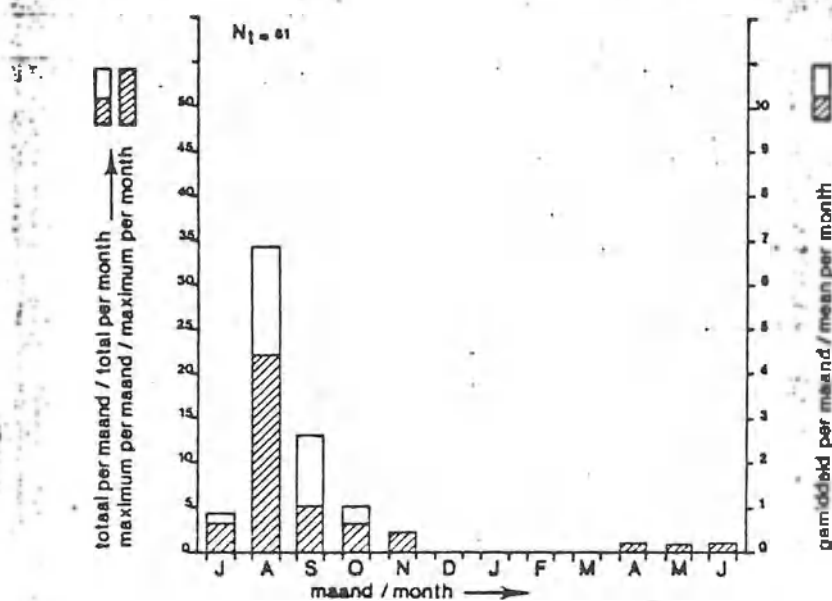
Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	22	6	1	-	-	-	-	2	-	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	4	-	4	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	2	4	-	2	2	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	1	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	4	x	2	x	1	x	1x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	3	2	4	2	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	1	35	13	9	7	6	-	1	2	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	1	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	1	-	-	1	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	7	11	1	-	3	1	1	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	2	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	2	-	2	-	-	1	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	1	1	2	1	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	3	16	5	5	3	3	1	x	x
TOTAAL	-	-	12	15	20	9	11	4	4	2	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	1	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	10	-	-	7	-	1	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	2	15	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	2	8	4	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	1	1	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	11	21	8	3	5	2	6	3	x	x
TOTAAL	2	15	27	30	14	11	5	3	6	3	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	1	2	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	6	3	12	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Grevelingen	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	8	18	9	1	-	1	-	-	-	-	1	4
Veerse Meer	x	x	2	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	4	2	1	1	-	-	-	1	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	18	3	6	-	-	-	-	5	x	x
TOTAAL	8	21	40	11	20	2	-	-	-	7	1	4
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	2	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	13	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	1	-	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	2	6	5	-	2	2	1	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	7	1	-	1	-	-	-	5	-	1
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	4	-	1	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	6	17	9	5	4	8	5	11	x	x
TOTAAL	3	6	39	19	12	11	5	8	5	16	-	1

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

BOSRUITER - *Tringa glareola*

De Bosruiter is een veel minder algemene verschijning in het Deltagebied dan het Witgatje. Ook deze soort wordt meestal waargenomen in ondiepe sloten met slikrandjes en plasjes op opgespoten terreinen. Zoute intergetijdesslikken worden door deze soort, evenals door het Witgatje, gemeden. Over het aantalverloop en de werkelijk aanwezige aantallen is weinig bekend. De najaarstrek vindt plaats van eind juni tot in oktober, met een piek in juli en augustus. De voorjaarstrek vindt vooral plaats in mei.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Bosruiters in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Wood Sandpiper *Tringa glareola* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

tabel 1. BOSRUITER - *Tringa glareola*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

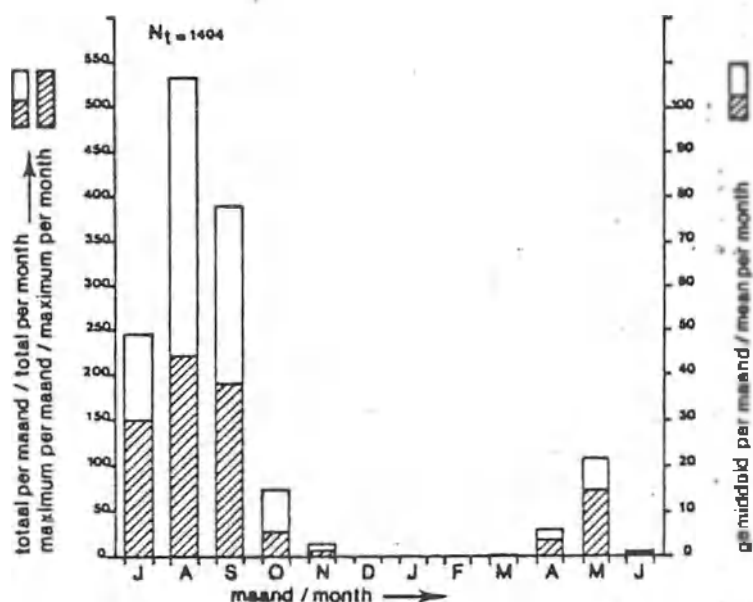
1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	2	-	-	-	-	-	-	1	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	1	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	1	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	22	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	3	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	3	8	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	3	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	3	9	5	3	-	-	-	-	-	-	1	1
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	1	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-

x gebied niet geteld

0 geen vogels gezien

OEVERLOPER - Actitis hypoleucos

De Oeverloper komt voor langs de oevers van allerlei wateren: zowel op bijvoorbeeld de slikoevers van binnendijkse slootjes als op slikken en dijkglooiingen van (afgesloten) zeearmen. De najaarstrek begint in juli en bereikt een hoogtepunt in augustus. Hierna nemen de aantallen af en de laatste najaarstrekkers worden gezien in november. De voorjaarstrek vindt plaats vanaf half april met een uitgesproken piek in mei. Juni-waarnemingen zijn uitzonderlijk. Het doortrekpatroon komt goed overeen met dat bij Münster in West-Duitsland (Harengerd et al. 1973a), Vlietland bij Leidschendam (Meiningen 1975), Midden-Nederland (Alleyn et al. 1971) en Noord-Holland (Rozemeijer 1979, Koning 1979).



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Oeverlopers in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Common Sandpiper *Actitis hypoleucos* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

Label . OEVERLOPER - *Actitis hypoleucos*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	7	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	3	9	20	-	-	-	-	-	-	2	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	10	8	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	10	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	1	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Oosterschelde	x	x	27	-	1	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	8	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	98	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	3	13	191	28	1	-	-	-	-	-	2	1
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	2	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	2	10	3	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	6	6	2	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	6	7	27	1	3	-	-	-	-	-	8	-
Oosterschelde	x	x	x	-	2	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	16	2	-	-	-	-	6	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	2	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	8	17	40	23	8	-	-	-	-	6	8	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	2	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	3	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	1	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	7	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	29	102	2	-	4	-	-	-	-	-	3	-
Oosterschelde	x	x	11	11	-	-	-	-	-	1	x	x
Veerse Meer	x	x	4	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	4	2	-	-	-	-	-	3	x	x
TOTAAL	29	102	34	13	4	-	-	-	-	6	3	1
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	6	10	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	9	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	47	132	18	-	2	-	-	-	-	18	21	1
Veerse Meer	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	10	21	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	4	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	25	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	56	180	78	10	2	-	-	-	-	18	21	1
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	15	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	106	104	1	-	-	-	-	-	-	-	7	-
Grevelingen	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1
Oosterschelde	38	110	3	1	-	-	-	-	-	-	31	-
Veerse Meer	x	x	3	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	33	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	6	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	18	-	-	-	-	-	3	1	x	x
TOTAAL	149	220	48	1	-	-	-	-	3	1	74	1

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

05610

STEENLOPER - Arenaria interpres

Verspreiding

De Steenloper is broedvogel van kusten en eilanden van noordelijk Eurazië en Noord-Amerika. De broedgebieden worden 's winters geheel verlaten, om langs zuidelijker kusten over vrijwel de gehele wereld te overwinteren. Broedvogels van Noordwest-Canada en Groenland ruien en overwinteren in West-Europa, vooral van Ierse Zee en Noordzee tot het Iberisch Schiereiland. Broedvogel van Scandinavië, Finland en West-Rusland trekken via West-Europa naar de rui- en overwinteringsgebieden in Marokko en West-Afrika. Slechts zelden komen in West-Europa Steenlopers voor, die afkomstig zijn van de toendra's tussen de Witte Zee en Midden-Siberië. Deze populatie overwintert vermoedelijk in de oostelijke Middellandse Zee, het Midden-Oosten en langs de kusten van de Indische Oceaan (Branson et al. 1978, Cramp & Simmons 1982).

Populatie

Tabel Winterpopulatie van de Steenloper per gebied.
Winter population of Turnstone Arenaria interpres per area.

gebied/area	winteraantal	W-Europa + W-Afrika	W-Europa	Nederland	bron/reference
W-Europa + W-Afrika	150.000	100 %	*	*	Prater 1981a, NOME 1982
W-Europa	100.000	67 %	100 %	*	Prater 1981a
Nederland	6.300	4 %	6 %	100 %	dit rapport
Deltagebied	2.000	1 %	2 %	32 %	dit rapport

In de Nederlandse Waddenzee overwinteren gemiddeld ruim 2.000 Steenlopers (Smit & Wolff 1980), langs de Nederlandse Noordzeekust 2.300 (Meininger & Becuwe 1979) en in het Deltagebied 2.000.

Buiten Nederland liggen de belangrijkste bekende Westeuropese overwinteringsgebieden in Groot-Brittannië en Ierland, met respectievelijk 25.800 en 5.000 overwinteraars (Prater 1981a, Hutchinson 1979). Langs de kusten van IJsland en Noorwegen overwinteren echter vele tienduizenden exemplaren, mogelijk zelfs meer dan 100.000 (Prater 1981a).

Voorkomen in het Deltagebied

In het Deltagebied zijn in juni en juli slechts kleine aantallen overzomerende Steenlopers aanwezig. Vanaf midden juli nemen de aantallen snel toe en tussen augustus en mei varieert het totale gemiddeld in het Deltagebied getelde aantal tussen 1.500 en 2.000. Het grootste getelde aantal bedraagt 2.700 in januari 1977, toen ook de Voordelta goed werd geteld. Uit de tellingen blijken geen duidelijke doortrekpieken, behalve in augustus in de Oosterschelde en in mei in het Krammer-Volkerak. Langs de Oosterscheldekust van Schouwen-Duiveland werd zowel in najaar als voorjaar een vrij duidelijk maximum geconstateerd (Wolff 1973).

Langs de Belgische en Zeeuws-vlaamse Noordzeekust werden geen duidelijke doortrekpieken vastgesteld (Becuwe 1971).

Steenlopers komen in het Deltagebied vooral voor op slikken en mosselbanken en langs dijken in de getijdegebieden van Krammer-Volkerak, Oosterschelde en Westerschelde. De Oosterschelde is veruit het belangrijkste gebied voor deze soort, met aantallen tot 2.000 exemplaren.

In de nazomer is er een voorkeur voor met zeegras en wieren begroeide slikken. Na het afsterven hiervan gaan Steenlopers vooral fourageren op mosselpercelen en "kunstmatige rotskusten" (zie ook Becuwe 1973).

Figuur Gemiddeld aantal Steenlopers per maand in de Britse estuaria (Prater 1981a), de Nederlandse Waddenzee (Smit & Wolff 1980) en het Deltagebied.
Mean numbers of Turnstone Arenaria interpres counted per month in the British estuaries, the Dutch Waddensea and the Delta area.

sbio. Stearlander

geborend op

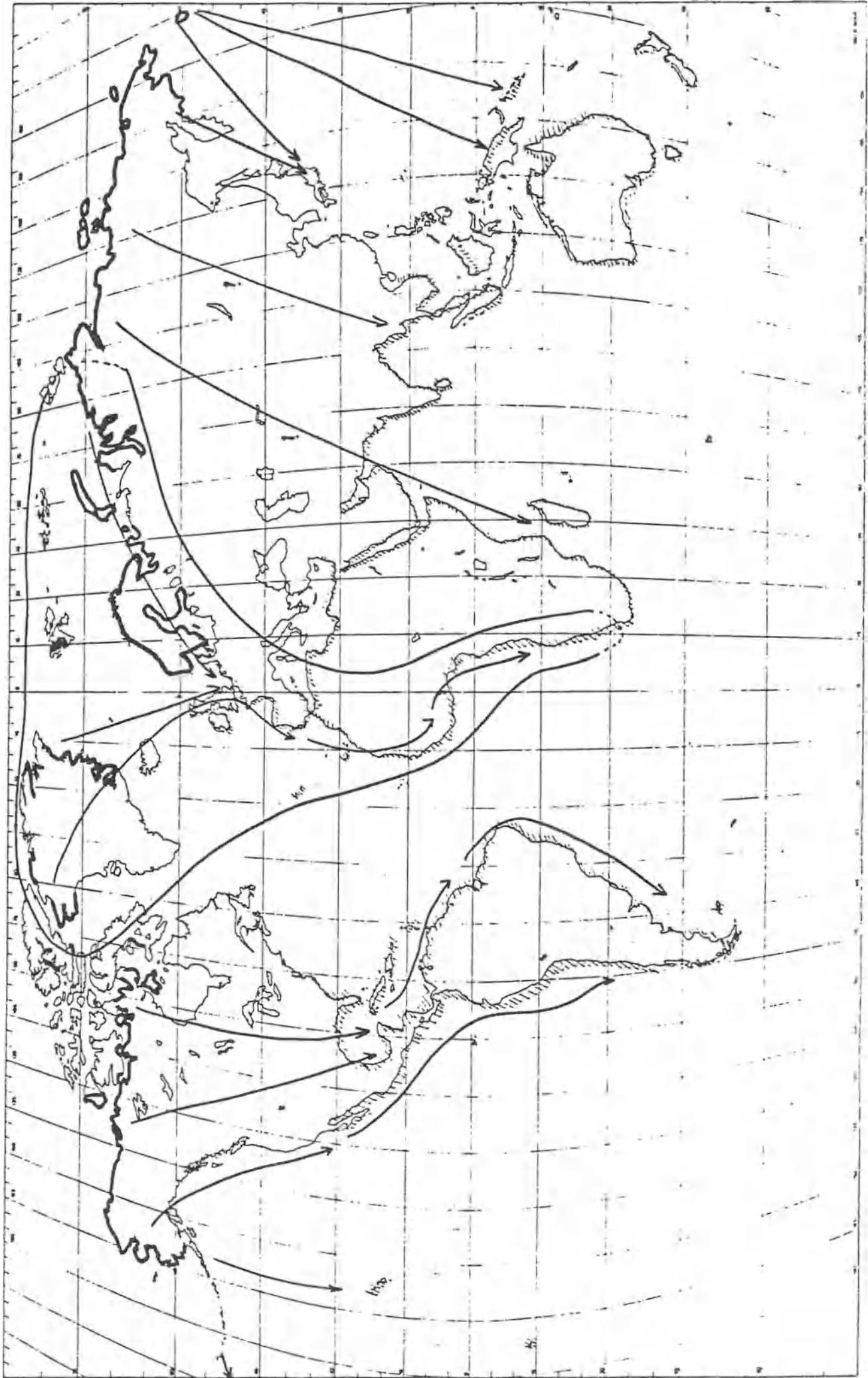
Elliott McLure (1974)

Voorz. (info)

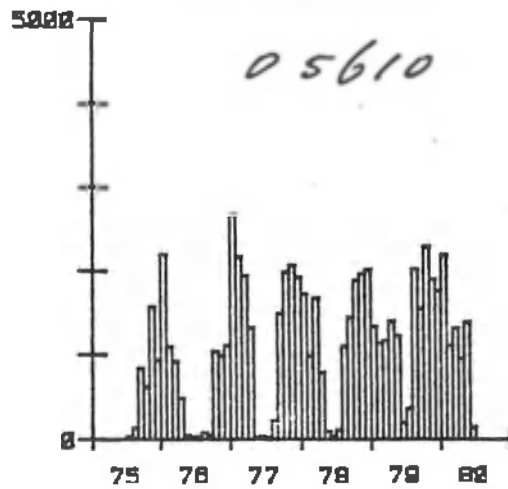
Glukz von Blotzheim et al (1977)

Ali & Ropley (info)

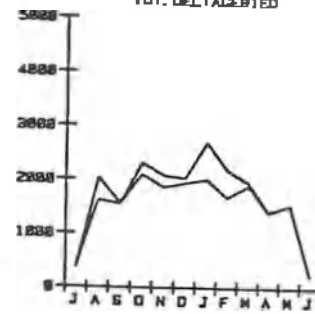
Morrison (1980)



TOT. DELTAGEBIED



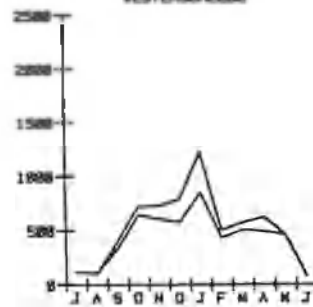
TOT. DELTAGEBIED



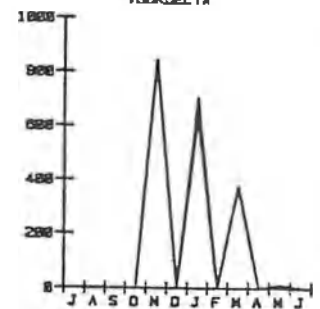
OOSTERSCHELDE



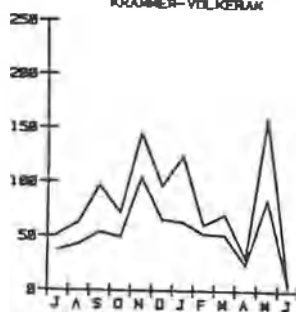
WESTERSCHELDE



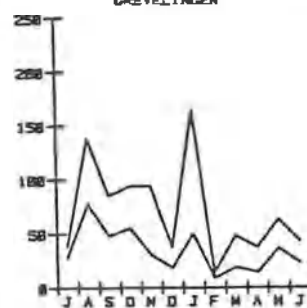
VOORDELTA



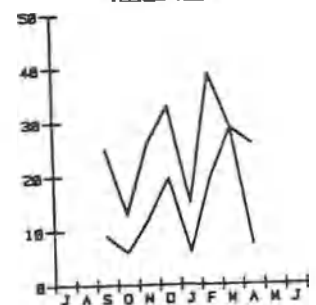
KRAAMER-VOLKERAK



GREVELINGEN



VEERSE MEER



05610
tabel 1. STEENLOPER - *Arenaria interpres*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	1	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	1	-	-	10	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	30	(6)	72	(31)	124	(-)	(2)	20	x	x
Grovelingen	12	138	85	94	94	37	57	14	17	37	44	28
Oosterschelde	x	x	(440)	(501)	(810)	(778)	782	1031	(858)	(433)	x	x
Veerse Meer	x	x	-	13	2	22	15	39	29	1	x	x
Westerschelde	x	x	283	(8)	600	(57)	1226	(16)	(20)	(11)	x	x
Voordelta	x	x	(2)	x	(-)	x	(-)	x	x	x	(14)	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	2	-	1	-	-	-	x	x
TOTAAL	12	138	841	622	1580	936	2205	1100	926	492	58	28
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	1	-	-	1	1	-	-	x	x
Haringvliet	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(7)	(6)	(31)	50	(-)	60	70	30	x	x
Grovelingen	31	86	38	45	5	22	164	7	12	7	28	43
Oosterschelde	x	x	x	(921)	(883)	(864)	1384	1663	1640	975	x	x
Veerse Meer	x	x	x	7	20	7	3	27	4	2	x	x
Westerschelde	x	x	x	(64)	(48)	(165)	574	423	(225)	(311)	x	x
Voordelta	x	x	x	(-)	(-)	(-)	566	(-)	(-)	(-)	(-)	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	8	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	12	86	45	1046	988	1116	2692	2181	1951	1325	28	43
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	1	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	(-)	74	96	30	44	49	x	x	x
Grovelingen	22	77	18	21	15	10	2	14	11	3	22	40
Oosterschelde	x	x	1230	1355	943	1294	868	(496)	1093	730	x	x
Veerse Meer	x	x	5	x	4	17	12	6	3	5	x	x
Westerschelde	x	x	(232)	(612)	(194)	(535)	(116)	(422)	(152)	(57)	(75)	(-)
Voordelta	(-)	(-)	(-)	(-)	845	(-)	705	(-)	375	(-)	(-)	(-)
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	14	6	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	22	77	1499	1994	2075	1933	1733	982	1683	795	97	40
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	3	1	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	97	71	145	(35)	(10)	(5)	(3)	(-)	9	-
Grovelingen	39	40	30	73	21	19	4	2	48	20	26	3
Oosterschelde	(49)	1030	884	1134	1271	1146	(680)	764	1118	919	1199	201
Veerse Meer	x	x	25	4	9	33	-	26	9	26	x	x
Westerschelde	(25)	(40)	413	612	524	788	653	343	(-)	429	x	x
Voordelta	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	10	4	4	4	1	-	-	15	x	x
TOTAAL	113	1110	1459	1898	1974	2025	1348	1143	1179	1409	1234	204
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	14	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	52	22	20	12	124	49	34	51	(5)	21	160	6
Grovelingen	18	45	68	41	18	3	22	7	5	1	63	-
Oosterschelde	100	1964	1078	1531	1006	1015	1188	(548)	847	(302)	702	63
Veerse Meer	x	x	4	-	26	x	-	-	2	3	x	x
Westerschelde	x	x	324	720	725	661	936	484	445	619	464	80
Voordelta	x	x	x	x	(-)	x	(15)	x	(-)	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	8	-	8	6	-	-	8	2	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	55	-	-	33	-	4	8	6	x	x
TOTAAL	370	2031	1558	2304	1907	1767	2195	1108	1320	954	1389	149

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien
() telling onvolledig

05640

GRAUWE FRANJEPOOT - Phalaropus lobatus

In het najaar worden onregelmatig zeer kleine aantallen Grauwe Franjepoten gezien in het Deltagebied.

Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen gedaan:

okt. 1976 1 ex. Grevelingen
sept. 1979 2 ex. Grevelingen

05650

ROSSE FRANJEPOOT - Phalaropus fulicarius

Zeldzame doortrekker in het najaar, vooral langs de Noordzeekust en op de zeearmen. Wordt meestal zwemmend op open water waargenomen.

nov. 1977 1 ex. Oosterschelde
nov. 1977 1 ex. Voordelta

05660

MIDDELSTE JAGER - Stercorarius pomarinus

Weinig algemene doortrekker langs de Noordzeekust van het Deltagebied in het najaar, uitzonderlijk in het voorjaar. Ook waarnemingen op de zeearmen zijn ongewoon.

Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen verricht:

dec. 1975 1 ex. Oosterschelde	sept. 1978 1 ex. Grevelingen
nov. 1977 1 ex. Voordelta	mei 1980 1 ex. Westerschelde

05670

KLEINE JAGER - Stercorarius parasiticus

Vrij algemene doortrekker langs de Noordzeekust van het Deltagebied in het najaar, die soms ook wordt waargenomen op de zeearmen. Voorjaarswaarnemingen zijn uitzonderlijk.

Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen verricht.

okt. 1976 1 ex. Biesbosch	okt. 1978 1 ex. Oosterschelde
1 ex. Westerschelde	2 ex. Voordelta
3 ex. Voordelta	1 ex. div. geb. Zeeland
okt. 1977 1 ex. Voordelta	sept. 1979 1 ex. Oosterschelde
sept. 1978 1 ex. Krammer-Volkerak	1 ex. Westerschelde
2 ex. Oosterschelde	1 ex. div. geb. Zeeland
2 ex. Voordelta	nov. 1979 1 ex. Hollandsch Diep
	juni 1980 1 ex. Westerschelde

05690

GROTE JAGER - Stercorarius skua

Weinig algemene doortrekker langs de Noordzeekust van het Deltagebied in het najaar, zeer zelden in het voorjaar. Wordt bij uitzondering gezien op de zeearmen.

Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen gedaan.

nov. 1976 1 ex. Voordelta	sept. 1978 1 ex. Oostvoornse Meer
nov. 1977 1 ex. Haringvliet	1 ex. Haringvliet
mrt. 1978 1 ex. Haringvliet	okt. 1978 1 ex. Grevelingen

05750

ZWARTKOPMEEUW - Larus melanocephalus

In het Deltagebied zeldzame gast, waarvan het aantal waarnemingen de laatste jaren echter toeneemt. Dit is overigens een tendens die ook elders in Noordwest-Europa wordt vastgesteld (zie o.a. Jansen & Remeus 1978). Er zijn verschillende broedgevallen van deze soort bekend uit het Deltagebied.

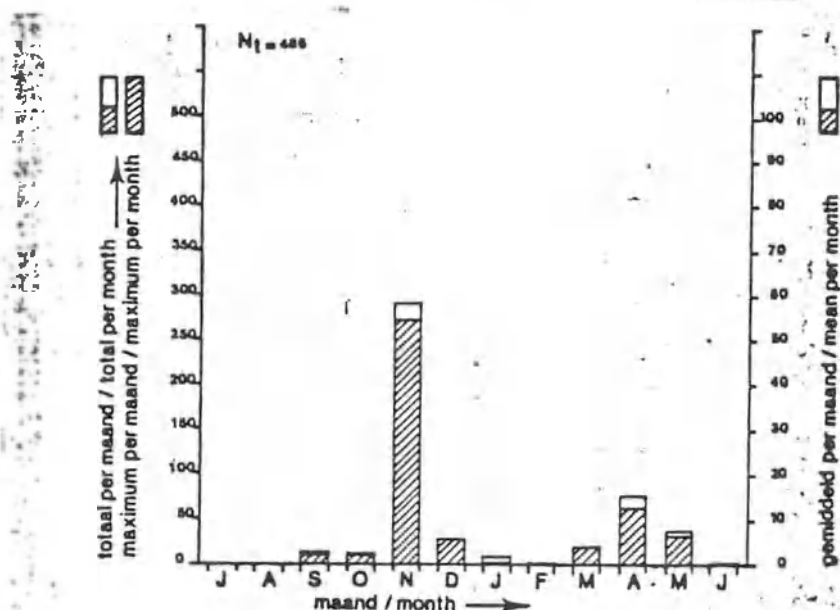
Tijdens de hier besproken tellingen werden de volgende waarnemingen verricht:

mei 1979 1 ex. Grevelingen
mei 1980 1 ex. Westerschelde
juni 1980 1 ex. Oosterschelde

DWERMMEEUW - *Larus minutus*

De tabel van de Dwergmeeuw geeft geen volledig en juist beeld van het voorkomen van deze soort in het Deltagebied. In het najaar (augustus-december) is de soort een algemene doortrekker langs de Noordzeekust. De aantallen in november 1977 (257 ex.) in de Voordelta werden gezien tijdens een strandtelling bij zware storm. Op de zeearmen worden onregelmatig kleine aantallen gezien. Voorjaars trek vindt vooral plaats in april en mei, zowel langs de Noordzeekust als meer landinwaarts. Eind april en begin mei trekken vooral volwassen vogels door, later in mei en begin juni meer onvolwassen vogels. Vooral de laatsten blijven vaak langere tijd op dezelfde plaats aanwezig en overzomeren niet zelden.

Ouweneel (1982) vermeldt, dat boven het Hollandsch Diep stroomopwaarts trekkende Dwergmeeuwen in het voorjaar regelmatig worden waargenomen, onder andere op 2 mei 1981 ongeveer 800 op de Hogezandse Gorzen, waarvan ruim 90% volwassen vogels.



Figuur 1 Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Dwergmeeuwen in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Little Gull *Larus minutus* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

VORKSTAARTMEEUW - *Larus sabini*

De Vorkstaartmeeuw is in Nederland een zeldzame doortrekker in het Noordzeekustgebied, vooral in het najaar. Tijdens de tellingen werd deze soort éénmaal waargenomen:

nov. 1975 1 ex. Voordelta

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	10	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	2	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	1	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	6	10	-	3	-	-	1	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	9	10	-	3	-	12	1	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	2	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	12	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Voordelta	-	-	-	-	257	-	2	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	1	272	-	2	-	-	2	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	5	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	8	x	x
Westerschelde	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	2	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	1	-	1	-	1	2	-	8	5	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	21	-	-	-	-	-	3
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	7	2	1	-	64	10	-
Voordelta	x	x	x	x	5	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	2	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	1	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	8	28	2	1	1	64	30	3

KOKMEEUW - Larus ridibundus**Verspreiding**

De Kokmeeuw is broedvogel van grote delen van het Palearctisch gebied en van Zuid-Groenland. In Noordwest-Europa heeft de soort zijn broedgebied sedert de tweede helft van de vorige eeuw ver naar het noorden en noordwesten uitgebreid, mogelijk onder invloed van een klimaatsverandering (Voous 1960).

In Nederland doortrekkende en overwinterende vogels zijn vooral afkomstig uit Skandinavië, Finland, het Baltische gebied, Denemarken en Duitsland, ook wel uit Midden-Europa en Engeland. Nederlandse broedvogels zijn gedeeltelijk standvogel en gedeeltelijk trekvogel en overwinteren zuidelijk tot in Noordwest-Afrika (Smit & Wolff 1980).

Kokmeeuwen overwinteren niet alleen langs kusten, maar ook verder in het binnenland, bijvoorbeeld langs meren en rivieren en in steden.

Populatie

Het is niet precies bekend hoe groot de Westeuropese populatie van de Kokmeeuw is. De in tabel samengevatte informatie over het aantal broedparen in een aantal Noordwesteuropese landen geeft reeds een totaal van meer dan een miljoen broedparen. Dit betekent, dat de winterpopulatie in West-Europa stellig meerdere miljoenen vogels telt.

Tabel Aantal broedparen van de Kokmeeuw in Noordwest-Europa.
Number of breeding pairs of Black-headed Gull *Larus*
ridibundus in Northwestern-Europe.

gebied/area	winteraantal	bron/reference
Nederland	200.000	Teixeira 1979
waarvan:		
. Waddenzee 67.000		Smit en Wolff 1980
. Deltagebied 47.000		Meininger 1982
IJsland	10.000	Cramp & Simmons 1982
Groot-Brittannië en Ierland	150.000-300.000	Sharrock 1976
Noorwegen	9.500-15.000	Eldøy 1976; Isenmann 1976-77
Zweden	300.000	Ulfstrand & Bögstedt 1976
Finland	40.000	Isenmann 1976-77
Denemarken	210.000	Møller 1978
Finse Golf (USSR)	16.000	Rønne 1976
Estland (USSR)	56.000	Cramp & Simmons 1982
Letland (USSR)	80.000	Cramp & Simmons 1982
Litauwen (USSR)	18.000	Cramp & Simmons 1982
Polen	27.000-30.000	Isenmann 1976-77
DDR	90.000	Glutz von Blotzheim & Bauer 1982
BRD	66.700	Glutz von Blotzheim & Bauer 1982
België	12.500-14.086	Paulussen 1982
Frankrijk	20.000-25.000	Yeatman 1976

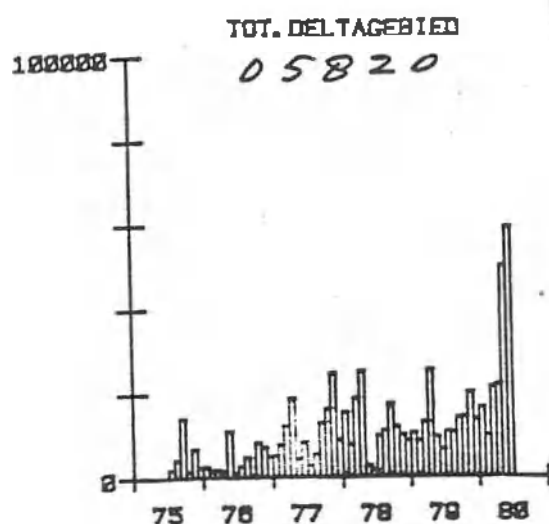
Hoeveel Kokmeeuwen er in Nederland overwinteren is niet bekend. In de Nederlandse Waddenzee zijn dat er wellicht 90.000 (Smit & Wolff 1980), langs de grote rivieren 50.000 (Van den Bergh et al. 1979), op het IJsselmeer 7.000 (Beintema et al. 1980), langs de Nederlandse

Noordzeekust exclusief het Deltagebied 4.000 (Meininger & Becuwe 1979) en in het Deltagebied 15.500 (dit rapport). Grote aantallen overwinteren in het binnenland, zodat het totaal aantal in Nederland overwinterende Kokmeeuwen wellicht enkele honderdduizenden exemplaren bedraagt.

Voorkomen in het Deltagebied

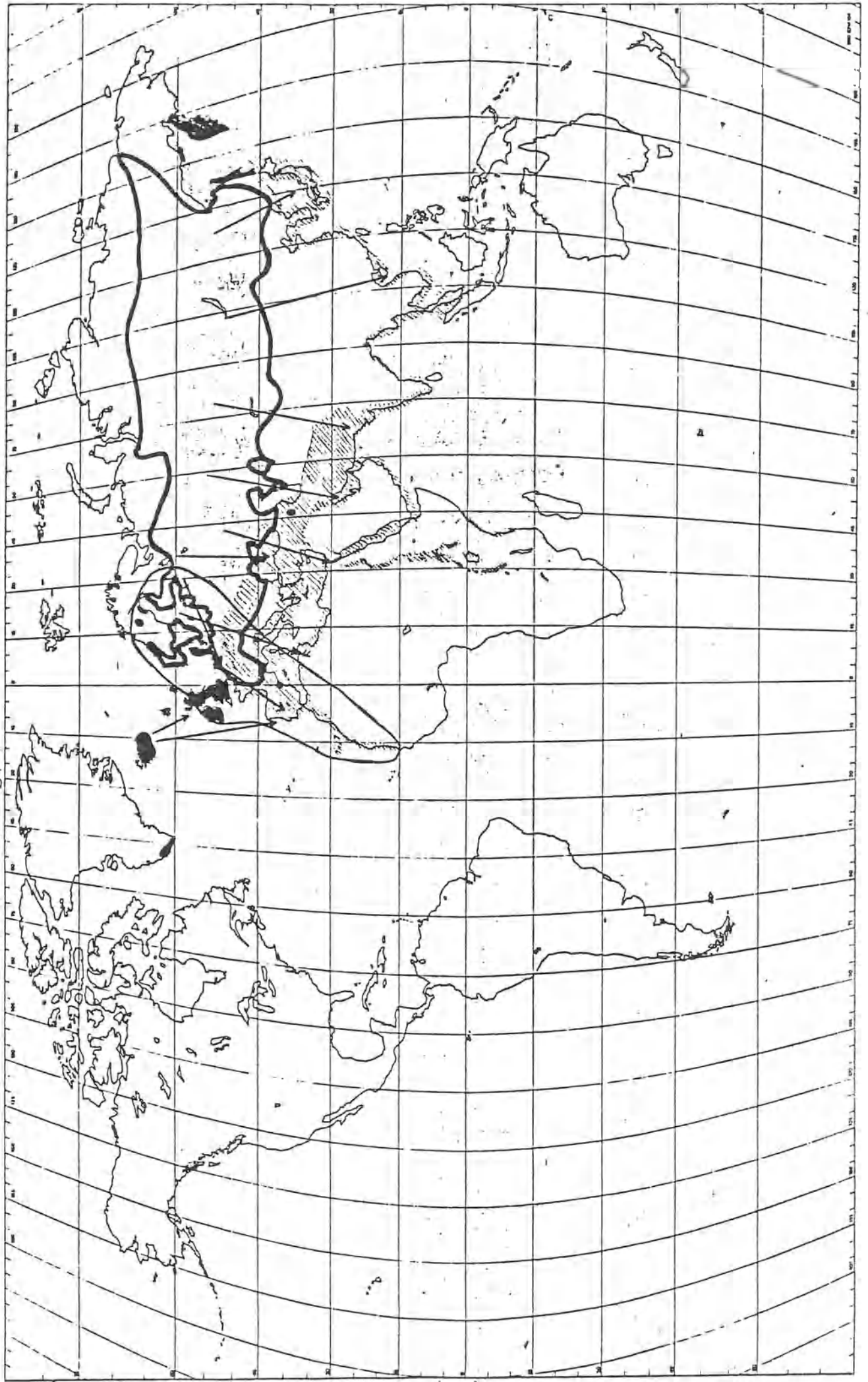
De grootste aantallen Kokmeeuwen zijn in het Deltagebied geteld gedurende de broedtijd, wanneer er alleen al in het Verdrongen Land van Saeftinge ruim 20.000 broedparen aanwezig zijn. Ook direct na de broedtijd zijn nog grote aantallen aanwezig. In deze tijd trekken jonge vogels uit het Deltagebied weg en worden deels vervangen door jonge vogels uit noordelijker en oostelijker gebieden. Verplaatsingen vinden verder in de winter plaats onder invloed van vorst.

De Kokmeeuw wordt aangetroffen langs alle soorten wateren en ook in het binnenland, waar ze vooral fourageren op akkers en graslanden. De tellingen in de binnendijkse gebieden zijn echter verre van volledig.



48
 Observed on
 Britton (1960)
 Jous (1960)
 Legging on hill (1972)
 Elliott Mclure (1974)

India 10.7
 Africa 7



Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	160	x	48	200	458	55	106	x	x	x
Haringvliet	90	200	234	110	121	150	165	470	167	50	266	x
Hollands Diep	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Biesbosch	x	x	1250	1100	2300	1300	(1050)	(1025)	800	600	(-)	x
Krammer-Volkerak	x	x	676	x	x	x	403	x	x	(102)	x	x
Grevelingen	1869	4113	1899	274	170	830	307	149	719	502	6908	1086
Oosterschelde	x	x	4520	x	(1460)	x	x	x	x	x	x	x
Veerse Meer	x	x	(33)	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Westerschelde	x	x	5338	x	(1261)	x	x	x	x	x	x	x
Voordelta	x	x	121	x	1392	x	104	x	x	x	4000	x
Div.geb.2d.Soll.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	(77)	(38)	(35)	(284)	x	(71)	(131)	x	x
TOTAAL	1959	4313	14211	1561	6990	2515	2771	1699	2063	1385	11174	1086
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	x	148	109	65	170	60	28	21	x	x
Haringvliet	100	x	189	359	630	226	860	660	495	149	x	x
Hollands Diep	x	x	x	185	541	49	58	445	195	34	x	x
Biesbosch	x	x	x	2527	1776	1356	1993	2336	1286	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(240)	(100)	420	(300)	x	x	(22)	(4)	x	x
Grevelingen	2786	4978	159	230	272	106	318	108	753	1297	3653	8584
Oosterschelde	x	x	x	2321	(761)	(525)	(150)	(570)	3021	(4183)	x	x
Veerse Meer	x	x	x	x	(82)	x	x	x	x	x	x	x
Westerschelde	x	x	x	(675)	(1000)	x	(20)	(1100)	(1250)	8735	x	x
Voordelta	x	x	x	316	1064	1738	802	1760	4593	998	840	x
Div.geb.2d.Soll.	x	x	x	x	x	x	(122)	x	169	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	1590	(671)	(741)	(852)	(892)	(599)	3296	x	x
TOTAAL	2886	4978	588	8451	7326	5106	5345	7931	12412	18917	4493	8584
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	x	46	34	70	62	280	96	x	x	x
Haringvliet	x	x	825	948	220	74	144	130	571	x	x	x
Hollands Diep	x	x	84	138	30	70	155	20	40	x	x	x
Biesbosch	x	x	1319	1287	1359	894	1345	1227	678	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	x	x	(50)	(30)	x	x	x	x	x
Grevelingen	921	4579	905	354	278	741	165	176	135	917	885	1271
Oosterschelde	x	x	(3587)	(1930)	2950	(929)	4197	1533	(2488)	7670	x	x
Veerse Meer	x	x	1228	x	519	258	771	474	682	4579	x	x
Westerschelde	x	x	(2563)	3030	(1882)	2500	2195	(624)	3766	6359	x	x
Voordelta	1900	1000	1274	1245	11858	550	2738	1573	5520	3733	2100	600
Div.geb.2d.Soll.	x	x	202	115	76	79	437	100	(35)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	1196	7424	5593	2852	3491	1791	4764	(1994)	x	x
TOTAAL	2821	5579	13183	16517	24799	9067	15730	7928	18975	25252	2985	1871
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	x	x	42	126	x	x	195	x	x	x
Haringvliet	x	x	347	437	866	350	511	1095	142	x	x	x
Hollands Diep	x	x	53	(19)	183	150	64	250	525	x	x	x
Biesbosch	x	x	(290)	(500)	(750)	(850)	(550)	(30)	1325	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	930	758	(70)	(72)	197	x	183	250	200	1514
Grevelingen	2517	1588	720	326	186	132	197	292	182	852	477	911
Oosterschelde	5592	8825	8375	2392	1465	1680	1137	1754	3301	6194	9093	4247
Veerse Meer	x	x	646	1015	437	434	x	943	(150)	2162	x	x
Westerschelde	x	x	4492	2227	3662	2798	5732	2108	3902	13153	x	x
Voordelta	2000	830	170	2893	822	750	272	1200	635	x	x	x
Div.geb.2d.Soll.	x	x	(52)	(72)	(43)	x	x	x	x	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	1548	1490	1701	1465	1952	1062	2701	2857	x	x
TOTAAL	10109	11243	17623	12129	10227	8807	10612	8734	13241	25468	9770	6692
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	450	167	57	45	260	180	105	x	x	x
Haringvliet	x	x	205	324	430	694	296	779	521	186	x	x
Hollands Diep	x	x	59	(12)	(39)	(5)	(-)	156	114	123	x	x
Biesbosch	x	x	580	x	(330)	(400)	(750)	(240)	(500)	x	x	x
Krammer-Volkerak	1727	1580	130	220	x	410	(24)	20	166	x	544	321
Grevelingen	1763	1703	594	1505	209	112	314	144	432	2684	511	1089
Oosterschelde	7465	7479	5460	7508	8347	4176	1448	3919	6294	7201	4278	2566
Veerse Meer	x	x	840	621	570	x	144	484	2065	1635	x	x
Westerschelde	x	x	(3097)	(1397)	2160	(1503)	10162	1940	3796	6386	45025	51525
Voordelta	x	x	x	x	4000	x	1800	x	1900	x	x	x
Div.geb.2d.Soll.	x	x	228	312	456	455	183	466	842	(43)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	2630	2452	3665	6062	1581	1674	4648	1780	x	x
TOTAAL	10955	10762	14273	14518	20263	13862	16762	10002	21383	22038	50358	59501

x gebied niet geteld
r geen vogels gezien

STORMMEEUW - Larus canus**Verspreiding**

De Stormmeeuw is broedvogel van Noordwest-Europa, Azië en het noordwesten van Noord-Amerika. Er zijn vier ondersoorten, waarvan L.c. canus in West-Europa broedt en L.c. henei - broedvogel van het grootste deel van Rusland - waarschijnlijk een regelmatige wintergast is in West-Europa. De soort heeft zijn broedgebied de laatste eeuw uitgebreid en broedt bijvoorbeeld sinds 1955 op IJsland en sinds 1908 in Nederland (Braaksma 1964; Møller 1978).

Broedvogels van Midden- en Noord-Noorwegen overwinteren vooral rond de Färöer eilanden en de Britse eilanden (Haftorn 1971). Broedvogels van Zuid-Noorwegen, Zweden, Finland, Denemarken, Duitsland, het Baltische gebied en de USSR trekken in zuidelijke en westelijke richtingen, vooral langs de kust: deze vogels passeren wellicht Nederland (Smit & Wolff 1980).

Een in augustus aan de Ob-monding in Siberië geringde juveniele Stormmeeuw (in het gebied van L.c. henei) werd in januari gevonden bij Antwerpen (Lippens & Wille 1972).

De in Nederland overwinterende Stormmeeuwen zijn - behalve uit Nederland - vooral afkomstig uit Scandinavië, Finland, Denemarken, Duitsland en de U.S.S.R. (Lippens & Wille 1972; Halling Sørensen 1977).

Nederlandse broedvogels overwinteren langs de kust van Noordzee en Atlantische Oceaan, zuidelijk tot Spanje en Portugal.

Populatie

Op basis van de door Møller (1978) vermelde gegevens kan de Westeuropese broedpopulatie van de Stormmeeuw worden geschat op minimaal 420.000 paar.

In Nederland neemt de soort nog jaarlijks toe en in 1979 broedden er 7.000 paar (Spaans 1980). In het Deltagebied broedden in 1979-1982 respectievelijk 200, 235, 530 en 1.240 paar (Meininger 1983a).

Er zijn in West-Europa geen tellingen verricht die een beeld kunnen geven van aantallen en verspreiding in de winter.

Gebieden waar grote aantallen overwinteren zijn het Waddengebied (in westelijk deel o.a. 104.000 in februari Smit & Wolff 1980), de Nederlandse Noordzeekust (8.000 in januari 1978; Meininger & Becuwe 1979) en het Deltagebied (max. 9.000).

Behalve langs de kust overwintert de soort ook talrijk op graslanden in het binnenland.

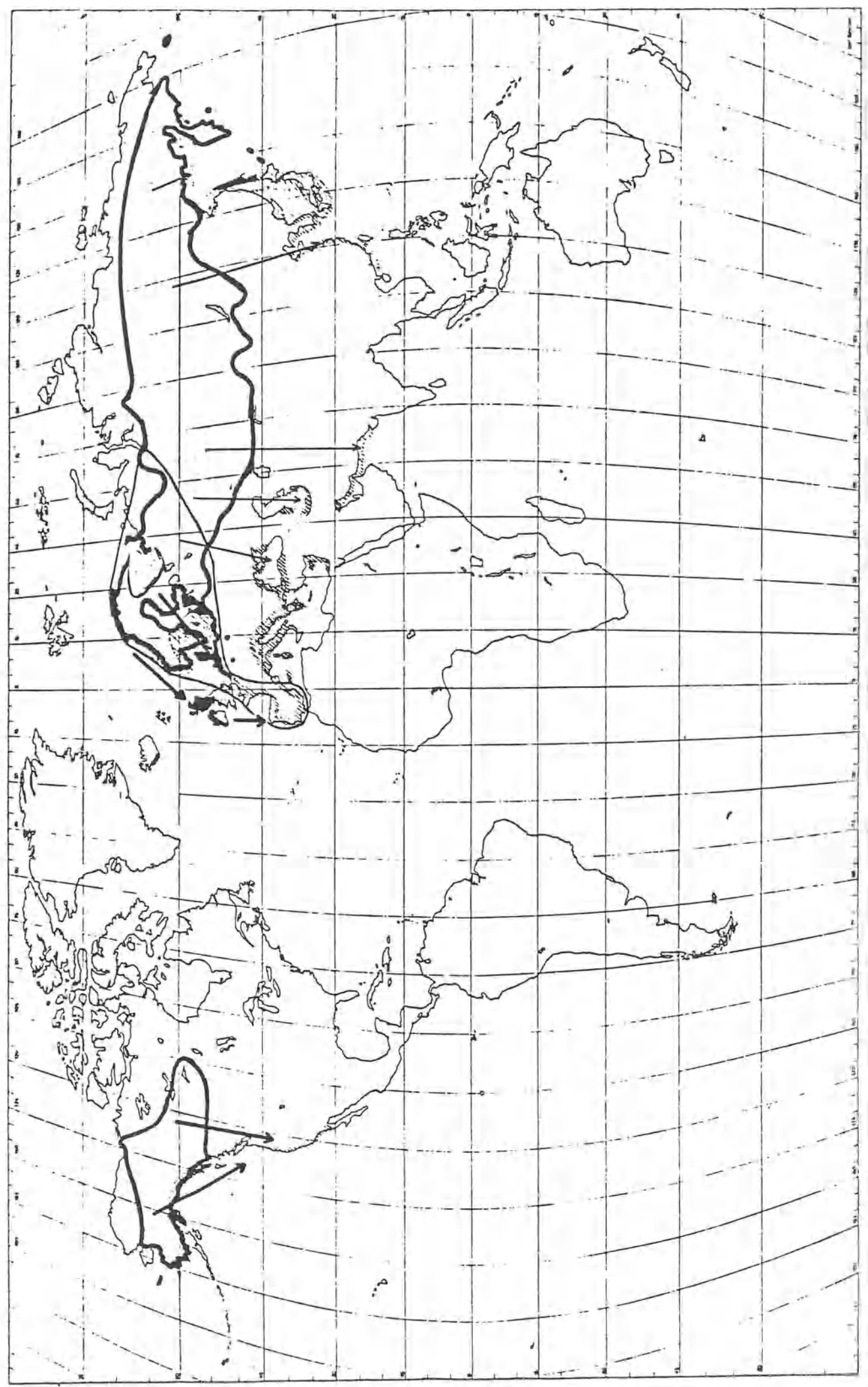
Voorkomen in het Deltagebied

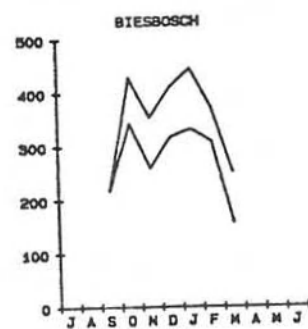
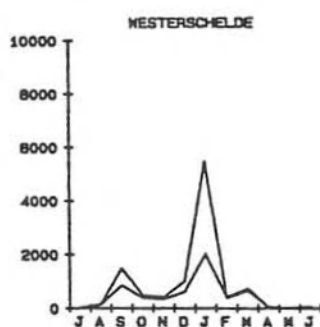
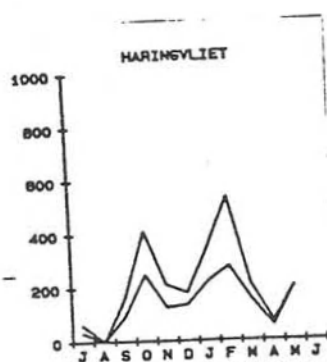
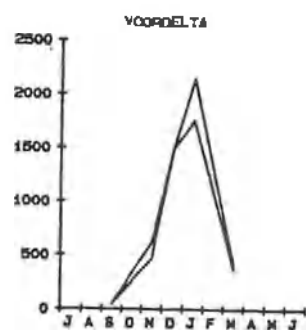
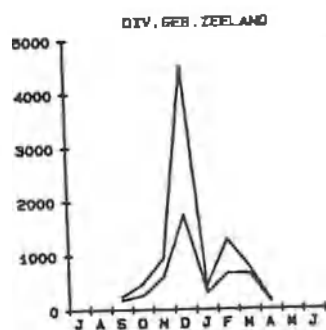
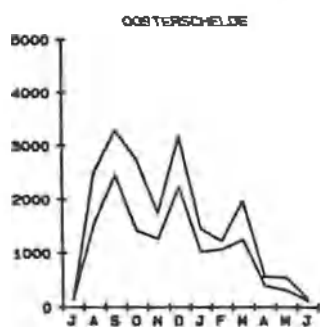
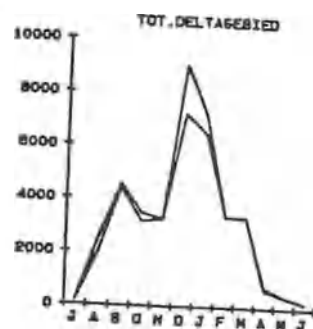
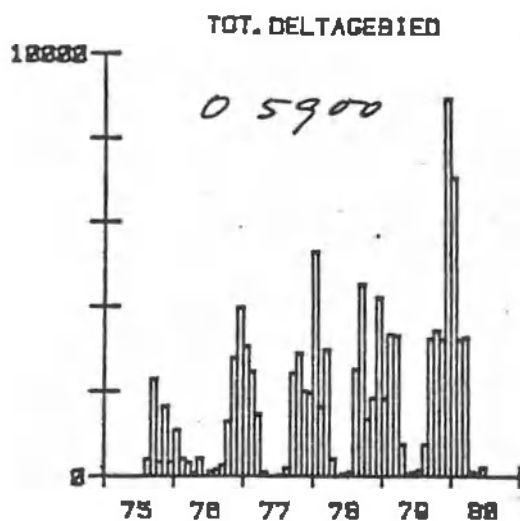
In mei en juni zijn - behalve de broedvogels - kleine aantallen overzomerende tweede en derde jaars Stormmeeuwen aanwezig. In augustus en september nemen de aantallen sterk toe. De piek in september wordt wellicht veroorzaakt door doortrek, de piek in december en januari waarschijnlijk door arriveren van vogels uit noordelijker gebieden en door wegtrek uit het binnenland. In februari en maart nemen de aantallen weer af.

Belangrijke gebieden voor de Stormmeeuw zijn Voordelta, Oosterschelde en Westerschelde, terwijl ook de binnendijkse gebieden grote aantallen kunnen herbergen, vooral op graslanden.

Larus canus

1904 =





05900

tabel 1. STORMMEEUW - *Larus temminckii*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(-)	18	276	246	63	68	66	-	x	x
Haringvliet	5	-	24	233	116	(16)	240	320	158	70	200	x
Hollands Diep	-	-	(5)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(18)	17	(219)	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x
Krammer-Volkerak	x	x	380	(-)	(-)	(8)	415	(-)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	2	414	148	11	134	81	48	39	51	2	-	-
Oosterschelde	x	x	(192)	(-)	(568)	(-)	(-)	(1)	(-)	(-)	x	x
Veerse Meer	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Westerschelde	x	x	1498	(-)	243	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Voordelta	x	x	45	x	325	x	(4)	x	x	x	(-)	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(-)	85	(-)	(-)	200	(-)	45	(-)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	(-)	(-)	(-)	(142)	(-)	(-)	(-)	x	x
TOTAAL	7	414	2292	347	1662	351	1112	428	338	89	439	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	60	10	42	100	186	40	148	12	x	x
Haringvliet	61	-	88	265	171	125	75	124	73	37	x	x
Hollands Diep	x	(-)	(-)	147	239	65	57	283	75	(1)	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	428	353	410	445	371	251	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(3)	(-)	18	115	(-)	(-)	19	16	x	x
Grevelingen	70	174	64	22	68	229	70	89	46	22	8	4
Oosterschelde	x	x	x	(353)	1738	2276	(232)	896	(641)	(3)	x	x
Veerse Meer	x	x	x	(-)	(4)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Westerschelde	x	x	x	(22)	(-)	(-)	116	(250)	(100)	(7)	x	x
Voordelta	x	x	x	(-)	(-)	(-)	1771	(-)	(-)	(-)	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	60	60	137	534	429	144	111	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	(6)	(11)	(135)	(96)	281	(15)	(5)	x	x
TOTAAL	131	174	275	1313	2801	3989	3077	2478	1479	103	8	4
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	x	15	40	62	54	152	83	x	x	x
Haringvliet	x	x	157	409	55	72	(33)	121	170	x	x	x
Hollands Diep	x	x	31	200	(7)	(15)	37	150	(27)	x	x	x
Biesbosch	x	x	217	257	164	224	218	244	63	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	(-)	(10)	33	(30)	17	(-)	x	x	x
Grevelingen	25	201	40	20	47	134	83	188	12	18	3	50
Oosterschelde	x	x	1700	1128	(518)	(625)	1458	(291)	760	225	x	x
Veerse Meer	x	x	135	x	7	6	42	134	45	3	x	x
Westerschelde	x	x	(103)	356	(49)	341	526	(123)	618	(6)	(-)	(-)
Voordelta	(-)	(-)	(-)	(-)	625	(-)	2144	(-)	415	(-)	(-)	(-)
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(27)	36	38	36	424	50	(20)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	(32)	483	456	412	282	(173)	784	168	x	x
TOTAAL	25	201	2442	2904	2016	1960	5311	1641	2997	420	3	50
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	86	x	16	56	(-)	(-)	37	x	x	x
Haringvliet	x	x	45	82	208	164	344	533	(48)	x	x	x
Hollands Diep	x	x	6	15	52	73	110	360	(14)	x	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	140	240	(20)	48	93	50	(-)	(-)	(-)	(-)
Grevelingen	6	47	32	56	117	136	184	215	75	65	34	3
Oosterschelde	106	2486	3290	370	559	1264	842	1222	1976	564	(8)	82
Veerse Meer	x	x	67	39	82	197	(-)	156	33	1	x	x
Westerschelde	(-)	(-)	744	483	381	518	(65)	421	(147)	45	x	x
Voordelta	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	1480	(-)	(-)	331	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	35	(15)	(23)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	113	67	407	306	217	419	685	94	x	x
TOTAAL	112	2533	4558	1367	1865	4242	1855	1376	3346	769	42	85
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	30	39	43	13	70	40	19	(-)	x	x
Haringvliet	x	x	161	(9)	77	178	(56)	(41)	208	(4)	x	x
Hollands Diep	x	x	35	(3)	35	(15)	(4)	131	139	(5)	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Krammer-Volkerak	10	121	(-)	(1)	(4)	(16)	58	(1)	10	(-)	-	-
Grevelingen	4	44	6	37	160	6	132	60	42	15	3	-
Oosterschelde	140	597	2377	2756	1495	3184	763	1102	1019	(40)	66	149
Veerse Meer	x	x	2	6	19	x	12	170	4	(-)	x	x
Westerschelde	x	x	150	337	412	1032	5486	352	735	30	14	60
Voordelta	x	x	x	x	(-)	x	(-)	x	(-)	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	71	(23)	77	48	128	78	650	13	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	243	253	936	4522	417	1284	498	(12)	x	x
TOTAAL	154	762	3275	3464	3258	9014	7126	3259	3324	119	81	217

x gebied niet geteld
 - geen vogels gezien
 () telling onvolledig

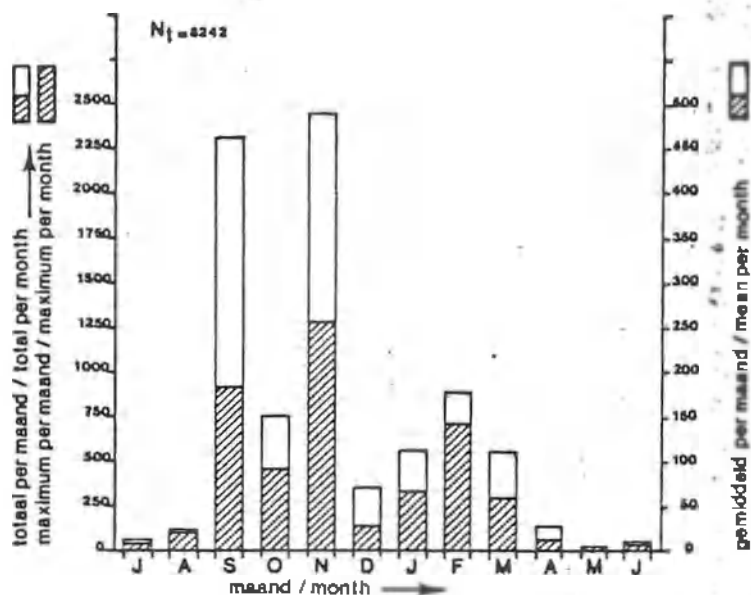
KLEINE MANTELMEEUW - *Larus fuscus*

Het bespreken van de tellingen van de Kleine Mantelmeeuw is niet eenvoudig. Enerzijds zullen de aantallen genoemd in de tabel van "ongedetermineerde mantelmeeuwen" voor een (groot?) deel betrekking hebben op Kleine Mantels, anderzijds is er in de zomermaanden niet veel geteld in de gebieden waar de soort dan veel voorkomt.

De Kleine Mantelmeeuw is in het Deltagebied in toenemende aantallen broedvogel, in 1982 met 1.682-1.732 paar, onder andere op de Maasvlakte (1.030-1.080 paar), de Kop van Schouwen (700 paar) en de Middelplaten in het Veerse Meer (30 paar) (Meininger 1983a).

In de broedtijd fourageren de meeste Kleine Mantelmeeuwen in de Voordelta. Kleine aantallen zijn dan aanwezig op de zeearmen. De najaarstrek vindt plaats van augustus tot eind november. In deze periode zijn wellicht maximaal enkele duizenden exemplaren aanwezig in de Delta, vooral in de Voordelta. Overwinteren van kleine aantallen komt regelmatig voor, onder andere in de Voordelta en op de Hooge Platen in de Westerschelde. De voorjaarsstrek vindt plaats van half februari en duurt tot in mei.

De Kleine Mantelmeeuw wordt weinig gezien op vuilnisbelten, maar prefereert het Noordzeekustgebied.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Kleine Mantelmeeuwen in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Lesser Black-backed Gull *Larus fuscus* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

tab. 1 . KLEINE MANTELMEEUW - *Larus fuscus*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	20	-	-	1	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	1	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	580	-	8	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	9	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	336	-	266	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	5	x	99	x	38	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	922	20	384	-	41	-	-	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	7	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	3	-	3	-	1	3	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	7	2	-	1	3	3	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Oosterschelde	x	x	x	6	119	41	8	12	2	13	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	1	6	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	28	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	40	94	82	83	703	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	7	56	216	132	124	719	8	13	1	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	64	86	76	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	29	38	11	1	-	5	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	1	1	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	41	11	6	4	9	3	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Oosterschelde	x	x	29	33	13	7	11	4	39	23	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	8	3	55	-	-	-	1	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	740	-	8	-	20	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	1	1	-	-	1	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	65	278	378	110	-	-	56	16	x	x
TOTAAL	6	1	237	451	1280	122	28	11	116	39	1	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	4	-	-	-	7	x	x	x
Haringvliet	x	x	12	10	5	10	9	40	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	5	6	31	16	40	1	6	12	58	35	-	21
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	260	1	8	3	6	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	181	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	1	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	126	24	93	44	22	48	65	24	x	x
TOTAAL	5	6	430	52	150	58	43	100	311	59	-	21
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	40	1	40	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	44	108	94	151	24	7	5	1	7	4	-	28
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	1	11	x	x
Westerschelde	x	x	22	-	240	10	273	51	90	8	25	3
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	7	-	3	1	-	-	1	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	550	15	103	24	48	2	23	7	x	x
TOTAAL	44	108	713	167	410	42	326	54	122	30	25	31

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

ZILVERMEEUW - Larus argentatus**Verspreiding**

De Zilvermeeuw broedt in grote delen van Noord-Amerika en Eurazië. Over de taxonomie van de Zilvermeeuw bestaat bij diverse auteurs verschil van mening (Cramp & Simmons 1982, Glutz von Blotzheim & Bauer 1982, Vaurie 1965). Vogels van de noordelijke "argentatus groep" broeden in Noordwest-Europa, in Siberië oostelijk tot de Bering Zee en in Noord-Amerika. De zuidelijke "cachinnans" groep broedt op de Azoren, Madeira, de Canarische Eilanden, langs de Middellandse Zee, het oostelijke Baltische gebied, Finland, Noordwest-Rusland, Zwarte Zee, Kaspische Zee en in Midden-Azië (Cramp & Simmons 1982, Vaurie 1965).

De Noordwesteuropese broedvogels hebben vleeskleurige poten en worden meestal gerekend tot de ondersoorten L.a. argentatus en L.a. argenteus (met mengvormen) (Glutz von Blotzheim & Bauer 1982). De laatste jaren worden in Nederland in toenemende mate geelpotige Zilvermeeuwen gezien, waarschijnlijk behorende tot de zuidelijke groep en tot de onder(soort?) L. (argentatus) cachinnans.

In Nederland broedende Zilvermeeuwen verplaatsen zich buiten de broedtijd over het algemeen slechts over geringe afstanden (Cramp & Simmons 1982). Zij verplaatsen zich meestal langs de kust, maar ook wel verder in het binnenland, waar ze vooral zijn aan te treffen in steden en op vuilnisbelten.

Broedvogels van Noord-Scandinavië, Finland en Rusland trekken in de winter verder weg dan zuidelijker broedvogels. Een aantal noordelijke broedvogels is 's winters ook in Nederland aanwezig.

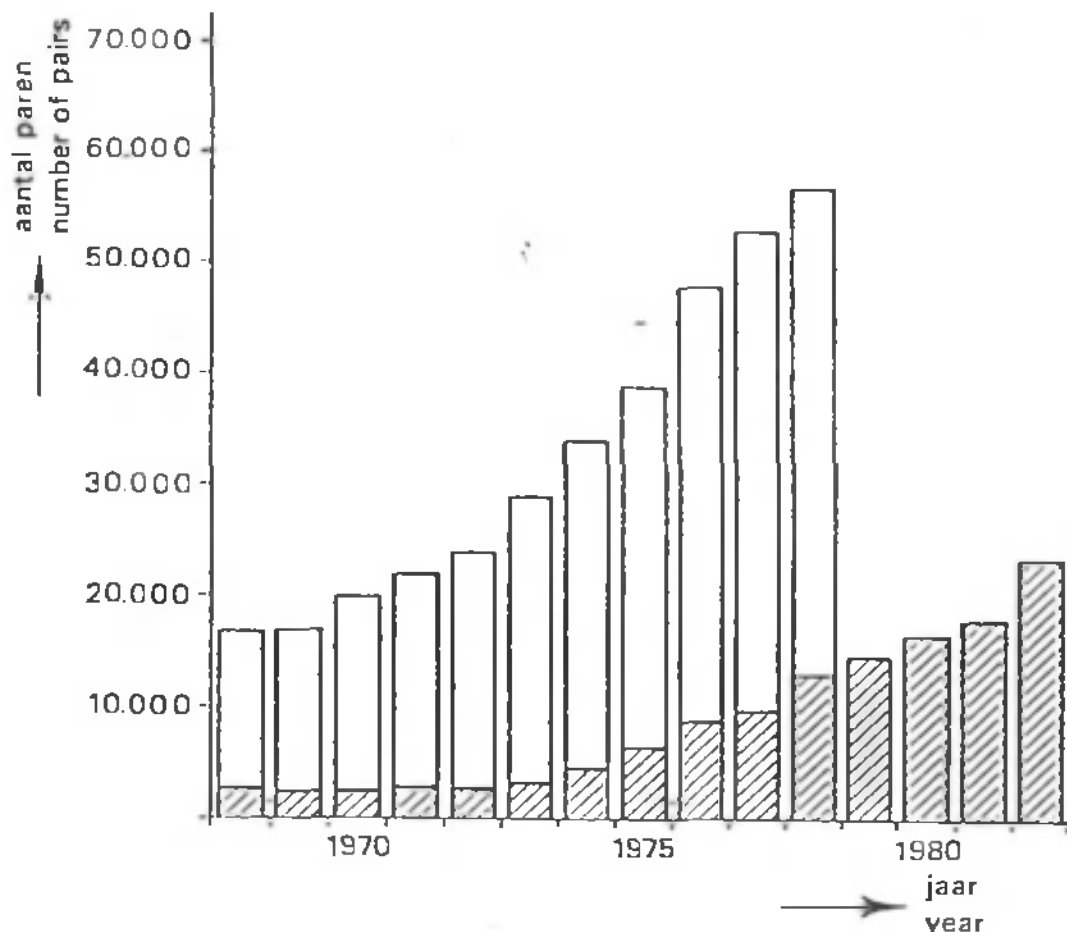
Populatie

Op basis van de door Møller (1978) vermelde gegevens kan de Noordwesteuropese broedpopulatie worden geschat op minimaal 700.000 paar. In de meeste landen is de populatie de laatste decennia sterk toegenomen. Zo broedden in Nederland in 1968 17.000 paar, waarvan 2.700 in de Delta, en in 1979 61.000 paar, waarvan 15.000 in het Deltagebied (Teixeira 1979; Spaans 1979; Spaans 1980). De toename van de broedpopulatie van de Zilvermeeuw in Nederland en het Deltagebied is weergegeven in figuur

Het is niet precies bekend hoeveel Zilvermeeuwen er in West-Europa overwinteren. Behalve de broedvogels zijn er ook aanzienlijke aantallen onvolwassen, niet-broedende vogels. De totale Westeuropese winterpopulatie telt wellicht enkele miljoenen vogels.

In de Nederlandse Waddenzee leverden tellingen in januari 17.000-38.000 vogels op (Smit & Wolff 1980). Grote aantallen fourageren in het binnenland, vooral in de kustprovincies. Langs de Nederlandse Noordzeekust waren in januari 1977 en 1978 resp. 25.750 en

35.158 exemplaren aanwezig (Meininger & Becuwe 1979). In het Deltagebied (exclusief de Voordelta) variëren de getelde aantallen in januari tussen 15.000 en 80.000 exemplaren.



Figuur . Aantal broedparen van de Zilvermeeuw in Nederland en in het Deltagebied (gearceerd), 1968-1982. Gebaseerd op Teixeira (1979), Spaans (1979, 1980) en Meininger (1982, 1983a).
Number of breeding pairs of the Herring Gull *Larus argentatus* in the Netherlands and in the Delta Area (hatched) 1968-1982.
 Gebaseerd op Teixeira (1979), Spaans (1979, 1980) en Meininger (1982, 1983).

Voorkomen in het Deltagebied

De Zilvermeeuw is het hele jaar door in grote aantallen waar te nemen in het Deltagebied. In de broedtijd zijn volwassen vogels geconcentreerd in de broedkolonies, waarvan de grootste zijn gelegen op de Maasvlakte in de duinen van Schouwen, op de Middelplaten in het Veerse Meer en in Saeftinge. Vanuit de kolonies ondernemen de vogels fourageervluchten naar de Noordzee, de zeearmen en de naburige vuilnisbelten. Niet-broedende vogels zijn het hele jaar door aan te treffen in dezelfde fourageergebieden.

De belangrijkste gebieden voor de Zilvermeeuw zijn de Voordelta en de Oosterschelde. Tussen deze gebieden vindt regelmatig uitwisseling plaats. Op zondagen, wanneer de visserij in het kustgebied stil ligt en er voor de meeuwen weinig "te halen valt", trekken grote aantallen landinwaarts naar de zeearmen of naar binnendijkse gebieden.

Normale aantallen voor het Deltagebied zijn tot 40.000 exemplaren. Een uitzonderlijk hoog aantal werd gezien in januari 1979, toen ruim 80.000 exemplaren werden geteld op de Oosterschelde. Elders in het Deltagebied ontbrak de soort toen vrijwel, terwijl onder invloed van vorst wellicht ook vogels uit de Waddenzee en het binnenland naar de Delta zijn getrokken.

5920. ZILVERMEEUW - Larus argentatus

gebaseerd op Voous (1960)

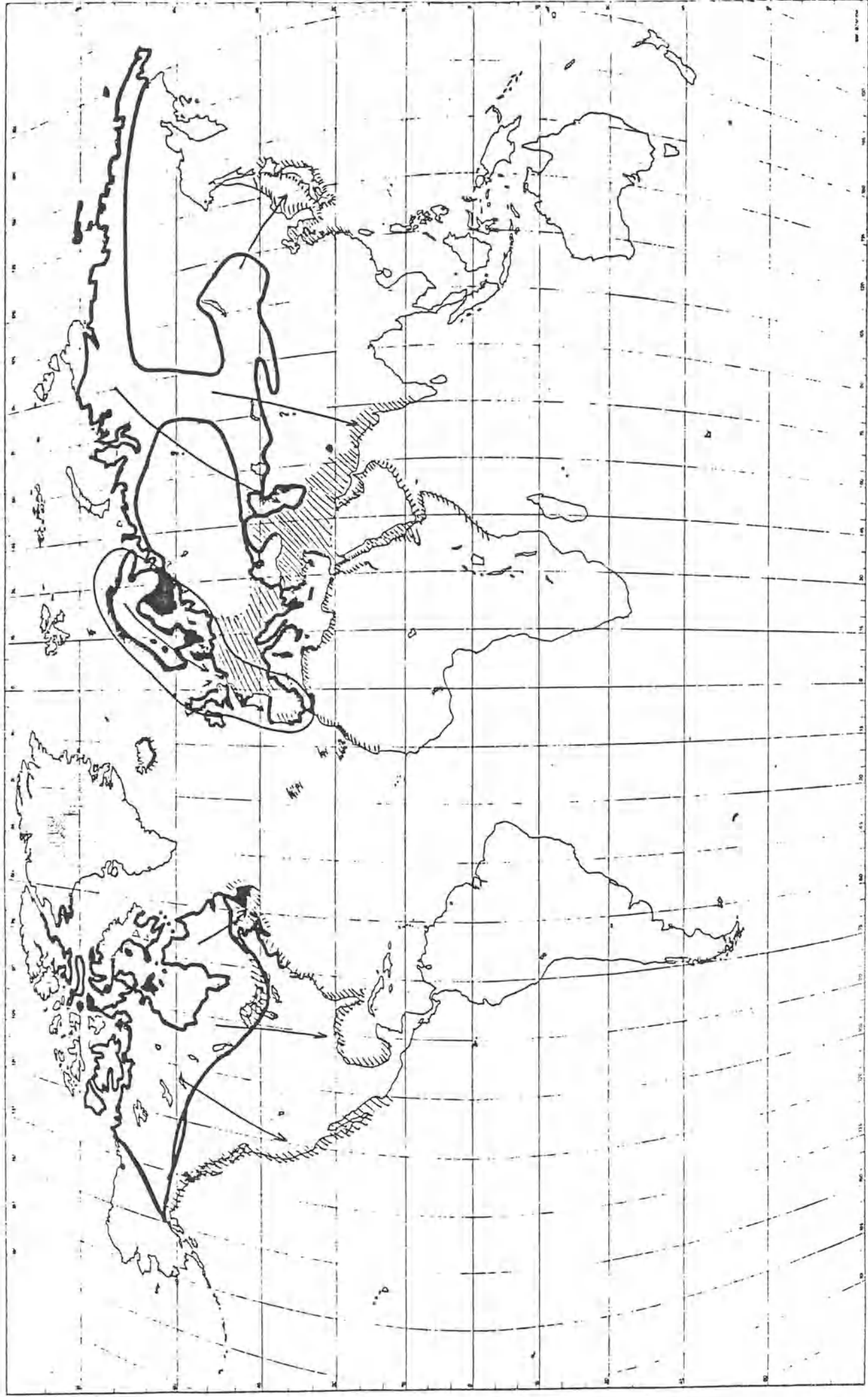
Garrison (1902)

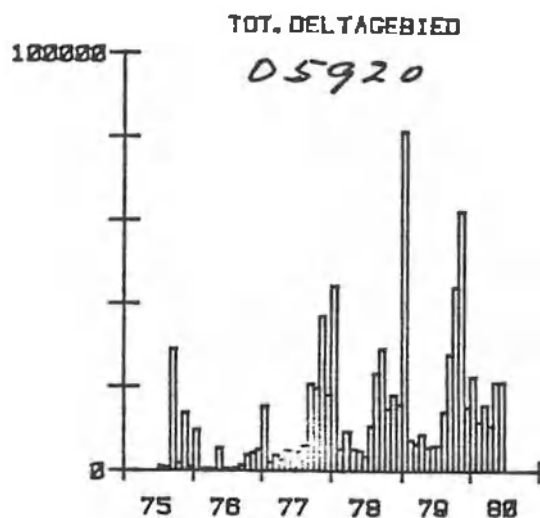
Allen Eipley (1901)

Curry-Lindahl (1901)

Tucker & Stenrod (1970)

Robbins e.a. (1966)





05990

GROTE BURGEMEESTER - Larus hyperboreus

De Grote Burgemeester is in het Deltagebied een zeldzame, jaarlijkse wintergast, vooral langs de Noordzeekust. Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen verricht:

dec. 1975 1 ex. Grevelingen
sept. 1976 2 ex. Oostvoornse Meer

jan. 1978 1 ex. Voordelta
mei 1978 1 ex. Westerschelde

05920

tabel . ZILVERMEEUW - *Larus argentatus*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(34)	(-)	390	(165)	193	186	155	(32)	x	x
Haringvliet	-	4	40	(15)	52	(11)	58	(38)	84	(-)	153	x
Hollands Diep	15	-	x	x	x	x	x	x	(5)	13	21	x
Biesbosch	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	520	(4)	x	x	517	x	x	(7)	x	x
Grovelingen	1082	540	924	1093	1179	627	2673	94	222	90	543	674
Oosterschelde	x	x	(16521)	x	(6299)	x	x	191	x	x	x	x
Veerse Meer	x	x	(2)	216	515	131	303	(87)	(72)	x	x	x
Westerschelde	x	x	(1100)	x	(1569)	x	x	x	x	x	x	x
Voordelta	x	x	10095	x	1640	x	6058	x	x	x	4800	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	553	288	34	54	6	66	320	x	x
TOTAAL	1097	544	29136	1881	13932	968	9854	420	604	462	5517	674
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	300	(10)	(35)	188	164	(30)	282	(36)	x	x
Haringvliet	28	x	79	(26)	(23)	76	(28)	80	(21)	37	x	x
Hollands Diep	x	x	x	104	12	31	(16)	10	x	19	x	x
Biesbosch	x	x	x	111	122	115	73	113	101	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	(100)	(60)	130	(62)	x	x	(16)	(2)	x	x
Grovelingen	371	683	1018	434	54	385	119	139	327	167	196	234
Oosterschelde	x	x	x	(2343)	(360)	(4105)	(3046)	(844)	(2044)	(634)	x	x
Veerse Meer	x	x	x	x	x	(15)	x	x	x	x	x	x
Westerschelde	x	x	x	(507)	x	x	1200	(500)	(750)	(1519)	x	x
Voordelta	x	x	x	x	x	x	10467	x	x	x	(4700)	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	x	x	x	x	x	x	19	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	311	453	266	396	174	244	163	x	x
TOTAAL	399	683	1497	3906	4430	5243	15509	2090	1804	2577	4896	234
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	x	62	(94)	(180)	(157)	200	(146)	x	x	x
Haringvliet	x	x	39	195	(28)	x	(23)	(23)	(40)	x	x	x
Hollands Diep	x	x	35	122	(2)	(4)	(5)	(2)	(3)	x	x	x
Biesbosch	x	x	98	105	85	75	84	45	52	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	(-)	(56)	(6)	(20)	(16)	(10)	x	x	x
Grovelingen	1134	460	390	267	519	491	143	113	140	350	488	316
Oosterschelde	x	x	19073	15082	20222	13516	30657	1122	1856	2204	x	x
Veerse Meer	x	x	319	x	(105)	793	696	1377	558	(583)	x	x
Westerschelde	x	x	(325)	2752	2395	1753	4843	1522	2739	(1864)	(-)	(-)
Voordelta	3400	5500	x	x	11810	x	7054	x	1548	x	4400	3200
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	23	25	37	18	22	x	x	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	516	1159	1841	1395	724	841	375	183	x	x
TOTAAL	4534	5960	20818	19769	37198	18231	44428	5261	9467	5304	4888	3516
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(114)	x	(36)	210	x	x	(15)	x	x	x
Haringvliet	x	x	(6)	(26)	53	74	30	(7)	(9)	x	x	x
Hollands Diep	x	x	(8)	(7)	14	22	69	x	13	x	x	x
Biesbosch	x	x	x	x	x	x	x	12	x	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	520	216	175	245	(68)	112	274	250	200	693
Grovelingen	261	597	936	953	422	447	529	318	240	691	257	361
Oosterschelde	2576	16166	23135	8528	9642	6877	80151	4517	2857	3506	5160	5021
Veerse Meer	x	x	288	414	141	183	300	896	992	2079	x	x
Westerschelde	(-)	(-)	3657	4488	6954	7257	(132)	(1312)	(1871)	(2011)	x	x
Voordelta	7900	6700	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	11	5	31	x	x	x	x	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	670	240	719	633	248	325	262	239	x	x
TOTAAL	10737	23463	29345	14877	18187	15948	81527	7489	6533	8778	5617	6075
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	165	(11)	113	(26)	(26)	(10)	(4)	x	x	x
Haringvliet	x	x	23	27	(37)	97	(11)	145	70	16	x	x
Hollands Diep	x	x	16	(22)	(7)	(1)	180	17	8	(5)	x	x
Biesbosch	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Krammer-Volkerak	650	750	110	1060	(2)	310	125	527	112	197	621	290
Grovelingen	691	455	696	1113	1147	140	190	6	355	1296	280	860
Oosterschelde	4793	13050	22821	11851	23227	6642	5084	5709	3702	4715	6708	7159
Veerse Meer	x	x	339	29	235	x	729	606	473	1090	x	x
Westerschelde	x	x	1450	9580	6394	5189	6158	4056	3866	3310	13669	13033
Voordelta	x	x	x	x	28900	x	9300	x	6400	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	266	31	641	1750	665	286	558	(21)	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	2237	527	1832	1165	240	337	329	291	x	x
TOTAAL	6134	14255	28123	44251	62535	15320	22708	11699	15877	10941	21278	21342

x gesied niet geteld
 - geen vogels gezien
 () telling onvolledig

GROTE MANTELMEEUW - Larus marinus**Verspreiding**

De Grote Mantelmeeuw is broedvogel van de oostkust van Noord-Amerika, de zuidkust van Groenland, IJsland, Spitsbergen, de kusten van Scandinavië, de Oostzee, de Britse eilanden en West-Frankrijk (Voous 1960).

De noordelijke populaties verlaten het broedgebied 's winters geheel, zuidelijker populaties zijn overwegend standvogel of verplaatsen zich over slechts geringe afstanden. Vrij veel - vooral onvolwassen - vogels trekken in zuidelijke richting om langs de Noordzeekusten van West-Europa te overwinteren. Kleinere aantallen overwinteren in Zuidwest-Europa en in de westelijke Middellandse Zee (Cramp & Simmons 1982).

Uit ringvondsten in België blijkt dat vogels in Zuidwest-Nederland onder andere afkomstig kunnen zijn uit Noorwegen, Noordwest-Rusland en Groot-Brittannië (Lippens & Wille 1972).

De Grote Mantelmeeuw komt zowel in als buiten de broedtijd vooral voor langs kusten. In Nederland is de soort vooral aan te treffen langs de Noordzeekust, in het Waddengebied en in de Delta. In het binnenland komen slechts zeer kleine aantallen voor.

Populatie

De exacte grootte van de Noordwesteuropese broedpopulatie van de Grote Mantelmeeuw is onbekend. Op IJsland broeden 30.000-50.000 paar (Cramp & Simmons 1982), in Finland ca. 600 paar (Merikallio 1958), in Noorwegen 60.000 paar (Cramp & Simmons 1982), in Zweden ca. 20.000 paar (Ulfstrand en Högstedt 1976), langs de USSR-kust bij Moermansk 4.100 paar (Cramp & Simmons 1982) in Denemarken in 1974 464 paar (Møller 1978), in Groot-Brittannië en Ierland in 1969-70 ca. 22.000 paar (Sharrock 1976) en in Frankrijk 1.100-1.200 paar (Cramp & Simmons 1982).

Overal in Noord-Europa en Noord-Amerika is de soort de laatste decennia in aantal toegenomen en het broedgebied is in noordwestelijke richting uitgebreid (Lippens & Wille 1972, Møller 1978).

Buiten de broedtijd zijn geen tellingen bekend die een redelijk overzicht geven van de populatiegrootte van de Grote Mantelmeeuw. Aangezien de soort pas vanaf het vierde jaar broedt is er een groot aantal niet-broedende vogels. De Westeuropese winterpopulatie telt stellig meerdere honderdduizenden exemplaren.

Op grond van enkele tellingen van de grote wateren en de Noordzeekust (zie tabel) en de aanname dat er in het binnenland van de kustprovincies ook ruim 1.000 aanwezig zijn, kan voor Nederland een midwinteraantal van ongeveer 10.000 worden verondersteld, waarvan een kwart in het Deltagebied.

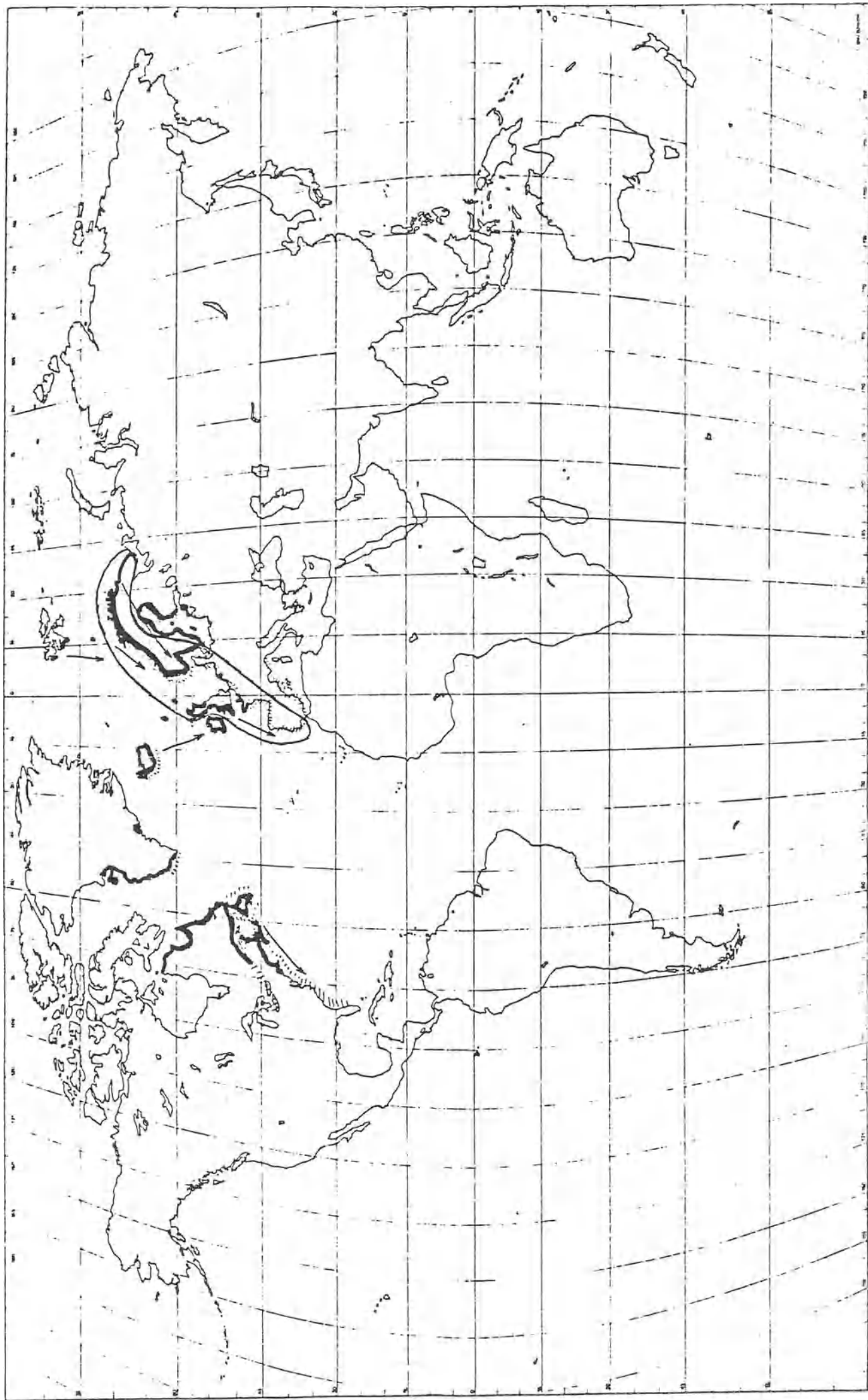
Tabel Enkele wintertellingen van de Grote Mantelmeeuw in
Nederland.
Some winter counts of Great Black-backed Gull *Larus marinus*
in the Netherlands.

Wintertellingen in Nederland	datum/date	aantal	bron/reference
Nederlandse Waddenzee	januari 1974	4.100	Boere & Zegers 1976
	januari 1975	2.500	Boere & Zegers 1976
	januari 1981	2.925	Smit 1982
Noordzeekust Waddeneiland	januari 1977	1.861	Meininger 1978
	januari 1978	839	Meininger & Becuwe 1979
Noordzeekust N.- + Z.-Holland	januari 1977	648	Meininger 1978
	januari 1978	908	Meininger & Becuwe 1979
Noordzeekust Delta	januari 1977	1.355	Meininger 1978
	januari 1978	655	Meininger & Becuwe 1979
overig Deltagebied	gem. jan. 75-80	1.400	deze nota
IJsselmeer	januari 1977	1.400	Beintema <u>et al.</u> 1980
	januari 1978	1.000	Beintema <u>et al.</u> 1980

Voorkomen in het Deltagebied

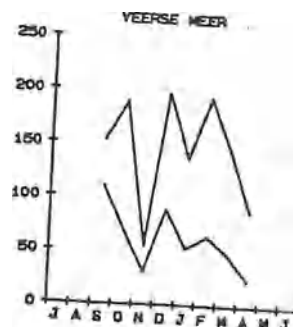
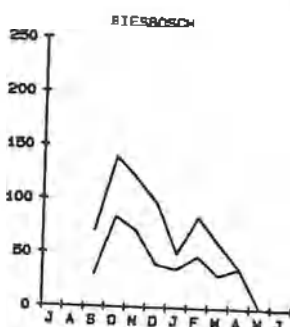
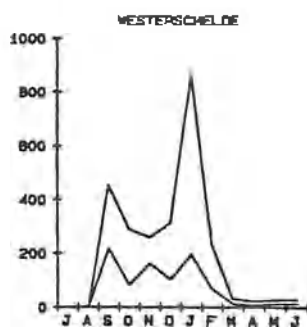
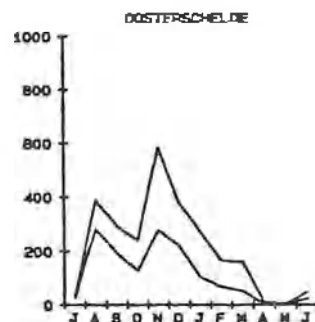
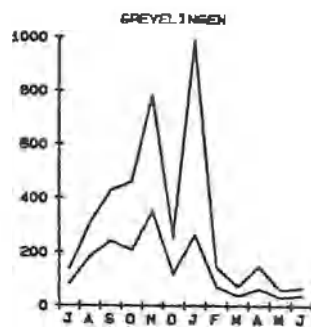
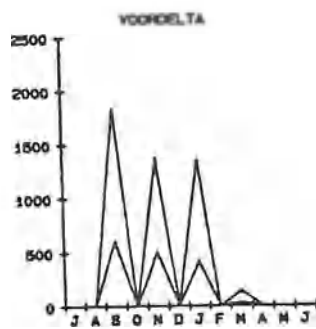
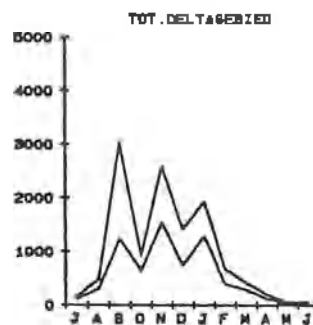
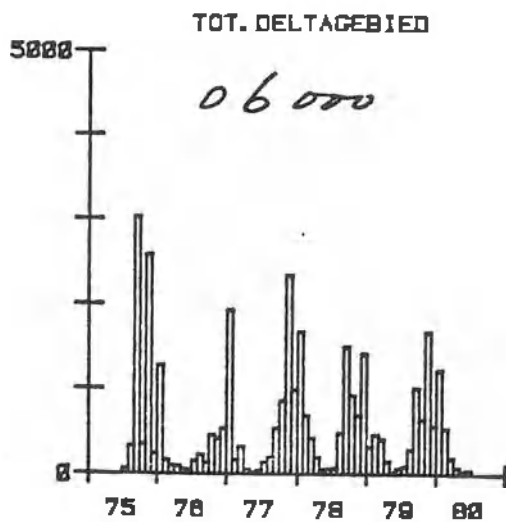
In de zomermaanden zijn maximaal enkele honderden, meest onvolwassen, Grote Mantelmeeuwen in het Deltagebied aanwezig. Vanaf augustus nemen de aantallen toe en tussen september en februari zijn 2.000 à 3.000 exemplaren aanwezig, waarvan ongeveer de helft in de Voordelta. Vanaf februari nemen de aantallen weer sterk af.

De belangrijkste gebieden voor deze soort zijn de Voordelta, de getijdegebieden, de Grevelingen en het Veerse Meer. Kleinere aantallen zijn aangetroffen op de zoete bekkens en in de binnendijkse gebieden, waar ze vooral fourageren op vuilnisbelten.



Map of the Pacific Ocean
showing the location of the
Tahiti Islands.

Map of the Pacific Ocean
showing the location of the
Tahiti Islands.



56000

tabel . GROTE MANTELMEEUW - *Larus marinus*.

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x
Haringvliet	-	24	64	103	3	10	124	12	11	2	6	x
Hollands Diep	1	-	1	-	17	-	1	-	2	6	-	x
Biesbosch	x	x	35	95	117	97	50	85	60	37	(-)	x
Krammer-Volkerak	x	x	50	-	-	-	5	-	-	-	x	x
Gravelingen	59	107	428	150	419	132	988	52	32	53	55	53
Oosterschelde	x	x	(183)	x	(584)	x	x	x	x	x	x	x
Veerse Meer	x	x	153	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Westerschelde	x	x	275	x	259	x	x	x	x	x	x	x
Voordelta	x	x	1835	x	1179	x	(100)	x	x	x	(-)	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	x	(-)	(-)	(2)	(4)	(-)	(-)	x	x
TOTAAL	60	331	3024	348	2584	241	1272	171	105	98	61	53
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	31	(6)	(17)	50	300	(10)	195	(-)	x	x
Haringvliet	46	-	9	28	8	28	51	6	8	10	x	x
Hollands Diep	x	-	-	8	9	34	9	4	3	5	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	140	120	62	31	64	24	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	1	3	2	7	-	-	-	-	x	x
Gravelingen	111	230	94	136	101	84	71	63	45	38	19	41
Oosterschelde	x	x	x	(81)	(104)	251	91	(18)	(42)	(1)	x	x
Veerse Meer	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Westerschelde	x	x	x	(47)	(47)	(-)	(4)	(-)	(1)	(4)	x	x
Voordelta	x	x	x	(-)	(-)	(-)	1355	(-)	(-)	(-)	(-)	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(-)	(-)	(-)	(-)	(2)	(-)	(3)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	(9)	(3)	(18)	(11)	(2)	(2)	(-)	x	x
TOTAAL	157	230	135	458	415	517	1925	167	325	58	19	41
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	(9)	23	36	172	160	115	35	x	x	x
Haringvliet	x	x	23	50	29	12	36	17	10	x	x	x
Hollands Diep	x	x	20	22	2	1	4	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	71	93	65	19	35	19	12	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	2	10	-	-	-	-	x	x	x
Gravelingen	138	198	159	129	405	252	133	145	72	148	58	67
Oosterschelde	x	x	158	240	249	252	274	166	33	11	x	x
Veerse Meer	x	x	60	x	37	155	127	89	94	29	x	x
Westerschelde	x	x	(33)	289	(75)	(81)	113	(50)	(20)	(7)	(-)	(-)
Voordelta	(-)	(-)	(-)	(-)	1376	(-)	655	(-)	141	(-)	(-)	(-)
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(3)	(1)	(2)	(-)	(1)	(-)	(-)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	(1)	(1)	(1)	(8)	56	42	139	81	x	x
TOTAAL	138	198	537	857	2342	986	1677	682	419	199	58	67
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	128	x	52	146	(-)	(-)	(2)	x	x	x
Haringvliet	x	x	26	86	24	20	64	10	9	x	x	x
Hollands Diep	x	x	6	20	6	11	21	1	2	x	x	x
Biesbosch	x	x	29	(8)	(29)	(12)	(22)	40	24	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	2	3	1	-	8	1	-	-	-	-
Gravelingen	38	92	302	461	43	113	101	86	37	44	24	18
Oosterschelde	31	387	293	123	294	378	88	58	160	7	-	48
Veerse Meer	x	x	121	189	52	197	x	194	145	88	x	x
Westerschelde	(-)	(-)	453	(18)	177	314	(10)	(63)	(32)	(6)	x	x
Voordelta	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	(-)	(-)	(5)	-	(-)	(-)	(-)	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	143	(18)	(4)	224	(3)	(8)	15	(4)	x	x
TOTAAL	69	479	1503	926	687	1415	317	461	407	149	24	66
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	18	38	52	11	9	(-)	(-)	(-)	x	x
Haringvliet	x	x	80	68	68	23	10	12	43	8	x	x
Hollands Diep	x	x	13	12	4	-	5	9	2	-	x	x
Biesbosch	x	x	18	x	(24)	(8)	40	32	32	x	x	x
Krammer-Volkerak	6	14	1	-	1	1	15	1	-	-	3	3
Gravelingen	70	95	232	160	784	17	37	15	18	32	1	18
Oosterschelde	21	178	136	188	169	225	68	91	21	-	5	-
Veerse Meer	x	x	106	87	54	x	136	40	x	5	x	x
Westerschelde	x	x	112	58	259	118	862	234	14	24	28	30
Voordelta	x	x	x	x	(-)	x	(-)	x	(-)	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	133	5	119	49	28	71	53	2	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	165	27	147	111	17	30	8	9	x	x
TOTAAL	97	287	1014	643	1681	563	1227	535	193	80	37	51

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

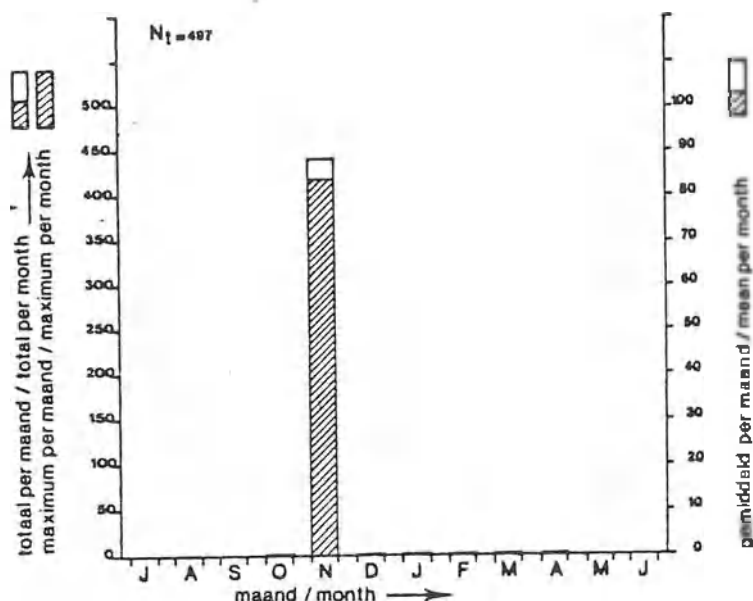
Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	6	2	299	250	55	634	28	16	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	50	x
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	6	2	299	250	55	634	28	16	50	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	28	-	-	-	-	75	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	256	-	-	-	20	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	12	25	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	2785	3441	2309	-	960	233	93	27	x
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	28	2787	3466	2656	-	1035	233	113	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	280	1100	3201	5378	-	588	551	271	-	62	100	210
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	280	1100	3201	5378	-	588	551	271	-	62	100	210
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	790	890	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	790	890	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	840	x	680	x	105	x	x	x
Div. geb. 2d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	140	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	840	140	680	-	105	-	-	-

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

~~DRIETEENMEEUW~~ - Rissa tridactyla

Deze uitgesproken zeevogel wordt in het Deltagebied gedurende het gehele jaar waargenomen. De grootste aantallen worden gezien langs de Noordzeekust, vooral bij storm in najaar en winter. Daarnaast worden, meestal na storm, geregeld vogels gezien op de zeearmen en in het binnenland. Vaak gaat het hier om met olie besmeurde vogels. De in de tabel genoemde aantallen zijn zeer onvolledig, daar de Voordelta slechts enkele malen werd geteld, en dan nog per vliegtuig, met welke methode het tellen van Drieteenmeeuwen een moeilijke zaak is.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Drieteenmeeuwen in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Kittiwake Rissa tridactyla counted per month in 1975/76 - 1979/80.

~~LACHSTERN~~ - Gelochelidon nilotica

Deze in Nederland zeldzame doortrekker werd tijdens de tellingen tweemaal waargenomen:

sept. 1976 4 ex. Oostvoornse Meer
 aug. 1978 1 ex. Oosterschelde

tabel 1. RIJSTENMEEUW - *Rissa tridactyla*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	-	-	x	x	-	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	2	-	-	1	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	1	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	1	415	-	9	4	1	-	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	20	x	x
TOTAAL	-	-	-	1	416	-	11	4	1	21	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	1	22	-	1	-	5	-	-	-
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	1	22	-	2	-	6	7	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	1	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-

x gebied niet geteld
-0- geen vogels gezien

tabel 1. MEERUW ONGEDETERMINEERD - *Larus sp.*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	1400	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	576	20	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	12100	-	4599	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	150	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	12100	-	4749	-	1400	-	576	20	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	950	-	1600	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	1700	1300	200	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	13587	18157	10372	-	13184	5868	7886	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	652	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	13587	20807	12324	1800	13184	5868	7886	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	400	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	163	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	12688	17492	11619	2791	785	6587	2659	6068	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	725	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	14176	17492	11619	3191	185	6587	2659	6068	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	108	332	5841	1600	900	1200	-	6500	-	700	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	450	1500	2000	3800	2000	-	3300	400	150	-	x	x
Voordelta	-	-	13769	14509	9532	52982	3672	3132	3032	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	2	-	-	-	5	-	-	x	x
TOTAAL	558	1832	21610	19911	12432	54182	6972	10037	3182	700	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	2300	900	2040	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	60	-	-	-	-	100	120
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	1640	1330	-	50	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	3940	1830	2100	50	-	-	-	100	120

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

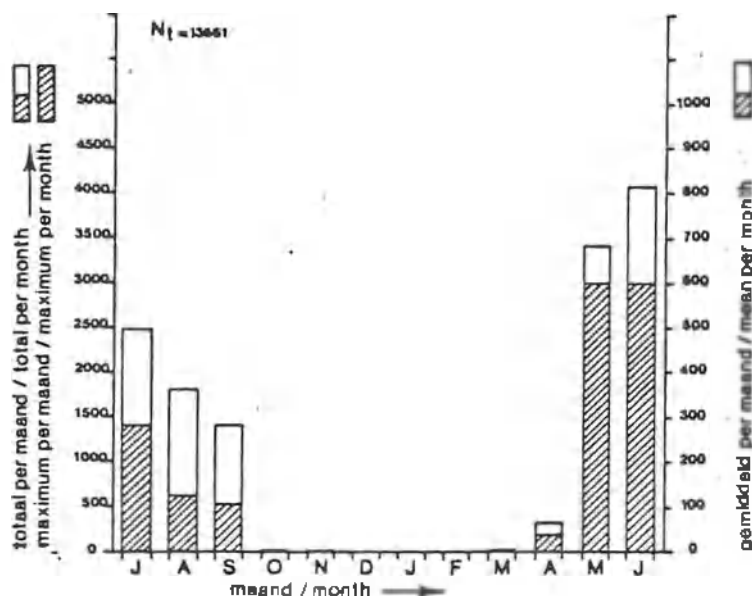
GROTE STERN - *Sterna sandvicensis*

In het Deltagebied bevindt zich de laatste jaren slechts één grote kolonie van de Grote Stern, namelijk op de Bompelvoet in de Grevelingen. De aantallen broedparen in de jaren 1979-1982 bedroegen respectievelijk 2.700, 3.400, 3.920 en 4.100 (meded. Staatsbosbeheer Zeeland). Zoals uit de opgegeven aantallen voor de Grevelingen in de tabel blijkt, zijn de aantallen broedvogels niet altijd meegeteld bij de tellingen.

De op de Bompelvoet broedende vogels fourageren vooral in het Noordzeekustgebied rond Goeree, maar ook wel in de monding van de Oosterschelde. Om de fourageergebieden te bereiken wordt zowel over de Brouwersdam gevlogen als dwars over de kop van Goeree. Ook wordt het eiland Schouwen regelmatig overgestoken van en naar de Oosterschelde.

Na de broedtijd is de soort in kleine aantallen te zien langs alle niet-afgesloten zeearmen, zelfs tot ver "landinwaarts", zoals bij Bergen op Zoom. In de mondingen van Oosterschelde en Westerschelde en op de platen in de Voordelta zijn dan concentraties aan te treffen van honderden vogels. In de loop van oktober zijn de meeste Grote Sterns vertrokken naar hun zuidelijker gelegen overwinteringsgebieden. Sinds 1972 worden echter iedere winter kleine aantallen Grote Sterns gezien in het Deltagebied, vooral langs de Brouwersdam (zie b.v. Ouweneel 1975).

De voorjaarsstrek vindt plaats vanaf eind maart tot in mei, vooral over zee.



Figuur

Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Grote Sterns in 1975/76 - 1979/80.

Total, mean and maximum number of Sandwich Tern *Sterna sandvicensis* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	4	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Kraamers-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grovelingen	25	100	40	-	-	-	-	-	-	36	1006	3000
Oosterschelde	x	x	6	-	-	-	5	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	2	-	-	-	-	-	-	12	x	x
Voordelta	x	x	486	x	9	-	1	x	-	x	170	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	25	101	544	-	9	-	6	-	-	48	1006	3000
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	2	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	2	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grovelingen	11	55	-	-	-	1	-	-	-	59	118	1006
Oosterschelde	x	x	x	-	-	2	-	-	-	2	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	4	-	3	-	10	151	340	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	14	55	4	-	4	3	3	-	10	212	138	1006
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	3	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	1	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grovelingen	116	5	1	-	-	-	-	-	-	5	2	-
Oosterschelde	x	x	111	-	-	-	-	-	1	43	x	x
Veerse Meer	x	x	11	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Voordelta	120	520	100	7	5	-	-	-	10	35	270	12
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	236	525	426	7	5	-	-	-	11	83	273	12
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	13	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	x	x	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grovelingen	7	60	5	-	-	-	-	-	2	-	15	5
Oosterschelde	3	12	23	3	-	-	-	-	-	-	4	28
Veerse Meer	x	x	2	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	2	-	137	1	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	1400	430	12	9	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	1412	502	202	13	-	-	-	-	2	-	19	33
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraamers-Volkerak	-	15	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grovelingen	60	1	77	-	-	-	-	-	-	3	-	31
Oosterschelde	731	614	17	1	-	-	-	-	-	-	2	7
Veerse Meer	x	x	6	-	-	x	-	-	-	1	x	x
Westerschelde	x	x	54	1	-	-	-	-	-	2	-	5
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	19	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	791	612	236	2	-	-	-	-	-	6	2	48

x geteld niet geteld
1 geen vogels gezien

06140

DOUGALLS STERN - Sterna dougallii

Deze in Nederland zeldzame dwaalgast werd tijdens de tellingen éénmaal waargenomen.

aug. 1979 1 ex. Grevelingen

* 06150

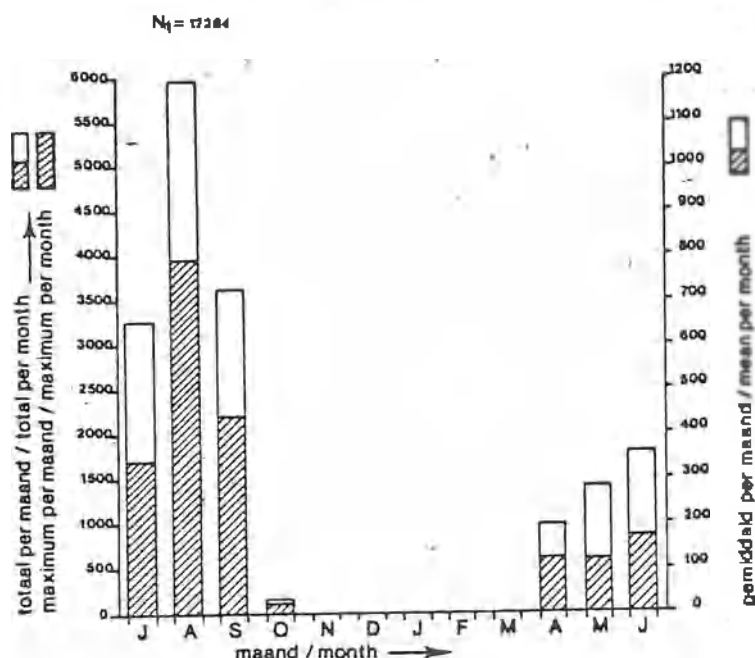
06160

VISDIEF - Sterna hirundo en NOORDSE STERN - Sterna paradisaea

Aangezien Visdief en Noordse Stern in veel gevallen niet nader op soort konden worden gedetermineerd, zijn alle waarnemingen samengevoegd. Van de bijna 8.000 gedetermineerde vogels werd slechts 3% als Noordse Stern opgegeven. Met name in de Voordelta, waar alle vogels als Visdief/Noordse Stern werden opgegeven kan het percentage Noordse Sterns in sommige delen van het jaar beduidend hoger zijn in verband met de doortrek van de noordelijk broedende populaties van de Noordse Stern.

De eerste Visdieven in het voorjaar worden meestal gezien in de tweede helft van maart. De eerste Noordse Sterns verschijnen meestal pas na half april. In april, mei en juni vindt veel doortrek plaats, vooral over zee. Beide soorten broeden in het Deltagebied, de Visdief in 1982 met 3.300 paar en de Noordse Stern met 45 paar (Meininger 1983a).

De najaarstrek vindt plaats van eind juli tot in oktober, vooral over zee. Novemberwaarnemingen zijn uitzonderlijk. In het najaar zijn vaak grote gemengde groepen van Visdief, Noordse- en Grote Stern aan te treffen op de platen in de Voordelta en in de mondingen van de zeearmen.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Visdieven en Noordse Sterns in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of "commic tern" *Sterna hirundo* and *S. paradisaea* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	1								x	x
Langvliet		101	10								29	x
Nieuwe Diep	2	5	1								21	x
Nieuwe Diep	x	x	21							2		x
Kruis-Volkersak	x	x									x	x
Gevelingen	20	47	48									43
Oosterschelde	x	x	71	1						1	113	x
Voorde Meer	x	x	2								x	x
Oosterschelde	x	x	129							3	x	x
Voorde Meer	x	x		x							53	x
Ost. geb. Z.d. Holl.	x	x									x	x
Ost. geb. Zeeland	x	x									x	x
TOTAAL	22	153	287	1						6	212	43

1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	3									x
Langvliet	17	11										x
Nieuwe Diep	x	x										x
Nieuwe Diep	x	x										x
Kruis-Volkersak	x	x	2									x
Gevelingen	230	124	7								57	66
Oosterschelde	x	x	x	4						10		x
Voorde Meer	x	x	x							1		x
Oosterschelde	x	x	x	1								x
Voorde Meer	x	x	x		9					581	150	x
Ost. geb. Z.d. Holl.	x	x									x	x
Ost. geb. Zeeland	x	x								2	x	x
TOTAAL	247	135	12	5	9					594	207	66

1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	8	1						x	x	x
Langvliet	x	x	1							x	x	x
Nieuwe Diep	x	x								x	x	x
Nieuwe Diep	x	x	1							x	x	x
Kruis-Volkersak	x	x	x							x	x	x
Gevelingen	17	17	6								49	21
Oosterschelde	x	x	40							83		x
Voorde Meer	x	x	7							75		x
Oosterschelde	x	x	70	21						7	15	x
Voorde Meer	100	50	463	1	1					111	50	33
Ost. geb. Z.d. Holl.	x	x								x	x	x
Ost. geb. Zeeland	x	x	7	1						7	x	x
TOTAAL	137	67	603	30	1					283	114	54

1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x		x						x	x	x
Langvliet	x	x	5							x	x	x
Nieuwe Diep	x	x								x	x	x
Nieuwe Diep	x	x								x	x	x
Kruis-Volkersak	x	x	20	2							5	208
Gevelingen	20	162	25								15	33
Oosterschelde	757	564	1058							4	250	543
Voorde Meer	x	x	3								x	x
Oosterschelde		30	659	3	2						x	x
Voorde Meer	400	1200	430	130							x	x
Ost. geb. Z.d. Holl.	x	x									x	x
Ost. geb. Zeeland	x	x	2								x	x
TOTAAL	1177	1966	2202	135	2					5	280	794

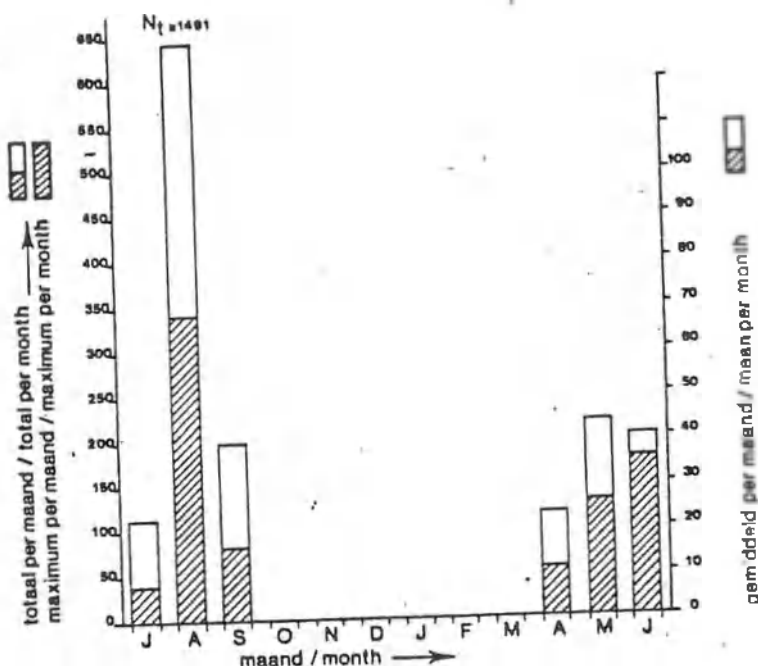
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x									x	x
Langvliet	x	x	8							2	x	x
Nieuwe Diep	x	x	2								x	x
Nieuwe Diep	x	x	9	x								x
Kruis-Volkersak	42	47									27	14
Gevelingen	57	33	17							1	51	54
Oosterschelde	1610	1600	154							50	363	378
Voorde Meer	x	x	3							3		x
Oosterschelde	x	x	126	4						38	142	396
Voorde Meer	x	x	x	x		x		x		x		x
Ost. geb. Z.d. Holl.	x	x	1								x	x
Ost. geb. Zeeland	x	x	18							12		x
TOTAAL	1709	1660	528	4						106	583	845

gebied niet geteld
van voorts gezins

DWERGSTERN - *Sterna albifrons*

De eerste Dwergsterns in het voorjaar worden in het Deltagebied waargenomen omstreeks half april. Doortrek vindt vooral plaats in mei. In 1982 broedden in het Deltagebied ongeveer 255 paar Dwergsterns. De grootste kolonies bevonden zich op de Hompelvoet in de Grevelingen en op de Hooge Platen in de Westerschelde (Meininger 1983a).

In het najaar lijkt vooral de Oosterschelde een belangrijke pleisterplaats te zijn, met onder andere 313 exemplaren in augustus 1979. Behalve om broedvogels van het Deltagebied gaat het hier ook om doortrekkers uit noordelijker gebieden. Dit is aangetoond door ringvangsten. Wegtrek vindt vooral plaats in augustus en september. Waarnemingen in oktober zijn uitzonderlijk.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Dwergsterns in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Little Tern *Sterna albifrons* counted per month in 1975/76 - 1979/80.

Label 1, DWERGSTERN - *Sterna albifrons*

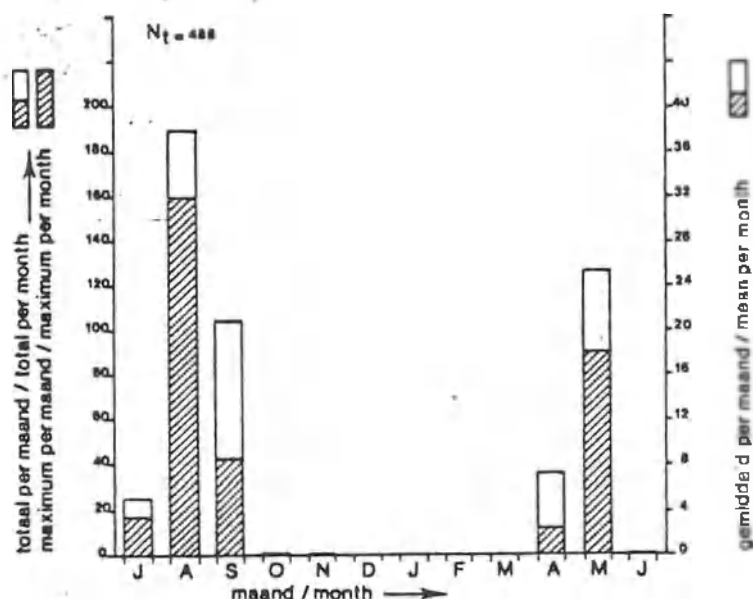
Resultaten tellingen in het Dwergsterengebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biezelooch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Kraaijck-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	3	6	25	-	-	-	-	-	-	5	26	3
Oosterschelde	x	x	37	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	7	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	6	-	-	-	-	-	-	6	-	x
Voordelta	x	x	-	x	-	-	-	x	x	-	14	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	3	12	83	-	-	-	-	-	-	11	40	3
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biezelooch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Kraaijck-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	23	13	2	-	-	-	-	-	-	-	1	10
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	20	4	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	34	13	2	-	-	-	-	-	-	20	5	10
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biezelooch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraaijck-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	28	14	1	-	-	-	-	-	-	-	5	3
Oosterschelde	x	x	4	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	2	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	2	-	-	-	-	-	-	-	14	-
Voordelta	9	17	19	-	-	-	-	-	-	54	8	3
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	39	31	28	-	-	-	-	-	-	54	27	6
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biezelooch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraaijck-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	3	43	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Oosterschelde	5	118	22	-	-	-	-	-	-	-	13	7
Veerse Meer	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	5	16	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	7	80	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	4	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	15	267	44	-	-	-	-	-	-	-	16	8
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	4	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biezelooch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraaijck-Volkerak	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Grevelingen	20	23	6	-	-	-	-	-	-	-	1	5
Oosterschelde	4	333	19	-	-	-	-	-	-	26	14	9
Veerse Meer	x	x	2	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	8	-	-	-	-	-	-	3	113	161
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	4	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	24	340	43	-	-	-	-	-	-	31	129	175

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

ZWARTE STERN - Chlidonias niger

De Zwarte Stern is geen broedvogel van het Deltagebied. Het is een uitgesproken broedvogel van zoete moerasgebieden. Wel is de soort een regelmatige doortrekker in voor- en najaar. Doortrek in het voorjaar vindt plaats van half april tot begin juni, met een piek in mei, en in het najaar van half juli tot in oktober met een piek in augustus-september. Doortrek vindt zowel plaats over zee als door het binnenland. Pleisterende vogels worden zelden waargenomen en dan alleen nog voor korte tijd. Alleen op de spuikom bij Bath zijn in het voorjaar vaak tientallen Zwarte Sterns, vaak in gezelschap van Dwergmeeuwen, waar te nemen. Concentraties van grote aantallen zijn uit recente tijd niet bekend.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Zwarte Sterns in 1975/76 - 1979/80.
Total, mean and maximum number of Black Tern Chlidonias niger counted per month in 1975/76 - 1979/80.

06340

ZEEKOET - Uria aalge

Deze uitgesproken zeevogel wordt zelden gezien op de zeearmen. Het betreft dan meestal met olie besmeurde vogels. Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen verricht:

jan. 1976 1 ex. Oosterschelde	jan. 1978 1 ex. Veerse Meer
mrt. 1977 1 ex. Oostvoornse Meer	jan. 1979 1 ex. Oostvoornse Meer

06470

KLEINE ALK - Alle alle

Tijdens de tellingen werd slechts één waarneming gedaan van deze, in Nederland vrij zeldzame, zeevogel:

nov. 1975 1 ex. Veerse Meer

tabel 1. ZWARTE STERN - *Chlidonias niger*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	145	7	-	-	-	-	-	-	-	1	x
Hollands Diep	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	5	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	11	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	-	1	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	160	26	-	-	-	-	-	-	-	6	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	4	19	4	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	5	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	1	x	x
TOTAAL	17	19	4	-	-	-	-	-	-	12	4	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	1	x	-	-	-	-	-	-	1	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	1	1	-	-	-	-	-	12	x	x
TOTAAL	-	1	2	1	1	-	-	-	-	12	4	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	17	-
Oosterschelde	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	5	-	8	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	16	-	-	-	-	-	-	x	x	x
TOTAAL	9	5	43	-	-	-	-	-	-	-	17	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	5	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	5	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	20	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Oosterschelde	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	5	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	20	1
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	1	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	1	30	-	-	-	-	-	-	12	90	1

x gebied niet geteld

1 geen vogels gezien

VELDUIL - *Asio flammeus*

In het Deltagebied broeden jaarlijks enkele paren Velduilen. Bovendien is de soort een regelmatige doortrekker en wintergast van schorren, dijken, akkers, graslanden e.d. De aanwezige aantallen worden echter sterk onderteld doordat de vogels alleen worden opgemerkt als ze jagen of als ze worden opgejaagd door de waarnemer.

De aantallen in de Delta aanwezige Velduilen variëren van jaar tot jaar, maar in sommige jaren zijn stellig meer dan 100 exemplaren aanwezig.

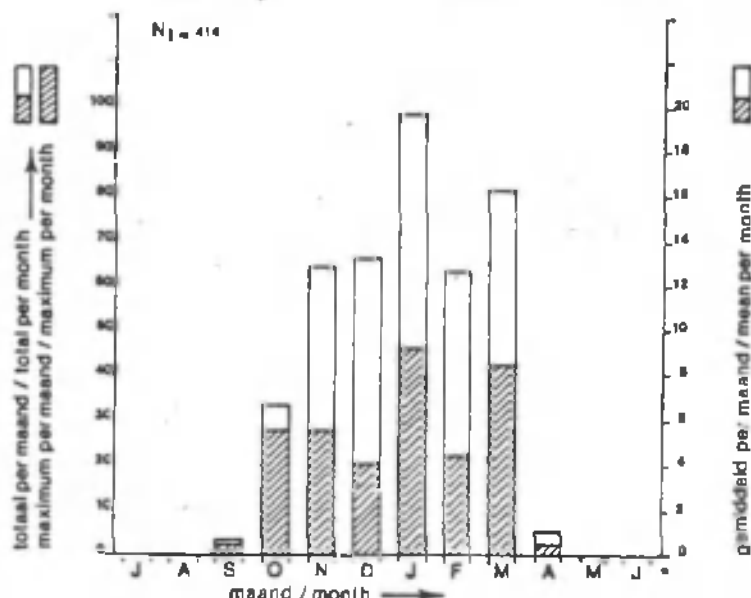


Fig. Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Velduilen in 1975/76-1979/80.
Total, mean and maximum number of Short-eared Owl *Asio flammeus* counted per month in 1975/76-1979/80.

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

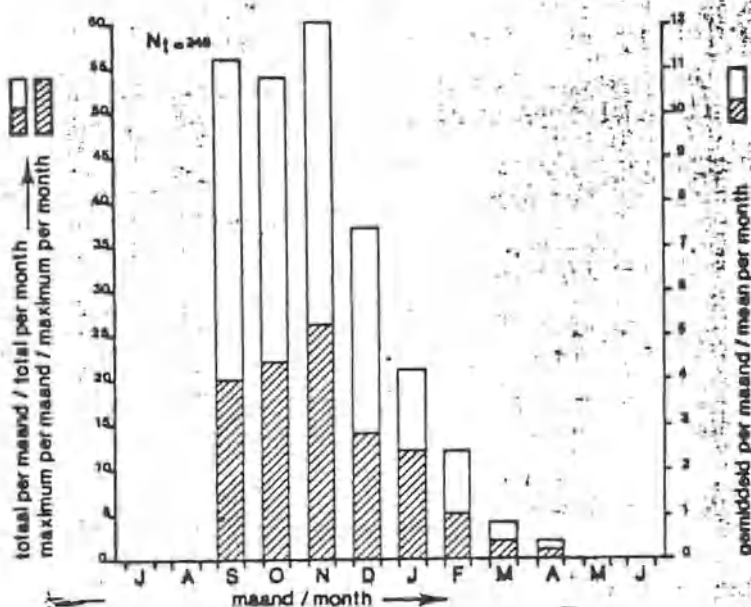
1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Doerwoude Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringsvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Stadswaach	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Stroomer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Westereschelde	x	x	1	-	1	1	1	-	2	-	x	x
Voerda Meer	x	x	-	-	2	-	6	-	-	-	x	x
Westereschelde	x	x	-	1	8	1	1	1	-	-	x	x
Voerda Meer	x	x	-	-	-	x	-	x	x	-	-	x
Div. geb. Zid. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	13	16	8	11	27	2	x	x
TOTAAL	-	-	1	1	27	20	17	12	29	2	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Doerwoude Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringsvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Stadswaach	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Stroomer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Westereschelde	x	x	x	-	9	7	7	-	1	-	x	x
Voerda Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westereschelde	x	x	x	-	-	4	-	6	-	-	x	x
Voerda Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. Zid. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	3	2	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	9	14	9	6	1	2	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Doerwoude Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringsvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Stadswaach	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Stroomer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Westereschelde	x	x	-	-	-	1	-	-	-	-	x	x
Voerda Meer	x	x	-	x	-	1	2	-	-	-	x	x
Westereschelde	x	x	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Voerda Meer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. Zid. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	1	9	1	5	4	2	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	1	10	3	11	5	2	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Doerwoude Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringsvliet	x	x	-	-	1	-	1	4	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Stadswaach	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Stroomer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Westereschelde	-	-	-	-	3	4	2	8	3	-	-	-
Voerda Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westereschelde	-	-	-	-	3	1	5	4	3	-	x	x
Voerda Meer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zid. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	4	1	11	1	6	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	4	8	16	15	22	7	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Doerwoude Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringsvliet	x	x	-	-	-	-	1	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Stadswaach	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Stroomer-Volkerak	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Westereschelde	-	-	-	-	-	-	1	5	3	1	-	-
Voerda Meer	x	x	-	-	1	x	-	-	-	-	x	x
Westereschelde	x	x	-	4	4	5	-	9	7	-	-	-
Voerda Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. Zid. Holl.	x	x	2	-	2	6	2	3	9	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	13	2	1	40	-	23	-	x	x
TOTAAL	-	-	2	27	10	13	46	18	42	1	-	1

x gezien met geteld
- gezien maar niet geteld

IJSVOGEL - Alcedo atthis

De IJsvogel is in sommige jaren met enkele paren broedvogel in het Deltagebied. Vooral in najaar en winter worden kleine aantallen waargenomen langs allerlei soorten wateten, zowel langs binnenwateren als langs zeearmen. In de loop van de winter nemen de aantallen af door wegtrek en/of sterfte. Na de strenge winter 1978/79 werden er beduidend minder IJsvogels waargenomen als in de jaren daarvoor.

Bij de watervogeltellingen wordt slechts een klein deel van de werkelijk aanwezige aantallen IJsvogels opgemerkt.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal IJsvogels in 1975/76-1979/80.
Total, mean and maximum number of Kingfisher Alcedo atthis counted per month in 1975/76-1979/80.

tabel 1. IJSSVOGEL - *Alcedo atthis*

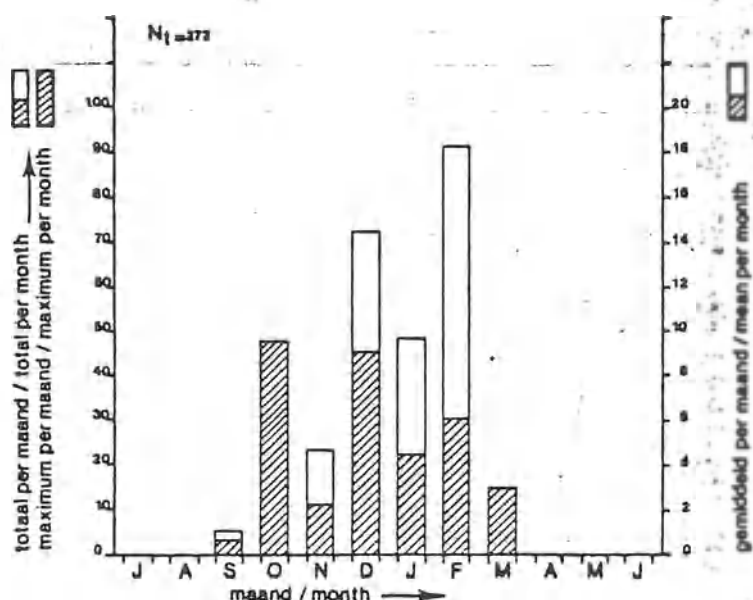
Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	1	-	-	1	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	x
Biesbosch	x	x	14	10	17	8	6	5	2	-	-	x
Kraanmer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	2	2	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	1	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	6	-	2	1	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	9	2	4	5	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	20	22	26	14	12	5	2	1	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	4	6	5	-	-	-	-	x	x	x
Kraanmer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	1	-	1	1	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	1	1	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	1	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	3	2	4	1	1	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	5	10	8	6	2	1	1	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	1	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	2	-	5	-	-	-	-	x	x	x
Kraanmer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	3	2	-	1	1	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	1	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	9	5	2	3	4	2	1	-	x	x
TOTAAL	-	-	16	7	8	4	5	2	1	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	1	1	6	3	-	-	-	x	x	x
Kraanmer-Volkerak	x	x	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	9	10	7	7	1	1	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	12	13	16	11	1	1	-	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mai.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	2	-	-	-	x	x	x
Kraanmer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	1	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	1	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	1	1	1	-	-	1	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	2	1	1	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	3	2	2	2	1	1	-	1	-	-

x gebied niet geteld
o geen vogels gezien

STRANDLEEUWERIK - *Eremophila alpestris*

De Strandleeuwerik is in het Deltagebied een niet algemene wintergast, die vooral te zien is langs het Oostvoornse Meer. Mogelijk komt deze soort ook in andere gebieden met open zoutvegetaties meer voor, zoals bijvoorbeeld in de Grevelingen.



Figuur

Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Strandleeuweriken in 1975/76-1979/80.

Total, mean and maximum number of Shore Lark *Eremophila alpestris* counted per month in 1975/76-1979/80.

tab. 1 . STRANDLEEUWERIK - *Eremophila alpestris*

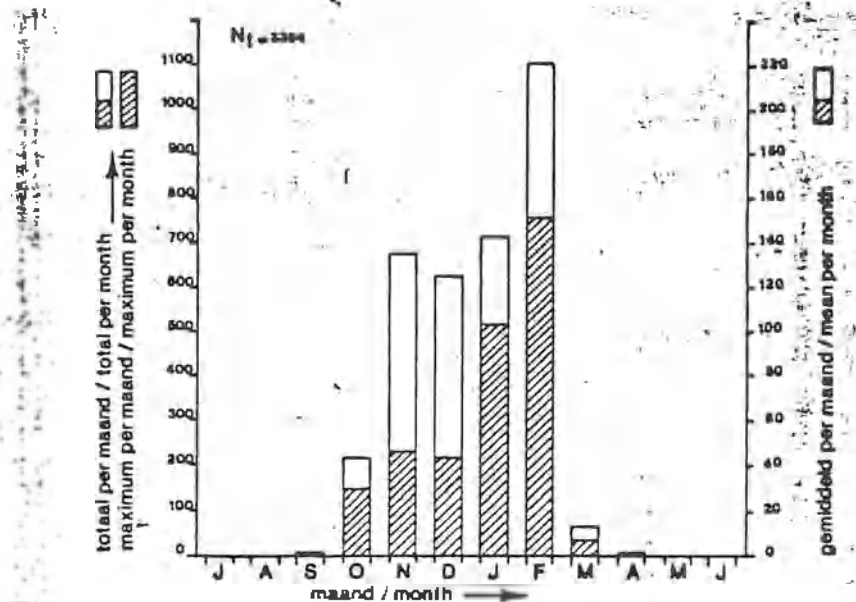
Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	1	11	45	22	30	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	45	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	48	11	45	22	30	-	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	6	-	14	8	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	3	-	6	-	14	8	-	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	8	12	23	15	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	1	8	12	23	15	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.2d.Holl.	x	x	2	-	-	19	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	2	-	-	19	-	-	-	-	-	-

x gebied niet geteld
u geen vogels gezien

OEVERPIEKPER - *Anthus spinoletta littoralis*

De Oeverpieper is in het Deltagebied een algemene wintergast op de schorren van de intergetijdegebieden. Eind januari en begin februari 1980 werden vrijwel alle schorren langs Oosterschelde en Westerschelde onderzocht op de aanwezigheid van Oeverpiepers. Op basis van deze tellingen werd het aantal hier geschat op 2200-3200 (Meininger & De Roder 1981).



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Oeverpiepers in 1975/76-1979/80.
Total, mean and maximum number of Rock Pipit *Anthus spinoletta littoralis* counted per month in 1975/76-1979/80.

11111 . OEVERPIEPER - *Archus spinoletta littoralis*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	2	-	-	-	-	1	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Kraaijer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grovelingen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	3	-	1	5	2	-	-	x	x
Voornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	184	200	500	750	30	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	40	14	7	3	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	1	5	224	215	512	755	31	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraaijer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grovelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Voornse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	200	23	160	10	-	6	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	200	23	160	10	-	6	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraaijer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grovelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	6	2	-	-	-	-	x	x
Voornse Meer	x	x	-	x	3	2	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	4	134	18	32	20	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	2	-	-	1	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	2	13	138	19	32	20	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraaijer-Volkerak	x	x	-	82	38	49	-	-	1	-	-	-
Grovelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	3	30	27	11	5	-	1	2	-	-
Voornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	32	125	13	3	6	2	2	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	3	144	190	73	8	6	4	4	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	1	1	-	-	-	1	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	1	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Kraaijer-Volkerak	-	-	-	10	20	165	-	170	-	-	-	-
Grovelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	12	15	1	7	-	2	-	-	-
Voornse Meer	x	x	-	9	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	30	6	2	1	127	6	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div. geb. Z.d. Holl.	x	x	-	-	-	-	3	-	-	-	x	x
Div. geb. Zeeland	x	x	-	-	2	4	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	62	44	172	11	298	9	-	-	-

* Niet geteld
x vergelezen

BONTE KRAAI - Corvus corone cornix**Verspreiding**

Van de Kraai Corvus corone komen in Nederland twee ondersoorten voor, die door hun uiterlijk ook uitstekend in het veld zijn te onderscheiden: de Zwarte Kraai C.c. corone en de Bonte Kraai C.c. cornix. De eerste broedt in een groot deel van West-Europa en is daar hoofdzakelijk standvogel; de laatste is broedvogel in Ierland, Schotland, Scandinavië en Oost-Europa. De Bonte Kraai is gedeeltelijk standvogel. Grote delen van het broedgebied worden echter 's winters ook verlaten. Waar de broedgebieden van Bonte- Zwarte Kraai elkaar raken, komt een zone voor waarin bastaardering optreedt. Deze zone wisselt in breedte van 24 tot 170 kilometer en loopt over Oost-Ierland, Schotland, de waddeneilanden, Denemarken, Duitsland en Oostenrijk naar de Golf van Genua (Melde 1969, Coombs 1978).

In Nederland is de Bonte Kraai een zeer schaarse broedvogel van de waddeneilanden, meestal gemengd met de Zwarte Kraai (Teixeira 1979, meded. A.L. Spaans). Daarnaast is hij in Nederland een regelmatige doortrekker en wintergast, die meestal half oktober arriveert en vooral in maart weer wegtrekt. In Nederland doortrekkende aantallen zijn gering, aangezien de doortrekkers niet verder gaan dan Oost-Engeland en Noordwest-Frankrijk (Harrison 1982). Bovendien is het Franse overwinteringsgebied de laatste decennia sterk ingekrompen (Sueur 1981). In Nederland wordt de Bonte Kraai 's winters vooral aangetroffen in open landschappen (Noord-Groningen, Noord-Friesland, Drenthe, de Flevopolders, de Hollandse droogmakerijen en het Deltagebied). Hierbij valt op dat in de meeste gebieden waar Bonte Kraaien relatief talrijk zijn, de dichtheden van broedende Zwarte Kraaien gering zijn, of dat er zelfs geheel geen Zwarte Kraaien voorkomen. Gevestigde paren Zwarte verdedigen het gehele jaar door hun territoria, niet alleen tegen zwarte soortgenoten, maar zeer waarschijnlijk ook tegen de bonte wintergasten (Bossema et al. 1976). Het lijkt dan ook aannemelijk dat competitie tussen Zwarte en Bonte Kraaien een belangrijke rol speelt bij de winterverspreiding van de laatste in Nederland.

De in Nederland doortrekkende en overwinterende Bonte Kraaien zijn vooral afkomstig uit Scandinavië, Denemarken, Finland en in mindere mate uit de Baltische staten (Busse 1969). De in Drenthe teruggemelde vogel uit Tsjechoslowakije (Van Dijk & Van Os 1982) betreft wellicht een uitzonderlijk geval. De in België voorkomende Bonte Kraaien zijn eveneens vooral afkomstig uit Skandinavië en Finland (Lippens & Wille 1972, meded. G. Burggraeve).

Het overwinteringsgebied van de Fennoscandinavische broedvogels strekt zich uit van Oost-Engeland, Noord-Frankrijk, midden-Duitsland en de Baltische Staten in het zuiden tot midden Scandinavië in het noorden (Busse 1969).

Populatie

Als we enkele populatieschattingen beschouwen, (Zweden: 400.000 paar, Ulfstrand & Högstedt 1976; Finland in de jaren vijftig: 135.000 paar, Merikallio 1958) blijkt dat het voorkomen van hoogstens enkele tienduizenden Bonte Kraaien in Nederland eigenlijk niet veel meer is dan een randverschijnsel. De totale Scandinavische en Finse winterpopulatie telt wellicht enkele miljoenen Bonte Kraaien, die grotendeels in Zuid-Scandinavië, Denemarken en in het gebied direct ten zuiden van de Oostzee overwinteren (Busse 1969).

Voorkomen in het Deltagebied

In de loop van oktober, bij uitzondering al in september, arriveren de eerste Bonte Kraaien in het Deltagebied. De aantallen nemen vooral toe in november, het maximum wordt bereikt in januari. Vanaf eind februari vindt wegtrek plaats en in de loop van april verdwijnen de laatste vogels uit het gebied. Er zijn uit Zeeland enkele broedgevallen bekend van gemengde paren van Bonte Kraai en Zwarte Kraai: van 1907 tot 1909 bij Kloetinge (Vleugel et al. 1948) en in 1980 bij de Oosterschinge op Zuid-Beveland.

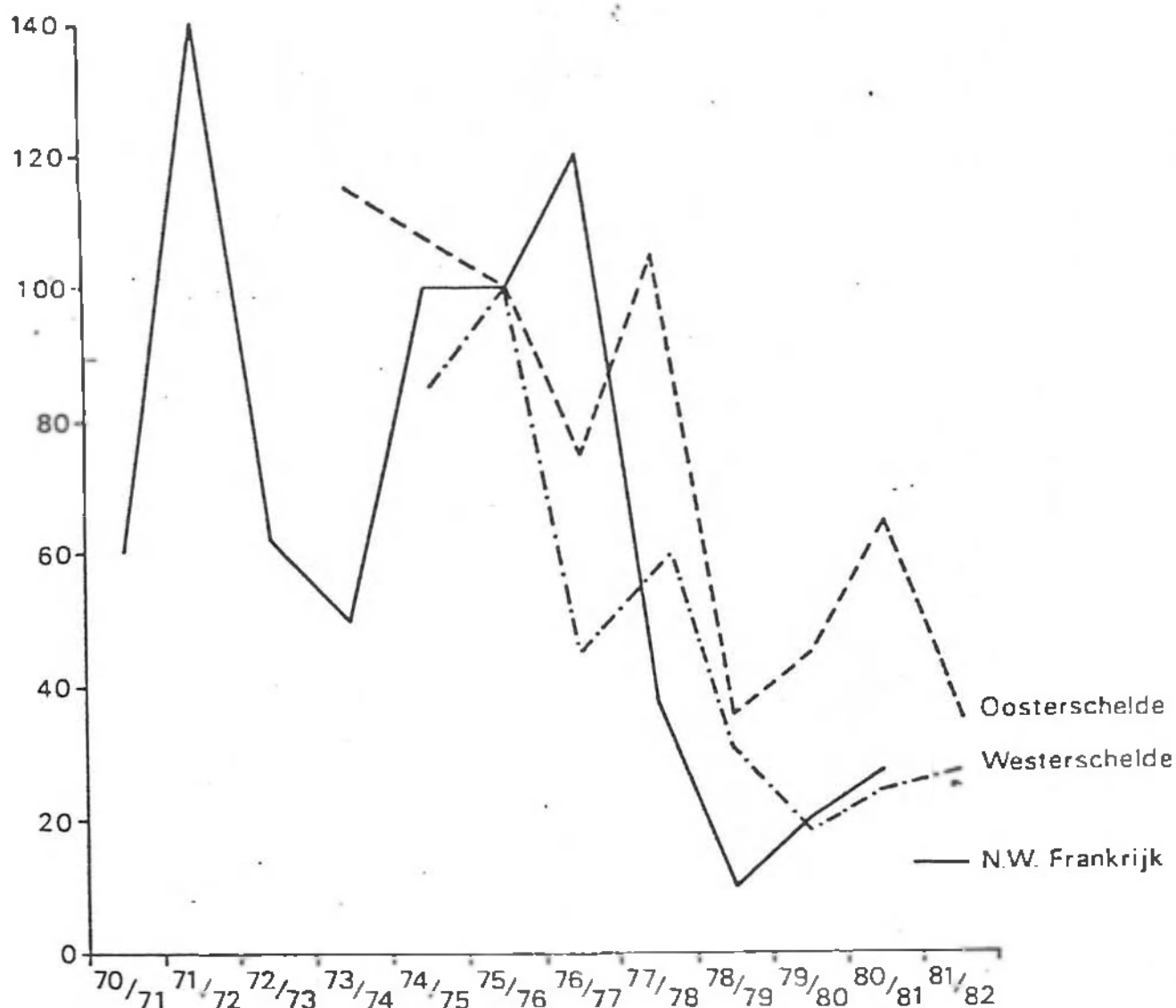
In het winterhalfjaar worden Bonte Kraaien verspreid over het gehele Deltagebied aangetroffen, vooral op akkers, langs dijken en oevers van de grote wateren en op vuilstortplaatsen. Tellingen van Bonte Kraaien in de watervogelgebieden leverden tussen 1975 en 1980 tussen 500 en 1.000 overwinterende exemplaren per winter op. In vrijwel alle gebieden in Zuidwest-Nederland werd tussen 1973 en 1982 een opvallende afname van de aantallen Bonte Kraaien vastgesteld, ondanks het feit dat de tellingen in de loop der jaren wat vollediger werden en er meer binnendijkse gebieden werden geteld. Uit de jaren vóór 1973 zijn geen kwantitatieve gegevens voorhanden.

In tabel zijn de totalen van de per maand getelde aantallen Bonte Kraaien opgeteld tot seizoentotalen en weergegeven als indexcijfer, waarbij het seizoen 1975-1976 op 100 is gesteld. Dit is gedaan voor gebieden die altijd (vrijwel) volledig zijn geteld (Haringvliet-Hollandsch Diep, Oosterschelde en Westerschelde) en voor het gehele Deltagebied. Hoewel af en toe een traject niet is geteld, is de gevolgde methode bij alle tellingen dezelfde en zijn de gegeven totaalaantallen onderling redelijk vergelijkbaar. Uit tabel en figuur blijkt, dat de getelde aantallen Bonte Kraaien in het Deltagebied tussen 1975 en 1982 ruimschoots zijn gehalveerd.

De meest waarschijnlijke verklaring voor het in geringer aantal overwinteren van Bonte Kraaien in de meest zuidelijke delen van het overwinteringsgebied (waaronder Nederland) lijkt vooral een verandering in trekgewoonten te zijn. Zolang er nog niet voldoende gegevens bekend zijn over eventuele veranderingen in de populatiegrootte in de broedgebieden, kan niet worden uitgesloten dat ook vermindering van de aantallen in (delen van) het broedgebied een rol speelt (Meininger & Slob 1983).

Tabel Indexcijfers van aantallen overwinterende Bonte Kraaien
Corvus corone cornix in 1973/74-1981/82.
Index figures for numbers of Hooded Crows *Corvus corone*
cornix wintering in the Delta Area, 1973/74-1981/82.
(1975/76 = 100 %).

	73/74	74/75	75/76	76/77	77/78	78/79	79/80	80/81	81/82
Haringvliet-									
Hollandsch Diep	?	?	100	139	40	44	21	46	49
Oosterschelde	115	?	100	75	104	36	46	65	34
Westerschelde	?	86	100	45	61	31	18	24	27
Deltagebied	?	?	100	82	66	37	44	48	50



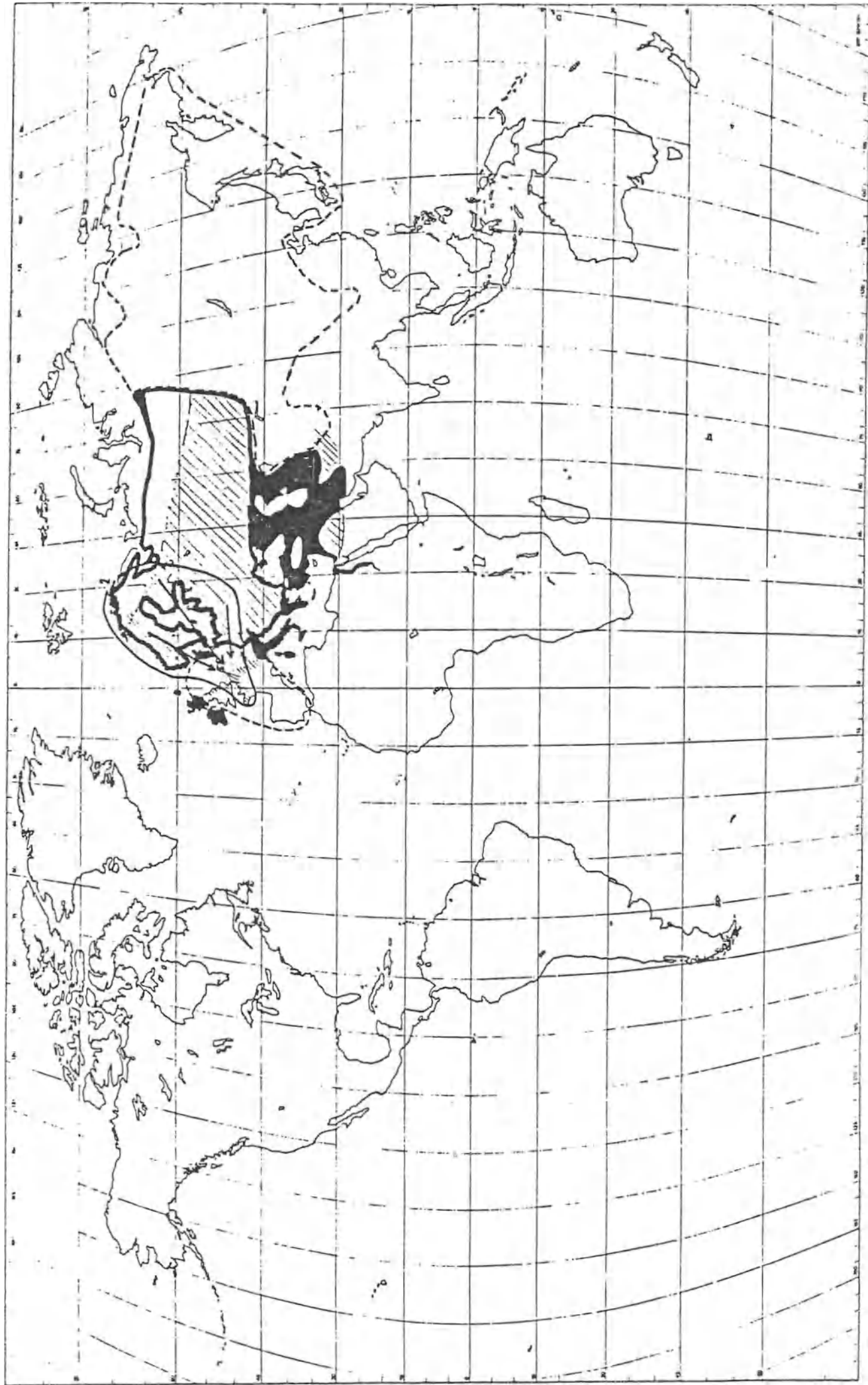
Figuur Index cijfers van aantallen overwinterende Bonte Kraaien
 langs Oosterschelde en Westerschelde en in
 Noordwest-Frankrijk (Sueur 1981). 1975/76 = 100 %.
Index figures for numbers of Hooded Crows *Corvus corone*
cornix wintering along Oosterschelde and Westerschelde
(Netherlands) and in Northwest-France (1975/76 = 100 %).

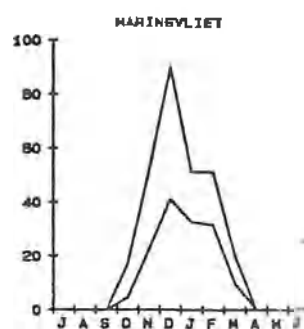
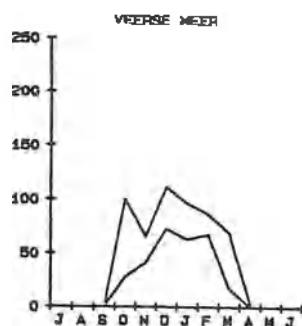
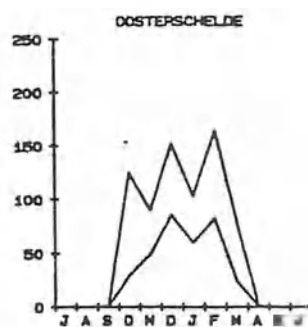
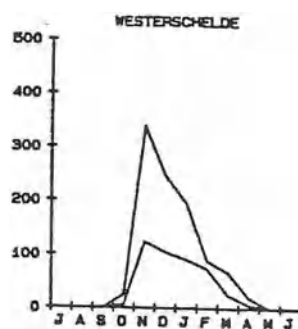
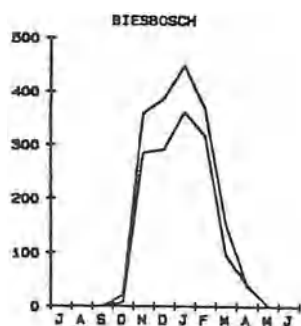
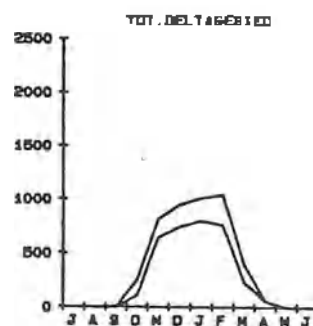
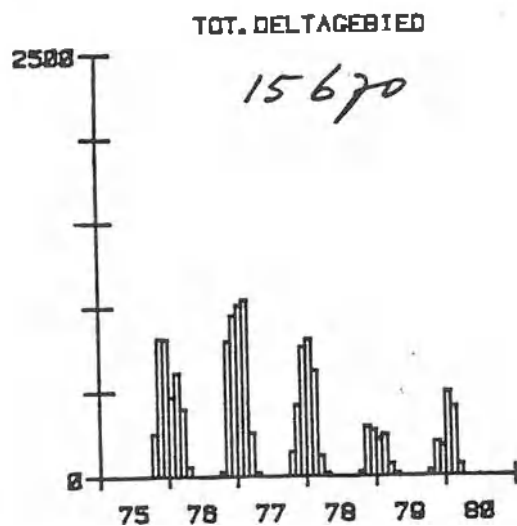
15670.11

"Route" Kauai - (Oahu) (Oahu) (Laysan)

glacier of Morrison (1902)
Venus (1960)
Lippensville (1972)

--- "Zaria Krasen" (C. C. Krasen) s.d.





15670

tabel 1. BONTE KRAAI - *Corvus corone cornix*

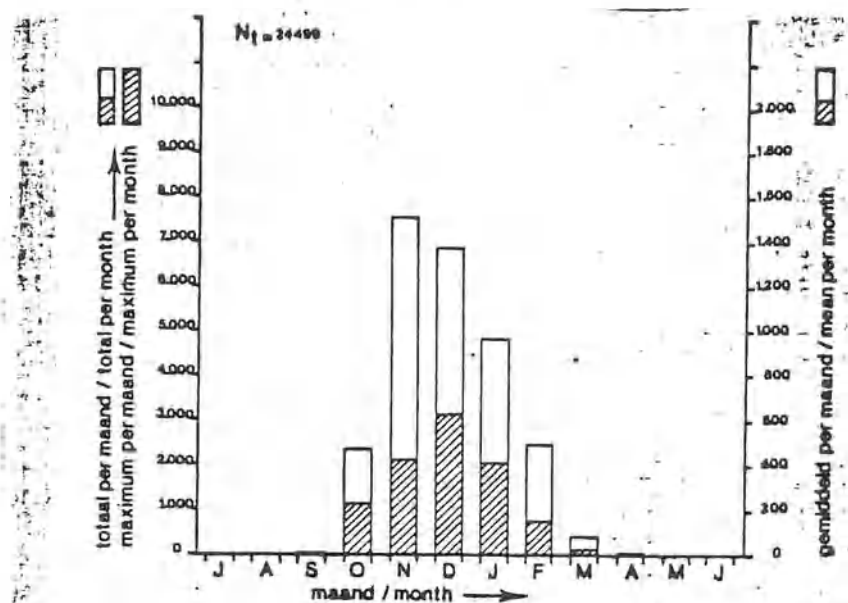
Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	13	2	1	7	4	6	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	17	28	90	21	51	20	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	3	25	-	10	20	15	-	-	x
Biesbosch	x	x	(-)	(-)	(160)	(190)	(17)	(45)	(40)	40	(-)	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	(-)	-	(-)	-	(-)	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	-	-	-	3	9	8	9	23	3	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	20	90	45	103	82	80	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	100	65	111	96	86	69	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	26	339	246	81	89	67	2	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	(1)	-	10	15	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	69	99	112	70	214	79	18	x	x
TOTAAL	-	-	-	252	817	813	469	614	399	60	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	3	14	7	4	5	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	5	51	45	51	43	18	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	5	50	53	50	96	4	-	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	(10)	360	387	448	369	153	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	4	2	8	(-)	3	(-)	(-)	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	4	17	-	17	4	-	-	-
Oosterschelde	-	x	x	-	61	142	93	164	3	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	60	56	62	83	9	3	x	x
Westerschelde	x	x	x	1	74	68	124	79	14	20	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	25	11	45	2	4	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	98	157	135	184	49	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	28	799	951	1013	1045	258	23	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	1	4	2	2	1	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	1	10	12	31	23	2	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	1	-	37	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	2	211	197	276	266	38	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	(-)	(-)	2	3	1	(-)	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	2	4	10	3	1	-	-	-
Oosterschelde	x	x	1	125	41	152	23	84	11	1	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	32	79	85	56	7	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	1	58	147	195	87	18	10	-	-
Voordelta	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	4	7	9	1	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	13	54	140	139	101	43	7	x	x
TOTAAL	-	-	1	144	420	764	810	624	121	18	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	(-)	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	14	28	37	25	8	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	17	(8)	8	5	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	(22)	(7)	(13)	(20)	(9)	(-)	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	10	13	(-)	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	2	5	-	-	2	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	1	27	43	18	38	25	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	30	44	-	44	2	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	2	115	47	31	63	7	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	3	-	5	3	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	78	74	87	58	28	18	x	x
TOTAAL	-	-	-	25	293	272	219	245	72	18	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	8	10	22	15	1	(-)	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	(11)	6	3	4	(-)	(-)	x	x
Biesbosch	x	x	(-)	x	(7)	(20)	(40)	(40)	(9)	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	15	(1)	6	9	3	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	3	2	5	15	1	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	3	29	48	64	47	3	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	12	19	x	71	69	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	2	37	16	25	51	17	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	3	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	5	2	128	24	5	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	15	78	73	128	132	31	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	32	202	178	495	406	70	-	-	-

x gebied niet geteld
- geen vogels gezien
() telling onvolledig

FRATER - Carduelis flavirostris

De Frater is een karakteristieke verschijning in het Deltagebied in het winterhalfjaar. Van oktober tot in maart is deze zaadeter in kleine en grote groepen aan te treffen op de schorren langs de zeearmen, maar ook wel in allerlei kruidenrijke terreintjes in het binnenland. Hoewel de tellingen van Fraters verre van compleet zijn, geven vermelde getallen en de grafiek een indicatie van het aantalsverloop. De aanwezige aantallen variëren van jaar tot jaar en zullen maximaal enkele duizenden vogels betreffen.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Fraters in 1975/76-1979/80.
Total, mean and maximum number of Twite *Carduelis flavirostris* counted per month in 1975/76-1979/80.

18470

IJSGORS - Calcarius lapponicus

De IJsgors in het Deltagebied een weinig algemene wintergast van allerlei open gebieden. Het vermoeden bestaat dat veel waarnemers niet bekend zijn met de roep van de soort en dat hierdoor veel vogels niet worden opgemerkt.

De IJsgors wordt in het Deltagebied gezien van september tot in april.

Tijdens de tellingen werden de volgende waarnemingen gedaan:

jan. 1976	22 ex. Westerschelde	okt. 1979	1 ex. Westerschelde
febr. 1976	2 ex. Westerschelde	okt. 1979	6 ex. div. geb. Zeeland
nov. 1976	14 ex. Westerschelde	nov. 1979	3 ex. Oosterschelde
mrt. 1977	20 ex. Baringvliet	nov. 1979	2 ex. Westerschelde
sept. 1977	1 ex. Westerschelde		

tabel - PRATER - *Carduelis flavirostris*

Resultaten tellingen in het Deltagebied 1975/76 - 1979/80.

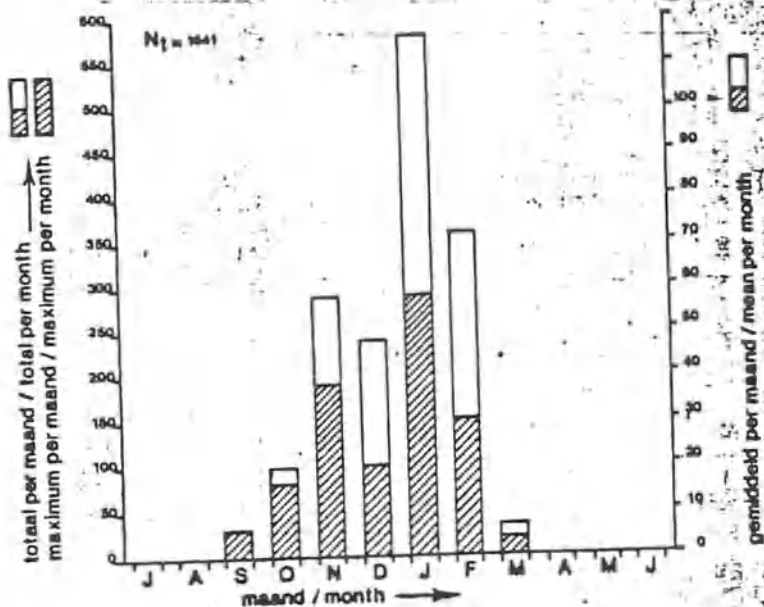
1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	40	27	-	50	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	4	15	-	-	50	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	120	1200	280	250	26	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	29	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	652	1910	256	167	45	-	x	x
Voordelta	x	x	-	-	-	-	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	40	832	3125	586	417	121	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	5	-	-	45	15	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	25	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	6	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	608	605	129	851	325	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	1	1526	331	1175	400	75	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	609	2136	466	2051	770	90	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	7	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	20	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	202	970	575	107	153	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	326	766	855	540	527	59	4	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	1	-	-	40	-	-	2	x	x
TOTAAL	-	-	-	529	1736	1430	914	680	59	6	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	215	45	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	25	380	130	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	32	865	377	20	40	18	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	35	1138	715	120	113	90	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	12	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	35	1170	1832	922	261	130	18	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	17	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	200	50	30	10	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	431	325	123	33	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	22	385	550	804	390	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	17	-	-	50	57	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	38	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	22	1033	925	995	483	74	-	-	-

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

SNEEUWGORS - *Plectrophenax nivalis*

De Sneeuwgorz is in het Deltagebied waar te nemen van begin september tot in april. Het voorkomen van deze soort beperkt zich vrijwel tot kusten en oevers, onder andere (zee-)dijken, schorren, voormalige schorren en werkeilanden.

De aantallen variëren van jaar tot jaar en het maximum aantal in het Deltagebied aanwezig wordt geschat op ongeveer 500 exemplaren.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Sneeuwgorzen in 1975/76-1979/80.
 Total, mean and maximum number of Snow Bunting
Plectrophenax nivalis counted per month in 1975/76-1979/80.

tabel . SNEEUOGORS - *Plectrophanax nivalis*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

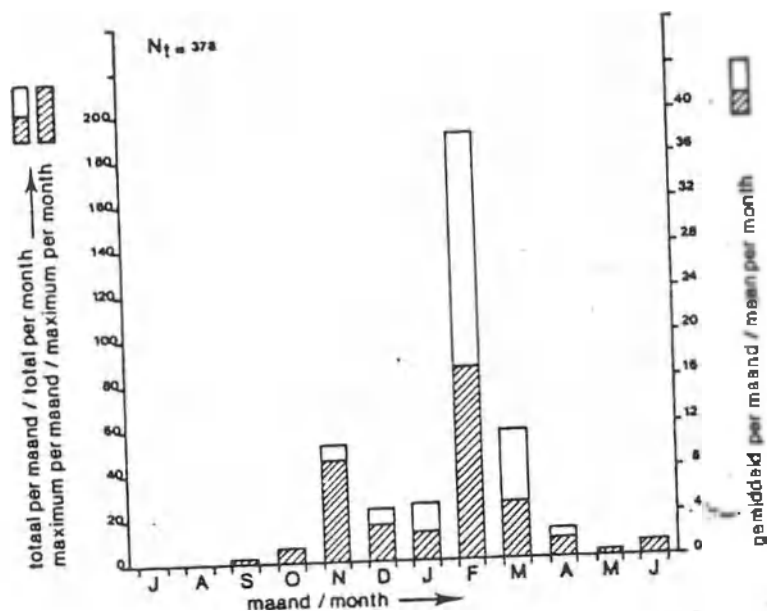
1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	40	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	9	26	8	220	93	18	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	8	-	29	60	-	-	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	9	34	8	289	153	18	-	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	27	7	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	40	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	30	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	162	61	109	35	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	1	42	12	-	-	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	8	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	192	102	159	74	8	-	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	75	2	-	-	50	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	2	-	-	-	-	12	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	10	-	14	-	27	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	2	-	16	-	16	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	10	2	40	-	-	12	-	-	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	8	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	30	79	56	16	27	90	-	-	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	-	-	-	52	4	-	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	10	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	60	14	-	-	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	juni.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	5	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	1	-	15	11	2	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	24	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	6	1	53	55	32	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	1	1	5	-	1	-	-	-	-
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	6	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	4	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	11	8	58	94	44	8	-	-	-

x gebied niet geteld
 □ geen vogels gezien

GRAUWE GORS - Miliaria calandra

Eén van de belangrijkste broedgebieden van de Grauwe Gors in Nederland is gelegen in Zeeuws Vlaanderen, waar de soort de laatste jaren is toegenomen en in goede jaren meer dan 200 broedparen voorkomen (Buijs 1982b). In Nederland broeden 400-800 paar (Teixeira, 1979). In 1977 werden voor het eerst territoria vastgesteld op Zuid Beveland (Ellewoutsdijk, Kapelse Moer en Zimmermannpolder). In 1978 en 1980 was de soort in de broedtijd aanwezig in de Yerseke Moer en in 1981 was er een territorium bij Wolphaartsdijk en één op de Molenplaat in de Oosterschelde nabij Bergen op Zoom.

Vrijwel alle winterwaarnemingen werden gedaan in Saeftinge, waar geregeld groepen tot meer dan 100 exemplaren worden gezien. In november 1979 werd een groep van 45 vogels gezien in het Nederlandse deel van het Zwin. Zeeuwsch Vlaanderen is het enige gebied in Nederland waar dergelijke winterconcentraties bekend zijn.



Figuur Totaal, gemiddeld en maximaal per maand waargenomen aantal Grauwe Gorzen in 1975/76-1979/80.
Total, mean and maximum number of Corn Bunting Miliaria calandra counted per month in 1975/76-1979/80.

tabel . GRAUWE CORN - *Miltaria calandara*

Resultaten tellingen in het Delta gebied 1975/76 - 1979/80.

1975/76	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Hollands Diep	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	6	7	16	12	18	10	8	x	x
Voordelta	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	6	7	16	12	18	10	8	-	-
1976/77	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	x	-	-	-	12	4	25	3	x	x
Voordelta	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	-	12	4	25	3	-	-
1977/78	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	x	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Veerse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	20	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	-	-	-	-	22	1	-	-
1978/79	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Biesbosch	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	-	-	2	-	-	-	-	85	-	-	x	x
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	x	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	2	-	-	-	-	85	-	-	-	-
1979/80	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mrt.	apr.	mei.	jun.
Oostvoornse Meer	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Haringvliet	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Hollands Diep	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Biesbosch	x	x	-	x	-	-	-	-	-	x	x	x
Krammer-Volkerak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grevelingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veerse Meer	x	x	-	-	-	x	-	-	-	-	x	x
Westerschelde	x	x	-	-	-	7	-	83	-	-	2	3
Voordelta	x	x	x	x	-	x	-	x	-	x	x	x
Div.geb.Zd.Holl.	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	x	x
Div.geb.Zeeland	x	x	-	-	46	-	1	-	-	-	x	x
TOTAAL	-	-	-	-	46	7	1	83	-	-	2	5

x gebied niet geteld
0 geen vogels gezien

Literatuur

- Ali, S. & S. Dillon Ripley, 1978. Handbook of the Birds of India and Pakistan. 1. New Dehli.
- Ali, S. & S. Dillon Ripley, 1980. Handbook of the Birds of India and Pakistan. 2. New Dehli.
- Ali, S. & S. Dillon Ripley, 1981. Handbook of the Birds of India and Pakistan. 3. New Dehli.
- Alley, W.F., L.M.J. van den Bergh, S. Braaksma, Th. J.F.A. ter Haar, D.A. Jonkers, H.N. Leys & J. van der Straaten, 1971. Avifauna van Midden Nederland. Assen.
- Atkinson-Willes, G.L. 1963. Wildfowl in Great-Britain. London.
- Atkinson-Willes, G.L. 1972. The international wildfowl censuses as a basis for wetland evaluation and hunting rationalization. Proc. Int. Conf. Conserv. of Wetlands and waterfowl, Iran, 1971. Slimbridge: 87-110.
- Atkinson-Willes, G.L. 1975. Effectifs et distribution des Canards marins dans le Nord-Ouest de l'Europe, janvier 1967-1973. Aves 12: 254-284.
- Atkinson-Willes, G.L. 1976. The numerical distribution of ducks, swans and coots as a guide in assessing the importance of wetlands in midwinter. Proc. Int. Conf. Conserv. of Wetlands and Waterfowl, Beilighenhafen, 1974. Slimbridge: 199-254.
- Baptist, H.J.M. & P.L. Meininger, 1979. Broedvogels van het Oosterscheldegebied c.a. in 1978. Rijkswaterstaat Deltadienst hoofdafdeling Milieu en Inrichting, nota DDMI-79.07, Middelburg.
- Bauer, K.M., & U.N. Glutz von Blotzheim, 1966. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. 1. Frankfurt am Main.
- Bauer, K.M., & U.N. Glutz von Blotzheim, 1968. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. 2. Frankfurt am Main.
- Bauer K.M., & U.N. Glutz von Blotzheim, 1969. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. 3. Frankfurt am Main.
- Becuwe, M. 1971. Het voorkomen van de Steenloper Arenaria interpres (L.) en de Paarse Strandloper Calidris maritima (Brünnich) in België en in Zeeuws-Vlaanderen (Nederland). Giervalk 61:175-223.
- Becuwe, M. 1973. Een ecologische interpretatie van het seizoenale talrijheidspatroon van de Steenloper, Arenaria interpres, in België. Giervalk 63: 281-290.
- Beintema A.J., L.M.J. van den Bergh, G.J. Müskens & T.A. Renssen, 1980. Atlas van watervogels op het IJsselmeer. RIN-rapport 80/2. Leersum.
- Beretz, P., A. Keve & I. Sterbetz, 1967. Der Zug des Zwerg- und Temmincksstrandläufers (Calidris minuta und temminckii) in Ungarn. Beitr.z. Vogelk. 12: 297-307.
- Berg, A. van den, H.J.M. Baptist & P.L. Meininger, 1978. Twee broedgevallen van de Middelste Zaagbek Mergus serrator in het Grevelingenmeer. Limosa 51: 1-5.
- Berg, A. van den, & J. van der Neut, 1981. Jaaroverzicht broedvogelinventarisatie Haringvliet-Hollandsch Diep-Krammer 1980. Staatsbosbeheer. Den Haag en Dordrecht.
- Bergh, L.M.J. van den, 1980. Verslag van de watervogeltellingen in januari en maart 1979. Watervogels 5: 43-64.
- Bergh L.M.J. van den, 1981. Verslag van de watervogeltellingen in januari en maart 1980. Watervogels 6: 95-118.
- Bergh, L.M.J. van den, B.E. Schaffner & J.J. Smit 1978. Verslag van de watervogeltellingen in de jaren 1975-1977. Watervogels 3: 43-71 (+ correctie)
- Bergh. L.J.M. van den, W.G. Gerritse, W.H.A. Hekking, P.G.M.J. Keij & F. Kuyk (red.), 1979. Vogels van de Grote Rivieren. Utrecht.
- Bergman, G. & K.O. Donner, 1964. An analysis of the spring migration of the Common Scoter and the Long-tailed Duck in southern Finland. Acta zool. fenn. 105: 1-59.

- Beijersbergen J. & A. van den Berg, 1980. De Grevelingen. De vogels van een afgedamde zee-arm. Zeist.
- Beijersbergen, J., A.M.M. van Baperen & J.W.M. Kuijpers (red.) 1980. Wilde ganzen van Zuidwest-Nederland in de winter 1978-1979. Staatsbosbeheer Zeeland, Goes.
- Beijersbergen, R., J. de Zwart & B. Langeveld, 1979. De Hooze Platen, refugium voor watervogels in ons laatste open estuarium. *Watervogels* 4: 192-201.
- Boere, G.C., J.W.A. de Bruyne & E. Nieboer, 1973. Onderzoek naar de betekenis van het Nederlandse Waddenzeegebied voor Bonte Strandlopers in nazomer en herfst. *Limosa* 46: 205-227.
- Boere, G.C., 1976. The significance of the Dutch Waddenzee in the annual life cycle of arctic, subarctic and boreal waders. Part I. The function as a moulting area. *Ardea* 64: 210-291.
- Boere, G.C., & P.M. Zegers, 1977. Wadvogeltellingen in het Nederlandse Waddenzeegebied in 1974 en 1975. *Watervogels* 2: 161-173.
- Braaksma, S. 1964. Het voorkomen van de Stormmeeuw (*Larus canus* L.). *Limosa* 37: 58-95.
- Branson, N.J.B.A. & C.D.T. Minton, 1976. Molt, measurements and migrations of the Grey Plover. *Bird Study* 23: 257-266.
- Branson, N.J.B.A., E.D. Ponting & C.D.T. Minton 1978. Turnstone migrations in Britain and Europe. *Bird Study* 25: 181-187.
- Bryant, D.M. 1981. Moulting Shelducks on the Wash. *Bird Study* 25: 103-108.
- Bryant, D., & D.R. Waugh, 1976. Flightless Shelducks on the Forth. *Scott. Birds* 9: 124-125.
- Boyd, H. 1959. Movements of marked sea and diving ducks in Europe. *Wildfowl Trust 10th Annual Report*: 59-70.
- Buise, M.A. 1982^a. De Aalscholver (*Phalacrocorax carbo*) in oostelijk Zeeuws Vlaanderen. *Veldornitol. tijdschr.* 5: 94-102.
- Buise, M.A. 1982^b. De opmars van de Grauwe Gors (*Miliaria calandra*) in Oostelijk Zeeuws Vlaanderen. *Veldornitol. tijdschr.* 5: 141-148.
- Busse, P. 1969. Results of ringing of European Corvidae. *Acta ornithologica* 11: 263-328.
- Clark, N.A., B.S. Turner & J.F. Young 1982. Spring passage of Sanderlings *Calidris alba* on the Solway Firth. *Wader Study Group Bull.* 36: 10-11.
- Coombs, P. 1978. The Crows. A study of the Corvids of Europe. London.
- Cramp, S. & K.E.L. Simmons (eds.), 1977. The Birds of the Western Palearctic 1. Oxford, London.
- Cramp, S. & K.E.L. Simmons (eds.), 1980. The Birds of the Western Palearctic 2. Oxford, London.
- Cramp, S. & K.E.L. Simmons (eds.), 1982. The Birds of the Western Palearctic 3. Oxford, London.
- Dare, P.J. 1970. The movements of Oystercatchers visiting or breeding in the British Isles. *Fishery Invest. (ser II)*, 25 (9): 1-137.
- Davenport, D.L. 1982. Influxes into Britain of Hen Harriers, Long-eared Owls and Short-eared Owls in winter 1978/79. *Brit. Birds* 75: 309-316.
- Delacour, J. 1954. The waterfowl of the world. 4. London, New York.
- Dick, W.J.A., M.W. Plenkowski, M. Waltner & C.D.T. Minton, 1976. Distribution and geographical origins of Knots, *Calidris canutus*, wintering in Europe and Africa. *Ardea* 64: 22-47.
- Dijk, A.J. van, 1979. Onderzoek naar het voorkomen van de Regenwulp - *Numenius phaeopus* - in Nederland. *Watervogels* 4: 7-13.
- Dijk, A.J. van, & B.L.J. van Os, 1982. Vogels van Drenthe. Assen.
- Dijk, J. van, & A. Wassink, 1980. Het verloop van de zichtbare voorjaarsstrek van een aantal steltlopers langs de Hollandse kust. *Limosa* 53: 109-120.
- Doornbos, G. 1977. Het belang van de Groningse- en Friese Waddenkust voor de Bergeend (*Tadorna tadorna* L.) in de herfst en winter. *Watervogels* 2: 25-35.

- Dorst, J. 1963. Les techniques d'échantillonnage des populations d'oiseaux. *Terre Vie* 1963: 180-202.
- Draaijer, L.J. 1967. Terreinkeus en voedsel van de Grauwe Gans in het Hollandsch Diep-Haringvlietgebied. Rapport RIVON.
- Dybbro, T. 1976. De Danske ynglyfugles udbredelse. København.
- Ebbinge, B., K. Canters & R. Drent, 1975. Foraging routines and estimated daily food intake in Barnacle Geese wintering in the northern Netherlands. *Wildfowl* 26: 5-19.
- Edgar, A.T., B.R. McKenzie & R.B. Sibson, 1970. Arctic waders in northern New Zealand 1968, 1969. *Notornis* 26: 285-287.
- Eerden, M. van, & P. Key, 1978. Resultaten van twee Goudplevierentellingen (Pluvialis apricaria) in Nederland in november 1976 en april 1977. *Watervogels* 3: 182-190.
- Eerden, M. van, P. Key & D. Tanger, 1979. De Goudplevierentelling in november 1978 en de binnenlandtellingen van steltlopers in het algemeen. *Watervogels* 4: 226-231.
- Eldøy, S. 1976. Hettemåkebestanden på Jaeren. *Sterna* 15: 75-86.
- Eltringham, S.K. & E. Boyd. 1963. The moult migration of the Shelduck to Bridgwater Bay, Somerset. *Brit. Birds* 56: 433.
- Evans, M.E. 1982. Movements of Bewick's Swans Cygnus columbianus bewickii marked at Slimbridge, England, from 1960 to 1979. *Ardea* 70: 59-75.
- Everaers, J.A. 1980. De Rietgans op Oost-Flakkee. *Watervogels* 4: 171-179.
- Eykman, C. P.A., Hens, F.C. van Heurn, G.B. ten Kate, J.G. van Marle, G. van der Meer, M.J. Tekke & Tsj. Gs. de Vries, 1937. De Nederlandsche vogels. 1. Wageningen.
- Ganzenwerkgroep Nederland 1977. Voorlopige resultaten van de ganzentellingen in Nederland in het winterhalfjaar 1975-76. *Watervogels* 2: 102-116.
- Ganzenwerkgroep Nederland 1978. Resultaten van de ganzentellingen in Nederland in het winterhalfjaar 1976-77. *Watervogels* 3: 145-163.
- Ganzenwerkgroep Nederland 1979. Resultaten van de ganzentellingen in Nederland in het winterhalfjaar 1977-78. *Watervogels* 4: 73-91.
- Ganzenwerkgroep Nederland 1980. Resultaten van de ganzentellingen in Nederland in het winterhalfjaar 1978-79. *Watervogels* 5: 65-95.
- Ganzenwerkgroep Nederland 1981. Resultaten van de ganzentellingen in Nederland in het winterhalfjaar 1979-80. *Watervogels* 6: 119-142.
- Glutz von Blotzheim, U.N., K.M. Bauer & E. Bezzel, 1973. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. 5. Frankfurt am Main.
- Glutz von Blotzheim, U.N., K.M. Bauer & E. Bezzel, 1975. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. 6. Wiesbaden.
- Glutz von Blotzheim, U.N., K.M. Bauer & E. Bezzel, 1977. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. 7. Wiesbaden.
- Glutz von Blotzheim, U.N. & K.M. Bauer 1982. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. 8/I+II. Wiesbaden.
- Goethe, F. 1961. The moult gatherings and moult migration of the Shelduck in north-west Germany. *Brit. Birds* 54: 145-161.
- Gregersen, J. 1982. Skarvens Kyster. Bygd.
- Baftorn, S. 1971. Norges fugler. Oslo.
- Halling Sørensen, L. 1977. An analysis of Common Gull (Larus canus) recoveries recorded from 1931 to 1972 by the Zoological Museum in Copenhagen. *Gerfaut* 67: 133-160.
- Hale, W.G. 1971. A revision of the taxonomy of the Redshank. *J. Linn. Soc.* 50: 199-268.
- Harris, M.P. 1967. The biology of Oystercatchers Haematopus ostralegus on Skokholm Island, S. Wales. *Ibis* 109: 180-193.
- Harrison, C. 1982. An Atlas of the Birds of the Western Palaearctic. London.
- Ø Hilden, O. 1979. The timing of arrival and departure of the Spotted Redshank Tringa erythropus in Finland. *Orn. Fenn.* 56: 18-23.

- Hutchinson, C.D. 1979. Ireland's wetlands and their birds. Dublin.
- Impe, J. van, 1982^a. Het voorkomen van de Dwerggans (Anser erythropus) in het zuiden van de provincie Zeeland. Veldornithol. tijdschr. 5: 130-140.
- Impe, J. van, 1982^b. Het mogelijk voorkomen van Numenius arquata orientalis in België en Nederland. Giervalk 72: 337-340.
- Impe, J. van, 1981. Het toenemend avifaunistisch belang van de Slikken van Zandvliet en Lillo. Veldornithol. tijdschr. 4: 83-93.
- Isenmann, P. 1976-77. L'essor démographique et spatial de la Mouette rieuse en Europe. Oiseau 46: 337-366, 47: 25-40.
- Jacob, J. 1983. Progression du Grèbe Huppé (Podiceps cristatus) comme nicheur en Wallonie et en Brabant. Aves 20: 1-24.
- Jansen, F.E. & A. Remeus, 1978. Naar een definitieve vestiging van de Zwartkopmeeuw Larus melanocephalus in Nederland? Limosa 51: 88-106.
- Joensen, A.B. 1974. Waterfowl Populations in Denmark 1965-1973. Dan. Rev. Game Biol. 9(1): 1-206.
- Jögi, A. 1971. Zum Manserzug der Schellente (Bucephala clangula) und Trauerente (Melanitta nigra) in der Estnischen SSR. Orn. Mitt. 23: 65-67.
- Källander, H., O. Rydén & C. Weikert. 1972. Unterschiede in der Beobachtungs-Effektivität bei der Registrierung vom Küsten-Seevogelzug. Vogelwarte 26: 303-310.
- Kersten, M. K. Rappoldt & C. Smit 1981. Over de nauwkeurigheid van wadvogeltellingen. Limosa 54: 37-46.
- Kogel, T.J. & D.J. de Jong 1982. Vegetatie-kartering van de schorren in de Oosterschelde en het Krammer-Volkerak, 1978. RWS, Deltadienst Hoofdafd. Milieu en Inrichting, nota DDMI 80-20. Middelburg.
- Koning, F.J. 1977. Over de trek van de Kuifeend (Aythya fuligula). Watervogels 2: 3-10.
- Kroon, G.H.J. de, 1978. Een onderzoek naar het voorkomen van Nederlandse Waterrallen (Rallus aquaticus) buiten de broedtijd. Watervogels 3: 15-24.
- Kuypers, J. & A. van Haperen 1972. Grauwe Ganzen en Kolganzen in het noordelijk Deltagebied in de laatste jaren voor de afsluiting van het Haringvliet. Trias 2: 2-38.
- Lambeck, R.H.D. 1977. Het voorkomen van Rotgans Branta bernicla ondersoorten in het Nederlandse waddengebied tijdens het voorjaar van 1976. Limosa 50: 92-97.
- Lambeck, R.H.D. 1978. Leeftijdsverhoudingen en andere populatiegegevens van Rotganzen (Branta b. bernicla L.) in het Oosterschelde/Veerse Meer gebied in het seizoen 1976/1977. Watervogels 3: 3-9.
- Lambeck, R.H.D. 1979. Rotganzen in het Deltagebied: de leeftijdsverhouding in het seizoen 1977/78 en meer gegevens over hun status binnen de totale Rotganspopulatie. Watervogels 4: 36-39.
- Lambeck, R.H.D. 1981a. Witbuikrotganzen Branta bernicla hrota in het Deltagebied tijdens de winter 1978/79. Limosa 54: 47-51.
- Lambeck, R.H.D. 1981b. De huidige status van de Spitsbergen/Franz Jozefland-populatie van de Witbuikrotgans Branta bernicla hrota. Limosa 54: 52-56.
- Lebre, T. 1947. The migration of the Teal, Anas crecca crecca L., in western Europe. Ardea 35: 79-131.
- Lebre, T. 1956. Bergeenden, Tadorna tadorna (L.), in vleugelrui in de monding van de Westerschelde. Ardea 44: 213-217.
- Lebre, T. 1977. Waarnemingen aan Grauwe Ganzen Anser anser op een Nederlandse broedplaats. Limosa 50: 10-21.
- Lebre, T. 1979. Biesbosch-vogels. Amsterdam.

- Lebret T., & W.C. Mullié, 1975. De kleine Zwaan Cygnus bewickii op Walcheren en elders in Zeeland. *Limosa* 48: 40-59.
- Lebret T., Th. Mulder, J. Philippona & A. Timmerman, 1976. Wilde ganzen in Nederland. Zutphen.
- Lays, H.N. & J.J.F.E. de Wilde. 1971. Het voorkomen van de Fuut (Podiceps cristatus L.) in Nederland. *Limosa* 44: 133-183.
- Lippens, L. & H. Wille, 1972. Atlas van de vogels in België en West-Europa. Tielt.
- Maebe, J. & H. van der Vloet, 1952. Over rui, trek en biologie der Bergeend Tadorna tadorna (L.) aan de Beneden Schelde. *Giervalk* 42: 59-83.
- Mahéo, R. 1980. Inventaire des limicoles hivernant en France-janvier-mars 1980. Rapport section Française IWRB, Groupe Recherches Limicoles.
- Marteijn, E.C.L. 1982. De vogels (van de Westerschelde). *Zeeuws Nieuws* 8: 44-48.
- Marteijn, E.C.L. 1983. Mislukt broedgeval van de Aalscholver (Phalacrocorax carbo) in Zeeuws-Vlaanderen. *Veldornitol tijdschr.* 6: 6-10.
- Mc. Clure, H. Elliot, 1974. Migration and Survival of the Birds of Asia. Bangkok.
- Meininger, P.L. 1978^a. Het voorkomen van duikers (Gaviidae) langs de Nederlandse kust in de periode juli 1972-juni 1976. *Watervogels* 3: 199-209.
- Meininger, P.L. 1978^b. Resultaten van een vogeltelling langs de Nederlandse en Belgische Noordzeekust in januari 1977. *Watervogels* 2: 79-84.
- Meininger, P.L. 1982. Overzicht van aantallen broedende Kluten, plevieren, meeuwen, sterns, Bruine Kiekendieven en Blauwborsten in het Deltagebied in 1981. Rapport, Middelburg.
- Meininger, P.L. 1983a. Overzicht van aantallen broedende Kluten, plevieren, meeuwen, sterns, en enkele andere vogelsoorten in het Deltagebied in 1982. Rapport, Middelburg.
- Meininger, P.L. 1983b. De Bruine Kiekendief (Circus aeruginosus) als broedvogel in het Deltagebied in 1979-82. *Limosa*, in druk.
- Meininger, P.L. 1983c. Tafeleend Aythya ferina en Kuifeend Aythya fuligula als broedvogel in het Nederlandse Deltagebied in 1982. *Veldornitol. tijdschr.* 6: 94-104.
- Meininger, P.L. 1983d. Inventarisatie van een aantal broedvogelsoorten op Walcheren in 1981 en 1982. Vogeljaar in druk.
- Meininger P.L. & M. Becuwe, 1979. Resultaten van drie vogeltellingen langs de Nederlandse en Belgische Noordzeekust in het seizoen 1977/78. *Watervogels* 4: 162-169.
- Meininger P.L. & W.C. Mullie 1981. Egyptian wetlands as threatened wintering areas for waterbirds. *Sandgrouse* 3: 62-77.
- Meininger, P.L. & F.E. de Roder, 1981. Het voorkomen van de Oeverpieper (Anthus spinoletta) op de schorren van Zuidwest-Nederland. *Watervogels* 6: 182-186.
- Merikallio, E. 1958. Finnish Birds. Their distribution and numbers. *Fauna Fennica V. Helsinki* ~~Zatienkakapoenki~~
- Møller, A.P. 1978. Magernes Larinae yngleudbredelse, bestandsstørrelse og -ændringer i Danmark, med supplerende oplysninger om forholdene i det øvrige Europa. *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 72: 15-39.
- Mullié, W.C. 1976. Kleine Zwanen in toenemende aantallen overwinterend in Zeeland. *Zeeuws Nieuws* 2(2): 1-4.
- Mullié, W.C. 1980. De Kleine Zwanen van Schouwen-Duiveland. In: J. Vijverberg en de vogels van de zuidkust van Schouwen. *Sterna* 24: 69-78.
- Mullié, W.C. & E.P.R. Poorter, 1977. Aantallen, verspreiding en terreinkeus van de Kleine Zwaan bij vijf landelijke tellingen in 1976 en 1977. *Watervogels* 2: 85-96.

- Mullié, W.C. & P.L. Meininger, 1978. De betekenis van 't Platte van Walcheren als pleisterplaats voor enkele karakteristieke vogelsoorten. *Zeeuws Nieuws* 4: 41-45.
- Nethersole-Thompson, D. & M. 1979. Greenshanks. Berkhamsted.
- Nieboer, E. 1972. Preliminary notes on the primary moult in Dunlins Calidris alpina. *Ardea* 60: 112-119.
- Nilsson, L. 1978. Internationella sjöfågelinventeringarna i Sverige 1972/73-1975/76. *Var Fågelvärld* 37: 19-32.
- NOME 1982. Wintering waders on the Banc d'Arguin, Mauretania. Report of the Netherlands Ornithological Mauretanian Expedition 1980. Leiden.
- Olney, P.J.S. 1963. Food and feeding habits of Teal, Anas crecca. *Proc. Zool. Soc. London* 140: 169-210.
- Ouweneel, G.L. 1969. Ruiende Grauwe Ganzen (Anser anser) in het Haringvliet in de zomer van 1969. *Limosa* 42: 206-233.
- Ouweneel, G.L. 1974. De Grauwe Gans, Anser anser, in het Hollandsch Diep-Haringvliet na afsluiting. *De Levende Natuur* 77: 148-160.
- Ouweneel, G.L. 1975a. Opvallende concentratie Grote Zeeëenden in het Broutershavense gat. *Vogeljaar* 23: 34.
- Ouweneel, G.L. 1975b. Overwinterende Grote Sterns Sterna sandvicensis in Nederland. *Limosa* 48: 197-201.
- Ouweneel, G.L. 1976. Overzomerende en ruiende Bergeenden Tadorna tadorna in het Haringvliet. *Limosa* 49: 115-122.
- Ouweneel, G.L. 1977a. De toename van de Aalscholver Phalacrocorax carbo op het Hollandsch Diep-Haringvliet. *Limosa* 50: 1-5.
- Ouweneel, G.L. 1977b. De Rietgans (Anser fabalis) in het noordelijke Deltagebied in de winter van 1975-1976. *Watervogels* 2: 39-43.
- Ouweneel, G.L. 1978a. Eidereenden Somateria mollissima op het Hollandsch Diep. *Limosa* 51: 167-168.
- Ouweneel, G.L. 1978b. De in Nederland ruiende Grauwe Ganzen (Anser anser). *Watervogels* 3: 122-126.
- Ouweneel, G.L. 1979. De waarnemingen van Roodhalsganzen Branta ruficollis in Nederland, speciaal in het noordelijke Deltagebied. *Limosa* 52: 87-90.
- Ouweneel, G.L. 1980. Najaarsconcentratie van Tafeleenden Aythya ferina op het Haringvliet. *Limosa* 53: 105-106.
- Ouweneel, G.L. 1981. Aantalsveranderingen bij de Grauwe Gans (Anser anser) langs het Hollandsch Diep-Haringvliet. *Watervogels* 6: 13-18.
- Ouweneel, G.L. 1982. De avifauna van Cromstrijen IV. *De Levende Natuur* 84: 175-181.
- Owen, M. 1977. Wildfowl of Europe. London.
- Paulussen, J.A. 1982. Breeding status of the Black-headed Gull (Larus ridibundus) in Belgium. *Bull. Gull Study Group* 4: 11-12.
- Peelen, R. 1970. Changes in salinity in the Delta area of the rivers Rhine and Meuse resulting from the construction of a number of enclosing dams. *Neth. J. Sea Res.* 5: 1-19.
- Pienkowski, M.W. & G.H. Green 1976. Breeding biology of Sanderlings in north-east Greenland. *Brit. Birds* 69: 165-177.
- Platteeuw, M. 1980. De ruitrek van de Bergeend Tadorna tadorna langs de Nederlandse Noordzeekust. *Limosa* 53: 121-128.
- Prater, A.J. 1973. The wintering population of Ruffs in Britain and Ireland. *Bird Study* 20: 245-250.
- Prater, A.J. 1975. The wintering population of the Black-tailed Godwit. *Bird Study* 22: 169-176.
- Prater, A.J. 1976. The distribution of coastal waders in Europe and North Africa. *Proc. Int. Conf. on Conservation of Wetlands and Waterfowl, Heiligenhafen* 1974: 225-271.
- Prater, A.J. 1979. Trends in accuracy of counting birds. *Bird Study* 26: 198-200.
- Prater, A.J. 1981a. Estuary birds of Britain and Ireland Calton.

- Prater, A.J. 1981b. Wader Research Group Report, Debrecen IWRB Bulletin 47: 74-78.
- Prater, A.J. & M. Davies, 1978. Wintering Sanderlings in Britain. Bird Study 25: 33-38.
- Renno, O. 1976. Avifauna of the islands in the southern part of the Gulf of Finland. Ornis Fennica 53: 128-131.
- Rensen, Th.A. & R.M. Teixeira, 1980. Taxatie van het aantal Knobbelswanen in Nederland. Watervogels 5: 18-24.
- Robbins, C.S., B Bruun, H.S. Zim & A. Singer, 1966. Birds of North America. New York.
- Robyns de Schneidauer, T. 1968. La population expérimentale d'Oies cendrées dans la réserve du Zwin. Ardea 56: 228-247.
- Rooth, J. 1971. Occurrence of the Greylag Goose (Anser anser) in the western part of its distribution area. Ardea 59: 17-27.
- Rozendaal, F. 1979. Een overzicht van de waarnemingen van de Geelsnavelduiker Gavia adamsii uit begin 1979. Dutch Birding 1: 3-9.
- Rufino, R. 1979. Limicolas em Portugal. Report of Centro de Estudos de Migracoes et Protecção de Aves. Lisboa.
- Saeijs, H.L.F. & H.J.M. Baptist 1976. Het voorkomen van de Fuut Podiceps cristatus L. op het Grevelingenmeer. Limosa 49: 1-8.
- Saeijs, H.L.F. & H.J.M. Baptist 1977a. Vogels in de Deltawateren van Zuidwest-Nederland. Overzicht simultaantellingen 1972 t/m 1976. Rijkswaterstaat Deltadienst afdeling Milieu-onderzoek, nota 77-34. Middelburg.
- Saeijs, H.L.F. & H.J.M. Baptist 1977b. Watervogels in de veranderende Delta van Zuidwest-Nederland. Limosa 50: 98-113.
- Saeijs, H.L.F. & H.J.M. Baptist 1978a. Vogels de computer in. Limosa 51: 41-51.
- Saeijs, H.L.F. & H.J.M. Baptist 1978b. Steltlopers in het Deltagebied Limosa 51: 52-63.
- Saeijs, H.L.F. & H.J.M. Baptist 1980. Coastal Engineering and European Wintering Wetland Birds. Biol. Conserv. 17: 63-83.
- Salomonsen, P., 1954. The migration of the European Redshank. Dansk Orn. Foren. Tidskr. 48: 94-122.
- Salomonsen, P. 1958. The present status of the Brent goose (Branta bernicla, L.) in Western Europe. Vidensk. Medd. dansk naturh. Foren. 120: 43-80.
- Saurola, P. 1982. (Recoveries of Curlew (Numenius arquata) ringed in Finland: migration and hunting pressure). Lintunies 17:110-115.
- Scharringa, C.J.G. 1976. Broedgeval van de Goudplevier, Pluvialis apricaria apricaria, in Brabant. Limosa 49: 109-110.
- Scott, D.A. 1980. A preliminary inventory of wetlands of international importance for waterfowl in West-Europe and Northwest-Africa. IWRB special publication no. 2. Slimbridge.
- Scott, D.A. & E. Carp. 1982. A midwinter survey of wetlands in Mesopotamia, Iraq: 1979. Sandgrouse 4: 60-76.
- Sharrock, J.T.R. 1976. The Atlas of Breeding Birds in Britain and Ireland. Berkhamsted.
- Slob, G. 1977. Enige aantekeningen over het voorkomen van de Rietgans (Anser fabalis) in het zuidelijk Deltagebied. Watervogels 2: 44-47.
- Smittenberg, J. & H.J.M. Baptist 1973. Watervogels in het Deltagebied. Een verslag van drie totaaltellingen Rijkswaterstaat, Deltadienst afd. Milieuonderzoek nota 73-16. 's Heer Arendskerke.
- Smit, C. 1982. Wader and waterfowl counts in the international Wadden Sea area: the results of the 1980-81 season. Wader Study Group bull. 35: 14-19.
- Smit, C.J. & W.J. Wolff (eds.), 1980. Birds of the Wadden Sea. Leiden.
- SOF, 1978. Sveriges Fagler. Stockholm.

- Spaans, A.L. 1979. Overzicht broedvogelstand Zilvermeeuw in 1978. Rapport RIN, Arnhem.
- Spaans, A.L. 1980. Overzicht broedvogelstand Zilvermeeuw, Kleine Mantelmeeuw en Stormmeeuw in 1979. Rapport RIN, Arnhem.
- St. Joseph, A.K.M. 1979. A review of the status of Branta bernicla. Proc. Second Techn. meeting on Western Palearctic migratory bird Management. Paris, 1979.
- Stichting Avifauna van Friesland 1979. Vogels in Friesland. 3. Leeuwarden.
- Suetens, W., J. van den Steen, J.P. van de Weghe, J. van Impe & E. Wille, 1961. De avifauna van de Brakmanpolder. Giervalk 51: 1-50.
- Sueur, F. 1981. La Corneille Mantelée Corvus corone cornix en France. Alauda 49: 300-304.
- Summers, R. 1982. The Sanderling in southern Africa. Lecture Wader Study Group Annual Meeting, Durham, 22-25 October 1982.
- Swennen, C. 1970. Vogelwaarnemingen op het IJsselmeer. Limosa 43: 1-10.
- Taylor, R.C. 1980. Migration of the Ringed Plover Charadrius hiaticula. Ornith. Scand. 11: 30-42.
- Teixeira, R.M. (red.) 1979. Atlas van de Nederlandse Broedvogels. 's Graveland.
- Timmerman, A. 1960. De Bergeend als broedvogel in Nederland. Limosa 33: 159-173.
- Timmerman A. 1977. De Kleine Zwaan. Vogeljaar 25: 113-123.
- Timmerman, A., M.F. Mörzer Bruyns & J. Philippona 1976. Survey of the winter distribution of Palaearctic geese in Europe, Western Asia and North Africa. Limosa 49: 230-292.
- Tuck, G. & H. Heinzel, 1978. A field guide to the seabirds of Britain and the world. London.
- Ulfstrand, S. & G. Högstedt, 1976. Hur många fåglar häckar i Sverige. Anser 15: 1-32.
- Vaurie, C. 1965. The Birds of the Palaearctic Fauna. Non-Passeriformes. London.
- Vera, F. 1983. Reigers in Nederland. De Oostvaardersplassen als toeleveringsgebied. Natuurbehoud 14: 21-23.
- Vleugel, D.A., J.A.M. Warren & G.F. Wilmink, 1948. Avifauna van Zuid-Beveland. Ardea 36: 1-39.
- Vlug, J.J. 1976. Het IJsselmeer als rui- en broedgebied van de Fuut (Podiceps cristatus). Watervogels 1: 15-22.
- Voet, H. 1982. Bergeenden, Tadorna tadorna, in slagpenrui aan de Beneden-Schelde bij Antwerpen. Giervalk 72: 91-99.
- Voet, H., H. Meeus & P. Maes, 1982. Broedvogelinventarisatie van de steltlopers in Vlaanderen 1981. Wielewaal 48: 201-218.
- Vogelwerkgroep Avifauna West Nederland 1981. Randstad en Broedvogels. Tilburg.
- Voous, K.H. 1960. Atlas van de Europese vogels. Amsterdam, Brussel.
- Voous, K.H. 1982. De Aalscholvers van Lelystad: toetssteen van milieubeleid. Vogeljaar 30: 134-140.
- Wal, R.J. van der, 1981. De duikeenden van het IJsselmeer. Een inleidend onderzoek van het belangrijkste overwinteringsgebied voor duikeenden in West-Europa, 1975-1977. Rapport, Inst. voor Tax.Zoöl.Univ. Amsterdam/RIN Leersum.
- Wolff, W.J. 1963. Verslag vliegtocht over Biesbosch, Hollandsch Diep en Haringvliet op 25 januari 1963. Limosa 36: 184-185.
- Wolff, W.J. 1966. Migration of Teal ringed in the Netherlands. Ardea 54: 230-270.
- Wolff, W.J. 1967. Watervogeltellingen in het gehele Nederlandse Deltagebied. Limosa 40: 216-225.

- Wolff, W.J. 1968. Een samenvatting van de gegevens over de Kluten van het Deltagebied in de loop van het jaar. De Levende Natuur 71: 36-41.
- Wolff, W.J., P. de Koeijer, A.J.J. Sandee & L. de Wolf 1967. De verspreiding van de Rotganzen in het Deltagebied in relatie tot de verspreiding van hun voedsel. Limosa 40: 163-174.
- Yeatman, L.J. 1976. Atlas des oiseaux nicheurs de France. Paris.

